BELDI KELEMEN.
1680. die. 1. Februarii.

Praxis turpitudinis

PRAXIS PIETATIS.

Calumnia Az az: Iniquitatis

Keresztyén embert, Isten tetczése szerént való járásra igazgató

KEGYESSEG GYAKORLAS.

Melly Angliai nyelvből Magyarrá fordittatott a'b.e. MEDGYESI PAL által. Es immár hatodszor, az e'kédiekben esett minden-némű hibáktúl meg-tisztúltan, sőt sok hellyeken meg-is jobbultan: az Authornak szép és igen szükséges *Elöl-járó beszédével* egy-gyűtt, ki-bocsáttatott

A' jobbitások ez hatodszori nyomtatásban, a' következendö levél szálon adattatnak elödben.

1 Tim. 4. 8. *A' kegyességnek igéreti vagyon.*

BIBLIOTECA ASTRA SIBIU

COLOSVARATT.

Nyomtat: VERES EGYHAZI MIHALY által,

M. DC. LXXVII.

295129 233

1984 1998
91 264603

A' mikkel ez hatodszori nyomtatás meg-jobbúlt:

I. *Ez egész Könyvnek Istenes szép ki-képeléſe, a' mint az* Angliaiban *vagyon.*

II. *E' Könyv elsô Szerzôjének idveſséges* Elôl járó beſzéde.

III. *A' Fordításnak újjobban az* Angliaihoz *alkalmaztatása.*

IV. *A' számtalan* Locusokbéli *fogyatkozásoknak nagy munkával való helyre állattatások, hol a' régi hol a'* Junius *osztási szerint; és többekkel megtóldattatások.*

V. *A' vétkes szóknak, betûknek és* accentusoknak *meg-jobbíttatások.*

VI. *Egy néhány szûkséges* Poſt-ſcripták *a' Keresztyén Olvasóhoz.*

AMAZ ÖRÖKKE VALO ES EGYEDÜL HATALMAS KIRALYOKNAK KIRALLYANAK, URAKNAK URANAK, A' TEREMTŐ ISTENNEK; AZ UR JESUS CHRISTUSBAN NEKEM-IS KEGYELMES ATYAMNAK: KINEK EGYEDÜL VAGYON HALHATATLANSAGA, ES LAKOZIK HOZZA MEHETETLEN VILAGOSSAGBAN ES VEGHETETLEN FELSEGBEN, ADASSEK TISZTESSEG, ALDAS, HATALOM ES BIRODALOM MIND ÖRÖKKE AMEN.

EDES URAM ISTENEM, s' Felséges Királyom! mivel hogy por hamu vagyok, és megromlott terméſzetű, erre nézve, nem volnék mélto még csak arra-is, hogy a' te áldott nevedet ajakimra vegyem, nem hogy valamit ajánlanék Felségednek.

De, mint hogy Felséged tellyes kivánságom és gyönyörűségem.

Sol. 73. 25. (*Ugyan is, ki volna énnékem Mennyégben te nálladnál több? és te nálladnál egyébben nem gyönyörködöm e' földön*) Sokakat-is vöttem Felségedtűl, mellyekért háládatoſságot kivánſz: Annakokáért, im e' munkátskát és Könyvet, moſtani *hatodſzori* kijöveteliben, háládatoſságomnak bé-mutatásáért, ſenkinek nem egyébnek; hanem ſzent Felségednek ajánlom, mert a' Felséged kűt fejéből-is jött és vött eredetet. Ezt penig cselekeſzem a' Felséged jó téteményinek hat nevezetes tekinteti alatt, *noha ſokak és meg-ſzámlálhatatlanok volnának.*

Sol. 71. 25. *Első tekintet ez*: Hogy ſzüléim által valóságot adtál, mikor forma nélkül való volnék reám néztél. *Avagy nem ugy csináltál-é engemet mint egy sárt? és nem ugy öntöttél-é engemet mint a' tejet? meg-ólttál*

mint

mint a' saitot? Bőrrel és hussal kőrnyúl vőttél engemet? csontokkal és inakkal bé-fedeztél. Midőn engemet bőlcső formáltál, *az én Anyámnak méhében bé-takargattál. Ki-vontál az én Anyám méhéből-is,* hogy emlőin függenék és világosságot látnék. Oh nagy jótétemény! holott magamban és az én első eredetemben csak semmi vólnék! Job. 10. 9,10,11a. Solt. 139. 13. Solt. 71. 6.

Második tekintet ez: Hogy a' valóság mellé életet-is adtál, olly nemes tehetségű és tulajdonságú lélek által, mellyel, az oktalan állatoktúl meg-kúlőmbőztetem, s' képedet viselem. Oh édes Uram Istenem! ebben-is jó tétemenyed hozzám, annyival-is tettetesebb, hogy természeti és lelkes életem mellé, lelki életet-is adtál idvességes eszközeivel edgyűtt, hogy dicsőségedre éllyek. Mellyért, méltán mondhatom. *Elettel és irgalmassággal meg-ajándékoztál engemet, és*

Jób. 10. 12. *a te meg-látogatásod tartya az én lelkemet.*

Harmadik tekintet ez: Hogy az élet mellé gondviseléſedet nyujtottad, jó idején vigyázván nem csak teſtemre, hanem lelkemre-is. Mellynek bizonysági: Hogy örök végezéſed ſzerént az efetnek sárából ki-huztál, és ama' drága árron, 2 Cor. 6. 20. egéſzlen lelkeſtül és teſteſtül megváltottál. Magadat velem idvesſégeſſen meg-iſmértetvén, az élet- 1 Pet. 1. 19. re utat mutattál; mennyei kegyel- Solt. 16. 11. meckel és lelki ajándékokkal felruháztál. Angyalidat gyermekségemtül fogva ez ideig mellém őrizőül adtad. Szárnyaidat ki-terjeſztetted; parancsoltál emberséges embereknek, kik által tápláltattál, mint mindenek felett való hűséges Patronuſom, és kegyes gondviſelő Atyám: Ugy annyira, hogy Solt. 71. 8. méltán *meg-tellyeſedhetik az én ſám a te dicsireteddel*, és az én nyelvem

min-

minden napon beszélheti a' te kegyelmes gond-viselésednek nagyságát.

Negyedik tekintet ez: Hogy gondviseléled mellett, e' világi nyomorúságos életemben, békeséges türést és álhatatosságot szolgáltattál. Noha gondviselésed büséges volt; mindazon által probáúl sok kisirteteket mértél volt reám. Sok nyomorúságokban, inségekben és kedvetlenségekben forgottam: *tömlöczben, félelmes utakban, fáradságban, kisirtetekben és halálos veszedelemben, az énnemzetségem miatt, veszedelemben az hamis Atyafiak között-is*; de el nem hanyatlottam, s' meg sem tántorodtam, hogy elszakadtam volna Felségedtől: mert a' te jobb kezed erősitett és tartott engemet. 2 Cor. 11. 26, 27.

Eötödik tekintet ez: Hogy jó reménységgel idvességemnek várása felől, fel-ruháztál, melly az én lel-

Zsid. 6. 18. kemnek *bátorságos vas macskája*; mellyet naponként igéretidnek reám való szabásával, s' azoknak bé-tellyesítésére való tehetségednek erejével gyarapitasz és támogatsz, hogy még *az halálban-is reménylyek.*

Rom. 4. 21. Példa. 14. 32.

Hatodik tekintet ez: Hogy olly indulatot adtál belém, (mellyel életemben gerjedeztem,) hogy a' Felséged nevének dicsőségére szolgáló hasznos Könyveknek felkeresésére, s' ki-nyomtatására igyekezném, és igy-is országodat éppiteném. Mely indulatnak szikrája most-is bennem gerjedez és éled e' munkának ujjonnan világra való jövetelében.

Mind ezeket azért meg-tekintvén és meg-gondolván, kinek ajánlhattam méltábban e' munkát mint Isteni Felségednek? Ugymint, a' ki *Patrociniuma*, s' védelmezése alá veheti, s' meg-is tarthattya hatalmassan.

Mél-

Méltóztatsék azért Istени Felsé-
ged ez alázatos indulatot kegyel-
messen venni én tőllem. Rejts-el
gondviseléſed alá és áld-meg e'
munkát. Indits ſzerelmet és lelki
gyönyörűséget ehez azokban, a'
kik dicsőſségedet és lelkek idvef-
ségét kedvellik. Tedd foganatoſ-
sá ennek olvasását, az őrdőgnek
és è világnak dühőſsége ellen, azok-
nak ſzivekben, kik kegyes életre
igyekeznek, hogy az igaz és való-
ságos kegyes élet, és annak ſzün-
telen való gyakorlása által, kéſzit-
teſſenek az Angyalok társaságá-
ban, és a' teveled valo tökélletes
örök edgyesüléſre. Kérlek-is édes
Uram Istenem, hogy mig e' világ-
nak ſiralmas puſztáján bujdoſom
velem járj; gondviseléſed alatt lel-
kemben teſtemben táplály; gyá-
moltalanságomban gyámolits, és
ſzent kezeiddel erőſſits; a' kegyeſ-
ségnek őſvényén igazgaſs mind

végig, és a' mit kegyelmed által
Zoh. 13 3. bennem el-kezdettél vidd véghez.
2. Végre penig a' kegyes életnek úra
Phil. 1. által, e' romlandó házából és buj-
6. dosásnak puszтájából, juttass ama'
mennei hazában, állandó nyugo-
dalomra és veled való tökélletes
egyesüléſre, AMEN!

FELSEGEDNEK

alázatos keze munkája, újainak
sária, és méltatlan nyava-
lyás együgyű Solgája.

Kecskeméti Soós János.

A' KERESZTYEN OLVASOHOZ.

A' Szép módos Rendet *a' Tanitásban, ta-*núság lelkének *nevezi* Plato: *s' igaz-án-is. Mert ámbár ugyan nagyságos dolgokrúl légyen-is valamelly tanitasban, akar élő nyelv, akar penig írás által, a' tracta, mindaz által ha a' tanúságok jó rendben, a' tanúló elménck természetbeli járása szerint nem állattatnak, kiki azok közzúl maga hellyén nem lévén; az elme rútul meg-tévelyedik semmit avagy igen keveset s' azt-is nehezen és sockara vészi eszében. Ez alkalmatlanságnak el-kerülésecrt, az eszes Irónak első gondgyok is az, hogy irásokat jó karban állassák; egész Könyveknek minden irásit, mint valami arany láncz szemeket egy másban foglalván, és egyiket a' másik után szép rendel kövctkeztetvén, a' mint a' fel-tött fundámentumból a' tanúló elme kéreménli és várja. Hogy azért mindeneknek előtte én-is e' Könyvnek* methodusáról *szóllyak, énnékem a' rend itt igen tetczik.* Kegyesség Gyakorlás *e' Könyvnek neve, mellyegészszen az embernek életét nézi.*

Hogy

Hogy azért, az egész életnek kegyes viselését a' Kegyesség ohajtóknak meg-mutogathassa, ama' nagy Fundámentumot *vetifel leg elsőben-is a' Könyvnek el-osztására, tudni illik az* Isten *és* Embernek maga meg-ismérését. *Előszőr azért az* Urnak *idvességes* ismérétiről *tanitván; annakutánna az* Embert-is meg-ismérteti, *előszőr is természeti* veszetségében, *és abból folyó* nyavalyásságában, *szűletésétől fogván ez életnek minden idejében, haláláig: az után halálában, és (ha meg nem tér) el-kárhozásában; utolso napi állapottyában, s' annak utánna őrök kárhozattyában. Ez meglévén, még az ujjonnan szűletett embernek, mind életében, halálában s' idvezülésében; mind penig az utolso itéletkori és az után az őrök életben való* bóldog állapottyáról *tanit: Mellyeckel az embert a' kegyes életre esudálatos-képpen fel-indittya. Es az ellen való akadályokat el-háritván, Embernek mindennémű állapottya szerint, sz.* Elmélkeseket *és* Imádkozásokat *ír eleiben,* ugymint Edgyes állapottyában *akar hol lévén,* Reggelre, Estvére, Etszakára. *Az után megint* Háza-népestűl, Reggelre, Ebéd és Vacsorakorra, Estvere, Templomban menésére,

re, Prédikátio halgatására, Vasár-napjára, Böjtölésére, Idneplésére, Ur-Vacsorája vételére. *Ezeket* az egéſséges állapatra *intézi*. *A'* beteg állapatban *gyakorlandó* Kegyeſségről *is mind a' Lelek ki-bocsátásáig tanitáſt téſzen. Es végezetre, ha* Martyromság *találná a' Kegyes embert, abban-is illendő Kegyeſséget tanit. Mind ezeket*, a' Jéſus kén-ſzenvedéſe *felől való* két *igen ſzép* Ahitatoſságokkal *fejezi-bé*. Ez methoduſt *a' következendő* Laiſtrombúl *meg tekinthetni*.

II. *A' mellyſök* Curſivával, *folyás nyomáſſal nyomtattattak, nagy réſzént mind ſzent Irás ſzavai*: a' Loculok *többire mind a' Könyv karéján vannak. Az ból a' bizonyitáſoc bővebbek, hogy a' Kegyeſség tanúló meg ne vétkeznék*, a, b, c, *rendi ſzerint jegyeztetik-fel a'* Concordantia. *A' minémű különös betűt azért oiben a'* contextusban *látcz, kinn a' Levél ſzélin-is ollyant kereſs egyan ottan ellenben, s' ott találod a'* Locuſt *mellyet ott benn olvaſſz*.

III. *Az akadályokban, és a' léleknek s' teſtnek Nyavalyáſságirúl való Elmélkedéſekben, nem a' töredelmes ſzivú* bűnöſöknek *beſzélnek, hanem az* Iſtennel jádczodozóknak *és a' térhetetlenekneck*, IV.

IV. *Az* Angliaiak, *Könyörgéſekben, Királyokat és a' Királyi maradékot ugyan neveken nevezik: a' moſtani* CAROLY *Királyt és a' b. e* Friderik Palatinati *Fejedelmet*, Erſébet *Fejedelem Aſzſzonnyal (ki meg-nevezett* CAROLY *Királlyal egy,) mindenütt neveken emlitik; én itt a' hypotheſiſt* theſiſre *ſabtam, a' ki nevezéſt elhagyván csak* Köznönséggel *emlitem a' Királyokat és Fejedelmeket.*

V. *A' régi Doctoroknak mondáſi (mellyekből's a' ſzent Irásból e' Könyvnek ſzerző E' fogyatzője Méh módon gyűjtögette e'* PRAXIST *) kozáſt, l. ſzórul ſzóra, ugy a' mint az* Author citállya, *ſtennek le-vannak irva; mellyekben ha hól Görög hálá, ez Nyom- lge fordúl elő, Deák betükkel kellet le iratásban nunk, a' Görög betűknek* Typographiáink- *helyre ál- ban való ſzük vóltok miatt.*
lattuk.

VI. *Mivel e'* PRAXIS, *az ő haſznos voltáért minden eſtendőnként,* Angliában *ki nyomtattatik; ennek-okáért, kiváltképpen a' ſzent Irás* locuſinak *fel jegyzéſében, ſok változás, egyeledés &c eſett: a' hol ſok dolgaimtúl érkeztem, a' meg egyeledett és el változtatott* citáláſokat, *fő-képpen az Iſten felől s' egyebütt-ú ſok hellyen, hellyre állattam.*

Eppen mindenütt, meg jobbittatanak az Nyomt:

VII.

VII. *Ha kitűl lehetne, a' fordításnak (a' hol a' szókat nem annyira kell visgálni) az én itéletem szerint ugy kellene esni, hogy ne ismérnék Fordításnak, sonákúl az Irás ne esnék, az az: a' mit* Magyarrá *kellene forditani, annak nem* Deák, Német, Anglus, &c. *formán, hanem* Magyar *módon kellene esni. Igazán mondom igyekeztem ezen, az holott reá nem érkeztem, légyen a' jó igyekezet elég neven.*

VIII. *Lehetnek olly emberek (hallottam magam-is) kik csak szájok izént akarnák hogy esnének mindenek; nevezett szerint penig, a'* virgulákban, *ama' fülök gyönyörködtető, gyermeki énekes edgyben zengést meg-kivánnák: udvari pipere nélkül akar mit-is semminek tartanak, semmit a' dolognak mi voltára nem figyelmezvén. A' kik illyenek, énnékem ugy tetszik hogy az irásnak külömb külömb formái és modgyai között, külömbséget tenni nem tudnak. Hallad-é, nem edgy ruha illeti a' Királyt és a' Koldúst, a' Szegényt és a' Bóldogot, a' Kevélyt s' az Alázatost. Edgykor* Lisiás Socrates *általmára edgy jeles Orátiót decla-* Erasm. l. 3. Apoph. *mál;* Socrates *végig hallgattya az Oratiót s' mond:* Præclara & elegans Oratio est, sed non convenit Socrati, *az az: Szép és jeles*

Oratio. de nem Socratesnek *való. Miért*, *vagy mond* Lisiás? *Felel* Socrates *s' mond*: Nonne fieri poteſt, ut amictus aut calceus elegans ſit aut pulcer, qui tamen alicui non conveniat. *Az az*: *Nemde nem megtörténhetik* Lisia, *hogy valamelly öltözet a' vagy Saru ám akár melly jeles és szép légyen-is mindazáltal nem minden lábra illik. Nevetséges dolog volna bizonyára szent Irás felől Prokátori piperével szóllani*: *csak a'* Philoſophia *sem szereti a' Törvényben való kimezett bámozott beszédet*: *s hát a'* Theologia *hogy szenvedhetné?* PRAXIS PIETATIS *a' Könyv. Igen tút dolog volna azért a'* Pietásról affectatè *irnunk, az alázatoſt gögös köntösben öltöztetnünk. Nem szókat hanem haſznos dolgokat adnak itt elődben. Egyéb-ként ha kellye lött volna*, Rhythmicácat-is né-talám irhattunk volna. *Ha nem tetczik, nem néked irtunk. A' ki kegyes életet szeret, az nem annyira a' Szókra, mint az idveſséges Tanúságokra vigyáz. Te penig Kegyes élet ohajtó Istenfélő Olvaſo, élly e' munkával idveſségeſſen*: *és ha mit haſznod innen léſſen, Istenednek*; *a' fogyatkozáſt penig nékünk Idveſségedre szomjuhozó munkáſok gyarlóságának tulajdonitsad.*

Légy egéſségben.

Nem végeztem még el Kegyes Olvasó; ne ſies a' kőnyvet letenni; Olvaſd-meg e' kevés *Poſt-Scriptát-is.*

IGen javallanám s' bizony tapaſztalható idveſség jőne-ki belőlle, hogy a' kiknek Bibliájok vagyon, kereſnék fel edgyſzer-is máſzor-is, a' levelek ßélin fel-jegyzett bizonyságokat. Egyébként (noha ſemmi csalárdságtúl itt félni nem ſzükség) csak a' máſok ſzájával kell enniek. Kővetnék amaz Act.17.11. *okos* Berœabélieket, &c. *Két haſznát vehetnék: az idveſséges tanúságok felől a' Sz. Irásban ugy meg-győkereznének, hogy ſemmi* vélekedéſeknek ſzél-veſzei *őket* ſar- Eph.4.14. kokból ki nem vethetnék. *Azt-is magával hozná, hogy több egyéb idveſséges dolgokra-is találkoznának a' keresés közben. Mint ſzintén mikor a' ſzép kies hellyekre valaki valamelly virág kereſni ki-mégyen; más győnyőrűséges virág ſzálakat-is ſzedhet egy bajjal a' keresés közben. Igy fogna a'* Chri- Col.3.16. ſtus beſzéde minden bőlcseſséggel bennünk bőségeſſen lakozni.

Sokakat ez áldott jó Kőnyv, ennékem e' közönséges nagy hidegségünkhöz képeſt majd

 remén-

reménségem felett, igen meg-inditott. Kivánnának-is tellyes szivekből mind ezek szerint élni. De oh váratlan szerencsétlenség! el-hitették magokkal hogy csak lehetetlen ez. Azért meg nem szűnnek ugyan buzgóságokban, de mind ez ideig-is még semmit a' vagy igen kevesset Practikáltak: *ugy hogy e' korig nekiek* PRAXIS, *nem* PRAXIS, *hanem többire csak* Theoria, *puszta szemlélés vólt: szerettek és igen kivántak belé lépni, de még kivűl maradtak. Oh ne ijezd el magad magadat! Tuddé hogy minden kezdet nehéz elsőben: a' hozzá ßokással penig meg-könyűdik. Sok mesterség előszőr olly nehéz, hogy ugyan lehetetlennek-is tetszik ideig; de a' sok gyakorlás embernec mindent lehetségessé tehet és meg kőñyithet. Mikor egésségért magadat az ételből italból* Regulára *fogod, melly nehezen tűrtetheted magadat; de minekutánna mértékletlen élésedből edgyszer-is mászszor-is edgy edgy kicsint el hadsz; ugy a'* Regulához *szokol, hogy semmi nehezséget az után abban nem érzesz. Probáld-meg: csak esztendő alatt szoktassad aprónként ezekhez magadat; s' kűlőmben nem fogod találni. Olly győnyőrűségek telik meg lelkedet, hogy osztán az*

lészen

léſzen igen nehéz, ha mikor e' ſzent PRAXIS-*ban magadat nem gyakorolhatod. De ſok a' dolgod, s' nem érkezhetel? Hallád!* Edgy a' ſzükséges, mellyet a' ki-válaſzt, el nem vétetteték tőle. *A' könyörgéſeket-is* Luc. 10. 42. *ſokan ezen okból hoſzſzallyák: melly gondolat ellen kész Orvoſságot találſz a'* Reggeli Könyörgéſre inditó Elmélkedéſekben.

Még-is jó egéſségben légy.

MEDGYESI PAL.

CUM PRÆCLARAM HUJUS LIbelli utilitatem, in eoq; divinum pietatis verè divinæ exercitium animadvertissem, hæc pauca ex charitate scribere debui.

BIBLIA post, Lector, præstat pietate Libellus
Hic cunctis chartis: ut doceare, lege.
Invidia est: Hunnis, sed si modo vera fatemur,
Nemo dedit tantum Religionis opus.

Ugyan azon.

NInes ollyirás a' szent BIBLIA után,
Mint e' kis Könyv kegyesség tanitásban,
Ha nem hitzed, olvasó által, a'zonban
Meg tapasztalsz nagy igasságot szómban.
Sőt azt mondom (irigység légyen távúl)
Nem adatott Magyaroknak senkitűl,
Istenesb Könyv, csak hogy olvasásától
Meg ne szűnnyék ember követésétűl.

Stephanus Medgyesi, R p.t. *Sch. Debr.*

IN

PRAXIN PIETATIS

A Reverendo Pietatisque amantissimo Viro, Domino Paulo Medgyesi *Ungarico idiomate donatam.*

SÆvis ut armis est potier toga,
Longè duello gratior aspero
Pax: sermo, Controversiarum
Dogmate, sic melior salutis,
Quare Libellus, bellus & optimus
Istic futurus, doctus in antibus

Quem

Quem MEDVESINUS vestre lingvæ
Indult Ungaricæ nitenti.
Hîc namque dantur nulla loquacium
Argutiarum plaustra; sophismatum
Griphive non solvuntur: arte
Sed pietatis, homo docetur.
Plerique vocum flumine codices
Turgente pascunt lumina, frivolis
Ac spiritum pugnis divexant;
Neu specie pietatis ornant.
Ast hoc pusillo corpora nunc recens
Natum volumen, salvificâ imbuit
Christo dicatas luce mentes,
Religione docens salubri.
Huc ergo motus flectito pectoris
O quisquis ades cernere vis Poli!
Nil, nosse per quam multa, prodest,
Sola beat pietas in astris.

ALIUD.

Præ multis aliis librum hunc pervolvere oportes
Esse decet doctum sed magis esse pium.

ALIUD.

Gemmula grata magis præ magno pondere faxis
Gratior hic grandi est sic quoque mole liber.

ALIUD.

1. MIndenkor jó hirrel s' nével virágoznak,
Mint a' zöld Cypres fák ugyan állatoznak;
Feledékenységben soha nem-is jutnak,
A' kik egyebeket irással oktatnak.
2. Jó emlekezetben Augustinus lészen.
Valamig a' Nap, Hóld tündöklik az égen,
Calvinus Doctor-is meg-marad épp birben,
3. Mert sok szép Könyveket iron életében.
E' könyvet-is a' ki elöször formálta.
Nagy Britanniában világra bocsátta,

Nevezetes lészen még fenn lesz Anglia.
Még az egekben is szép jutalmát láttya.
4. Nagy jutalom kővet téged-is meg-látod,
Ki Magyarúl szólni e' könyvet tanitod,
Mert Istennek igyét Te ezzel támasztod,
Nemzetségedet-is igen gyámolitod.
5. Oh melly drága kincset e' könyvvel szerzettél,
Szegény Magyar népnek munkáddal kereſtél!
Nincsen senki ki meg-mondhassa nyelvével,
Ambár Cicerónak birjon elméjével.
6. Azért e' könyvetskét szüntelen olvasſad,
Iráſt valaki tudsz serénnyen forgasſad,
Ebből bús szivedet te meg-vigasztalhadd,
Menyországajtaját te magad meg-nyithadd.
7. De talám nem adhatsz hitelt beszédemnek,
Kérlek olvasd által levelit e' könyvnek,
Meg-kóstolod hidgyed-it, mint jó méznek,
Lelki vidámságot melly szerez szivednek.
8. Kivánod-é szíből az Istent ismérni?
Őtet alázatos lélekből tisztelni?
Akarodé magad sorsát-is meg tudni,
E' könyv mind ezekre kész útat mutatni.
9. Az Isten minémű előtted le-irja,
Ember állapattyát előtted számlallya,
Eltében s' hóltában mitsodás ő sorsa,
Pokol és Menyország mint fizet meg mondgya.
10. Mitsoda rendet tarts az imádkozásban,
Estve, Reggel, Délben, a' szent szolgálatban,
Magad Czéllájában, avagy a' Templomban,
Innen meg-tanúlhadd jeles regulákban.
11. Mit kellyen tenéked Szombaton mivelned,
Mint kell te magadat templomban viselned,
Mint kell a' szent Jóbbal kereſztet szenvedned,
Innen ha akarod, könyű meg-értened.
12. Ha betegségben vagy, s' gyötrődől ágyadban,
Kifirtő Sátánnal kűzkődől nagy kinban,

T

Itt fegyvert, tőrt, paist, szerezhetsz harczodban,
Orvosságot lelhetz mint bő Paticában.
13. Ne restellyed tehát e' Kőnyvet olvasni,
Ha kegyessen akarsz e' világon élni,
Hóltod után penig Menyországban lakni,
A, szent Angyalokkal őrőkké vigadni.

Nicolaus Vári, Rect. p. t. Sch. Szath.

Felséges és hatalmas

FEJEDELEMNEK

KAROLYNAK,

Walliának Fejedelmének.

CHRISTUS JESUS a a' Fejedelmeknek FEJEDELME, *áldgya-meg* Felségedet napjainak hoszszaságával, *és minden* kegyelminek nevekedésivel; *melly Felségedet* igazán szerencsésé teheti ez életben, és őrőkké bóldoggá a' kővetkezendőben. a Apoc. 19. 16.

Jonathán, b három nyilat *lőveel*, Dávidnak a' Saul dűhősége elől *való távúl vitettetésére*: *énnékem-is* harmadik irott Levelem ez, Felsé- b 1 Sam. 20. 20.

gednek az Isten jó akarattyához *közlebb hozattatására, szivének arra*
c 2Chro. 34. 3. *való birattatása* által, hogy még c iffianta (mint Josiás) a' Dávidnak és Jákóbnak Felséged Attyának Istenét, keresni kezdgye, Felséged. *Nem azért mint ha azt gondolnám, hogy* Felséged *ezt az én intésem nél-*
d Qui monet ut facias quod jam facis ipse monendo Laudat, & hortatu comprobat acta suo. *kúlis nem cselekedné*; d *hanem csak azon igyekezem*, hogy *Felséged*, e minden Kegyelemben, a' Hitben és értelemben, minden serénységben, és Isteni szolgálattyához s' igaz vallásához való szeretetiben bővölködgyék. *Soha nagyobb szükségek* a' nyilvánságos által intéseknek nem vólt: mert a' Comicus
a 2Cor. 8. 7. *ama' mondásában láttatik e' mi időnkről* jövendőlni: Obsequium amicos, veritas odium parit: *az enyegetés barátokat, az igaz mondás gyűlőlséget szerez. Melly edgycsepnyére sem csuda; holott szintén a'* seprejére *jutottunk az* időknek, *melly a' mint*

utol-

utolso, *akképpen az ö napjai* leg rosszabbak. *Mint is lehetnenek már rosszabbak, holott az* Hivság *nem lehet immár* hivságosb, *sem az* istentelenség istentelenebb? *és noha e' kédik azok itéltettek* szentebbeknek, *a' kik magokat* Vallásokban buzgóbbaknak *mutatták; mostan azok tartattatnak* leg-eszesbeknek, *a' kik* Hitekröl leg-gyarlóbb vallást *tudnak tenni. Es ezek legyenek* az utolsó napok, *ebböl-is nyilván meg-tetsszik; mert az embereknek* az örök állapattyok felöl való bátorságosságok, *annyira el-foglalt (a' mint Christus meg-jövendölte) minden rendet: hogy jobb része a' mostani embereknek*, a' gyönyörüségeknek lött inkáb kedvellöje, hogy nem mint Isten szeretöjé. *Es a' kik* az Istennek szeretését *tettetik-is, oh Isten! az vóltaképpen meg-szentelt lélek ugyan izzad keserüségében, hogy láttya* mely ritkán jönek a' Könyörgésre? mely

Matt. 25. 1.

*Exemplum accidit Mulieris, Domino teste, quæ Theatrũ adiit, & inde cũ

betstelenűl halgattyák az Isten igéjét? melly jővevények ők az Ur Asztalánál? melly szorgalmatos nézői * ellenben a' Fársángos játékoknak? az *holott* (keresztyén vóltokra) *meg-iádzottathattyák magokat, halgatván* a' vallással *csúfolkodó* Kőzőssit az őrdőgnek, kik nagy káromkodva az ő játékjokban *viszszá élnek* a' szent Irás szólláſival, *szintén olly kőzőnséges-képpen* mint a' tobák pippal a' korcsomákon. *Ugy annyira hogy a' ki e' mostani időben, sok Keresztyénekben* a' e kegyességnek hatalmát keresi, *csak* szinét-is *alig talállya annak ő bennek. Soha nem vólt* tőbb vétkező; de lelki ismeretben való furdalodás-is *a' miatt kevessebb soha nem találtattatott: Soha* a' Biró el-jővetele kőzelebb nem vólt; de az ő el-jővetelire való készűlet-is kissebb soha sem. Es hogy ha a' vőlegény most *jőjne-el, menyin találtatnának* (*még*

Dæmonio redit: Itaque in exorcismo cum oneraretur immundus spiritus, quod ausus est fidelem aggredi: constanter & justissimè quidem (inquit) feci, in meo eam inveni. *Tert.* de spect. *lib. cap.* 26.

Ez okáért Tertuliánus a' játék néző hellyet őrdőg Ecclestájának és minden dőgleletes-

azok

azok közzül-is kik magokat elég bölcseknek *és* értelmeseknek *vélik lenni*) [f] bolond szűzeknek, idvezitő Hiteknek edgyetlen edgy csepp olaja nélkül Lámpásokban? *Mert leg nagyob* bölcseségek, *ez időbéli embereknek jobb réjzének, az, hogy elsőben* egyebeket *meg-csallyanak, és végezetre meg-csallyák magokat-is.*

ségeknek predikállo székinek hija, cap. 6. [e] 2 Tim. 3. 5. [f] Matth. 5. 8.

Es ha nehánykor valamely jó könyv *akad-is kezekben, vagy valamelly* jó indulat *ótlik* fejekben, melly *őket gondolkodóban ejti ez életeknek* bizonytalansága *felől; avagy hogy melly* gyenge bizonyoságok *légyen* örök életekről *haez életek el-telnék; avagy minémű* titkos bünök légyen ünékiek, *mellyről ez életben kellene pœnitentiát tartaniok, vagy örőcké büntetődniek azokért* ez élet után a' Pokolban: a' testi bátorság azontúl azt sugja a' Hypocrita embernek edgyik fülében, *hogy noha igen méltó e' dologról* gondolkodni, de még

még nem vólna ideje; *es hogy még* ő elég iffiú (*maga tudhattya mennyi sok millio* ollyan ifiak mint ő, *vadnak már pokolban* az idején s' korán való meg-térésnek *el-mulatásáért*) A' tulajdonitás másik fülében *meg azt susogia*, hogy még elég ideje lehetne ez után hivalkodása közben a' meg-térésre: és noha egyebek meg-halnak, de ő még elég meszsze az haláltól, és ez okáért bizvást még több időt tölthet, az ő édes gyönyörűségiben való élésben, és jószáginak s' méltóságának többitésében. Es igy (mint à * Salamon restyei) edgy edgy kicsinyel több több szunnyadozást engedvén magának, és több kicsiny kéz egy ben kócsolást az elébbeni bűneiben való alvásra: mig végezetre a' Kétségben esés (a' bátorságnak *iszonyatos szolgáló leánya*) váratlan esak bé.toppan, és az ő folyó oráját *meg-mutattya nagy keserű iajjára*,

* Prov. 6.10,11.

hirt

hirt adván hogy immár az ő ideje el-múlt, és semmi egyéb már *hátra nem vólna*, *hanem hogy csak* meghallyon és el-kárhozzék. *Ne láttassék* ez idegen dolognak senki előtt, mert elég sokan igen igaznak *tapasztalták már ezt* és többek több több kegyelem nélkül lévén, *láttattatnak ez hizelkedésekre* meg-lippedni, *mind az ő végekig*: és a' végben törben esnek véghetetlen veszedelmekig.

Én azért a' g kőzönséges idvességhez való *buzgóságomból*, *de kiváltléppen* Felségednek örök jó állapattyáért, igyekeztem (a' véghetetlen sok versengéseknek zurzavarjából) a' valóságos Kegyességnek régi Gyakorlását ki-szedni, *melly virágzot még minek előtte e' versengéjeket nem-is tejta vólna senki: Melly én alacson Munkám*, (csak kevés idő alatt) immár 261-dik szor mégyen Felséged kegyelmes óltal-

g Judas 3.

ma alatt-ki; és a' mint vötték azt az emberek, *ugy tetszik hogy nem-szintén* kedvetlenül esett a' Christus Ecclesiájának. *Ha kegyessé lenni* minden időben leg nagyob becsülletnek tartattatott; menyivel becsülletesb dolog kiváltképpen illy kegyesség telen időben a' Kegyességnek igaz oltalmává és példa adójává lenni? A' Kegyesség tötte Dávidot. Salamont, Josaphátot, Ezechiást, Josiást, Zorobábelt, Cõstantinust, Theodosiust, *Hatodik* Edvárdot, Erseber *Királynét*, Henrik *Fejedelmet*, és több istenfélõ Fejedelmeket illy becsülletessekké, hogy az õ nevek (*hóltok után-is*) ugy illatozik az Istennek Anya-szent-egyházában mint valami drága kenet, és [i] emlekezetek édes mint a' méz mindeneknek szájokban, és miként a' Musika a' Bornak lakodalmában: *midõn azonba egyebeknek* kik kegyességtelen, és Isteni

[h] Eccl. 7. 2.
[i] Eccle. 49.1,2.

téle-

félelem nélkül való Fejedelmek vóltanak, még nevek-is roshat és bűdös az *Isten népének* emlekezetiben. Mitsoda nagy becsűllet-is az Embereknek ez életben nagy *Titulussal* pipeskedni: *ha azonban Isten az ö neveket* méltatlanoknak ítéli az [k] életnek Könyvében az Egekben bé-jegyezni. [k] Luc. 10. 20. Apoc. 17. 8.

A' Kegyesség az, melly a' Fejedelemnek jó hirét nevét meg-balsomomozza, *és orczáját az emberek* előtt tündöklteti, lelkét penig az Angyalok között dicsöiti. Mert miként a' [l] *Moses* orczája az Istennel való gyakor beszélgetés miatt tündöklött *a' Népnek szemei előtt*: igy a' gyakorlatos könyörgés (*mely nékünk Istennel* való beszélgetésünk) és az Igének halgatása által (melly Isten szólása mi nékünk) el-változtatunk [m] dicsőségből dicsőségben, az Urnak Lelkétől az ő hasonlatosságára. Es mivel *ez élet* [l] Exor. 34. 29 30. &c. [m] 2Cor. 3. 18.

min-

mindenekre de kiváltképpen a' Fejedelmekre nézve igen bizonytalan: mi dolog lehet illendőbb, mind Fejedelemnek, mind alatta valóinak *tanúláſokra*, *mint* a' *mi* bűnös embert tanéttya, a' maga még-tagadására veſzetségének *megöldöklése által*; hogy a' Chriſtusban, idveſségünknek Szerző-okában részesülhesſen: e' világnak csalárd és szempillantáſig tartó *gyönyörüségitül* való búcsú vételre; *hogy az Egnek* igaz és örökké való örömit el-veheſſe: és azoknak vólta-képpen becsületeſekké *tétettetéſekre* iſten előtt a' Kegyeſségben, kik moſtan csak az emberek előtt becsültetnek az hivságban? Valamiket mi töltünk avagy költünk e' földi hivságokban, *nagy réſzént avagy* azok *halnak*-meg mi előttünk, *vagy* mi hamar azok után: *de* a' *mint* a Máriaként a' Kegyeſség gyakorláſban *véghez viſzünk*, *meg-marad* a

a Matt. 26. 13.

mi

mi valóságos emlekezetünkre, mind örökké. Mert a' o Kegyességnek igireti vagyon mind ez életben s' mind à másikban, melly soha véget nem ismér: De p *kegyesség nélkül* semmi belső vigasztalást nem találhatni a' lelki ismeretben, külső békeséget *sem várhatni* ez életben, sem örök boldogságot *nem remélhetni* Menyben. *Mint nem igérhetné magának* a' Kegyesség Felségedet buzgó Pátronusúl, kiváltképpen illy kegyelmes nagy Monárchának Fia voltára, ki nem csak név-képpen óltalmazója a' hitnek, hanem valóság szerént-is: miképpen a' keresztyén világ ezt *meg értheti* Bellárminus *Eretnekség hintegetésének* ő Felsége által tudóssan lött megczáfoltatásából, és Vorstius Pogány káromkodó Könyvének *elrontattatásából. Es melly könnyú* Felségednek el-érni (ha meg nem ha-

o) Tim. 4. 8.

p Principibus ad salutem sola satis vera est pietas, absq; illa verò nihil est, vel exercitus vel Imperatoris fortitudo, vel apparatus reliquus. Zozon. Eccl. hist. l. 9, c. 1.

ladhattya-is) mind azokat valakik Felséged *elôtt vóltanak*. Kegyelemben és Nagyságban, csak Felséged intézze ſzivét az Iſtennek keresésére és ſzolgálására; meg-viſgálván melly iſteneſſen neveltetett Felséged, q a' nagy lelkû és ſok jóſ;ágú Gondviſelők és Vigyázók által: *és azt-is hogy olly idôben él Felséged*, *mellyben* az Iſtennek Gondviſeléſe és Király Urunknak Vigyázáſa által, az Eccleſiában (annak ki-mondhatatlan vigaſztalására) *máſik tiſzteletes* Jehojadat állatot, r ki jól téſ;en a' mi Izraelünkben mind Iſtenre s' mind penigaz ô Házára nézve: kitől Felséged *minden idôben*, *akar melly* kételkedéſiben-is tanúlhat vallásbéli tiſztaságot belsô lelkének idveſségére: s' leg bôlcsebb tanácsot, *külsô állapottyának* igazgatására, *Es hogy az Iſteni* Kegyeſségnek *buzgóságos* Gyakorlására

q Honorabilis D. Robert9 Cary Eques, & religio, Dõna Cary ejus Uxor. Thomas Murray, Jacobus Fullertõ. r 2 Chro. 24. Gratioſus Archiepiſcopus Cantuarienſis. Georg. Ab.

ennél is

ennél-is inkább fel-indittattassék Felséged; gyakran *eszében jussón Felségednek*, hogy Felséged tulajdon a' maga istenes *Attyat* JACABOT hallya akképpen *oktatni* Felségedet, *mint régenten* Dávid *inti vólt* az ő Fiát *Salamont* ſ: Es te *Caroly* én Fiam, ismérjed a' te Atyádnak Istenét, és szolgállyad őtet tellyes szivel, és akaratod szerint való elmével: mert az Ur viſgál minden szíveket, és érti à gondolatoknak minden képzésit; ha te őtet kereſed, meg-talalod; de ha el-hagyod őtet, ő-is tégedet magától örökké el-vét. ſ 1 Chron. 28. 9.

Melly mindenhatónak *keresésére és szolgálattyára*, hogy *mentül jobban segittetessék Felséged*; kinek fő óltalmával kell Felségednek lenni ez életben, és edgyetlen edgy vigasztalásának az halálban: Imé én edgyszer ismét *meg-hajtott térdeimet ajánlom* ujjonnan *nyom-* Matc. 12. 42.

tattatott Fillérkémet Felséged *kezé-ben; fel-vévén naponként* a' Magaſsá-goſnak az én legtőredelmesb Imád kozáſimat, hogy a' miként nevekedik Felséged idejében és állapottyában: a' képpen nevekedheſsék (mint a' Felséged Meſtere a' Chriſtus) bőlcseſségben, és az Iſtennel s' minden jámbor emberekkel való jó akaratban-is. *E' ſzorgalmatoſkodásban* ſoha meg nem csőkőnőm, egyéb minden dolgokban mindenkor nyugoſzom.

Luc. 2. 52.

Felségednek élete fogytáig magát ajánló alázatos Szolgája.

BAYLIUS LAJOS.

AD CAROLUM Principem.

Tolle malos, extolle Pios, cognoſce teipſum:
Sacra tene, Paci conſule, diſce pati.

PRA-

PRAXIS PIETATIS,

Az az:

Keresztyén embert, Istentetczése szerint való járásra igazgató

KEGYESSEG GYAKORLAS.

VAlaki vagy, ki ez *Könyben* tekintesz, soha ezt kűlömben olvasni nekezdgyed, hanem ha magadat elsőben el-szánod, a' *Kegyességnek* szivszerint való fegyhetetlen *Gyakorlására*. Olvasd mindazáltal, s'hamar penig, hogy valamint minekelőtte által olvasnád, az Isten (valamelly váratlan hirtelen halál által) tégedet meg-rögzött *kegyességtelenségedert*, ki ne vágjon.

A' Kegyesség Gyakorlás áll
1. Istenéret tanulásban
1. Az Isténi állatrúl s' abban való.
1. Személlyekrül, kik hárman vannak.
Atya
Fiú
Szent Lélek.
2. Tulajdonságokrúl, mellyek vagy
Nevezetbéliek, vagy
Valóságbéliek
1. Közölhetetlenek
1. Edgyügyü magán valóság.
2. Végheteteltenség.
2. Közölhetők.
1. Elet,
2. Értelem
3. Akarat,
4. Hatalom
5. Felség.
2. Magad tulajdon állapattyárúl mind
1. Romlotságodban.
2. Újúltságodban.
2. Istenednek igaz dicsöitésében.
1. Eleted által magadat egészszen az ö szolgálatyára ajánlván
Rend szerint
1. Edgyes állapattal magad személyében.
2. Közönségegel
1. Házad népestül naponként.
2. A' gyülekezettel Vasárnaponként
Szokot rendkivül
Böjtöléſedben.
Innepléſedben.
2. Halálod által, meghalván,
1. az Urban.
2. az Urért.

Hogy

Hogy-ha az ember Istenét igazán nem ismeri, tehát igazán nem-is *tiſztelheti*: mert hogyhogy ſzeretheti azt a' kit nem ismér? s' ki *ſolgálhattya* azt, a' kinek ſegedelme nélkül hogy fzükölködgyék, nem tudgya? és miképpen kereshet az magának Orvoſságot *Kegyelem* által, a' ki a' maga *természeti* által való nyavalyáſságát *eſſében* nem véſzi? azért mondgya az *Apoſtol*, Heb. 11. 6. Hogy a' ki *Istenhez járul, hinni kell annak hogy vagyon Isten, és jutalmat ád azoknak a' kik ôtet keresik.*

Tum Deum amare libet, cũ perſuaſum habemus ipſum eſſe optimum, maximũ, ubiq; præſentem, omnia in nobis efficientem, cũ in eo vivimus, movemur & ſumus Bucer, in Pſ. 115.

Danda imprimis opera eſt, ut Deum norimus, quot quot felices eſſe volumus. Quid noſcis ſi te ipſum neſcis?

Mivel azért ſemminémũ *Isteni tiſztelet* s' *kegyes élet*, a' mint az *Istennek* ugy az embernek-is *maga igaz meg-ismérése* nélkül nem lehet; igen illendő, elsőben is, az Isteni *Felségnek* s' annak utána az emberi *Nyavalyáſságnak* meg-ismérésének tanúlásáról, ugymint az igaz *Kegyeſség gyakorláſnak* két fő fundámentomiról *tractát inditanunk.*

AZ ISTENI ALLATNAK és annak Tulajdonságinak ſzent Irásból való világos meg-iráſa; menyiben azt minden Kereſztyénnek illendö-képpen tudni és hinni kell idveſségére.

a Pſa. 145. b. 1 Tim. 6. 16. c. Deut. 4. v. 35 & 32. v. 39. & 6. v. 3. Iſ. 45. v. 5, 6, 7, 8. 1 Cor. 8. 4. Eph. 4. 5. 1 Tim. 2. 5. d. Joh. 4. 24. e. 1 Reg. 8. v. 27. Pſal. 147. 5. f. Deut. 32. 4. g. Exod. 3. 14. Jer. 23. v. 23, 24. h. 1 Cor. 8. 6. Act. 17. 28. Rom. 11. 36.

NOha ſemmi teremtett állatt, az Iſten mitsoda légyen, meg nem magyarázhattya, mivel a' *meg-foghatatlan, és* b, *hozzá mehetetlen fényeſségben lakozik* az Iſten: mindazáltal, tetſzet ö Felségének magát ſzent Igéje által nékünk ki-jelenteni, menyire erötelen elménk ötet meg-foghattya; Ekképpen: *Az Iſten* c *edgyetlen edgy* d *lelki*, e *véghetetlen*, f *tökélletes* g *Állat, kinek léte* h *magátúl vagyon öröcké.*

Ez Iſteni Allatban edgy réſzént a' benne való külömbözéſt kell meg-gondolnunk, más réſzént annak *Tulajdonságit.*

*Heb. 1. 3. a. Joh. 1. 1. & 5. 37. & 14. 16. b. Col. 2. 9. Joh. 14. 9.

Az Iſteni állatban való külömbségek neveztetnek *Személyeknek.

A' ſzemély, magában álló a *meg-külömböztetett valóság az Iſtenségben.* b.

Az

Az Istenségben lévő Személlyek hármak c, *Atya, Fiú és Sz. Lélek*: Ez hármak nem három külömbözö Allatok; hanem magokban álló s' edgy-mástúl meg-külömböztetett három (*subsistentiák*) állandóságok, avagy állandóságnak *külömbözö módgyai* azon d, egy örök *Isteni Allatban*; ugy hogy mindenik Személy az Istenségben magában álló, osztharatlan, közölhetetlen, magától élö, és maga nem más tartásából való *állandóság* légyen.

c Gen.12. 6 & 3. 22. Exo 20. 2 Hos. 1.7. Is 63.9 10. Zach.3.2. Hag.2.5.6 1 Joh.5.7. Mat.3 16, 17. & 28. 19. Joh. 14. 26. 2Cor 13 13

d, *Singula sunt in singulis & omnia in singulis & singula in omnibus, & unum omnia.* Aug. l.6. de Trin. c. ult.

Igy azért az Isteni *edgységben* vagyon e, *tőbség*-is, melly nem (*accidentalis*) *hozzá járultságból való* (mert az Isten edgy tißta (*Actus*) valóság, és nem szenved semmit ahoz az edgyetlen egy tißta magán valóságához járulni;) sem nem (*essentialis*) *állat szerint való az a' tőbség* (mert csak edgyetlen egy az Isteni *Allat*) hanem * *személybéli.*

e, Gen. 1. 6 & 3. 2. & 11. 7. Esa.6. 8.

* *Personæ divinitatis distinguuntur personaliter sive* προσωπῶς ὑπάρξεσι.

A' Személlyek az edgy *Isteni állatban* csak *hármak*. E' titkos mélységben igazán mondhatni *alius & alius* másik és másik: de nem, *aliud & aliud*, más és más dolog vagy állat.

f, Az *Isteni állat* magában lemmi *megoszlást, meg külömbözést* avagy *réßre oßtást* el nem szenved; hanem a Szemellyek külömböztetnek-meg *abban* edgymás között, ez három által:

1. *Nevezetek*
2. *Rendek* } által.
3. *Cselekedetek*

1. Nevezetek által igy külömböztetnek meg:

Az elsö *Személy* neveztetik Atyának; elöször *természet* g *szerint valo* Fiára a' Christusra nézve: másodszor választott h *fogadott* fiaira nézve, az az: kik nem *Természetből*, hanem *Kegyelembül* löttek Fiakká.

A' második *Személy* neveztetik b, *Fiúnak*, mert születtetett c, az ö *Attyának* d, *állattyából* avagy *termeszetiből*: és ö Igének-is mondatik; Elöször, mert az Igének avagy beszédnek e, elménkben való fogantatása és meg-gondolása, legközelebb való hasonlatosság, mellyek nékünk valamenyire elönkben ábrázatathatik az a' mód melly szerint ez *Isteni Ige* az ö Attyának *Allattyában* fogantattatott és attúl születtetett örökké. Erre nézve

f, *Deus est indivisè unus in Trinitate, & inconfusè Trinus in unitate*, Justin. Εκθες τις.

g, Matt. 3. 17. Joh. 1. 14. Rom. 8. 32

h, Is. 63. 16 Ephes. 3. 14, 15.

b Pro. 30 4.

c, Ps 2. 7.

d, Heb. 1. 3. Ph. 2. 6.

e, Bas. sup S. Joan. *Sicut mens cogitando in seipsam reflectitur & λόγον internum.*

nézve *Atyának bölcsességének*-is neveztetik, *Prov.* 8. 12. Másodszor, mert az Atya, a' mi idvességünk felől való szent akarattyát, eleitől fogva f, ő általa jelentette-ki: Innen mondatik λόγος-nak, *quasi* λέγων, valakivel, avagy Atyával szólló *Személynek* Harmadszor, mert ő az egész szent Irásnak *fő czéllya* g avagy *Summája*; sőt mivel szinte önnön maga az az Ige, mellyről, Isten az O Testámentomban szóllot és az Atyáknak az *Aldott magot* meg igérte.

Az harmadik *Személy Sz. Léleknek* h, neveztetik; Előszőr, mert i, lelki ő, s' test nélkül való: Másodszor, mert az k, *Atyátúl* és a' *Fiútúl* mint egy *lehelte-tik*, az az: származik mind kettőtül. *Szentnek* penig azért hivattatik, mert ő l, *szent* természetiben-is, és az *Isten választott* népét-is, tulajdonúl és közbe vetetlenképpen *ő szenteli meg* m.

gignit: ita Mens illa æterna quæ est Deus Pater in seipsam intelligendo reflexa λόγον æternum modo in effabili genuit: Et sicut exterior λόγος, λόγου interioris effigies quasi est: ita æternus ille λόγος ὑποστατικὸς æterni Patris imago est & majestatis character. Hebr. 1. 3.

f, Joh. 1. 17. Iren. l. 4 Cap. 14. g, Act. 10. 43. Hebr. 1. 1. Luc. 24. 27. Joh. 5. 39. Act. 3. 22. h, Is. 63. 10. 2 Cor. 13. 13. i. Luc. 24. 39. 1 Cor. 3. 16. k. Joh. 20. 21, 22. Gal. 4. 6. l, 1 Pet. 1. 15, 16. m, 2 Cor. 3. 18. 1 Petr. 1. 2.

3. *Rendek által igy külömböztetnek-meg:*

Az

n. 1 Joh. 7.

Az Istenségben lévő *Személyek*, avagy az *Atya*, avagy à kik az *Atyátúl* valók, n.

o, *Origo essentiæ in divinis nulla est: Origo Personarum locum habet in Filio & Spiritu sancto. Pater enim est prior Filio, non tempore, sed ordine* Alsted.

Az *Atya*, o, *elsó személy* a' dicsőséges Szent *Háromságban*, kinek sem * *léte* sem *eredeti* nem mástúl, hanem magátúl vagyon; a' *Fiat*-is magátúl *ßúlte*, és a' *Fiuval* egyetemben, magátúl *származtatta* a' *Sz. Lelket* őrőktűl fogva. Az *Atyátúl* való *Személlyek* azok kik az ő *ßeméllyi állapattyokra* nézve az egész *Isteni valóságot* kőzőltetés által vőtték az *Atyátúl* őrőktűl fogva. Es ezek avagy csak egyedűl az *Atyátúl* mint a' *Fiú*, avagy edgyszer s' mind az *Atyátúl* és à *Fiutúl* valók, mint a' *Szent Lélek*.

* *Ideo dicitur Pater* αναρχος ἀγώγιμος.

p, *Filius Dei* ὁ λογος *quoad essentiam absolutam, est quidem à seipso &* ἀυτόθεος *sed ratione*

A' *Fiú* a' dicsőséges Sz. *Háromságban* második *Személy*, az *Atyának* nem *kegyelem* hanem természet szerint való *edgyetlen edgy szűlőtt Fia*, kinek valósága *egyedűl csak az Atyátúl* p, vagyon; lött az Atyának tellyes *valósága* ővé, a' megfoghatatlan őrőkké való szűletés által. Kitűl és az *Atyátúl* a' *Szent Lélek* származik. A' magában való Isteni *Allatra* nézve *magátúl* vagyon, de a' mennyiben *Személy*, *őrőktűl fogván*, szűlettetett az Atyátúl s' tőlle való. Mert az Isteni *ál-*

lat,

lat, nem ſzűlt Iſteni *állatot*, hanem a' q, *ſzemély* ugymint az *Atya*, ßűlt *Személyt* ugymint a' *Fiat*: s' igy a' *Fiú Iſtentől* való *Iſten*; és nem *Allattyának* s' nem-is az időnek, hanem Személlyének és rendének eredetit vőtte az *Atyátúl*.

τρόπου ὑπάρξεως, *ſive Eſſe perſonalis per æternã generationem à Patre exiſtit: ideoq; non eſt* αὐτούσιος, Joh. 7. 38. Joh. 5. 19. q. Pſ. 2. 7. Hebr. 1. 5. *Aliud eſt habere Eſſentiam divinam à ſeipſo, & habere eſſentiam à ſeipſa exiſtentem: remota n. relatione ad Patrem, ſola reſtat eſſentia quæ eſt à ſeipſa: hinc Filius dicitur principiatus non eſſentiatus.* Thom.

A' *Szent Lélek* harmadik *Személy* az áldott Sz. *Háromságban*, ki az *Atyátúl* és *Fiútúl* r, egyenlőképpen s, *ſzármazik* őrökké való meg-foghatatlan *ihlés* által: mert miképpen a' *Fiu* az Iſteni állatot egéſzſzen véſzi az *Atyátúl* a' *ſzűletés* által: igy a' *Sz. Lélek-is* mind kettőtűl egéſzßen véſzi azt a' *ßármazás* által.

r, Joh. 15. 26. Ezokáért Rõ. 8. 9. hivattatik a' Sz. Lélek Chriſtus Lelkének s, *Spiritus S. à Patre & Filo procedit, tanquam ab uno & eodem principio in duabus tãtum Per-*

E' *Rend* két dolgot ád nékűnk előnkben: Előſzőr, mi formán légyen a' Sz. *Háromságnak* kűlső munkálkodáſa! ugy mint az *Atya* munkálkodik őnnőn magátúl a' *Fiú* és *Sz. Lélek* által; a' *Fiú* az *Atyátúl* a' *Sz. Lélek* által; a' *Sz. Lélek* az *Atyátúl* és a' *Fiútúl*. Máſodſzor, tanit minket meg-kűlőmbőztetni az első

és *kőz-*

és *közben vetetlen kezdetet*, mellytűl azok a' kűlső és közönséges cselekedetek folynak. Innen vagyon az hogy holott az *Atya kút feje* és eredeti a' *Sz. Háromságnak* és a' kűlső munkálkodásnak *kezdeti*: az *Isteni* t, *név* (*in relatione*) és a' *Teremtői* nevezet a' *Credóban*, kiváltképpen tulajdonittatik, az *Atyanac*: *megváltásunk* a' *Fiúnak*; és *meg szenteltetésünk* a' Sz. *Léleknek* ugy mint e' munkának minden *eszköz nélkűl* való cselekedőjének. Ugyan ez annak is azoka, hogy a' *Fiú* menyiben *Közben-járó*, mindeneket az u, *Atyának*, nem a' Sz. *Léleknek* tulajdonit: s' ennek-is hogy olly gyakor hellyen mondgya a' Sz. Irás, hogy mi az x, *Atyával* békéllettűnk-meg.

E' szent *Rend* és *Oeconomia* kivűl, nincsen semmi *elsőség* avagy *utolsóság*, *felsőség* avagy *alsóság* ez három *Személlyek* között, hanem *természetekben* azon *edgy állatnak*, *méltóságokban egyenlők*, és mindenik *egyenlőképpen őrőcké való*.

Az Isteni állat *mindenik Személyben* benne vagyon egészszen, de ez a, mindazáltal csak a' másodikban tudnia-illik az Igében testesült-meg, nem az *Atyá-*

ban,

jonis subsistente, non autem tãquam à duobus & diversis principiis.

t, *Hinc Dei nomẽ sepè in scripturis patri* κατ' ἐξοχὴν *tribuitur.*

Joh. 14 1. Rom 8 3. 1 Cor. 8 6.

u, Matth. 11 25, 26, 27. Joh. 5. 19, 20, 21, 22, 23. Joh. 11. 22. & 12. 49.

x, 2 Cor. 5. 18. &c.

ã, *Incarnatio verbi propriè non Patri nec Spiritui Sancto*

ban, ſem nem a' *Sz Lélekben*, ez három okokért: I. b, Hogy az *Atya* Iſten annyival inkább ki-jelenthetné *Atyai* ſzerelmének nagyságát az *emberi nemzet hez edgyetlen egy ſzűlött Fiának*, váltságunkért mind a' meg-teſtesűléſre, s' mind penig à keſerű halálnak el ßenvedésére adáſa által. II. c, Hogy az a' ki *Iſtenségében* Iſten Fia vala, *Emberségében* lenne Ember Fia; és a' *Fiui* név ne ruháztatnék egyébre, hanem a' ki őrőktűl fogván való ſzűletés által az előtt-is *Fiú* vala. III. d, Mert igen illendő lőn, hogy ugyan azon *Személy*, ki az *Atyának valóságos ábrázattya*, állatná hellyre bennűnk az *Iſtennek* el-veſztett *ábrázattyát*.

niſi καὶ εὐδοκίαν καὶ θαυμαστουργίαν *competit.* Dan. 1. de orth. fid. c. 13. *Implevit carnem Chriſti Pater & Spiritus Sanctus ſed majeſtate non ſuſceptione*, Aug ſer: 3. de temp. b, Joh. 3. 16. Rom. 8. 12, & 5. 8. 10. *Hoc mirum fœdus ſemper mens cogitet, Uno hoc, ne dubita, fœdere parta ſalus.* Melanch.

c, *Ut qui erat in divinitate Dei Filius, fieret in humanitate hominis filius, ne nomen filii ad alterum trãſiret, qui non eſſet æterna nativitate Filius.* Aug.

d, *Congruebat filium aſſumere humanam naturam, ut hæc perſona quæ eſt ſubſtantialis Imago æterni Patris, reſtitueret imaginem Dei in nobis corruptam*, Ath.

E' meg-teſtesűlésben, ſem az *Iſtenség* nem változott *emberséggé*, ſem az *emberség Iſtenséggé*; hanem az *Iſtenség* menyiben *máſodik Személy*, az őrők *Ige* vőttefel

fel az *Emberséget*; az az, egészszen az *emberi természetet*, a' testet és lelket; és annak minden természet szerint *tulajdonságit*, és e, erőtelenségit az edgy *bűntől* meg-válva.

e, *Infirmitates meræ privationis, non pravæ dispositionis. Humana natura est distinctum individuum à natura divina, & si non sit distincta persona.* Kek. Syst: Theol: l. 3. p. 119.

A' *második Személy* a' meg-testesülésben, nem az embernek *Személyét*, hanem a' *természetet* vötte-fel, ugy hogy az emberi természetnek a' *Christusban*, nincsen semmi magától való *állandósága* avagy *Személlye*, (mivel ekképpen két *Személlye* vólna a' *Christusnak*) hanem az Igében tartatik és áll az: mert miképpen, a' Test és a' Lélek, csak edgy Személyt alkotnak az *Emberben*: igy az *Istenség* és *Emberség*-is csak edgyet a' *Christusban*.

Hebr. 2. 17. 18. & 4. 15.

f, *Uniri Hypostatice Deum & Hominem nihil est aliud quàm naturam humanam non habere propriæ existentiæ, sed assum-*

E' két természetek az *Istenség* és az *Emberség*, olly el-válhatatlanúl edgyesültenek a' *Személlyi edgyélétel* által, hogy soha edgymástól el nem válhatnak. f, De ők szve nem egyvelettenek, hanem az ő kűlön-kűlön lévő valóságos *tulajdonságok* által, valamellyekkel az edgyesű-

lés

lés előtt meg-kűlömböztettek, most az edgyesülés után-is meg-vannak kűlömböztetve.

Mind az által az edgy *Személyben való edgyesüléſre* nézve, *olly közönségek* vagyon mind két terméſet *tulajdonságinak*, hogy a' mi edgyik terméſzetnek tulajdona, néha (*inconcreto*) a' máſiknak-is tulajdonittatik, mint ez hellyen: *Az Iſten maga ſaját vérével váltotta meg Anyaſzentegyházát*, Actor. 20. 28 Iſmét: *Hogy meg-ítéllye e' világot az által az ember által, a' kit arra rendelt*, Act. 17. 31.

Innen vagyon az-is hogy noha a' *Chriſtusnak embersége* teremtetett, és ezokáért nem *végbetetlen* hanem *meg-határoztatott* terméſzet, s' nem lehet *mindenűtt jelen* az ő terméſzetinek tulajdonsága ſzerint: g, mindazáltal, mivel közzé lőtt néki az *Iſten Fiának ſzemélyi valósága*, melly végbetetlen és meg-*határozatlan*; és az Iſtennel-is ugy edgyesűlt hogy ſoha ő tőlle el nem *válhatik*. Az *ember Chriſtuſt* az ő Személlyi való ágára nézve h, igazán mondhattyuk mindenűtt jelen lenni.

tam eſſe à verbo áterno ad ipſam verbi ſubſiſtẽtiam. Bellar. de Incarn. l. 3. cap. 8.

Doct. Field de Ec. l. 3, c. 35. Angl. edit:

g, *Secundum eſſe naturale homo Chriſtus non eſt ubique.*

h, *Secundum eſſe perſonale ubique eſt.*

3. *A' Cſelekedetek, mellyek által*

az Istenségben való három Személlyek meg-külömböztetnek.

Ez illyetén *cselekedetek* két félék. 1. *Külsők* avagy a' Teremtett állatokra nézendők; mellyek rész szerint közönségessek az Három *Személlyeknek mindenikével*! 2. *Belsők*, mellyek csak a' *Személlyekre* néznek edgy-más között, és tellyességgel *közölhetetlenek*.

i, A' *Külső munkák*, mellyek mind az három *Személlyel* közösök, ezek:

E' világnak *Teremtése* melly kiváltképpen tartozik az *Atyára*. A' *valtság* melly a' *Fiúra*, és az Isten *választottinak Meg-szentelése*, melly a' *Szent Lélekre*. De k, mivel az *Atya* e' világot a' *Fiú* által a' *Szent Lélekben* teremtette és igazgattya; ez okáért a' külső munkák, az a, irásban gyakor hellyen, egyenlőképpen válogatás nélkül tulajdonittatnak akar mellyik *Személlynek*-is; ezért neveztetnek *közönséges* cselekedeteknek.

l, *In operibus ad extra 3tia persona operantur simul servato ordine personarum in operando.*

k, Rom. 11. 36.

a, Mint à Meg-váltás, Act. 20. 28. és a' Meg-szentelés, 1 Pet. 1. 2. az Atyának: A' teremtês, Joh. 1. 3. és a' Meg-szentelés, 1 Cor. 1. 2. a' Fiúnak: a' Teremtés, Psal. 33. 6. és a' Meg-váltás, Eph. 4. 30. a' Sz. Léleknek. Edgyszer s' mind penig mindenik Személynek, 1 Cor. 6. 11.

Belső

Opera Trinitatis ad extra sunt indivisa, ad intus divisa.

Belső és kőzölhetetlen munkálkodások avagy tulajdonságok a' *Személyeknek* ezek:

1. Az *örökké való szülés*; melly egyedül csak az *Atyának* tulajdonittatik; a' ki sem lőtt, sem teremtetett, sem nem születtetett mástúl.

2. Az *öröktúl fogván való születés*, melly egyedül a' *Fiúra* tartozik, a' ki csak az Atyától vagyon: nem lőtt, nem is teremtetett, hanem *születtetett*.

3. Az *örök származás mind kettőtúl*: és ez egyedül csak a' Szent Lélek, ki az Atyától és Fiutúl vagyon, nem létel, sem teremtés és nem-is születés, hanem *Származás* által. Ugy hogy midőn azt mondgyuk, hogy az *Isteni Allat az Atyában születetlen*; a' *Fiúban született*, és a' *Szent Lélekben származott*: ezzel három Allatot nem állatunk, hanem az Allatban lévő (*subsistendi modos*) *állandóságnak* edgymástúl kűlőmbőző módgyait, avagy az abban való kűlőmbségeket mutattyuk-meg; miképpen állyon tudnia-illik *ugyan azon* edgyszerű, *örök* és *születetlen Isteni állat* mindenik Személyben: nevezet szerint, a' melly

Persona nomen nõ est aliquid ab essentia abstractũ ac separatum. Faj. Jus Theol. disput. 2. *Persona est ipsa essentia divina contracta ad certum & peculiarẽ*

subsistendi modum. Zanch. Persona gignit & gignitur: Essentia nec gignit nec gignitur, Alst.

az *Atyában születetlen-képpen* vagyon; azon vagyon a' *Fiúban*, csak hogy az *Atyától közöltetett születés* által; azon a' Szent Lélekben, csak hogy *közöltetett* az *Atyától* és *Fiútól* örök *származás* által.

Ezek a' közölhetetlen *munkák*; mellyek nem *állat szeri*, nem-is *accidentalis* külsö tekintetbéli, avagy csak *gondolat szerint* való külömbséget, hanem ugyan *valóságost*, tészinek a' *Személlyek* között. Ugy annyira hogy a' ki a' szent *Háromságban Atya, Fiú* az nem lehet: a' ki *Fiú*, viszontag nem lehet *Atya*; a' ki penig *Sz. Lélek*, sem *Atya* sem *Fiú* nem lehet, hanem csak ugyan *Szent Lélek* ki mind kettötöl származik; noha azonedgy Isteni Allat *közönséges* mind ez a' hárommal. Miképpen azért hiszszük hogy az *Atya Isten*, a' *Fiú*-is *Isten*, s' az Szent *Lélek*-is *Isten*: ezen-képpen hiszszük hogy az *Isten Atya*, az *Isten Fiú*, az *Isten Szent Lélek*. De az edgymás között lévö *valóságos külömböztetés* miatt (mellyet az elébb emliténk) edgyik *Személly* *másikká* nem lehet. Az három Személlyek tehát az *Istenségben*, nem külömböznek az *Isteni Allattúl* egyébképpen hanem

3. Quamvum cogito trium incomprehensibili luce involvor. Naz.

hanem csak a' szerint a' kűlömbség szerint b, mellyet a' *Schólákban, extraordinariè formalis distinctiónak* hívnak; az az, nem ugy, mint két edgy-mástúl elválható dolgok, hanem mint elválhatatlanok és edgy más nélkűl meg-magyarázhatatlanok meg-érthetetlenek: de edgy-mástúl valóságossan meg kűlömbőztetnek a' Személlyek, az ő *kűlön kűlön való Személlyi tulajdonságok* által; mint, *szűlő Isten* az *Atya*, ki a' *Fiú Istent szűlte*; a' *Fiú Atya Istentől szűlettetett* Isten, a' *szent Lélek* származott Isten, mind kettőtűl az Atya Istentűl és Fiú Istentűl. Innen vagyon az hogy a' Sz. Irás két-képpen él az *Isteni* nével: mert néha arrúl c, *állat szerint* szóll, és ollyankor mind a' *három* Személly kőzönségesséen értetik; néhánykor d, *személlyiképpen*, és ollyankor (*per synecdochen*) az *Isteni* nevezeten csak *edgyik* személly értetik avagy az *Atya*, 1 Tim. 2. 5. avagy a' *Fiú*, Act. 20. 28. 1 Tim. 3. 16. avagy a' Sz. *Lélek*, Act. 5. 4. 2 Cor. 6. 16.

b, *Quamvis Persona cum essentia non sit omninò idem non tamen ab ea est omninò aliud differt non numero, quia sic in divinis foret quaternitas; non re, quia essentia de personis praedicatur sed formaliter* τῶ λόγω *sive ratione ratiocinãte. Essentia divina nõ differt à Personis, ut res à rebus, sed ut*

res à suis modis: nam in Deo non est res & res, sed res & modus rei. c, οὐσιωδῶς *Nomen Dei Essentialiter positum non minus Filium & Spiritum S. quam Patrem designat.* d, προσωπικῶς *Sacramentum hoc venerandum, non scrutandum,*

dum, quomodo pluralitas sit in unitate & unitas in pluralitate. Scrutari hoc temeritas est, credere pietas nosse vita aeterna. Bern.

Es mivel az Isteni *Allat* (melly mind három Személlyel kőz) csak *edgy*, ezokáért mi azt *edgyességnek* nevezzűk. Es hogy e' meg-oszthatatlan Allatban *három edgy-mástúl meg-kűlőmbőztetett személlyek* vannak; ugyan azont *Háromságnak* is mondgyuk. e, Es illyenképpen ez *Edgység* az *Háromságban*, és ez *Háromság* az *Edgységben* egy igen nagy Szentséges *Titok* f, mellyet inkább áhitatosson kell imádnunk hit által, hogy nem mint * illetlenűl felettébb visgálnunk testi *okoskodásunkal*, annál tovább a' mint Isten az ő Igéjében ki-jelentette.

e. *Neque ad loquendum dignè de Deo lingva sufficit, neq; ad percipiendum intellectus prævalet, magis ergo glorificare nos convenit. Deum quòd talis est, qui & intellectum transcendit & cognitionis initium superat.* Crys. Hom. 2, Hebr.

f. *De Deo loqui etiam vera periculosissimum est.* Arnob: * *Lingva & mente & cogitatione horresco quoties de Deo sermonem habeo.* Nazian.

Eddig lőn a' tanúság, az Istennek edgyetlen edgy vóltárúl, s' abbéli állandóságoknak kűlőmbőző Módgyairúl, a' Személlyekrűl;

En-

Ennek utánna immár az Isteni Tulajdonságokrúl tanúlunk.

AZ Isteni Tulajdonságok, az Isten Allattyának, az Irásban *vékony* a, *elménk* ſerint ki-adattatott előnkben irása, az Isteni Allat *terméſzetinek* mentűl jobb értésére és annak egyébb minden állatoktúl való meg-kűlőmbőztetésére.

Az Isteni *Tulajdonságok* két rendbéliek, avagy *Nevezetbéliek* avagy penig *Valóságiak*. A' *Nevezetbéli Tulajdonságok* három félék: *Előſzőr*, azok mellyek az Isteni Allatot jelentik: *Máſodſzor*, a' mellyek az abban való Személlyekre néznek: *Harmadſzor*, az *Allat-ſzeri cſelekedeteket jedgyzők*.

Az első réſzrűl vagyon e' nevezet: JEHOVAH b, vagy inkább JEHUEH c, melly *magátúl való őrőkké lévőt* téſzen; a' kiben a' lételnek ſem elei ſem vége nincsen; minden egyéb dolgok penig ebben kezdetnek és végeztetnek, *Iſ.* 42. 8. *Pſal.* 83. 18.

a, *Condeſcendit nobis Deus ut nos conſurgamus ei.* Augu. de ſpec. cap. 112.

b, Exod. 12. 3. ab Havah. v. Hajah, *Eſſe; nam ita Deus eſtà ſeipſo, ut ſic ſuum eſſe & αὐτοών. Omnes hujus nominis literæ ſunt ſpirituales, ut denotetur, Deum eſſe Spiritum.* P. Mart. loc. com. c. 11. P. Mont. de arc. ſerm. cap. 1.

c, Jehovah non habet plurale, & in Scripturis ſoli vero Deo tribuitur.

Mond Isten, *Mósesnek* Exod. 6. *v.* 3. *Meg-jelentettem magamat Abrahámnak, Isáknak és Jácóbnak a' mindenható erős Istennek nevében: de a' Jehovának nevében nem jelentettem-meg magamat nékiek.* Nem hogy e' Nevet ők nem tudták vólna, holott minden imádságokban éltek e' nevezettel, hanem mivel nem érthették-meg annak az igiretnek bé-tellyesedését, mellyel Isten magát ő nékiek kőtelezte vala, maradékjoknak *Ægyiptus*ból való kegyelmes ki-hozattatásokra, s' bé-iktattatásokra a' *Canaán földének valóságos birására*; és ekképpen, hogy nem csak *Mindenható Isten* vólna, ki által teremtettek mindenek; hanem azokat-is ő vinné à Fiaknak *valósággal* végben, mellyeket Igéjében igért vala az *Atyáknak*, mellyet a' *Jehovahi* nevezet kiváltképpen-is jelent. Ez annak-is az oka hogy *Moses* az *egész teremtés* dolgainak el-végezésének utánna nevezi előszőr az Istent *Jehováh*nak, *Gen.* 2. 4. Ez a' csudálatos *Név* leg-fellyúl vólt felmetszve a' tiz parancsolatoknak táblájira-is, mellyek az Israel fiainak adattattak vala a' ki-szabadúlásban *Igasság tanúságivúl*,

Locus Exo. 6. 3. *intelligendus est de gradibus divinarum patefactionum*, Gerard: l. 3. de Nat. Dei.

Ex usu Scripturæ res tunc dicuntur fieri quando fiunt manifestè. Sic dicitur, Spiritus Sanct. nondum erat, idest, nondum innotuerat Alsted. Lex. The. cap. 1.

givúl, hogy azok ſzerint ſzolgálnának oſztán *Szabaditójoknac* az *igiretnec földén.*

E' *Nevezet* olly tellyes Iſteni titkokkal hogy a' *Sidók*ennek csak emlitését-is bűnnek tartották; jóllehet ok-nélkűl, mert ha nem bűn le-irni a' JEHOVAHI nevezetet; hogy-hogy lehetne ki-mondáſa-is tilalmas.

Quod licet ſcribere effari cur non liceret. Theo: in Epit.

Ez ſzentséges *Neve* azért az Iſtennek tanit minket; *Előſzőr* arra, mi légyen az Iſten ónnón magában, tudnia illik *magátúl őrőcké lévő.*

Ens æternum (αὐτοὼν)

Máſodſzor, mi légyen ő *egyebekhez*, tudnia illik, hogy minden egyéb teremtett állatok ő tőlle vőtték légyen *léteket* és *valóságokat.*

Fons eſt πάσης οὐσίας

In promiſsionibus Jehova eſt ὤν.

Harmadſzor, hogy az ő igéretit bizodalmaſſan hiheſsűk: mert ő *Jehovah*, nem csak a' maga őrők *valóságára* s' egyéb minden *valóságoknac* ő tőlle ſzármazáſokra nézve; hanem kiváltképpen az ő *kegyelmes igiretiért*, mellyek ſoha nem hibáznak, hanem az ő idejekben bé-tellyeſednek valósággal, létét adván annak-is a' mi nem vólt az előtt. Es ekképpen ez a' név *arany zálaga* Iſtenűnknek nállunk, hogy igireti ſzerint, csak

a, Is. 55. v. 7. igazán ô hozzá a, *meg-térjünc*, bizonynyal meg-bocsát nékünk; halálunk orá-
b, Joh. 12 26. & 14. ján *Lelkünket* magához b, vészi, és a' *fel-támadáskor* osztán *Testünket*-is c, fel-
v. 2, 3. támasztya az ôrôk bóldogságra.
c, Joh. 19 36. Joh. 11. 25. A' második *Név* melly által nékünk az Isteni Allat jegyeztetik, ez EHEJEH; de ez csak edgy helyen találtatik a' *Bibliában* Exod. 3. 14. és edgy eredetből vagyon a' JEHOVAHI névei, s' annyit tészen mint EN VAGYOK avagy LESZEK: mert mikoron *Mózes* meg-kérdette vólna az Istent, mitsoda névei kellene ôtet nevezni, akkor nevezé Istenônnön magát ekképpen; *Ehejeh Aschet Ehejeh*; *En vagyoc a' ki vagyoc*; avagy, *En lészec a' ki lészec*: azt jelentvén hogy ô ôrökké való meg-változhatatlan *Valóság* vólna: Mert holott minden teremtett állatok idô-szeriek és változandók, edgyik is közzülök nem mondhattya maga felôl ezt. *Ero qui ero, En lészec a' ki lészek.* Ez *név* adatik *Urunknac* az *Uj Testámentomban*, midôn *Alpha* és *Omegának* neveztetik: *Kezdetnec* és *Végezetnec* o, a' ki vagyon, a' ki vala, és a' ki eljövendô a' *Mindenható*, Apoc. 1. 8. Mivel

o, ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος.

min-

minden idők, el-múlnak és következendők, mai nap gyanánt vannak ő előtte; s' ez *Névre* néz a' Christus maga-is, *Joh.* 8. 58. *Minek előtte Abrahámvólna*, EN VAGYOK.

Ez a' *Név* is hasonlatos képpen emlekeztet minket, hogy mindenkoron eszünkben tartsuk első *teremtetésünket*, jelen való *romlottságunkat*, és jövendőbéli *meg-dicsőittetésünket*: s' ne elégedgyünk ez mondásunkal meg: *jó valék*, avagy *jó lészec még*: hanem mindgyárást *jók* legyünk; hogy valamikor az Isten el-küld érettünk, készen találjon minket *önnön magának*.

Deus est causa causarum & Ens entium.

Harmadik neve az Istennek az *Jah*, melly a' miként azon eredetből jő, azonképpen azon *Jehováhi* nevezetnek megröviditése, s' annyit tészen mint *örökké való*, mivel minden lételnek ő mind kezdeti s' mind *valósága*. Ez olly *Név*, melly többire ollyankor adatik Istennek * midőn valamelly igireti szerint való emlekezetes szabaditála avagy egyéb jó tétemenye emlittetik: és ezokáért minden teremtett állat, mennyen és földön serkengettetik, hogy őtet emlegesse és dicsirje e' nevezetivel, JAH.

Psal. 68. 19. Ps. 101. 18. Ps. 106. 1. 48. Psa. III. 1. &c. Psal. 112. 1. Ps. 113. 1. 9. Ps. 115. 17. 18. Ps. 116. 19. Ps. 118. 5. 14.

Junius in Eirenico.

Negyedik Neve az Iſtennek κύριος, az az, Ur; gyakran-is elő forog ez az Uj *Teſtámentumban:* mert a' κυριέω avagy κυρόω, honnan ez *Név* ered, annyit téſzen mint *Envagyok.* Innen a' κύριος jegyzi akarmi dolognak elsö valóságát, avagy *authoritaſt* méltóságot. Midőn ez *Név,* az Ur Iſtennek (*abſolutè*) tekintet nélkül tulajdonittatik, annyit téſzen mint az *Jehovah* a' Sidóban, s'ez okon-is forditák az 70 Fordítók az *Jehováht* κύριος. Urnak: Mivel az Iſten *magától való* Ur *mindeneken.* Ez *Névből* azért mindenkor eſzünkben kell jutni, hogy az Iſten Parancsolatihoz b, *engedelmeſséggel* tartozunk, félnünk kell az ő itiletit, és magunkat mindeneſtül áldott akarattya és tetſzéſe alá tartozunk adni, igy ſzolván *Eli Pappal: ő az Ur, cselekedgyék ugy a' mint néki tetſzik,* 1 Sam. 3. 18.

Polan: Syn: Th: 2. 5. 6.

b, Malac. 1. 6.

Ötödik Neve a' θεός, *Iſten,* mellyet 600 ſzor olvaſunk az Uj *Teſtámentomban,* és a' Pogány iráſokban-is gyakorta emlittetik. Ered penig e' *Név* c, θεῖν, mely annyit téſzen mint mindenfelé menni és környül járni: avagy θάλειν, mely égetéſt avagy világoláſt téſzen; mivel-

c, Plato in Cratilo *Hinc illud* Virg. *Deum namque ire per omnes*

hogy

hogy az Isten mindenfelé megyen, kőrnyűl vészen mindeneket, *meg* is *gyújt* és *emészt*. Mert világosság ő, s' szerző oka mind a' melegségnek d, *világosságnak*: s' mind penig az életnek a' teremtett állatokban, avagy eszkőzűl a' másod okok által. Ezen *Név*, néha hasonlatosság szerint tulajdonittatik Királyoknak és Fejedelmeknek-is; és néha a' Bálványoknak-is *csúfolás-képpen*. Midőn penig *tulajdonúl* és igazán vétetik, egyedűl csak az Istennek őrők valóságát jegyzi, melly minden dolgok felett, vagyon életet és világosságot ád minden teremtett állatoknak, meg-is tartya azokat és igazgattya az ő csudálatos alkuttatásokban és rendekben e, *Mindeneket lát, minden helyeken*. Meg-lássuk azért, és szorgalmatosson meg-gondollyuk, mit cselekedűnk ő előtte és mihez kezdűnk. *Igy lőn az Isteni Allatot jegyző nevek felől a' tracta.*

terrasque tractusq; maris. Zauch.

d, *Deus est lux.*

ἀπρίσιτος. Joh. 10. 34. 1 Cor. 8, 5.

e, *Incumbit nob. necessitas rectè vivendi: cum omniaq; facimus facta sint coram oculis Judicis cuncta videntis.* Boët.

Az melly nevezet az Isteni *Allatban* lévő *Személlyeket* jelenti, kivált-képpen edgy, tudnia illik az ELOHIM.

ELOHIM annyit tészen mint *erős* Birák, mellyel edgynél tőbb szám jelentetik, tudnia illik a' Személlyeknek *Tőbbsége*

Nomen Elohim est Personarũ

Σακρίτικον. Cum Elohim de una persona dicitur, Synecdochicè dictum est propter Essentiæ unitatem Jun.

sége az állatnak *edgeysségében.* Ezokáért kezdi a' *Sz. Lélek* a' szent *Bibliát*, ez több számra mutató Isteni néven, s' más mellé adattatott edgyes szám jelentő Igén; mint *Elohim Bara*; *Dii creavit*, az f, *erős Istenek teremtett*, az az: *az Istenségben lévő mind három személyek teremtettek.* A' Sidók magok-is ez három betűkből álló Igében *B. R. A* BARA a' Szent Háromság titkát jegyzik-meg; s' azt mondgyák hogy a' B, jegyzi ezt BEN, az az, Fiú, az R, RUACH, az az, Lélek, és az A, AB, az az, Atya. De e' szentséges titkot nyilvábban ki jelentette nékünk *Moses*, Gen. 3.22. Es az JEHOVAH *Elohim monda*, ugy mond; *Imé az ember ollyan lőtt mint minékünk edgyikünc* Ismét, Gen. 19.24. *Akkor bocsáta a'* JEHOVAH *kénkőves és tűzes essőt az égből az* JEHOVAH-*túl Sodomára és Gomorrára*: g, az az, a' Fiú Isten az Atya Istentől, *ki minden itiletet a' Fiúnak adott*, Joh 5.22. Ps. 33 6. Is. 63 10. Az *Elohimnak singulareja Eloah*, melly ez Igéből ered ALAH, az az, *meg-eskütt*; mert minden fő dologban, midőn az igasságnak el-igazodása eskűvés nélkül nem-

f: Hasonlót olvashatni, Deut: 6. 4. Jos: 24. 19.

g, *Sic Marcus Arethusius, in Smirnensi* Conc: sãctè exposult. Socr. Eccl. Histor. l. 2. cap. 30.

lehet,

lehet, egyedûl csak az Isten *Nevére*, mint mennynek földnek edgy leg-felségesb Birájára kell eskûdnûnk.

Az *Eloah* penig az edgyes számban, igen ritkán találtatik a' szent Irásban, ugy mint, *Hab.* 3. 3. *Job.* 4. 9. & 12. 4. & 15. 8. *Psal.* 18. 32. & 114. 7. Edgyszer adatik sok számot jegyző edgy ige mellé, *Job.* 35. 10. Senki nem mondgya, hol vagyon az *Eloah Hosai (factores mei) én alkutóim?* az *örök háromság* titkos mélységének jelentésére. Ezen ELOHIM nevezet a' sokat jegyző számban, sok helyen több számra mutató igével-is találtatik, hogy mentûl világosban jelentessék e' *titok*, Gen. 35. 7. 2Sam. 7. 23. h, Jos. 24. 19. Jer. 10. 10. Jollehet néha hasonlatos-képpen ez ELOHIM név a' Fejedelemségnek-is adatik, mint a' ki az Isten helyet országol e' világon, a' mint *Mosesnek*: Exod. 7. 1. *Es monda a' Jehovah Mosesnek: Imé én* ELOHIMA *Istenné rendeltelek tégedet Pharaon*; mintha igy szólna: Imé követté rendeltelek én tégedet, hogy az *háromszemélyû edgy igaz Istennek* képét hordozzad, és *Pharaónak* meg-mondgyad az ô akarattyát. Valame-

h, *Elohim Kedoschim hu. Dii sancti ipsi.*

lamenyiszer azért mie' szentséges nevet *Elohim*, hallyuk és olvassuk, eszünkben jusson az, hogy az edgy *Isteni allatban* három edgy-mástúl meg-külömböztetett *Személyek* vannak, és az az Isten JEHOVAHAH *Elohim*, hatalmas itilö Isten, mindeneken.

Immár azok az Irásbéli Nevei következnek az Istennek, mellyek az Istennek Allat-ßeri munkálkodásit jedzik, ezek ßám ßerint ötök.

a, Innen vagyon à Sidóban az Eli mint Mat 27.46. és ez, Eloi, a' Syriai nyelvben mint Mar: 15. 34. melly mind ket tö annyit tészen mint: En Istenem

I. EL, annyit tészen mint *erős* Isten, a, és azt jelenti, hogy az Ur Isten nem csak leg erőssebb, avagy maga az erősség, az ö valóságában; hanem ugyan az-is, kitül minden erejeket vészik a' teremtett állatok. Ezért neveztetik a' *Christus* EL. *Gibbornak*, az az, *erős és leg-hatalmasb Istennek*. Nem kell hát az Isten Fiainak az ö ellenségektül félniek: mert az EL, a' mi Istenünk erőssebb hogy nem mint ök, 2 Chron. 33 8.

b, Az 70. *Interpresek* πάντο-κρατωρ-nak for-

II. *Saddai*, b, annyi mint *Mindenható*. Ez név által jelentette-meg magát az Isten többire mindenkor a' régi *Pátriárcháknak*: En vagyok az EL SCHADDAI,

Erős

Erős és hatalmas Isten, a' Mindenható. Mivel ő mindenképpen hatalmas s' elegséges ßolgainak minden gonoßtúl megszabaditásokra: nékiek minden-némű lelki és testi áldásokat nyujtania, és valamenyi igireteket mind e' jelen való életről s' mind a' kővetkezendő felől tőtt, azokatis megtellyesitenie. Ez név *egyedúl csak az Istenségre* tartozik, nem kőz semmi teremtéssel a' *Schaddai* nevezet, még a' *Christus emberi természetivel*-is magában. Arra tanit ez *Név* minket a' régi *Pátriárchákkal* egyetemben, hogy egészen minden bizodalmunkat az Istenben vessűk, és az ő igiretinek bé-tellyesedése felől sẽmit ne kételkedgyűnk.

dittyák ezt. Eredetet vészen ez Igéből Dai mely annyit tészen mint elégséges, a' *Relativuma* añyit mint αὐτάρκης: a' vagy pepig jö ez igéböl, *Schad*, melly Ige emlöt jegyez, mivel az Isten az ö kegyelmességének elégségével az ö fiait szintén ugy tartya, mint az édes anya az ö magzattyát emlöjének tejével.

III. c, *Adonai*, azt tészi hogy *En Uram*; e' Név, a' mint a' *Massoreták* feljegyzették száz harmincz négyszer találtatik az *O Testámentomban, hasonlatosság képpen* teremtett áltatnak-is tulajdonittatik, de *tulajdonúl* csak az edgy Istenre tartozik, *Malachiásnál*, cap. 1. 6. ezt olly formában olvassuk, hogy egy személy-

c, E' Név két igétskéböl áll; elsö az Ai En, másik Adon, Uram: *Adon derivatur ab* Eden, *ba-*

mélynél tőbbre mutasson, a' szent Háromság titkának jelentésére: *Ha én Adonim te Uraid vagyok hol az én félelmem?* mert ez *Adonai* egy számú, de az *Adonim* tőbb számra mutat. Ez Név a' *Messiás Christusnak* adatik, *Dan* 9. 17. Az *Adonai*ért (a' *Messiás* Urért) *világositsad a' te orczádat Szentséges hellyeden melly el pusztúlt.* Midőn azért mi e' szentséges nevet hallyuk, az által e' *nagy Urnak* Parancsolatihoz való engedelmességre intettetűnk, hogy egyedűl őtet féllyűk és semmi egyéb Istent lelkűnk isisméretiben lakni ne engedgyűnk, hitűnknek kiváltképpen való keze által szent igéjéhez és igiretihez ragaszkodgyunk, és az Istent a' *Christusban* mi Istenűnknek lenni állassuk, hogy szent *Thamással* ezt mondhassuk: *én Istenem, és én Uram*, Joh. 20. 28.

IV. E' Név *Helion*: az az, *leg magasságosb*, Psal. 9. 2. & 91. 1. & 92. 9. Ez nével nevezi *Gábriel* Angyal az Istent Szűz Máriához való izenet vitelében, hogy tudnia illik *az a' Gyermek ki ő tőlle szűleténdik, a' leg magasságosbnak Fiának neveztetik*, Luc. 1. 32. E' Név arra tanit hogy

sis, quia Deus est sustentator & fundamẽtum omnium creaturarum. Hinc Adon, *Dominus, cui rei domestica cura incumbit, & ei tanquam columna innititur. Quando de creaturis usurpatur* Adonai *est jod cum* pata: *sed de Creatore cum* cametcz. *Ab* Adonai *manasse videtur* Ethnicorũ. Ἀθηνὰ.

Ὑὸς ὑψίστου. Igy neve-

hogy az Isten az ő állattyában és dicsőſſégében véghetetlenképpen felyűl halad minden teremtéſt Mennyen és Földön. *Máſodſzor*, hogy ſenki ſemmi világi becsűlletivel és fel-magaſztaltatásával fel ne fuvalkodgyék. d, *Harmadſzor*, hogy midőn igaz méltóságot és tiſzteltetéſt kívánunk, azon legyűnk hogy e' *legmagaſſágosbal* lehesſen közösűlésűnk *kegyelemben* és *dicsőſſégben*.

V. *Abba*, melly *Syriai* nevezet, s' annyit téſzen mint *Atya*, Rom. 8. 15. Ez név néha az *Iſteni állatrúl* mondatik, mint a' *Mi Atyánkban*; néha *Személlyiképpen* vétettetik, mint Matt. 11. 25. Mert az Iſten, Attya a' *Chriſtusnak terméſzet* ſzerint, à válaſztottaknak penig *fogadság* és *kegyelem ſzerint*. A' *Chriſtus őrökké való Atyának* neveztetik, Iſa. 9. 6. mivel hogy ő ſzűlt minket ujjonnan az *Uj Teſtámentomban*. Az Iſten-is e, *Világoſſágnak Attyának* neveztetik, Jac. 1. 17. mivel *hozzá mehetetlen fényeſſégben lákozik*, 1 Tim. 6. 16. és ő nem csak a' Napvilágoſſágának kezdeti, hanem minden egyéb világoſſágnak-is mind a' terméſzeti értelemben s' mind penig a' terméſzet

zé az ördög-is Urunkat magaſſágos Iſten Fiának, Luc. 8. 28 d, Mert mitsoda e' földi nagyság, a' meſſyei magoſſágoſſabbhoz képeſt.

e, ἀπαρ-τῶν φώτων, mellynek valóságának, e' teremtett napnak világoſſága csak árnéka,

f, Joh: 1. 9 felett való kegyelemben f, *melly meg-világosit minden e' világra jövő embert.* Ez nev arra tanit minket hogy minden jó áldomás mellyet az Ur Istentûl véßûnk, egyedûl az ő Atyai szerelmébûl származik. *Másodßor*, hogy nékûnk ötet, mint szerelmes Fiaknak viszontag szeretnûnk kell. *Harmadszor*, hogy ötet minden szûkséginkben és háborúságinkban a' segedelemért segitségre hijhassuk, mint Atyánkat. Es igy ekképpen az Istennek ßentséges neveit soha hijában hallanunk avagy emlitenûnk, nem szabad, hanem mindenkoron ö néki *jó vóltárúl*, magunknak penig háládatos *kötelességûnkről* kell meg-emlekeznûnk, s' ugy vennûnk eszûnkben, melly vigasztalható és bátorságos dolog légyen mindeneket az Ur Isten Nevében kezdenûnk. A' mint e' szóllásnak formája majd mindennek szájában forog, de az igaz vigasztalást, és bátoritást, igen kevess *szivek* érzik ebból: mert nem tudgyák mit mondanak ez aránt.

Nagy bölcsesség és ki-mondhatatlan jó dolog a' Keresztyén ember *Hitinek* meg-erőssitésére, azt tudni, mint s'hogy

kellyen

kellyen a' *Christusban* segitségûl hivni az Istent *ollyatén név* által, mellyben azt jelenti hogy szûkségeinkben és háborúságinkban való meg segittetésûnkre néki mind akarattya s' mind penig ereje nagy vagyon. Es bizonyára a' kinek illy szivbéli kedve vagyon az ô Istenének megismérésére, bizonyos zálaga vagyon annak ô magában a' felôl hogy ô az Istent szereti, s' az Isten-is viszontag szereti ôtet. A' mint ez az 91. *Solt.* v. 14, 15. meg-bizonyittatik: *Mivel hogy ez engem szeret, meg szabaditom ôtet, fel-magasztalom ôtet mert ismêri az én nevemet. Segitségûl hivot engemet, meg-halgatom ôtet vêle vagyok háborúságában, meg mentem és dicsôitem, &c.* Es ez, igen nagy erôssége az hitnek, midôn minden dolgainkhoz az *Isten nevében* kezdûnk.

Ezek a' Nevezetbéli tulaidonsági Istennek.

A' Valóságbéli Tulajdonságok *két rendbéliek, Kôzôlhetetlenek, és kôzôlhetôk.*

A' *Kôzôlhetetlenek* ollyak, mellyek semmiképpen *teremtett állatra* nem ille-

Intelligentia habent aliquid si-

illenek, hanem egyedül csak az Istenre.

Ezek kettők: *az Edgyűgyű magán valóság*, és a' *Véghetetlenség*.

Edgyűgyű magán valósága Istennek az, melly miatt ő benne semminémű *edgybe szerkezés, oszlás, többülés, bozzá járúltság*, avagy *alkutó részek* sem érzékenység, sem penig értelem alatt lévők, nem találtathatnak, ugy hogy valami ő, ugyan azon állat szerint-is.

Nem bántya-meg az Istennek edgyigyű magán valóságát, a' személyeknek háromsága; mivel ez *háromság* nem *réßbéli edgyben serkezés* szerint, hanem *Személlyi edgyűtt lévőség* képpen vagyon.

a, A' *Véghetetlenség* az, melly által az Istenben mindenek, fenn és alatt, elől és utól, *mérséklés* és *el-határlás* nélkűl vannak.

mile materia & forma solus Deus simplex est in quo nihil in potentia sed in actu omnia, imó ipse purus, primus, medius, ultimus actus, Scal: Exer: 6. Sect. 2. Just: Mar: q. 20. ad Orthod.

a, *Intelligentias cũ sint Entia aliaab infinito Ente finitas esse necesse est: Nam duo infinita nequeunt esse neq; in natura neque extra naturam. Essent enim duo principia prima.* Scal. Exer. 359. 53.

E' két tulajdonságokból ßűségesképpen más három *Közőlhetetlenek* erednek.

1. A' *meg-mérhetetlenség* avagy a' *Mindenütt létel*, melly által az Isten véghetetlen ki-terjedségű, b, bé-tölt mennyet

b, Act. 7. 48: 2 Chro 2. 5, 6.

nyet és földet, minden helyeket magában foglal, ötet penig semmi *közbevetés*, *hely* avagy *határ*, bé nem foghattya, mindenütt ott vagyon, és semmi nincs a' hol jelen nem vólna, 1 Reg. 8 27.

Ez illyetén *jelen léte Istennek* négy féle.

Elősször *Közönséges*, melly által Isten *repletivè* mindenütt jelen vagyon, az az, minden hellyeket bé-tölt mindenütt, ötet penig semmi hely bé nem *foglallya*.

Másodszor, *Kiváltképpen* való, melly által az Isten az égben lakni mondatik, mivel-hogy ő, az ő *Hatalma*, *Bölcseſsége* és *jovolta* leg-felségesbképpen magát ott jelengeti és közli: a' mint hogy *áldáſit* és *büntetéſit*-is szokás szerint onnan öntile e' földre.

Harmadszor, *annál-is kiváltabbképpen* való melly által Isten az ő *Szentiben* lakozik.

Negyedszer, *leg-kiváltképpen való* és tellyeſséggel edgyre tartozó, melly által az *Istenségnek egéſz tellyeſsége állattya szerint lakozik a' Chriſtusban*.

Pſal. 139 5. &c. Jer. 23. 23. *Deus eſt ubique non ita ut indimidia parte ſit dimidius, aut tanquam in majore parte major DEI pars ſit, in minore minor, ſed ubique totus. & in ſeipſo totus eſt.* Auguſt. *Deus eſt intellectualis ſphæra, cujus centrum eſt ubique circumferentia verò nuſquam.* Triſm. c, Pſ. 19. 1. Hoſ. 2. 21.

d, 1 Cor. 3 16. & 6. 19. 2 Cor. 6. 16.

e, Col. 2. 9.

f, Rő. 1. 2 Is. 40. 28. Ps. 102. 27 g. Apo. 1. 8. 1 Sam. 15. 29. Num. 23 19. Mal. 3. 6. Rom. 11. v. 29. Jac. 1. 17.

2. A' *Változhatatlanság*, melly által az Isten mind f, *Valóságában* s' mind penig. g, Akarattyában minden változás nélkûl való.

3. Az *örökké valóság*, melly által az Istenben, semmi kezdeti a' napoknak, sem penig az időknek vége nincsen: és mind h, *elsô* s' mind *utolsó* ô.

Poenitentia cum de Deo enunciatur, non affectum in Deo, sed effectum Dei in hominibus significat. Alsted.

h, Isa. 44. 6. Dan. 6. 27. Apoc. 4 8. *Creaturæ æternæ sunt a posteriori, à priori solus Deus est æternus.* Alsted. Lex. Th. c. 2.

Ezek a' kőzôlhetetlen valóságbéli tulajdonságok.

Immár azok kővetkeznek mellyek a' Teremtett állatokra vonsznak.

Ezek Ötön vadnak;

1. *Az élet.* 2. *az Értelem.* 3 *az Akarat.* 4. *az Hatalom.* 5, a' *Felség.*

I. AZ *Isten élete*, a' melly által, mint igen tiszta magán való és véghetetlen *Valóság által*, nem csak ô maga él *magától*, hanem edgyszer s' mind *mind örökké folyó ki-meríthetetlen* Kútfeje-is az *Életnek*, mellyből ered minden teremtet álla-

állatoknak a *életek*: ugy hogy minnyájan ő *benne élünk, mozgunk, lélegzünk és vagyunk*. Es mivel egyedül csak az Isten élete nincs b, állattyától meg-külömböztetve, annakokáért mondgya az Apostol hogy csak *az Istené az halhatatlanság*, 1 Tim. 6.16. a, Act. 17, 25. 28. & 14, 15. Pſa: 42. 2. & 36. 10. Joh. 5. 26. Heb. 3. 12.

b, Innen vagyon az hogy a' Sidó nyelven, az Isten Ehejének, s' Echejének is edgyaránt neveztetik. A' Görögben mind ὁ ἀν-nak s' mind ἡ ζω-nak. A' Deákban valamenyiszer *Primum Ens*nek még meg-anyiszer *Primum Vivens*nek. Mert lenni s' élni, mind edgyet tészen az Istenben.

2. *Értelme* avagy *Tudománya* Istennek, az, a' mi által (mint *tiszta magán való edgy valóság* által) tökélletesſen c, ért és túd önnön magában mindeneket, valamellyek valaha *vóltak*, *vannak* a' vagy *lésznek*: sőt penig még az igen titkos gondolatok-is, és a' szivnek minden belső képzési és ábrázolási tudtára vannak ő néki, és semmi el-rejtve tőlle nincsen. c, 1 Reg. 8. 39. Pſa; 139 1. Jer. 17. 10. & 20. 12. Heb. 4. 12. Rom: 11 33

Ez *minden tudása* Istennek vagy *kőzönséges*, mellyel Isten edgy *általlyába minden dolgot* túd ő röktül fogván; a' jót ő magában, a' gonoszt penig a' jórúl, menyiben ellenkezik azzal; a' *lehetséges*

dolgokban, lehetségességnek *sorsát* óltván, a' *szükségesképpen* valókban penig, a' szükséges meg-lételnek avagy lehetetlenségnek törvényét: Es ekképpen tudván mindeneket magában és magátúl, *Kút-feje* ő minden *tudománynak*, mind az *Angyalokénak* s' mind penig az *emberekének*. Másodszor *kiváltképpen való* ez a' *minden tudás*, melly *Approbatiónak* jovalló tudásnak avagy jó tetszésnek neveztetik, mellyel magájéinak *nevezetessen tudgya* és kegyelmessen *ismeri* d,csak a' *Választottakat*.

d. 1 Tim: 4. 10. Mat. 7. 23.

Ez a' e, *Minden tudoság* bé-foglallya magában az Isten *Bölcseségét*-is, melly által ő mindeneket nagy bölcsen, *semmiből*, illy *szép rendel*, *mértékkel*, *fontossan* teremtett, és még mostan-is naponként, igazgattya és rendeli azokat szentséges *akarattya* szerint maga *dicsősségére*.

e, *Intellectus Scientia & Sapientia in Deo non distinguuntur.* Tilen.

Nam Sapientia in homine est habitus intellectui impressus, qui de Deo dici non debet, cujus intellectus est ipsa Sapientia. Kekerm. Παντα ιδων διος ὁ φθαλμὸς ἢ παντανοή &c. Hesid. lib. εγρ: ἢ ἡμέρ.

Ezért nevezik az Istent a' Platonicusok πανόπτηνnak, egészszen szemnek, ki mindeneket lát.

3. *Akarattya Istennek* az, mellyel előszőr-is magát mint leg *főb jót* f, szükségeskép-

f Rō. 9 19 Eph 1. 5. 11

gesképpen akarja; és ez által egyéb g, minden jókat-is, mellyek ó *tőlle* vannak, h, szabad kedvel akar.

g. *Deus voluntate sua cuncta conſtituit.*

Triſ. *Hinc Orpheus Deum vocat neceſſitatem, ratione ſcilicet inferiorum quod omnia ipſi parere cogantur.*

h, *Voluntas Dei ſemper impletur, aut de nobis aut à nobis. De nobis impletur, ſed tamen non implemus eam quando peccamus, a nobis impletur cum bonum facimus.* Aug. Ench. *cap.* 100. Rom. 9. 11.

Az Iſten *akarattya*, noha magában csak edgyetlen edgy, miképpen állattya-is; mindazáltal a' kűlőmb kűlőmb féle ſok czélokra nézve, mellyekrűl az akarat vagyon, és kűlömbőző ſok *munkájiért* az akaratnak a' ſzent Irásban az Iſten akarattyának ſok nevek adattatnak:

mint,

1. A' *ſzeretet*, ezzel jelentetik az Iſtennek i, örökké való *jó akarattya*, mely által el-rendelte hogy az ő ſzerelmes választotti ingyen kegyelemből idvezűllyenek a' *Chriſtus* által; és ennekokáért őket ízűkséges ajándékival ebben és a' jövendő életben k, látogattya. mind ſ emélyeket s' mind panig ſolgálattyokat, *kedvelvén* és jó neven véven.

i, Eph. 1. 5.

k. Pſ. 145. 7. 16.

2. Az *igaſság* l, melly az Iſtennek álhatatos akarattya, melly által m, fi-

l, *Norma Juſtitiæ*

zet

divina, est Deivoluntas. Quia idem vult, ideo est justum, non quia justũ ideo vult. Eph. 1. 11.

zet az Angyalóknak és az Emberéknek az ő cselekedetek szerint, n, *megbüntetvén* a' térni nem akarókat *érdemekhez* képest; *melly bosszúálló igasságnak* neveztetik: és o, *meg jutalmaztatván* az hiveket igiretiszerint; melly cselekedete *kegyelem* igasságának mondatik.

m, Rom. 2. 5. 6. 2 The 1 6. 2 Tim. 4 8 Deut. 7 9.

3. Az *irgalmasság*, melly az Istennek p, *ingyen való jó akarattya* és kész indulattya a' meg-térô bûnôsnek bûne bocsánattyára, ha bíntén nagy és igen gyalázatas bûnökkel vólna-is meg-terheltetve.

n, *Deus principia & finem rerum omnium tenens, rectaque lineâ incedens è vestigio habet δικὴν divinæ legis vindicem, simul ut quicquam sanctionum ejus prætermissum est.* Arist. l. de Mund. o, Rom. 9. 15. 16. p, Psal. 103. 8, &c. Tit. 3. 4. *Semper invenies Deum benigniorem quàm te culpabiliorem.* Bern. Set. 11. *Vindictæ gladium misericordiæ oleo semper peracuit.* Niceph. lib. 17. cap. 3.

4. A' *Jóság*, q melly által *jó kedvel közli* az ô javait a' teremtett állatokkal: és mivel ezt *szbaad akarattyából* érdem kivûl cselekedi, ezokáért e' *kegyelemnek* neveztetik.

q. Psl. 145. 7. 9. 16. *In Creaturis multa inveniuntur bona, ergo Creator multo magis est bonus, imò αὐτάγαθος.*

5. Az

5. A' *hűség* avagy *igaz mondás*, mellyel az Isten r, álhatatosſan akarja, hogy mindenek mellyeket az ő ſzentséges tanácsában végezett, el-következzenek: meg-tellyeſitvén mindeneket valamellyeket ſzóllot, *alkalmatos időben.* r. Joſ. 13. 14. Num. 23. 23. *Veritas eſt harmonia tum intellectûs & verborum cum rebus, tum etiam rerum ipſarum cum ideis in mente divina.* Keck. *Veritas Dei in verbis fides Dei dicitur, quòd certò fiant, quæ ab ipſo dicta ſunt. Item conſtantia, quia ſententiam non mutat.* Polan.

6. A' *tűrés*, mellyel az Ur Isten *ſzabad akarattya ſzerint el-várja* és halaſztya a' bűnősnek bűntetését, mind addig mig az ő igazsága meg nem sértődik, és azonban a' bűn tévőknek-is ſ, bűnei meg-érnek. ſ. 2 Pet. 3. 9. Rom. 2. 4. Gen. 15. 16. *Ad pœnam tardus Deus eſt, ad præmia velox. Sed penſare ſoliet vi graviore moram.*

7. A' *ſzentség*, melly által az Istennek természeti minden egyéb *tiſztátalan* dolgokrúl meg-válaſztatik: és urál minden ocsmányságot; s' igy ekképpen egéſzen tiſzta lévén ő nőn magában, ſzolgainak-is belső és kűlső *tiſztaságokban* és *ſentségekben* gyönyörködik; melly ugyan ő tőlle-is származik. t. 1 Pet. 1. 2. 1 Theſ. 4. 3. Hebr. 12. 14. *Quanta ſanctitas Dei, ad cujus aſpectum ſancti Angeli oculos tegentes aliiſque volantes clamant: Sanctus, Sanctus, Sanctus Jehova Zebaoth*, Iſa. 6. 2, 3.

8, Az

u. Pſ. 106. 23. 29. 40, 41. Num. 25. 11.

8. Az *harag*, u melly által értetik az Istennek álhatatos és igaz *akarattya*, a' *választottaknak dorgálásokban*, az *istenteleneknek* penig az ô rajta és hivein tôtt boſzúzúságért *meg-büntettetésekben*: Midôn az Istennek ez haragos akarattya kemény és nehéz ſanyargatáſſal já't, akkoron neveztetik *boſzſzú áláſnak*; melly a' válaſztottaknak x *idôſzeri*: a' *bitetleneknek* penig y, örökké való.

Ira Dei non eſt aliud quam voluntas puniendi. Aug. 15. de Civ. c. 25. Anſc. l. 7. c. 6.

Cur Deus Hom. Furor & Ira in Deo non paſſionem mentis, ſed ultionis acerbitatem notant. Carth. in Apoc. 19. x, Pſal. 106. 23. 29. 40, 41. 1 Cor. 10. 11. y. 2 Theſſ. 1. 9.

2. Pſ. 115 3. Eph. 1. 11. Matt. 8. 2.

4. Hatalma Istennek az, a' mely által egyáltallyában és ſzabadoſſan mindent *valamit akar* és az ô terméſzetivel nem ellenkezik z, meg-cselekedhetik: és a' mellyel a' mennyet és földet a' miként hogy *teremtette*, ugy meg-is tartya és minden benne való állatokkal egyetemben, igazgattya. Ez az Isten *mindenhatósága* avagy *magában való*, (*abſoluta*) mely által ſokkal többet cselekedhetnék hogy nem a' menyit akar, avagy cselekſzik, *Matt.* 3. 9. & 26. 53. Rom. 9. 18. avagy *actualis*, *munkálkodó*, melly által min-

Deus poteſt omnia quæ contradictionem non implicant Aq. 1. q. 25. ar. 3. 4

mindent, valamit akar meg-cselekeßik, és a' mit nem akar hogy legyen, meg-akadályoztat, *Psal.* 115.3.

Omnipotentia excludit omnes defomori, peccare, &c.

Ctus qui sunt impotentia, ceu, posse mentiri,

5. *Felsége* az Ur Istennek az, a'mely által ő, az ő magában való és szabadságos méltóságából, mint Ur és Király, minden látható és láthatatlan teremtésin a, uralkodik és országol: igaz *jusa* és *tulajdonsága* lévén néki mindeneken, mint b, a' *kitúl*, és a' *kiért* vannak mindenek: kinek edgyszer s' mind oly *tellyeséges hatalma* vagyon, hogy valakinek *kedvezni akar*, akar melly bűnét-is el-engedheti; c, ezenképpen minden ő *ellenségit* valamellyeket d, meg-verni és tőrni akar, szám adás és e' cselekedetiért való meg-felelés nélkűl, el-veszthetí. Mivel az ő edgy igaz szent *akarattya* néki edgyetlen edgy tőkélletes és őrőkké való *Regulája* mértek czérnája.

a, 1 Chro. 29.11, 12. 2 Sam. 7. 22. Apo. 5. 12, 13.
b, 1 Chrō. 29.14. *dicitur* ἀυτοκράτωρ.
c, Luc. 19. 27. Ps. 2. 9.
d, Rom. 9. 19. &c.

Mind ezekből a' *tulajdonságokból* ßármazik az Istennek leg-felségesb bóldogsága és tőkélletes vólta.

Az Istennek *Bóldogsága*, amaz *tőkélletes* és meg-mérsékelhetetlen birása a' vég nél-

e, Deus Schaddai seu αὐτάρκης non se-

hon quia ipse nihil desiderat, sed etiam quia nihil in eo desiderari potest. creaturas fecit perfectas in suo quasque genere; ergo ipse perfectissimus est in se ac per se. Scal. Exer. 146. s. 2.

nélkûl való *örömnek* és *dicsôségnek* mely az Istenben ônnön magában vagyon, örôktûl fogva, és kezdeti, s' kút feje a' teremtett állatoknak minden dicsôségeknek és örômeknek.

Vannak ezeken kivûl többi *Tulajdonságok*-is, mellyek az Irásbã az Istenektulajdonittatnak, decsak *hasôlatosságképpen* ugymint midôn ô néki példázatban *per Antropomorphosin*, ẽberi formán emberi tagok, *fẽ, fûl, ſzáj, orr, kéz, lábok, &c.* avagy érzékenységek, emberi munkálkodások, *látás, hallás, illatozás, munkálkodás, járás, kelés*, és egyéb effélék tulajdonittatnak. Ismét *per Anthropopatheian*, emberi mód szerint belsô indulatok, ugymint *vidámság, bánkodás, örôm keserûség, szerelem, gyûlôlség, &c.* avagy *per Analogiam*, hasonlitás szerint, mint, mikor *Oroszlánnak, Kôsziklának, Toronynak, Paisnak, &c.* mondatik. Mellyeknek magyarázattyokat minden *Commentariusban* * fel-találhatni.

Marc. 14. v. 16. Act 17. 25. Rom. 11. 35. 36. 1 Tim. 6. v. 15. Mat. 25 34 Jac. 1. 17.

* *Vide Dictionarium Biblicum Vilsonis Anglicè editum.*

Mind

Mind ezekből a' Tulajdonságokból imez néhány Tanúságbéli *Regulákat* kell eſünkben vennünk.

1. CSak edgy-is a' Tulajdonságok közzül, az Iſteni állatot eléggé ki nem jelentheti, mivel végheterlen és ki mondhatatlan az Iſteni állat. Valami azért az Iſten felől mondatik, *az nem Iſten*; hanem csak vékony értelmünk ſegédgye, hogy okoſságunkal, valamenyire meg-foghaſſuk és ſzónkal ki mondhaſſuk az *Iſteni természetnek felséges voltát* menyiben azt ő Felsége *igéjében* ki-jelentette.

2. *Minden tulajdonsági az Iſtennek* ſzintén ugy tartoznak mindenik *Személlyre*, mint magára az állatra, a' *Személlyi tulajdonságoknak* meg-említésével. Mint, az *Atya irgalmaſsága* Szülő irgalmaſság: A' *Fiú irgalmaſsága ſzülettetett* Irgalmaſság: A' *Szent Lélek* Irgalmaſsága *ſzármazott* Irgalmaſság; és igy a' többirül-is.

Attributa omnia propter unitatem Essentiæ ſingulis perſonis communia.

3. Az Iſtennek *Állat ſzerint való Tulajdonsági* ſemmit az *Állattúl* nem külömböznek. Mert azok ugy vannak az

Isteni állatban, hogy edgyszer s' mind *Isten* állattyának-is igazán mondattathatnak a' tulajdonságok. a, Az Istenben azért semmi nincsen, a' mi vagy az ő *állattya* vagy *Személlye* nem vólna.

a, *In Deo nihil est quod non sit ipse Deus*, Zãch.

4. Az *állat szerint való Tulajdonsági* Istennek, nem kűlőmbőztetnek edgymás kőzőtt-is meg, se *állat szerint*, sem penig *valóság-képpen* (mert valami az Istenben vagyon, a' tisztán csak Isteni állat, mellyben semmi oszlás nincsen) hanem csak vékony *értelmünkre* nézve kűlőmbőznek, melly mi értelmünk nem elég lévén arra, hogy e' világi dolgokat *edßeri munkájával* meg-foghassa, hanem több kűlőmbőző munkáinak kell a' dolognak meg-értése felől lenni; azért a' *meg foghatatlan Istennek* ismérésére-is sokszori edgymás kőzőtt meg-kűlőmbőztetett munkálkodási nélkűl szűkőlkődik. Annakokáért ha a' dolognak mivólta szerint szollunk, nincsenek az Istenben *sok Tulajdonságok*, sőt csak b, edgyetlen edgy, mert az semmi nem egyéb, hanem az *Isteni állat* önnön magában, akármi nevel nevezteſsék, hanem csak a' mi értelmünkre nézve mon-

b, *Omnia in divinis sunt unum ibi non obviat relationis oppositio.*

mondatnak olly sok edgymás kőzőtt kűlőmbőző *Tulaidonságoknak*. Mert a' mi c, Elménk az irgalmasságnak nevezetin ért oly dolgot, a' mi kűlőmbőz attúl melly igasságnak hivattatik. Az Isteni tulajdonságok mindazáltal nem kűlőmbőztetnek-meg edgymástúl valóságosképpen őnnőn magokban.

c, *Attributa Dei omnia ita in ipso sũt, ut sint ipsũ ita insunt ut nihil antecedat nihil subsequatur, sed ex intellectione nostra (quæ perquam umbratilis est) alia aliis prius animo comprehenduntur.* Scal. Exer. 395. Sect. 63.

5. Az *Istennek állat szerint való tulajdonsági* nem *részei* avagy *minéműségi* az Isteni állatnak, sem nem d, *hozzájárultsági* annak, és nem-is hellyei, hanem igazán e, *tellyes és egész állattya az Istennek*, ugy hogy effele akar mellyik *Tulajdonság*, *non est aliud & aliud*, nem kűlőmb kűlőmb dolog; hanem csak ugyan azon egy. Nincs azért az Istenben *menyiség*, az honnan *ennyinek* avagy *amannyinak* mondattathatnék: sem *minéműség*, honnan *illyennek* avagy *amollyannak* hivattathatnék, f, valamitsoda az Isten, ugyan *ollyan* és *azon* állattya szerint-is. Allattya szerint *Bőlcs* ő, azért ugyan maga a' *Bőlcseség* ő: Allattya szerint

d, *Quæ de Deo dicuntur ὀρθοτικῶς, relatione ad creaturas, & sic secundum accidens: non exprimunt mutationem in divina essentia, sed in creaturis factam. Negantur er-*

rint jó ő; annak-okáért ugyan maga a' jóság ő: Allattya szerint irgalmas ő; azért ugyan maga az irgalmasság ő: Allattya szerint igaz ő; azért ugyan maga az igasság ő &c. Edgy szóval, az Isten *Nagy, Menyiség* nélkûl: *Jó, Minémûség* nélkûl: *irgalmas, Fel indúltság* nélkûl: *Meg-lőtt valóság, munkaság* nélkûl: *Mindenütt jelen való, Látomás* nélkûl: *idő* nélkûl *első* és *utolsó*, minden teremtett állatoknak Úra; a' kitûl vőtte minden állat mind magát s' mind penigé mije vagyon; mindazáltal sem nem győkölkődik, sem penig a' jóságra avagy bóldogságra nevekedést *nem vészen* sem kitûl.

go de Deo accidentia realia, non autem predicata accidentalia.

c, Omnia quæ in Deo sunt, ita insunt ut sic ipse Deus.

f, Essentia divina ade ntificat sibi omnia quæ sunt in divinis Biel. sup. 1. sent. dist. 1. q. 5.

Exhibet omnia, accipit nihil, ipsum igitur bonum est ipse Deus semper. Trism. ser. 2. Plin.

Ez az Istennek nyilvánságos *ki iráſa* a' mennyire ónnón magát az Irásban kijelentette.

Ezt az Isten felől való tudományt (a' többi felett) tudni kell mindennek, valaki a' *Kegyeſségnek* gyakorlója kiván lenni; s' el-is kell hinni *szükségeſſen*, ez négy *kiváltképpen való haſznért.*

I. Hogy

I. Hogy a' mi *egy igaz Istenünket*, minden egyéb *hamis Istenektül* és *Bálványoktúl* meg-tudgyuk kûlömböztetni: mert az Istennek ki-irását, *tulajdonképpen* csak az ô Anyaszentegyháza g. tudgya, melyben illy kegyelmessen ki-jelentette ônnön magát. g. Psal. 147.19,20 Jer.10.25.

II. Hogy szíveink mentûl nagyobb tiszteség tételre indullyanak ô Felségéhez: midôn tudnia illik *álmélkodunk* ô rajta *tiszta magán valóságáért és végetetlen voltáért*: *imádgyuk mérsékelhetetlenségéért, meg-változhatatlanságáért és örökké valóságáért*: *Bölcseséget az* ô *Értelmétûl* és *Tudományátûl követünk*: magunkat *szent akarattya* és *tetszése* alá bizzuk: *Szeressyük szeretetiért*, *Irgalmasságáért*, *Jó-voltáért* és *türéséért*: *bizunk Igéjében hûségéért*: *féllyük Hatalmáért*, *Igazságáért* és *Haragjáért*. *tisztellyük Szentségéért*: *dicsírjük bóldogságáért*, minden mi életünkben ô tôlle fûggünk, mint kiegyedûl Szerzô oka *életünknek*, *lételünknek*, s' minden *javainknak*.

III. Hogy *fel indittassunk* az *Isténi Léleknek*, szent *Tulajdonságiban* való

követésére: és igy az ő *Bölcseségének*, *Szeretetinek*, *Jó voltának*, *Igasságának*, *Irgalmasságának*, *Igaz voltának*, *Tűrésének*, *Buzgóságának*, és a' bűn ellen való *Haragjának* (valami részében) képét viselhessük; hogy mi-is *bölcsek*, *szeretők*, *igazak*, *irgalmassak*, *igaz mondók*, *tűrők* és *buzgók* lehessünk, mint a' mi Istenünk.

IV. Hogy *illendőképpen tehessünk* könyörgéseket és elmélkedéseket ő Felsége felől elméinkben, nem agyunkban koholt temérdek és káromkodó *álmodozásink* ferint; mint mikor ember ugy gondollya az Istent, mint edgy *Zetzely ßékben ülő öreg embert*; az áldott szent Háromságot pénig mint edgy *hármas bálvány képet*. minémüveket a' Pápisták az ő Edgyházaknak ablakokban szoktanak pirkáltatni.

h, Gen: 21. 33. i, 1Reg. 8. 27. k, Gen. 17. 1. Job 15.25. l, Apo. 4 8 & 15 4 m, Rõ. 11. 3 3.

Mikor azért az igaz Istennek könyörgeni akarsz, szivedben lelkedben ugy szolitsad-meg ő Felségét, mint h, *örökké valót*, i *véghetetlent*, k *mindenhatót*, l *szentet*, m *bölcset* n *igazat*, o *irgalmast*, p *lelket*, q *igen tökélletest*, r *három egy mástúl meg-külömböztetet Személyeknek egy meg-oßthatatlan állattyát*, *Atyát*,

Fiat

Fiat és *Szent Lelket*: *ki* l *mindenűtt jelen lévén*, t *igazgattya a' mennyet és földet*, *által lát és ért* u *minden szíveket*, x *tűd minden nyavalyákat*; *és csak egyedűl adhat minden kegyelmet valamelly nélkül szűkölködünk*: s' *minden meg-térő lúnős embert*, *valaki igaz hitből ohajtya* (a' Christus álral) *az ő segedelmét*, *akarmelly nyomorúságokból és háborgatásokból megszabadit*.

n Deut. 32. 4. o Exo. 34. 6. 7. Pſal. 104. 5 & 103 11. & 145. 8 9. p Joh. 4. 34. q Deu. 32. 4. r, Joh. 14. 7

Matt. 3. 16 & 28. 19. 2 Cor. 13. 13. ſ Pſal. 139 7. Jer. 23. 23. t, Dan. 4 32. u, 1 Reg. 8. 39. Jer. 17. 10. x. Matth. 17. 18.

Ez Iſten igaz iſméretinek nem tudáſa miat, ſokak az igaz Iſtennek Bálványt csinálnak; s' ez egyedűl oka, hogy ſokak az Iſten imádásának, és a' vallálnak, *minden ezen kívűl való részeit* olly nagy *becstelenséggel* és *kép-mutatással* vallyák. Holott ha igazán iſmérnék az Iſtent, nem mernének igazán való ſzolgálattyánál egyebet mivelni; és igy *félelemmel* és nagy *becsűlettel* ſzolgálnának néki: mert csak annyira *féli* Ember az Iſtent, a' menyire *iſméri* ugy *iſméri* penig *igazán*, ha az *Speculatioval* a' *Praxiſt* (az ő iſmétetivel, igaz tiſztelettel)

edgyûvé kôti. Melly igy vagyon.

I. Midôn ember ugy iſméri és tiſteli az Isténi Felséget, mint ônnôn magát, maga Igéjében ki-jelentette.

II. Midôn az Isténi tulajdonságoknak igaz és elsô iſméretiből, az ember elméjében a' *ſzeretet*, a' *félelem*, és az *Istenben való bizodalom* nevekedik. Mert azt mondgya az Isten ônnôn maga, Malach. 1. 6. *Hogyha Atya vagyok én, hol az én becsülletem? Ha Úr vagyok, hol az én félelmem? Jertek és láſsátok meg mert jó az Isten*, azt mondgya Dávid, *Solt.* 34. 9. A' ki tapaſztalható képpen meg nem koſtolta az ô *jóságát*, nem tudgya *melly jó ô*, (azt mondgya ſzent *János*, 1 Eph. c. 2. 4.) *A' ki mondgya hogy iſméri az Istent, és az ô parantsolattyát meg nem tartya. Hazug az és nincs abban igazság*; Ennek-okáért a' menyire mi az Istent követtyük, *jóságában, ſzeretetiben, igaſságában, irgalmaſságában, türésében*, és egyéb *tulajdonságiban*; annyira-is *iſmérjük* ôtet.

III. Midôn belsô fohászkodáſokkal, és ſzivünknek tettetéſségtelen kivánságival várjuk, az ô iſméretinek tôk éllettes és tellyes vóltát, a' következendô életben.

Utol-

Utolſzor, ez ki-jelenti melly kevéſſen vannak azok, kik az Iſtent igazán iſmérik: mert ſenki nem iſméri igazán az Iſtent, hanem a' ki ötet ſzereti; s' ugyan-is hogy ne válaſztaná ember az Iſten ſzeretetit, holot ez a' *leg főbb jó*, ha iſméri ötet. Mert az Iſtennek terméſzeti ez, *hogy ugyan fel-fegyverkezteſſe az embert az ő jóságának ſzerelmével*, és valaki akar melly dolgot *Iſtenénél inkáb ſzeret, nem méltó az, az Iſtenhez*; s' illyenek mind azok a' kik *ſzíveknek ſzeretetit* és *nyugodalmát*, Iſten kivűl más akár mi egyéb dologban helyheztetik. Ha azért hiſzed az Iſtent *Mindenhatónak* lenni, miért félſz az ördögtűl és az ellenségtől, s' bizodalmaſſan miért nem nyugſzol-meg az Iſtenben, ſegedelmét minden háborgatáſidban és veſzedelmedben hogy nem ohajtozod? Ha *Végheteteknek* hiſzed az Iſtent, hogy mered ötet haragra ingerleni? Ha *tiſzta magán valónak* hiſzed ötet, mitsoda orczával merſz ő előtte *tertetes ſzivel* és *kép-mutatáſſal* járni? Ha *leg-főbb* jódnak hiſzed ő Felségét; miért nem helyhezteted ſzivedet ő benne inkáb hogy nem mint ez egéſz földi jók-

ban? Ha valóban hiszed hogy az Isten igaz *itélő Biró*; hogy mersz illy bátorságossan meg-téretlen a' bűnben élni? Ha igazán hiszed nagy *Bölcseségét*; hogy nem tulajdonitod minden te Keresztidnek, és kedvetlen állapotidnak ki-menetelét ő néki, *ki mindeneket javokra tud azoknák forditani a' kik szeretik őtet.* Rom: 8. v: 28. Hogy-ha el-hiteted magaddal hogy az Isten igen *igaz mondó*, miért kételkedel még-is az ő igiretiben? Es ha el-hiszed hogy az Isten maga *szépség* és *tőkélletesség*; y miért nem akarod őtet, minden te indulatidnak és kivánságidnak *fő végének* ismérni? Mert ha *szépséget* szeretz, ő igen szép: ha *gazdagságot* kivánsz, ő igen *gazdag*: ha *bölcseséget* keressz, ő igen *bölcs*. Valamitsoda *felségességet* látsz a' teremtett állatokban, az semmi nem egyéb hanem *szikrátskája* annak, z az mi véghetetlen *tellyességgel* vagyon az Istenben. Es a' mikor az Egben *edgy általlyában való közösülésünk* lészen az Istennel, akkor mindenünk tőkélletessen meg-lészen ő benne, mellyeket mivelünk közöl. Edgy szóval, *minden jókban minden ő mindenekben.*

y. Si te habeã solum, sanè ruat arduus æther, Tellus rupta suo dissiliatque loco.

z. Creata omnia perfectius sunt in Deo quàm in seipsis. Dionys. de divin. cap. 6.

Sze-

Szereſſed a, azért csak ezt az egy jó Iſten, s' azt ſzereted a' kiben minden jóságnak jósága találtathatik. Minekokáért, a' ki Iſtennek *idvezitő* iſméretire akar jutni, meg-kell tanúlni hogy őtet *ſzeretet* által ſzükséges iſmérni. *Mivel az Iſten ſzeretet*, 1 Joh 4. 8. és az *Iſten ſzeretetinek iſméreti*, minden iſméretet, tudományt *fellyúl halad*, Eph. 3. 19. Sőt minden iſméret avagy tudomány, az Iſteni ſzeretet és ſzolgálat módgyának tudománya nélkúl b, *Salamon* valláſa ſzerint, csak *hijában való hijában valóság és elme törödés.*

a, *Amabilium bonum, in quo omne bonum eſt & ſufficit* Anſbel. in Proſ. cap. 25.

b, Eccl. 1. 2. 17.

Gerjedgy-fel azért oh ſzent *ſzeretet* az én lelkemben, kiváltképpen holot tetſzett néked, az Úr Jéſus vére által meg-engeſztelteteti lévén, hogy iſmérered által dicsőſségednek *közösúlésére* juthaſſak, mellyben minden én fő javam és bódogságom ál őrökké.

Ekképpen az élő Iſtennek *maga tulajdon Igéje* által, meg-látók a' JEHOVANAK, az ELOHIM-nak, a' tel-

a'tellyes szent HAROMSAGNAK *hátulsó részeit*, kiben hinni idvezitő *hit* és *igazság*: Kinek minden *teremtett állatiúl*, mennyen és földön adassék minden dicsiret, országlás és dicsőség mind örökkön örökké, Amen.

Exod. 33.

Ekkédik az Isten Ismeretiről; *ennek utánna* már a' magunk ismeretiről szóllunk. Elsőben-is, mig az ember a'*Christus* által való ujjulás nélkül, a' nyavalyásságnak és romlotságnak állapottyában vagyon.

AZ ISTENNEL CHRIstusban meg nem békéllett Embernek nyavalyásságirúl való Elmélkedések.

OH nyavalyás Ember, hól kezdgyem vég nélkül való nyavalyásságodnak meg-irását! ki a' melly hamar *fogantattál* oly hamar el *kárhoztál*; és minek-előtte ez idő szeri életre születtetnél, immár az örök halálra itiltettél.

Damnatus antequam natus, Aug.

Kezdetit nyavalyáidnak fel-találom ugyan, de *végét* nem. Mert mikor *Adám*

ádám és *Eva* Isten képére teremtettenek vólna, és *Paraditsomban* be-vónának helyheztetvén, hogy mind magok s' mind maradékjok halhatatlanságban élnének, uralkodván minden földi teremtett állatokon, és csak edgy fának gyümólcsérül lévén meg-tiltattak, hogy azzal *Teremtőjökhöz* engedelmességeket meg-mutatnák; noha Isten illy kitsiny dologtúl tiltotta vala meg őket, örök halálnak bűntetése alatt; De ők inkább hivének az ördög szavának, hogy nem az Istenének; hazugnak vélvén az Istent. Es igy, háládatlansággal illetvén ő szent Felségét, minden vélek kőzlött jó téteményiért; gonoszúl kezdének magok bóldog állapattyával élni, mint ha Isten irigy-képpen avagy fólvényúl cselekedett vólna vélek: és el hivék hogy az ördög sokkal dicsőségesb állapotban részelteti őket, hogy nem mint a' minémúben Isten részeltette; és igy fel-fuvalkodságok miatt, igen nagy *árúltatásban* esének, a' nagy Isten ellen, nem akarván ő Felsége *alatt valókká* lenni, nagy káromkodással, *magává az Istenné*, avagy Istennel egyenlőkké lenni kívánának.

nának. Az mellyett mind addig, míg meg nem térének (el-veſztvén Iſtennek rájok ruházott képét) az ördöghöz lőnek haſonlókká: és ekképpen minden ő maradékjok, mint *árúló fajzások*, (valamig *meg téretlen* élnek mint tehetetlen életnek minden átok alatt lévő nyavalyáſságinak, a' kövétkezendőnek penig örökkön örökké való tűzének, kárhozattyának, melly az ördögnek és az ő Angyalinak kiſzittetett, alája vannak vettetvén.

Tedd félre azért edgy keveſsé *gorombahivságidat*, és tekézeld-meg velem edgyütt, *ſiralmas nyavalyáſságidat*, mellyet ha vólta-képpen meg-mérsékleſz, nem kételkedem benne, tennen magad ki-hozod, hogy jobbtól vólna ſoha ingyen ſem fogantatnod, hogy nem mint az *Iſtenes életnek* kegyelem által gyakorlójává nem lenned.

Viſgáld-meg azért nyavalyáſságodat: 1. *Eletedben.* 2. *Halálodban.* 3. *Halálod után.*

Eletedben: { 1. A' *Teſtieket.* 2. A' *Lelkieket.*

Halálodban azokat, mellyek mind teſte-

testedet s' mind penig lelkedet el-nyomasztyák.

Halálod után azokat, mellyek mind testedet lelkedet edgyszer s' mind el-foglallyák.

Előszőr azért jelengessük-ki ez életben való testi nyavalyasságidat, életednek ez négy oszlási szerént:

1.	A	*Gyermek*	koriakat.
2.		*Ifiú*	
3.		*Ember*	
4.		*Vén*	

Gyermekkori nyavalyásságokrúl való Elmélkedések

MI voltál te Anyád méhében egyéb, hanem mint edgy *oktalan állat*, emberi formában lévén; nem de nem à gonosz kivánságoknak titkos szégyenének, és az *eredendő bűn* fertelmének melegségében fogontattálé? Mezitelenűl vettettél e' földre, az undoksagnak vérében bé-kevertettetvén. (Undokságnak mondom bizony, mert mikor az Isten Fia, ki nem utálá az emberi *természetet* minden bűn nelkűl való erőtlenségivel edgyűtt magára fel-venni, fogantatnek, illet-

illetlennek találta lenni az ő *szentségéhez*, hogy egyéb Embereknek bűnös fogantatásoknak módgya szerint fogantatnék. } Ugy annyéra, hogy a' te Anyád szégyenlette annak módgyát néked tudtodra adni: Mi okod vagyon tehát *szűletéseddel* való kérkedségedre, melly Anyádnak Istlen *átkából* származott fájdalom, magadnak penig csak ez háborúságos életre való *jöveteled*? Mely nyavalyaságodnak nagy vóltát, mivel akkor nyelvel ki nem beszélhetted, keserű síráſiddal (a' mint lehetet) jelentetted-ki.

2. *Elmélkedés az Iffiui állapotot követő nyavalyaságokról.*

MItsoda az *Iffiúság* egyéb, hánem feliditetlen *vadság*? kinek minden cselekedeti *hirtelenek* és *oktalanok*, a' jó tanácsnak hely nem adója; Mint a' *Majom* csak a' gyermekeskedésben és hivságokban gyönyörködvén? Annak okáért, mihelyt valami kicsiny *erőd* és *okoſságod* kezdet lenni, mindgyárást vadászo, és Atyád s' meſtered fenyitékjek alá fogattattál: mint ha ugyan a' *máſoktúl való félelem*, és nem a' te magad akaratty alá

alá szűlettél volna. Semmi *meg-terheltetett Szamár* avagy *Ló*, nem kívánkozhatik inkább a' terhe alól meg-szabadúlni, mint te e' kötelességednek Szolgai állapottyából.

Nem mélló ez az állapot le-irásra.

3. *Elmélkedés az Emberkori nyavalyáságokrúl.*

MIrsoda az *emberkori állapot* egyéb hanem mint a' Tenger melyben az habokként, edgyik nyavalya, háborúság a' másikat ott éri, az utolsó az elsőnél mindenkor gonoszszabb lévén? A' melly hamar te e' világnak gondos igájára bé-érkeztél, olly hamar el-buritott tégedet a' *nyavalyáknak* sűrű *felhője*. Magad saját *teste* a' *gonosz kívánságokkal* ősztönöz; e' *Világ* el-mulandó *gyönyörködtetésével* édesget; és az *ördög* minden-féle *bűnnek* nemével kisirget: Az *ellenségtúl való félelem* reszkettet; a' másokrúl szerzett sok *pór zene bona* fárasztó; *hamis barátidnak boszszúság tételek* ugyan meg-rotyogtat; *házad népere való* sok gondod meg-emészt; tettetes *jó akaróid* és *ellenségid közt való nyughatatlanságod*

ugyan el-bódét: *Belől* a' *bűn* ősztökél; *kivűl* a' *Sátány* hánnya a' *Lest* elődben; *Hátúl, cselekedett bűneidnek lelki ismérett* furdal: *Bal felől a' szerencsétlen állapot* izgat; *jobb felől* penig a' *jó szerencse* hizelkedik: *Fejed felett* bűneiddel érdemlett *boszszú állása* fűgg Istenednek: *alattad* a *Pokol torka tátog* hogy el-nyellyen. E' nyavalyás *állapotodban* immár, hová tudod nyugodalomért és vigasztalásért fejedet fognod? *Házad* teli sok *gondokkal*; a' *mező hijában valóságokkal*; a' *kűl föld ostoba parasztsággal*; a' *Városok egyenetlenséggel*; az *Udvarok irigységgel* és *álhatatlansággal*; az *Ecclésia ßakadásokkal*; a' *Tenger tűzes tolvajokkal*; a' *Száraz föld nyúzóckal, fosztóckal*? Avagy mitsoda *állapotban* foglalod magadat? mert a' *gazdagság irigységes*; a' *ßegénység utálatos*; a' *nagy elme el vonattatott*; az *edgyűgyűség nevetséges*; a' *babonaság csúfságos*; a' *Vallás gyanús*; a' *vétek fel-magaßtaltatik*; a' *jóságos cselekedet le-aláztatik*. Oh minémű *bűnös testel* vétettél te környűl ez álnok világon! *Szemeid* hivság nézélnek *ablakai*; *Fűleid* az undokságos bűnök sebes patakjának beléd folytató *csatornái*;

törnái: *Erzékenységid* a' gonoſz kívánságoknak fel-gerjeſztő *kén gyertyái*: *Szíved* mint edgy *ûlő*, mellyen a' Sátán, a' gonoſz indulatoknak utálatos iſzonyu formáját *kóhollyá*. *Nemes ágból való* vagy-é? gyakran fejedet veſzedelemre kell vinned az hadban, hogy világi becsûlletet, hirt nevet ſzerezhesſ; és nehánykor csak edgy hitván ember ki-hivására-is *kardra* kell kelned, halálra vetvén fejedet, hogy a' feledékenységnek gyalázattyát el-kerûlhesſd. *Szegény ember gyermeke* vagy-é? Oh nagy Iſten! minémû nehéz rabotás munkákat kell mind *honn*, s' mind *kinn* meg-tenned, hogy mindennapi ſzûkségedre valót kereshesſ! Es mikor az ember, (ſok ſzolgálattya és munkája után) valamitskét gyûjtegetet-is; melly kicsiny bizodalma lehet hozzá, vévén a' mindennapi példákból eſzében, hogy-ha ki tegnap *gazdag* vólt, ma *koldulásra* jutott: ha ki tegnap jó *egéſſégben* vólt, ma meg-betegûlt: a' ki tegnap *vigadot* és *örûlt*, e' máj nap *ſiralmat* és *jajt* hozott néki: a' ki tegnap *kedves* vólt, ma nagy *kedvetlenségre* jutot: a' ki tegnap *eleven* vólt, ma

meg hált, és magad is nem tudod melly hirtelen és mitsodás halállal, még hólnap ekkorig, avagy csak ma-is koporsóban fálhatz. Igy azért ki-tudná elő számlálni, a' bűnös emberre következni szokott sok féle *károkat*, *kereszteket*, *nehézségeket*, *kedvetlenségeket*, *betegségeket*, és mindénféle sok *nyomorúságokat*: nem szólván semmit, édes *barátinak*, *atyafiainak* és szerelmes *gyermekinek* halálok rúl, kiknek meg-haláſok néhánykor, sokkal keserűbnek tetszik embernek, mag-saját hálálánál.

4. *Elmélkedés a' vén-kori nyavalyáſságokrúl.*

Mitsoda a' *Vénség* egyéb, hanem minden *nyavalyáſságoknak féſzke?* Mert midőn már sok jó napokat el-mulattál, csak rajtad toppan a' kopasz fejű *Agság*, az ő *szárban szállott eſzével*, *ráncsos orczájával*; *búdós lélegzetivel*, el-kedvetlenit a' benned szerzett sok *ízetlenséggel*; *el-fönnyaſzt* a' nagy *szárazsággal*; nehéz látóvá tészen a' *homályoſsággal*; *nagy ſző hallová* a' *ſiketséggel*; *el-burit* a' sok *betegségekkel*; és a' sok

erős

erőtlenségekkel ugyan *meg-gőrbezs*, nem lévén érzékenységidnek egyéb haſznabenned, hanem csak a' ſok fájdalmoknak keſerves érzéſe, melly annyira csigázza a' teſtnek minden tagait, hogy ſoha semmiben azokat könnyebiteni nem akarja, mind addig valamig a' nyavalyás teſtet koporſoban nem ſállitya e.

Ezek a' teſtnek ez életben való nyavalyáſsági; immár â Léleknek-is ez életbéli nyavalyáſságirúl ſzóllyunk; nevezet ſzerint.

Az ujja nem ſzűlettetett Léleknek ez életben való nyavalyáſságirúl.

1. AZ te Lelkednek nyavalyáſságit inkább eſzedben veheted, ha csak im ez kettőt gondolod-is meg.

I. A' *bóldogságot*, mellyet el-veſztett.

II. A' *bóldogtalanságot* mellyet nyert.

1. Az *el-veſztet bóldogság* előſzőr áll vala az *Iſteni haſonlatoſságban* való réſzesűlésben, mely által a' Lélek haſonló vala az Iſtenhez a, *értelemből*, alkalmatoſsá tétettetvén, az *Iſten ki-jelentett akaratyának* tőkélletteſſen való értésére. a, Col. 3. 10: Rom. 12. 2.

2. Másodſzor, áll vala az igaz *ſzentség-*

ségben, melly által a' Lélek minden hivságoktúl ûres vala.

3. Harmadszor, az igazságban, mely minden ô *tehetségivel*, *indulatival*, kedve s' akarattya szerint bir vala, és a' szerint minden cselekedetit, mellyek azoktúl a' *tehetségektúl* származnak, jó rendben állathattya vala. El-veszt vén azért ez *Isteni hasonlatosságot*, el-veszt ette Istenéhez való szeretetit-is, az Isteni *Felségben* való bóldog *réßesüléssel* egyetemben, mellyben minden ô *élete* és *bóldogsága* áll vala. Ha e' földi jószágodban vallott károd, annyira szomorkodtat tégedet; hogy ne kesergethetne ez *mennyei nagy kintsednek* illy véletlen el-veszt étse?

II. A' nyert *bóldogtalanság*, melly az esett miatt a' Lélekre következett, kettőben áll:

A' { *Bűnősségben.* / *Meg átkoztatásban.*

1. A' *Bűnősség* semmi nem egyéb, hanem a' Léleknek, mind maga *Természetiben*, mind cselekedetiben való kőzönséges meg-romlása: melly miatt immár az ô *Természeti* b, meg-dőglött minden bűnőkre való *hajlandósággal*, szűn-

b. Eph. 2. 2. Gen. 6. 5.

ſzűntelenűl; c, *Elméje hivsággal* rakodott-meg; *Ertelme* d, *tudatlanságnak* ſetét felhőjével meg-homályoſodot; *Akarattya* e, ſemmire egyébre az *hivságos dolgoknál* nem áhétozik; minden ő cselekedeti f, gonoſzak. Még penig e' veſzetség olly *ſzilaj*, hogy gyakorta még az ujjonnan ſzűletett Lélekben-is a' *kivánó indulat*, nem mindenkor enged a' jó tanácsnak, hanem maga kényén nyargalódzik ide s' tova, és a' bűnős indulatokkal edgyet ért. Mennyivel nagyob tehát a' meg-vetett Lélekben, ki azon terméſzeti romlotságnak ſárában fekſik a' *kivánó indulatnak* és az akaratnak *erőſzakja*? Innen vagyon hogy a' te nyavalyás *lelked* a' bűn miatt ennyire megrútúlt; a' *gonoſz kivánságoktúl* megmocskoltatott; *rutsággal* meg-undokúlt; a' ſok *ſzenvedéſſel* el-tikkat; a' *roſz indulatok* miatt el-hurczolódott; el-fonnyat és ugyan meg-epett az *irigység* miatt; a' *tobzódáſtúl* el-nyomattatott; a' *réſzegséggel* el-tőltőzőtt; a' *boſzſzú állásſal* ugyan forr; a' *dűhőskődéſſel* ide s' tova ragadtatik; és igy az Iſtennek dicsőſséges *képét*, g, őrdőg ocsmány *képévé* vál-

c. Rom. 12. 2. Eph 4 17. d. 1 Cor. 2. 14. e, Rom. 3. 12. f, Rom. 3. 12. & 7. 19.

g. Joh. 8. 44.

toztatta, ugy annyira hogy ugyan *megbánta az Isten* hogy valaha az *embert teremtette.* h,

h, Gen. 6. 6.

Ez bûnösségbûl származik immára a' *Léleknek* második *nyavalyássága*-is, mely *meg-átkoztatásnak* neveztetik, i, Ez-is két-féle :

i, Deu. 7. 26. Gal. 3. 10. Psa. 119. 21.

1. Rész
2. Tellyes mérték } szerént való.

1. A' *rész szerént való meg-átkoztatatás*, mellyben a' Lélek fekszik, mind az *életben* s' mind penig az *halálban*, közönséges a' testvel-is.

A' Léleknek ez *életbéli* meg-átkoztattatása semmi nem egyéb, hanem az *Istennek*, effele teremtett állatnak fején lévô *nagy haragja*, melly nem csak a' nyavalyákat hanem az *áldásokat-is*, k, és még magát-is a' *kegyelmet* l, vészedelemre fordittya. m, A' *lelki isméretnek rettentése* az Istentûl ôtetel-ketgeti, ugy hogy semmiképpen az ô tekinteti eleiben és rendeléséhez járulni nem mér; hanem adattatott a' *Sátánnak rabságára* n, s' a' *maga gonosz kivánságinak és hitván indulatinak tisztátalanságára.*

k, Mal. 2. 2. l, Rom. 2. 4 5. m, Gen. 4. 14. Heb, 2. 15. n, Rom. 1. 21, 24. 26, 28. Eph. 2. 2,

Ezé-

Ez a' Léleknek ez *életbéli meg-átkozattatáſa*; Immár következik az az átok, melly az halálban követi mind a' *Lelket* s' mind penig a' *Teſtet*.

Az újjá nem ſzülettetett, és el-kárhozandó embernek, halálbéli nyavalyás állapottyárúl.

Mlnek-utánna a' *meg-aggot ember*, a' betegségekkel ſok ideig tuſakodott, és a' ſok nyavalyáknak *keſergetéſit* el-viſelte vólna, immár valami pihenéſt várna; El jö azonban az *halál* (a' természet *rontója*, Iſten *átka*, és a' pokolnak *poroſlója*) és elö fogja a' komor kedvü és meg-feketedet orczájú vén embert; nem könyörülvén meg-aggot állapottyán, ſem penig az ö ſok kinſenvedéſére ſemmit nem nézvén: nem akar aranyért, ezüſtért ſzegödségre jöni, nem akar ſemmit az ö életének kedvezni, *bört bőrért*, avagy egéſzſzen valamije a' vén embernek vagyon, el-venni; hanem leg ottan az ö teſtének fö réſzeit el-foglallya, és ötet a' rettenetes itélö Biró eleiben idézi; és mintha gondolná hogy a' Vén ember nem eléggé ſietne az ö

vélle való indúlásra, Uram a' kegyetlen *nyavalyáknak* menyi sok nyilait lövöldözi ő belé! *Oldal nyilallásokat inak fájást és szakadozást, gyujtó hideg leléseket, nehéz lélegzeteket, szoruláſokat, nehéz náthákat, kolikát, árénát, fúalkodást,* és mit nem? Uram minémű *rettenetes* akkor ötet nézni ágyában, illy halálosképpen *sebhetett* állapottyában! minémű *hideg izzadások* folynak-le akkor az ő testén! miképpen *reszketnek* tagai? *feje le-csügged, orczája el-szárad, orra el-kékül, az áll kapcza le-szakad, szeme gyükerei ropognak, nyelve tántorog, lélegzeti rövidekés föld büzűek; torka és mellye* ugy annyira *hőrög*, hogy minden lélegzetiben láttatnak a' szív előtt való részek el-szakadozni, és azontúl lelkét ki-bocsátani. Mit mivel már a' szegény *lélek* eszében vévén hogy az ő földi hajléka a' test, el-akar *romlani*: Mert miképpen e' *nagy világnak* közönséges alkutmányának el-bomlásakor, a' *Nap* setétséggé változik, a' *Hold* vérré, a' *Csillagok* az égből le-hullanak, az *éltető Eg* szél-veszekkel meg-telik, és a' *Tüzes fenn termő állatok* kegyetlenül villámlanak, a' *Föld* rész-

reſzket, a' *Tenger* úgy, az embereknek *Szivek* el-fogyatkoznak, várván e' ſzomorú indulatnak végét: igy a' kis *Világnak* (melly az ember) *el bomláſaker*, a' ſzemek, mellyek mint a' *Nap* és *Hold*, el-veſztik az ő fényeket, és ſemmit nem látnak, hanem csak a' bűnnek ſzörnyű kárhoztatását, a' több *érzékenységek* mint a' *csillagok*, edgyik a' máſik után el-fogyatkoznak és el-hullanak; az *elme*, az *okoſság*, és az *emlékezet* mint edgy égi erők, a' félelmes kétségben eséſnek ſzélvészei és a' Pokol tűzének rettenetes villámláſi miatt, öſzve ütköznek; ez *földi teſte* meg-rendűlvén és reſzketvén, a' *nedveſségek* mint a' hánykodó *Tenger* zúgnak és hörögnek az ő mellyében, várván e' kegyetlen *indulatnak* ſiralmas ki-menetelét. Azonban az Iſten itélő ſzéki eleiben idéztetik, és imé a' *törvény tévő* és azt *ki-mondó ſzemélyek* önnön-magából állatnak elő. Kik között az *Okoſság* mint edgy Biró úgy ül; az ördög a' *vádoló könyvet* ki-nyittya, melly olly nagy mint a' minéműt *Zacharias* látott vala, mellyből minden te gonoſz cſelekedetid elő ſzámláltatnak, valamel- Zach. 5. 2.

lyc-

lyeket valaha cselekedtél, és ezekkel egyûtt minden *átkok és itéletek*, mellyeket minden bûneid érdemlenek. Az tennen magad *lelked ismérati* vádol tégedet, *és emlékezeted* mindeneket keserveſſen eſedben juttat; az *Halál* az ajtóban kéſzen áll, hogy mint kegyetlen *Hohér* úgy bánnyék veled. Ha tennen magadnak azért ekképpen kell kárhoztatnod magadat, hogy-hogy kerûlheted-el az Iſtennek nehéz *ſententiáját*, ki minden cselekedetedet jobban tudgya hogy nem mint magad is? órömeſt ki-vetnéd elmédből gonoſz cselekedetidnek emlékezetit, hogy ne rettegtethetnének tégedet: *de annál inkáb* elmédben forognak, és ſemmiképpen *el nem távoznak* tôlled; hanem ezt kiáltozzák utánnad ſzûntelenûl: *Mi te munkáid vagyunk, annakokáért tégedet-is követünk.* Midôn lelked illyen állapotban vagyon *ottben*, minden rend és békeség nélkûl; gyermekid, Feleséged és Atyád-fiai kinſzeritenek tégedet, hogy minden javaidat jó rendben hadgyad, némellyek kiáltoznak, ſutrognak feletted, némellyek kérnek, némellyek ſiratnak, némellyek intnek:

Kik

Kik mint a' *kúſt oſtromló legyek* ôregbitik ſzomorú állapotodat. Azonban az *ördög* is, ki Pokolból jôtt *hogy lelkedet elvégye*, lelkednek meg jelenik, és leſi hogy mihelt ki-jô, mindgyárt el-ragadgya s' pokolban bé-taſzitsa. *Szegény lélek*, mely ôrömeſt várakoznék otthon, de érzi hogy a' teſt laſsán laſsán el-kezd *halni*, és mint a' *fenyvedt ház* majd immár nyakában ſzakad; *iſzonyodik* nyavalyás kijôni, a' pokolbéli kénzó lelkek miatt, a' kik ô várni jôttek. Oh ez a' ki illy ſok napokat és étſzakákat tôltôtt *hivságos dolgokban*, moſt ez egéſz világot *edgy eráig való várakozásért* oda adná, hogy *megtérhetne*, és Iſtenével meg-békélhetnek, de az immár nem lehet: mert a' teſt mellyel a' bûnôket edgyûtt cſelekedte, tellyeſséggel alkalmatlan ô vélle iſmét edgyesûlni a' meg-téréſnek munkálkodására; a' *meg téréſt peniglen kell az egéſz Embernek cſelekedni*.

Láttya azért immár, hogy minden ô *gyönyörüségi* el-múltanak, mint ha ſoha nem-is vóltanak vólna, és ſemmi egyéb nincs hátra, hanem csak a' nagy végetlen *kín*; Ki mondhatná-ki elég-képpen, az

ô lelki

ő lelki *ismeretinek* szörnyü *mardosásit* a' meg-cselekedett bűnők miat, rettenetes *szorongattatásit* a' jelen lévő nyavalyák miat, és iszonyu *rettegésit* a' kővetkezendő nagy kinok miatt! Ez ő utolsó nagy szorúlásában, néz minden-felé segedelemért, és mindent segedelem nélkűl talál.

Ekképpen veszekedvén azért (kivánván csak leg-kissebb igétskét hallani) magát avagy keserves panaszszát, fordittya a' *szemre*, s' igy szól: Oh szem! ki régen olly *világossan* látsz vala ide s' tova, nem láthatz-é mostan valami *vigasztalást* avagy útat, mellyen én e' rettenetes veszedelmet el-kerűlhessem? De a' *szemek gyökerei el-szakadoztak*, és nem láthattya a' maga előtt égő *gyertya világot-is*, s' nem tudgya meg-kűlőmbőztetni a' *napot az éjtűl*. Akkor a' Lélek nem találván a' szem által vigasztalást, beszédét tériti a' *fűlre*: Oh fűl! ki gyakran szokod vala magad sok *újjabb újjabb elme futtatásoknak*, és *édes musikálásoknak* halgatásával győnyőrkődtetni, nem halhatzé most valami *ujságot*, avagy valami jó *izenetet*, vagy penig edgy kicsinyke

vigasz-

vigaſztaláſt énnékem? de mind a' két fûl ugy meg-*fiketült*, hogy abban ſemmit nem hall, avagy az halló *érzékenység* ugy meg-erötelenedet, hogy el nem viſelheti az ô leg-kedvesb Attyafiainak és barátinak-is beſzédeket. Es ugyan-is, hogy hogy halhatna az a' *fûl* valami *örvendetes izenetet az halálban*, a' melly életében ſoha az *Evangéliumnak örvendetes izenetit* hallani nem akarta? Igy a' *fûl-is* nem ízerezhet ſemmi vigaſztaláſt.

Fordúl azért ez ô nagy keſerûſégében a' *nyelvre*. Oh *nyelv*! ki-gyakorta ſzép *ékes ſzóláſoddal* dicsekedel vala, hól vannak moſt drága ízép *méz beſzédid*? nem ſzolhatzé moſt illy ſzörnyûséges ſzûkségemben ſemmit mellettem? Nem *rettenthetedé*-el ez én gonoſz *ellenségimet* fenyegeteſſidel? vagy penig hozzád nem engeſztelheted-é *ſzép beſzididdel*? Oh a' *nyelv* két nappal már ez előtt el *állott*: nem kérhet még magának-is *egy kalán vizet*, avagy a' kôrnyûl állókat nem ſzólíthattya-meg, hogy ſzájából a' *nyálat* ki-törölyék, melly miat ſzintén meg-fuladandó! Itt ſem találván ſemmi reménséget a' ſegitség felôl, ſzól a'

Lábnak: Oh *láb*! ki ez előtt a' *futásban olly gyors* valál, nem vihetzé most engem valahová, e' *veszedelmes* helyből? De a' *láb* meg-merevedet, mellyet ha más nem segit csak meg-sem mozdúlhat.

Tériti azért szavát a' *Kézre*: Oh *kéz*! ki sokszor *sokat használtal* nékem mind *békeségemben*, s' mind penig *békételenségemben*, ki által én olly gyakran ellenségimtől magamat *meg-mentettem* és ellenségimet meg-birtam, loha nem vólt nagyobb ßükségem reád mint most. Az halál szemtűl szemben állot velem, és meg akar engem *ölni*; a' *pokolbéli kinzó Lelkek ágyamat* kőrnyűl fogták, hogy mindgyárást *el ragadgyanak*: kérlek kérlek segits-meg: mert majd őrők *veszedelemben esem*. Oh siralmas állapot! a' kéz-is ugy *el-erőtelenedet* s' annyira *reßket*, hogy edgy *csöpp levetskét* az el-alélt természetnek enyhitésére a' ßájhoz nem vihet.

A' nyavalyás *Lélek* látván illy el-hagyatott állapottyát, hogy tellyességgel minden barátinak segedelmektűl és vigasztalásoktól meg-fosztatott; s' tudván hogy edgy óra alatt az őrők kinra ragad-

tatik:

tatik: fordittya siralmas beszédét a' *ſivre*, (mert ez a' tőbb tagok kőzőtt legelébb kezd meg-éledni, meg-halni penig utólb) mellyből illyen keserű siráſt és zokogáſt indit őnnőn magában:

OH nyavalyásságos *nyavalyásság*, minémű én most vagyok! Mint *kőrnyékezének-meg engemet az halálkeserűségi*? és a' *Beliál folyási hogy-hogy rettegtetnek engemet*? Miképpen esém egy szem-pillantásban mind az *első* s' *második* halálnak tőriben? Oh eszemben sem vehetém, melly hamar utolsó gráditsára lopa engem az *halál*! szintén mint a' *Napnak* futását a' szem eszében nem veheti, noha felette hamar *forog*. Mint rajtam esék Dávidnak imez búsúlása minden irgalom nélkűl: A' *kőnyőrűletességnek Istene* tellyességgel el-hagyott engem: és az *őrdőg* ki *kőnyorűletességet* nem *túd*, lés engem, hogy mihelyt a' testből ki-megyek mindgyárt el-ragadgyon. Jaj Istenem menyiszer rettentettek engem e' *rettenetes nappal* az *Isten* igéjének hiv *Prédikátori*, de csak *tréfának* tartottam azt! Mi hasznát vészem én már most *fel fuvalkodságomnak*, *fényes há-*

Az elkárhozádó Lélek-nek keserü siralma az halálnak perczentésekor.

házamnak, és frü öltözetemnek? Mit haßnál most énnékem, minden én gyönyörüséges musikáimnak édességes zengése? Minden e' világi nagy serénységgel gyüjtögetett javaimat el-adnám most az edgy Lelki ismeretért, mellyre életemben semmi gondot nem viseltem. Mert mitsoda *örömöm* maradt már mostanra minden én elébbi testi *gyönyörüségimböl*, mellyekben egész minden *kedvemet* fö-képpen helyheztetem vala? Nám csak *hitegető* álmok vóltanak azok, és immár mint valami üres *árnyék* csak el-múltak: de a' melly örök büntetést e' rövid testi *gyönyörködtetésekért* kell elszenvednem, annak csak gondolattya-is már szintén ugy kinoz mint ha a' *Pokol* tüzében vólnék. De mind ezeket (nem tagadhatom) a' mint hogy igazán *megérdemlettem* méltán-is ßenvedem: mert *Isten képére* teremtetett okos Lélek vóltam, magam állapottya felöl itileret tehettem, és az irgalmaßsággal gyakran *onszoltattatván*, és annak vételére *intettetvén*; meg-vetettem az *Isten kegyelmét*, és e' *bünökben való gyönyörködést* nagyobnak tartottam, hogy nem az *Isten*

ked-

kedve ſzerint intezendő élet felől való iſtenes forgalmatoskodáſt: hijában töltöttem *rövid időmet* ez *utolsó végem* idején való ſzám-adáſomnak meg-gondolása nélkül.

Moſt már ha minden *világi* gyönyörüſégim edgyben vettetvén vólnának-is, nem érhetnék csak kiſſebbik részét-is *moſtani nyavalyáſságomnak*-el. Minden *vigságim* lám csak *ſzem pillantáſig* valók vóltak; és alig kezdhettem magamat *gyönyörködtetni* azokkal; azonban el-múltanak: nyavalyáim ellenben imé *örökké valók* s' véget *ſoha* nem tudnak. Oh vajha azokat az *órákat*, mellyeket *kártyázásban*, *tántzolás jádzodásban*, és egyéb haſzontalan magam gyakorláſimban el mulattam; *Szent Irás olvásában*, *prédikátio hallgatásban*, *Ur Vacsorája vételben*, *bünеimnek ſiratásában*, *böjtölésben*, *vigyázásban* és *imádkozásban* töltöttem vólna-el; hogy én moſtan az örökdicsőſéguek *bizonyos reménsége* alat mehetnék-ki e' teſtből! Oh hogy ha életemet mégelől kezdhetném, meg-útálnám ugyan már e' *Világot* s' ennek *hijában valóságit*; melly *kegyeſſen* és *tiſztán*

élném életemet! melly igen gyakorlanám a' *Templomot*! melly igen meg-szentelném az URNAK *Napját*! Hogy ha a' *Sátán*, minden gazdagságát, gyönyörűségét és tiszteſségét e' Világnak nékem igérné-is, mindazáltal ſoha el nem *felejtethetné* velem è félelmes utolſó órának *rettentéſit*. De oh meg-veſzett és büzhött dög *teſt*, melly igen meg-csúfola minket az ördög! hogy hogy engedénk edgy-máſnak! mint *csalá-meg* edgyikünk a' máſikunkat, és melly nagy *kárhozatot* hozánk *illy hirtelen* nyakunkban mind kőttönknek. Immár az én állapotom ſokkal ſiralmasb a' verembe eſett *oktalan állaténál*: mert nékem ezentúl a' Meny Föld igaz Itélő Birájának *Széki* eleiben kell *feleletre* mennem, holott mit ſzóllyak nem tudom: és ez álnok *kinzó Lelkek*, kiknek minden gonoſz cselekedetim tudtokra vannak, *vádolnak* engemet, én penig mivel magamat menteni nem tudom. *Tulajdon magá ſzive fog mindgyárt kárhoztatni*; Minek-okáért nyilvánsággal el-kelletik az ő Itélő ſzéki előtt nékem kárhoznom, és onnan ezek a' pokolbéli lelkek

által a' véghetetlen kinoknak szőrnyű tömlőczében a' külső setétségre vitettetem; holott soha az Isten ékes fő teremtett állatinak többé szineket én nem láthatom. En, ki ez előtt *szabados vóltommal* dicsekedem vala, már a' Sátánnak szőrnyű torkában rekesztetem, mint a' rettegő *Fogoly madár* az éh *Sólyomnak* a' vagy *Kányának* kegyetlen kőrmei kőzzé. Hól kell már nékem étszaka hálnom? és ki fog lenni nékem társom? Oh gondolásra *rettenetes* dolog! Oh *szomorú* elmélkedés! Oh *átkozott légyen az nap, mellyen szűlettettem; ne légyen áldott az az óra, mellyben fogantattam az én Anyámnak méhében! Atkozott légyen az az ember, ki azt mondta az én Atyámnak; Fiad szűletett néked, és meg vigasztalta őtet, Atkozott légyen az az ember, mivel meg nem ölt engemet! Oh hogy nem lőtt koporsom az én Anyámnak méhe, miért fogantattam valaha abban? hogy jöttem én abból ki, ez pokolbéli gyötrelmekre? miképpen végeztetnek ekképpen az én napim őrök szégyen vallásban?* Atkozott légyen az a' nap, mellyen én illy *undok testel* edgyesültem! Oh vajha soha többé téged

én nem látnálak! Edgymáſtúl el-válá-
ſunk keſerves és nyomorúságos; de *edgyesülésünk* erdemlett bûntetésûnknek
ama' keſerves napon való el-vételére
nézve lokkal *ſzonyatosb* és *ſzenvedhetetlenb* léſzen. De mit igyekezem ekképpen (*ez késő ſiralommal*) az időt tovább
halogatni? el-érkezet *utolsó órám*: hallom én mint ſzakadoznak a' *ſziv előtt lévő inak*: ihol már e' rút *Sár-ház* mindgyáráſt nyakamba ſzakad: nincs már itt
ſem *reménség*, ſem *ſegedelem*, ſem penig
hely, többé ideig a' maradáſra. El kell
Iſtenem kőltőznöm! Oh undok *dög teſt*, hitván állapotoddal *légy magadnak*, én
tégedet el-hagylak. Es igy nagy *reſkerve*
a' kárhozott *Lélek* a' *Teſtből* ki-mégyen,
s' mindgyáráſt el-ragadtatik a' kûnn *leſeskedő gonoſz lelkektûl*, és nagy *ſebes viz*
módgyára, a' tűzzel és kénkővel *éjjel*
Apoc. 21. 8. jud. 6. 1 Pet. 3. 19. *nappal égő* amaz *Tóban* vettetik, holott
rabságban tartatik a' kinok közt, *mind*
amaz nagy Napnak rettenetes Ítéleteig.

Ez meg-lévén, az undok *dög teſt* ko-
Matt. 8. 9. 22. *porſóban* tétetik és el-temettetik. Melly
munkában leg többire *az hóltak temetik-el az halottakat*: az az, azok kik a'
bûn-

bűnben elevenen meg-hóltak, azokat kik meg-hóltak a' bűn miatt. Es igy a' jóſzágtalan újjá nem ſzűlettetett *ember*, ki e' földet tartotta *Paradicsomának*, *basát* Iſtenének, *teſti kivánságit* törvényének; miképpen *éltében hijában valóságot vetet*, a'képpen már *halálában nyavalyaſságot arat:* Szerencsés állapotyában nem akart Iſtennek *ſzolgálni*, ſzerencsétlenségében az Iſten ſem akarja őtet *meg-tartani*. Es az *órdög*, kinek ő ſok ideig ſolgált, *meg fizeti* már végtére jutalmát. *Iſzonyatos* vala az ő élete, *kárhozatos* halála: *Lelke* az órdög markában, *teſte* a' *koporſóban*. Melly rothadáſnak *kútyában*, halál *barlangjában*, ſomorúság *fogságában*; hadgyuk itt mi is e' *nyavalyás gonoſz dög teſtet*, kinek *ſzája* földel meg-telvén, már el-rothad, *haſa* férgekkel rakodik meg, és rút *bűdőſséggé* lélzen, várván azonban a' maga rettenetes *fel-támadását*, a' mikor iſmét a' *Lélekkel* edgyesül, hogy miképpen edgyütt vétkeztenek; edgyütt-is ſzenvedgyenek őrökké.

Ekkédik a' *Teſtnek* és *Léleknek* halálbéli nyavalyáſságiról, melly még csak

réſz ſzerint való átok rajtok; Immár következik ezen rajtok lévő átok az ő *tellyes* vólta ſzerint: melly áll a' *Teſtnek* és *Léleknek* ez élet után való nyavalyáſságiban.

Az el-kárhozott Embernek halála után való nyavalyáſságirúl, mellyek az rajta lévő átoknak tellyeſítége.

EZ az *átoknak* tellyeſsége (melly mikor a' nyavalyás teremtett állatra kövétkezik, nem elégséges annak igazgatáſinak el-viſelésére) le-taſittya őtet, a' *Mindenható Iſten* boſzſzú-állásának ama' feneketlen mélységében, mely *Gehenna* kárhozattyának nevezteték, *Matt.* 23.33. Ez a' *tellyes* átok avagy csak *egygik Réſzre* nézö, avagy mind *kettőre kőzönségeſſen.* Az *egygik Réſzre nézö* az, melly néminémű kiſſebb mérték ſzerint eſik a' Lélken a, azon orában melyben a' teſtűl meg-válik. Mert a Lélek ugyan azon ſzem pillantásban, mellyben kimúlik, mindgyáráſt az Iſten tekinteti eleibe mégyen: és minekutánna immár *teſti ſemei* által való látásától meg-ſűnt, lelki mód ſzerint fog látni, mint *Szent*

Apo.20. v. 3.

a, Luc.16. 22. 23. 1 Pet.3.19. Jud. 6,7.

István

István ki az *Istennek dicsőségét látá, és a' Jésust állani az ő jobján*, Act 7.55. A' vagy mint a' vakon születtetett és annak utánna csudálatossan meg-világosíttatott szemű Ember; Elsőben az előt soha nem látot Napot láttya-meg. Es e' szerint az önnön maga *lelki ismeretinek bizonyság-tétele* által, amaz igaz *Itélő Bíró Jésus Christus*, ki minden dolgokat túd és ért, *mindenütt jelen lévő hatalmával*, meg-érteti ő vélle az itiletet, és bűneivel érdemlett kemény *sententiát*, s' edgyszer s' mind jövendőbéli örök állapottyát is tudtára adgya.

Postquam anima de corpore est egressa, subitò judicium Christi desuper cognoscit. Augl. 1. de An & ejus origi. c. 4.

Ez illyen mód-szerént való állásra nézve az égnek tekinteti előtt, oda *tisztátalansága* miatt bé nem mehetvén, mondatik a' Lélek *Istenszéki előt* állani. Es ekképpen el-ragadtatik a' *gonosz Angyaloktúl*, kik jöttek hogy nagy sebességgel a' *Pokolban* bé-kapják őtet, holot mint edgy *Tömlöczben*, *örökké való büntetésnek kötelében sötétségbe tartatik mind amaz itiletnek nagy Napjáig*; de mind az által még nem amaz utólso nagy győtrelmekben, mellyeket az el-kárhozott ember az utólso itiletben végben el-

Anima damnata continuò invaditur à Dæmonibus, qui crudelissimè eam rapientes, ad infernum deducant. Cyr. Ale. in Orat. an.

2 Pet 2. 19 Jud. 6. 7.

Az átoknak *közönséges tellyéssége* sokkal bővebb mértékű, melly ollztán mind a' *Léleknek* s' mind a' *Testnek* fejére fál akkor, mikor a' menynek és földnek *fellső Bírájának* a' *Jésus Christusnak* mindenható ereje által, edgyik fél (ugy mint a' *Lélek*) a' Pokolból elő hozattatik; a' másik is (a' *Test*) mint egy Fogoly a' *koporsóból*, hogy el-vegyék az ő gonosz cselekedetek szerint, rettenetes *szentenziájokat*. Miképpen jutnak akkor *elméjeknek fogyatkozására* e' világnak végen a' *Meg-vettetteka' Tengernek* zugása, a' *Földnek* reszketése, az *Eg* ereinek indulati, és a' sok *mennyei* csudáknak láráfi miat? Oh melly jajjos edgyben kőszönések lészen ott a' *Léleknek* és *Testnek*, midőn viszontag azon a' rettenetes napon edgyesűlnek: Oh *bűn* pocsadékja! Oh minden *ocsmányságnak* fertője (igy ő szól a' *Lélek* a' *Testnek*) hogy kénszerítetem ismét beléd vissá térni, nem mint jó *szállásomra*, mellyen meg-nyughatnám; hanem mint Tömlőczben az edgyűtt való őrők győtrődésre! Hogy jősz elsőmben mint edgy *Jephte* leánya leg-nagyobb győtrelmemre! Vaj a' koporsó-

Dan. 12. 3.

Apoc. 20. 13. Matt. 24. 29. Luc. 1. 25, 26.

Az el-kárhozott Lélekuek szava téritése a' Testre, az ő második egyben keléskor.

Jud. 11. 35.

porſoban ſzenvedtél vólna örökké, hogy ſoha többé ne láthattalak vólna! Mint fogunk majd edgyütt ſzégyenkedni, halgatván *Iſten* előtt, minden mi *edgyütt cselekedett bűneinknek*. Angyalok és emberek által való ki-nyilatkoztatását! Nem el-veſztemé én az *Eget* illy bűdös dóg teſtnek ſzereteti miat? Te vagy-é tereſt, kinek *kedve tételéért* én olly ſok *fajtalanságban* léledztem? Oh undok *Has*, hogy bolondúlék-meg, Iſtenemnek alitván téged! Melly eſze felejtett vóltam én, hogy az edgy *ſempillantáſig* való gyönyörű égért, az örök bűnteteſnek gyötrelmében ejtém magamat? *Te kő ſziklák és nagy magas hegyek mit ſzóktok mint a' Koſok*, Pſal. 114. 4. *hogy nem ſzakadtok én reám, rejtenétek-el engem a' ſzékben ülőnek ſzine elől? mert el jött az ő haragjának az nagy napja, és ki maradmeg ő előtte?* Apoc. 6. 16, 17. Mit reſzketsz te ennyire, oh föld? miért nem tátod-fel torkodat, nyelnél-el engemet mint *Corét*, hogy ſoha többé ne láttattatnám? *Oh kárhózott kinzó Lélek*, vajha minden ſegedelem nélkül darabonként faggathatnátok engemet, hogy *ſemmivé*

lehet-

Matt. 12. 41. & 25. 31. lehetnék! Mikor haſzontalanúl nyavalyáſságodon ekképpen kápolódnál, azonban az Angyalok nagy ſebeſséggel el-ragadnak tégedet koporſod felûl, és a' Chriſtus itélő Székihez közel, valami olly hellyben állatnak, az holott mint meg-átkozott Gödölye, a' Juhok közzûl ki-hányattatván, ide alá a' Földön mint egy *bal kezes felől* állaſz az itélő Bírónak. Akkor a' *Chriſtus* minden *jó tételeményit*, valamellyeket veled közlött, ennek-felette minden jó *cselekedeteket*, mellyeket tudva múlattál-el, és minden *háládatlan ſzó fogadatlanságodat*, kiket ő ellene és ſzent Törvénye ellen mivéltél, igénként elő ſzámállya és ſzemedre hánnya.

Tennen magadban belől, magad *lelked iſméreti* (melly ezer tanúnál-is többet téſzen) vádol tégedet: Az *őrdög*, ki minden vétekre kisérgetet, téſzen edgy felől valláſt *lelked iſméretivel* edgyûtt ellened: *más felől*, az *Angyalok* és a' ſok *Szétek* állanak s' javallyák a' *Chriſt* ítéletit, és irtoznak illy undok teremtett állattúl. *Hátad meget* el-kárhozott *meg-vettetett* Társaidnak rettenetes formán ſibongó

ſzám-

ſzámlálhatatlan ſokaságok, várják *társaságodat*. *Előtted* az egéſz Világ nagy lobogáſſal ég. *Feletted* az érdemes boſſzú álláſnak meg-haragutt *Bírája* ſententiát mondandó ellened. *Alattad*, a' kénkövés tűzzel langoló mélységes kútnak torka tátog, hogy mindgyárt bényellyen téged. Ez iſzonyu állapotodban, magad el-rejtéſe *lehetetlen* (noha nagy ábétatoſſággal kivánnád, hogy a' kő iſziklák reád ſakadoznának) *Első állaſod* ſzenvedhetetlen, mind-az-által ugyan elő kell állanod, hogy a' több *megvettettekkel* edgyűtt e' rettenetes ſententiát el-vegyed: *Atkozottak mennyetek-el én tőllem az örők tűzre, melly kiſzittetett az ördögnek és az ő Angyalinak*, Mat. 25. 41.

Anſelmus l. Med.

Apoc. 6. 16.

Atkozottak] ez a' rettenetes *ki-átkozás*.

Mennyetek-el én tőllem] ez a' minden féle örömtűl és bóldogságtúl való *el-ſzakadás*.

Az örők tűzre] ez a' bűntetéſnek mind véghetetlen vólta, s' mind penig rettenetéſsége.

Melly kéſzittetett az ördögnek és az ő Angyalinak] Ezek a' te pokolbéli kinzóid és kin-valló társaid. Oh

Oh ſzörnyû *Sententia*! melly elôtt a' kárhoztak ſoha *el nem mehetnek*: ellene-is, minek utánna ki-mondattatik, ſenki nem *álhat*, fogáſt ſem találhat, s' nem-is *appellálhat*. Es igy az el-kárhozott embernek ſemmie egyebe nem marad, hanem csak a' pokolbéli nagy kinok, mellyekben ſem könnyebség, ſem penig végezet nem léſzen. Ez Itélő ſzék elôl oſztán az Angyaloktúl el-ûzettetel, az el kárhozott *ördögökkel*, és a' *meg-vettettekkel* egyetemben, a ma' *külső ſetétségnek mélységes tavában*, melly ég vég nélkûl égô *tüzzel* és *kén kövel*. Az hová mikoron bé-kezdeſz taſsittatni, oly nagy *ſivás*, *rivás*, *jajgatás* és *orditás* fog hallattatni, hogy a' *Córeh*, *Dáthán*, *Abirám* felekezetinek kiáltáſi, midőn a' föld elnyelé őket, ehez képeſt csak ſemmik vóltanak. Melly néked, még minek előtte *Pokolban* érkeznél, Pokol gyanánt fog tetſzeni. Ebben a' mélységes *Tóban*, minek-utánna edgyſzer bé-merûlſz, mind örökké csak alá felé eſel, *feneket* ſoha nem érſz, és ott meg-ſzûnés nélkûl zokogſz, ſenki rajtad nem könyörûl: mindenkor csak ſirſz a' *tüznek* rettenetes égetéſe

Apoc. 21. v. 8.

Num. 16.

téſe miatt, fogaidat ugyan *csikorgatod* edgy kicsiny hivőſſülésért. *Sirni* fogſz ennek felette, nyavalyáſságidnak orvoſhatatlanságán, és a' meg-téréſre való igyekezet lehetetlenségének meg-gondolásán. *Sirſz* továbbá ezen-is, hogy meg-gondolod, miképpen ejtéd magadat az őrők bűntetéſnek keſerűségiben, e' Világ hamar el-móló gyönyörűségének árnyékotskája miatt: Sirſz azon-is végezetre, hogy látod minden ſiralmidat *haſzontalanoknak* lenni, noha ſok könyhullatáſid a' *Tengernek* vizeit meghaladgyák, mert a' Tenger vizeinek vége vagyon, de a' kárhoztaknak ſiralmok *végbetetlen*. Ott a' te bűja *ſzemeid* az *iſſonyatos Lelkeknek* nézéſével kinoztatnak; *füleid* az *ordító őrdögöknek* ſzörnyű bőgéſekkel, és *el kárhozott felebarátidnak* fog csikorgatáſoknak hallásával, rettentetnek: *Finnyás orrod* a' kénkőnek bűdős ſzagával telik-meg *kényes ínyed* elſzenvedhetetlen éhség miatt eped-el: *Nagy iható torkod* az ólhatatlan ſzomjúság miat ugyan ég: *elmédet* a' ſok gondolatok gyötrik, leg-előſzőr-is hogy meg-gondolod, mint és melly bolondúl

Bonaventura

veſz-

veſztetted-el a' *menyei örömet*, e' Világ hitván gyönyörüségeinek (mellyek a' melly hamar kezdettenek olly hamar el-múltak) ſzeretéti miat: és miképpen esél a' *Pokol gyötrelmiben*, mellyek mind örökké tartnak. *Lelked iſméreti*, mint edgy *Aſpis* kigyó mind örökké csak furdal, midőn eſzedben jút, melly ſokſzor onſzollot tégedet az *Ur Jéſus Chriſtus*, maga *Szolgai* által, *bűneidnek bocsánattyával*, és a' *Menyorſzágnak* ingyenes vételével, csak *hiſzſz* és *meg-térſz* vala: ennek felette, melly kőnyen meg-nyerheted vala életedben az irgalmaſságot, és ſokſzor melly közel-is vóltál a' *meg-téréshez*, te mind az által inkább engedted-meg az *ördögnek* és e' *Világnak*, hogy a' meg-rögzött *pœnitentia tartatlanságban* hizlallyanak. Ezek mind előtted forognak, és ezekkel edgyűtt az-is, hogy immár a' kegyelemnek napja el-múlt, és ſoha *viſzſzá* nem tér. Mint fog akkor *értelmed* csigáztatni; meg-hányván vetvén melly el-mulandó, és csak *edgy ſzempillantáſig tartó gazdagságért* veſzted-el az *örök kincset*, s' hogy hogy cseréléd-el a' mennyei bóldogságot a' Pokolnak nya-

nyavalyáiságin! Mellyekben, teſtednek minden réſzei, edgyſzer s' mind, és egyenlőképpen ſzűntelenűl gyötrődnek: E' *Pokol gyötrelmiben* örökké meg-foſztatol az Iſtennek *meg bóldogítólátásától*, mellyben a' *leg főbb jó* és a' Léleknek élete áll; ſoha világot nem láſs, nem láthatod az örömnek leg kiſſebb *tekintetit-is*; hanem a' *külső ſetétségnek* végheretlen tömlőczében fogſs fekűnni: Holot nem leſz ſemmi jó *rend tartás* egyéb, hanem csak a' ſok *iſzonyúság*: nem leſz *ſzózat* egyéb a' *káromkodoknál* és *orditóknál*: zaj ſem leſz egyéb, a' *kinoknál* és a' *kin vallóknál*: a' tárſalkodás is csak az *ördögökkel* és az ő *Angyalival* léſzen, kik edgyſzer s' mind gyötrődvén, egyébben *könnyebséget* magoknak nem találhatnak, hanem csak dühöſségeknek, a' te kinzattatá ſodra való ki-öntésében. Ott léſzen a' *bűntetés könyörülleteſség* nélkűl: a' *nyavalya*, *irgalmaſság* nélkűl: a' *keſerűség*, *vigaſztalás* nélkűl: a' *kiáltás*, *biztatás* nélkűl: a' *hitetlenség*, *mérték* nélkűl: a' *gyötrelem*, *enyhűlés* nélkűl: holot a' *féreg meg nem hal*, és a' *tűz meg nem alusſik*: Az *Iſtennek boſzſzú-állása* ugyan lobog

Lelkeden és testeden, mint a' tűznek lágja szokot a' *fenyő viaßßon* avagy a' *kén kővön* gerjedezni és lobogni. Mely lángban te mind örökké *égsz*, de soha meg nem *emésztetel*: mindenkor *haló félben* léfzesz, de soha meg nem *halsz*, mindenkor csak orditasz az halálnak fájdalmi között, de soha azoktúl meg nem menekedel, nem érvén soha örökké végét *kinaidnak*. Ugy annyira, hogy minekutánna már, annyi sok ezer esztendőkig gyötrődtél-is, mint a' *Földnek fűvei* és a' *Tengernek fövenyi*; mind az által szintén olyan messze léfzesz kinaidnak végétűl, mint szintén a' mikor elsőben kinlódni kezdettél: sőt annyira véghetetlenek léfznek a' gyötrelmek, hogy mind örökké csak kezdetekben fognak lenni. Mert hogy-ha *ezerszer való ezer esztendők* után reménlhetné-is a' kárhozott Lélek, kin-vallásának végezetit, még-is valamennyire meg-vigasztaltatnék: mert *el fok idő mulva* a' vég obrán ugyan el-következnék. De valamenyiszer az elme ez igétskérűl elmélkedik Soha, mind annyiszor újjabb újjabb pokla léfzen a' Pokolnak közepette. Ez elmél-

elmélkedés kiáltattya az el-kárhoztakkal, *ὀυαὶ ὀυαὶ* mintha ezt mondanák: *ἀη ἀει, ἀη ἀει*, az az: Oh Uram SOHA NEM SOHA NEM gyötrőttél minket ekképpen. De a' magok lelki iſméreti viſzſzá hangoſztattya kiáltáſokat ő nékiek; *ἀει ἀει*, az az; *Mind örökké mind örökké.* Innen fog oſtán e' keſerves *ὀυαὶ*, *Væ.* Jaj! és az örök Oh Oh következni.

E' léſzen amaz *máſodik halál*, ez élet után lévő *átoknak* és nyavalyáſságnak *hibátlan közönséges tellyeſſége* egéſzſzen: mellyet kinek kinek az el-kárhoztak közzül, *el*-kelletik *ſzenvedni*, mind addig, valamiglen az Iſten és az ő Szentei bóldogságban élnek az Egben mind örökkön örökké.

E'kédik az újjá ſzületetlen, s' *Chriſtusban* kegyelem által meg nem békélt *Embernek*, romlott állapottyában való nyavalyáſságirúl;

Immár következik az *Embernek maga meg-iſméréſe*, Chriſtusáltal meg újjúlt és igazúlt állapottyában.

AZ ÚR JESUS CHRISTUSban Istenével meg-békéllett Keresztyén Embernek állapottya felől való Sz. Elmélkedések.

LAssuk immár melly bóldog légyen a' Kegyes ember, az ő *meg-újjúlt* állapottyában, minek-utánna Istenével meg-békéllett a' *Jésus Christusban.*

A' *kegyes Ember*, kinek romlott természeti *meg-újjúlt* kegyelem által a' *Christusban*, s' új *teremtett állattá* lőtt, három állapottyában igen bóldog:

1. *Életében.* 2. *Halálában.* 3. *Halála után.*

Ez életbéli bóldogsága csak *Részszerint való*, s' áll ez hét dolgokban:

I. Mert ő Szent *Lélektűl fogantatott* a, *az ő Annyának az Ecclésiának méhében* b *és szűlettetett* c *nem vértűl, sem penig a' testnek akarattyátúl, és nem-is férfiúnak indulattyátúl, hanem Istentűl*, ki a' Christusban ő néki Attya, d el-annyira, hogy az Istennek néki *Attyának* e *képe* ő benne naprúl naprajobban helyre áll.

a Joh 3 5.
b Gal. 4. 26.
c Joh. 1. 13.
d Gal. 4. 6, 7.
e Col. 3. 10

II. Minden ő bűnei, az *eredet* s' *cse-*

leke-

lekedetbéliek, és azoknak *kötelezéſek* s' a' *bûntetés*, *az Úr Jéſus Chriſtus ſzenvedéſének érdemeért*, ingyen és tellyeſségeſſen, f meg-vannak néki bocsáttatván, s' a' *Chriſtus igaſsága*-is g mindeneſtûl fogva ingyen és tellyeſségeſſen *tulajdonittatott* ô néki: és igy az Iſten ô hozzá *meg-engeſzteltetett*. h Annak-okáért mint igaz embert ugy véſzi és tartya ôtet maga tekinteti elôtt. i

III. Mert a' *Sátánnak* k *rabságából ki-menekedett*, és lett Chriſtus *Attyafiává* m és lelki n *Királlyá* s' *Pappá*, hogy Iſtenének o *lelki áldozattal* áldozzék, a' *Chriſtus* által.

IV. Az Iſten kedvez ô néki, mint az ember kedvez a' maga ſaját fiának a' ki ſzolgál ô néki. E' kedvezés penig áll ez ide alább fel-jedzett ôtt dolgokban:

1. Nem emlekezik-meg ſemminémû fogyatkozáſirúl, hanem erôtelen gyarló állapottyát meg-tekinti, *Exo.* 34.6,7.

2. Mikor ſanyargattya, nem bánik érdemes álnoksága ſzerint vélle, *Pſal.* 103. *v.* 10.

3. Mikor láttya hogy ſemmi egyéb úton nem akar meg-térni, csak akkor

f Rom. 4. 8. 25. & 8. 1, 2.
g Rom. 4. 5. 21.
h 2 Cor. 5. 19.
i Rom. 8. 33. 34.
k Acto. 16. 18. Eph. 2. 2.
l Matt. 12. 49.
m Rom. 8. 17.
n Apo. 1. 6.
o 1 Pet. 2. 5. Mal. 1. 11.

fujtollya meg ötet, s' akkor-is igen *gyengédeden*. 2 *Sam.* 7.14,15. 1 *Cor.* 11.13.

4. Nagy *kegyelmessen vészi* csak *igyekezetit-is*, noha fogyatkozás nélkül még az sincsen az engedetlenség miatt; és e' képpen az ő elméjének *kész véltát*, fellyebb tartya cselekedetinek érdeméné'l, 2 *Cor.* 8.12.

5. A' melly átkokat-érdemlene, csak *kereszté* és atyai dorgálásokká változtattya, sőt mindeneket, p ez életnek minden nyavalyáságit q az halált-is önnön magát r és még bűneit-is javára fordittya, s

V. Az Isten *Szent Lelkét* adgya ő néki, 1 *Thess* 5.23. a' ki:

1. *Meg-szenteli* ötet naponként *jobban jobban*, ugy hogy hová tovább a' bűnnek inkább inkább *meg-hallyon*, és az igazságnak *meg éledgyen*, Rom. 8.9.10.

2. *Bizonyossá tészi*, hogy *fiuvá fogadtatott*, és a' kegyelem által immár Fia *Istennek*. *Rom* 8.16.

3. *Bátorittya* hogy *szabadossan* és *bizodalmassan* járúllyon az Istenhez, *Hebr.* 4.16. *Eph* 3.12.

4. *Fel-inditya*, hogy minden félelem

p Rom. 8.v.28.
q Phil. 1.21. 2 Corinth. 12.7.
r 2 Cor. 12.7.
s Luc. 22.31,32. Psa. 51.13. 14.15. Rõ. 5.20.

lem nélkül mondhassa az Istennek *Abba*, Atyám, *Gal.* 4. 6 *Rom.* 8. 15, 16.

5. *Bé-önti* szívében a' szent *Könyörgésnek* ajándékit, *Zach* 12. 10.

6. *El hiteti* vélle, hogy mind maga, s' mind *könyörgése* kellemetes, és meg-is halgattatik Istentől a' *Christusért*, Rö. 8.

7. *Bé-tölti* őtet; 1. Lelki ismérétinek csendesíségével. 2. A' Sz. Léleknek *örömével*: mellyre nézve minden *földi örömök haszontalanoknak és semmire kellőknek* látszanak ő néki. Rom 5. 1. & 14. 17.

VI. A' Teremtett állatokon való *uralkodását* t mellyet Adámban el-vesztett vólt, *vissá nyerte*: Az honnan tellyes u szabadsága vagyon, hogy mindenekkel, valamit Isten nem tilt x élhessen *jó* y *lelki ismérettel*. Mert minden az égben és Földön lévő dolgokhoz z *bizonyos igazsága* vagyon életében; ez élet után penig ugyan tellyesen és csendesen birni a fogja azokat. Innen vagyon az, hogy a' *meg-vettettek* csak mint foglalt jószággal ugy birnak azokkal a' miek vagyon, nincs egyéb *sajáttyok*, hanem a' *Pokol*, Act. 1. 25. t Pſ 8. 5. Heb. 2. 7. 8 u 1 Cor. 9 1 Rom. 14. 14. 1 Tim. 4. 4. x 1 Cor. 10. 28. y 1 Cor. 10. 25. z Heb. 2. 7 a Mat. 25. 34. 1 Pet. 1. 4.

VII. *Bizonyoſsá* tétetett, az Istennek

felôlle, éjjel és nappal való gondgya és védelmezése felôl; melly im ez háromban áll:

1. *Gondot viſel* Isten, mind *testi* s' mind penig *Lelki* szûkségeirûl, mellyek vagy e' jelen való életre, vagy penig a' kövétkezendôre nézendôk: ugy hogy ez illyetén ember, mindenkor bizonyos a' felôl, hogy avagy elege léſzen; avagy *békeséges türéſſel* nyugſzik-meg, azzal a' mi kevese vagyon *meg-elégedvén.*

Matt. 6. 34. 2 Cor. 12. 9 Pſal. 23. 1. & 34. 9, 10.

2. Parancsol Sz. Angyalinak mint hû szolgainak, hogy mindenkor reá vigyázzanak, *javára* nem *veſzedelmére*: sôt a' veſzedelemben is *tábort járjanak környûlötte*, *hogy mindenütt bátorságban lakhaſsék.* Es igy az Istennek védelmezése által, meg-tartatik mint edgy *kôd oſzlopban nappal*; *éjjel* penig mint edgy *tûz oſzlop* által: mert az ô gondviselése *környûl véſzi ôtet az ördögnek hatalmaſsága ellen.*

Hebr. 1. 14 Pſal. 34. 8. & 91. 4, 5. Exod. 13. 21. & 14. 4. 5. Job. 1. 10.

3. Az Urnak ſzemei vannak ô rajta, és az ô fûlei az ô kiáltáſin, *Pſal.* 34. 16. hogy minden állapottyát meg-ſzemlélye, és panaſzait fûleiben vegye; s' alkalmatos idôben meg-ſzabaditsa ôtet minden nyavalyáiból. Igy

Pſ. 33. 19.

Igy vagyon az ujionnan szűletett kegyes embernek állapottya ez életben; Lassuk immár halálában való állapottyát-is.

Az ujjá Szűletett Keresztyén Embernek, az halálban való bóldog állapottyárúl.

MIkor Isten el-kűldi az *halált* mint *követét* az *újjá szűletett Ember* után, az újjá szűlettetett Ember már *fél úrban* vagyon ő előtte, mert az ő a *társalkodása* és b *indulati* az Isten előtt vannak. Az halál sem nem *idegen* sem nem *rettenetes* ő néki: Nem idegen, mert ő *mindennap meg-hólt*; c nem rettenetes, mert mig élt meg-hólt, *és az ő életet el rejtetett a' Christussál az Istennél:* d Annak-okáért az halál ő néki nem egyéb hanem e' *világi gondgyai* után való *meg-nyugovás*: e haza menetele f mennyei *Attyának házában*, g *az élő Istennek városában* h *a' mennyei Jerusalemben az Angyaloknak számlálhatatlan seregében, az első szűlöttőknek Gyülekezetiben, az mindeneknek Birájához az Istenhez, és a' tőkélletessé lőtt igazaknak lelkeknek Birá-*

a Phil. 3. v. 20.
b Col. 3. 2.
c 1 Cor. 15. 31.
d Col. 3. 3.
e Apoc. 14 13.
f 2 Cor. 5. 6.
g Joh: 14. 1
h Heb. 12. v. 22.

jához és az Uj Testamentumnak közben já-rójához a' Jesushoz. Midőn teste beteg, Lelke egésséges: mert az Isten erősíti őtet (hittel és békés tűréssel) *beteges á-gyában, és minden ő ágyát egésségre for-*
j Psa.41.3 *dittya.* j És midőn ez *egész világnak*
k Gen 49 Deu.33. Jos.24. *utára* kezd indúlni, k *Jácób, Moses* és *Josueként*, Fiainak és Fele-barátinak jó példátád, inti és kéri őket, hogy az igaz Istennek szolgállyanak, őtet imádgyák életeknek minden napjaiban. Az ő áldott *Lelke* semmivel egyébvel nem illatozik, hanem *áldásokkal*, és olly keresztyéni beszédekkel, minémüekkel a' *meg-szenteltetett Lélek* szokott. A' miképpen
l 2 Cor. 4. 16. *külső* l *embere* el-hervad, azonképpen a' *belső ember* nevekedik és erősödik. Midőn *szava el-áll*, szívének *fohászkodási* nagy hangossággal zengenek az Istennek fűleiben: midőn *szeme világa* meg fogyatkozik a' Szent Lélek
m 2 Cor. 5. 8. belől *lelki világossággal* világositta őtet. Lelke semmit nem fél hanem m *bizodalma vagyon a' testből való ki-költözésre, és az Urhoz való menésre. Fohász-*
n Phil.1.3. *kodik Sz. Pállal* n *Cupio dissolvi, kívánkozom* ugy mond *el-oszlani és a' Christussal*

fal lenni: és szent *Dáviddal*: o *Miképpen kivánkozik a' szarvas a' folyó vizekre, akképpen ohajtozik az én lelkem te hozzád, Ur Isten*: *Szomjúhozik az én lelkem az élő Istenhez, vallyon s' mikor mehetek-el hogy bé-mutathassam magamat az Ur előtt*? Kőnyörög a' *Szentekkel*; p *Meddig Uram, ki szent és igaz vagy*? q *Jövel Uram Jesus hamar*. Es mikor költözésének r *rendelt ideje* el-érkezik, tudván azt hogy az ő s, *Attyához* és *Idvezitőjéhez* megyen jó lelki ismeretnek békeségében, és minden ő bűneinek, a' *Bárány vérével* lőtt el-tiztogatási felől való bizonyos reménségben; az áldott vén *Simeonnal* igy énekli az ő *Nunc dimitiusét* t *Uram* (ugy mond) *most an bocsátodel a' te Szolgádat békeséggel &c.* Es mint edgy ugyan *maga kezével* adgya-ki Lelkét, *mennyei Attyának kezeiben*, ezt kiáltván *Dáviddal*: u *A' te kezeidben ajánlom édes Atyám Lelkemet, mert meg-váltottál engemet Uram, igasságnak Istene*. Es *szent Istvánnal*: x *Uram Jésus, vedd hozzád az én lelkemet*; és a' melly hamar ki-bocsáttya meg-szentelt Lelkét, olly hamar fogják azt a' y *Szent Angyalok*,

o Pf.42.2.

p Apo.6 10.

q Apoc. 22. 20.

r Job.14.5

s Isa.31.5.

t Luc. 2. 29.

u Pf.31.6.

x Act.7. 59.

y Luc.19. 22.

kik

295/129 233

z Act. 12. 15.
a Luc. 16. 22.
b Matt. 8. 11 Luc. 13. 28.
c Pſ. 91. 11.
d Apoc. 14. 13.
e 1 Cor. 6. v. 19.
f 1 Cor. 6. v. 15.
g 1 Pet. 2. v. 19.
h 1 Theſſ. 4. 14. Act 7. 60.
i Dan. 12. 2. Joh. 5. 28, 29. Luc. 14. 14
k 1 Theſſ. 4. 16, 17.

kik z *szűletésétűl fogván* mind *halálig* ő kőrnyűllőtte vóltanak, és az Egben viſzik, miként a' *Lázárét*-is az *Abrahám kebelében*, melly az b *Mennyeknek Országa*, hová csak a' *jó Angyalok*, és a' *jó cselekedetek* kiſirik a' Lelket: amazok hogy tiſteket c *végben vigyék*, ezek penig hogy *jutalmakat el-vegyék*. d

Az ő *Teſte* alkalmatos időben, mint meg-ſzenteltetett *Temploma* e a' *Szent Léleknek*, f *Tagja a' Chriſtusnak*, mely az ő *teſtével* tápláltatott, és az Iſten Fiának érdemes *vérének* árra g felebaráti által a' nyugodalomra h a' koporſóban mint Chriſtus ágyában, nagy tiſztelséggel bé-tétetik, a' jövendő i *bóldog feltámadáſnak* bizonyos reménsége alatt, a' mikor Lelkével iſmét edgyesűl, és az őrőkkőn őrőkké való őrőmnek és dicsőségnek réſzeſſe léſzen. Erre nézve, az hiveknek nem csak *Lelkek*, hanem *Teſtek*-is bóldogoknak mondatnak.

E'kédig az újjonnan ſzűletett embernek, halálabéli lelki teſti *bóldogságárúl*; Ennek-utánna immár ſzóllyunk halála után való állapottyárúl.

Az ujjonnan született Embernek halála után való állapottyára tartozó Sz. Elmélkedések.

EZ bóldog állapot három részben áll: 1. Az halál órájától fogván, a' *fel-támadásig.*

2. A' *Fel-támadástúl* fogva, a' *vég sententiának* ki-mondásáig.

3. A' *sententia* után mind örökké.

A' melly hamar az *ujjonnan született ember*, lelkét az *Ur Jésus Christus* kezeiben ajánlya, ottan a' szent Angyaloknak őrizetek alá megyen, és ők azontúl az Egben viszik azt k s' a' Christusnak bé-mutattyák *l* holot mindgyárást megkoronáztatik, *igazságnak* és *dicsőségnek* koronájával; m nem a' mellyet jó cselekedetivel érdemlett, hanem a' mellyet Isten, ingyen való jó voltából igért mind azoknak, valakik szeretetből szolgáltak ő néki ez életben, és az ő dicsőségét keresték. Oh melly nagy örőme lészen a' te lelkednek, ki az előt csak à nyavalyáknak és a' bűnősöknek nézéséhez szokot vala, ekkor penig immár a' dicsőségnek Istenét nézi; sőt a' Christust-is nézed örven-

k Luc. 16. v. 22.
l Heb. 1. 14. & 12. 24.
m 2 Tim. 4. 8. Apoc. 2. 10. 1 Pet. 5. 4.

vendetes el-fogadáſſal te elődben jönni, mihelt a' ſzent Angyalok által néki bémutattatol, ezt halván ô tőlle: *Euge bone ſerve!* Matt. 25. 21. *Jól vagyon s' jól jöttél jó és hű ſzolgám, &c. meny bé a' te Uradnak örömében.* Mitsoda örőm leſz penig az, Col. 1. 16. Eph. 1. 21. nézvén az *ezerni ezer Cherubimokat, Seraphimokat, Angyalokat, Királyi ſzékeket, Uraságokat, Birodalmakat, Hatalmaſságokat*: minden ſzent *Pátriárchákat, Papokat, Prophétákat, Apoſtolokat, Mártyrokat, Tanitókat* és minden *Jó akaróidnak, Szüléidnek, Feleségidnek* vagy *Férjeidnek*, édes *Magzatidnak*, és a' többi, ur *Jeſusban* hit által tőlled el-bocsáttatott *Szenteknek* Lelkeket, álván Iſtennek *Királyi ſzéki* előt a' dicsőségben és bóldogságban. Hogy ha a' *Shebának Királyné Aſzszonya*, meg-látván *Salamon Királynak* dicsőségét, ugyan el-ámula, ekképpen kiáltván hirtelenséggel-fel: 1 Reg. 10. *Bóldogoka' te Emberid, bóldogok ezek a' te Szolgaid, kik mindenkor előtted udvarlanak, és halgattyák a' te bölcseségedet*: mint fog à te lelked el-álmélkodni, eſzében vévén önnön magát, hogy kegyelem által, ily dicsőséges felekezettel való társalkodáſ-

ra bo-

ra bocsáttatott, nézvén a' Chriſtuſnak áldott arczélattyát, és az Iſteni bölcseségnek minden temérdeki kincsét halgatván? Mint fogſz örvendezni látván menyi *ezerni ezer*, meneteleden örvendező bóldog Lelkeknek mennyei társaságokban kezdeſz menni? mert a' mint hogy *meg-téréſeden* mindnyájan örültenek; azonképpen e'kor-is örvendeznek, Luc. 15. 7.
még penig lokkal inkább *meg-koronáztatáſodnak*, nézvén koronádnak el-vételét, melly lé-tétetett vólt még *jöveteled* előtt. Mivel a' *Martyromságnak koronája*, a' Martyroknak adatik, a' kik 2 Tim. 4. v. 8.
tudnia illik az Evangélium mellet meg-kinoztattak. A' *Szüzeſségnek Koronája* tétetik a' *Szűzeknek* fejekben, kik teſti *kívánságokat* meg-zabolázták: A' *Kegyeſségnek* és *tiſztaéletnek Koronája* azoknak fejekben, kik tiſzta ſzivből vallották a' *Chriſtuſt*, és lelki *ágyokat* fertelem nélkül tartották: A' *jó cselekedeteknek Koronája* az *alamiſnálkodóknak* fejekben, kik adakozó vóltokkal a' *ſzükölködőket* ſegéllették: Az *hervadhatatlan dicsőségnek* Koronája azoknak a' Tanitóknak fejekben, kik tanitáſok által a' Lelkeket

meg-

meg-téritettek, a' bünnek romlotságából, Istennek szent élet által való dicsöitésére. Kitsoda jelenthetné-ki elég képpen e' mennyei társaságnak örömét, nézvén teneked illyetén *meg koronáztatásod* dicsöséggel, *fel-ruháztatásodat* Igazságnak tündöklö öltözetivel, és a' *győzedelem pálma ágainak* kezedben adattatását látván? Oh melly nagy öröm fog ott lenni, néked minden e' világi nyavalyáságoktúl, az ördögnek tóritúl és a' Pokolnak gyöttelmitúl való meg-menekedéseden, el-érvén ö véllek egyetembé örök nyugodalmadat és bóldogságodat! Mert ott kiki annyit örül a' más bóldogságának, mint a' magájénak, mivel véli észében hogy azt-is szintén úgy kedvelli Isten mint ötet. Sőt penig még meg annyi külömb külömb örömök lészen az Idvezültteknek, valamenyi részes társai lésznek az ö örömöknek.

Apoc. 7. v. 9.

Ebben az örvendetes bóldog állapotban nyugosik a' *Lélek* az Egben a' *Christussal* mind a' *Fel támadásig*: Az mig tudnia illik mind a' pokolra menendöknek, mind az Idvezülendö Atyafiaknak számok bé-tellyeledik, mellyet az Ur egy *kevés időnek* nevez.

Az

Az Embernek hólta után való bóldogságának második *gráditsa*, tart a' Fel-támadástúl fogva az *Vég sententiának* ki-mondásáig.

Mert az utolsó napon:

1. A' látható a *Egek nagy csikorgással el-múlnak*, *az éltető állatok penig hévségnek miatt a meg-olvadnak a' föld is s' a' rajta lévő alkutmányok meg-égnek.* a 2 Pet. 3. v. 10.

2. Az utolsó b *Trombita szónak*, avagy a' *Christus szavának* meg-zendűlésekor, ugyan azon testel (noha porrá és földé változtanak vólt testeink) támadnak-fel a' válaſztottak. Mert ugyan azon szempillantásban, kinek kinek lelke maga saját testében bé megyen, az ő feje a' *Christus fel-támadásának* ereje által, s' koporsójából minden ember fel-támad nem külömben mint álmokból fel-szoktanak az emberek ágyokban ébredni. Es ám akár mint *marczongosták apritották* légyen-el a' *kegyetlenek* az ő Testeket, avagy ám bár *hamuvá* égették légyen-is, mindazáltal a' válaſztottak olly éppen s' valóságoſſan talállyák Testeket, hogy még csak *hajok szálát* sem talállyák *hijával.* b 1 Cor. 15. 52.

Thess. 4. v. 14.

3. *Koporsojokból* ki-jönek, mint meg-annyi Josephek a' Tömlöczből, *Gen.* 41. avagy Danielek az Oroszlánnak verméből, *Dan.* 6. 21. avagy Jonások a' *Czet-halnak* gyomrából, *Jon.* 2. 11.

Par est potestas Dei ad instituendos & restituendos homines. Athenagor.

4. A' Válaszotraknak testek ekképpen meg-éledtek lévén, fel-támadnak a' természetnek abban c a' *tellyességében*, mellyet a' természetnek folyása, semmi akadály ellenben nem álván, el-érthetet vólna véllek; tudnia illik idejeknek abban a' virágában, mellyben a' meg-állapodott ember harmincz három esztendős kora tájban szokott lenni, ki-ki azo mága * *neme* szerint. Mellyre néz-ni mondgyák a' *Doctorok* az *Apostolt* e' mondásában. d *Miglen leszünk tellyes férfiakká, a' meg-örökődött Christus állapottyának mértéke szerint.* Valaminémű fölszegség vólt az előtt a' Testben, (ugy mint *vakság, sántaság, görbedség, &c.*) semmi akkor abban helyben nem marad. Nem *sántit* ott *Jákób, Isák* sem *vakoskodik: Leabis gyenge szemü* nem lésen, nem lésen *Mephibosseth*-is *sánta:* Mert ha Dávid nem engedte a' *vakokat* és a' *sántákat* azo *házában* bé-menni, 2*Sam.* 5. 8. Sok-kal

c Isai. 65. 20.

* Tert. de resur. cap. 6. Hier. Ep. 27. & 61. Aug. l. 22. de Civ. Dei c. 17.

d Eph. 4. 13. Aide Aug. de Civ. Dei l. 22. c. 15. & 16.

Gen. 32. 31. & 27. & 29. 17. 2 Sã. 4. 4.

kal inkáb nem engedi a' *Christus* a' *vakságot, sántatágot*, és egyéb *félszegségeket* az ő mennyei Udvarában lakozni *Christus* Urunk a' *vakoknak* szemek világát meg-adá, meg gyogyitá a' *Némákat*, *Siketeket*, *Sántákat*; &c. valakik e' földön *kegyelem* nyerésért hozzá folyamodnak vala: azért sokkal inkáb meg-gyogyittya azoknak félszegségeket, valakiket az Egben *dicsőségre* bé-ereszt. Akkor a' *Vakoknak szemek meg-nyilnak* és a' *Siketeknek fülök meg-nyittatnak*, a' *Sánta ugrándozik mint a' Szarvas, és a' Némának nyelve énekel*, Esa. 36. 5, 6. Es bizonyára igen hihető dolog, hogy mivel Isten elsö Szüleinket nem *gyermeki*, sem penig nem *meg-aggot* állapotban teremtette; hanem szinte *leg-jobb korában*; ὐ ἀναστασις, az az, az halálból való *új teremtés*-is, mindenképpen, s' még penig sokkal tökélletesb léßen, hogy mint ὐ πλάσις, *elsö teremtése* vólt az Embernek, mellyből ám az halandóságnak állapottyában esék. Nem-is lehetne az, hogy a' *Gyermekség*, melly még *tellesség nélkül való idö*; avagy a' *Vénség*, melly

merő *veszetség*, meg-álhatna a' tellyes dicsőségű testnek állapottyával.

5. A' válaſztottaknak testek ekképden fel-támadván, négy felséges termésset felett való *minéműséget* öltöznek-fel.

1 Cor. 15. v. 43. 1. *Hatalmat*, mely által mindennémű *szükségtül* és *erőtelenségtül* üressék léßnek, s' meg-maradnak mind örökké, *étel, ital, alvás*, s' egyéb minden effélé eszközök nélkül.

1 Cor. 15. 42. Isa 56. 20. aug: Enchir: c 90 2. *Rothadatlanságot*, melly miat soha semminémű *hibaság, fogyatkozás, betegség* és *halál* alá nem vettethetnek.

Matt. 13. 43. Dan. 12. 3. 3. *Dicsőſséget*, melly által az ő *testek fénlenek*, és mint a' Nap az Egen ugy *tündöklenek*. Es ekképpen a' Test *világoſsá* tétettetvén, a' Lélek a' Test által a' Testnél sokkal nagyobb *dicsőſséggel* tündöklik: Melly dicsőſségnek három fengéi láttatnak e' világon: *Előſzör*, a' Mojses orczáján, *Exod.* 34. 17. *Másodſzor*, a' Chriſtus el-változásakor, *Matt.* 17. *Harmadſzor*, a' ſzent István ábrázattyán, *Act.* 6 15. Mely három dolgok *erősségi és bizonysági*, testünknek azon a' dicsőséges napon való *meg dicsőülésének*. Akkor *Dávid* félre téſzi az ő páſztori

tori *bettyát*, és a' Király finak, nem *Jonathásnak* hanem *Josiásnak* öltözetiben öltözik. Akkor minden igaz *Mardocheus* (ki az órothadandó testében sákban öltözvén sirt, keserget) a' Királynak Királyi öltözetiben öltöztetik-fel: *Királyi Korona* tétetik fejében, hogy az egész világ meg-láthassa, *mint s' hogy cselekeszenek azzal, a' kinek a' Királyoknak Királlya tiszteséget akar.* Hogy-ha mostan a' Napnak fel-jövése a' reggelt illy dicsőségessé tészi: minémű dicsőséges Nap lészen az, mellyen annyi sok számlálhatatlan tiz száz ezerni tiz száz ezer testek a' *Szenteknek*, és szent *Angyalok* jelennek-meg, sokkal fényesb dicsőségben a' Napnak ragyogó fényességénél! A' *Christusnak teste* penig mind ezeket-is dicsőséggel fellyül haladván; 1 Sam. 18. v: 3. Esther: 6. v: 4.

4. *Gyors könnyűséget*, melly által a' mi testeink alá s' fel-járhatnak, és az *ür dicsőséges el-jövetelinek a' levegő égben eleiben ki mehetnek mint a' keselyűk, az áldott Testhez repülvén.* Erre a' Szentek dicsőült testeknek *gyors könyűségére* néz *Esaiás Prophéta*, cap. 40. 31. *Meg-újjúl az ő erejek és szárnyakkal magassan repülnek,* *Ubi volet Spiritus ibi eris & corpus.* Auguſt: Matt. 24. 28. *Spiritualia poſt reſurrectio-*

nem erunt corpora, non quia corpora esse desistãt, sed quia spiritu vivificata subsistunt. Aug: l: 13. de Civ: Dei c. 23. 1 Cor: 15. 43.

nek, mint a' Sas keselyûk, futnak és nem fáradnak-el, járnak és meg nem lankadnak. A' Bölcsnek im ez mondálát-is ide szabhatni, *cap.* 3. v. 7. *Az ô meg-látogattatásoknaknapján fénlenek, és mint a' pozdorjában esett szikra ide s' tova futosnak.*

E' négy *minémûségekre* nézve nevezi szent Pál a' választottaknak fel-támadt Testeket *Lelkieknek*: mert *minémûségekben* mind lelkiek lésznek, *állattyokban* penig ugyan azon elôbbiek.

Igy immár, noha a' bûn és a' veszetség az embert ez ô halandó állapottyában *alább valóvá* tötte az *Angyaloknál*; de bizonyára minek utánna Isten ekképpen ôtet meg-koronázza *dicsôsséggel* és *tisztességgel*; és nem láthatom mivel lehetne az Ember *alább való az Angyaloknál*: mert ôk Lelkek; az ember-is Lélek fôbbik reszére nézve, sôt még ennél-is több találtatik az emberben: mert lelki teste-is lészen edgy-szer s' mind, melly el-*változtattatik a' Jésus Christus dicsôült testének hasonlatosságára*, kiben az emberi természet fel-magasztaltatott, a' *személybéli edgyesûlés* által Istennek dicsôsségére és az áldott szent Háromságnak

Psal: 8. 6.

Phil: 3. 21.

Hebr: 2. 16.

oszol-

olzolhatatlan társaságának közösülésére; melly olly becsûlet, a' minémûre soha csak edgy *Angyal-is* nem méltóztattatott: s' erre nézve immár, az Embernek Angyalok felett való méltósága fog lenni. Sôt az *Angyalok csak Szolgáló Lelkek, a' válaſztottak környûl való ſzolgálatra rendeltettek lévén*, Heb. 1. 14. *Pſal.* 91. 11. És valakiknek ez hivatalnak neme kôzôttôk nem tetſzék, *s' nem akarákelsô eredeteket és hellyeket meg tartani*: Fel-fuvalkodságokért a' Pokolra hajigáltatának-le, *Jud.* v. 6.

Ez mindazáltal az *Angyaloknak méltoságokat* nem kiſſebiti hanem Iſtennek az *emberi Nemhez* való *ſzeretetinek* nagyságát *commendállya*. A' mi penig azokat a' válaſztottakat nézi, kik a' Chriſtuſnak második és hirtelen jôvetelekor *elevenen* találtatnak: azokat a' tûz, melly e' világnak meg-rôgzôtt veſzetségét, s' annak munkáit ki-égeti; *ſzem-pillantás alatt* a nagy hirtelen meg-elôzi kit-kit kôzzûlôk a' mint talál b vagy a' *Malomban* jôvendô ſzûkségének okáért *ôrölni*, vagy a' *Mezôben* mulatság kedvéért *sétálni*, avagy penig nyugvásért *Agyban*

2 Pet. 3. 10, 11, 12.

a 1 Cor. 15. 51.

b Luc. 17. v. 35.

fekünni: és ekképpen (a' *sályakot* és veszetséget mint edgy ki-égetvén) *halandóságból halhatatlan* testűekké változtattya őket: melly szempillantás alatt való *változás halál* gyanánt lészen ő néki.

Akkor a' bóldog Lélek illy őrvendetes kőszöntéssel tér-meg az ő Testében:

A' Válaszstott Léleknek Szava téritése a' Testre. mikor a' Fel-támadásban ismét edgyesülnek. Cant 2. 14.

OH *szerelmes Társom*, mely bóldogságos edgybe kelésünk ez nékünk! *melly gyönyörüséges a' te szód és tekinteted melly édes, ki régtül fogván a' kőszikláknak hasadékiban*, és a' koporsónak rejtekiben el-rejtettetve vóltál! Te bizonyára igen illendő szállás vagy nem csak az én benn lakásomra, hanem ki még a' Szent Lélektűl-is arra méltóztattál, hogy mint lakó Templomában benned örökké meg-nyugodgyék. *Nyomorúságinknak* sanyarú tele immár tellyességgel el-múlt elébb állott nyavalyáinknak minden bél vesze. Idvezült atyánk fiainak Testek akar melly földi édes *Liliomos kertnél*, dicsőségesb formában jelengetik magokat minékünk: az *Halleluja énekléfnek* ideje el-jött: és a' Trombita szó meg-hallatot a' mi földeinkben. Te én

velem

velem edgy *iga vonó társ* vóltál az Urnak munkájában, és a' *Christus* s' az ő *Evangéliuma* mellet rajtunk esett ůldózéseknek és boszszúság szenvedéseknek velem edgyůtt részesse; mostan azért edgyůtt-is megyůnk bé *Urunknak őrömében.* A' mint a' keresztet velem edgyůtt viselted, edgyůtt vészed-el a' *Coronát-is* s' velem egyetemben viseled. A' miképpen edgyůtt vetettél velem *kőnyhullatásokat* tellyes mértékkel; azonképpen *őrömet*-is edgyůtt aratunk bőségessen. Oh áldott légyen, légyen áldott az az Isten, ki (midőn a' Meg-vettettek minden ő idejeket *fel-fuvalkodságban, testi kivánságokban, tobzódásban,* és egyéb *hivságos dolgokban töltötték-el*) kegyelmét adta nékůnk, hogy magunkat edgyben adnók *vigyázásra, bőjtölésre, Szent Irás olvasásra, Prædicátio halgatásra, Ur Vacsora vételre, szűkölkődők segitésére;* gyakorolván mi magunkat (minden alázatossággal) az *Istenes életnek* munkáiban Istenůnknek, és hivatalunknak tisztiben fegyhetetlenůl járván *felebarátinkhoz.* Ezentůl nem fogod bűneidnek semmi emlekezetit hallani, mert meg-

Pſal.32.1. vannak *bocsáttatván's el-fedeztettek*; hanem a' melly jót az Urért cselekedtél,
Dan.9.21 az majd elő mondatik és meg-is jutalmaztatik. Vigadgy és örvendgy azért, mert a' ki Birád léſzen te *teſted*, *csontod*. Emeld-fel féjedet s' nézéld-meg e' dicsőült ſzent *Angyalokat* mint meg-meg en-
Luc:21,22 nyi *Gábrieleket*, miképpen repűlnek hozzánk, hogy hirré tegyék, *Váltságunknak idejével jövetelét*, és el-ragadgyanak
1Theſſ:4. v. 17. minket a' kődőkben, Meg-váltónk eleiben az éltető égben! Imé már jelen-is
Cant.2. §3,14,17. vannak: *Kelly-fel azért én Galambom, én ſzerelmeſſem, és ſzépem, s' jöj-ki* Es igy *mint az őzek, vagy a' Szarvaſoknak Fiai*, a' Szent *Angyalokkal Chriſtus Urunkhoz mennek*.

VI. Ekképpen mind élők hóltak *meg-elevenedtek* és *dicsőitettek* lévén azótúl (*a' ſzent Angyaloknak ſzolgálattyok* által) őſzve gyűjtettetnek a' földnek minden ſzegeletirűl és réſzeirűl s' edgyet s' mind a' kődőkben fel-ragadtatnak,
1Theſſ:4. v. 17. hogy Chriſtus Urunk eleiben vitetteſſenek a' levegő Egben; és igy jőnek-el ő vélle mint ő dicsőſségének rárſai, a' *Megvettetteknek s' a' gonoſz Angyaloknak meg-*

itélé-

ítélésére, 1 Cor. 6. 2,3. *A' tizenkét Apostolok, tizenkét székekben ülnek* (a' *Christus* mellett) *hogy Israelnek tizenkét nemzetségét ítéllyék*, Matt. 19. 28. *A' több Szentek* (ki-ki az ő bőcsülleti s' rendi szerint) ő mellettek állanak; ezek-is mint *Birák*, a' gonosz *Angyaloknak s' e' világi gonosz embereknek ítélésére*, 1 Cor. 6. 2, 3. Es ki-ki ő közzülök a' mint a' *kegyelmet* vötte ez életben, buzgóbb lévén egyebeknél az Isten dicsőssége mellett s' az ő szolgálatyában hivebb; azonképpen azoknak *dicsőssége* és *jutalmok* nagyobb-is lészen a' másokénál azon a' Napon. A' *hely*, az hová a' *Christushoz* gyűjtettetnek, és az holott törvény széket ülnek, lészen fenn az Eltető égben a' *Josaphat völgye felett*, az *Olaj fáknak* hegyénél, Jerusálem mellet a' Templomhoz Nap kelet felől; mint ez igen hihető dolog, ez négy okokért:

Apoc. 22. 5. v. 12

Rom: 6. 22.

Joh: 14. 2. 1 Thess. 4. v. 17.

Joel: 3. 12. E' völgyhöz közel volt a Moriah hegje holott Abraham Isá-

1. Mert a' szent Irás ezt nyilván láttatik állatni: *Edgyben gyűjtök minden Pogányokat, és szóllitok Josaphátnak völgyéhez és ott perlek véllek. Serkennyenek-fel, és jöjjenek a' népek Josaphátnak völgyében, mert ott ülök, hogy meg-ítéllyek s' büntes-*

sék

kot megakará áldozni. Gen. 22.

sek minden népeket. Josaphát annyit teszen mint, az *Ur meg-itili.* Ez penig a' völgy, *Josaphát völgyének*, amaz nagy diadalomért neveztetik, mellyet az Ur ada Josaphátnak s' az ô Népének az *Ammonitákon Moábitákon* és a' *Seir Hegyének* lakosin, 2 *Chron.* 20. Melly diadalom ábrazolója vólt, amaz *végsô* nagy *diadalomnak*, mellyet a' *nagy Biró Christus* adni fog az ô Válaßtottinak minden ellenségeken, *abban az helyben*, az utolso Napon; a' mint ezt a' *Sidók* magyarázzák. Olvasd ide *Zach.* 14. 4, 5. mind edgyeznek ebben hogy ez Itiletnek helye *itt e' tájon* lészen.

Itt látta Jácob az Angyalokat a' Lajtorjá alá s' fel járni, Genes. 28.

Az öldoklö Angyalis itt à tájon nyujtá ki fegyverét Jerusalémre.

Az Aranuna Szüröjén a' Tüz az Egböl az áldozatot megégeté, 2. Sam. 24.

2. Mert miképpen hogy a' *Christus ott e' tájon* feszitteretett és szégyenitteretett-meg: ugy a' felett a' hely felett emeltetik-fel dicsôséges Királyi Széki-is az Eltetô Egben, mikor az itiletben meg-jelenik, dicsôséges felségének ki-nyilatkoztatására: Igen illendô-is, hogy a' Christus azon helyen itéllye-meg e' világot igaz itélettel, az holot ôtet e' világ *hamis itélettel* meg-itélte és sententiázta.

A' Salamon Temploma épitteték. 2 Chor. 3. Christus Urunk prédikálá az Evangéliomot, szenvede és a' dicsöségbe méne. Carth. in Gen. 28. Matt. 24, 31.

3. Mert

3. Mert mivel az *Angyalok el küldetnek, hogy öszve gyüjtögessék a' választottakat a' négy szelekről az Egnek egyik végétül fogván a' másikig*; Igen hihető dolog, hogy a' hely, a' hová gyüjtetnek, *Jerusalem* és a' *Josaphat* völgye mellet léfzen: mely hellyet a' *Cosmographusok*, az egész Föld szinének közepinek irnak lenni. Ha azért, *termini à Quibus* a' *Homane* világ négy részei; tehát *terminus ad Quem* a' *Hovának*, a' *Centrumnak* a' Föld kellő közepi tájon kell lenni.

A' Tyrus felé lő Jordán vizén túl a' melytenger vag'ő az hasitya kétfelé e' világot.

4. Mert az Angyalok azt mondák a' Tanitványoknak, hogy a' miképpen látták a' Christust fel-menni az *Olaj fáknak hegyéről*, melly a' Josaphat völgye felett vagyon, a'képpen s'azon mód setint jő-le az Egből. Ez *Aquinásnak* értelme, a' több *Scholasticusoknak is*, *Lombardus* és *Alexander Halén* kivül.

Ezechielis azt módgya Jerusalē felöl: *In medio gentium posui eam.* Hogy Sionból mint közép helyből hirhednék ki a' Törvén mindē nemzetségek-

VII. Utolszor, midőn Christus Urunk az ő dicsőséges Székiben le-ül, és az ő Szentinek s' Angyalinak, minden *sok ezeri*, ő környülötte ülnek, még meg annyi fényes Napoknál inkáb tündő kölvén a' dicsőségben, a' Christus teste penig, mind azokat-is dicsőséggel és tisz-

nek, és ott-is itil-teſſenek-meg min den né-pek à tör-vény ſze-rint. Rom:2.12 Act. 1. 11. Richar: de Villa Nova A-quin:in 1. Sent:diſt: 47, 48. Mat. 25.31 ud:v.14. Apo. 20. 11, 12. Mat.25.33 Hilar. in Cãt: Anſ: in Matt. 25. Pſal. 145.9. Iſa. 8.22. *Ad pœnas tardus Deus eſt, ad præmia velox.* Matt. 25.34.

tiſztelséggel fellyûl haladván: (a' meg-vettettek immár ekkor ki-válaſztattak lévén, és oda alá a' fôldón maradván; mert a' jobb kézen a' bóldog állapot, a' balon penig az átkozott értetik) Chriſtus Urunk elsôben-is a' válaſztottaknak mond *menedék ſententiát* és áldáſt. *Elôßör* ezért: mert ezzel a' *meg-vettetteknek* keſerûségeket akarja ôregbiteni, a' menyiben ôk-is hallyák azt. *Máſodſzor*: hogy ezzel jelentheſſe magát hajlandóbnak lenni az *Irgalmaſságra* hogy nem a' *bûntetéſre*. Es igy az ô *Felségeſségének Királyi ſzékiből*, fenn az *éltető Egben*, ez egéſz világnak láttára és hallattára, *ſententiát* mond az ô válaſztottinak: *Jertek el Atyámnak áldottai, birjátok örökül az Orſzágot, mely néktek kéſzittetett világ Fundámentominak fel-vettetéſinek elöttei mert* &c. &c.

Jertek-el) Itt vagyon a' *Chriſtuſſal*, és ô általa a' tellyes ſzent Háromsággal való bóldogságos kôzôsûlésûnk.

Atyámnak) Itt vagyon a' *ſzerzô ok*, kitûl

kitûl Chriſtus által minden *bóldogságunk* ſzármazik.

Áldottai) Itt vagyon a' *menedék*, mely által minden bûneinkbôl még-óldoztatunk; és minden kegyelemmel, s' órók bóldogsággal való tellyes fel-ruházta-tásunk.

Birjátok órókûl) Itt vagyon a' *Fiúságban* való derekas bé-ſzállásunk.

Az Orſzágot) Im hol vagyon *elsô ſzûlôtségünk* és órôkségünk.

Melly néktek kéſzíttetett) Nézzed az Iſtennek, válaſztottira való Atyai gondviſelését.

Világ fundámentomának fel-vettetéſinek előtte) Oh ſzabados, órók, változhatatlan válaſztáſa Iſtennek! Melly nagy ſzeretettel tartoznak azok ô Felségének, kiket ingyen és ſzabad jó tetszéséből el-válaſztott és ſzeretett, minek-előtte még ſem jót, ſem gonoſzt nem cselekedtenek vólna! Rom. 9. 11, 12.

Mert éheztem s' ennem adtatok &c.) Oh ki-mondhatatlan *jóvolta a' Chriſtusnak*, ki ekképpen emlekezetre hozza az ô fiainak minden *jó cselekedeteket*, hogy azokat

azokat *meg jutalmaztassa.* Mely nagy az ő szeretete a' szegény Keresztyénekhez, hogy e'képpen minden ő vellek tőtt jó tetemenyt melly az ő nevében esik, úgy tart, mint ha tulajdon önnön magával cselekedték vólna azt a' Hivek!

Joh. 20. 29. 1 Pet. 1 8. *Jertek én hozzám kik én bennem bíztatok, minek előtte engemet látnátok,* és a' kit szerettetek és keresztetek oly áhétatossan, és annyi sok háborúságok által: *Jertek el immár,* a' munka után a' nyugodalomra; a' kedvetlenségből a' dicsőségben: az

Matt. 5. 10, 11. halál torkából az örök életnek örömében: En érettem sok *szidalom, becstelenség* és *átok* esett rajtok; de most mát eszekben vehetik azok az átkozott *Esaúok,* hogy ti vadtok az igaz *Jákóbok,* kik a' ti mennyei *Atyátoknak áldását* el-fogjátok s'áldottak léßtek. *Atyátok, Anyátok* és vér szerint való *Rokonságitok,* megtagadtak vólt titeket az én *Igasságomért,* melly mellet vitézkedtetek; de immár

Matt. 19. v. 29. 2 Cor. 6. 10 Atyátok az én mennyei Atyám léßzen, s' ti-is ő *Fiai leányi* örökkön örökké. Edes *lakó földetekből* ki-üzettettetek és *elhadtátok mindenteket* én érettem és az *Evangéliomért:* De hogy meg-teßék hogy

nyereségteket nem veſztettétek-el, hanem *veſzteségtek* által *nyertétek* azt *meg*; a' *földi örökség* és *jóſzág* hellyében, ez én mennyei Orſzágomat birjátok én velem örökül, holot a' ſzeretet után *Fiak* léſztek; az *elsö ſzülötség* után örökösök; méltóságban *Királyok*; a' ſzentségben *Papok*; és immár ſzabadoſſan és bátran bé-is mehettek annak *birására*, mert az én *Atyám* kéſzitette és tartotta azt néktek, *világ fundámentominak fel-vetéſe elöttül fogva.*

Valamely hamar ez *menedék* és *áldó ſententia* ki-mondatik, oly hamar el-véſzi ki-ki a' *Koronát*, mellyet az *igaz Biró* JESUS CHRISTUS téſzen az ö fejekben, mint kegyelemböl és irgalmaſságból igért *jutalmot*, mind azoknak *hiteknek* és *jó cselekedeteknek*, valakik ſzerették ötet az ö *el-jöveteleig*. Akkoron minden idvezült ſzent Ember, *Koronáját maga fejéböl* le-vévén, le-téſzi azt, mint ugyan a' *Chriſtus lábaihoz*; és leborúlván edgy *ſzivel ſzájjal*, mennyei zengedezéſſel ez éneket kezdik énekleni: *Dicsiret, tiſzteſség, dicsöſség, hatalom és hálá-adas légyen tenéked, oh áldott Bárány*

1 Tim. 4. v. 8.
2 Pet. 5. 4.
Apo. 5. 8. 9. &c. verſ. 13.

rány Ur Jésus Christus, ki a' Királyi szék-ben ülsz, mert meg ölettettél, és meg vál-tottál minket Istennek a' te véred által, minden ágazatból valókat, minden nyelven szóllókat, minden népek nemzetségek kőz-
vers. 10. *zűl valókat. Es tőttél minket a' mi Iste-nűnknek Királyokká és Papokká hogy ural-kodgyunk te veled a' te Országodban őrők-kőn őrőkké,* Amen.

Ez meg-lévén le-ülnek *székekben*, ki-ki az ő rendi szerint, mint meg-annyi
1 Cor. 6. 1, 2, 3. Birájok a' *meg-vettetteknek*, és a' *gonosz*
Matt. 19. 28. *Angyaloknak, javalván és bizonyitván a' Felső Biró Ur Jésus Christusnak* igaz sen-tentiáját és itiletit.

A' meg-vettettek *Sententiájoknak* és kárhozattyoknak ki-mondása után, a' Christus két nevezetes *cselekedeteket* vi-szen véghez.

1. A' választottakat az ő Attyának
Joh. 17 12 13 14, 23, 24. *bé-mutattya* ezt mondván: *Imé oh igaz-ságos Atyám, ezek azok, kiket énnékem adtál vólt, meg-őriztem őket, edgy-is el nem veszet kőzzűllők. En a' te beszédedet nékiek adtam s' hittenek annak, és a' vi-lág gyülölte őket, mert nem a' világból vá-lók vóltak, miként hogy én sem vóltam.*

Mo-

Mostan azért Atyám, akarom hogy ezek kiket énnékem adtál, ott legyenek én velem a' hol én magam vagyok, hogy lássák az én dicsőségemet mellyet nékem adtál: és hogy verſ. 21. *én ő bennek legyek, te pedig én bennem: hogy ők is mindnyájan egyek legyenek mi bennünk, és el-hidgye e' világ hogy én te tőlled bocsátattam, és szerettél engemet s' szerette ezeket is.*

2. *Kézhez adgya az Országot az Istennek és az Atyának*, az az: meg-szűnik a' közben járás tiſztinek munkájától, mely által *Királya, Papja, Prophétája* és *Feje* lévén az Anyaszentegyháznak, minden ellenségit lába alá veretve, és a' maga hű népét, *Szent Lelkével, Igéjével* és *Sacramentumával* igazgatta. Ekképpen *kegyelmének Országa* az Anyaszentegyházon itt e' világon meg-szűnvén; edgyáltallyában mint *Atyával* és *Szent Lélekkel* egyenlő Isten, ugy regnál az ő *Országában* örökkön örökké. Mellyel emberi természetinek méltósága semmiben *meg nem kisſebbedik*; hanem Istenségének dicsőſége nyilatkozik inkább-ki: ugy hogy menyiben Isten, annak-utánna *minden tellyeſség* szerint, akar mi külső 1 Cor. 15. 24.

1Cor. 15. 28. eszközök nélkül uralkodik, és *lészen minden mindenekben.*

Az *Itélő székből* a' Christus mind ezek után fel-kél, és a' választottaknak s' a' Szent Angyaloknak minden seregével, szép rendel és készülettel, nagy *diadalommal* fel-mégyen az Egeknek Egiben, mennyei muzsika szerszámokkal, illyetén éneket énekelvén az XLVII. Soltárból, melly ekkor tellyesedik tökélletessen bé:

Zsa. 47. 6, 7. Imé az Isten szépen fel mégyen,
Nagy vigasságban, trombita szókban,
Urunk fel mégyen nagy dicsőségben,
Enekellyetek az Ur Istennek,
Zengő versiket, szép énekeket,
E' nagy Királynak mint mi Urunknak.

Apo. 19. 7. &c. Es *szent Jánosnak* amaz menyekezői Enekét: *Örüllyünk és örvendezzünk, tulajdonitsunk tiszteletet ő néki, mert a' Bárránynak lakodalma el-érkezet, és az ő Jegyesse-is készen vagyon. Alleluja, &c. mert a' mindenható Isten uralkodik.*

Harmadik és utolsó gráditsa, az *Ujjonnan születtetett* ember halála után való bóldogságos állapotyának kezdetikel a' vég sententiának ki-mondása után, és tart mind örökké minden vég nélkül.

Az

Az újjá születtetett Embernek, örök életében való boldog állapottyárúl, minekutánna az utolsó Itiletkor, az Ur Jésus Christus Itiló széki elöt a' menedék sententiát meg-hallya.

ITT immár *Elmélkedésem* meg-csökönik, és pennám kezemből ki esik: nincs senki, a' ki csak eszében vehetné-is, annál inkább *a' ki le-irhatná* azt a' felséges boldogságot, és azt a' *terhes dicsőséget* (*melyhez ez életnek minden nyavalyássága-is nem hasonlitandók*) mellyben minden választottak részesülnek az időtül fogva, a' mikor a' Christustúl mint örökös társak, a' boldogságnak örömében bé-vitetnek, mindazáltal valami kis szikrátskájárúl lehet elmélkedésünk illyen-képpen.

2 Cor. 4. 17. Rom. 8. 18.

Rom. 8. 17.

A' szent Irás gyenge értelmünk szerént négy czikkelyérül irja elönkben bóltunk után való örök életünknek dicsőségét:

1. *Hellyéről.* 2. Arrúl a' *Czéllyárúl*, mellyben kiválképpen az örök élet áll. 3. A' választottaknak ott való *Felséges* vóltokrúl. 4. Ezen Felségességnek *Gyümölcséről.*

I. *Az örök életnek Hellyéről.*

HEllye az örök életnek semmi nem egyéb hanem az *Egeknek Ege* a avagy az *harmadik Eg*, a' *mennyei Paradicsom* b az hová a' Chriſtus (emberi terméſzeti kerént) fel-ment *minden látható Egeknek felette*. Neveztetik *Vő legény Agyas házának*-is, melly a' fényes *csillagokkal* és dicsőséges *Planétákkal* ékeſíttetett féles *Eggel*, mint valami ékes kárpittal minden felől bé-vonattatott, hogy e' romlandó teſtnek ſzemeivel ſenki oda ne láthaſſon. A' Sz. Lélek (erőtelen, gyenge elménkhez ſabván önnön magát) annak a' meg-becsülhetetlen dicsőségnek hellyét, olly dolgok által jelenti-ki, a' mellyek leg-drágalátosbak az Embereknek ſzemek előt. Annakokáért igen *nagy ſzent Városhoz* haſonlittya, melly *mennyei Jeruſalemnek* neveztetik: holott *csak az Iſten és az ő (idvezült s' a' Bárány könyvében bé-irattatott) Népe, lakoznak: egéſzſzen a' tiſzta arany ból való, és haſonlatos a' világos Chryſtályhoz, keritéſe Jáſpis kő, és a' keritéſnek minden fundámentomi meg-ékeſittettek minden féle drágalátos kövekkel: tizen-két kapui vannak,*

a 1 Reg. 8. 27.
b 2 Cor. 12. 2, 4.
Pſal. 19 5.
Apo. 21. 2. &c. 24 27
verſ. 18.
verſ. 11. v. 19, 20.
verſ. 21.

vannak, s' edgyenként edgy egy drága kôbûl verſ. 13.
metſzettettek ki; ezeknek harma Nap kelet felôl, harma Nap nyugat felôl, harma Dél felôl, harma viſſontag Eſak felôl vannak: mindenik kapuban edgy edgy Angyal verſ. 12.
(mint meg meg annyi kapun állók,) hogy ſemminémû tiſztátalan állat odane meheſſen: Négy ſzegeletû Város az, verſ. 16.
annak-okáért minden hiba nélkûl való: mellynek hoſzſzasága, ſzélleſsége és magaſsága edgarányú, tizenkét ezer futamatni Apoc. 2. v. 1.
minden felôl. annak-okáért igen tágas. *Az útza között foly mindenkor az élet vizének tiſzta folyamja, melly mint a' Chryſtály olly tiſzta;* verſ. 2.
annak-okáért igen egéſséges. *A' folyamnak két felén vagyon az életnek fája, melly tizenkétféle gyümölcsöt terem, minden Hónapban penig meggyümölcsözik,* annak-okáért igen termékeny. *Es a' Fának levelei a' Pogány népeknek egéſségekre valók;* annak-okáért igen kellemetes. Nincs tehát *helly, teremtéſſel* illy dicsôſséges, *ſzépséggel* illy gyönyörûséges; illy bûséges *bíraſra, lakáſra* illy vigaſságos. Mert ebben a' Chriſtus a' Király: a' Törvény a' ſzeretet: a' becsûllet a' tökélletteſség: a' bé-

keség a' bóldogság: az élet az örökké való ság. Itt a' világoſság ſetétség nélkûl vagyon; ſzomorúság nélkûl az örôm; az egéſség betegség nélkûl; a' bûség ſzûkség nélkûl; a' kôltsön kedvetlenség nélkûl; a' ſzépség mocsok nélkûl; a' pihenés munka nélkûl; roſda nélkûl a' kints; az áldás nyavalya nélkûl, és a' vigaſztalás ſoha véget nem iſmér. Mely igazán kiálthatunk-fel azért *Dáviddal*

Pſal. 87. 3. *e' Város felôl; Felette igen dicsôſſégeſſek azok, a' mellyek te felôlled hirdettetnek, oh te Iſtennek Városa!*

De mind ezek-is csak a' mi vékony értelmünkhöz képeſt mondattatnak: mert mind ezeket a' mennyei bóldog-

a 1 Cor. 2. v. 9. ság annyira fellyûl múllya, hogy a *ſemmi nyelv ki nem jelentheti, sôt ſenki csak meg ſem gondolhattya annak nagy dicsôſségét*, a' mint *ſzent Pál* ki ott vólt b errûl

b 1 Cor. 12. 4. bizonyságot teſzen. Oh ne kapjunk tehat e' rothadandó fából, és veſzendô sárból csinált kunnyoinkon, mellyek csak iſtentelenségnek Sátori, és ſzálláſok a' bûnôsöknek; hanem inkáb ohajtozzunk e' *mennyei hazánkban, Városunkban,*

Heb. 11. 10 *mellynek épitője és alkutója az Iſten*, és a' mel-

mellyet (*nem szégyenelvén mi Istenünknek neveztetni*) *mi érettünk készitet.*

II. *Az örök életnek Czéllyárúl.*

MInden értelmes s' okos Lélekkel fel-ruháztatot Teremtett állatnak meg-bóldogitó dicsösséges czéllya, Mennyországban, lészen az *Istenség az három Személyekben*: ki nélkül nincsen se örömse bóldogság, mert minden tellyessége az örömnek áll az ö vélle való közösülésben.

E' czéllal való közösülés két képpen lészen.

1. Az Istennek *meg-bóldogitó látása* által.

2. Ez Isteni természettel, *közbe vetetlen közösülésnek* birása által.

Az Istennek *meg-bóldgitó látása* c egyedül az, a' mi az emberi elmének végheteтlen kivánságit bé-töltheti. d Mert minden dolog a' maga kellö közepire siet; az Isten penig *Centruma* mind egy kellö közepi a' Léleknek: Ennek-okáért mint a' *Noé Galambja* mind addig-is meg nem nyughatik, sem nem örvendezhet, valamig az Istenhez viszsá nem tér, és ö vélle nem közösül.

c *Visio Dei beatifica sola est summũ bonum nostrum.* Aug: in l. de Trin.

d *Fecisti nos Domine ad te: Inquietũ igitur est cor nostrũ donec requiescat in te.* Aug. Cõs. l. 1. c 3.

Valamenyi jót Isten *Mojsessel* cselekedék meg nem elégíthetéd az ő elmédjét, valamig az *Istenszínét* nem-láthatá. Ennek okáért könyörög az Anyaszentegyház illy ahétatoſſan: *Az Isten könyörüllyön rajtunk és áldgyon meg minket, világoſitsa meg mi hozzánk az ő orczáját.* Hogy *szent Pál* edgyszer e' bóldog *ſint* meg-látá, mindenkoron oſztán e' világnak minden gazdagságát és dicsőſségét (ehez képeſt) *csak ganéjnak alitá*: és az után minden ő élete csak merő ſohajtás lőn: *Kívánok* (ugy mond) *el-oſzolni* meg-óldoztatni, *és a' Chriſtuſſal lenni. Chriſtus Urunk* penig ugyan könyörgőtis, hogy ez illyetének meg-nyerhetsék e' bóldog *láttát*: *Atyám, akarom hogy a' kiket nékem adtál, ott legyenek*: holott? *az hól én vagyok*: mi végre? *hogy láſsák az én dicsőſségemet, &c.* Hogy ha a' *Moſes* orczája annyira tündöklőt, midőn csak negyven napig vólt vólna is az Istennel, és csak *hátulſo részeit* láthatván - meg ő Felségének: mikeppen fogunk mi tündökleni, mikor ſzemtől ſzemben láttyuk őtet, s' még penig őrökkön őrökké. Akkor oſztán a' Lélek többé nem nevezhe-

Pſa. 67. 2. & 80. 20.

Phil. 3. 8. 11.

Phil. 1. 23.

Joh 17. 24.

Exo. 34. v. 29. & 33. 13.

1 Joh. 3. 2.

tethetik *Márához*, az az: keserűségnek, hanem *Naominak* szépségnek; mert az Ur az ő *kevés ideig tartó keserűségét*, örökké való *szépségre* és *boldogságra* fordittya. Ruth. 1. 20.

Másodszor, e' boldogságos czéllal való közösülésünk, lészen a' tökélleres szabadságnak, és az Istennel, az Egekben örök edgyesülésünknek birása által. Ezt mi birni fogjuk, elöször a' *Christus emberi természetivel* való edgyesülésünk után (mindnyájan ő tagai lévén) és az ő emberi természeti által, melly azon edgy Személyben edgyesült az *Igével*, ő vélle a' menyiben Isten-is, edgyesülünk: és igy az ő Istensége által, edgyesülünk a' *tellyes Szent Háromsággal-is*.

A' meg-vettettek-is az utolso napon meg-láttyák az Istent (mint igaz Birót) a' magok bűntetésére; de mivel e' *boldog közösülésben* nem lészsznek részesek, se kedvességek nem lészen ő előtte, sem dicsőségek ö tölle. Ezen bóldog közösüléssel való részetlensegek miat kiáltozának az ördögök, midön látnák a' *Christust*; *Quid nobis tecum*? *Mi közünk vagyon nékünk te veled, Oh Felséges Istennek* Marc. 5. 7

nek Fia! De a' *meg-tért Lélek*, e' *bóldog kőzősűléſnek* ereje által, elő járul bizodalmaſſan, s' ezt kiáltya *Chriſtuſnak* (miként *Ruth Booznak*:) *Terjezd-ki* édes *Jéſuſom* irgalmaſságod *kóntósének ſzelit a' te Szolgáló Leányodra mert közelről való Atyaſi vagy*! E' bóldog kőzősűléſt igére Iſten *Abrahámnak*, mikor *önnön magát* néki ama' nagy jutalmúl ajánlá. Az Ur *Jéſus Chriſtus-is*, ezt kéri az ő Attyától az Anyaſzentedgyháznak. Ezt akarja *Szent Pál-is* amaz ő edgy ſzavában jelenteni: *Az Iſten léſſen*, ugymond, *minden mindenekben*. Ugy vagyon hogy ma-is az *Iſten minden mindenekben*, de eſzközők által és csak kicsiny mérték ſzerint; az Egekben penig az Iſten, önnön maga közben vetetlen (tellyes mérték ſzerint, minden eſzköz nélkül) léſzen nékünk minden jónk, valamellyeket lelkünk és teſtünk kivánhat. Maga léſzen *meg-tartás* és örőm *lelkünknek*; élet és jó *egéſség teſtünknek*: *ſzépség ſzemeinknek*: *édeſséges zengedezés fületinknek*: *jó illat orrainknak*: *jó íz ſzájunknak*: *eledel gyomrainknak*: *világoſság elmejinknek*: *elégség akaratunknak*, és *ſi-*

Ruth. 3. 9

Gen. 15. 1. Joh. 17. 24.

1 Cor. 15. 28.

veink-

veinknek gyönyörüség; s'ugyan-is minek lehetne ott szüksége, a' holot maga az Isten lesz *lelke lelkeinknek*? Sőt minden erő, elme, gyönyörüség, jóság, szin, szépség, edgyező zengés, jóság, mellyek az Emberekben, Vadakban, Halakban, Madarakban, Fákban, fűvekben és egyéb akarmi teremtett állatban találtatnak; semmi nem egyéb, hanem csak szikráji azoknak, mellyek *véghetetlen tellyességgel* vannak az Istenben, kiben mi mind azokban részesülünk, *sokkal tökélletesb s' bóldogságosb képpen* hogy nem mint itt: Mert az Isten maga lesz mind azok hellyet: sőt még a' leg nemesbik teremtésinek szolgálattyokat sem méltóztattya ott a' mi szolgálatunkra. *Nem lesz ott szükségünk a' Napra, sem az Hóldra, hogy abban a' Városban fénlyenek, mert az Istennek dicsőssége meg-fényesitette azt, és annak szövédneke a' Bárány.*

Anima anima criê Deus, Bernh. *Non potest summus rerum conditor in se non habere, quæ rebus à se conditis dedit, quē admodum Sol astris.* Hug. l. 4. de an. c. 15.

Apoc. 21. 23.

Ugyan-is hogy szükölkődhetnénk ot valamely teremtett állat nélkül, az holott a' Teremtő maga lészen minden gyanánt s' ő vélle fogunk kőzősülni. Midőn azért valamelly teremtett állatban, valami nagyságos dolgot látunk,

ezt

ezt mondgyuk magunkban: Menyivel *nagyságosb* az, a' ki e' *nagyságos* dolgot adta! midőn az emberi *bölcseséget* szemléllyük, mely által az ember, a' magánál erősſebb állatokon-is uralkodik, a' Napot és Holdat folyáſokban mint edgy meg-előzi, ſok eſztendőkkel az előtt meg-iſmérvén, minémű állapottyokban léſzen *Ecclypſis* fogyatkozás bennek; igy ſzóllyunk ſziveinkben: melly csudálatos az Iſtennek *bölcsesége*, ki az embert illy bölcsé tötte! Mikor a' *Czethalaknak* és *Elephántoknak* nagy *ereieket*; a' ſzél veſzeket, a' Menyei rettenetes *Csattanáſokat* meg-gondollyuk, ezt mondgyuk: melly *erős*, melly *hatalmas*, és melly rettenetes az Iſten; ki ez erős, hatalmas, és rettenetes állatokat teremtette! Ha mikor valami kivánatos édeſséget kóſtolunk, ezt mondgyuk: Oh mely édelséges az Iſten, kitűl e' kivánatos édeſség ſzármazott! Midőn nézzük a' Virágoknak, Madaraknak és egyéb ſzép teremtett állatoknak, csudalatos ékeſségeket, igy ſzóllyunk: Oh melly ſzép és ékes az Iſten, ki ezeket illy szépen és ékeſſen teremtette! Es hogy ha a' mi édes

Senec. de benef. l. 2. c 19.

édes Istenünk, illy sok ékes dolgokat szerzett minékünk, még mig csak e' *Bocimban* a' siralomnak völgyén bujdosunk-is; hol vannak hár, és minémüek azok a' gyönyörüségek, mellyeket a' korra készitett nékünk, a' mikor *Urunknak örömében* bé-megyünk! Mint fog akkor lelkünk el-ámúlni, ez minket illy igen szerető Istenünknek szeretetin! Illyen dicsőséges a' mennyei Szentek-nek *Czéllyok*: Illy bóldogságos a' mi kegyelmes *meg-tartónknak* tekinteti. Judi. 2. 5.

III. *Az örök életbéli Felségességről, mellyben a' választottak fognak részesülni.*

AZ Istennel való közösülés után, a' *választottak*, négy igen felséges méltóságokat fognak birni az *égben*.

1. *Menyország* lészen az ő *örökségek*: és ők szabados Polgári léfznek a' mennyei *Jerusalemnek*. *Szent Pál* (Romai szabadságban születtetett Polgár lévén) el-kerülé az Oftort: de azoka' kik egyszer a' mennyei Jerusalemnek Polgárivá lehetnek, az örök gyötrelemnek csapásátúl menekednek-meg örökké. Mert Matth. 25. v. 46. 1 Pet. 1. 4. Eph. 2. 6. Hebr. 12. Act. 22. 25.

ez a'

ez a' szabadság vétettetett nékünk nem nagy *summa pénzen*, hanem az Isten Fiának *drágalátos vérén*

II. Mindnyájan *Királyokká* és *Papokká* léfznek, hogy a' *Chriſtuſſal* uralkodgyanak és diadalmaskodgyanak a' Sárányon, e' világon és a' meg-vetrettetteken: és hogy áldozzanak Istennek, *dicsíretnek* és *háládatoſságnak lelki áldozattyával*, örökkön örökké. Ennekokáért mondatnak ők edgyber s' mind *Koronát* és fejér öltözetet viſelni. Oh mely nagy öröm és vigaſztalás leſz ez a' *ſzegény ſüléknek* kiknek ſok magzattyok vannak! ha Isteni félelemben és igaz Keresztyénségben nevelték azokat, mint még meg annyi Királyoknak és Papoknak léfznek ők Szülei.

1 Pet. 2. 5. Heb. 13. 15.

III. Az ő teſtek *fénlenek* mint a' *Napnak* fénye a' Csillagos Egen: sőt mint a' Chriſtus dicsőſséges teſte, melly ſokkal fényesben tündöklék a' dellyeſti világoſságnál, midőn *Sz. Pálnak* meg-jelenék. Ennek a' dicsőſséges tündöklésnek ſengéje, terſzik vala a' *Moſes* és *Illyés* teſteken, mikor Idvezitőnkel edgyűtt a' ſzent Hegyen el-változának. Ezért mond-

Mat. 13. 43 Phil. 3. 21. Act. 22 6.

Matt. 17. v. 3 &c. Luc. 9 30. Marc. 9 4 1 Cor. 15. 43

mondgya az *Apoſtol*, *fel támad dicsőſséges teſt*, *sőt lelki teſt*, nem *állattyában* a' vagy valóságában, hanem minéműségében; lelki képpen táplálttatván, és (mint az Angyalok) könnyek és gyorſak lévén a' fel-menetelben és le-jövetelben. Oh mitsoda nagy becsület a' mi teſteinknek, hogy noha illy el-vettetett állapotban eſnek-el, mindazáltal illy nagy dicsőſségben kelnek-fel, haſonlatoſſak lévén az *Iſten Fiának* dicsőséges *teſtéhez*. 1 Theſſ. 4. v. 17.

IV. Végezetre: A' ſzent Angyalokkal minden munka és el-vonattatás nélkül, *örök Szombatot ilnek*, az áldott Szent Háromságnak tiſzteletire, dicsőſségére és dicsiretire; az Anyaſzentegyház teremtésének, meg-váltásának, ennek felette a' Menynek Földnek *igazgatásában* mutatott hatalmának, bölcseségének, irgalmaſságának és jó voltának emlekezetire. Mikoron valamely ékes Muſika *ſzerſzámnak* ſzép zengedezését hallod; juſſon eſzedben mindgyárt mely bóldog léſzeſz te, midőn minden mennyei *Angyaloknak*, és idvezült *Szenteknek* éneklő *Chórokkal* együtt, énekleni fogod a' lelki *Halleluját*, ez örökké való áldott

Szombaton; holott ennyi sok kûlömb kûlömb féle gyönyörûségek és bátorságos örömek léſznek, mellyeknek tételek unadalmat, gyönyörködtetéſek penig véget ſoha nem iſmérnek.

IV. *Az elöſzámlált Felségeſſégnek méltóságinak Gyümölcseirôl.*

E' Felségeſségből Öt nevezetes Gyümölcsök kövétik a' válaſztottakat az Egben.

1 Cor. 13. v. 10. Aug. Soliloqu.

1. *Az Iſtent iſmérik* tökélletes *értelemmel*, menyire a' Teremtett állat *a' Teremtôt* meg-foghattya: mert ott mi meg-láttyuk a' *Teremtô Igét*; és az *Igében* minden *Teremtett állatokat*, mellyek az *Ige* által teremtettek: ugy hogy nem léſzen ſzükség a' teremtett állatokból tanúlnunk annak igaz iſméretit, a' ki által teremtettek mindenek.

Nihil notũ in terra, nihil ignotum in cœlo.

1 Cor. 13. 12

A' leg felségesb teremtett állatok-is ez életben, csak mint edgy homályos *kéz kárpitok* az Iſten és mi közöttünk, de mikor oſztán e' fedel el-vonatik, akkoron láttyuk-meg az Iſtent *ſzemtûlſzemben ugy a' mint vagyon*. Meg-iſmérjük az Atyának hatalmát, a' Fiúnak *bölcseségét*,

2 Cor. 3. 7, 8, &c. *Res vera ſunt in mũdo inviſibili, in*

ségét, a' Szent Léleknek *kegyelmét*, és az áldott Szent Háromságnak meg-oßthatatlan terméſzetit. Es ö benne meg-iſmérjük nem csak *iſmérőinket*, Atyánkfiait, Atyánkat, Anyánkat, Feleségünket, Gyermekinket, &c. hanem minden Hiveket, valakik *valaha vóltak* és léßnek. *munde viſibili umbra rerũ.* Herm.

Mert:

1. Azt mondgya Idvezitönk a' Sidóknak, hogy meg-láttyák *Abrahámot, Isákot, Jákóbot, és minden Prophétákat, az Iſtennek Orſzágában*: azért meg-iſmérjük öket. Luc. 17. 18

2. *Adám* az épp állapotban meg-iſméré *Evát, ö csontyából és teſtéből* való *csontnak* és *teſtnek* lenni, mihelyt álmából fel-ſerkene: annak-okáért ſokkal inkább meg-iſmérjük a' mi Rokonságinkat, mihelyt fel-ſerkenünk, *tökélleteſſek* és *meg-dicsöitettek* lévén a' fel-támadásban. Gen. 2. 23

3. Az Apoſtolok meg-iſmérék a' *Chriſtuſt* fel-támadásának utánna; és azokat a' *Szenteket kik ö vélle fel-támadának, s' a' ſzent Városban meg-jelenének*: Ergo ſokkal inkább, &c. Luc. 24. 31. Matt. 27. 53.

4. *Szent Péter, Jakab* és *János*, meg-

Matt.17.4 iſmérék *Mojſeſt* és *Illyéſt* a' *Chriſtus* el-változáſakor: mentûl inkáb meg-iſmérjük mi edgy-máſt, midôn mindnyájan mi-is meg-dicsôûlünk.

Luc.16.26 5. A' *Gazdag* meg-iſméri *Lázárt* az *Abrahám kebelében*: azért ſokkal inkáb meg iſmérik edgymáſt a' hivek az *égben*.

Mat.19.28 1 Cor. 6. 2. 3. 6. Azt mondgya a' Chriſtus, hogy a' XII. *Apoſtolok* 12. *ſzékekben ûlnek itilvén Izraelnek* 12. *nemzetségét*. Azért meg-iſmértetnek azok, és kövétkezésképpen a' tôbb Szentek-is.

1 Cor. 13. 12. 7. *Szent Pál* mondgya, hogy azon a' Napon *iſmérni fogunk*, a' *mint mi az Iſtentûl iſmértetünk*, (az az, tökélletesſen:) melly bizonyságból *Agoſton D.* Aug. ad Italicam Viduam, Epiſt. 6. vigaſztal edgy özvegyet biztatván ôtet, hogy miképpen ez életben látta Férjét *teſti ſzemeivel*, azonképpen a' kövétkezendôben-is meg-iſméri az ô *ſzivét &c.* Ennek-okáért Férjek és Feleségek, cselekedetetekre, és gondolatitokra rejá vigyázzatok: mert el-jô az Ur, *ki a' ſetétſégnek titkait világra hozza, és a' ſziveknek tanácsit meg jelenti, s' akkor léſzen mindeneknek dicsireti*, azt mondgya *Sz. Pál*, 1 Cor. 4. 5.

8. Az

8. Az *O Teſtámentombéli* Hivek *Atyokhoz* takarittattaknak lenni mondatnak: Annakokáért, kedveſinknek iſméreti meg-marad. Gen.25.8.

9. A' *ſzeretet ſoha el nem fogy.* Ennekokáért az Iſméret, melly *fundamentuma* a' ſzeretetnek, a' más életben-is meg-marad. 1Cor.13 8.

10. Mert az *utolſo napon* léſzen *az Iſten igaz itiletinek ki-nyilatkoztatáſa*, a' mikor *kinek-kinek cselekedeti ſzerint fizetnek-meg*: ha azért cselekedete embernek akkor ſzem eleiben kél, ſokkal inkáb a' *cselekedô ember*. Es ha a' hitetlenek csak edgy *hivalkodó beſzédrûl-is* ſzámot adnak, elô kell bizonyá' *hivalkodó beſzédüeknek* állaniok. Mert ha magok a' ſzemellyek nem iſmértetnének-meg, haſzontalanúl nyilatkoznának cselekedetek-is ki. Annak-okáért (azt mondgya az *Apoſtol*) *meg-kell mindnyájunknak jelennünk a' Chriſtus Itélô ſzéki elôtt, hogy minden ember el-vegye jutalmát annak a mit a teſtben cselekedett, vagy jót vagy gonoſzt.* Laſd a' *Bölcseség könyvét-is* cap. 5. *v.* 1. *& Seqq.* Noha a' kûlsô méltóságokban, és akarmi névelnevezen- Rom. 2. 5. 6. Apo.21.1. Eccl.12.16 Rom.2.16 Matt.12. 36. 2Cor.5.10 1 Cor.15. 24.

dó felső, alsó hivatalokban, Tiſzt-viſeléſekben való *gráduſok*, *elsőség*, *utólsóság*, *alsó felsőség* meg-ſzűnnek; sőt maga a' *Chriſtus*-is a' *közben-járáſnak* tiſzti ſzerint való Uralkodásától és igazgatásától meg-ſzűnik, hanem uralkodik mindenekben, menyiben az Atyával és a' Szent Lélekkel egyenlő Iſten.

1 Cor. 15. 28.

A' leg nagyobb iſméret-is e' világon, ſzintén ollyan a'hoz képeſt, mellyet az őrők életben fel-támadáſunk utan vészünk, mint ſzintén a' kis *Gyermeknek* iſméreti ki még magyarán nem ſzólhat, e' világi leg nagyobb *Bölcsnek* iſméretihez és értelméhez képeſt. A' ki azért *iſméretet* és *értelmet* ſzomjúhozik, ohajtsa hogy e' nagy *Académiának* leheſſen *Lakos Deákja*. Mert egéſz ez a' világoſság, mely által mi e' világon akar mit-is megiſmérünk, ſemmi nem egyéb, hanem csak *árnyéka az Iſtennek*. De mikor oſztán az Egben az Iſtent meg-iſmérjük, meg-iſmérjük és tudgyuk ő benne, a' *Teremtés*, *Meg-váltás* titkos munkáinak módgyát: ezen kivül-is annyi iſméretünk léſzen, valamenyit teremtett állat, az ő Teremtőjének mind maga, s' mind

1 Cor. 13. 11.

Lumen eſt umbra Dei, & Deus eſt lumen luminis. Plato.

penig

penig munkái felől meg-foghat és eßében vehet. Mig penig ez életben bujdosunk, mindenkor ezt mondhattyuk *Sz. Jóbbal*: *Melly kicsiny réßz az a' mit ő felőlle hallunk; és Syracidesſel* bizonyoſſak lehetünk: *Nagy ſokak ennél nagyobbak rejtettek-el, keveſſet láttunk az ő cselekedetiben.* Job. 26. 14. Eccl. 43. 31.

II. Az Iſtent *tökélletes* és *tellyes ſzeretettel* ſzeretik, mennyire tudnia illik teremtett állattúl lehet. *Módgya* penig e' ſzeretetnek a' léſzen, hogy ótet magáért ſzeretik: *mértéke*, hogy mérték nélkül ſeretik. Mivel ez életben a' mint hogy csak *réßz ſzerint iſmérjük az Iſtent*, azonképpen csak *réßz ſzerint-is ſzeretyük*: De minek utánna a' válaſztottak, az Egben *tökélleteſſen* meg-iſmérik ótet, tehát *tökélleteſſen*-is ſzeretik. Es a' ſzeretetnek véghetetlen okáért (mellyeket akkor Iſtenben meg-iſmérnek) az ő ſeretetivel véghetetlen képpen-is ámúlnak-el.

III. Mindennémű Iſteni *gyönyörűségek vannak*, azt mondgya *Dávid*, Pſal. 16. 11. *A' te jobbod felől*, Uram, *mindenkor*, sőt *a' gyönyörűségeknek folyó vizével meg-itattatnak*, ugyan ſzent *Dávid* ál-

lattya, *Pſal.* 36. 9. Mert mihelyt a' Lélek az Iſten *meg-bóldogító* állattyának *valóságos közösülésére* bé-ereſztetik, mindgyárt egéſz e' világi teremtett állatoknak, minden *jóságok*, ékeſségek, dicsőſségek és tökélleteſségek *edgyben körve* léſznek néki jelen, és mint edgy ki-adattatnak edgyſzers' mind az Iſtennek látásában. Ha valaki *ſzerelemmel* gerjedez, ott a' mi *leg ſzerelmeſſebb* abban réſzesül: ha ki ſzépségben gyönyörkődik, a' leg ékesb ſzépség e' világon, csak *földi árnyéka* annak, a' mellyel ott ékesül. A' kinek gyönyörűségben telik kedve, ott ſzáma nélkül való ſok külömb külömböket *ſzűnetleneket, ſzomorúság nélkül valókat és csüggedhetetleneket* talál. A' ki *tiſzteſséget* ſzeret, réſzeltetik ott *kedvetlenség* és minden *irigység nélkül valóval*. A' ki kincset kiván, bir ott csalhatatlant és el-múlhatatlant. Ott üreſs leſz, a' Hiveknek *iſméretek* avagy *tudományok*, minden tudatlanságtúl; *egéſségek*, *betegeskedéſtúl*; *életek* minden határtúl. Edgy ſzóval nézéld-meg mennyivel haladgya fellyül e' világ *világoskodásban*, *gyönyörűségekben*, *és vigaſz-*

gaßtaláſokban, azt a' ſetét és ſzoroſs *anyai méhet*, melyben fogantattál vólt; annyival sót ſokkal tőbbel múllya fellyül a' *kővetkezendő őrök élet, őrömben, vigaſságban és vigaſztalásban*, e' jelen való életet. Melly *bóldogok* léſzünk azért mi akkor, mikoron ez élet el-*változik*, és abban bévitettetünk!

IV. Bé-telnek *ki-mondhatatlan őrömmel is*; *Elégséges őrőm vagyon* Uram *te előtted*, igy ſzól Dávid, *Solt.* 16. 11. mely őrőm *leg főképpen* ſzármazik az Iſtennek *látásából*, és réſz ſzerint, a' véllek bóldogságban és dicsőſségben edgyütt levő *Szent Angyaloknak* és meg-bóldogúlt igaz s' tőkélletes Embereknek lelkeknek nézéséből is; de kiváltképpen a' *Jeſusnak*, az *Uj Teſtámentom kőzben járójának*, *mi Emanuelünknek* meg-bóldogitó ſzemléléséből árad e' nagy őrőm, ez léſzen fő oka bóldog vigaſságunknak, és vigságos bóldogságunknak. Ha az *Izraeliták*, *Salamon* Királyt *koronás állapottyában* nézvén, *annyira tapſolának Jeruſalemben és annyira őrülének, hogy a' föld is meg repedne ſzavok miatt*; mint fognak a' válaſztottak őrőmekben tapſolni Men-

Heb. 12. 24.

1 Reg. 1. 40.

nyégben mikor a' Chriſtuſt, a' Lelki Salamont nézik az ô dicsôſſégében? Ha *Kereſztelô János* csak olly gyenge jelen
Luc. 1. 44 létén-is *Idvezitônknek* örömében *megrepeſe*, *még mikor annya méhében vólna*; mint örvendezûnk mi akkor, a' mikor ô nem csak velûnk léſzen, hanem *ben-*
Joh. 17. 23 *nünk-is lakozik* az Egekben? Ha az három *Bölcsek* felette igen örûlének mi-
Mat. 2. 10 dôn meg-találnák ôtet, *fekûvén a' Jáſolban*: Melly nagy léſſen akkor a' mi örömünk, mikor láttyuk ôtet (mint Királyt) ûlni mennyei Királyi ſzékiben? Ha a'
Luc. 2. 28. vén *Simeon* olly vig vala, látván ôtet *gyermek korában*, midôn a' *Templumban* a' *Pap* által bé-mutattatnék; melly nagy
Luc. 2. 46 léſzen a' mi örömünk, látván ôtet *Királyságában* uralkodni mindeneken *Attyának jobján*? Ha *Joſeph* és *Mária* annyira meg-örvendeztettenek vala, mikoron fel-találák ôtet a' *Doctorok* közôtt a' *Szentedgyházban*; melly igen meg-örvendeztetnek a' mi lelkeink, midôn fel-találljuk ôtet a' Szent Angyalok közôtt az *Egekben*? Ez a' mi Urunknak öröme, mellyet (a' mint az Apoſtol ſzol, 1 Cor. 2. 9.) *ſzem nem látott, fûl nem hallott, és em-*

Facilius dicere poſſumus, quid ibi non ſit, quàm quid ibi ſit. Aug. Sym lib. 3. *Si in cor*

és emberi szivbe bé nem ment: melly mivel itt a' mi gondolatinkban nem jöhetbé, *mi mennyünk ő belé.* *non ascendit, cor eò ascendat.* Idem:

V. Utolszor, e' bóldog és dicsőséges állapotban *örökkön örökké* meg-maradnak. Ennek-okáért-is neveztetik örök életnek: *Christus* mondgya, hogy e' *mi örömünket senki el nem veheti mi tőllünk.* Egyéb minden vigasságnak, akar mely nagy légyen-is, vége vagyon. Matt. 25. 21. Joh. 16. 22.

Az *Ahasverus* nagy lakodalma *száz nyólczvan* napokig tarta; de ugyan, mind maga a' Király, minda' Lakodalom, és annak minden vigasága csak el-múlának. Az halandó ember, a' mennyei dicsőségben, a' Szent Angyalok társaságában, minden mennyei gyönyörűséggel és örömmel való meg-elégedésre, ha csak *ideig* vétetnék-is fel, nem kevés vólna; de hogy e' képpen *örökkön örökké* részesedik azokban: Kitsoda halgathattya ezt álmélkodás nélkül! Kitsoda elmélkedhetik erről, hogy elméjében el nem *ámulna*, el nem *ragadtatnék*? Esth. 1. 3.

A' *Christus* Szentei mihelt az örökké való örömet edgyszer, valósággal csak meg-kóstollyák-is, mindgyárást ez életnek

nek minden *gazdagságit és gyönyörüségit*
Phil.3.8 ehez képeſt, * *kárnak és ganéjnak* alittyák: Annak okáért ſzüntelen imádságokkal, bőjtöléſſel, alamiſnálkodáſſal, kónyhullatáſſal, hittel és jó élettel azon fáradoztanak, hogy ide ez örök életben való bé-iktattatáſok felől, önnön magokban bizonyoſſak és bátrak leheſſenek, és ehez való ſzeretetekből, a' vagy
Act.2.45. el-adgyák, avagy közönségeſsé téſzik vala, minden földi javokat és örökségeket. Az *Ur Jéſus Chriſtus* minden Kereſztyént *kereskedőnek* nevez, Luc.19.13. Matt.13.45. az örök életet penig drága *kónek*, mellyre az okos *kereskedő* ember ſzert téſzen, *minden jószágának veſztesége alatt-is*, Matth. 13. 46.

Plutarc. Apoph. Regum. A' *Nagy Sándor*, meg-halván a' Nap keleti Tartományoknak nagy gazdagságát, azontúl egéſz *Macedonia* Orſzágát Capitányi és Vitézlő népei közőt elóſztá: *Hephæſtion* meg-kérdi őtet mit akarna azzal? Azt felelé a' *Nagy Sándor*, hogy ő *Indiának* (melynek kezéhez keritéſe felől már jó reménségben vala) gazdagságit fellyebb becsülné mind azoknál, valamiket *Philep* az ő Attya, *Macedo-*

vedoniában néki hagyott vala. Mit tészünk mi kik Keresztyének vagyunk, nem de nem fellyeb kellé minékünk becsüllenünk az örök életnek illy igen dicsőséges bő gazdagságát, mellyekkel ott részesülünk? *Ábrahám és Sára* elhagyák tulajdon földeket és örökségeket, *várván a' Várost, mellynek építője az Isten*: ennek okáért nem-is akara földet venni, az edgy Temető hellyen kivül. *Dávid*, jobnak tartott *edgy napot az Isten Tornáczában, hogy nem mint másut ezeret*; Sőt csak *küszöbén is az Isten házának, inkább akart örülni, hogy nem mint lakni a' gonoszoknak hajlékokban. Illyes* áhétatossan kére az Urat *hogy az ő Lelkét venné magához* Menyországban; örömest-is méne oda noha *tüzes szekér* lón az úttya. *Szent Pál* edgyszer látván e' dicsőséget, az után egész életében csak a' *meg áldozást kivánná*, hogy a' *Christussal lehetne*. *Sz. Péter-is* csak valami sengéjét kostolván-meg az örök életnek, a' hegyen; tellyes életében ott lakni kivána mondván: *Uram, jó nékünk itt lakunk*; menyivel jobnak tartya már most azt szent Péter, tulajdon az Egekben lévén?

Hebr. 11. 10. 15.

Pſa 84. 10

1 Reg. 19. 4.

2 Reg. 2. 15.

2 Cor. 12. 4

Phil. 1. 23.

Mat. 17. 4

vén? Bizony ha az ember csak egyſzer láthatta vólna-is e' nagy örömet, ſzáſzſzor való halált-is, (ha lehetséges vólna) inkább el-ſzenvedne, csak bár edgy nap réſzesülhetne-is ebben. Azt mondgya *Sz. Agoſton hogy örömesben el-ſzenvedné ő a' Pokolnak gyötrelmit, és ugy-is megnyernė e' nagy örömet, hogy nem mint el nem ſzenvedvén azt, ezt el-veſztené.* Serm. 3 i. de Sanct.

Ignatius (*Sz. Pál* tanitványa) ijeſztetvén a' kinoknak ſzörnyűségével, nagy hitbéli bizodalommal ezt felelé: *Tűz, viz, láng, akaſztó-fa, vadak, kerékbe tőrés, teſtemnek fel-négyelése, csigázás, sőt az ördögnek minden gyötréſi, edgyſzer s' mindrohannyanak tagaimra bár; igy réſzesülök én az én édes Jéſusomban és az ő Orſzágában.* Hier. in Cantal. Iren. l. 5. Cont. Val

Haſonló álharatoſságot mutata *Polycárpus*, kivel a' *Chriſtust* ſemminémű rettenetes halálnak rettentéſivel meg nem tagadtathaták. Ezen válaſzſzal erélzté *Balás Doctor*-is az ő üldőzőit, midőn az halállal ſzörnyétenék őtet: *Soha*, ugy-mod, *ſoha nem félek én a' haláltúl, melly ſemmit egyebet rajtam el nem tehet, hanem csak ahoz juttat által, a' kitúl teremtettem.* Euſeb. l. 4. c. 16. Nazian. de Vitâ Baſil.

Ha *Ruth* Aſszony el-hagyá Ruth. 1. 16.

ſajat

saját édes földét; és *Naomit*, az ő Napját követé, hogy el-menne és edgyütt láknék ő vélle *Canaán* földében (melly jól lehet Menyországnak csak ábrazattya vala) noha az *Izrael Istenét* csak hirrel hallotta, s' abban a' földben-is semmi része ő néki nem vólt: Hogy ne kelleine néked a' te *Szent Anyádat* az *Ecclésiát* követned, hogy a' mennyei *Canaánban* juthass a' *Christushoz*; az holott az Isten *vég nélkül való örökséget* adott néked, melly az ő Igéjében tött Frigy-kötés által *meg-is bizonyittatott*, Fiának vérével *el-jegyeztetett*, és bé-pecsételtetett az ő Lelkével s' a' szent *Sacramentumokkal*? Ez légyen a' te *örök boldogságod* Menyországban, holot életed lenni fog a' szent *Háromsággal való közösülés*: *örömöd* a' Bárány *jelen léte*: az *éneklés magad gyakorlása*; éneked az *Allelujah*; *felekezetid a' Szent Angyalok*: Az holot *Ifjúság virágzik*, mely soha meg nem *aggy*; *szépség* ékeskedik, melly soha meg nem *hervad*; *szeretet* bővölködik, melly soha meg nem *hidegedik*; *egésség* áll fenn, melly soha meg nem *változik*; és *élet* marad-meg, mely soha el nem *végezödik*.

Miuk

Mint szabia a' Kegyes Ember magára, az ekkedik halott és olvasott, Istene és maga ismeretét, haladék nélkül.

IM látod azért, oh *Ember!* mely nyavalyás és melly árkozott a' te állapotod, míg természeted szerint romlotságodban lévén, a' *Christus* kívül vagy; el-annyira hogy noha a' szent Irás az hitetlen embert *Oroszlánhoz*, *Medvéhez*, *Bikához*, *Lóhoz*, *Ebhez* és effféle idegen állatokhoz hasonlittya az ő *életében*: de bizonyos az hogy az *újjá nem született ember*, sokkal hitvánb állapotban vagyon *halálában az Ebnél*, avagy akar mely undok állatnál-is. Mert az *oktalan állatok* (csak az ember kedvéért teremtettek lévén) midőn el-halnak, minden nyavalyáságoktúl meg-menekednek halálok által; de az ember (*Istén képére* s*olgállattyára* teremtetett, és *okos halhatatlan* lélekkel fel-ruháztatott lévén) minek utánna e' világi nyavalyáságokon által hatol, *szám adással* tartozik minden gonosz cselekedetiről, s' akkor kezdi a' nyavalyákat, mellyeknek *vége nem*

lészen,

lészen, el-ſzenvedni. Az oktalan állatoktúl mellyeknek okoſságok nincsen, nem kivántatik cselekedetekrûl való ſzám adás. A'jó *Angyalok is* ámbár okos Lelkek legyenek, nem tartoznak *ſzámadáſſal*, mert ſemmi bûnt nem tettenek. A'gonoſz Angyalok penig, mivel minden reménség nélkûl vannak, és immár el is kárhoztak, nem ſzûkség hogy többé *ſzámot* adgyanak. Egyedûl csak az *Ember Szám adója* Iſteninek halálkor az ô életéért.

Más felôl-is látod oh *ember!* melly bóldog és áldotta' te állapatod, ha valóban meg-békélél Iſteneddel a'*Chriſtusban*, ugy annyira, hogy minek-utánna az Iſten *Képe* benned megint bellyére állot, és a' te *Fejedben* a' teremtett állatokon iſmét Urrá lettél, ez életben edgy kevelsé vagy *aláb való* az Angyaloknál; akôvetkezendôben penig, ugyan egyenlô léſzeſz ô véllek: sôt arra a' természetedre nézve (melly egyesült a' Fiú Iſtennek ſzemélyével és fel-magaſztaltatott az Iſten Fiával és ô általa a' Szent *Háromságnak* dicsôſségével való edgyesûlés által) *fellyeb valóvá-is* léſzeſz ô náloknál:

loknál: *Réſzes társ* tudni-illik az Angyalokkal a' Lelki kegyelemben és az örök dicsőſségben.

Meg-lárád mely dicsőſséges és tökélletes az Iſten, és mi képpen állyon minden te fő bóldogságod és örök életed, az ő *felségeſíségével* való közösűléſedben.

Immár azért oh meg-térhetetlen bűnös *ember*, az Ur *Jéſus Chriſtuſnak* könyörűleteſségére kérlek, és ugyan lelked idveſségére kénſzerítlek, hogy valóban és derekaſſon viſgáld meg velem edgyűtt, melly csalárd, melly haſzontalan, és melly hivságos dolgok legyenek azok, mellyek tégedet veſzett állapotodban tartóztatnak, lánczon tartanak s' meg-akadályoztatnak avagy el-tiltanak az Iſten kegyelmétűl, és az örök életnek bóldogságának reménségétűl.

Azokrúl az akadályokrúl, mellyek a' bűnös embert a' Kegyeſségnek gyakorlásában meg-kéſſeltetik, és ugyan meg-tartóztattyák.

EFfęle *akadályok* nevezet ſzerint hétek:

I. A' *Sz. Iráſnak* némineműbizony-

ſági

ságinak, és a' Keresztyeni Vallásnak némely fundámentominak nem jó és helytelen értése.

Az nem jól avagy helytelenül értett Irások ezek:

1. Ezech. 33. 14. 16. *Valamely órában az hitetlen el hadgya vétkét, és itéletet s' igasságot cselekeszik, semmi bűne mellyet ő cselekedett emlekezetben nem léßen.* Innen a' testi Keresztyén azt hozza-ki, *hogy ő valamikor akar meg-térhet.* Igaz az hogy valamikor az ember meg-tér, az Isten meg-bocsát néki. De az Irás nem azt mondgya hogy meg-térhet a' mikor akar; hanem a' mikor Isten kegyelmét adgya néki. Sokan, (azt mondgya az Irás) azok felől a' *kik meg-vetettenek, nem találtanak pœnitentiára való hellyet, jóllehet keserű kőny-hullatásokkal kerestek azt.* Mit bizakodol tehát ez Irásban, holott még mind ez ideig-is a' meg-téréſt halogatod, s' nem-is tudod ha adatik-é néked kegyelem a' meg-téréſre. Heb. 12. 17. Luc. 13. 24. 27.

2. Matth. 11. 28. *Jőjjetek én hozzám mindnyájan, kik meg-faradtatok s' meg-*

terheltettetek, en meg-könnyebitelek titeket. Innen a' vakmerő ember azzal biztattya magát, hogy akkor mehet ő a' Chriſtushoz, a' mikor ſzintén akar. De eſzében kellet vólna ezt venni, hogy ſenki nem mehet a' Chriſtushoz, hanem
1 Petr. 2. 20, 21. csak az, a' ki *ſzent Péter* mondáſaként, *meg iſmérvén az igaſſágnak útat, e' világnak fertelmeſségét el-távoztatta, a' mi Urunk és meg-tartó Jeſus Chriſtuſunknak iſméreti által.* A' *Chriſtushoz* menni ſemmi nem egyéb, hanem *meg-térni és hinni.* Mellyet ſenki nem cselekedhetik, hanem csak az a' kit az ő Mennyei Atty*a kegyelem által vonſzon magához,* Joh. 6. *v.* 44.

3. Rom. 8. 1. *Semmi kárhozatáſok nincsen immár azoknak, kik a' JéſusChriſtusban vannak.* Igaz s' úgy vagyon; de mindgyáráſt utánna veti az Apoſtol; *a' kik nem teſt ſzerént* (mint te) *hanem lélek ſzerint járnak*, melyre még te ſoha ez ideig magadat nem vötted.

4. 1 Tim. 1. 15. *A' Chriſtus Jéſus azért jött e' világra, hogy a' bűnősöket megtartaná.* Igaz ez is s' igy vagyon; de az ollyatén bűnősöket, kik mint *ſzent Pál*

hitlen-

hitlenségekből meg-tértenek: nem-mint te ki még-is régi el-vetemetségedben veſzteglesz. *Mert Iſtennek amaz idvezitő kegyelme, mely meg-jelent mindeneknek, arra tanit minket, hogy megtagadván az hitetlenséget, és e' világi kivánságokat, mértékletesſen, igazán és ſentül élljünk e' jelen való világon.* Tit. 2. 11, 12.

5. Prov. 24. 16. *Az igaz-is el esik egy nap hétſzer, &c.* Igaz, de ez Ige, *egy nap*, nincsen a' betűkben. Továbbá nem a' bűnben való eſet értetik itt, hanem a' háborgattatásokban való, mellyet az hitetlen ember ſzerez az igaznak: a' honnan mindazáltal *Iſten ki-ſzabadittya őtet.* De ámbár bűnben való eſet és fel-kelés értesék-is itt, mind-az által mi kőződ vagyon néked ide, kinek eſetidet naponként minden *ember* láttya; *pœnitentia* tartás által való *fel kőltődet* penig ſe Iſten ſem ember nem láthattya ſoha. Pſal. 34. 14.

6. Eſa. 64. 6. *Minden mi igaſságunk ollyan mint a' tiſztátalan, és meg-fertéztetet ruha.* Innen a' teſti kereſztyén azt tekeri-ki, hogy mivel a' Szenteknek leg-jobb cselekedetek-is nem jobbak mint az övéi; ennekokáért nem ſükség

vólna néki magát hibás áhétatoſſágin faggatni. De *Eſaiás* ez hellyen, nem érti az *újjonnan ſzülőtteknek* igaz munkájokat, a' minémůvek az Iſten nevében való ahétatos kőnyőrgéſek, az irgalmas *alamiſnálkodás*: minden jólzágunknak az Evangélium óltalmazásában való eltékozlásának és vérűnk ki-ontásának el-ſzenvedéſe s' tőbb effęle jó cſelekedetek, mellyeket *ſzent Pál Lélek gyűmölcsinek* nevez: Hanem alázatos v allást tévén itt a' *Prophéta* a' Sidó Anyaſzentedgyháznak képében, midőn az igaz Iſtentűl bálványozáſra vetemedet vólna; meg-iſméri hogy mivel az ő undok vétkek ſzakaſztották-el őket az Iſtentől; ennekokáért még *leg főbb* igazságok-is nem vólna egyéb undokságnál az Iſten tekinteti előtt. Es noha leg-job cſelekedetink-is, az *Urjéſus Chriſtus* igazságához képeſt, nem ſzebbek a' vérben ferteztetett ruhánál, mindazáltal Iſten előtt, a' Chriſtus érdeméért való kellemeteſségre nézve fejér őltőzetnek neveztetnek, ennek-felette tiſzta *fényes Bibornak*, Apoc. 19. 8. melly ſokat kűlőmbőz a' te undokságidnak Parduczi

Gal. 5. 22.

tarka-

tarkaságitúl a, és ocsmány óltözetedtúl. b

a, Jer. 13. 23.

b Zach. 3. v. 4.

7. Jac. 3. 2. *Sok dolgokban vétkezünk mindnyájan.* Igaz, de az Isten fiai nem vétkeznek minden dolgokban mintha, avagy meg-zabolázása nélkül az ő gonosz kivanságoknak, avagy romlotságoknak meg-öldöklése nélkül. És noha a' bűnnek *sepreje*, az Istennek még leg-szeretetesb fiaiban leányiban-is meg-marad, ugy annyira hogy minden naponként ő nékiek-is kiáltaniok kűkség: *Mi Atyánk*, &c. *bocsáss-meg a' mi bűneinket*: mind az által az *Uj Testámentomban* senki tulajdon-képpen *bűnősnek* nem nevezetik, hanem csak a' kik *újjakká nem születtettek*. Az ujjonnan szűlettek penig, az Isteni szolgálatban és fegyhetetlen életben, buzgó, s' tettetéség nélkül való igyekezetekre nézve, mindenütt *Szenteknek* neveztetnek, ugy annyira hogy *Szent János* bátorságossan állattya, hogy *valaki Istentúl szűlettetett, nem vétkezik*; az az, nem él akarattya szerint undok életben, és a' bűnt nem hadgya magán uralkodni, a' mint ellenben te cselekedsz.

1 Joh. 3. 6. 9.

Joh. 9. 31.

1 Joh. 5. 7.

Ne csald-meg azért magadat a' *Kereſztyéni* nevezettel: mert valaki valamelly *ſzokot nagy bűnben él*, nincsen az még a' *kegyelem* alatt. Ezért mondgya *Szent Pál*: *Távozzék el minden az hamiſságtúl, valaki nevezi a' Chriſtusnak nevét.* Az *ujjá ſzülettek* vétkeznek, de erőtelenségből: ennek okáért meg-térnek mindgyárt, az Iſten-is meg-bocsát ő nékik. A' meg-vettettek, gonoſzságokból, tudomáſok ſzerint téſzik a' bűnt, s' *gyönyörködnek*-is abban, ugy hogy az ő jó akarattya ſzerint a' bűn hadgya hamárébb-el őket, hogy nem mint ők a' bűnt. Nem akarnak meg-térni, Iſten ſem akar nékik meg-bocsátani. Minek-okáért ezeknek bűnök *halálos*, azt mondgya *Szent János*.

2 Tim. 2. 19.

1 Joh. 5. 16.

Igy azért ſemmi mentség ez tenéked, mikor igy ſzólſz: Mindnyájan bűnösök vagyunk. Az igaz Kereſztyének (im látod) ſzentek mind fejenként.

8. Luc. 23. 43. A' *Tolvaj* halála órájában téve-meg, s' *Paradicsomban* viteték. Igy, ha nékem csak annyira való időm léſzen-is mikor meg-halok, hogy ezt mondhaſſam: *Uram Jéſus, Irgalmazz nekem!*

nékem: én-is halonlatos-képpen idvezűlök. De mit tészesz ha nem lészen? Ennekfelette, vajki *sokan mondgyák azon a' napon, Uram, Uram*; és az Úr *nem fogja őket ismérni*. A' *Tolvaj* idvezűle, mert meg-téré: de annak társának nem adattatván *Kegyelem* a' meg-téréſre, el-kárhozék. Meg-laſſad tehát, hogy e'képpen *utolsó végedkori* késő *meg-téréſedben* bizakodvan e' földön, valamiképpen a' végső pokolban, késő meg-téréſed felől, bé ne taſzittaſsál. Matt. 7. 22, 23.

9. 1 Joh. 1. 7. A' *Jéſus Chriſtusnak vére tiſztit-meg minket minden bűneinkből*. Ismét, 1 *Joh.* 2. 1. *Ha valaki vétkezéndik, vagyon ſzószóllónk az Atyánál, az igaz Jéſus Chriſtus*. Oh nagy vigaſztalás! De hald-meg mit mond ugyan ott az *Apoſtol*: *Fiatskáim, ezeket iromnéktek, hogy ne vétkezzetek*, tudni-illik, ſzánt-ſzándékkal, a' mint 1 *Joh.* 3. 9. állattya. Ha azért te-is bűneidet el-hadtad, tiéd e' vigaſztalás, egyébként nem te reád tartozik.

10. Rom. 5 20. *Az holott a' bűn megſokaſodik, ott a' kegyelem ſokkal inkább bővölködik*. Oh édeſséges mondás! De

hallyad mit vét az *Apoſtol* mindgyárt utánna, *Rom.* 6 1,2. *Mit mondunk tehát? meg-maradgyunké a' bűnben? hogy a' kegyelem annál nagyobb légyen? Iſten ójjon, kik meg-hóltunk a' bűnnek, mi modon élnénk iſmét abban?* Ez hellyen nem arra tanittatunk, hogy magunknak többet tulajdonitsunk, hanem hogy ſok bűneinknek tórvény ſzerint való meg-ilméréſe miatt kétségbe ne eſsünk. Ekképpen azért csak edgyik-is a' kegyelemnek igireti közzül nem tartozik ſenkire, hanem csak a' pœnitentia tartókra, és a' térés ſzomjuhozo Kereſztyénekre.

A' Kereſztyéni Valláſnak nem jól és helytelenül értett nehány fundámentomi.

AZ *edgy Hit által való Igazuláſnak Tudományából, a' teſti Kereſztyén ekképpen agyaskodik:* Ha egyedül *csak Hit által igazúlunk-meg*; Ennek-okáért *a' jó cselekedetek nem ſzükségeſſek.* Parancsollyuk egyebeknek hogy jó cselekedetüvek legyenek, mi penig azonban tőkélletteſſen el-hittük, hogy egyedül *csak Hit* által tartatunk-meg. De ez illyen

lyen embernek meg kell tanúlni, hogy noha az igazúlásra a' jó-cselekedetek (mint erdemlô okok) nem szûkségesſek, de az idveſségre (mint hitnek gyûmôlcsei) igen-is szûkségesſek; *Mert mi Iſten alkotmányi vagyunk, kik teremtettünk Jéſus Chriſtusban a' jó cselekedetekre, mellyeket készítet az Iſten hogy azokban járjunk.* Valaki annak okáért (a' múlta a' jót a' gonoszúl meg-tudgya válaſztani) hivatalos vólta után, jó cselekedetekkel nem gyûmôlcsözik, az nem idvezûlhet, s' nem-is vólt el-válaſztott az örök életre. Azért azt mondgya az Irás, hogy a' *Chriſtus kinek kinek cselekedeti szerint fizet meg:* A' *Chriſtus az hét Eccleſiáknak angyaliban*, a' jó cselekedeteket vilgálya, és az utolsó Napon-is csak azoknak adgya a' mennyei örökséget, a' kik *jól cselekednek* a kik az *éhezôket táplálták*, a *mezitélent ruházták*, &c. Azon a' Napon az *Igaſság* b *fogja* viſelni a' *Koronát*. Nem lévén azért *Igaſság*, *Koronа* sem lészen. Ha jó cselekedet nem leſz (kinek kinek *tálentuma* szerint) jutalom sem adatik Istentûl, hanem ha a' c *boſzſzú állás*. A' jó cselekedetekben való

Eph. 2. 10.

Fulk. in Rhem. Teſt. Annot. ſuper Eph. 2. 12.

Rom. 2. 6 2 Cor. 5. 10. Apoc. 22. 12.

Apoc. 2. 2.

a Mat. 25. 34. &c.

b 2 Tim. 4. 8.

c Rom. 2. 8.

ló gazdaságunk, leg-nyilvánságosb *fundamentoma örök életünknek* vétele fe-

d 1 Tim. 6. 19. lől való bizonyos vóltunknak. d Mert a' jó cselekedetek igaz *gyümölcsi* az igaz *Hitnek*, mellyel a' *Chriſtuſt* és az ő engedelmeſségét meg-fogjuk, idveſségünkre. Es a' *Chriſtusban* nem egyéb *hit haſznál*, hanem a' *melly a' ſzeretet által cselekeſzik*. e Az *igazuláſnak munkáj ában* a' mely hit *egyedül forgódik*, igazit, ſoha nincs maga f hanem mindenkor jó cselekedetek vannak kőttetvén melléje, mint a' jó fához az ő gyümölcsi; a' *Naphoz* a' világoſság; a' Tűzhőz az hévség, a' vizhez a' nedveſség. Es az hit, melly ő magát jó cselekedetek által nem *igazittya*, avagy nem mutattya-ki magát az emberek előt, csak hólt hit az, melly ſoha Iſten előt ſem igazittya-meg az ember lelkét. De az igazitó hit, *megtiſztogattya a' ſzivet* g és egéſzſzen az embert meg-ſzenteli. h

e Gal. 5. 6 *Fides ſola nõ eſt ſola.*

f *Fides ſola juſtificat, ut oculus ſolus videt.*

Jac. 2. 26.

g Act 15. 9

h 1 Teſſ. 5. 23. 1 Mat. 25. 34. Eph. 1. 4.

2. *Az Iſten örök időknek előtte való Válaſztásából* i és az ő változhatatlan *végezéséből* a' teſt igy okoskodik. *Ha én el-válaſztattam az idveſségre, nem lehet egyéb benne, hanem idvezülnöm kell; ha*

penig

penig meg-vettettettem, nincs haſzna akar mint igyekezzem: Ennek-okáért a' kegyeſségnek gyakorlása csak haſzontalan. De meg-tanúllya a' teſt, hogy az Iſten ſintén ugy *el-rendelt minket az eßkőzökre mint ſzintén az idveſségre*, melly a' Vég. A' kit azért az idveſségre válaſztott, ugyan azont el-rendelte elsőben, *az hivatalra, igazúláſra, hogy haſonlatos légyen az ő Fiának ábrazattyához*, (a' mellyek eſzkőzők.) *Es azok*, azt mondgya ſzent Péter, *a' kikel válaſztattak az idveſségre, el-válaſztattak a' Sz. Lélek meg-ſzentelésére is.* Ha azért hivatalodban magadat, *Meſteredtek* a' *Chriſtusnak Igéjéhez, példájához* ſzabod és a' *Szent Lélek* fel inditásának engedſz, el-hadgyván a' bűnt és iſtenes életet élvén: tehát bizonyos lehetſz, hogy te vagy edgyike azoknak, kik az őrők idveſségre el-válaſztattak. Ha penig kűlőmben cselekeßel, ne az Iſten *Rendelését*, hanem tennen magad bűnét és párt-ütéſedet káromollyad. Térj-meg csak Iſtenhez, ő bizony kegyelmében fogad, mint a' *Tékozló Fiat* az ő Attya: és meg-téréledből tetßikmeg mind az Angyalok a' mind penig

Qui prædeſtinavit ad finem, & ad media.

Rom. 8. 29. Joh. 15. 16

1 Pet. 1. 2.

Noli te in Deo primum quærere, ſed in Chriſto, in quo ſi te per fidē invenieris, certus eſto te eſſe electum.

a Luc. 15. 10.

b v. 24. nig az emberek előtt b hogy te-is a' vá-
laſztás alá tartoztál. Ha nem akarſz pe-
nig, miért idvezitene az Iſten-is téged?

3. Mikor a' teſti Kereſztyén hallya hogy a' romlotságban *embernek nincs ſza-bad akarattya a' jóra*; romlott akarattyát csak fájara bocsáttya, mint ha ſemmiben meg nem zabolázhatná és hódoltathatná azt: *alattomban* az Iſtent bűn okává téſzi, hogy az embert, e' ſzükségeſségben engedi lenni. De értse-meg ez illyen ember, hogy Iſten *Adámnak ſzabad akaratot* adot vólt, melyben épp állapottyában * ha akart vólna, meg-maradhat vala; de az ember gonoſzúl éle e' ſzabadsággal, s' el-veſztė mind *ezt* s' mind *magát*.

* *Magnus homo liberi arbitrii vires, cum conderetur accepit, ſed eas per ſuum peccatum amiſit.* Aug. de Sp. & Lit: c. 3.

Igy immár miúlta az *ember* bé-eſet ez *romlotságban*, vagyon *ſzabad akarattyá* nem a' *jóra* hanem csak a' *gonoſzra*: mert ebben az állapotban *mi a' jónak csak meg-gondolására-is elégtelenek vagyunk*, azt mondgya az *Apoſtol*, 2 Cor. 3. 5. Nem-is köteles az Iſten annak helyre állatására, a' mint mi hitetlenűl el-veſztettűnk, s' nem viſelnűnk gondot újjabb hellyre állatásának meg-nyeréséről. De mihelt az em-

Eccl. 7. 9
Eccl. 15 14
Homo ma lè utens libero ſuo arbitrio & ſe & liberum ſuum arbitrium perdidit.

az ember újjonnan ſzülettetik, mindgyáráſt *fel ſzabadittya az Iſten kegyelme az ó akarattyat a' jóra*, ugy annyira hogy minden jót, mellyet cselekeſzik, ſzabad akarattya ſzerint cselekeſzi; mert e'képpen mondgya az *Apoſtol*; *az Iſten ugymond ingyen való jókedvéből cselekszi bennetek, mind hogy akarjátok a' jót, mind penig hogy véghez vigyétek azt*: *kik* (a' mint maga az *Apoſtol* magyarázza) *megtiſztittyuk magunkat a' teſtnek és a' lélekneknek minden tiſztátalanságától, hogy ſzentségünket Iſteni félelemben vigyük véghez.* Es igy ez *kegyelem alat lévő* állapotban, minden igaz Keresztyénnek vagyon *ſzabad akarattya*; és miképpen ő maga nevekedik a' *kegyelemben*, azonképpen akarattya-is e' *ſzabadságban*: Mert holott a' *Fiú ſzabadit-meg minket, valóban ſzabadoſſak léſzünk*, Joh. 8. 36. Es a' *hol az Urnak amaz Lelke vagyon, ott vagyon a' ſzabadság*, 2Cor. 3. 17. Mert a' *Szent Lélek* vonſza az ő elméjeket, nem kénſzeritéſſel, hanem a' *ſzeretetnek kötelével*, Cant. 1. 4. *meg-világoſitván* elméjeket hogy iſmérjék az igaſságot; *meg-változtatván* ſziveket, hogy ſzerelsék azon igaz-

Aug. Ench. chir. ad Laur. c. 30. *Per lapſum arbitrii libertas in naturalibus manca, in ſuper naturalibus amiſſa eſt, donec gratia reſtituatur.*

Phi. 2. 13. *Acti agimus voluntas paſſiva eſt in prima gratiæ receptione poſtea in omni pietate & operibono activè ſe habet.*

Liberum Arbitrium non niſi gratiâ Dei efficitur liberum.

Aug. ad Col. c. 17. igazságot; és elégségeſsé tevén őket (kit kit a' vőtt ajándéknak mértéke szerént) hogy cselekedhesséka'jót mellyben gyönyörködnek. De te csak azzal a' te akaratodnak szabadságával semakarsz jól élni, melyet Isten adot, mivel gyakran *szánt szándékkal* (az ő Felsége Törvénye s' magad lelke ellen) ha mit a'Király parancsolattya hágy-is fejed jószágod veszteségе alatt, te mindazáltal nem fogadod azt. Ne tattsad tehát annyira, akaratodnak, jóra való szabadságtalanságát bűneid okának, mint azt hogy Isten szerető szived az Isteni szolgálatra nincsen.

Volunta bonana, non libertate gratiam consequitur sed gratiâ libertatem. Aug. de Grat.

4. Mikor a' bűnben heverő Ember hallya, hogy *senki az Eſet ulta, az Isten törvényit bé nem töltheti, és parancsolatit meg nem tarthattya:* bátorságoſſan vétkezik, mint szintén egyebek, s' edgy néhány jó gondolatotskákkal meg-elégszik; és ha magánál valakit roszszabbat lát, azt véli hogy ő valamiben jó lévén, szintén ollyan ujjá-szülőttye Istennek, mint szintén a' leg jobb Keresztyének. Ezért minden *jónak* akarattya szerint való meg-vetésében, avagy a' *gonosz* el-

len

len nem állásban, a' tórvény bé-tóltésének *lehetetlen voltát* hánnya veti. De meg-kellene effélé fás Kereſztyénnek tanúlni, hogy noha az Eſet-últa, ſenki a' Chriſtuſon kivúl (ki Iſten és Ember edgyſzer s' mind) az egéſz *tórvényt* tókélletteſſen bé nem tóltótte avagy tóltheti: Mindazáltal minden igaz Kereſztyén, mihelyt újjá ſzúlettetik, el-kezdi az Iſten Tórvényének bé-tóltését *valóságoſſan*, noha hibátlan tókélleteſség ſzerint bé nem tóltheti. Ekképpen *Dáviddal* Pſ. 119. 16. edgyúttt *az Iſten parancsolatiban gyönyörködik és el nem feletkezik az ó beſzédéről meg-őrizi az ó hagyományit.* Es igy a' Joel. 2. *kegyelemnek lelke*, (melynek az *Evangélium alatt bővebb ki-öntéſe felól* igiretet 28. 29. Zach. 12. tótt vólt Iſten) *ſegélli ótet jó igyekezetiben*, és mellette vagyon, hogy a' mit né- 10. Quod ki *parancsol*, abban elő-is vigye. Im- jubet, in- vat. A. már effélé cselekedetekben Iſten annak *jó akarattyát és igyekezetit* tókélletes tórvény tóltés gyanánt tartya, és véſzi; a' 2 Cor. 8. 12 fogyatkozáſt penig, melyben hozzá való *engedelmeſségünk* hibáz, a' mi érettünk tórvény bé-tóltő *Jéſus Chriſtunak* elégedendő érdeméből pótollya-ki. Erre

a 1 Joh 5.3 nézve mondgya Sz. *János* hogy nem a' *nehezek az Isten hagyományi* Sz. *Pál-is*
b Phil. 4. 13. b *Mindent cselekedhetem*, ugy mond, *én a' Christus által, ki engemet meg erőssit.* Ez értelem szerint mondgya *Szent Lukács-is, Zachariás Pap*, és *Ersébet* Asz-
c Luc. 1. 6 szony felől, c hogy *fegyhetetlenül jártak Istennek minden parancsolatiban.* Ezért parancsollya *Christus Urunk is Tanit-*
d Joh. 15. 10. *ványinak* d *az ő hagyományinak meg-tartását*, ugy mint a' mi ő *hozzá való szeretetünknek leg igazabb bizonyságát.* Minek okáért csak annyira szereti ember a' *Christust*, menyire lelki ismeretit, a' *tőrvényben való járásban* győnyőrködteti: és valamentül nagyobb szeretetünk vagyon nékünk a' *Christushoz*, annál kissebb és kőnnyebb munkának tetszik az ő parancsolatinak meg-tartása: A' *tőrvény átka* (melly az O Testámentomban olly rettenetes vala,) az Ujban, a' Jesus Christus halála által el-tőrőltetett az újjá szüllettetteknek. A' melly *keménység*, annak előtte lehetetlenné tési vala természetünknek a' Tőrvényt; az most már az újjá születtetteknek annyira meg-engedet lágyúlt, a' Lélek által, hogy

hogy immár az csak könnyűnek és terhetlennek tetszik. Úgy vagyon, az Apostolok a' meg-térhetetlen *Sidókat* és *Pogányokat*, a' Törvénynek ez *romlot természet* szerint való meg-tartásának *lehetetlenségével* előzik és fogják vala meg; de midőn *ujjá szűletett* Keresztyénekkel vólt dolgok, meg- e kivánták a' *törvénhez* (melly mértéke az igazságnak) a' szóval és cselekedettel való *engedelmeséget*: tagjoknak f meg-öldöklését: a' *Testnek* g *indulatival és kivánságival egyűtt meg-feszetését*: az h *új életre való fel-támadást*: a' *lélek* i *szerint való járást*: e' *világnak hit által való* k *meg birását*; úgy annyira hogy noha senki a' Christussal nem mondhattya l *Kitsoda fedd meg kőzzűletek engemet a' bűnről*? mindazáltal minden újjá szűletett Keresztyén mondhattya; Ki fedhet-meg ti kőzzűletek engemet, *Paráznaságomról, Latorságomról, Hamis hitűségemről, Részegeskedésemről, Orrságomról, Uzoraságomról, Nyúzásomról, Foztásomról, Fel-fualkodságomról, Gonoszságomról, Fősvénységemről, Szombat-törésemről, Hazug-vóltomról*, és effele kűlső nagy

e Rom. 15. 18.

f Col. 3. 5.
g Gal. 5. 24.
h Rom. 8. 11. & 6. 4. 5.
i Gal. 5. 25
k Joh. 5. 46
l Joh. 8. 46.

czégéres vétkeimrûl? egyébként ô nem igaz Kereſztyén. Midôn az ember *lelki iſméretit* hátra hagyván, nem akar az *Iſten törvényétûl* birattatni, az Iſten-is néki veti az ollyan embernek a' Zabolát; Rom. 1. 24, 28. *az ô ſzive kivánságinak tiſztátalanságára adgya ôtet*: mely a' meg-vettetélnek leg bizonyosb jegye. Igy a' mely Törvént az Élet últa, ſenki *természeti ereje ſerint* bé nem tölthet; bé-tôltetik *valóban* minden újjá ſzûlettetett Kereſztyén embertûl, a' *Chriſtus Lelkének kegyelmes benn lakáſa által*, (meg-tartóztatván magokat az irtoztató rút bûnöknek cseleke-detirûl.) a Mely *Lelkét* Iſten b minden Kereſztyén embernek adgya, *valaki ezért könyörög* és ſzivében el-ſzánnya hogy az ô Törvényét meg-tartsa.

a Rõ. 8, 9
b Luc. 11. 13.

Auguſt. optat ut. *Pelagius agnoſcat poſſe legẽ præſtari, per gratiã Chriſti, & pacem fore edicit. Deus magis delectatur affectu quã effectu.* Ambr.

5. Mikor az újjá-ſzûletetlen ember hallya; *hogy Iſten inkáb gyönyörködik belsô já magunk viſeletében, hogy nem mint a külsôben*: azzal hizelkedik magának, hogy minden külsô *tiſtéſség tétel* és *vallás*, avagy hogy babonáſság avagy kelletlen. Innen vagyon hogy ritkán érdeplik ô lea' *Templomban*, a' *kôz könyörgéſeknek* idején, és a' *prædikálásnak* idején,

jén, süveg fel-téve ül avagy áll: mellyet még az hivságos Szolga sem cselekednék, csak valami Fejedelem avagy Ur előt-is. Es a' ki e'képpen szivét Istennek tartattya, azt véli hogy egyébképpen magát e' világhoz *szabbattya*. Két felé szakaszstya ez az ő gondolatit, és egy részét Istennek adgya, a' másikat penig maga tetszésének; sőt a' *Szombaton* osztozik e' meg az Istennel, és csak nem felét néki adgya, a' többit penig egészszen maga saját tetszésére költi. De tanúldmeg oh testi ember! hogy a' mindenható Isten nem akar *fél* szolgálattal szolgáltatni: mert *egészszen* teremtette és váltotta ő meg az *Embert*. Es a' miként útállya ő a' külső szolgálatot *szív* nélkül mint kép-mutatást: ekképpen a' *belsőt külső* becsülletesség nélkül csak *hivságnak* tartya: mind kettőt meg-kivánnya az ő szolgálattyára. Az Imádkozáskor azért *térdedet* meg-hajtsad, *alázatosságodnak* bizonyságára: emeld-fel kezeidet és szemeidet *bizodalmasságodnak* jegyéül: hajts-meg fejedet, és mellyedet verjed *töredelmességednek* jelentésére; de mindenek felett hijd-segitségül Istenedet

det tiſzta ſzivből, ſzolgály néki ſzentűl, ſzolgály néki egyedűl, ſzolgály néki mindeneſtűl. Mert az Iſten és e' Világnak Fejedelme két edgymáſſal ellenkező *Urak*; ez okáért ſenki nem ſzolgálhattya egyſzers' mind, mind a'kettőt. Mat.6.24

6. Az újjonnan nem ſzűletett Kereſztyén, az *Evangélium prédikátióját* s'annak halgatását csak olly magán való kőz dolognak tartya, mellyel ſzabad vélle, ha él-is, ha nem-is: de akar ki légy, ki ſzivedben meg-akarod tudni, ha egyike vagy-é a' *Chriſtus választott Juhainak*: kiváltképpen való gondodnak kell (tehetséged ſzerint) lenni *az Iſten igéjének halgatására*: Mert *elsőben* az *Evangéliumnak* prædikálláſa a' leg főbb rend ſzerint való eſzkőz, mellyet Iſten rendelt, azoknak lelkeknek megtéretésére, kiket a *az idveſségre el-választott*: ennek okáért neveztetik b *Iſten hatalmaſságának az idveſségre*, mind azoknak a' *kik hiſznek*. Es a' holot ez Iſteni rendelés nincsen, c *à népott el-vész*: és valaki meg-vetendi azt, d *könnyebben léſzen Sodomának és Gomorrhának dolga az ítélet napján*, hogy nem mint az illyen em-

a Act. 13. 48.
b Rom.1. 16.
c Pro.29. 18.
d Mat.11. 34.

embernek avagy népnek. Mert az *Evangéliumnak* prædikállása: mint edgy *Zászló emelése* avagy *Czimere a' Christusnak* e mely alá kell minden ő vitézinek és választott Seregének *gyülekezni*. Midőn e' *czímer* avagy *zászló* folyni ereszteték, mint az Urnak nagy napján fog lenni, tehát csak f edgy sem lész abban *Christus* népe, vala mely ez alá nem *gyülekezik*, s' nem-is lészen arra a' Lélekre, Isten *kegyelmének* csak edgy csöp g *eső*-je-is. *Harmadszor*: mert ez a' *rendeltetett eszkóz*, mely által a' *Szent Lélek* h *hirt* az nemz a' mi szivainkben, i *mely nélkül senki Istennek nem tetszik*. Ha a' k Christus szavának halgatása leg főbb béllyegek a' *Christus választott Juhainak* és a' l *völegény barátzjának*: helette szörnyű béllyegnek kell a' meg-vettetett Gödölyéken, az *Evangélium* halgatása meg-*utálásának* és *kelletlenségének* lenni. Ne alitsa ez dolgot senki bolondságnak: mert e' *bolond prædikállás által tetzet Istennek meg-tartani az hivőket*, azt mondgya *Szent Pál*, 1 Cor. 1. 21. Igen rettenetes állapottyok vagyon azoknak, kik békeségben élnek s' az *Evangéliom prédikátiójá-*

e II. 11, 12.

f II. 1. 2, 3.

g Zach. 14. 17.
h Rom. 10 17.
i Heb. 11. 6.
k Joh. 10. 27.
l Joh. 3. 29
Heb 2. 3.
Joh. 8. 47.

tiójára ſemmi gondot nem viſelnek. Mert vallyon s' várhattya-é valaki az Iſten irgalmaſságát, ez módot és eſzközt megutálván? m *Ki titeket meg-utál, engem utál-meg*, azt mondgya Chriſtus az *Evangélium Prédikátori* felől. n *A' ki Iſtentűl vagyon halgattya az ô Igéjét, ti annakokáért nem halgattyátok: mert nem Iſtentűl vadtok.* Ha az o *Iſrael Fiai Phineés* követségét nem halgattyák vala, nem ſirtanak vólna *Bocim*ban. Ha p *Keresztelő János* nem prédikált vólna, a' *Sidók* nem zokogtak vólna. Ha a' kik Urunkat meg-feßiték, Sz. Péter *prédikátiójára* nẽ figyelmeztek vólna, ſoha q *ßivekben meg* nem *rettentenek vólna.* Ha a' r *Ninivébéliek* ſem vötték vólna a' *Jonás* prédikálását, ſoha *pœnitentiát* nem tartottak vólna. Ha te-is azért nem akarod az Igét ſ *halgatni* és t *meg-térni* nem akarſz, ſoha nem idvezűlſz.

m Luc. 16.
n Joh. 8. 47.
o Jud. 2. 1. &c.
p Luc. 7. 32, 33.
q Act 2. 37.
r Jon. 3. 5
ſ Pro. 28. v. 9.
t Luc. 3. 5

VII. Ama' vélekedés-is, hogy a' *Sacramentumok csak puſzta jegyei és pecsétei Iſtenünk hozzánk való kegyelmének és igiretinek*, nem kevés akadálly a iſtenes magunk viſelésének; holott edſzer s' mind azok *jegyei* ô hozzá való *engedelmeſé-*

günk-

gûnknek s' szolgálatunknak-is: mely szolgálatot hogy ha végben nem viszûnk, a' *Sacramentumok* nem pecsétlik-el nékûnk az Istennek *kegyelmét*. De ha ez szándékkal fogjuk-el a' *Sacramentumot*, hogy ô Felségének *hû* és *meg-térô* Szolgai lészûnk, a' *Sacramentumok* nem csak jedgyzik és ajánlyák nékûnk a' lelki kegyelmet, hanem *el-is pecsétlik* és *ki is szolgáltattyák* valósággal a' belsô lelki kegyelmet, mellyet ôk kûlsô-képpen igérnek és mutogatnak. Ez okáért neveztetik a' *Kereszteség ujjonnan való születésnek ferdôjének* és *Sz. Lélek meg ujjitásának*; Az Ur *Vacsorája* is *Christus Testével és vérével való közösûlésnek*. Ha ez igaz dolgot hinné az Ember, az Ur Vacsoráját mind *gyakrabban* s' mind penig *nagyobb becsûlettel* venné. Tit. 3. 5. 1 Cor. 10. 16.

8. Az utolsó, (de erejében nem utolsó) *útközô*, melly meg-botránkoztatty, Embert, az *Istenes életnek* folyásában semmi nem egyéb hanem a' *vétkeknek* a' jóságos cselekedetek kôntösében való öltöztetések. Midôn tudnia-illik *a' részeget, jó kedvûnek*; a' *bor iszákságot, jó asztal tartásnak*; az ártatlan *vér ontást, vi-*

tézségnek; a' *tobzódást*, *barátságoſságnak*; a' *Fösvénységet*, *mértékleteſségnek* avagy *takaroſságnak*; a' *bujaságot nyajaſságnak*; a' *Szent dolgokkal való nyerekedést*, *kedvezésnek*; a' *Fel-fuvalkodságot*, *maga viſeléſnek*; a' *Tetteteſséget*, a'vagy *Ravaſzságot*, *Okoſságnak*; a' *Beliál fiait*, *jó Atyafiaknak*; a' *haragot*, *hirtelenségnek*; a' *ſzemtelen ocsmány beſzédet*, *Muſikaságnak*, &c. nevezik: Más felől ismét, mikor a' beſzédben és cselekedetben való *józanságot* hiják *Kép-mutataſnak*; az *Alamiſnálkodást*, *maga mutogatáſnak*, az *Ahétatoſságot*, *Babonának*; a' *Vallás-béli buzgóságot*, *Puritánságnak*; az alázatos *Edgyügyüséget*, *álnokságnak*, avagy *tompaságnak*, &c. és midőn igy a' *Gonoſztjónak* s'a' *Jót* ellenben *Gonoſznak* nevezik, az igaz iſtenes élet folyásában felette igen meg-gátolódik. Ez az első Akadálya a' Kegyes életnek, melly vagyon a' ſzent *Irás* néminémű *bizonyságinak*, és a' Kereſztyéni *Vallásnak*, némelly fő *Fundámentominak*, nem jó és helytelen értéſe, és imide amoda fatsarálá miatt.

A' Puritánuſok Angliábã azok, kik az elegyhelegy Ceremoniákat, mellyekből az Angliai Anyaſz. egyház még ez ideiglen ſem feſlet jól ki. bé nẽ véſik. Egyébkẽt az Hitnek fő Fundámentomiban az Eccléſiával edgyet értenek.

Máſo-

Második Akadállya a' Kegyességnek.

II. A' *Nagy Embereknek rosz példa adások*: mellyekhez a' hivságos emberek sokkal inkáb hozzá szabják magokat erkölcsökben, hogy nem mint az Isten Igéjébéli szent Parancsolatokhoz: Ugy annyira, hogy mikor láttyák effélé Nagy embereket az ő nagy állapottyokban, hogy az Isten *Igéjének* halgatásáról semmi gondot nem viselnek, nem élnek az *Ur Vacsorájával*, *Szombatot* sem szentelnek, &c. hanem ezek helyett *Hitólkódók*, *Parázsnák*, *Veszekedők*, *Nyúzók*, *fosztók*, &c. innen amazok azt itélik, hogy e' szent Rendeléseknek meg-tartása nem igen nagy dolog: mert ha nagy vólna, ez illyetén nagy okos Emberek nem alitanák illy kicsinynek: és azt vélik ők, hogy az Isteni Szolgálat a' *Religio*, nem derekas szükséges dolog. Annak-okáért a' mikor nékik (mint Keresztyéneknek) az hitetlenségnek sebes folyamattya ellenében kellene ével kélniek, megengedik önnön magokat a' sokasággal együtt, alá felé a' Pokolokban ragadtatni,

tatni, lehetetlen dolognak vélvén hogy az Iſten annyi ſokaságot el-hagyna kárhozni. Holott ha e' Világnak *Iſtene* meg nem vakitotta vólna az ő elméjeknek ſzemeit, a' ſzent Irás meg-tanitaná
Cor. 1. 26. őket, a *hogy nem ſok Bőlcsek teſt ſzerint, nem ſok Nemeſſek a' kikel-hivattattanak,*
at. 11. 5 hanem tőbbire b *a' Szegények véſzik az*
att. 19 24. *Evangéliumot*; és hogy c *csak keveſſen*
latt. 14. *idvezűlnek a' gazdagok kőzzűl*: d *akar mennyin legyenek a' hivataloſſak, de a' válaſztottak keveſſek.* Nem-is menthet ſenkit a' ſokaság a' Pokoltúl meg. A' miképpen Iſten, némely embereket máſok felett fel-emel: azonképpen meg-is kivánnya edgyſzer s' mind, hogy a' *Kegyeſség* és *Iſtenes vallás* dolgaiban-is azok legyenek elsők és elől járók: Egyébként, nem jól kőltőtt Nagyságok (*Sáfárságokrúl* való *ſzám-adáſoknak* idején) nagyobb kárhozattyokra fordúl nékik. Akkor a' *Nagy* és *Hatalmas* bűnős *emberek*, mint ſzintén a' leg *kiſſebbek* és *ſemmire kellők*, azt fogják kivánni, e *Hogy az Hegyek és a' Kőſziklák eſſenek reájok, rejtsék-el őket a' Székben ülőnek ſzine elől, és annak igazán érdemlett haragja elől.*

entes
enter
ucia-
ntur,
p:
po. 6.

Meg-

Meg-látod ofztán akkor, melly nyavalyás vigaſztalás léſzen tenéked a' kinokban a' ſok és nagy Emberekkel való társaság, s' egyetemben való lakás. A' bûnösöknek ſok vóltok, nem kicsinyíti, hanem inkáb neheziti a' bûnt, mint *Sodomában.* Jobb tehát a' keveſſel megtartatni a' *Bárkában,* hogy nem mint ez egéſz Világgal f *el merûlni,* a' Viz-ôzönben. Meny inkább a' kevés *jókkal,* a' ſzent *Iráſnak* g *keskeny ôsvenyén* az Eg felé; hogy nem mint az *iſtentelen ſokasággal,* a' veſzedelemnek tágas úttyán *Pokolban.* Negátollya-meg az iſtentelen nagy Embereknek példájok meg-téréſedet, mert az ô Nagy vóltok, nem mentheti-ki ôket amaz Napon, az ônnön rettenetes gyôtrelmekbôl.

f Gen. 7.

g Matt. 7. 13.

Harmadik Akadállya a' Kegyeſségnek.

III. Az *érdemes büntetéſnek ſok ideig* való el-kerûléſe ez életben. Mivel hogy (a' mint *Salamon* mondgya) h *hamar* ſententia *nem mondatik ellenek, melly az* ô *gonoſzságoknak büntetésére vólna: Azért viſzi az* ô *ſzivek ôket* a' *bátorságra, hogy*

h Eccl. 8. 11.

gonoſſ

Rom. 2.4 *gonoſzt cſelekedgyenek; Nem tudván azt hogy az Iſtennek kegyelmeſſége őket téréſre inditaná.* De midőn Iſtennek e' tűréſé-
1Sam. 3.11 vel *nem jól él* az Ember, s' a' *bűn* azonban
Ezec. 39.8 meg-érik; az ő Igazsága egyſzer s'mind *kezdetik* és *megyen* a' bűnősön *végben*: s'
Tarditatem gravitate cõpenſat. a' halogatásban való *későséget*, bűntetéſnek *nehézségével* potollya-ki. Noha elſzenvedte őket, tellyes életeknek minden napjaiban való gonoſz út-járáſokban, mindazáltal bizonyoſſak legyenek felőle, hogy halálok idején, *edgy fillérig*
Matt. 5.26 *meg kell fizetniek.* Es midőn, ment embereknek vélik magokat, akkor toppan rajtok Iſtennek leg nehezebb bűntetéſe, mint *meg-témi nem tudó ſziveken.* A'
Rom. 2.5 Kő (*calculus*) a' Vesékben, a'vagy a'
Cor pœnitere neſcium. vizelet hólyagban, felette nagy győtrelmeknek oka, és ſokakat meg-is ől; de csak ſemmi ez, a' *ſzivben* való *Kőhőz* képeſt, mellymiatt *Nábal* meg-hala, és
1Sam. 25. 37. több ſok ſzántalan ezerni ezer embereknek Lelkek veſznek-el a' miatt. Megvetik ők a' *Chriſtus probáit* es *kereſztit*; de ő nékik-is a' Pokolnak Poroßlója miatt, Szivek őrők halálra kővezik. Mivel ſok Nemeſſek, Nemzeteſſek, az ő

hamis

hamis eskűvésekért, Paráznaságokért, Részegeskedésekért, Nyúzó-fosztóságokért, Szombat-tőrésekért, és az *Isteni szolgálatnak* meg-únásáért, nem mindenkor verettetnek-meg Istentűl mindgyáráſt; ezokáért ők kételkedni kezdnek, az Isten *Gondviseléséről* és *Igazságáról*, és e' két szemeit Istennek, mint a' *Philistæusok*, *Sámsomnak* ki akarják tolni. De igen félő; hogy ekképpen az Istent fel ne inditsák hasonló kiáltásra ellenek, mint *Sámsont* a' *Philistæusok*: A' tőrvénynek meg-vetése, és a' magok sziveinek kivánsági szerint való járások által, ezek (a' mi rajtok állott benne) az én *Gondviselésemnek*, és *Igazságomnak* szemeit kitolyták; Vigyetek azért ahoz az *Oßlophoz* engem mellyen ez egész *Tartomány* áll: hadd szakaszszam nyakokban egéß e' *Tartományt*, és állyam-meg rajtok boszszúmat, az én két *szemeimért*. Ne gátollya tehát meg az Isten *tűrése* megtérésedet: hanem inkább azért térj-meg hová hamarébb lehet, hogy az Isten ily tűrő szenvedő.

Jud. 16. 21

Jud. 26. 26.

Negye-

Negyedik Akadállya a' Kegyeſségnek.

IV. Az *Iſten Irgalmaſsága felől való nem jól értés.* Mert midőn bűnőkben igazán meg-győzetnek az Emberek, mindgyárt e' *pais* alá fogják magokat: *Irgalmas a' Jéſus Chriſtus*; s' igy ekképpen minden bűnős, a' *Chriſtust* bűneinek párt tartójává tészi, mint ha bűn-
a 1 Joh. 3. 8. *enyegetni*, és inkáb nem a *ördög munkái el-rontani*, jőtt vólna ő e' Világra. Innen a' teſti Kereſztyén azt véli, hogy noha régtűl fogva immár ő à bűnben él, mind az által nem rőviditi-meg Iſten az ő életét még. De mi ez egyéb, hanem alattomban való Pogányság? Mert ez illyen ember kételkedik, hogy a' vagy az Iſten nem láttya az ő bűneit; avagy ha láttya, nem igaz ő: mert ha hinné hogy igaz az Iſten, miképpen vélhetné azt, hogy a' ki máſokat keménnyen megbűntet a' bűnért, őtet ki még-is a' bűnben él, ſzerethetné? Igaz az hogy a' Chriſtus irgalmas; de kinek? csak a'
b Iſ. 59. 20 meg-térőknek és az b *álnokság el-ha-*
c Deu. 29. 19, 20. *gyóknak, a' Jákób Nemzetsége kőzzül* c

Valaki

Valaki penig, *bóldognak alíttya magát ſzivében ezt mondván: Békeségem léßen énnékem ha ſzintén ſzivemnek gondolatiban járándok is, s' ſzomjúhozból réſzegeſsé léßek-is. Nem akar az Ur irgalmas lenni ez illyen embernek, &c.* Oh balgatag ember, kitsoda áldhattya, bóldogithattya magát, midőn az Urátkot kiált ő ellene! Annakokáért vedd eſzedben magad, mert valamely távoly vagy, a' *pœnitenti tartáſnak* magadban fel-találásátúl, ſzintén olly meſzſze vagy a' *Chriſtus* irgalmaſságának el-nyeréſe felől való igaz bizodalomtúl-is. d *Hadgya-el azért a' bűnös ember az ő útát, és az álnok férfiú az ő gondolatit; és térjen az Urhoz, s' könyörűl rajta, és a' mi Iſtenünkhőz, mert hajlandó a' meg-bocsátáſra.* A' *Kétségben eſés*, nincs olly veſzedelmes, mint effęle kelleténél fellyeb való hitel, tulajdonitás. Mert az egéſz ſzent Irásban ſem olvaſunk háromnál avagy négynél tőbbet, kiket a' ſzőrnyű kétségben esés el-boritot vólna. De effęle vak merő tulajdonitás, ſok ezer lelkeket taſzitot a' veßedelemben, minden külső ſzőrnyétés nélkűl. Minekokáért, a' mit az Izrael-

Non delinquenti, ſed peccata relinquenti cõdonat Deus.

d Iſ. 55. 7.

béli Aſzſzonyi-állatok éneklének ránczoláſſal: e *Meg-verte Saul az ő ezerét, Dávid-is meg verte az ő tiz ezerét*; ezent mondhatom én: Az Iſten irgalmaſsága felől való kétségben esés el-veſztette az ő *ezerét*, de a' vakmerő tulajdonitás, ugyan az Iſten Irgalmaſsága felől, az ő *tiz ezerét* kárhoztatta-el, és elevenen-bocsátotta Pokolban: az holott immár moſt, örök gyötrelemben vannak, minden könnyebségnek és jövendő ſzabadúláſnak reménsége nélkül. Meg-kegyelmezo Iſten a' f *Tolvajnak*, de annak *Társának* nem- Meg-kegyelmezett tundnia illik edgyiknek, hogy ſenki *kétségben ne eſsék*: s' csak edgyiknek kegyelmezett-meg, hogy ſenki *illetlenül* ne *tulajdonitson* kelleténél többet önnön magának. Örvendetes biztatás ez a' bűnöſnek a' ki *meg-tér*, a' ki penig *téretlenségben* marad annak az nem vigaſztalás. Véghetetlen az Iſten az Irgalmaſságban, de csak azoknak a' kik ſzolgálnak ő néki *ſentségben, melly nélkül ſenki nem láthattya az Urat*, Heb. 12 14. Ha azért e' kárhozatos illetlen *tulajdonitáſtúl* nem akarſz meg-akadályoztatni,

e 1 Sam. 18. 6. *Meluinda eſt, ne te occidas ſpes, & cum multum ſperes de miſericordia, in oidas in judicium.* Aug.

f Luc. 23. 43. *Latronis exemplum non eſt exemplum imitationis, ſed conſolationis.*

emle-

emlekezzél-meg arrúl hogy a' mint a' *Chriſtus Idvezitő*, azonképpen, g *Móſes vádoló*. Ugy élly hát mint ha *Evangélium* ſem vólna: s' hally ugy meg mint ha a' *törvény* nem-is adatot vólna. A' képpen viſellyed magadat míg élſz, mint ha még-is a' *Moſes* törvényének (a' mennyiben igazgató *regulája* életednek) kemény igája alatt vólnál: és viſzont a' képpen kóltőzzél-ki e' világból, mint ha ſoha ſenkit nem iſmértél vólna tőbbet, a' te éretted *meg-feſzittetett Jéſus Chriſtusnál*. Ne tulajdonits vakmerőúl az Iſten Irgalmaſsága felől magadnak, ha el-veſzni nem akarſz; Térj-meg ha *idvezúlni* kévánſz.

g Joh. 5. 45.

Qui áat pœnitentiæ veniam, non ſemper dabit peccanti pœnitentiam. Aug.

Eótődik Akadállya a' Kegyeſségnek.

V. A' *gonoſz társaság*, mellyet noha e' világ *jó felekezetnek* tart, de bizonyára leg főb eſzkőze az ördőgnek, a' nyavalyás bűnősők meg-téréſeknek, és kegyes életeknek meg-gátolására. A' bűnősökhőz való Iſten jó kedvének első jegye, az a' *kegyelem* mely adatik ő nékik a' gonoſz társaknak el-hagyására; a' kik

tudnia illik akarattyok ſzerint hevernek a' bűnben, hivatallyoknak módgyait meg-útállyák, az Iſteni ſzolgálatnak tiſztaságát egyebekben meg-csúfollyák, és a' Kereſztyéni valláſt, hivságos életek miatt, ſzégyenben hozzák. Ezek *űlnek a' csúfolóknak ſzékekben*, Pſal. 1. 1. mert mihelt Iſten a' bűnőſt maga népe kőzzé fogadgya; mindgyáráſt ezt kiáltya nékik: *Jertek-ki Babylonból*; minden meg-
Apo. 18. 4 veſzet *tárſaság Babylon*. Melytűl Iſtennek minden fiai és leányi avagy megőrizzék őnnőn magokat: avagy ha benne vannak, úgy tartsák mint ha mindenkor ez ő mennyei *Attyoknak ſzava* zengedeznefűlőkben: *Jertek ki Fiaim Babylonból*. Mihellyen édes Idvezitőnk irgalmaſſon tekinte *ſzent Péterre*, mind-
Luc. 22. 62. gyáráſt ki-mene ő a' Fő Pap Udvarában lévő tárſaság kőzzűl, és bűnein *keſerveſ-*
Pſal. 6. 9. *ſen ſira*. *Sz. Dávid*, új életre kőtelezvén magát Iſtenének, csak meg-gyógyulna, azt mondá: *Mennyetek-el én tűllem mindnyájan kik álnokságot cselekeſztek, &c.* mint ha ugyan nem lehetet vólna *Uj* emberré addig, valamig a' régi tárſaságot el nem hadgyná, és abból mint edgy

edgy ki nem feſelne. Az ember *Valáſának* leg-igazabb probája, az ő *felekezetinek* mivólta. Az hivságos felekezet fő ellensége a' *Kegyes életnek*, és a' jó indulatoknak meg-fojtója. Gyakorta a' *ſzegény Chriſtus* (ujjonnan való ſzületéſſel onſzolván tégedet) az *Iſtálóban* rekeſztetik-ki; midőn ez el-vetemedet felekezet, *borital*, *jádzodozás*, és meg-veſzet hitván *tréfaság* által ſzivednek ſzállásán a' leg jobb hellyben ſzerzi-bé magát. Oh ne gátollyon-meg e' földi *bűnősöknek* társaságok a' mennyei Sz. *Angyalokkal*, és az *idvezült* s' *idvezülendő emberekkel* való társalkodáſoktúl! Luc. 2, 7.

Hatodik Akadállya a' Kegyes életnek.

VI. Az *a' hitván félelem* mely főképpen az Iffiaknak forog el méjekben, *hogy tudnia illik az Iſtenes életnek gyakorlása komorrá és magának valóvá téſzi az embert*: Holott bizonyára ſenki nem vigadhat jobban, s' nincs-is nagyobb oka ſenkinek az őrvendezéſre, mint a' kegyes és iſtenes Kereſztyénnek. Mert mi-hellyen ez illy ember *hit által meg-* Rom. 5. 1.

igazúl, mindgyárát *békesége vagyon Iſtennél*; mellynél ſemmi nagyobb öröm nem lehet. Ezen kivûl, a' *Kegyelem Országa-is* kéſzen mindgyárt ſzivében ſzál, mint csalhatatlan bizodalmaſság, hogy (alkalmatos időben) a' *Dicsőſségnek Országában* ő-is fel-megyen. Ez *Kegyelem Országa* penig három dólgokban áll: Rom. 14. 17. Először *igazságban*, mert a' Chriſtus igazságát hit által óvévé tévén igazságban igyekezik élni az emberek előt. Málodſzor, *békeſségben*: mert lelki iſméretinek békeségéért, el-válhatatlanúl követi az igaz társalkodáſt. Harmadſzor, *Sz. Lélek által való örömben*; melly örömet egyedûl csak a' jó lelki iſméretnek csendeſségében érezhetni: s' oly nagy-is az hogy *minden értelmet felyúl halad*, Phil. 4. 7. ſemmi *nyelv* ki nem mondhattya azt, *ſzive-is* ſenkinek meg nem gondolhattya, hanem csak az a' ki érzi azt. Ez a-maz *örömnek tellyeſsége mellyet Chriſtus* Joh. 16. 24. Urunk igére az ő Tanitványinak a' háborúságoknak közepette, oly *örömmel-lyet ſenki el nem vehet ő tőllök*. vers. 22. Ez örömnek érzését ohajtá Dávid az ő Pœnitentia tartáſakor olly áhétatoſſan az Iſten

kezei-

kezeibôl: *Add-meg énnékem a' te idvezitésednek örömét.* Es ha az Angyalok annyira *örûlnek* az Egben egy bûnôsnek *meg-térésén*; magának a' bûnôsnek szivében az ôröm minémû nagy lészen! E' *világi bánat* még jó eleve jegyûl vagyon e' világiaknak fejeken, és bé-tôlti az ô sziveknek mind szegénlyikát a' halálnak keserûségével. Az *Isten szerint való bánat* a' Keresztyénekben (midôn Istennek tetszik hogy probállya ôket) *idvességre való meg-térést szerez, mellyet soha meg nem bánnak*: mivel az inkább idvességeknek fegedgyére szolgál, és ôk minden effele nyomorgattatásokban bizonyossak affelôl hogy a' *Sz. Lélek nékik vigasztalójok*: *ki a' mi vigasztalásunkat bûvölködteti a' Christus által* g *miképpen a' Christus szenvedési-is bûvölködnek mi bennünk*. De valamig ember istentelenségben él, h *nincsen semmi békessége*, (azt mondgya *Esaiás*) az ô *örôme csak belondság* (igy szól *Salamon*; i) k *gazdagsága csak sûrûséges sár* (igy állattya *Habakuk*; sôt az *Apostol* nem bôcsûlli azt a' l *ganéjnál* fellyebb (az istenes ember kincséhez képest:) minden ô örômének

Pfa.51.14. Luc.15.7. 10. 2 Cor.7. 10. ibidem. Joh.16.19 g 2 Cor. 1.5. h Isa.57. 21. i Eccl.2.2 k Hab.2. v.6. l Phil.3.8

m Luc.6 v. 25. nek vége csak m *jaj* azt mondgya Idvezitönk. Ne akadályoztaſſon tehát e' csalárd félelem meg tégedet, az iſtenes életnek gyakorlásától: Jobb nyomorúltan menni (*Lázárral*) az *égben*: hogy nem mint *Pokolban* világi örömmel és gyönyörüséggel tellyes lévén, a' *Gazdaggal*. Jóbb ideig zokogni az emberekkel, hogy nem mint örökkön örökké gyötrödni az *ördögökkel*.

Hetedik Akadálya a' Kegyes Életnek.

Fleres ſi ſcires una tua tempora menſem; Rides cũ non ſit for ſitan una dies. Th. Morus.

VII. Utolszor; *A' hoſzszú élet felöl való reménség*: mert lehetséges vólna-é hogy ha az álnok életü ember e' jelen lévő eſztendőt, ő utólſo eſztendejének; ez hólnapot, ő utolsó hólnapjának; ez hetet, utolsó hetének gondolhatná: iſtentelen életét meg-változtatná és jobbitaná? Bizonyára nem, hanem inkáb mentül hamarább a' meg-téréſnek leg jobb eſzközét fogná elő és új emberré lenne. De a' miképpen ama' gazdag Ember az Evangéliomban, *ſok eſztendőket igére magának a' nyugodalmas élet, a' gyönyörüség és a' büség felöl*, holott csak a' követ-

Luc.12. v.19.20.

kezendő

zendő étszaka sem vala övé a' továbbá való életre: Ezen-képpen sok hitetlen *Epicureusok* Has *istenűek* csalárdúl *sok esztendőket* igérnek magoknak, holot immár életeknek csak szintén a' végin akadtanak. *Jeremiás Prophéta* ezt veti okáúl a' Sidók bűneinek és nyomorúságinak, hogy tudniaillik *meg nem emlekeztenek a' magok utólsó idejekről.* Phil. 3 19. Thre. 1. 9.

Az Ember életének annya méhétűl fogva, koporsójáig való leg-hoszszabb folyamattya, kőzi, csak igen rővid: mert az *Aßßonyi állattúl szűlettetett ember rővid életű*, azt mondgya *Jób.* Csak igen *kevés Napok* rendeltettek az Ember életére, s' azok-is tellyessek *háborúságokkal.* Es bizonyára (az edgy *Istenes életnek gyakorlásától* ki-válva) menyivel jobb a' *Csecsemőnek* állapottya, ki tegnap *meg-kereszteltetett* s' ma *el-temettetett*, a' *Mathusáleménél* ki kilencz száz hatvan kilencz esztendőkig éle; e' kettő kőzzűl bóldogabb a' *Csecsemőjé*, kinek mind bűnei s' mind penig háborgattatási kevesbek. De mind két félről mi maradot e' mái napra? csak a' *puszta emlekezet.* Mitsoda bizodalmát helyheztetheti em- Job. 14. 1. ibidem. *Quotidie morimur, quotidie enim de-*

mitur pars vitæ, & tunc quoque cum crescimus vita decrescit. Vives.

ber hoßßú életében; holot egész életünk semmi nem egyéb hanem csak halál lesęs? Ugy annyira hogy a' mint az Apostol *protestál, mindennap meg-hal az ember.*

1 Cor. 15 31

Hallodé ezt oh testi bátorságban merült ember, a' te életed csak *lélegzett orrodban*, ne bizzál abban! *Lelked* sár házban lakik, ki ma hólnap csak nyakadban romlik: mellyet eszedben vehetsz, *szemeidnek homályosságából, Fúleidnek siketségéből, Orczádránczosodásából, Fogaid odvasságából, Inaid erőtlenségéből, Kezed reszketéséből, Csontaid kalendáriomából, rövid álmodból,* és *meg-őszülni* kezdett *hajadnak* minden *szálai*, mint meg annyi *Idézőid*, serkengetnek tégedet hogy készitsed magadat *a' haza menetelhez.* Mely minek előtte meg-lenne jer mennyünk az Atyád *Sírjához*: no nyisd-fel a' Koporsót, s' nézd-meg *Jóbbal* miképpen *Atyád néked a' Sír, a' férgek penig Anyád és Nénéid.* Látod mint vannak ezek? Nem sokáig te-is ekképpen lészesz. Balgatag! nem tudod melly hamar. A' te órád im ezentúl ki-foly, s'a' *Halál* azonban erőssen lesel tégedet.

Isa. 2. 22.

Job. 17. 13.

Homo est fatuus usq;

Embernek egész élete (azon kivül a' mit

a' mit Isteni szolgálatban tölt-el) csak merő balgatagság, mert az ember *negyven esztendeig* esében nem veheti a' maga balgatagságát; az után penig mikor már magát *meg ismérné, csak meg-hal.*

ad quadragesimũ annum, deinde ubi agnovit se esse fatuum vita consumta est, Luth.

Hallád-é *Cselédes gazda!* minek előtte több *rakás* buzádot látnád az *aratásban*, magadat *aratnak-le*; az Halál metzle tégedet horgas *Sarlójával. Kereskedő* ember! míg a' sok *hat hólnapok* el-múlnak, a' te *utolso holnapod is* elő érkezik addig, melly után te-is el-végeződől és nem kereskedel többé. Kemény *Bíró!* edgy kevés *rendelt idő* alat; a' te *életednek* határa-is elő ballag, a' mikor *mások felől* való *itileted* meg-szűnik, s'*magadnak* kel az itiletre menned. *Isten embere!* felmégy a' *Prédikálló székben*, hogy végső Prædikátiódat prédikállyad Halgatóidnak. *Nemes ember, Nagyságos* Ur, *Fejedelem, Király!* hadgy békét Hired neved őregbitésében fáradozó gőgős gondolatidnak; ezennel az Halál minden *tisztességedet* a' *porban* keveri, és olly alá valóvá tészen mint a' földet mellyet most lábaiddal tapodsz. Te-is *ki most e' Könyvet olvasod* hiddel bizonyossan, majd

Mors sceptra ligonibus æquat.

csak

csak *két lyik hely léſzen* az, az hol e' kőnyvet olvaſo *két ſzemeid* moſt vannak, és más fogja a' te *mezitelelen agy-kaponyádon* olvaſni. ennek a' leczkének valóságát, mellyet te moſtan e' *kis Kőnyvben* olvaſgatz; Melly hamar; nem tudom mondani, de effelől bizonyos vagyok, hogy a *a' te időd el-rendeltetett, hólnapid meg-határóltattanak, napid meg-ſzámláltattanak*, és még *leg-utolsó órád-is el-intéztetett*, mellyet ſoha te által nem hághatz. Mert akkor *az halálnak első ſzűlőtte* fel-űl az ő b *sárga lovára*, s' megjelenik kapud előtt: és (nem gondolván minden *jóſzágoddal, becsületeddel, ſzerelmes emberidnek keſerű ſiratáſokkal*) el-ragad tégedet mint foglyát *kezed lábod kőtve*; és teſtedet a' *főldnek terhe* alat tartya mind amaz napig, a' mellyen elő álattatol, c *hogy el-vegyed jutalmát annak a' mit a' teſtben cselekedtél, ahoz képeſt a' mit cselekedtél vagy jót vagy gonoſzt.* Oh ne gátollyon tehát meg tégedet bizonytalan hoſzſzú életed felől való *csalárd reménséged, a' kegyes, iſtenes életnek halogatás nélkűl való gyakorlásátúl!* Az Iſten ha d ma kegyelmével onſzol, kitsoda

a Job. 14. 5. 14. Pſ. 90. 12. Dan. 5. 26.

Stat ſua cuiq; dies.

b Apoc. 6. 8.

c 2 Cor. 5. 10.

d Heb. 3. 7

tőtt

tőtt néked hólnaprúl igiretet? Vaj ki sok iffiak vannak már Pokolban, a' kik meg-téréſeket vén korokra halaſztották vólt; de a' Halál *meg-téretlenségekben* ragadozta-el őket, régen az előtt minek előtte a' Pœnitentia tartáſra rendeltetett napot érhettek vólna. Valamentűl többen ideig fekſzik ember a' bűnnek nyavalyájában, annál nehezebben gyógyittathatik-meg, mert a' bűn tételnek meg-fokáſa ugyan őregbiti a' ſivnek keménységét, és igy à mely *akadály* tégedet moſtani meg-téréſedtűl tartóztat, ugyan azon léſzen vénségedben-is meg-téretlenségednek oka.

Pœnitentiveniam ſpopondit; ſed vivendi incraſtinum nõ ſpopondit. Chryſ. *Nemotàm divos habuit faventes, Craſtinum ut poſſit ſibi polliceri.* Sen.

Az okos ember midőn meſzſze földre akar indúlni, nem helyhezteti a' nagyobb terhet gyengébb lovára. Te penig mitsoda lelki iſmérettel terheled erőtelen, meg-avúlt vénkori idődet a' meg-téréſnek ſullyos terhével, holott még moſt leg jobb erőben lévén-is fel nem egyenesítheted magadat, hanem ſzintén elroggyadolan vagy az alatt? Vallyon okoſságé az ollyatén embertűl a' ki meſzſze és edgyſzer s' mind veſzedelmes tengeren akar evezni, ha mig a' *ſzél* ſzolgála a' *tenger* csendes, a' *kajó* épp, a' kormányos

jó egéſséges, a' *hajós legények-is* jó erejekben vannak; mind ez idó alatt csak hivalkodik, álomban telhetetlenkedik; s' akkor indúl a' tengerre mikor oſztán a' ſzél *meg-fordúl*, az idó *ſzélveſzes*, a' tenger *háború*, a' hajó *meg-avúlt*, a' kormányos meg *betegedet*, a' legények *meg-erőtelenedtek*? Miuek okáért oh *bűnös Lélek*, moſt vagyon moſt Iſtenedhez való meg-téréſednek ideje, mig *életed*, *egéſséged*, *erőd* és *Iffiúságod* vagyon hozzá. Térj-meg hát miuek előtte *amaz Napok* el-következnek, a' mellyeken ezt fogod mondani. a *Nincsen már ſemmi gyönyörűségem azén időmben.* Az Iſten a' maga ſzolgálattyában, az *első* b *ſzűlőttet*, és az *első* c *ſengét* s' még penig haladék nélkűl kivánnya-meg. *Ábel* d *juhainak elsső fajzásából és kövéréből ada ajándékot az Iſtennek:* a' jó ok-is ezt mutattya, hogy a' *jobb Urnak elsőb és jobb* ſzolgálattal ſolgállyanak.

a Ecc:12.1

b Exo.13. v. 2.

c Exo.22. 29.

d Gen.4. 4.

Minden ſzolgai azért Iſtennek *eſtekben vegyék, hogy Teremtőjőket*, e *iffiúságoknak idején kellyen ſzolgálniok*: f *jó reggel* mint *Ábrahám* iffiú korokban vigyék-fel az ő *iſiú Izákjokat*. g *Nem látyátok*

e Eccl. 12.1. Gen.22.3

f Gen:43.3

tyátok addig az én orczámot, (azt mondgya vala *Joseph* az ő báttyainak) *miglen a' ti iffiabbik ősséteket előmben nem hozzátok.* Te azért hogy láthatod-meg a' *Jésus* orczáját, hogy ha iffiab idődet az *őrdőgnek* adod, és a' Jésusnak semmit nem viszesz egyebet h a' *vak, sánta*, és meggőrbedet *vén idődnél? Vigyed kűlső Fejedelmednek azt*, azt mondgya *Malachiás* által az Isten, *lássad ha jó neven vészi-é tőlled.* Hogy fogadhatna a' *Fejedelmeknek Fejedelme* magának illyetén szolgát? Ha i a' *Babyloniai Király Iffiakat* (*macula nélkül valókat, illendőket*) kivána magának *hogy állanának az ő Palotájában*; az Egeknek Királlya csak *vakokat és sántákat* minéműeket a' *Dávid* lelke *gyűlől* k) fogadnaé-bé az ő Udvarában? Véled-é te azt, hogy midőn első esztendeidet a' Sátány szolgálattyában akarod tőlteni, az Isten vénségednek seprejével elégednék-meg? Ugy cselekedgyél, hogy valamiképpen az Isten, *régi Mesteredre* ne vessen ismét viszsza: hogy a' miképpen egész életedben csak annak dolgában jártál; azonképpen végtére érdemlett *jutalmadat* fizethesse-meg te néked.

h Mal. 1 8

i Dan. 1. 4

k 2 Sam. 5. 8.

Az

Az vólna-é alkalmatos idő az *igaz Pœnitentia tartáſra*, (à *minden munkáknac munkájára*,) hogy *bűnös lelkedet* Iſtenedhez térithetnéd, a' mikor magad ſaját teſtednek ſem vagy el-forditására még minden erődből-is elég a' puha ágyban? Ha *moſt* illy nehéz dolognak tartod te ezt; *akkor* ſokkal nehezebnek találod. Mert bűneid mind erőſsödtön erőſsödnek, ellenben penig *erőd* fogyton fogy, *lelked iſméreti* inkább inkább ijeſzt, *fájdalmid* inkább inkább el-vonſznak; az *halál félelmi* ámiton ámitnak, és jó akaróidnak gyakor *látogatáſok* annyira meg-háboritanak, hogy ha az *hitnek*, a' *békeséges türéſnek* és a' *vigaſztaláſnak* bűségével a' dolognak eleit nem véſzed, elégtelen léſzeſz, mind a' magadban való elmélkedéſre, s' mind penig jó akaróid biztató beſzédinek halgatására: Nem imádkozhatol ſem magad, ſem penig máſokkal edgyűtt, kik te éretted imádkoznak, Meg-eshetik az-is hogy vagy *Gutta ütmeg*, avagy valami egyéb olly *érzéketlenségſzerző halálos* nyavalya ſzálhat hirtelen réjád, a' mellyben ſem *Iſtened* nem emlithedd, ſem penig *magad állapotyd*

felől

felől nem tudſz *emlekezni*. Nem érdemledé-is meg eléggé, hogy Iſten el-felejtsen meg-tartani tégedet *halálodban*, ki olly feledékeny vóltál az ő ſzolgálattyá felől *életedben*? Az haláltúl való félelem ſokakat kénſzerit akkor e' kiáltáſra: *Uram, Uram:* de Chriſtus Urunk tudománt tészen, hogy *ő ſoha nem iſmérte* őket *magájéinak*. Sőt ſokan akkor (mint m *Eſau*) *keſerű könyhullatáſſal keresik a' megtéréſt, de nem tálálnak Pœnitentiának helyet*. Mivel embernek nincs *ſzabad akaratty a* arra, hogy akkor térheſſen-meg a' mikor akarná; hanem a' mikor *Iſten* néki kegyelmét nyujtyá: és ha az irgalmaſság olly meg-engeſztelhetetlennek jelenté magát, hogy ſemmiképpen nem nyita ajtót amaz ő *gyenge* bé-kéredző *Szüzeknek*, mivel *késön* zörgetének: Mit itélſz te, holott tellyes életedben nyitva áll néked ez ajtó, te penig, oh ruſnya nyavalyás ember! ſoha nem fáradoſz abban hogy bűneidet el-hagynád; mind addig-is valamig a' bűn maga el nem hágy téged: ſoha nem zörgetſz *ökléddel* Pœnitentia tartó ſivednek ajtaján. Méltán s' igazán nem nyilik-fel

l Matt. 7. 22.

m Heb. 12. 17.

Matt. 25. 11, 12.

Apo. 3. 20 néked az *Egnek ajtaja*, midôn nyavalyás állapotodban zôrgeted azt, holott míg békeſségben vagy nem hagyod a' *Chriſtuſt midôn zôrget, bé-menni ſzivednek ajtaján.* Ne bizzál avagy à késô Pœnitentia tartásban, avagy a' hoſſú életben. A' *késô pœnitentiatartásban ne*; mert igẽ félô hogy valamiképpen az à *Pœnitentia*, mellyet a' *halál félelmi* lajtolnak-ki emberbôl, edgyût az emberrel meg ne *hallyon.*

Sera Pœnitentia, raró ſeria.

Az *Hypocriták*, kik meg-csalnak másokat életekben, ôk-is meg-csalattatnak halálokban. Senkit az Iſten nem kedvel, hanem csak a' *ſzabad akarat ſzerint Aldozókat*: azért a' mely *Pœnitentiát* ôkedvel, annak ſzabad akarat ſzerint való-

2 Cor. 9. 7

Naſcentes morimur finisq; ab origine pendet: Et pubeſcentes cuncta ſenectа premit.

nak, és nem kételennek kell lenni. A' *hoſzſzú életben* le bizzál; mert a' *vénség*, az iffiaknak kerûl nyakokban: és a mint hogy ſemmi nincs bizonyosb dolog az halálnál, ezenképpen ſemmi bizontalanb nincsen a' meg-haláſnak napjánál: Sôt gyakorta midôn a' bûnnek meg-éréſe, a' bûn tételnek dûhôſsége által ſiet, az Iſten nagy hirtelen ez illyetén *bûnûveknek* életeket meg-rôviditi, avagy *fegyverrel, mértékletlenségekkel, ſzobzódá-*

ſokkal

ſokkal, töltözödéſekkel, avagy egyéb rettenetes *betegséggel*. Nem veheted te azt eſzedben, hogy a' gonoß Lélek halogattattya veled meg-téréſedet vénségedre; holot a' mindennapi példa tanit tégedet, hogy gyakorta *ezer* te idődkori Iffiak kőzzűl ſem érheti-el *egy* azt az időt, a' melyre te halogatz? Inditson-fel a' *Sz. Lélek* tégedet, *hogy többé már ne adgyad magadat a' réſzegeſekhez enni s' innya, hogy valamiképpen a' te Urad egy órában az Halált utánnad ne küldgye, a' melly napon nem-is várnád, és a' melly órában nem gondolnád, és el-ſzakaſzſza a' te életedet, és a' kép-mutató ſzolgák kőzzé ſzámlállyon, az holott léſzen ſirás és fog csikorgatás.* Ha penig *hoſzſzú életet* a ſzerez; féllyed az Iſtent, és várjad az *örők életet*. A' leghoſzſzabb élet-is e' világon, midőn olztán az utolsó Perczentéſt el-éri, csak ollyannak tetſzik mint az b *el-mondot beſzéd*, az c *ſemmivé lejendő párah* az d *el-hanyatlott árnyék*, az e *láttatott álom*, a' ſzép ékes *virág*, melly nevelkedik és f *virágzik* g *reggel de eſtve el-hirvad és el-ſzárad*: a' h *Takáts fonala*, mely hamar el-ſzakaſztatik. Csak *egy ſzempil-*

Nequities vita non ſinit eſſe ſenem. Matt. 24. 49. &c.

a Deu. 30 16. Prov. 3, 2.

b Pſ. 90. 9
c Jac. 4. 14
d Pſ. 109. 23.
e Pſ. 90. 5. f Pſ. 24
g Pſ. 90. 6
h Iſ. 38, 12.

i 2Cor. 4. 17. *lantáſnak* mondgya ezt *Szent Pál* i Oh
& Heb. 11. 25. tehát az embernek nagy bolondsága!
Kit a' bűnnek k *edgy ſzempillantás*
l 2Cor. 4. 17. *alatt való haſzna*, meg-gátol l *az örök dicsőſségnek terheſségétül!*

Ezek a' *Kegyes életnek* hét fő Akadályi, mellyeket ki kel magadból vetned, mint
Marc. 16. 9. *Mária Magdaléna* az hét *ördőgőket*, minek előtte a' Kegyes, Iſtenes Eletnek *valoságos Gyakorlója* lennél: avagy valami igaz reménséget vennél mind a' *Chriſtus-ſal jó kedvével kegyelem* által való *kőzősüléſed*, s' mind penig a' *dicsőſségben* vélle edgyűtt *részesüléſed* felől.

Luc. 8. 2.

Edgybe ſummáláſa mind ezeknek.

Hogy azért mind ezeket bé-fejezzűk holott im látod, hogy te a' *Chriſtus kivül, csak Bűn foglya*, *Halál kőzőſſe* és *Férgek eledele* vagy, kinek *gondolatid* hijában valók, *cselekedetid* hitvánok, *gyönyörűségidnek* alig vagyon kezdeti, *nyavalyáidnak* penig vége ſohúl nincsen: Mitsoda okos ember menne vakjában e' *Pokolbéli gyötrelemre*, ám bár bűnben élésével magájévá tehetné-is ideig az *Auguſtus Cſáſzárságát*, a' *Cræſus gazdagságát*, a'

Sala-

Salamon gyönyörüséges életét, az Achitophel tanácsosságát, a' Gazdag víg lakását, és szépen járását? Mert mit használna ember véle (Idvezitônk szava-ként) *ámbár ideig e' világot meg nyerné is, ha lelkét pokolra ejtené örökkön örökké.*

Látod azt-is melly nagy a' te *bóldogságod* a' Christusban; és melly haszontalanok az *Akadályok*, mellyek meg-akarnak tégedet attúl fosztani: *Meg óltalmazd* tehát (az *Apostol* intése szerint) magadat a' *bünnek csalárdságátúl.* Mert a' bün mely oly gyönyörüségesnek tetszik mostan romlott természetednek, edgy órában leg keserübb ellenségnek mutattya magát a' te *szegény Lelked* ellen: azonban penig (véletlen) meg-keményiti *meg-téretlen szivedet.* A' bün (mint a' *kigyó*) szépnek tetszik elsöben a' szemnek: de vigyázz a' fulákjára hátúl. Mellynek mérges fajzásit ha tudnád, szintén ugy meg óltalmaznád magadat attúl, mint a' *Kigyótúl*: Heb. 3. 11.

Mert,

1. Soha senkivel a' bün jól nem tészen, és mentül többet vét ember, annál gyülölségesbé tészi magát, Isten és a' jó Keresztyének elött.

2. A' bûn hoz te reád minden *kereſztet, kárt, kedvetlenséget és betegséget*, valamenyi rajtad eshetik. *A' balgatagok* (igy ſzól a' Sz. Dávid) *az ô gonoſzságoknak útáért és az ô hamiſságokért oſtoroztatnak.* *Jeremiás* ſiralmas-képpen kérdezkedik: *Miért panaſzolkodik az élô ember az ô bûneinek bûntetéſe felôl?* meg-felel maga: *Mi vétkeztünk* (ugy mond) *s' azért nem kedveztél te.* Innen téſzi a' Prophéta ama' *keſerû ſajgatást* a' bûn ellen mint minden nyavalyáknak oka ellen: *Jaj moſt nékünk mert vétkeztünk!*

Pſa 107.17

Thren. 3. 39.

ibid. v. 42

Thren. 5. 16.

3. Ha mentûl hamarább meg nem térſz bûneidbôl, a' te bûneid ſokkal keſervesb *csapáſokat, veſzélyt, kereſztet, ſzégyen vallást* s' több egyéb *bûntetéſeket* hoznak fejedre, hogy nem mint e'kédig. Olvaſd-meg effelôl, Lev. 26. 18. &c. Deutr. 28. 15. &c.

4. Utolſzor, ha ugyan el nem veted tôlled bûneidet; az Iſten (*mikor álnokságodnak mértéke bé-tellyeſedik*) *el-vétetgedet* bûneidért: mert miképpen hogy igaz ô, azonképpen hatalma-is vagyon, hogy *meg-ôllyön és bé-veſſen Pokolban, minden meg-keményedett meg-téretlen bûnöſ-*

Gen. 15. 16

ket.

ket. Ha azért el-akarod kerûlni a' *bûnnek átkozott tenyészését* mind e' világon, s' mind penig a' bûnért való érdemes ôrôk boßzú álláßt a' más világon; és egyßzer s' mind, ha bizonyos akarßz a' felôl lenni, hogy te nem edgyike vagy azoknak a' kik *meg-vettetett értelemre* adattattanak, *jer tehát* (oh bûnôs ember) *teßsék néked az én tanácsom, és vétkeidet igaßsággal válts-meg, és hamißságodat ßegénykehez való irgalmaßságoddal: Oh légyen orvoßláßa valahatévelygéßednek!* Náthán Prophéta csak edgy példát monda, s' Dávid mindgyárt meg-téré. *Jónás* edgßzer prédikálla a' *Ninivebéliekneks* az egéßz város *pœnitentiát tarta: Chriſtus* Urunk-is csak edgyßzer tekinte Sz. *Péterre, s' mindgyárt ki-méne és keßerveßßen ßíra:* No hát te-is, ki illy ßokßzor, illy ßok idôktûl fogva, és illy nagy ßzeretettel onßzoltatol, nem a' *Prophéták*, hanem a' Chriſtus a' Prophéták *Ura* által; sôt *önnön maga az Iſten követi által kéret tégedet, hogy békéllyél-meg ô véle*; haddel a' paráználkodáßt *Dáviddal*, térj-meg bûneidbôl az igaz *Ninivebéliekkel*; mondgy *vált a' gonoßz társalkodáßnak*

Dan. 4. 24

2 Sam. 12. 1. 13. &c.

Jon. 3. 5. 6, &c.

Luc. 22. 62.

2 Cor. 5. 20

mig a' J. Chriſt? irgalmaſó tekintél téged
és ſirj keſerveſſen ſok bûneidért *Péterrel.*

Ne elégedgyél-meg amaz *képes vallással*, mellyet az *újjá nem ſzülettettek* koholtanak magoknak az *igaz áhétatoſság* hellyében: mert a' ſok vélekedélek kőzött, ſokak csak el nem veſztették az *igaz vallâſnak gyakorlását.* Ne gondollyad azt hogy te elég jó Kereſztyén vagy mivel ugy cselekeſzel a' mint *leg többen* cselekeſznek, azonban nem-is vagy a' leg-roſzſzabbakhoz haſonló. Senki oly iſtentelen nem lehet, hogy a' bûnnek mindenik neméhez ragaſzkodhaſſék, (mert terméſzet ſzerint való ellenkezés vagyon némelly vétkek kőzött:) Hanem emlekezzél-meg Chriſtuſnak imé' mondásáról, *Matt.* 5. 20. *Ha a' ti igazságtok felül nem haladgya az Irás tudók és a' Phariſæuſoké, bé nem mehettek a' mennyeknek országában.* Gondold-meg magadban menyivel vagy még a' *Phariſæuſoknál* is aláb való; a' *bőjtőlésben, kőnyőrgésben, Predikátióra járásban* és az *alamiſnálkodásban.* Viſgald-meg alattomba menyi ſokpogányok, kik ſoha *Kereſtiséget* nem iſmértek, haladtak felyűl tégedet a' jó

Inter exceſſum & defectum. A' tékozló nem lehet főſvényegyeſzer s' mind.

a' *jó erkölcsnek jószágiban, és a' tiszteſséges életben.* Hol vagyon hát a' Chriſtusnak te *Meſteredned* élete? melly meſſze vagy még az *igaz Kereſztyénségtől*? Ha te akaratod ſzerint élſz valami *nagy vétekben*, ſoha nem lehet *újjá ſzületett Lelked*: noha *ſok* egyéb bűnökből megjobbitottad magad, mint *Herodes*. Az igaz Kereſztyénnek arra is kell nézni, hogy ſzivének igaz vólta ſzerint egyenlő-képpen járhaſſon Iſtennek minden parancsolatiban: mert azt mondgya Sz. *Jakab*, hogy *ámbár valaki az egéſz törvényt meg-tartsa-is, de ha vétkezendik egy dologban*, (ſzánt-ſzándékkal) *az egéſz törvénynek meg-rontásában a' bűnös*. Sz. Péter-is nem csak némelly, hanem *minden gonoſzságnak álnokságnak, kép-mutatáſnak*, &c. *le-vetkezésére* kiſztet minket. Edgy *meg ſzánás, bánás* nélkül való bűn ſzintén elégedendő az Ember Lelkének el-kárhoztatására. Ne álmodozzál más *általabb* avagy *könnyebb* úttal az Eg felé, azon kivül, mellyet Chriſtus Urunk irt mi elönkben az Ige által. E' penig az Út nem *könyü* avagy *kőzönséges*, hanem a *ſzoros* és *keskeny*, sőt oly *ſoros*,

Matt. 6.

Jac. 2. 10.

1 Pet. 2. 1.

a Matt. 7. 14.

b Matt. 19. 23. c Matt. 7. 14: Luc. 13 24

ſzoros, hogy a' mint Idvezitönk *proteſtál* b *á Gazdag nehezen mehet-bé azon*: a' kik *bé-mehetnek-is* csak c *keveſſen* vannak, s' még penig azok ſem mehetnek egyébként-bé, hanem *erös igyekezet* által, és némellyek az igyekezök közzül nem *elég erőſſek*. E' dolgot, Iſtennek, minden *Szentei* tellyes életekben jól tudták; holott oly gyakor *böjtöléſſel*, buzgó *imádkozáſſal*, Iſten Igéjének bűséges *halgatásával*, a' *Sácramentumoknak* vételével és bű *kény-hullatásokkal*, áhétatoſſan fohászkodtanak, hogy az Atya Iſten, az Ur Jéſus Chriſtusért vigye-bé őket Országában.

Ha te e' valóságot nem hiſzed; én bizonyoſſan mondom tenéked, hogy az ördög, ki tégedet moſtan el-hitetett, Menyországnak könnyű meg-nyerésével; maga adgya *jövendőben* előddben, hogy leg nehezebb munka ez e'világon. Ennek-okáért ha bátorságos *bizodalmat* kivánſz Lelked idveſsége felől magadnak, és bizonyos s' igyenes úton akarſz az Eg felé menni: Tégy ſzert mindgyárt (az *eſzes Szüzekkel* edgyütt) a' kegyes életnek *elsajára*, és öntsed-bé azt ma-

magad viselésének *Lámpásában*: hogy ekképpen *szüntelen való készségedben* kimehetsz a' *Vő-legény eleiben*, akar az *Halál*, s' akar penig az *Itélet* által jójjön-el hozzád. Mellyet hogy jobb módgyával cselekedhetsél: *Gyakorollyad naponként* imez következendő mód szerint tennen magadat.

Matt. 25. 1, &c.

MIKEPPEN KELL AZ EDgyes Embernek minden reggelét kegyesſen és Istenesſen kezdeni.

Mihelyt *Reggel* fel-serkensz, zárdbé azontúl erősſen, *szivednek ajtaját*, hogy semmi *világi gondolatok* addig bé ne sérkezhessenek, mig Isten az a *első helyet* abban el nem foglallya. Igy semminémű gonosz gondolat és akarat avagy bé-menni nem *mér* szivedben, a' vagy könnyebben ki-*rekesztethetik*, és a' szív osztán azon az egész napon, az *istenes életnek* és *kegyességnek* jó szagával inkább illatozik. De hogy ha szivedet (mikor álmodból elsőben fel-serkensz) Istened és az ő Igéje felől való szent Elmélkedésekkel bé nem töltöd, és mikint

à Primitia oris & cordis Deo offerenda. Amb. in Psal. 119.

az

az Ur sátorában a' *Lámpásokat* minden
Exod. 27. 20. 21. Reggel és Estve az *Isten Igéjének szépen*
Lev. 24. 2. *meg tört drága olajával* meg nem újjitod,
Psal. 141. 2 és meg nem fűstölöd az imádkozásnak
jó illatú fűstével: a' *Sátánnak* leg elsö gödgya-is az lészen, hogy mentül hamarébb világi elmélkedésekkel avagy testi kivánságokkal tölthesse-bé szivedet, hogy ekképpen tellyességgel alkalmatlanná tehesse az Isteni szolgálatra, és az egész napon semmivel egyébbel ne szagoskodhassék, hanem csak a' *meg-veszett és hazug* beszédeknek, s' a' *hirtelenségböl* esett káromkodó sok hűtölködéseknek rút *bűdösségével.* Minekokáért mindennapi munkádnak kezdeti légyen az *Isten Igéje* és az imádkozás. Es vidd-fel Istenednek a *meg-töredezett* szivednek *Oltáván*, lelkednek b *fohászkodásit* és *ajakidnak* c tulkait reggeli Aldozatúl s' a' napnak elsö sengéjévül: és mihelyt felserkensz, ottan igy szolitsad-meg maga szentséges Igéjéböl ötet:

a Ps. 51. 19
b Rom. 8
c Hos. 14. 3.

Az Reggel fel-serkenö Embernek Istenével való rövid Beszélgetési.

Az

AZ én Lelkem figyelmetesben várja az URAT, hogy nem mint a' Virrasztó a' Reggelt: Annakokáért oh Ur Isten kőnyőrűly én rajtam, áldgy-meg engem, és orczádat világosits-meg én rajtam: tőlts-bé kegyelmességeddel e' Napnak kezdetin az én szivemet; Ekképpen én meg-vidámúlok, és őrvendezek az én életemnek minden napjaiban. Ps. 130. 6. & 67. 1.

REGGELI ELMELKEDESEK.

Az után elmélkedgyél ezekről.

1. Hogy a' melly kőnnyen a' Mindenható Isten tégedet e' Reggel ágyadban a' természetnek álmából fel-serkente: oly kőnnyen fel-kőltheti amaz utolsó Napon-is testedet a' *Koporsóban az halálnak álmából.* Mely utolsó Napnak fel-virradásakor *el-jő a'* Christus, *hogy meg-dicsőittéssék az ő szentiben*, és az ő *sok ezer Szentinek Testekedgyenként* (az ő dicsőséges testéhez hasonlatosok lévén) *fénlenek s' rágyognak* mint a' *Nap.* Az Angyalok-is mindnyájan az ő dicsőségek- Psal. 99. 2 Thes. 1. 10. Jud. v. 1. Phil. 3. 21. Mat. 13. 43 & 17. 2. Luc. 9. 31.

ségekben tündöklőlnek, az Ur *Jésus Christusnak* teste penig, *dicsőséggel* és *fényeséggel* őket mind felyűl haladgya: *Istensége* még annál-is inkább. Ha *egy Napnak* fel-jövése a' Reggelt igy *meg-fényesíti*: minémű *fényes* és *dicsőségessen ragyogó* reggel léfzen az, mellyen annyi fok *ezerni ezer* Szenteknek a' fényes *Napnál* fokkal inkább tündöklő testek

Act. 17. 31 jelennek-meg, és az Ur *Christus* dicső

1 Cor. 6. 3. *Seregéhez* adgyák magokat, ki akkor in-

Jud. v. 19. dúl-ki *az igazságnak fzékihez*, hogy megitéllye a' gonosz Angyalokat és az istentelen embereket. Meg-láfsad tehát, hogy e' Napnak hivságos dicsőfsége és el-mulandó haszna réfzetlenné ne tegye lelkedet annak a' Napnak őrők *béldogságában* és *dicsőfségében*, melly tulajdonképpen neveztetik

Luc. 14. 14. *Igazaknak fel-támadásának*. Az oktalan állatoknak-is vagyon fzemek e' *rend fzerint való* Napnak Világának nézésére: de te azon légy hogy Hitednek Szemeivel láthafsad meg még jó eleve e' Nagyságos *Napnak* Világofságát.

1 Pet. 1. 8. Job. 1. 7. II. Hogy nem tudod mely közel járúlt vólt hozzád ama' *Sivó rivó* Oroszlán

lan módgyára bé-nyelettetésünk után leſeſkedő Gonoſz Lélek, mikoron aluttál: kitűl magad erejéből magadat ſemmiképpen meg nem óltalmazhattad vólna, ő bizony, csak gondolni ſem tudod, minémű nagy gonoſzságot cselekedet vólna rajtad, ha a' kegyelmes Iſten mind te magadat s' mind penig a' mid vagyon, *környúl* nem *vötte vólna* mindenkor vigyázó gondviselésével, és az ő áldott Sz. *Angyalival* tábort nem jártatott vólna környűlőtted. Job. 1. 10. Pſa 121. 4. & 34. 7. & 91. 11. Gen 32. 1, 2 2 Reg. 6. v. 16.

III. Ha a' *Kakas* ſzót hallod, mindgyárt Sz. *Péter* juſſon eſzedben, és *kövesſed* ötet a' meg-térésben. Ezen *Kakas* ſzónak alkalmatoſságával emlekezzél-meg az utolsó Napi *Trombitának*, halálodból fel-ſerkentő meg-fuvaltattatásáról-is; s' ſály magadban és gondold-meg, hogy ha *moſtan a' Kakas* ſzó hellyet, az a' *Trombita* ſzóllana, mitsodás állapotban találna? Légy ollyan azért minden Reggel, a' minémű akkor kivánnál lenni; hogy valamiképpen *akkor oſtán* azt ne kelleſsék kivánnod, hogy bár toha ne-is hallottad vólna azt: sőt még *ſzületéſed napját*-is meg ne átkozzad Luc. 22. 61, 62. Jer. 20. 14 Job. 3. 3.

Tit. 3. 5. Gallo canente, spes alate relinquit insidias, &c. Amb. Hexam. lib. 5. cap 14.

zad újjá születetlenségedért. Mikor a' *Kakas* szóll, mindgyárt meg-hûl a' reménység a' *Lopóban*, és éjjeli incselkedéſit félben hagyni kénszerittetik: Ekképpen az ördög mihelyt véſi észében, hogy az áhétatos Lélek vigyázásban vagyon Reggeli szent Elmélkedéſi által, mindgyáráſt meg-csökönik a' kiſirtésben, és az ember után továbbá nem incselkedik.

Psa. 139. 2, 3.

IV. Emlekezzél-meg arról-is, hogy a' Mindenható Iſten ágyad környûl vagyon, és jól láttya mind le-fektedet, s' mind fel-kőltődet: jól érti gondolatidat, és minden útaid tudára vannak néki. Arrúl ſe feletkezzél, hogy edgyſzer s' mind egéſz Etſzaka környûlled

Gen. 32. 1, 2. Pſ. 91. 5. 11 Act. 12. 11

vigyázó és tábort járó *ſzent Angyali-k*, jól rejá vigyáztanak fel-ſerkenéſedre és fel-kőltődre. Valamiket cselekeſzel azért, meg-láſſad úgy cselekedgyed, mint illy nagy Iſtennek, és az ő ſzent Angyalinak méltóságos *tekintetek* előtt.

V. Mikor ôltőzől az juſſon eſzedben, hogy kezdetben az ôltőzet, csak a' bûn ocsmány gyûmölcsének, a' ízégyennek, el-fedezésének okáért adaték első Szüléinknek: Es hogy ugyan azon

ôltő-

öltözet, a' meg-ölettetett oktalan állatoknak *excrementumokból*, bőrökből a' vagy szőrökből készittetett. Annakokaért öltözetednek akár *materiájára*, akar penig *eredetire* tekints, de nem hogy a' kevélykedésre lehetne okod, hanem inkább valamenyiszer ruhádat látod a' vagy gondolod, mind annyiszor meg kell magadat szégyenlened s' alázznod, tudván azt hogy akar melly czifra légyen-is az *öltözet*, az mindazáltal semmi nem egyéb, hanem csak a' szégyennek czikornyás fedele. Eszedben vegyed hát, hogy miképpen testi öltözetedet a' végre szerzetted, hogy szemérmedet el-fedezzed, és testedet a' hideg ellen meg-őrizzed: azonképpen arrúl az *öltözetedrúl* is gondot viselj, mellyel *elkedet-is* bé-fedezgesd; amaz *mennyegzői ruhárúl*, tudnia-illik mely a' *Christus igazsága*: hogy valamiképpen, mikor legfényesb *öltözetben* vagyunk fel-öltözetvén az *emberek* előtt, *mezitelenül* ne találtassunk az Isten előtt, hogy minden ocsmányságunk meg ne tessék. Hanem hogy inkább az ő *igazságával* (mint valami szép fejér köntössel) minnen ma-

Mat. 22. 11
Rõ. 13. 14.
1 Cor. 1 30
Phil. 3 9.
Apo. 3. 18
Eph. 4. 24

Apo. 16. 15

gunkat a' véghetetlen ſégyen vallás előt el-fedezheſsük, s' bé-paiſolhaſſuk lel-
Mat.22.13 kűnket amaz őrők ſirás és *fog csikorgatás* hozó hideg vétel ellen. Ezzel edgyűt emlits-meg azt-is, mely áldott Nép vólna e' mi Nemzetűnk, ha minden *ſelyem* avagy egyéb czifra ruha a' meg-ſzenteltetett Léleknek vólna fedele. De azt-is minden meg-gondollya, hogy a' kit *Iſten* effęle kűlső áldáſival bővebben látogatott; tőbb *belső háládatoſságot-is* várnak attúl. Ha penig kűlőmben léſzen a' dolog, a' *Szám adás* ſokkal ſanyarúbban eſik az utólsó Napkor.

VI. Viſgáld-meg azt-is, miképpen újúllyon-meg rajtad az Iſten *Kegyelme* minden reggel, mint edgy *újjabb újjabb életet* vévén ő tőlle minden nap: ki felhozza viſzont reád a' Napot az ő ſzűntelen pállya futáſa után. Ne engedd tehát a' Napnak *dicsőséges* világoſságát hijában ragyogni, hanem inkább valamikor lehet előzd-meg az ő *fel-kelését* hálá-adáſiddal; áldozzál ő Felségének az el-vőtt jókért, és ágyad ſzeginél térdre eſvén, kőſzőntsed őtet a' *virradás* kőzben valami áhétatos *Antelucanumoddal*,

avagy

avagy reggeli *Soliloquiumoddal*; mellyben *bűneidnek* alázatos meg-vallása, sok féle fogyatkozásid bocsánattyának kérése, hálá-adás az el-vőtt jókért, és mind *magadnak hozzá tartozóiddal* edgyűtt, s' mind penig az egész *Keresztyén anyaszentegyháznak* kegyelmes védelmezése felől való *Supplicátiód* foglaltassék.

Rövid Tanitás a' Sz. Bibliának esztendőnként könyű, hasznos és idvességes által olvasása felől.

DE mivel, miképpen hogy az *Imádkozásnak Lelke az Hit*, azonképpen az Isten Igéjének olvasása, és a' felől való elmélkedés *Szüléje* annak. Annak okáért minek előtte reggel könyörgenél, olvass edgy Részetskét el az Isten könyvéből, és az után valami kevés ideig elmélkedgyél magadban, és láss-meg minémű nagyságos dolgok adattassanak abból elődben.

Mint elsőször, minémű jó tanácslás a' vagy intés vagyon abban a' Részben a' *jó cselekedetek* és a' *szent élet* felől.

Másodszor, minémű *fenyegetések* irattattak-meg ez illyen avagy amollyan bű-

bûnök ellen: és az Istennek az illyen a' vagy amollyan Embereken esett bûntetésének a'vagy boszszú állásának, mely rettenetes példái legyenek abban megirva.

Harmadszor, mitsoda áldásokat igér az Isten a' *Türőknek* a' *Jámbor életüveknek*, a' *Könyörületesseknek*, az *Alamisnálkodóknak*, az ô szolgálatyában *Ahétatoskodóknak* a' *Szeretetüveknek*, az *Hivőknek*, az Istenben *Bizakodóknak*, és több effele jószágos *cselekedetüveknek*.

Negyedszer: minémû kegyelmes szabaditásokat cselekedett Isten, és mint áldotta-meg azokat kik ô néki igaz és áhitatos Szolgai vóltak.

Ötödször, mind ezeket te magadra szabjad, s' ne-is olvass semmit a' *Bibliából* csak *Historia* kedvéjért; hanem mint meg annyi ujjontában hozzád az *Egből* küldött leveleit Istenednek, úgy fogadgyad. *Mert valamik meg-irattattanak, a' mi tanúságunkra irattattanak-meg.*

Rom. 15. 4

Hatodszor, valamit annak-okáért olvass, szintén olly nagy becsedelemmel olvasd, mint ha az Isten maga állana feletted, és ô Felsége szóllana mind azokat

kat az igéket teneked; ő maga ſerkengetne azoknak a' jóknak cſelekedetire, és az illyen a' vagy amollyan *bűnöknek* el-távoztatására: el-hitetvén magaddal, hogy ha *ugyan azon vétek* (mellyet ott olvaſsz) találtatik te benned-is meg-térés nélkűl, te reád-is haſonló bűntetés következik: De ha *haſonló kegyes és Szent életben* foglalod magadat, haſonló áldáſival áld-meg az Iſten tégedet-is.

Edgy ſzóval, valamit a' *Bibliában* olvaſsz, ſzabjad e' két kiválik éppen való dologra; ugy mint, *Hitednek* megerőſſítésére, és *Meg-téréſednek* nevelésére: mert miképpen e' két rővid Ige *Suſtine* & *Abſtine*, *Szenvedgy* és *Tartóztaſd magadat*, a' jó *Philoſophuſoknak Epitomeok* vala; igy ezek (CREDE & RESIPISCE) *Hidgy* és *Térj meg, ſummája* az egéſz Kereſztyénségnek. Edgy *Réſzetskének* illyetén *értelemmel*, és annak magadra *ſzabásával* edgyben kőttetett el-olvaſáſa, nagyobb lelki épületedre ſzolgál, hogy nem mint ha futva őtöt olvaſnál-is el, ſemmit azokból illyenképpen magadra nem ſzabván.

Epicteti dictum.

Ha e' mód ſzerint mindennap három

három *Réſzt* el-olvaſz, edgyiket *Reggel*, máſikat *Délben*, harmadikat *Eſtve*; tehát az egéſz ſzent Iráſnak minden *Kônyveit* * (négy Réſzek hiján, mellyeket más idôben nagyobb ûreſséged lévén, el-olvashatſz) *edgy eſztendeig* minden dolgod haladékja nélkûl által olvashatod. A' Réſzeket penig rendel olvaſſad, hogy mind a' *Hiſtoriákat*, s' mind penig a' *Szent Iráſnak* czéllyát inkáb eſzedben veheſſed. Az b *Apocryphus* kônyveket vagy olvaſod vagy nem, ſabad vagy vélle, mellyek mivel emberi Lélek által irattattanak; az holott ſzent Iráſſal edgyeznek, el-hidgyed; ha hol penig nem csak félre hadgyad.

* Az O Teſtámé. tombéli Sz. Iráſnak könveiben 779. Réſzek vannak, a' Soltárokat 60. Réſzekre tudván, mind öſſve 839. reſzek léſznek: mellyekkel edgyben vetvén az Uj Teſtámentombéli Iráſnak 260. Réſzeit, mind öſſveſséggel 1099. Réſzek léſznek; Mel-

(b *Hos viginti duos libros lege, cum Apocryphis verò nihil habeas negotii: has tantum ſtudioſe meditare Scripturas, quas in Eccleſia confidenter legimus. Multò prudentiores & religioſiores fuerunt te Apoſtoli & primi Epiſcopi veritatis duces, qui nobis eas tradiderunt. Tu igitur cum ſis filius Eccleſiæ, non tranſgrediaris illius terminos: Ac Vet. Teſtamenti [ut dictum eſt] viginti duos meditare libros.* Cyril. Hier. Catecheſ.)

De talám azt mondod, hogy ſok foglalatoſſágid miat nem érkezhetel mind ezekre, dolgod haladékjával és károddal lenne, ha

ha minden Reggel edgy edgy Részt olvasnál, &c. Ob *ember, ember*! emlekezzél-meg minémű rövid ez a' te *életed*; és *mind azok a' te foglalatosságid* csak e' *rövid életedre* tartoznak; Az *Idveſség* penig és a' *Kárhozat* örökké valók. Kelyfel azért minden reggel *annyival elébb*: *rothadandó teſtedet* foſzſzad inkább edgy kicsiny álmától meg, hogy nem mint, mind *Lelkedet* illy idveſséges *eledelétől*, mind Iſtenedet az ő ſzolgálattyától. Szolgállyad azért a' *Mindenhatót* illendőképpen mig időd ésegéſséged vagyon hozzá.

ſyeket ha hármanként három ſzáz hatvan öt felé oſztunk (mivel ennyi ſzámú napok vannak edgy eſtendőben) csak 4. Részek maradnak fenn melyeket az elődben irott mód ſzerint bizonyos időben el-olvashatſz.

Ezenképpen el-olvaſván minden reggel edgy edgy *Részt*, és immár könyörögni akarván, juſſon eſzedben, hogy az *Iſten ſzentségnek Iſtene* c mellynek emlitésével gyakorta-is int minket: d *Legyetek ſzentek*, *mert én-is Szent vagyok*. Es mikor *Nádábot* és *Abihút* megemléſztette vólna-is ama' mennyei hirtelen tűzzel e az *idegen tűzzel való* áldozatért, (mint ma-is cselekeſznek azok, kik a' *gonoſságnak* és *hitván kívánságok-*

c Lev. 20. 26.
d Lev. 11. 44. & 19. 2. & 20. 7.
e Lev. 10. v. 2.

nak tűzével gerjedező ſzivel imádkoznak) nem adá az Ur egyébb okát ez ő rettenetes *Itiletinek*, hanem ezt: *A' kik*
Verſ. 3. *én hozzám kőzel jőnek azokban ſzenteltetem én meg*; mint ha ezt mondaná: hogy ha, ugy mond: én azok által kik nékem ſzolgaim, meg nem ſzenteltetem, az az: nem ſzolgálnak nékem a' ſzerint a' ſzentség ſzerint, mellyel tartoznának: megſzentelem én ő *bennek* magamat, megſzégyenitvén őket igaz *Itiletemmel*, mellyet az ő gonoſzságok érdemel. Minekokáért, nem ſzenvedhet az Iſten ſemminémű ſzántſzándékos tiſztátalanságot és undokságot azokban kik ő nékik ſzolgálnak: ugy annyira hogy még csak azt is meg parancsolta az *Izrael* Népének
Deut. 23. 13. 14. hogy mikor Ellenségekkel *Táborban* ſzállanak, *áſotskát hordozzanak magokkal, és fél felé mentekben* azzal *vermetskét áſván, ganajokat abban el fedeznék. Mert a' te Urad Iſtened* ugy mond, *a' te Táborodban jár, hogy meg ſzabaditson tégedet: Légyen azért a' te Táborod tiſzta: és ne láſſon ti kőzőttetek valami rutságot, hogy el ne fordúllyon te tőlled* Ha még az *hadakozáſnak* idején a' mezőben-is illy

nagy

nagy tiſztaságot kiván ô az embertûl; mennyivel nagyobbat vár házunkban a' békeségnek idején mi tôllünk: Azért mondgya *Zophár* a' *Jób* könyvében: *Hogy a te ſzivedet hozzá készited*, ugymond, *és kezeidet hozzá ki-terjeſzted, ha álnokság vagyon Szivedben: meſſze távoztaſd és ne hadgyadaz Hajlékodban lakni.* Mert a' mint *Eſaiás* mondgya: *Ha valami tiſztátalanság léſzen a' mi kezeinkben (az az: olly bûn mellyből még ki nem tértünk) ám bár ki-terjeſzſzük ù ô hozzá kezeinket, és bátor gyakor imádkozáſokat tegyünk, az Ur mindazáltal elrejti az ô ſzinét mi tôllünk, és könyörgésünket meg nem halgattya.*

Job. 11. 13, 14.

Eſai. 1. 15.

Ez okáért, minek elôtte az imádkozáshoz fognál, meg-láſſad hogy az Iſten ſzomorúan láſſa ſzivedet bûneidért: és hogy *elméd* kétzen légyen (az ô kegyelmeſsége veled lévén) életednek megjobbitására. Es oſztán meg-moſdván, és hivatalodhoz s' az Iſten képéhez (mellyet viſelſz) illendô *ôltôzetedet* rajá vivén, zárkozzál-bé *Agyas Házadban*, és ágyad elôtt avagy más alkalmatos hellyen térdre eſvén, emeld-fel *ſzivedet kezeid-*

del és szemeiddel edgyütt nagy becsületessen, mint Isten tekinteti előtt, ki jól láttya *lelkednek minden indulatit*: és vidfel ő Felségének tőredelmes szivednek *Oltárán* a' te Könyörgésedet mint edgy reggeli áldozatot, a' *Christus Jésusnak* közben járása által, ezekkel avagy ezekhez hasonló meg-hullámodott beszédekkel.

REGGELI IMADSAG.

OH Mindenható dicsőséges nagy isten! ki tellyes vagy meg-foghatatlan hatalommal és
1Reg.8.27 őrökké való felséggel; kit az *Eg az Egeknek Egei bé nemfoghatnak*: tekints alá az Egből én reám méltatlan Szolgádra (Szolgálódra) ki itt *kegyelmességednek Széki* előtt
Zsa.132.7 Heb.4.16. arczra borúltam. De tekints én
Dan.9.18 Mat:3.17. rejám, édes Atyám, *edgy szülött Fiadnak* (*kiben egyedül meg-engesztelttetél*) *a' Jésus Christusnak érdeme és közbenjárása által*: Mert magamtúl méltó arra nem vagyok,

hogy

hogy tekinteted eleiben állyak, avagy szóllyak *tiſztátalan aiakimmal*, illyen ſzent Iſtennel mint te vagy. Mivel te tudod, hogy én *bűnben fogantattam* és *szűlettettem*; életemnek-is minden napjaiban álnokságban éltem: el-annyira, hogy minden te parancsolatidat által hágtam, vétkes *indulatimmal*, tiſztátalan *gondolatimmal*, gonoſz *beſzédimmel*, és álnok *cselekedetimmel*: *el-mulattam* ſokat tiſztemben, mellyet egyébként ſzolgálatodra meg-kivántál vólna tőllem; és ellenben nem kevesſet cselekedvén-meg azok közzűl a' bűnök közzűl, mellyeket nagy bűntetés alatt meg-tiltottál.

Iſai.6.5. Pſa.51.5.

Gen.6.5. Matt. 25. 19. & 12. 34. Pſ.140.1,2 Dan.9.10 Lev.26. 14. &c.

(Itt valláſt kell tenned titkos büneidről, mellyekkel Lelked iſméreti meg-terheltetett; környül álló dolgaival, napjával, helyével, módgyával edgyütt, ekképpen: De kiváltképpen oh édes Iſtenem, nagy ſzivbéli ſomorósággal téſzek én valláſt tenéked, &c.)

Ezek-

Ezekért az én undok bűneimért, állottam édes Istenem te elődben, méltónak itélvén magamat minden *átkaidra*, és mind ez életnek minden féle nyomorúságira, s'mind penig e' bűnőkkel tellyes napok után kővetkezendő minden-némű győtrelmekre, ha csak érdemem szerint fogsz én velem bánni. Sőt szerelmes Atyám, meg-vallom hogy *soha el nem fogyható kőnyőrületességed és irgalmasságod* vólt egyedűl az oka, hogy regen eddig szégyent nem vallottam és meg nem emésztettem. *De te nállad, Uram, kegyelem és tellyes váltság vagyon. Annakokáért a' te kőnyőrületességednek sokaságában, és az Ur Christus érdemében bizván*, esedezem mennyei felséges szined előtt, *ne ssály pőrben itiletben a' te Szolgáddal, és ne számlállyad e' kédiglen való sok bűneimet*: mert ha azt miveled, *edgy*

Gal. 3. 10.

Thren. 3. 22.

Ps. 130. 3.

Psal. 5. 7. & 13. 6.

test-is

test-is meg nem igazúlhat te előtted; sem penig edgyetlen egy élő ember tekinteted előtt meg nem álhat. Könyörűly azért én rajtam, és *sok bűneimnek undokságát*, amaz *Jésus Christus* oldalából ki-áradot drágalátos vérnek érdemével *mosd-el*. Es mivel ő az én törvény törőlemmel érdemlett rettenetes Atkot el-viselte: Oh édes Atyám, szabadits-meg engemet az én *bűneimtűl*, és mind azoktúl a' te *ítéletidtűl*; mellyek én rajám következhetnének azokért. Vesd oly meszsze azokat magad elől, a' *melly távul vagyon a' Nap kelet Nap nyugattól*; Temesd-el azkoat a' Christusnak koporsójában, hogy soha én ellenem fel ne támadhassanak, és se ez életben meg ne szégyenitheſſenek, sem penig a' következendőben örők kárhozatra ne *sententiázhassanak*. Es kérlek, édes Uram, tégedet, hogy nem csak

Pſ. 143, 2.

Ezec. 36. 25.
1Joh 1. 7.
Gal. 3, 2.

Pſ. 102. 12.
Colo. 2. 12, 13.
Eph. 2. 5, 6

Joh. 2.29 csak el-mossad, *macula* nélkűl va-
Ps. 51.9,10 ló *Bárányodnak* vérével az én bű-
neimet, hanem edgyszer s' mind
tisztogassad - meg - is természeti
romlotságomnak seprejétűl az
én szivemet: hogy érezhessem
bűneim *erejének* és *munkáinak*
Gal. 5.24. 25. meg-őldőkőltetéseket *Szent Lel-*
ked által én bennem; Es ekkép-
pen *elmémnek* és *akaratomnak* na-
gyobb szabadságával szolgálhas-
sak tenéked *őrökké való Istenemnek*
Luc. 1. *szentségben és igasságban* e' mái na-
74,75. pon. Adgyad añak felette kegyel-
mességedet énnékem, hog' ugyan
azon Sz. Lelkednek igazgatása és
velem léte által, maradhassak-
meg *hűséges* és *fegyhetetlen* szol-
gálatodban mind hóltom napjá-
iglan, hogy mikor ez *halandó élet*
el-múlik, lehessek részes az *Halha-*
tatlanságban, és az őrök bóldog-
ságban Mennyei szent Országod-
ban részesűlhessek. Ez időkőz-
ben

ben penig szerelmes Atyám, ha az néked áldott tetszésed és akaratod, hogy életem napjainak *kevés számát* még tovább tőltsem, avagy penigimmár el-végezzem: *Tanits-meg engemet hogy tudhassam az én napimnak számát, hogy szivemet bölcseséghez szabbhassam:* Es miképpen több több napokat adsz életemhez; ekképpen adgy *megtérést* és *meg-jobbúlást-is* az én napimhoz, hogy a' miként esztendeimben nevekedem, nevekedhessem kegyelmedben és néped előt való kedvességben-is. E'végre add tellyességét mind azoknak a' te ajándékidnak bennem, valamellyek nélkül tudod hogy szűkölködöm; nevellyed azokat-is mellyeket már adtál, hogy igy jobban jobban *el-készittettessem*, arra a' *kegyes életre* és *becsülletes magam viselésére*, melly által neved dicsőittetik, másoknak jó

Pſ. 90, 12.

példa

példa adó léſzek, és az én ſzivem nagyobb vidámsággal legeltettethetik a' jó lelki iſméretnek bé-
Rom.14. 17. keségével, s' a' *Szent Lélek Iſtennek* örömével inkább bé-telhetik. Es itt, édes Atyám, ſzükséges adóſságom ſzerint, alázatos és ſzivbéli hálát adok én tenéked rejám ki-áraſztott mindennémű jó áldomáſidért: Nevezet ſzerint hogy ingyen való ſzabados ſze-
Eph.1.4. Mat.25.35 relmedből, *örök végezéſed ſzerint világ fundáláſa elöt*, el-válaſztottál engemet az idveſségre melly
Gen.9.6. a' *Jéſus Chriſtusban* vagyon: hogy
Eph. 4. 24. *képedre és haſonlatoſságodra teremtettél*, és immár azt-is helyre kez-
Col.3.10. detted állatni bennem, a' mit első Szűléimben el-veſ;tettem vólt hogy Szent Lelked által hatható képpen hijtál: *Evangéliomodnak prédikállásában*, és a' *Sacramentumoknak* vételében idvezitő kegyelmednek iſmérésére, és ál-
dott

dott akaratodhoz való engedelmeſségre: hogy meg-váltottál engemet *edgy ſzülött Fiadnak* vérével a' *Sátánnak* kiſirtetitől és a' *pokolnak* kinnyaitúl: hogy *ingyen kegyelemből meg-igazitottál* engemet *Chriſtuſomban* való *hitem* által, holott egyébként *terméſzetemben fia vólnék az haragnak*: Hogy Sz. Lelked által meg-ſzenteltél, és illy hoſzſzú időt engedtél énnékem a' meg-téréſre, annak minden eſzközeivel edgyütt. Haſonlatosképpen hálákat adok néked édes Atyám *életemért, egéſségemért, jóſzágomért, legeltetéſemert, ruházatomért, békeségemért, ſzerencsés vóltomért és a' bőségért:* és hogy ez étzaka engemet meg-őriztél minden *lelki* és *teſti* veſzedelmektűl, s' e' napnak kezdetire jó egéſségben virraſztottál. A' miképpen azért hogy immár fel-ſerkentetted *teſtemet* az *álomból*: ezen-kép-

Eph.5.14 pen kérlek, hogy *Lelkemet-is* kőlts fel *a' bűnökből*, nevezeteſſen a' teſti bátorságból: és a' mint, a' napnak Világoſságát fényeskedteted teſti ſzemeim előt, ugy édes Atyám ſzivemet-is *világoſítsd-meg*

Luc 16 8. Phil. 2.15. Act. 24 16 *Igédnek és Lelkednek világával: és* adgyad hogy mint a' *világoſság fiainak* edgyike, járhaſſak Sz. akaratodban engedelmeſséggel te előtted e' mái nap: és *igyekezhesſem hitemet és tiſzta lelki iſméretemet meg-tartani előtted és minden emberek előtt*, minden én gondolatimban, beſzédimben és cselekedetimben. Ekképpen áld-meg Uram: minden *igyekezetimet* és *cselekedetimet-is* valamellyekhez e' mái nap kezdek, hogy azok-is ſzolgállyanak *dicsőſségedre*, egyebeknek javokra, és a' magam Lelkének és lelki iſméretemnek vigaſztalására, midőn azokrúl *ſzámot véſzeſz* tőllem. Oh édes Atyám,

tyám, óltalmazd-meg e' te *szolgádat*, hogy semmi gonoszt ne cselekedgyék e' mái napon; és ne engedgy az ördögnek, avagy az ő *gonosz Angyalinak*, sem penig az álnok ellenségnek, hatalmat és erőszakot tenni én rajtam: Hanem inkább kegyelmes gondviselésednek áldott szemei vigyázzanak én érettem, *jómra* és nem *veszedelmemre*. Parancsold-meg áldott *Angyalidnak*, hogy *járjanak tábort* én környülöttem, óltalmazzanak engemet ki-menetelemben és bé-jövetelemben, mint meg-igérted azoknak kik félik a' te Nevedet. Mert *szent kezeidben ajánlom*, *én édes Atyám*, *lelkemet*, *testemet*, cselekedetimet és mindenemet valamim vagyon, hogy igazgassad, őrizzed és óltalmazzad: el-hivén azt, hogy valakit te, óltalmadnak szárnyai alá vészesz, el-nem vész és semmi

Zach. 3 2.

Psal. 34 8.

Psal 31. 6. Luc. 23. 46.

kárt nem vall. És ha valamikor
Neh.13.31 e' napon *gyarlóságomból* el-feledlek-is tégedet; de te Uram emlekezzél-meg könyörületeſségedből én róllam. Mind ezeket penig cselekedgyed nem csak én velem, hanem minden Kereſztyén emberekel. Légy kegyelmes a' te Anyaſzentegyházadnak, és egéſzſzen a' te választott ſeregednek, akár mely föld ſzegeletiben éllyenek. őrizd-meg őket, az *ördögnek* e' *világnak* és az *Antichriſtuſnak* dühöſſégétűl és kegyetlenſégétűl. Engedgy ſzabados és őrvendetes folyáſt ez egéſz világon a' te *Evangéliomodnak*, azoknak meg-téréſekre kik őrök el-válaſztáſod ſzerint a' te Orſzágodhoz tartoznak. Ald-meg ez Eccléſiákat és Orſzágokat, mellyekben
Pſ. 51.20, 21. Iſai. 39.8. élünk, hoſzſzú ideiglen való békeséggel. Oltalmazzad kereſztyén *Fejedelmünket* (Királyunkat) min-

minden ő ellenségi ellen, 'adgy hoſzſzú életet ő néki, *jó egéſséggel* és minden jó ſzerencsével edgyütt, a' mi rajtunk való uralkodáſra. Áld-meg a' többb Kereſztyén Fejedelmeket-is, és nevezet ſzerint a' mi ſzegény Országunknak kereſztyén *Urait*, *Pátronuſit*, *Pátrónáit*, az egéſz *Nemeſséget*, a' *Püſpökőket*, *Eſpereſteket*, a' *Tanitókat* és ennek a' Polgári társaſágnak *Igazgatóit*, *hogy csendes és nyugalmas életet éllyünk minden Iſteni félelemmel és tiſzteſségg el.* Légy irgalmas és kegyelmes mind azokhoz kik tégedet félnek, és Nevedet ſegitségűl hiják. Vigaſztald-meg azokat, a' kik vagy *teſtekben* vagy *lelkekben* betegek s' vigaſztalás-nélkűli ſzűkölködnek: és kiváltképpen a' kik a' te bizonyság tételednek igazságáért az *Evangéliumért*, háborúságot és üldözéſt ſzenvednek: engedgy nékik

1 Tim. 2. 2
Jac. 5. 15.

kik kivánatos meg-szabadúláſt
Heb. 13. 3. minden ő háborúságokból, vala-
2 Cor. 1. 5. 2 Tim. 2 9 mely úton leg jobbnak látszik Iſ-
1 Cor. 10. 13. teni *bölcseſségednek*, nagy *Nevednek* dicsőſségére, az Igazságnak killyebb terjedésére, és az önnön magok bátoritáſoknak és vigaſztaláſoknak nevekedésére. Sijes édes *Idvezitőm* el-jöveteleddel, végezd-el ezeket a' bűnnel tellyes napokat. Adgyad énnékem a' te kegyelmedet, melly által amaz
Matth. 25. 4, 10. őt *eſzes Szűzekként* kélzen leheſſek az én *Lámpáſommal*, és te előddben Lelkemnek édes *Vő-legényének* eleiben ki-meheſſek, mikor hozzám el-jőſz vagy *halálomkor*,
Apo. 22. 20. vagy az utolſo Itiletkor. *Jöj-el Uram Jéſus hamar.* Mind ezeket és ezekhez haſonló több jó tétemenyedet-is, valamellyeket ma és egéſz életemben tudſz énnékem ſzükségeſſeknek lenni, alázatoſſan kérem és ohajtom te tőled,

led, néked tulajdonitván minden dicsőſséget, annak az *Imádságnak* formájában, mellyre a' *Chriſtus* önnön maga tanitott-meg engemet, hogy igy ſzolitsalak-meg tégedet; *Mi Atyánk, &c.*

Reggeli Könyörgéſre inditó Elmélkedéſek.

1.

HA a' Könyörgés közben a' Sátán azt ſugallya tenéked elmédben, hogy könyörgéſed igen hoſzſzú, annak okáért jobb vagy *félben hagynod* azt, a' vagy *meg-röviditened:* gondold-meg, hogy a' *Könyörgés* néked *Lelki áldozatod melyben gyönyörködik az Iſten:* s' ez az oka hogy illy gyülölséges az *ördögnek* és magad *teſtének-is* unadalmas. Hajtsmeg tehát *Indulatidat* (vagy akarják vagy nem) illyen ſentséges magad gyakorlására, bizodalmaſſon el-hivén azt, hogy annál kedvesſebb Iſten előtt a' te Könyörgéſed mentül kelletlenb az a' te *teſtednek.* Hebr. 13. 15. 16.

2. El ne felejtsed azt hogy a' *Szent Lélek* mint edgy *jegyévül* veti a' meg-

vettetteknek a' könyörgés felől való
Pſal 14 4. gondviſeletlenséget: *Nem hijják ſegitségül az Urat*:
Pſal.53.4. *Nem kiáltanak az Iſtenhez.* Mikoron *Eliphaz Jób* felől azt itélné, hogy ő az *Iſteni félelmet el-vetette*, és hogy *az Iſten ùs ki vetette őtet kedvéből*,
Job:15.4. feddi őtet, hogy *az erős Iſtennel való beſzélléſtől* (*Könyörgéſtül*) *meg fogta volna magát*: melly dolgot az *elsőnek* (az Iſteni félelem el-vetésének) mint edgy bizonyos jegyének állat, a' *máſiknak* penig (az Iſtentűl való meg-vetteténeknek) elégedendő okának. Gondold-meg azt-
Rom.10. 13. is hogy más felől azt igéri Iſten, hogy *valaki ſegitségül hija az ő nevét, meg-tartatik*. Bizonyos dolog az hogy valaki jó lelki iſméret alatt maga tiſztinek nem tartya a' Könyörgéſt, ſemmi kegyelme
Zach. 12. 10. nincs a' Sz. *Léleknek* abban. Mert a' *könyörgéſnek és a' kegyelemnek Lelke* ugyan azon: azért *a' Kegyelem* és a' *Könyörgés* edgyűtt járnak. De a' ki *pœnitentia tartó* (szivből lélekből (reggel s' eſtve) Könyörőghet az Iſtennek, bizonyos dolog az, hogy bir a' kegyelemnek valami *mértékével* e' világon; a' máſikon penig a' dicsőſségben-is *részesül*.

3. Gon-

3. Gondold meg hogy a' mint az eledelnek nem kivánása, és a' nehezen való szóllás, két fő jegyei a' beteges testnek: ezenképpen a' Kőnyőrgésnek unadalmassága midőn Istennel szóllasz, és az hallásban való restesség, mikor Isten beszél *Igéje* által te veled, két bizonyos *czimeri* a' meg-betegedet léleknek.

4. Jusson eszedben az *élő Anyaßentedgyházban* lévő Keresztyéneknek *buzgó áhétatosságok*: kik sok egész étszakákat szorgalmatos vigyázással töltöttek a' bűn bocsánatért, és a' *Christus* el-jövetelekor készen találtattathatásokért való Kőnyőrgésekben. *David-is* nem elégedet-meg *reggeli, dellyesti* és *estveli* Kőnyőrgésivel, hanem *éjfélkor is fel-kőlt az Istennek tiszteletire.* Ha Christus Urunk meg-dorgálta a' maga Tanitványit, mivel csak edgy óráig sem vigyázának ő vélle a' kőnyőrgésben: minémű feddésre vagy te méltó, ki nagy sok időnek tartod, ha csak edgy fertály óráig vagy-is a' kőnyőrgésben foglalatos? Holott azért edgynéhány órakat el-töltesz az áll orczásoknak, a' vagy egyéb játékoknak nézésében; sőt nehánykor egész

Psa. 55. 16. 17. & 119. 62.

Matt. 26. 40.

Napokat s' Ejjeket magad-is el-mulatſz, a' *kártyázásban, koczkázásban, tánczolásban*, hogy teſted kedvét teheſſed; hogy nem ſzégyenleſz edgy fertály orátskát, kőnyörgésben és egyéb Iſteni ſzolgálatban való el-tőltéſre igen ſoknak vélni, tartani?

5. Vedd eſzedben, hogy ha a' *Pápiſták* az ő vak babonaságokban, idegen s'ez okért *épület nélkül* a *való* nyelven (melly csak a'*titkos* b *Babylon* fiaihoz illik) oly ſokſzor által s'meg által berbitélik *ágyokban* minden reggel és eſtve, az *Ave Mariát, Páter noſtert*, és a' ſok bálványozó Imádságokat: Mint fognak ezek az ő bálványozó áhétatoſságokkal az itiletkor tégedet kárhoztatni, ki a' *Chriſtusnak* igaz imádójának alítod magadat? Ha nagy igának tartod te ez Imátságokat, a' mellyek *menyiségekben* régen rővidebbek a' *Pápáſokénal*, de *minémüségekben* ſokkal haſznosbak, mint a' mellyek egyedül csak Iſtennek dicsőségére és néked javodra néznek; és a' ſzent Iráſnak nyilván való ſzólláſiból úgy ſzedegettettek, hogy immár ezek által ſzintén ugy beſzélhetſz Iſtennel az ő maga

a 1 Cor. 14 15, 16.
b Gen. 11 v. 7, 9.
Apo. 17.
Qui filio inſertis numerat ſua murmura baccis.
Man. Alphon. l. 4.

Igéje

Igéje által, mint ſzintén a' te *tulajdon nyelveden* mellyen ſûlettettél; Atallyad magadban, hogy a' *Pápiſták* a' Teremtett állatok babonás imádásában, áhétatoſſabbaknak jelentik magokat, hogy nem mint te, *edgy* igaz *Iſtenednek* igazán való ſzolgálatryában: s' ugyan-is a' könyörgéſnek a' magán való áhétatoſságban inkább *edgy igában kell el-végeződni*, hogy nem mint *darabonként félben félben ſzakadozni*.

Joh. 17. 3. *Vox continuata non conciſa & rupta: ut batalogea videatur.* Perkinſ. de unic. rat. Con. cap. 10. Matt. 13. 4. 19.

6. Utolſzor, midőn effęle *gondolatok* jőnek elmédben, mellyek a' vagy *elfognak* tégedet az imádkozás közben, *ide s' tova vonſzák* elmédet: Emlekezzél-meg arrúl, hogy ezek azok a' *Madarak*, mellyeket amaz *gonoſz* kűld-el, hogy meg-egyék a' jó *Magot*, és a' te lelki Áldozatodnak *husát*; de igyekezzed *Ábrahámmal el-hajtanod ezeket*. Mind azon-által ha látod némellykor, hogy indulatid igen tunyák, és elméd *alkalmatlan a' könyörgéſre* s' a' *ſzent áhétatoſságra*: ne erőlteſſed *felettéb* akkor edgy keveſsé magadat, hanem hunnyaſzkodgyál-meg, ez te erőtelenségedet és teſtednek tunyaságát érezvén: tűdván-

Gen. 15. 11

azon-

azonban azt, hogy az Isten kedvelli csak
Marc. 26. v. 14. a' *kész akaratot-is*, (noha a' *testnek nehézsége* meg-nyomaſztotta azt) igyekezzed az után e' tunyaságod miat vallott károdat-is *helyre állatni* duplás buzgóságoddal, és ugyan *ekkor* ajánlyad Istenednek lelkedet, ezzel avagy ehez hasonló más rövid Imádsággal.
2Cor. 8. 12

Más rövid Reggeli Imádság.

OH minden Irgalmaſságnak és kegyelmeſségnek *Istene* és *Attya*, én te ſzegény méltatlan ſzolgád meg-iſmérem magamban hogy miképpen *bünben ſzületettettem*, azon-képpen *álnokságban éltem* és meg-rontottam minden hagyományidat, gondolatomban, ſzolláſomban és cselekedetemben; mindenekben magam akarattyának kivánságit, és teſtemnek gonoſz indulatit követvén, nem is akarván a' te Sz. *Igéddel* és *Lelkeddel* igazgattatni. Minekokáért igazán meg-érdem-

lek

lek minden szégyent és nyavalyát ez életben, a' következendőben penig örök *kárhozatot a' Pokolnak tüzében*, ha csak a' te Igazságod és az én érdemem szerint bánol én velem. De kérlek tégedet oh én Mennyei Atyám, Fiadért a' Jésus Christusért, és az én miattam rajtam esett keserű halálának és véres kin-szenvedésének (mellyet el-hittem én érettem cselekedet) érdeméjért, engedd és bocsásd-meg a' szégyentúl és boszszú-állástúl mellyel én azokért tartozom. Es bocsásd Szent Lelkedet az én szivemben, ki bizonyosá tégyen engem, hogy te énnékem *Atyám* vagy, s' én-is te *Fiad* vagyok, és hogy változhatatlan képpen szeretsz engemet. Ugyan ezen Sz. Lelked által vezérely engemet a' te *igasságodban* s' feszit s-meg én bennem inkább inkább e' világi és testi *gerjedezeseket*, hogy bűnei-

im in-

im inkább inkább *meg-hallyanak* én bennem: és ſzolgálhaſſak teneked *fegyhetetlen* igaſságban és ſzentségben e' mái napon s' életemnek minden napjaiban: hogy mikoron oſztán e' halandó élet végben mégyen, mennyei Országodnak örök dicsőſségében Jéſus Chriſtuſomban való irgalmaſságod által réſzesülheſſek. Itt peniglen, oh Uram, hálákot adok én teneked ſzivemnek mélységéből, minden te, lelkemmel és teſtemmel kőzlőtt *áldomáſodért*: *ſzerelmedből* lőtt *el-válaſztáſodért*, *Fiad* által tőtt *meg-váltáſodért*, *Sz. Lelked* által való *meg-ſzenteléſedért*, és gyermekségemtől fogván *e' mái* napig s'óráig, kegyelmes *gondviſeléſedből* való meg-tartáſodért. Nevezet ſzerint peniglen, hogy ez Etſzaka engemet meg-őriztél minden kárttul, és veſzedelemtűl és è mái napnak kezdetire jó egéſ-

ség-

ségben virraſztottál. És immáron kérlek (édes Uram) tégedet, őrizz-meg e' mái napon-is engem minden ártalmas gonoſzságtúl, és valamelly tégedet meg-bántó nagy bűnben eséſtűl. Helyheztesd félelmedet ſzemeim eleiben, és Szent Lelked úgy igazgaſſa ſzivemet, hogy valamit *gondolok, cselekeſzem*, avagy *ſzóllok* e' mái napon, ſzolgállyon nagy Nevednek *dicsőſségére*, máſoknak *haſznokra*, és az én magam Lelkem ſſmére-tinek *csendeſségére*. És e' végre kegyelmes *igazgatáſod* és *védelmezéſed* alá ajánlom magamat és minden útaimat, mind azzokkal edgyütt valamellyek én hozzám tartoznak; áhétatoſſan eſedezvén tenéked, hogy őrizz-meg mind azokkal egyetemben engemet minden gonoſságtúl, és ſzármaztaſd áldáſodat minden mi tiſzteſséges *munkáinkra* és *igyekezetink-*

zetinkre. Oltalmazzad egéſzſzén *Anyaſzentegyházadat*, e' világnak és az *Antichriſtusnak* kegyetlenségektűl: őrizd-meg kegyelmes *Királyunkat*, *Fejedelmünket* minden támadáſtúl és párt útéſtűl: adgy ő néki hoſzſzú és ſzerencsés orſzágláſt mi rajtunk. Aldgy-meg minden egyéb kereſztyén *Királyokat* s' *Fejedelmeket*-is, ruházd-fel kegyelmeddel őket, és tartsd meg minden gonoſz ellen. Ald-meg *Tanitóinkat és Gondviſelőinket*-is azzal a' kegyelemmel és ajándékokkal, mellyeket *leg-ſzükségesbeknek* itélſz nékik ő hellyek ſzerint. Légy kegyelmes mind azokhoz a' ki's félnek tégedet, és reſzketnek itiletid előtt: Vigaſztallyad a' *betegeket* és a' *vigaſztalás nélkül valókat*. *Uram Iſtenem*, tarts engemet-is ſzűntelen kéſzűletben az *Hit* és *Meg-térés* által, utolſo *végemre*: hogy vagy élek vagy halok,

találj-

találtathaſſam te ſajátodnak, ő-rök dicsőſségedre és énnékem-is vég nélkűl való idveſségemre az én Idvezitő Jéſus Chriſtuſom által. Kinek áldott nevében mind ezeket a' te kezeidből várom, és *dicsiretedet* s' *dicsőſségedet* néked tulajdonitom, abban a' Kőnyőrgésben, mellyet *maga* ſzent ajakival *meg-ſzentelt*, mondván:

Mi Atyánk ki vagy, &c.

Több Bóldog Elmélkedéſek a' Reggeli Imádság felől.

SOha ne tartsad akar melly ſietős dolgodat-is olly nagynak, hogy elég mentségleheſſen a' Reggeli Imádságnak el-mulatására; hanem elmélkedgyél ezekről.

I. Mentől nagyobb és ſietősbb dolgod vagyon, annál ſzükségesb Iſtenednek kőnyőrőgnőd, hogy arra a' te nagy dolgodra, mind rejá ſegéllyen, s' mind penig azt kegyelmeſſen *meg-áldgya*, tudván azt hogy *ſemminémű dolognak ſzerencsés első menete az ő áldomáſa nélkűl nem lehet.*

II. Hogy ſokakan ſzintén akkor eſik nagyobb veſzedelem, mikor leg kevesſebbé félnek attúl, ugy járhatſz te-is.

Quem dies vidit veniens ſuperbum, Hunc dies vidit fugiens jacentem, Sen.

III. Hogy ſokak házokból reggel kimennek dolgokra, és viſzſzá ſoha nem térnek. Sok ember jó egéſségben kőlt reggel fel, de étſzaka halva találtatott. Ezen dolog eshetik te rajtad-is. Ha azért ki-meneteled előtt teſtedrűl annyira gondot viſelſz, hogy ſem étlen, itlan, ſem penig mezitelen ki nem mégy: menyivel nagyobb gondot kell lelkedrűl viſelned, és ki-meneted előtt áhétatoſſan kőnyőrőgnőd, hogy lelked ſe maradgyon *mezitelen* a' ſok *kiſirtetek* kőzőt.

Neſcis quid Veſper ſerus vehat. Varró.

IV. Hogy a' melly időt ember kőnyőrgésben tőlt, ſoha az kárára nem eſik, hanem inkább *meg ſzerencséſíti* és *boldogittya* az embernek mind munkáját s' mind penig útát.

V. Hogy mikor házadból, *e' világra* ſzéllyel ki-mégy, valamenyi helyre mégy, mind meg-annyi veſzedelmes és halálos *Sánczokban* lépſz: edgyűtt rágár hamis *rágalmazó* emberekre találſz, máſut olly *tőrős* helyre, hogy még élted-is veſzélyben foroghat. Ezek felett ſok

ſok a' *Vadáſz* minden felé utánnad, kik Lelkedet el-nyelni igyekezik. A' mező mellyben járſz gyönyörûséges ugyan, de alattomban tellyes tűzes kigyókkal. Meg ne próbáld azért hogy mezitelen menny ennyi ſok *Szövevény* köziben, minek előtte nem könyörögnél a' *Chriſtusnak*, hogy az ő igazságában *felöltözteſſen*; ſe illy tőrös éſéletedben járó *tolvajos* útnak néki ne indúly, míg Iſtenednek nem könyörgeſz, hogy *gondviſelésével* vezérellyen tégedet: *mezít lábis* ne járj illy kigyós mezőben, miglen *lábaidat a' békeség Evangéliumának kéſzületivel meg-ſaruzván* nem imádkozol, hogy *alattomban hitednek ſzemeivel* nézheſs mindenkoron amaz igaz *Ercz kigyóra*; hogy ekképpen ha *ſzentebbűl* nem térſz-is házadban viſzſza, mind azonáltal bizonyoſſan el-hihedd, hogy roſzſzabb állapotban haza nem mégy a' mint ajtódon ki-mentél vólt. Soha azért olly ſietős dolgod ne lehe ſſen hogy házadból imádkozatlan ki-merj menni, hanem mond-el ezt, a' vagy más ehez haſonló rővid imádságot. Eph.6.15. Num.21.

Reggeli rövid Imádság.

OH könyörülő kegyelmes Isten, az Ur Jésus Christusért kérlek tégedet, bocsásd-meg minden *titkos* és *nyilván* való bűneimet, mellyekkel vagy gondolatimban, vagy beszédimben, vagy penig cselekedetembē megbántottam te Szent Eelségedet; Szabadits-meg engem mind azoktúl a' bűntetésektűl, valamellyeket érdemlenek azokért, Szentely-meg Sz. Lelkeddel, hogy eñek utánna szent és kegyes életet élhessek. Itt peniglen dicsirem oh Uram a' te szent Nevedet, hogy ez éjjel engem a' mértékletes aluvással és nyugodalommal megujitottál. Kérlek viszontag tégedet, óltalmazz è mái napon-is engem minden lelki és testi veszedelmektűl. E' végre áldott védelmezésed és igazgatásod alá ajánlom magamat és *minden cseleke-*

deti-

detimet: alázatoſſan kérvén te ſzent Felségedet, hogy vagy *élek* vagy *halok*, élheſſek és halhaſſak a' te dicsőſségedre, és az én ſzegény Lelkemnek, kit nagy drága véren váltottál-meg, idveſségére. Ald-meg annak-okáért, édes Atyám, *ki-menetelemet* és *bé-jövetelemet*: és engedgyed hogy valamit én e' mái napon *gondolok*, *ſőllek* és *kezemben véſzek*, ſzolgállyon nagy nevednek *dicsőſségére*, egyebeknek haſznokra, és az én Lelkem iſméretinek amaz nagy *ſzámadáskor* vigaſztalására. Add-meg ezeket oh én mennyei Atyám, edgyetlen edgy Fiadnak az Ür Jéſus Chriſtuſnak kedvéért. Kinek áldott nevében, néked tulajdonitván a' *dicsőſséget* alázatoſſan várom a' te kezeidből mind ezeket, több ſok jó *áldomáſiddal* egyetemben, valamellyek nélkül tudod hogy mind ma s' mind penig

egész életemben szükölködöm annak a' Könyörgésnek formájában, mellyet Idvezitőmtől tanúltam, mondván: *Mi Atyánk &c.*

Keresztyén Ember igazgató Elmélkedések, mellyekből meg-tanúlhatni

Gen. 5. 24 *mint kellyen* Enochként *mindennap Istennel járni.*

MInek-utánna a' Napnak első részében magadat igy viseltred, tartsd számot hátra maradott részeire-is, s' vigyázz mentűl szorgalmatosban minden te *gondolatidra, szólásidra* és *cselekedetidre*; mellyet meg-is cselekedhetel igen könnyen, csak fohászkodgyál Istenedhez a' Szent *Léleknek* hozzád *jöveteléért*, és ez néhány *Regulátskákat* tarts-meg valóban.

Rom. 8. 26. Phil. 2. 15.

I. Gondolatidnak Regulái.

Eph. 4. 23. Matt. 15. 18, 19. Ps. 137. 9. Isai. 59. 5. 2 Sam. 11. 2, 3, 4.

1. Leg első gondod-is az légyen, hogy a' bűnt *első mozgásában* fojtsad meg. A' *Babyloniai* gyermekeket mig *kisdedek* addig csapkod a' kő-sziklához. Idején korán el-tapodgyad az *Aspis* tojását, hogy nagy hamar *Kígyó* ne kellyen belőle.

belölle. *Jövevény* légyen ne *lakós* a' bűn szivedben, hogy valamiképpen *annak meg-szokása lelked ismeretit el ne lopják*, és továbbá olly *szemtelen álnok* emberré ne légy; hogy se az *Istentől* ne *félj*, se penig az *Embert* ne *becsüllyed*. *Qui conscientiæ curam abjiciunt, nec homines reverentur nec Deum.*

2. Ne engedd-meg elmédnek hogy magában valami olly dolognak képét forgassa elötte, mellyet avagy meg nem cselekedhetnél, avagy ha meg-cselekedhetnél-is semmit vele nem használnál; hanem inkább e' világ *hijába valósága* felől gondolkodgyál, hogy meg-útálhassad azt; az *Halál* felől, hogy várhassad ötet; az *Itilet* felől, hogy el-kerülhessed; a' *Pokol* felől, hogy attúl meg-menekedhessél; és az *Eg* felől, hogy oda kivánkozhassál. Pro.6.14. Zac.8.17

3. Ne vádgy arra, hogy minden dolgoknak tudásával töltheſd-meg elmédet: hanem inkább tanúllyad azokat a' kivánságokat-is meg-vetni (ám akár melly tetetteſſek legyenek a' terméſet elött) a' mellyek midön meg léſznek, a' vagy meg-botránkoztattyák vallásodat, avagy penig ſzemélyedet téſzik utálatoſsá. Valamely dologhoz minek elöt-

te hozzá fognál, leg elősző-is végét gondollyad-meg.

4. Igyekezzed naponként inkáb inkáb meg-ismérni *nyavalyáságodat, hihetetlenségedből, magad szeretetiből,* és Isten törvényének *akaratod szerint való megszegéséből:* az Isten *irgalmasságának* s*ükséges voltát-is,* a' Christus Jésus kin-szenvedésének érdeméből; mellyet olly nagynak ismérj, hogy ha magadat kérdene meg-is valaki: *Mitsoda e' földön a' leg aláb való teremtett állat?* a' te Lelked ismérete felelhesse ezt: *En* (ugy mond) *én, az én nagy bűneim miatt.* Más felől ha ismét kérdettetnél: *Mit vélsz te leg drágalátosabb dolognak e' világon?* Szived illy választ tehessen: *A' Christus vérének egy csöpjét az én bűneimnek elmosására.* A' mint hogy azért nagyra becsüllöd lelked idvességét, kérlek ne ély semmi *szánt szándékos undok életben,* mert az igaz Hit és a' *bün tételben való szándék* semmi lött okon egyben nem férhetnek.

5. Mutasd-meg magadat *Jésus Christus igaz Szolgájának* lenni, nem csak köz hivatalodban, ugy mint, a' *Prédikátio* hal-

halgatásnak és a' *Sacramentummal* való éléſnek gyakorlásában; hanem magadban-is, minden *tudomáſod ſzerint való bűneidet* el-kerűlő, és Iſten parancsolatinak mindenikéhez engedelmes lelki iſméretednek meg-ſzerzésében: mint *Joſias, ki meg-téré az Urhoz tellyes ſzivből* 2 Reg. 23. *és lélekből, és tellyes erőből Moſeſnek min-* 25. *den törvénye ſzerint*: és mint *Zacharias* s' *Erzsébet Aſzſzony, kik fegyhetetlenül já-rának Iſtennek minden parancsolatiban*, Luc. 1 6. Es ha valamikor gyarlóságból valamely nagy bűnben eſel-is, benne ne fekűdgy, hanem hová hamaréb igyekezzél abból fel-kelni tetteteſség nélkűl való pœnitentia tartás által; a' bocsánat vételért kőnyőrőgvén mind addig, miglen lelked iſméreti meg nem *csendeſedik*, bűn úráláſod nem *nevekedik*, és megjobbúláſodnak bizonysága meg nem erőſsődik.

6. Ne kivány *kőz kedveſséget bőcsúlletet* hizelkedés által: Nincs ſoha ennek jó ki-menételi. Es ám-bár igaz érdeme ízerint nyerje-is ezt meg valaki; de okoſſan éllyen véle, hogy valamiképpen nagyobb veſzedelmet, még hogy

nem meg-útáláſt is ne hozzon. A' *Státuſok* csak le-alázáſokkal-is meg-elégednek azoknak, a' kiket meg-útálnak méltatlanságokért, de a' kikre irigykednek nagy vóltokért, veſzedelmekre igyekeznek. Valóban okos ember tehát az (a' ki meg-hányván vetvén az igiretet) ſem nem vágy a' kőz becsületre, ſem penig *meg nem veti* azt. De egyébként meg-láſſad hogy el-kerüllyed a' *telhetetlen elmét*, mert ſokkal többe jajt hoz fejedre, hogy nem mint a' menyitűl félhetnél. Iſtennek *több áldomáſi* kőzött, kiváltképpen való irgalmaſsága a' *Kereſztviſelés*. Sok áldáſit kőzli Iſten teveled, hogy a' ſükség miatt (ő fia lévén) *kétségben ne eſsél*: Kereſztekkel-is látogat, hogy valamiképpen jó ſzerencsés vóltoddal *el ne hidgyed* magadat. Sokak kik nagy méltóságra emeltettenek, *kiſsebbel-is* meg-elégedtenek vólna a' hánagy veſzedelmeket eſzekben vehették vólna: Ennek-okáért *vágy* inkább *Illendőſségre* hogy nem mint *Felsőségre*. Es minden *te akaratodban* mindenkor az *Iſten akarattya* forogjon ſzemeid előtt, hogy valamiképpen *cſelekedeted veſztéſeged*.

Socrates forum egreſſus, quã multis ego (inqui) non egeo! Non eſt ergo pauper, qui caret, ſed qui eget.

a Dimidium plus toto. Hiſiod.

Ferimnt ummos Fulmina montes. Horat.

ségedre ne fordúllyon. Bóldog az Ember, ki e' rôvid életben leg ismméretlenb e' világon, azonban penig ô mind Istenét s' mind magát igazán ismméri! Igy tehát valaminémû rajtad lévô *Keresztelhetetlenkedtet* tégedet, meg-emlekezzél arrúl, hogy sokkal kisslebb az, hogy nem mint a' minémût *bûneid érdemlenének*. *Christusodat* azért tartsad leg fôbb ôrômôdnek, bûneidet penig leg nagyob bánatodnak. Akar-melly *szûkséget is* Isten *Kegyelme* nélkûl való szûkölködéshez képest; és minden *veszteséget*, *Isten kedvének* veszteségéhez képest, csak mind semminek tarts, eñekokáért à kûlsô dolgokban való telhetetlenséged-is leg-kisslebb háborúja légyen a' te elmédnek. Valamenyizer azért a' Sátán telhetetlen indulatokat támaszt elmédben, mindenkor eszedben jussson Szent *Pálnak* imez intése: *Semmit nem hoztunk e' világra, kétség nélkûl semmit ki sem vihetünk e' világból. Hogy ha penig eledelünk és ruházatunk vagyon, azokkal meg-elégedgyünk: a' kik meg-akarnak gazdagúlni, esnek kisírtetben és tôrben, és sok balgatag s' káros kivánságokban, mellyek bé meritik az em-*

Tangunt magnos trisstia facta Deos. Ovid.

Qui notus nimis omnibus, ignotus moritur sibi Senec.

1 Tim. 6. 7 8 9.

Insania damnandi sunt, qui tàm multa tàm anxiè congerunt

quam sit tam paucis opus. Vives. Pro. 30. 8, 9.

az embert veszedelemben. Minek-okáért kőnyőrőgj a' bölcs *Agurral*: *Kettőt kérek* (édes Uram) *tölled, ne tarts-meg tőllem addig mig elek. Szegénységet a' vagy Gazdagságot ne adgy énnékem, táplály engemet hozzám illendő eledellel. Hogy meg-elégedvén meg ne tagadgyalak, és azt ne mondgyam, kitsoda az Ur? Se penig meg-szegényedvén ne lopjak, és gonoszúl ne éllyek az én Istenemnek nevével.*

1 Tim. 6. 8. 9. Gen. 28. 20. Col. 3. 1, 2. Phil 3 20. Jos. 7. 9. Psal. 139. 21, &c.

7. Tőbbet *világi dologra* ne kőlts, hanem csak a' menyit helyed és állapotod kiván: azonban penig leg főb gondod légyen, a' *mennyei dolgokra* ne a' főldiekre, és inkáb szomorkodgyál az Isten Nevének *gyalázattyán*, hogy nem a' magadon esett méltatlan *boszszúságon*: és ha csak magatok kőzt való boszszúság esett rajtad, el-szenvedgyed azt mint Keresztyén ember *békességes tűrés* által. Soha nem tehetnek az ártatlanon annyi boszszút, hogy győzedelmes ne lenne végtére, ha békével szenvedi maga *Keresztét*. De azonban jó hired neved meg-sértetik! szenvedd azt-is békeségessen: mert a' ki az utolso napon Feltámadást ád *testednek*, ugyan azon *jó hirednek*

Nobile vincendi genus est patientia: Vincit. Qui patitur, si vis vincere, disce pati.

rednek nevednek-is bizonyos időben felmagasztaltatást ád. Ha békételenül ſaggatod és faggatod magadat a' boſzſzúságon, ſokkal tőbb ártalmat ſereſz magad magadnak, hogy nem mint *haragoſod* a' menyit tehetne. Nem-is őrültetheted őtét inkáb, mint hogy hallya, mely igen meg-háborodtál ő miatta. De ha *békeséges túréſedet* meg-mutatod e' főldőn, az Iſten-is meg-mutattya magát igaznak lenni menyből. Kőnyőrőgj ő érette: mert te magad ha jó vagy, őrülnőd kell, mikor látod leg alább való ellenségednek jobbulását. Ha penig ugyan megmarad *gonoſzságában*, és álnoksága inkáb inkáb nevekedik, add a' kőnyőrgéſnek magadat, mind *Személlyedet* s' mind penig *Igyedet* a' Főldnek Menynek *igaz Itélő birájára* bizván, és ezt mondván *Jeremiáſſal*: *Oh ſeregeknek Ura igaz Biró, ki az embereknek veséjeket és ſiveket megpróbálod, meg-látom még a' te bűntetéſedet ő rajta, mellyel meg-bűnteted őtet, mert tenéked jelentettem-meg az én igyemet.* Azonban *varjad* (Dáviddal) *az Urat*: *Légy jó reménségben, és ő meg-vigaſztallya ſzivedet*:

Optima injuriæ ultio eſt oblivio, efficit enim ut animũ curet, nec magis dit quàm ſi facta non eſſet.

Jer. 11. 20.

Pſa. 27. 14

8. Men-

8. Mentúl inkább dicsirnek tégedet az emberek valamely nagyságos cselekedetedért, annál inkáb meg-alázzad tennen magadat gondolatidban. Ne-is vádgy az embereknek hafontalan dicsiretekre. A' bóldog Szűz meg-háborodék magában, midőn az Angyaltúl igazán dicsirtetnék-is. A' kik e' földön emberi dicsiretben nem gyönyörkődnek; azok az Angyaloktúl az Egben meg-dicsirtetnek. Magad-is penig nem szűkség hogy magadat dicsirjed, élyjól csak, mások meg-mivelik azt éretted.

Pro. 27. 2. Ne sorgalmatoskodgyál más ember cselekedetinek viſgálásában, hanem inkáb vigyáz arra, hog' ſenki ſemmi gonoſz magad viſeletlenséget ne tudgyon felőlled.

9. Ne vély edgy bűnt-is *kicsinynek*, mert a' leg kiſſebbik-is Iſten átkát érdemli meg: és a' leg kiſſebbik-is el-kárhoztathatna tégedet, ha az Iſten Fia nem hólt volna éretted. Siraſſad tehát inkáb állapotodnak nyavalyáſságát: és valamenyiſzer alkalmatoſság ſzolgál, jajgaſs

Ezec. 9. 4. Pſ. 69. 10. Marc. 3. 5. az időnek hivságos voltán, könyörögj Iſtennek hogy jobbitsa-meg azt, és tégedet ne engedgyen edgyikének lenni azok-

azoknak, a' kik azt meg-ferteztetik és hitvánbá tészik.

10. Végezetre életednek *rövidségéről*, és *halálodnak bizonyos voltáról* ottan ottan meg-emlekezzél, és kivány inkább jól, hogy nem mint sok ideig élni. Mert a' miképpen az embernek egy napi élete fellyebb becsülendő a' *Szarvasnak* avagy a' *Hollónak* leg hoszszabb életénél: e'képpen egy Istenessen, kegyessen töltött nap sokkal nagyobbat ér, az ember hivságban töltött *egész életénél*. Vesd-edgyben annak okáért mindennap edgyszer a' te napidnak számát, ki tudván az el-múltakat (mint a' mellyek a' tegnap éjjeli álom módgyára oda vannak) a' jövendőket penig edgyben vonván (holott felét azoknak aluvásban mulatod-el, *felét* ismét e' *világ háborgattatásiban, betegeskedésekben*, és szerelmesidnek halálokon való szomorkodásidban) és csak az jelen valót számlálvan magadénak; mellyet úgy töltsd-el, mint ha többet *többé* soha nem töltenél.

Hen fugiunt freno non remorante dies. Psa. 90. 9. 19 15. *Non quam diu, sed quàm benè.* *Fuit non vixit.* Sen. *Non refert quanta sit vitæ diuturnitas, sed qualis sit administratio.* Vives. *Tota vita dies unus est, ut mirum sit homines non exsatiari iisdem toties redeuntibus. Non potest Præsentem diem recte vivere is, qui se non eam, quasi ultimam victurum esse cogitat.* Mat. 12. 36. Prov. 10. 19.

II. Beszédidnek Regulái.

Dixisse sæpè pœnituit, tacuisse nunquam. Nescit vox missa reverti. Quam periculosum illud, Lingua quo vadis? Nescit pœnitenda loqui, qui proferenda prius suo tradidit examini. Cáss. l. 10. Epist. 4. Jac. 1. 19.

1. Emlekezzél-meg arrúl, hogy mindenik *hivolkodó beszédedrúl* számot kell adnod: és hogy a' *sók beszédedben* fogyatkozás vagyon. Ennekokáért *minden hivolkodó beszédet* el-távoztass, mellyből ritkán jö ki valami *haszon*, *meg bánás* penig sokszor, kiváltképpen penig a' *hitetlen felelettúl* magadat meg-ójjad, a' mikor a' nyelv az esz elött jár. Tiéd a' szó mig szádból ki nem esik, az után penig másé. Oh nagy pironság, mikor embernek maga nyelve állattatik elö bizonyságra, tulajdon maga orczájának meg-piritására! Beszédid tehát *kevessék* de *értelmessék* legyenek: eleve meg-gondollyad, ha az a' mit mondandó vagy, illendö-é ki-beszélléire: ne állass egyebet semmit hanem csak a' mit igazán tudsz; egyébként jobb inkább halgatnod, hogy nem mint nem jól és helytelen szóllanod.

Consultius multo tacere quàm inepte loqui. d 1 Pet. 2. 1 Ps. 34. 14. Pial. 5. 7.

2. Nyelved sziveddel edgyütt járjon, *tisztességben és valóságban*: utállyad a' tettetést *másokban* d *magadban* penig ugyan pökjed, egyébképpen az Is-

ten-

ten pők-meg *tégedet: mert gyűlöli ő az Hazugot, és annak Attyát-is az őrdőgőt.* Es ha edgyszer *benne érhetnek téged, igaz* beszédedet sem hiszik az után; de ha igaz mondó lészesz, sokkal nagyobb hitelt adnak egyebek tenéked edgy szavadnak, hogy nem mint az hazugok *eskűvéseknek.* Nagy birodalmat fogott a' Sátány azokban ő magának a' kik felettéb az hazugságra szoktatták ajakokat, hogy e'képpen szeretnek hazudni, noha semmi hasznok abban nincsen, és senki-is arra őket nem kénszeriti. Soha haragod továb ne tartson, mihelt látod hogy annak oka el-múlt: Kűlőmbséget-is tarts mindenkor a' kőzőtt, a' ki erőtlenségből e (avagy akarattya ellen) vét ellened: és a' ki f *gonoszságbúl szántszándék szerint* bánt-meg téged: edgyiknek hellye *kegyelmesség*, szánakozás, a' másiknak penig *igazság.*

Joh. 8. 41, 44. *Si mendacem te norint, nemo tibi credet, etiamsi affirmes verissima.* Arist.

Odi tanquam amaturus.

e Pro. 6. 30. Act. 3. 17. 1 Tim. 3 13 f Ps. 59. 5. & 10. 1, 7.

3. Tarts tisztán *szájadat* minden utálatos beszédektűl, mint szintén eledeledet a' méregtűl, és beszélgetésed légyen szent, kedves azoknak a' kik halgattyák azt, hogy az által jobbúlhassanak: és a' szollásban mindenkoron for-

Eph. 4. 29 Psal. 1. 2. Pro. 31. 26 *Pii est alios reddere pios.*

galmatoſſabb légy midőn a' valláſrúl be-
ſzélleſz, hogy nem mint mikor csak va-
lami világi dolgokrúl inditaſz tractát.

Ha véſzed eſzedben hogy vétettél,
meg ne átalkodgyál vétségedben: ő-
vendezz az igaſság fel-találásának, é-
magaſztallyad azt. Három dolgokban
azért kiválik éppen igyekezzél: *jól érts,*
jól ſzóly, jól cselekedgyél.

Es ha mikor az Iſten fiaival edgyben
találkozol, bizonyos légy benne, hogy
valami haſznod kövétkezik néked on-
nan: tanúly tőllők, minden jót vala-
menyit lehet, és magad is minden jó-
valamenyit tudſz kőzőly ő véllek. Men-
tűl többet tanitaſz te máſokat, annál
többet ſzolgáltat néked Iſten. Mert a
Marc. 4. 24, 25. mint hogy az emberi ajándék (mell
emberi kéz s' meſterség által készitte
nek, minéműek kincs, gazdagság)
ſok ki-adáſſal el-fogy és el-vész: igy a
Iſteni tudomány a' ſok ki-adáſſal neve
dik és ſokaſodik; mint az őzvegy olaj
korsója, mellyből mentűl többet ön
nek vala ki más edényekben, annál i
kább teldegelik vala magában.

4. Ne hidd azt mind-el, és ne i
mon

mond mind meg a' mit hallaſz : mert ha azt miveled, nem ſok ideig örülſz barátidnak, *háborúságid* is ſoha meg nem-ſzűnnek. Minek okáért a' vádlásban, elsőben bizonyos légy a' dologgnak valóſága felől, s' az után tégy itiletet. Es a' miképpen hogy nagyra becsülled s' óltalmazod a' tiſzteſséges ſzivnek jó hirét nevét, ſoha a' *gyűlölségben való gonoſſság ki ne mondaſſa* veled azt, melynek régtűl fogva el-titkolására a' *barátſágnak* ſzereteti annak előtte kötelezett tégedet. De hogy effęle jövendő ſzó ſzátyárſágnak fertelmétűl magad meg-óhald, tarts ſzámot e' két dologra :

Arcanum tibi creditum fidelius cuſtodi quàm depoſitam pecuniam

Előſzőr, noha nagy iſméretséged vagyon ; mindazáltal ne fogadgy egyebet barátodnak, hanem csak a' ki *igazán félí az Iſtent* : ollyat tudnia illik, a' kitűl ſoha nem léſzen ſzűkség effęle dologban félned : mert noha *némelly aprólékokban* el kell elned, mindazáltal a' kereſztyéni *ſzeretet*, a' barátſágnak, *leg főbb fundamentoma* ſoha el nem eſik, meg nem bűnik, és az Iſteni félelem ſemmi akarat ſzerint való dologra nem ereſzti őtet te ellened.

Vera amicitia tantummodo eſt inter bonos.

Mali nec inter ſe amici ſunt nec cum bonis.

Civilem amicum sic habens, ut putes posse inimicum fieri.

Quod taceri vis, prior ipse taceas.

Bellum non enim hominum, sed (quod verbum sonat) belluarum, & vitiis non hominibus gerendum.

Irridere pium, nefas; impium, immane; homi-

Másodszor, ne cselekedgyél semmi olly dolgot, (Istentörvénye ellen) *köz barátod* elöt, mellynek el nem titkolása néked jovodra nem szolgálna, avagy penig bizonyos okra nézve fęlned kellene miatta, ha az a' te köz barátod ellenséged vólna avagy azzá lenne. Ha miben meg-vétkeztél, kövessed Istenedet érette, és tarts magadban inkább tanácsodat, hogy nem mint akár mi *barátoddal* közöllyed azt. Mert el-hidgyed bizonyossan, valamely barátság az igaz valláson kivül való más egyéb okon fundáltatott; ha az az *ok meg-ßünik*, el-kél a' barátságis: Annál inkabb, hogy miképpen az *Isten Igazságot*, *Békeséget* és *Barátságot* tart-fenn az emberek között, hogy egy mással jól tévö életet élhessünk: ezenképpen az ördög naponként *Hamisságot*, *Egyenetlenséget* és *Ellenkezést* hinteget, hogy ha lehetséges, még a' leg szerelmesb barátságos emberekkel-is elnyelesse edgy mást.

5. Ne indits a' más nyavalyájárúl tréfát, emlekezzél-meg a' magadérúl. Iszonyodgyál kérlek amaz undok természetnek tajték túro elméjétül, melly ha va-

ha valami mocskos tréfával terehben esik csak nem eped-meg, (mint a' szûlô Aßszonyi állat) valamig nem szûli elméjének fajzását, úgy annyira, hogy inkáb el-veszti még *leg-jobbbaráttyát-is*, hogy nem mint *hitván tréfáját* ne fittyentené-ki. De ha ugyan természeted ßerint gyónyôrkôdôl a' tréfálásban, visellyed ez *három* dolgokat elôtted.

nem, inhumanum Eph 5. 4. Psal. 15. 3.

Nemo videtur sibi tâm vilis, ut irrideri mereatur.

Elôszôr, tréfálásod a' *Vallás* ellen ne essék. *Másodszor*, a' *szeretetet-is* meg ne sęrtse. *Harmadszor*, ne légyen a' *tisztasság* ellen-is: ha ezeket meg-tartod, valamint akarod *tréfálódgyál* és *légy víg* bár, *egyedûl az Urban*.

6. Ne ôrûlly *Ellenségednek* esetin: mert magad sem tudod hóltod napig mire jutsz: hanem inkáb ôrûly a' *hitván embernek meg-jobbúlásán*; hogy nem mint *bûntetésén*. Ne gyûlôld az embert, mert né talám a' *Christus* szereti ötet: és nem vészi jó neven, hogy te azt *gyûlôlôd a' kit ô szeret*. A' *Christus* szeretett tégedet midôn ô *ellensége* vólnál: minek okáért vérének érdeme által meg-kivánnya tôlled, hogy ô érette szeressed *ellenségedet*. Tagadd-meg ô tôlle (Keresztyén

Phil. 4. 4. Pro. 24. 17. Valent. Imp. *Cum suppli cio mortis aliquis afficiendus esset, ajebat se malle ad vitam revocare.*

Crudelis animi est alienis.

malùgaudere & nõ miſereri communẽ naturam. Rom 5.8. 10. Eph. 2.4. Matt. 18. 24. 25,26.

tyén lévén) ha mered. Ö csak bocsánatot kiván bocsánatért: csak ſzáz pénznek el-engedéſét, tiz ezer tálentumnak el-engedéséért: marczona meg-engedéſe embernek, a' mindenható Iſtennek véghetetlen engedelméért! Azért ámbátor méltatlannak itillyed te, ellenséget a' bocsánatra: de a' Chriſtuſnak engedni nem méltatlan dolog.

Pſal. 119. 161. Nec mendacii utilitas eſt diuturna, nec veritatis damnum diu nocet.

7. Mikoron Iſten tiſzteſsége, s' felebarátodnak haßna kivánnya, mond-meg az igazat, és ne fęly embernek orczájátúl. A' Fejedelemnek komor tekintetit nehánykor az Iſten jó akarattya lehet. Se ne hizelkedgyél hiteleſségedben való meg-maradáſodért; ſe penig igazság állatáſſal ideje s' módgya felett, kedvetlenséget mindenkoron magadra ne hozz.

8. Mindenkoron igaz barátodnak tarts azt, a' ki titkon fogyatkozáſidat nyilvánsággal ſzemedben mondgya. A' ki penig botránkozáſodat láttya, s' meg nem mondgya, avagy hizelkedik jó akaratért, avagy fęl, hogy ne fogjon tetſzeni néked. Nyavalyás állapottya vagyon annak, a' kit midõn a' ſzũkség kivánná, nincsen ki meg incsen! A' feddés, akár méltán akár méltatlan légyen, akár a' jó

Reprehenſio ſemper vel meliꝰ

akaróknak s' akár penig az ellenségnek fájából fármazzék; ſoha az okos embernek kárára nem eſik. Mert ha méltó, jobbúlásra ſerkenget; ha méltatlan, arra oktat, mit kellelsék el-kerûlnöd. Es igy mindenképpen az okos embert vagy jobbá, vagy okosbá téſzi. Ha penig a' feddéſt nem ſzenvedheted, ſemmi feddendő dolgot ne cselekedgyél.

res vel cautiores nos reddit.

Si reprehendi fers agrè, reprehendenda ne feceris. Lev.19 22 Deu.28 58 Rom.9.5. Eccl.5.15.

9. Valamit az Iſten felől ſzóllaſz, félelemmel és nagy tiſztelettel ſzóllyad, ſzintén mint ha Iſten tekinteti elôt vólnál és fûle hallatára ſzóllanál. Mert holott mi az Iſten Nevének fel-vételére nem vagyunk méltók, annál inkáb nem kell hijában azt ajakunkra fel-vennünk. A' ki penig ſzokáſa ſzerint: *hijában való dologban: hirtelenségben,* a' vagy *hamis eskûvésben* él aval, jegye hogy az ollyatén Lélek nem ſęli igazán az Iſtent, Könyörögj tehát Dáviddal midôn valami halláſra méltó dolgot akarſz beſzélleni: *őrizd meg Uram az én ſzájamat, óltalmazd meg az én ajakimnak ajtaját.*

Qui facilè inſeritis jurat, in jocis jurabit, qui in jocis & in mendacio. Vives.

Pſa.141 3.

10. Utolſzor a' dicsiret tételben ſzemes légy; a' *kőſzöntésben* a emberséges; az b *intésben* atyafiságos; a' c *meg bo-*

a Rom.12 10. b 1 Theſ. 5.26. c 2 Teſ.3 1.

Lev.19.17 d Pſ.15.4. e Deu.15.13.14. *Affabilitas & comitas ſunt nullius impendii, amicitias tamẽ magnas conglutinant exhibita, diſſolvunt prætermiſſa.* Pſ.119.101 1Sam.30.8

csátásban irgalmas; az d *igérésben* hű; és az e jó *ſzolgálatnak meg-fizetésében* kegyes; nem tévén a' *jóſzágos cselekedetnek* jutalmát, *jó akaratbéli* adománnyá.

III. *Cselekedetidnek Régulái.*

1. *Gonoſzt ne cselekedgyél,* noha meglehetne: mert Iſten csak a' leg-kiſſeb bűnt-is (mely meg-ſzánás bánás nélkül vagyon) bűntetetlen nem hadgya. Valamelly jót penig meg-cselekedhetel, meg-eselekedd. De ſemmit hivatalod kivül ne cselekedgyél, és még hivatalodban-is addig valamig az *Iſten igéjéből tanácsot nem kérdeſz*, ha elötted álló dolgodnak cselekedete *ſzabados-é* a' vagy nem, és könyörögj igyekezetednek áldomásáért, s' igy oſztán miveld-meg azt Iſten nevében vig elmével, elö mentét annak Iſtenre bizván; kinek hatalmában vagyon minden ö dicsöſségére nézö munkának *kegyelmével* való megáldáſa.

2. Midön valami *gonoſz* dolognak cselekedetire *kiſirtetel*, elszedben juſſon az, hogy valahol a' *Sátánnak* dolga vagyon maga-is ott vagyon. Ne tegyed ha-

1Cor.7.3. *Imminet ſemper oc-*

ha Isten fia vagy magadat ily kárhozatos *munkásnak*, közösévé: iszonyodgyál a' munkától, ha annak fő szerző okától iszonyodol. Kérjed ez két kérdésekre Lelked ismeretit; *Akarnámé ha más én velem ezt mivelné?* *Mit felellyek a' Christusnak szám adásomnak idején hogy ha lelkem ismereti ellen ez hitetlenséget meg cselekeszem és vétkezem az én Istenem ellen?* És meg-emlekezzél *Józsephel*, hogy noha senki nem láttya a' mit mivelsz, de az Isten lát mindeneket. El-fuss hát (Josephel) minden bűn felűl, mind a' mellyek titkosok, s' mind a' mellyek nyilván valók az emberek előt. Mert az igaz Isten ha hirtelen meg nem térsz, titkos bűneidet, (mint Dáviddal cselekedék) *nap fényre hozza az egész Israelnek szemmel láttara.* Szintén ugy fély azert a' titkos bűntől, mint a' nyilván való szégyen vallástúl Es ugy el távoztasd *közönségessen mindeniket*, mint szintén a' mellyet magad sem javallasz magadnak, avagy a' leg-gyönyörűségesbiket, mely természetednek vetéseségéhez leg illendőb. Mert a' ravasz Ördög, szintén olly erőssen meg-tartóztathattya

casioni sua diabolus. Greg.
Mat. 7. 18.
Luc. 16. 2.
2Cor. 7. 5.
2Cor. 5. 10
Gen. 39. 9, 11. &c.
2Sam. 12. 12.
Luc. 8. 17 & 12. 2.

embernek *lelkét egy bűn által*, mint *sok* által, sőt erősben az által mely gyönyörűségedre vagyon tenéked, hogy nem mint mind azok által-is a' mellyektűl iszonyodol. Es a' miképpen kívánnod kell a' bűnnek el-kerűlésér, azonképpen annak alkalmatosságának el-távoztatásában-is szorgalmatos légy.

Omnis peccandi occasio vitanda est, nam qui amat periculum, peribit in illo. Eccl. 7. 3.

3. A' melly jó cselekedetnek végben vitelét *tiszted s' hivatalod* tartya, ámbár semmi a'vagy igen gyenge módodat aránzd-is abban, mindazáltal semmit Istennek Gond-viselésében ne kételkedgyél. Es ha mikor osztán mód lesz a' dologban, bizonyos légy hogy immár szabadoson meg-mivelhedd, de meglásd, hogy a' jó módban a'vagy az eszközökben többet ne bizzál, hogy nem Istenedben. A' munka rend-szerint való eszközze Istennek, a' szabados hivatalban, melly által fiait külső elő menetellel meg-áldgya. Ennekokáért könyörögj hogy ő Felsége a' maga eszközét áldomásával látogassa. E' földi dolgokban, mennyei elmével forgolódgyál: igyekezzél jó szándékodat végbe vinni, és à toganatosságot egésszen bizzad à min-

Jud. 7. 2. 7

den-

denható Istennek *eleve rendelő bölcseſségére*. A' mely elzkózóket Isten *megátkozott*, ſoha azok által ſemmiben ne *igyekezzél*. *Lelked veſzteségével* ne kereſs haſznot magadnak. Mindenekben tehát, *cselekedetidben* és az *eſzközökben*, igyekezzél ſzent Pállal *mindenkor botránkozás nélkül való lelki iſméretet tartani mind Isten s' mind ember előtt.*

Matt. 16. 26. *Hic murus aheneus eſto, Nil conſcire ſibi nulla palleſcere culpâ.* Horat. Act. 24 16 Luc. 10. 42. *Unum eſt neceſſarium.* Pſa. 118 6. Rom 8 31 Prov. 16. 7 Gen. 21. 29 &c. Exo. 32. 25 Num. 14. 42, 43.

Lelked iſméretire ſzámot tarts, mert amaz Edgy ez, Mely téged el-veſzthet; de hajó, idvezíthet.

4. Szereſs minden jót Istenért: de az Istent, *magáért*. Mig az Isten jó akaród néked, nem lzükség félned, ki légyen *ellenséged*: mert ő, vagy jó *akaróddá* téſzi *ellenségedet*, a' vagy meg-zabolázza őtet hogy ne árthaſſon néked. Senki nem nyomattatott ellensége miatt el, hanem a' kinn elsőben a' bűn vőt birtokot s' kit az Isten magának hagyott. A' ki azért ellenségétül való *félelme* ellen bátorságban akar maradni, és Istenének kedvében kiván lenni: váltsa-meg bolondúl töltött idejét, igaz pénitentia tartásával, az jelen valóra vigyázzon kereſztyéni ſzorgalmatoſsággal, és a' jó-ven-

Pſal. 17. 11,12,13. vendôrûl-is viſellyen gondot, maga tartoztatásával.

5. Kinek kinek *érdeme ſerint* becsûlletit meg-adgyad, és az embert inkább becsûllyed jóságáért, hogy nem mint nagyságáért. A' ki veled jól tôtt, annak, Iſtentûl vôtt érteked ſzerint, hálá-adatoſsággal igyekezzél lenni. Valláſt tégy a' felôl ſzeretettel az emberek elôt, és éretted ſzivbôl kônyôrôgj Iſtennek: *Minden áldomáſt*, Iſtentûl ugy végy mint ha az Iſten ôrôkké való ſzeretetinek *Zálogá* vólna, és azt *kegyes életre* ôſztônôzô jegynek alits.

6. Semmi kûlsô, ſem penig akar mi belsô javaiddal el ne hidd magadat. A' kûlsôvel ne, mert noha késôre tôttél ſzert rejá, mindazáltal csak hamar elmúlik tôled, mely ókért, nem-is illik veſzteségén ſokat bánkodnod. A' *belsôkkel* ſem kell kevélykedned: mert a' mint Iſten adta azokat, ſzintén ugy el-is véſzi, hogy ha az *Adoſtenrûl* el-feletkezvén nem jól élſz az ajándékokkal, ha tudnia illik fel-fuvalkodol ſzivedben, *méltóságodnak* kevélységével, és megutálſz *egyebeket*, kiknek kedvekért áldot vólt meg tégedet az Iſten. De ugyan

láſd-meg ha vagyon-é valami illy jóság benned, mely magad alitására indithatna? bizony hűs vétkek vannak az enyett benned, mellyek igazábban ſemmire kellővé tehetnének téged magad ſaját ſzemeid előtt-is.

Tu recte vivis, ſi curas eſſe quod audis. Hor. Epiſt. ad Quint.

Légy ollyan Iſten előtt-is, ki-ſzivedet által láttya, minéműnek az *emberek-nek ſzemek előtt láttatol*, kik *orczálatodat* nézik. Ne elégedgyél-meg csak a' kűlső *hír nevel*, midőn *Lelked iſméreti* belől érdemedet nem dictállya rejá. Az *érdemlet jó hir név*-is penig; az edgy *Kegyeſségből* származotton kivűl, igen kicsint ér, és kevés ideig tart. Az egéſz Sz. Irásban ſohol nem olvaſſuk a' *Képmutatóknak* meg-téréſeket: nem-is csuda, mert holott a' bűn tétel után, egyedűl csak a' meg-térés gyogyittya embert meg *minden bűneinek* fekéllyeiből; mitsoda módgya eſzköze lehet annak a' *meg-újjúlásban*, a' ki még magát a' *meg-téréſt-is* bünné változtatta? Jaj tehát jaj az ollyatén Léleknek, a' ki nem Kegyes, s' még-is kegyeſnek, meg-tértnek tetteti önnön magát.

Nil juvat bonum nomen reclamante conſcientiâ.

7. Tarts ſzámot a' czégéres vétkűeknek

eknek *rettenetes ki-menetelekre*, hogy istentelen cselekedetektől el-iszonyodhassál. Vedd eszedben a' *kegyes istenfélőknek-is életeket*, hogy légyen mit követned, bóldog *ki-meneteleket is* megGondollyad, hogy légyen mivel magad
Num.23. 10. vigasztalnod. Engedgy az jobbaknak, vigyázz a' bölcsekre, társalkodgyál a'
Psal. 37. 85,36,37. tisztességesekkel, és szeressed az igaz vallású Keresztyéneket. És mivel az embernek veszet természeti igen hajlandó a' *kép-mutatásra*, meg-lássad hogy az Isteni szolgálatban ne csak *futólag* és *szokásból* gyakorollyad magadat, hanem jó lelki ismérettel arra vísely gondot, hogy az által naponként a' szentségben és áhítatosságban gyarapodhassál. Arra figyelmezz ennek-okáért, mint érezheted magadban kiváltképpen való veszetségednek meg-erőtelenedését, és megszenteltetésednek naprúl napra nevekedését, az Istentől rendeltetett eszközöknek gyakorlásából. És ne jelents szentségedet e' világ előtt külsóképpen annál fellyebb, mint belsóképpen vagyon szivedben az Isten előtt.

Isa.58.5,6. Matt.23. 27,28. Ps. 51. 6.

Observate Domini

8. Igyekezzed az alattad valókat inkább

kább ſzeretet által hogy nem mint félelem által birni s' igazgatni: mert a' ſzeretet által való igazgatás *kőnyű* és *bátorságos*, de a' kegyetlenkedés mindenkor nagy búval és fęlelemmel jár. Vaj mely igen kiſzteti a' nyomorgatás az el-nyomattattakat, hogy alkalmatoſságot kereſvén, a' viſelhetetlen igát ki-vetheſsék nyakokból. Az Iſten igazsága-is penig nem ſzenvedi a' kegyetlenségen épittetett birodalmat ſokáig fenn állani. Gondold-megazt, hogy noha *emberi* c *rendelés* által ſzolgálnak alattad valóid néked; de *igaz tulajdonság* ſzerint *Iſten Szolgai* azok d. *Sőt ha Kereſztyének, nem ollyak ők mint Szolgaid, hanem mint ſzerelmes Atyádfiái az Urban.* Minekokáért Kereſztyén lévén, a' *Kereſztyéneket, Chriſtusodért* ſzeretetben és *irgalmaſságban birjad és igazgaſſad,*

Terr. ſtres & Officiales cujusvis ordinis Ama & impera, Blandovis latet imperio. Anſ *Qui terret plus ille timet, ſors illa Tyranno convenit.* Claud. de Inſtit. Princ. c1 Pet. 2.1 d Lev. 25 3 51. Eph. 6.9. Col. 4.1. Philē v. 16

Si pericles quoties clamydem Domini indueret, apud ſe dicere conſueverat: Attende Pericles quod geſtaturus es imperium in liberos Athenienſes. Plut. in Ap.

Quanto magis tu quoties authoritatem exercituruus es, apud te ipſum dicere deberes: Memento quod imperium geris apud liberatos Chriſtianos.

9. Ta:

9. Tanúld-meg hogy semmi cselekedet a' *Magistrátusokat*, *külsô tiszteket*, az Istenhez (kinek *Vice* birái) hasonlatosbakká nem tészi, mint az igasságnak *igazságos* cselekedeti: Mellynek illendô el-követésének okáért:

Elôszór, Fûleid mindenkor nyitva legyenek az igaztalan cselekedetrûl való igaz panaszra.

Qui statuit aliquid parte inaudita altera, æquus licet statuerit, haud æquus fuit. Sen. in Med.

Másodszor, Ugy adgyad edgyik fûledet a' *Vádosnak* hogy a' másikat a' *Vádoltnak* tartsad: mert a' ki edgyik félnek itiletet tészen, minekelôtte még másikna' feleletit nem halotta vólna, ám bár igazat itillyen-is, de ô maga nem igaz.

Harmadszor, Midôn mind két félnek feleletiket halgatod, se jóbra ismérôsidhez való *indulatodból*, sem pénig balra *gyúlôlségedbôl* ne hajoly, a' feleletnek *hitetô* szines okait barátidnak kedvekért inkább hivén ellenségidnek *hatalmasson bizonyító* okainál.

Negyedszer, Meg ne tagadd az Igasságot (mely *Regia mensura*, sing) még a' leg kissebb alattad lévôtûl-is: hanem a' *szegénynek* és a' *szükûlkôdônek* igye baja, egyenlô fontban vetessék az Gazdagoké-

gokéval és Hatalmasokéval. Ha veszed észedben hogy edgyik felől a' *ravasz Nagyságnak Halmai*, *hatalmas ôszve tanácskozás*, és *erôszak tételek* vannak: más felől penig, a' *szegénységnek*, *edgyigyûségnek*, és az *igyefogyotságnak alatson völgyei* lappangnak: készitsed útadat (mint Isten cselekeszik) a' *völgyeknek bé-töltéseknek a' Halmoknak le-nyomások* által, meg-egyengetvén az egyenetlenséget: hog' e'képpen szentëtia törvény mondásodnak *fundálása egyenes fundámentomra* essék. Az *igazságnak* és *igazságtalanságnak* boszszúság tételnek dolgában két fél között, lelked ismëreti inkább szorgalmatoskodgyék *Jus dicere* a' Sokot Törvény mondásban, *Secundum allegata & probata* az bizonyságok után; hogy nem mint *Jus dare* a' magad fejétûl koholt törvény adásban ez méltóságodon fundálván: *Sic volo sic jubeo*; igy tetszik s' igy parancsolom; félvén imez rettenetes átoktúl: *Átkozott valaki az ô Felebarátty ának határát el-fordittya.* Az élet és halál dolgának igazgatálakor a' *Birák* (mint az *Elohim Isten*) az *Igazságban* meg-emlekezzenek az *irgalmasságrúl*,

Lege & considera. Frater Bacon de Judicat. Luc. 3. 4. 5 Isa. 40. 3.

Deut. 27. 17.

ságrúl, és ugy veſsek az *igaſságnak* kemény ſzemeit a' *gonoſz tételre*, hogy edſzer s' mind a' *gonoſz tévőre* az *irgalmaſságnak ſzánakozó* ſzemeivel tekintsenek, a' holott a' *Kegyelem* meg jobbúláſt remélhet. De ha az *igaſság* azt kivánnya, hogy inkáb edgy veſzſzen el hogy nem az edgyeſség, és hogy az egéſz teſtnek a' rothadás ellen való meg-maradására jobb edgy rothat ſenyvett tagot el-metſzeni; tehát *fiat juſtitia*, legyen igazság. De mikor bűntető *Sententiát* mondaſz *máſoknak* fejére; meg-emlekezzél hogy a' te *Sententiád*-is fejed felet függ. Minek okáért, minden Igy-bajban igazat itily, mert bizonyos légy felőle, hogy még te-is reá találſz az igaz Bíróra, a' kinek nem ſokára eleiben-is kell menned, s' ez *Epitaphiumot* koporſod feliben függeztendő verſeket hagyod *teſtámentumbán* barátidnak:

Melius ut pereat unus quam unitas. Enſe reſcindendum, ne pars ſyncera trahatur.

Nuper eram Judex, jam Judicis ante tribunal
Subſiſtens paveo, judicior ipſe modò.

Az az:

Biró valék tegnap már most reſzketve Birámnak
Széki előtt törvént hallok a' munka ſerint.

Sokak (nem tudom mi okon) igen neheztellik az Országoknak *Törvényit* a' *Deure-*

Decretumokat: de az okosb Emberek meg-felelnek erre az Apoſtollal: *Nos ſcimus bonam eſſe legem*, modo Judex eâ legitimè utatur; *Tudgyuk mi azt hogy jó a' törvény*, csak ember jól éllyen velle. Az, én előttem az igaz Biró a' kinek ſive ſem a' *birságnak*, *ajándéknak* veſzetségével, ſem fęlelemmel, ſem penig jó akaróinak kedvekkel meg nem gátoltathatik ez Hagyományoknak lelki iſméret ſzerint való gyakorlásában. Es ez illyen ritka becsűletes Biráknak *Joſapháttal* ezt mondván: *Legyetek erőſſek és járjatok el tiſztetekben, és az Ur mellette léſzen az igaznak.* 1 Tim. 1. 8. 2 Chro. 19 v. 11.

10. Ne légy akár melly *mulatságban foglalatos.* A' gyönyörűségben való *leg hoſzſzabb* élés-is csak rővid, de a' bűntetés, melly az a'val való nem jól éléſt követi, *örökké való.* Csak annyiban ély azért a' ſzabados mulatsággal, a' menyiben a' tégedet mind teſtedben, elmédben alkalmatosbá tehet *az Iſteni ſzolgálatban* és egyéb kereſztyéni hivatalodban *jobb kedvel való* forgolódáſra. Nagy a' dolog rajtad, az idő penig rővid hozzá. *Es a' ki, kinek kinek cselekedeti ſzerint meg-* Phil. 4. 8. *Vita brevis opusque multum, operarii pigri & urget paterfamilias.* Rabb. Apoph. Apo. 3. 20 & 22. 12. Jac. 5. 9.

fizet, az ajtón áll. Gondold-meg mennyi sok dolog vagyon még hátra, mely resteſſen munkálkodtál még ez ideig, és minémű ſzám-adáſod lenne ha ma ſzólitana tégedet Urad elő a' ſzám-adáſra. Vigyázóbb légy tehát ez után, hátra maradott rövid időднek nagyobb haſzonnal való költésében, és mikor mulatni kéſzited magadat, emlekezzél-meg melly kicsiny idő rendeltetett a' te életedre, és hogy annakokáért nem illendő azt *henyélésben, hivságban, jáczodozásban* és egyéb hitván *hijában valóságokban* töltened: holott ha *minden ſzempillantást* csak a' jó dolgokban töltenél-is, még-is rövid vólna: Mert az ember nem a' *hivságra, játékra*, és a' *mulatáſra* teremtetett, hanem Iſtenének *Vallásban* való *buzgó* ſzolgálattyára, és *felebarátyának hivatallya* ſzerint illendő haſznára, s' magának, mind ez két dolog által, az örök élet felől bizonyoſsá tétetettére. Azért időbéli veſztéségedet ne utolsó károdnak alitsad. Meg-vedd azt ſzorgalmatoſſan és töltsd-el okoſſan, hogy midőn oſztán el-közelget az az idő a, mellyen nem *Sáfárkodhatol* többé ez föl-

Damna fleo rerum, ſed deſleo damna dierum.

Eph. 5 16.

földön; a' te Urad kedved szerint jóhes- Luc. 16. 2
sen a' szám vételre amaz *Euge bone ser-* Matt. 25.
vévei, és nagyobban s' jobban hidgyen 23.
téged az Egben, a' holott *részesülni fogsz*
Urad örömében örökkön örökké.

ESTVERŐL VALO
Elmélkedések.

Estve, minek előtte le nyugodnál, gondolkodgyál ez edgynéhány dolgokrúl.

I. Mivel a' te napid meg-vannak szamlálva; azért immár edgy nappal kevessebb a' te napidnak száma: és immár közelb vagy halálodhoz edgy nappal.

II. Űly-le edgy kevessé minek előtte le-fekűnnél, és visgáld-meg magadban, mitsoda emlekezetes dolgot *láttál*, *hallottál* avagy *olvastál* e' mái napon, azon kivűl a' mit annak előtte immár tudtál, láttál a'vagy olvastál; ha mit ollyat találsz, fordítsad mentűl nagyobb hasznodra; de főképpen a' jusson eszedben, mitsoda bűnt tőttél az napon Isten a'- vagy ember ellen: és mitsoda tiszted szerint való jót mulattái el; mind kettőért alázd-meg magadat. Ha valami jót találsz hogy cselekedtél, az Isten kegyel- mé-

Hen perdidi diem! Tit. Vesp. Apopht.

mének tulajdonitsad, adgy dicsőſséget ő néki. Es a' melly nap valami jót nem miveltél, ugy tartsad azt a' napot, mint ha csak el-veſzett vólna tőled.

III. Hogy ha a' gyarlóság, vagy valami erős kiſürtet miatt, valami nagy bűn és fogyatkozás, jút eſzedben, hogy cselekedtél: meg ne próbáld hogy addig el-aludgyál, mig térden álva Iſtenedet arrúl, a' *Chriſtus* által meg nem-engeſzteled vétkednek meg-vallásával és buzgó bocsánat kéréſeddel. E' képpen a' Chriſtuſſal bűneidnek ravását minden eſtve meg-viſgálván és kiſſebbitvén, ſokkal kevesſebb ízám adáſod léſzen amaz utolſó itületkor az ő Felsége Széki előtt.

IV. Ha jút eſzedben hogy e' napon valakivel ősſzve ſzóllalkoſztál, *az nap a' te haragodon le ne mennyen* azon eſtve. Ha *lelked iſméreti dictállya* hogy valakit bolſzúſsággal illettél, iſmérd-meg fogyatkozáſodat, és kérjed őtet hogy bocsáſſon-meg néked. Ha ő vétet-is, még-is mindazáltal a' békeséggel meg-kinályad őtet; ha nem akarja a' követséget, te mindazáltal bocsáſs-meg néki tellyes ſzi-

Eph 4 26

Non turpe eſt veniam precari, turpe eſt Deum & Hominem habere inimicum.

szivedből, *Matth.* 5. 23, 24. Semmi esetben magad kezével *boszszúdat ne tôlts*: mert úgy cselekedvén *kettôs boszszúságot* tennél Istened ellen. *Elôszôr*, az Isten kezéből, az igazságnak fegyverét láttatnál ki-venni, mint ha ô igaz nem vólna a' *boszszú állásnak ki-szolgáltatását* magának tartván. *Másodszor*, Bíróvá tenned magadat az ô Szolgáján, nem hallasztván igyedet ô Felsége eleiben, és nem-is bizván magadat az ô itélet tételére, holott mind a' te magad s' mind penig szolga társodnak Ura hellyetekben vagyon. Istené a' boszszúállás, a' tiéd penig bocsánat.

Mihi vindicta, dicit Dominus. Rom. 12. 19.

Non est tibi jus in servum alienum, imò in cõservum tuum.

Hogy penig jó bizonyságot tehess meg-engedésedről, könyörögj az Istennek hogy ô Felsége-is néki *meg-engedgyen* és életét véle jobbitassa-meg. És ez meg-lévén, mihelyt oszrán az alkalmatosság kivánnya, a' menyire lehet jól-is tégy vélle, s' ha mit tehetsz ôrvendezz rajta: Mert valaki ellenségével jól tészen igazán Isten Fiának jelenti az önnön magát lenni; és az ô *jutalma* Istennél az ô *Attyánál* lészen.

V. Ne ély az *aluvással* a' végre, hogy

hitván *tested tunyaságának tehéssed kedvét*: hanem csak meg-fáradt érzékenységidnek és tagaidnak nyugotásokért aludgyál: mert a' mértékletes aluvás az elmét újjittya, és a' testet ugyan megeleveníti; de a' mértékletlen meg-restíti, és semmire kellővé tészi.

VI. Emlekezzél-meg arrúl, hogy nagy sokan estve le-fekűsznek, és soha fel nem kelnek mind addig, míg amaz *utolsó napi* rettenetes *Trombita* szó fel nem *serkenti* őket. De a' ki *könyörgéssel feksziks' kél*; az a' *Christussal aluszik és serken*. Ha azért bátran és fęlelem nélkűl *akarsz alunni*, ajánlyad Istened kezeálá tennen magadat, és az oda fellyebb mutatott mód szerint, a' melly *Rész a' Bibliából* következik, olvasd-el: Annak utánna ágyadnál, a'vagy a' hol akarod essęl térdre, lelkednek és testednek szemeit kezeiddel edgyűtt meanyei szent *Atyádhoz* emelvén, az ő szent Fiának az Úr *Jésusnak* nevében könyörögj, hakönyörgeni tudo ajándékod vagyon illyen formán:

1. *Vald meg* bűneidet, kiváltképpen az akkori Napiakat.

2. *Kérj*

2. *Kérj bocsánatot és kegyelmet* a' Christus nevében, azokért.

3. *Supplikály a' Szent Léleknek* életed jobbító kegyelméért.

4. *Adgy hálát* az el-vött jókért, elsőben-is ez napi *meg-tartásodért.*

5. *Imátkozzál*, következendő étsakai *nyugovásodért és védelmeztetésedért.*

6. Emlekezetet tégy az *Eccleſiáról*, a' *Királyról*, a' *Királyi maradékról*, *Tanitóinkról*, *Tiſzt-viſelőinkről*, és minden inségben forgó Atyafiakról.

7. Utolſzor, ajánlyad mind *magadat* s' mind penig *mindenedet* az ő kegyelmes óltalma alá. Mind ezeket illyen formán cselekedheted.

ESTVELI IMADSAG.

OH nagy Irgalmú Iſten, a' *Jéſus Chriſtusban* ſzerelmes Atyám; *ki az én Agyam környül vagy, jól látod le-fektemet és fel-költemet s' közel vagy azokhoz kik ſegitségül hinak téged igazságban és tiſztaságban*; én nyavalyás bűnös ember kérlek tégedet, tekints reám kö-

Pſ.139.2.3
Pſ.145.18.

nyörületeſségednek ſzemeivel, és ne úgy nézz engem az mint magam ſzerint vagyok: mert a' képpen csak edgy tiſztatalan ruſ-

Pſa. 51. 9. nya teremtett állatodat látnád a' *ki bünben fogantattam, álnokságban éltem: ugy annyira, hogy ſzégyen-*

Luc. 15. 13 *lem ſemeimet az Eg felé fel-emelni, tudván minémü rettenetes képpen vétkeztem az Eg ellen és te ellened.* Mivel Uram által hágtam *minden*

Dan. 9. 11. *parancsolatidat és ſzent törvényidet*, nem csak reſtségemből és gyarlóságomból, hanem ſokſzor *ſáni ſzándékból-is*, ellene járván az én tulajdon értelmemnek; sőt benne nem lévő Lelkednek-is azokért az én gonoſz cselekedetimért ellenem *proteſtáló* inditáſinak; ellannyira hogy igen meg-ſebhet-

Eph. 4. 30. tem lelkem iſméretit, *Szent Lelkedet*, ki által *engemet az idveſség napjára el-pecsételtél*, igen meg-ſzomoritottam. Te meg-ſzentel-

ted

ted vala az én *lelkemet* és *testemet*, hogy lakó *temploma* lenne a' *Szent Léleknek*: én pedig nyavalyás bűnös Ember, mind kettőt megrutnyitottam, minden tisztátalanságnak és ocsmányságnak nemeivel. *Gyönyörködtetvén szemeimet hijában valóságoknak* nézésében, *füleimet tisztátalan és szemtelen beszédeknek* halgatásában, *nyelvemet trágárkodásban és rágalmazásban. Kezeim* undokságokkal annyira tellyesſek, hogy ugyã általlom hozzád emelni őket: *Lábaim* az én gonosz útaimon hordoztanak engemet. Az én *Elmém* és okosságom, mellyek e' világi dolgokban igen gyorsak, egyedűl csak a' Lelki, avagy mennyei dolgok felől való *elmélkedésekben vakok és tompák*: *Emlekezetem*, mellynek az istenes dolgoknak mint edgy *tárházának* kellene lenni, nincs korán-is a' jó dolgok-

Pſ.110.37. Iſa.6.5. & 1.15.

Rom.3.15

goknak, mint az hivságosoknak emlitésére olly alkalmatos. Sőt édes Uram, siralmas meg-tapasztalás által vőttem eszemben, hog' természetem szerint, az *én szívemnek minden indulattya és gondolattya csak szüntelenül való bűn és vétek.* Gen. 6. 5. És ezek az én számlálhatatlan bűneimnek *száma sokkal több hajam szálainál*, Pf. 40. 12. Esa. 1. 6. mellyek mint edgy úndok *bél poklosság* el-halmaztanak rajtam, el-annyira, hog' tetémtől fogván talpamig fekélyes vagyok. *Meg-úntam Istenem, ennen magam azokért magamat;* Sá. 6 22. Job. 3. 20. Job. 42. 6 hát a' tes; entséges tekinteted előtt mitsodás *meg-únt állapottal* lehetek? A' vétkezésnek szokotsága a' bűnnek csak nem minden érzését el-vőtte, annyira el-tunyitotta érzékenységimet és szivemet úgy *meg-vakmerőitette*, hogy midőn Szolgaid *prédikállyák* - is nékem szent Igédből a' bűn ellen való

való kemény itiletidet: én mind az által ſemmiben meg nem félemlek, hogy el hagyván bűneimet, te hozzád meg-térnék. Es hogy ha csak a' te igazságod s' az én érdemem ſzerint bánol édes Atyám, velem, edgyáltalán véggel ſ;égyent vallok és meg-eméſztetem. De mivel, véghetetlen *kegyelmeſségedből* ily ſok időktűl fogván kedveſz énnékem és *várod meg-téréſemet*: Kérlek tégedet alázatoſsággal, hogy ama' keſerű halálért és keſerves kinſzenvedéſért, mellyet az Ur Jéſus Chriſtus el-viſelt én érettem, engedgy meg minden bűneimnek, fogyatkozáſimnak. Nyiſd-fel nékem, a' Jéſus Chriſtus vérének, amaz kút fejét, melly felől meg-igirted hogy a' Dávid háza népe kőzzűl meg-térőkre, az *Uj Teſtámentomban, ki-áraſztod*, hogy minden én bűneim és tiſztátalanságim ugy el-mo-

Zach. 13. 1

el-mosattassanak az ő vérével és el-rejtettessenek sebeiben: hogy soha többé azok szem eleiben ne kelhessenek, és sem ebben az életben meg ne szégyenithessenek, sem penig a' következendőben Itilő széked előtt el ne kárhoztathassanak. Es mivel Uram, a' mint jól tudod, *nincs olly ember ki maga erejéből maga szivét is meg haithassa mind addig, miglen meg-térítő kegyelmedet nem adándod néki*: annak felette, hogy oly könnyű teneked engemet meg-igazitanod és szentelned, a' minémű könyű azt meg-hadgynod: Oh édes Uram, adgyad énnékem a' te kegyelmedet, *hogy a' mit parancsolsz, meg-tehessem*; *és osztán parancsolj a' mit akarsz, s' készen találsz engemet szent akaratodnak végben vitelére*, E' végre adgyad *Sz. Lelked* nékem, az mint hogy meg-is igirted, hogy meg-adod (ez világ

Jer. 10. 13.

Da Dominé quod jubes & jube quod vis, Aug. Matt. 28. 20. Joh. 16. 13

lág vége felé) válaſztott népednek. Ugyan ezen *Szent Lelked tiſztitsa ſzivemet, gyógyitsa* ſebeimet, *ſzentellye* terméſzetemet, lelkemet és teſtemet kéſzitse-el, hogy néki illendő *Temploma* leheſſek, ſzolgálhaſſak néked *ſzentségben és igazságban, ma és életemnek minden napjaiban:* hogy mikorezen Lelkednek igazgatásából és velem vóltából e' rővid, mulandó életnek *pálya futását* el-végezem: álhatatos ſzivel hagyhaſſam-el e' világot és lelkemet Atyai kezedben ajánlhaſſam, az Ur Chriſtuſt ſzerető és az ő el-jövetelét váró válaſztott Szentidnek kéſzittetett Országodban való *Uralkodáſnak* bizonyos reménsége alat. Addig peniglen oh édes Atyám, kérlek nemz oly valóságos megtéréſt Szent Lelked által én bennem, hogy meg-cselekedett bűneimet keſerves könyhullatáſokkal

kal meg-sirathassam, a' mostani akért, szivemnek szomorusága val mágamat meg-alázhassam, és minden igyekezetemmel azon leheſſek, hogy ennek utánna affele undok bűnöket ne cseleked-gyem. Ugyan ezen *Szent Lelked* által tarts-meg engemet *Anyaszentegyházadnak edgyeſségében*, vigy-bé a' te *Igédnek Igazságában*, és oltalmazz hogy ſoha attúl a' *Pápiſtaságra*, avagy egyéb gonosz *tévelygéſre* el ne hanyatollyak.

Pſ. 119 18. Nyiſd-meg *Sz. Lélek* Ur Iſten inkább inkább *ſzemeimet*, hogy *láthaſſam törvényidnek csudállatos dolgait*;

Pſal. 51. 15. *nyiſd-meg ajakimat-is*, hogy az én ſzájam *oltalmazhaſſa* a' te igazságodat, és dicsiretedet *hirdethesſe*. Nevellyed én bennem azokat a' te idveſséges ajándékidat, mellyekkel meg-látogattál. Adgy *tűrő ſzenvedő* lelket énnékem, adgy tiſzta ſzivet, *magam*

Pſal. 51. 15.

ſorsával meg-elégedő elmét, *fegyhetetlen* indulatokat, okos magam viſeléſt, és több minden ſ;ükséges Kegyelmeſségidet valamellyek nélkul ſzűkölködőm. Birjad ſzivemet félelmedben, és életemet kedved ſzerint igazgaſſad: hogy vagy *élek* vagy *halok*, *élheſſek* és *halhaſſak* tenéked, ki nékem *Iſtenem* és *Szabaditóm* vagy. Es immár édes Atyám, tiſztem és adoſságom ſ;erint nagy hálát adok néked alázatos ſzivemnek *Oltárárúl*, minden te áldomáſidért és jó tétemény idért, mellyekët illy kegyelmeſſen és bővön lelkemre teſtemre ki-áraſztottál; nevezet ſ;erint *el válaſztatáſomért*, *teremtetéſemért*, *váltságomért*, *hivatalomért*, *Igazuláſomért*, *Meg ſzenteltéſemért*, *és* gyermekségemrül fogváne' mái *napig* és óráig való *Megtartáſomért*: amaz álhatatos *Reménségért* mellyet nékem *Meg-di-* Pſal.29.14

 csőitte-

csöittetésem felől adtál. Hasonlatosképpen *jó egéségemért, jószágomért, ételemért, italomért, ruházatomért* és *jó szerencsémért*: Kiváltképpen azért hogy az el-múlt napon meg-őriztél engem minden lelki és testi veszedelmektül. Es mint hogy a' *napot a' munkára rendelted, az étszakát penig a' nyugodalomra*, kérlek tégedet, szenteld-meg énnékem ez éjjeli nyugovásomat és aluvásomat, hogy az nékem áldásúl lehessen, és edszer s' mind *túnya el-fáradt* testem a' mértékletes aluvás által meg-újjúlván, alkalmatossabb lehessek te előtted járni és minden jót cselekedni a' mint te meg-parancsaltad: A' mig penig alszom, oh
Psa. 121. 5. Uram, *Izraelnek őrizője, ki soha nem szunnyatsz nem is alszol*, vigyázz én rejám szentséges gondviselésed által, óltalmazz minden
Apo. 12. 7. veszedelemtül, hogy sem az *Sátán*;

tánnak gonosz Angyala, sem egyéb álnok *Ellenségim*, semmi kárt ne tehessenek énnékem. E' végre parancsold-med *szent Angyalidnak* hogy (szentséges rendeléséd szerint) *tábort járjanak én környülöttem*, énnékem oltalmamért és bátorságomért: a' mint ezt megigirted azoknak *kik félik a' te Nevedet*. Es tudván hogy *a' te Neved erős Torony azoknak kik ahoz folyamodnak*; itt mostan én magamat és mindenemet *valamim* vagyon a' te gondviseléséd és oltalmazásod alá ajánlom. Ha az lészen a' te szent akaratod, hogy aluvásom idején szolits hozzád az én lelkemet, oh édes Atyám, az *Ur Jésus Christusért* könyörüly énrajtam, és az én lelkemet vedd hozzád a' te Országodban. Ha penig jó tetszéséd az hogy az én napjaimat több napokkal öregbitsed; adgy meg-jobbúlást az én *napim-*

Psa. 34. 8.

Pro. 18. 10

mal edgyütt énnékem. Szakaszd el *elmémet e' világnak ſzeretetitől és hijában valóságitól*, és adgyad hogy az én társalkodáſom inkább inkább a' *mennyei dolgokkal* lehe-

Phil. 1. 6. *ſen. Végezd-el bennem naponként azokat a' jó dolgokat, mellyeket más el-kezdettél, Nevednek dicsőſségére és az én bűnös lelkemnek idveſségére.* Kérlek ezen-is Ur Iſten, óltalmazd-meg *Anyaſſentedgyházadat (Királyunkat) Fejedelmünket, Fejedelem Aſzſzonyunkat*, több kereſztyén *Fejedelmekkel* egyetemben. Tarts-meg őket *Igazságodnak* tökélleteſségében, és minden ſzent és Iſtenes dolgokban mennyei áldomáſoddal ſzerencséſítsed őket. Ald-meg az egéſz *Nemeſſéget*, a' *Tanitoi Rendet*, és a' mi *Eccléſiánknak s' Országunknak* Kereſztyén *Magiſtrátuſit*, kit kit ő kőzzül ők azzal a' te áldomáſiddal, melly az ő helyekhez és *hivatalokhoz* ſzükſéget,

séges. Légy vigaſztalója és bátoritója, Uram, a' te egéſz Népednek, gyogyitója a' *köroknak*, *betegeknek*, és akár minémü nyavalyában forgóknak. Sietteſd, édes Atyám, az Ur Jéſus Chriſtuſnak el-jövetelét. Emlekezteſs-meg, Uram, engem utolsó végemről, és arrúl a nagy Szám adáſrúl, mellyel a maz Napra tartozom te néked. Adgyad hogy *követheſſem a' Chriſtust ez életben való ujjá ſzületéskor*, hogy ő vélle részesülheſſek az *igazaknak fel-támadásában*, mikor ez halandó élet végben mégyen. Ez te kegyelmeſségidet, több mindennémü jó áldomáſiddal egyetemben, mellyek nélkül tudod édes Atyám hogy ſzükölködöm, alázatoſſan kérem és várom áldott kezeidből, Szent Fiadnak a' Jéſus Chriſtuſnak Nevében, és Közben járásában; annak a Könyörgéſnek fórmája alat,

Apoc. 22. 20.

Matt. 19. 18.

Luc. 14. 14.

mellyre önnön maga tanitott engemet ezt mondván:

Mi Atyánk, ki vagy &c.

Mas Rövidebb Estvéli Imádság.

Luc. 22. 61 &7.47 Luc. 18. 14.&15.20

Pſa.103.3. Mat.11.28 Ezech.18. 21, 22.

Oh örökké való Iſten, én Mennyei ſzerelmes Atyám, hogy ha az Evangéliumbéli igiretek által meg nem tanittattam volna: Annak felette *Sz. Péter, Magdalena, Publikánus, a' Tékozló Fi*, és több ſok, te hozzád térő bűnösöknek példájokból bizonyos nem volnék a' felől, hogy te *könyörületeſſéggel tellyes vagy*, s' kész vagy a' nagy bűnösöknek meg-engedni, a' kik *felette igen meg-terheltettek* a' bűnökkel, valamikor ſzomorú ſzivel lélekkel te hozzád megtérnek, ſiratván bűnöket, és *ohaitván* kegyelmedet: kétségben esném bűneim miatt, és annyira elrettennék, hogy ſemmiképpen elöd-

elődben járulni nem mernék; meg-gondolván szivemnek keménységét, indulatimnak rendetlenségét, magam viselésének tisztátalanságát; mellyekkel minden tőrvényidet által hágtam, és a' teátkodat meg-érdemlem, melly testemre akár minémű rettenetes nyavalyát méltán rejá hozhat, lelkemet a' bűnnek halálával el-nyommaszthattya, jóhiremet nevemet undok gyalázatban keverheti, és minden állapotomat a' *kereszt-viseléſnek* és a' *nyomorúságoknak minden nemeivel* meg-terhelheti. Meg-is vallom Uram, hogy egyedűl csak a' te könyörületeſséged az oka, hogy régen eddig szégyent nem vallottam. Dé oh édes Atyám, miképpen hogy eddig egyedűl csak a te kegyelmeſséged tartoztatta reám fel-vont ostorodat; akképpen alázatoſſan kérlek az

Deut. 27. 26. Gal. 3. 10.

Ur Jésus Christus könyörületesség-
gének indulatiban, hogy ennek
utánna se bánnyál én velem érde-
Hos. 11.8 mem szerint, hanem inkább sza-
bados és tellyes jó akaratodból
bocsáss-meg minden bűneimet
és fogyatkozotságimat: Mos és
tiszttits-meg azokból engemet,
ama' drágalátos vérnek hatható-
sága által, mellyet szent Fiad az
Mat 9.12. 1 Joh. 1.7. Ur Jésus Christus öntött én ér-
tem. Mert csak ő egyedül az Or-
vos, és csak az ő vére az orvosság
Joh. 3.14. mellyaz én betegségemet meg-
gyógyithattya. ő amaz igaz Erez
kigyó, ki a' rút mérget róllam el-
Num. 21.6 veheti, mellyel bűneimnek tűzes
kigyója meg-mardosta, és mérge-
sitette sebes lelkem ismeretit. Ad-
gyad ezzel őszve Szent Lelkedet
is énnékem, hogy bizonyosá té-
Gal. 4.5,6 ttetteſſem a' fogadott fiúság felől;
öregbitse hitemet, nevellye téré-
semet, világositsa elmémet, tisz-

titsa

titsa ſzivemet, egyengeſſe akaratomat és indulatimat; és ekképpen ſzentellyen-meg engemet 1Teſſ.5.23
mindeneſtúl, hogy elmém épségben, teſtem és telkem ártatlanságban megtartaſſék, az én Uram Jéſus Chriſtuſnak dicsőſséges el-jöveteleig. Es immár édes Atyám, nagy ſzivbéli hálát és dicsiretet mondok néked, hogy ez el-múlt napon engem minden veſzedelemtúl, és ártalomtúl meg-őriztél nagy kegyelmeſſen, nem nézvén az én ſok bűneimnek gonoſz érdemére. Kérlek tégedet alázatoſſan, hogy e' következendő értſzakánis őrizz engemet amaz *Sivó rivó* 1Pet 5.8.
Oroſzlántúl, ki éjjel nappal azon vagyon hogy engem el-nyelheſſen. Vigyázz, Uram, érettem ez éjjel, tarts-meg engemet az ő kiſirteti és kegyetlensége ellen. Végy környűl könyörületeſſégednek paisával, az ő engeſztelhetetlen dű-

hőskődése és gonoszsága ellen.
E' végre áldott gondviselésednek
Psal. 31. 5. védelmező szárnyai alá ajánlom
én magamat, kérvén tégedet oh
én Uram Istenem, hogy sem a'
Sátánnak, sem az ő gonosz tagai-
nak, én rajtam ez éjjel semminé-
mű hatalmat tenni ne engedgy.
Hanem inkább azt cselekedd,
hogy vagy aluszom vagy vigyá-
zok, vagy élek vagy halok, alhas-
sam, vigyázhassak, élhessek és hal-
hassak tenéked, Nevednek dicsős-
ségére és lelkemnek idvességére.
Ald-meg Uram választott Népe-
det ez egész világon. Adgy hosz-
szú és szerencsés birodalmat *Fe-
jedelmünknek* (Királyunk ,ak) mi
rajtunk. Aldgy-meg minden Ke-
resztyén *Fejedelmeket*, *Fejedelem-
Aszszonyokat*, minden keresztyén
Magistrátusokkal és *Tanitókkal* ed-
gyűtt. Vigasztald a' nyomorúlta-
kat, szűkőlkődőket, a' betegeket:
Edes

Édes Uram, adgyad énnékem kegyelmedet, hogy lehessek edgyik amaz öt eszes Szűzek közzűl, elkészitvén Szivemet mint ők az ő *Lámpásokat*, az hitnek olajával, és â jó cselekedeteknek világával, hogy az én lelkemnek édes *Vö-legényének*, az Ur *Jésus Christusnak* eleiben ki-mehessek, az ő második és birtelen való dicsőséges el-jövetelében. Add-meg ezeket édes Atyám az Ur Jésus Christus-ért énnékem edgyetlen egy Idvezitőmért és Közben járómért, kinek áldott Nevében, tulajdon maga beszédivel, a' mint ő megtanitott engemet, segitségűl hivom a' te Nevedet: *Mi Aty: &c.*

Matt. 25 2, &c.

Ezek után ezt mondgyad:

Az te kegyelmed, oh Ur Jésus Christus; a' te szerelmed, oh én mennyei Atyám; a' te vigasztalásod és bátoritásod, oh áldott

Szent

Szent Lélek Isten, légyen én velem és lakozzék az én szivemben ez éjjel és mind örökké.

Mind ezek meg-lévén kely-fel térdedrûl nagy alázatossággal, és mig levetkezel gondolkodgyál ezekrûl:

Le-vetkezéskori bóldog Elmélkedések.

I. ELmélkedgyél arrúl, hogy el-jö még az az idö, mellyen oly mezitelen lészesz, *ki-öltözvén mindenedbûl valamid e' világon vólt*, mint most a ruházatod nélkûl vagy. Annak okáért e' világi dolgoknak hasznával csak ideig birhatsz, mint Sáfár ama' nagy szám adásig; Mig ez Sáfárságot rajtad hadgyák azért légy eszes és hiv.

Nudus ut in mundū veni, sic nudus abibo.

Luc. 13. 6.

II. Mikoron ágyadra tekintesz, mindgyárt Koporsód jussan eszedben, melly immár a' Chriſtusnak ágya vólt, és a' mint hogy ö azt, (harmad napiglan való bonn fekvésével) meg-szentelte az ö Szentinek hideg testeknek (mint edgy ugyan) meg-melegitette, hogy abban nyugodalmassan fekhessenek, mind

Ut somno mortis, sic lectus imago sepulchri.

mind az fel-támadáſnak Reggeléig: E'képpen már az halál az Hiveknek, csak édes álom; a' Koporſo, Chriſtus ágya mellyben az ô Teſtek *békeſségben aluſznak és nyugoſznak*, miglen amaz órvendetes fel-támadáſnak *hólvala* ô reájok fel nem *virrad*. Minek okáért *Paplanod, Laſnakod*, jegyezze néked a'földnek *hantyait*, mellyekkel temetéſedkor mint edgy bé-takaródzol, *lepedôd, ſemfedeledet; aluvâſod halálodat; fel-ſerkenéſed, fel-támadáſodat*. Es igy le-feküvén ágyadban, ha véſzed eſzedben hogy immár el-akarſz ſzenderedni, mondgyad ezt Dáviddal: *Békeséggel el-nyugſzom és el-aluſzom, mert te Uram egyedûl adſz nékem bátorságos lakâſt*. Ha illyen ſzentûl nyitod-fel minden reggel, és zárod-bé minden eſtve az Iſten Igéjével, és imádkozáſſal, mint edgy lakattal, a' te ſzivedet; és ha igy a' Napot Iſteni tiſzteleten kezded, s' az ô ſzeretén végezed, el-hidgyed hogy minden te nappali munkádon és jó igyekezeteden az Iſtennek áldását meg-tapaſztalod; éjjel penig csendeſſen ésbátorságoſſan nyugſzol az ô Felsége Atyai óltalmazásának ſzárnyai alat.

Eſ.26.20.

Pſa.4.9.

E'

E'kédig az edgyes ember[illegible] magában gyakorlandó Kegyességrül tanitánk; *Következik inmár Háza népével edgyütt való* (ha Házi gazda) közönséges *maga gyakorlása azon kegyességnek tisztiben.*

Házi-Gazdának Kegyességérül való Elmélkedések.

1. HA valamelly ház népnek igazgatására szólittattál Istentól, ne itéllyed magad személlyében való Isteni szolgálatodat elégséges tisztednek lenni, mig magaddal edgyüt alattad valóiddal is azont nem cselekedteted. Ez házi tisztnek tételéért, az Isten annyira kedvelli vala Abrahámot, hogy maga szive titkát sem titkolá-el tőlle. Mert
Gen. 18. 17, 19. igy szólla az Isten: *Tudom hogy ő megparancsollya fiainak és háza népének ő utánna, hogy meg-őrizzék az Urnak utát, és cselekedgyenek igazságot és itiletet; hogy meg-adgya az Ur Abrahámnak a' mit néki igért.* Abrahámnak penig[illegible]
Gen. 14. 14. szolgai vóltak, kik illyen képpen nevettettenek és tanittattanak az ő házában; a' kikkel edgyüt Lóthot-is az ő Attyafiát az

[illegible] kezéből ki-szabaditá. Amaz istenes erős Férfi a' *Josue* ugyan tudományt [illegible] egész nép hallattára, hogy ha ők mindnyájan el-szakadnak-is az igaz Istentül, *ő mindazáltal háza* Jos. 24. 15.
népestül, az Urnak *szolgálna*. Az Isten maga-is nevezet szerint adot az Házi gazdáknak effelől parancsolatot, hogy *Házok népét* tanitsák az ő *Igéjére, és Isteni féldemben s' szolgálatban nevellyék azokat*: *Ezek ugy-mond, az Igék mellyeket e' mái napon parancsolok tenéked, legyenek szivedben, és gyakorollyad azokat gyermekid előtt, és szély ezekrül mikor házadban ülsz, vagy mikor úton jársz, és mikor ágyadban le-fekszel és fel-kelsz. Féllyed Uradat Istenedet és őtet tisztellyed.* Deut. 6. 7
Szent Dávid ez hagyomány szerint olly jól rendelte vólt Háza népét, hogy nem *laktanak az ő Udvarában, csalárdok és hazugok, hanem a' tőkélletességnek útában járók szolgáltanak néki.* Psal. 101. 7, 6.
A' kegyes Ester Aszszony-is, *bőjtölésben és kőnyörgésben* [illegible] szolgálatra tanitotta *Leány Aszszonyit*. Est. 4. 16.
Es hogy *Házad népét* mentül nagyobb buzgóságra tanithassad, az Istenes kegyességben forgolódásodat min-

mindenkoron azok kőrnyűl tegyed kiváltképpen, a' kiket látſz leg inkáb kapni a' Kegyes életen. Igy cselekedvén kettős haſzon kővet tégedet-is. *Előſzőr*, Az Iſten inkáb *meg-áldgya* és ſzerencséſiti nállad ez illyetén Iſtenfélő Szolgaidnak *kézi munkájokat*: Véve ezt *Lábán*
Gen.30.3. eſsében, *hogy Iſten meg-áldotta vólna őtet Jákobért*: *Potiphár-is* látá hogy az *Ur mindeneket ſzerencséſsé tenne a' Joſeph ke-*
Gen.39.3c *ze után*: Sőt minek utánna ártatlanúl meg tőmlőczőztetett vólna *Joſeph*, *a*
v.22,23. *Tőmlőcz tartó-is meg-tudá hogy az Ur mindenekben elő menetelesſé tenné a' Joſeph munkáját*; ennek okáért reá-is bizá *Joſephre* a' tőbb *Foglyoknak* minden gondgyokat. *Máſodſzor*, mentűl igazábban ſzolgál az ember Iſtennek, a' te ſzolgád-is annál hivebben ſzolgál tenéked.

2. Ha minden *Házi gazda* illyen ſzorgalmatos vólna *házában* Gyermekinek és háza népének, az Iſteni fęlelemben és ſzolgálatban tiſzti ſzerint való nevelésében és tartásában, tehát az Urnak Háza jobban meg-telnék, az Ur Aſztala-is inkább gyakoroltatnék, *Vasárnap nap*, és a' Tanitóknak-is ſok prédikátió-

jok

jok gyûmölcsösbek lennének, hogy nem mint vannak; Az Városoknak, Faluknak úczái ennyi Részegeſekkel, Hitelkedőkkel, Parázsnákkal és az igaz Kegyeſségnek s' Vallásnak ennyi ſok gúnyolóival nem bûvölködnének; A' Királyoknak, Fejedelmeknek, és egyéb Uraknak Udvarok nem vólnának illy tellyetek az nyalkákkal, csapziakkal, lelkeződőkkel, lézzegőkkel, nyúzó foſtókkal, s' többféle ſok, kereſztyénség nélkûl való orczátlanokkal; és a' *Tömlöczök* ſem vólnának mindenkor illy rakvák Lopókkal, Tolvajokkal, Arúlókkal és Gyilkoſokkal. De (oh nagy Iſten) többire moſtan az Hazi gazdák, és akármi névei nevezendő Szolga tartó emberek, alig tartyák egyéb végre *Szolgájokat*, mint *Barmokat*, csak teſtekkel ſzolgállyanak nékiek, ám *lélekkel* akár az *ördögnek* ſzolgállyanak. Kózönséges panaſz ez mindenütt, hogy jó hû ſzolgát ritkán találhatni. Igaz; de oka ennek ez, mivel igen ſokak az hivságos, és kereſztyénség nélkûl való Szolga tartó *Urak*: Mert az Iſtenes *kereſztyén Urnak* példája és tanitáſa tenné a' jó hû *ſzolgákat*,

Királyok Fejedelmek, Urak és minden Szolgatartók ide figyelmezzetek.

gákat, mint meg-tetſzik *Abrahámnak*, *Joſuénak*, *Dávidnak*, *Cornéliusnak*, &c. példájokból, kiknek jó Szolgai vóltanak, mert azok is jó Urakat ſzolgáltak, ollyakat tudnia illik, a' kik az ő Szolgájokból Iſten Szolgait tőttenek.

Ez moſt fő gondgyok tőbbire minden embereknek; hogy házoknak épi-
Pſal.127.2 tésére s' tőltésére kellyenek-fel: *De jó reggel kellyenek bár fel, és későn eſtve fekűdgyenek le, egyék bátor Kenyereket nagy fáratsággal*: csak mind hijában, *ha az Ur nem éppiti az házat*: mert az Iſten
Jer.10.25. meg-pecsételte ezt mint *meg-máſolhatatlan decretumát, hogy haragját őnti ára az ház népre, melly ſegitségül az ő Nevét nem hija*: *Sőt az Iſten el-tőrli az hitetlent, ki-veſzti az ő Sátorából és gyökerestűl ki ſzaggattya ez Földrűl*, &c. *avagy*
Gen.15.16 *mikor az álnokságnak mértéke bé-tellyeſedik, ki-okádtat a' földel minden Canaánbélieket*. Igy tehát a' Kereſztyénség,
Lev.18.25 az Iſteni ſzolgálat az Ház nép kőzőtt leg jobb és bizonyosb Ház és Tartomány épités fundálás az embernek, és az ember maradékinak: *Mert az igazak*
Pſa.37.29 *őrőkségül birják a' földet, és lakoznak mint*

őrő-

örökké azon. Minek okáért ha áldáſt kivánſz Iſtentûl mind magadra s' mind penig házad népére, magad edgyes kônyörgésének vagy elôtte vagy utánna, gyûjts ôſzve minden házad népét valamely illendô helyben; és elsôben avagy magad avagy penig máſſal olvaſtaſs egy Réſzt el az Iſten Kônyvébôl, s' ha annyira való idôd vagyon hozzá, intheted-is ôket az el-olvaſott Réſznek valamely czikelyébôl; és oſztán az fellyebb megirt mód ſzerint nagy tiſzteletteſſen térdepellyél-le véllek, s' kônyörögj illyenképpen.

Orig. Hõ. 9. in Lev. Minden házban akarja hogy az Ige magyarázataſsek. Agoſton-is azt mondg'a hogy valami az Tanitó a' Prédikáló ſzékben, ugyan az on minden Házi Gazda maga házában.

Egéſz Ház-népnek Reggeli Kônyörgéſe.

OH mi Urunk Iſtenünk, és ſzerelmetes mennyei Atyánk! ki egyedûl a' Menynek, Fôldnek és minden benne való Allatoknak teremtôje és igazgatója vagy, meg-vallyuk mi azt hogy nem vagyunk elôdben állani méltók, mert jutnak eſzünkben ſok féle bûneink, mellyeket az *Eg ellen és*

te ellened miveltünk: és mint s' hogy születtettünk a' bünökben, s' naponként által hágjuk szent Törvényidet és minden hagyományidat, tudomásunk és Lelkünk ismereti ellen; Noha jól tudgyuk hogy te vagy a' mi Teremtönk, ki minket alkottál; mi *Meg-váltónk*, ki edgy szülött Fiadnak drágalátos *vérén* meg-vöttél; és mi *Vigasztalónk*, ki minden jót és szent Kegyelmet valamelyben Lelkünkben, Testünkben részesültünk, reánk ruházz. Es ha csak a' mi álnokságunknak háládatlanságunknak érdeme szerint bánnál mi velünk, mit várhatnánk, Uram, mi te tölled egyebet *orcza pirulásnál és szégyen vallásnál* ez életben, a' következendöben penig *boszszú állásnál* és *örök kárhozatnál?* De Uram, a' te hagyományidhoz való *engedelmességben* és abbéli *bizodalmunkban*, mellyben

vagyon minékünk Fiadban Idvezitő Jésus Christusunkban való ki-mondhatatlan és véghetetlen kegyelmeſségedben, mi te ſzegény Szolgaid az igazságnak ſzékirűl (az holott méltán el-kellene veſznünk és kárhoznunk) *Kegyelmednek* Székire (holott irgalmaſság uralkodik és bűn bocsánat bővölködik) *appellálván*: ſziveinknek mélységéből nagy alázatoſsággal kérűnk tégedet, engedd és bocsáſd-meg minékünk minden eſetinket és álnokságinkat: hogy Fiadnak az Ur Jésus Christusnak te-ártatlan *Bárányodnak* drágalátos vérének (mellyet ily bővön áraſztott-ki *ez világ bűnének el-vételéért*) hathatósága által, minden mi, *Eredet és Cselekedetbéli* bűneink úgy meg-tiſztitaſſanak és el-moſattaſſanak mi róllunk, hogy ſoha nékünk azok ne tulajdonitathaſſanak, ſem pe-

nig az utolsó Itiletkor ellenünk
fel ne támadhassanak. Ezen is
esedezünk édes Atyánk néked,
hogy ne engedgyed rajtunk esni
a' Christus haláláért és kinszenve-
déseért, azokat a' rettenetes ár-
kokat, és boszszú álláft mellyek-
kel a' te Törvényed fenyeget min-
ket, s' a' mi bűneink-is igazán ér-
demlenék. Es mivel szent Igéd
által meg-tanittatunk. Oh Uram!
1Cor. 6.9. hogy a' *Bálványozók*, *Paráznák*,
Fősvények, *Hásártosok*, *Részegesek*,
Tobzódók, s' több effele illetlen é-
letűvek, *Mennyei Országodat örök-
ségül nem bírhattyák*: önts-bé Sz.
Lelkednek kegyelmét a' mi szive-
inkben, melly által világositta-
sunk-meg, hogy bűneinknek ut-
dokságát láthassunk, és azoktúl
el-iszonyodhassunk: s' életünk-
nek ujjúlása szerint való magunk
viselésére, és szent Felségednek
szeretetire inkább inkább fel-in-
dúl-

dúlhassunk; hogy e'képpen szent Igédhez való engedelmességünkben, és Parancsolatidnak megtartása felől való gondviselésünkben nevekedhessünk. Es immár, oh *Uram!* nagy szivbéli hálát adunk teneked, hogy minket elválasztottál, teremtettél, megváltottál, hittál, meg-igazitottál és jó mérték szerint meg-szenteltél ez életben, s'álhatatos reménséget adtál hogy mennyei Országodban meg-is dicsőitesz, minek utánna ez halandó élet elvégeződik. Hasonlatos képpen hálát adunk néked életünkért, egéségünkért, jószágunkért, szabadságunkért, szerentsés voltunkért és békeségünkért; kiváltképpen oh *Uram!* szent Evangéliumodnak közöttünk való fenn tartásáért, ily sok ideig való kedvezésedért, és meg-térésünkre illy kegyelmes idő adasodért. Aldgyuk

gyuk ſzent nevedet tőbb minden velünk közlött irgalmaſságodért-is; nevezet ſzerint peniglen, ez el-múlt étſzakai minden teſti és lelki veſzedelmek ellen való meg-tartáſodért. Es mivel békeségben virraſztál minket e' mái napnak kezdetire, kérünk tégedet védelmezz és igazgaſs minket e' napnak hátra maradot réſzén-is. Aldgy és óltalmazz-meg
Pſal. 121. 8 minket ki-menetelünkben és bé-jövetelünkben ma és minden *időben*. Fegyverkezteſs-fel *Ur Iſten*, az *ördögnek* kiſirteti ellen, és *ſzent Angyalidnak* őrizetek által védelmezz és igazgaſs minket minden útainkban. E' végre Atyai kezeidben és mindenható óltalmad alá ajánlyuk mi magunkat hon, a'vagy tőllünk távul lévő hozzánk tartozóinkal egyetemben. Oltalmazd-meg őket, *Uram*, minden gonoſztúl, látogaſſad *kegyel-*
meſsé-

meſségeddel, és tőlts-bé *jó voltoddal*. Tarts-meg minket-is e' napon minden nagy bűnben eséstűl kiváltképpen a' mellyre *természetünkben hajlandóbbak vólnánk. Rendely ſtrását ajakinknak ajtajára*, hogy *Szent Felségedet* meg ne bántsuk a'vagy hirtelen hamis eskűvésünkel, a'vagy penig akarmi egyéb hivalkodó s' hazug beſzédünkel: Adgy űrő ſzenvedő elmét nékünk és tiſztа ſzivet, Sz. Lelkednek többkellemetes ajándékival egyetemben, mellyeket tudtſz mentűl jobb el-kéſzittetésünkre ſzükségeſſebbeknek lenni, hogy tenéked ſzolgálhaſſunk ſzentségben és igazságban. Es mivel minden munkáink áldomáſod nélkűl haſzontalanok, áldgy-meg minket edgyenként *hellyünk és hivatalunk ſzerint, igazgaſſad kezeinknek munkáját és ſzerenczéſitsed mi rajtunk*, mert ha Pſal. 141. 3

te *kegyelmeddel* nem vezérelsz minket, igyekezetünknek semmi jó elő mente nem lészen. Viselj gondot minden dolgainkra, mellyek nélkül, oh mi mennyei Atyánk, tudod hogy vagy testünkben vagy lelkünkben szűkölködünk ez napon. Adgyad hogy e' rövid életünknek szarándokságában ugy járhassunk, hogy szíveink semmi mulandó dolgokhoz nem ragadván az útban: lelkeink inkább inkább magokban el-ragadtassanak naponként, közönséges Hazánknak te örökké való Országodnak szerelme miatt. Oltalmazzad, Ur Isten, közönséges keresztyén *Anyaszentegyházadat*-is és annak minden nevezetes Tagait: Kiváltképpen kérünk tégedet támadgy-ki ez mi *Ecclesiáinknak* békessége és maradása mellett. Tarts-meg Keresztyén *Királyunkat*, *Fejedelmünket*

hozzá

hozzá tartozóival egyetemben minden gonosz ellen. Sokasitsd-meg az ő napjait, a' bóldog és szerencsés állapotban; és halála után *koronázd meg* őtet örökké való örömmel és dicsőséggel. Áldmeg Tanitóinkat és Magistrátusinkat helyek szerint való minden szükséges kegyelmeddel, és igazgassad őket, hogy ők-is minket igazgathassanak *békeségben és kegyeségben.* Bátoritsad, Ur Isten, irgalmasságoddal azokat a' mi Felebarátinkat, a' kik keseredet szivűek, betegek, a'vagy akar mi úton vigasztalás nélkül szűkölködnek, Nevezet szerint, a' kik elméjekben háborúságokat szenvednek, vagy a' gonosz Lelki ismeret miatt; mivel a' te igéd ellen vétkeztenek: vagy penig a' jó miatt, hogy igazságod ellen véteni nem akarnak. Az elsőkkel ismértesd-meg, hogy a' Christus

vére hullásának csak egyik tsöp-
pecskéje-is nem boszszú állásnak
hanem mindenike kegyelemnek
csöpje, mely bocsánatot nyerhet
a' meg-térés által még a' leg-na-
gyobb bűnösöknek szörnyeb bű-
nöknek-is e' Világon; A' más-
kat penig, hosszú türéseddel ó
Uram! ne rémits, és az ő háborga-
tójokat, ne kunyáztasd, hanem
adgy türő lelket nékik a' szenve-
déshez, és hamar időn való ke-
gyelmes szabadúlást valamelly ú-
ton jobnak itiled magad dicső-
ségére és ő nékik-is bátorittatá-
sokra. Adgyad *Uram* mindnyá-
junknak edgyen edgyen a' te ke-
gyelmedet, hogy ki ki kőzzülünk
utolso végérül meg-emlekezhes-
sék, és el-készülhessünk hitünk-
nek s' jobbúlásunknak menyeke-
zői ruházattya által arra az órára,
mellyben ez árnyék Világból ki-
szolitasz minket. Addig peniglen
min-

minden dolgainkban, sőt minden dolgaink felett keresheſsük a' te dicsőſségedet, hogy mikor ez halandó életünk el-múlik, az halhatatlan örök életben, áldott és dicsőſséges mennyei *Országodban részesülheſsünk.* Ezeket és ezeken kivül is több minden kegyelmedet, valamellyet, oh édes Atyánk, ſzükségeſnek iſmérſz nékünk, és egéſz *Anyaſzentegyházadnak*, alázatoſſan kérjük és ohajtozzuk ſzent kezeidből, béſummálván hibás könyörgésünket, amaz hiba nélkül való, tökélletes könyörgéſſel, mellyre maga édes Idvezitőnk tanitott minket, mondván:

Mi Atyánk, &c.

Ez végben menvén, ki ki Házad népe közzül (Iſteni félelemben illendőképen ételt italt vévén) dolgára mehet: gyermekid a' Schólában, Szolgaid a' munkára, *kiki tiſztiſſerint való dolgára*, a' Gazda és a' Gazda-

da aſzſzony-is magok *hivatallyára avagy valami egyéb tiſzteſséges magok gyakorlására.*

ETEL ITAL FELETT. Való Kegyes élet Praxiſſa.

EBéd és Vacsora előtt, mikor már az Aſztal meg-teríttetett, fontold-meg magadban ez Iſtenes Elmélkedéſeket, hogy az Iſten felőlled való *Atyai gondviſelésének és jó váltának* nyomáſa mentűl méllyebben eſsék ſzivedben.

Ebéd és Vacsora előtt való Elmélkedéſek.

1. AZ *Ehség* ollyatén az emberen, mint a' *Farkas* nevű nyavalya: mellyet ha nem táplálſz ő nyél-el és emélzt-meg téged: és az étel ital csak *Orvoſság*, a' vagy olly eſzköz mellyet Iſten ez terméſzeti erőtelenségnek orvoslására, és az emberi ſzűkségnek könnyebbítésére rendelt. Minekokáért étteleddel italoddal, élyinkább terméſzeted erőtelenségének könnyebbítésére és táplálására: hogy nem teſti gyönyörűſségednek és kivánságidnak tóltőzódésére. Egyél,

Hoc medocuiſti, ut quemadmodum medicamenta ſic alimenta ſuſciperus. Aug. l. 10. Conf.

Egyél, igyál hogy ély, de ne ély azért hogy csak egyél, igyál. Nincsen alább való szolgálat, mint mikor ember * maga hasának rabja. Az Apostol az illyeneket *Has Istenüveknek* mondgya, *Phil* 3.19. Ennek okáért bátorságossan nevezhettyük ezeket, a' mint az Irás más *Bálványokat Gillulimoknak*, Eze.22. 3. az az: Ganéj Istenüveknek; és a' miképpen az embernek edgy cselekedeti az oktalan állatokhoz ötet annyira hasonlóvá nem tészi, mint az evés és ivás: e' képpen az étel italban való *mértékletlenség à töltözödésre, részegeskedésre és tobzódásra, az oktalan állatoknál* sokkal *alább valóvá* tészi az embert.

* *Major sum & ad majora genitus, quam ut mancipiũ sim mei corporis.* Galal, melly Sidó ige annyit tésẽ mint ember ganéj Ezec.4 15

2. Elmélkedgyél az Istennek *Mindenhatóságárúl*, ki mind ezeket *semmiből* teremtette; elmélkedgyél edgyszer s' mind bölcseségérül-is, ki illy sok számlálhatatlan állatokat táplál ez egész Világon, életeket mellyet nékik adott vólt, meg-tartván: melly fellyül haladgya az Angyaloknak bölcseségeket az Egben. Végezetre elmélkedgyél kegyelmességérül és jó vóltárúl-is, holott még maga saját ellenségit-is tartya táplállya.

Heb.11.3. Psal.145. 15,16.

Matt.5 45 Act.14.17

3. Eßed-

3. Eſzedben forogjon az-is mennyi ſok rendbéli állatok: *Vadak*, *Madarak*, *Halak* ölettetnek-meg a' te eledeledre; és az Iſtennek *gondviſeléſe*, miképpen s' melly meſzſze hellyekrûl gyûjtögette mind ezeket öſzve a' te *Aſztalodra tápláltatáſodért*: ennek felette mint hogy tart téged ez meg-ölettetett állati által életben s' egéſségben.

Hanc obcauſam Gentiles menſas ſacras & feſta nominabant. Vives.

4. Gondold-meg hogy mivel Iſtenednek hozzád való Atyai kegyeſségének, jóságának és irgalmaſságának, még meg-annyi csalhatatlan jelei vannak aſztalodon, mennyi étel ital: Oh ne ſzenvedd tehát illyen hellyen ily kegyelmes Iſtenedet, csélcsapás, fajtalanság, avagy eskûdözés: a'vagy penig Felebarátod felöl való kedvetlen beſzéd, *ſzóllás*, *rágalmazás* által boſzſzúsággal illettetni.

Agoſton D. igy irt vólt Aſztalára: *Quisquis amat dictis aliorũ rodere famam.*

5. Juſſon eſzedben hogy amaz te Meſtered, az *Ur Jéſus Chriſtus*, ſoha ſemmit nem ött addig, míg meg nem áldotta az eledelt, és ugyan azonért hálákot nem adott mennyei ſzent Attyának. A' Vég vacsora után-is, ugy olvaſſuk hogy *dicsiretet énekelt*, Matth. 26. 30. Mert ugyan ez vala az Iſten parancsolattya: *Mi-*

Mikoron éjendel és meg-elégedéndel, dicsirjed a' te Uradat Istenedet, &c. Deut. 8. 10. Ezen vólt a' Prophétáknak-is ſokáſok: *Mert a' nép, a' Lakodalomban enni addig nem akar vala, mig Samuel eljővén az ételt meg nem áldgya vala,* 1Sam. 9. 13. Joel-is azt mondgya az Iſten népének: *Eſztek s' meg-elégeſztek, és dicsiritek a' ti Uratoknak Iſtenteknek nevét.* E'vel a' ſzokáſſal éltenek az Apoſtolok-is: Mert Sz. Pál a' Hajóban *hálákat ada az eledel előtt,* az egéſz ott való ſokaságnak hallattára. Minekokáért, kővesſed illyen ſzentséges munkában áldott Meſteredet, és illy ſok ſzent embereket, kik őtet kővették, és előtted immár el-mentenek. Lehet, hogy még eddig aſztal áldáſſal és hálá adáſſal az Etel ital felett nem éltél, minekokáért (talám azt gondolod) ſzégyen immár fel-venned; Nem ſzégyen, mert a' mit a' Chriſtus cselekedett nem ſzégyen azt cselekedni; sőt inkáb az a' ſzégyen hogy illy régtűl fogván nem tőtted kereſztyéni tiſztedet. Hogy ha az Iſtennek tulajdon ſaját Fia, Szent Attyának olly nagy hálákat adot a' ſovány *árpa kenyerekből és ke-*

Hanc mēſam vetitam noverit eſſe ſibi Poſſid. de Vita Aug Matt. 14. v. 19. Luc. 9. 16. Mat. 15. 6 Marc. 36. 41. & 8. Luc. 24. 30 Joh. 6. 11. Joel. 2. 26. Act. 27. 35.

Joh. 6. 9. 11 Joh. 2. 13.

vés halatskákból álló Ebédért: minémű
háláadáſſal tartozol te illy bűnös terem-
tett állattya, ily ſok kűlömb kűlömb fé-
le jókért, és friſs eledel adásáért? Men-
nyi ſok igaz Kereſztyén ember órőmeſt
meg-enné azokat a' maradékokat mel-
lyeket te el-vetſz? Melly nagy munká-
val jutnak máſok ahoz, a' mit te ſokſzor
minden munka és ſzorgalmatoſság nél-
kűl meg-ízerezhetz? Edgy ſzóval, ha
Dan.5.4. a' *Pogány Bálványozó* emberek, dicsirni
ſzokták vólt Lakodalmokban hamis
Iſteneket: Melly nagy ſzégyen kereſz-
tyén embernek (Ebédgye Vacsorája fe-
Act.17.28 lett) nem áldani, dicsirni az igaz *Iſtent*,
a' kiben élűnk, mozgunk és vagyunk?

6. Elmélkegyél, hogy a' te teſted,
mellyet moſtan illy kényeſſen tartaſz,
az oráját ſem tudod, a' mellyben fergek-
nek eledelévé léſzen, a' mikor a' *roth*ar-
Job.17.13 *ságnak mondani fogod: Te vagy az én*
Atyám: és a' férgeknek: tik vadtok én-
nékem Anyám és Néném.

7. Elmélkedgyél arrúl, mely ſokfor
az embernek *maga Aſztala tőr gyanánt*
Pſa.69.23 *léſzen ő néki*, ugy hogy a' mérték letelen-
ség és a' háládatlanság által, az eledel
mely-

mellynek táplálni kellene a' testet, az ôli-meg ôtet a' tobzódáſſal: ugy annyira hogy többen ôlettetnek-meg ez tôôr által, hogy nem mint a' fegyver által. Es mivel az Atok-ólra, miképpen egyéb minden Teremtett állatokkal, ugy az étellel és itallal való élésûnk-is tiſztátalanná lôtt minékûnk, mind addig mig az Iſten igéje és a' kônyörgés által, meg nem ſzenteltetik: és hogy, nem csak *Kenyérrel* él az ember, hanem az Iſteni *rendeléſnek Igéje* és az ô *áldáſa* által, mely neveztetik b *Kenyér Pálczájának*. Le ne ûly tehát az ételhez *Kônyörgés* nélkûl, *hálá-adás* nélkûl fel-is ne kely. Táplálataſsál a' terméſzet meg-elégedéſeig, de edgyſzer s' mind minden étel kivánás nélkûl, ſe kely-fel; és emlekezzél-meg ſzûkôlkôdô Kereſztyén Atyádfiairól, a' kik éheznek és ſzûkôlkôdnek azok nélkûl, a' jók nélkûl, mellyekkel te bôvôlkôdôl.

Gen. 3. 17
1 Tim. 4. 5
Matt. 4. 4
Lev. 6. 26
1 Sam. 9. 13
Mat. 14. 19
Luc. 24. 30.
1 Cor. 10. 7
* Eze. 4. 16. &c. 16.
Rom. 14. 6
1 Theſ. 5. v. 18.
Ecc. 10. 17
Neh. 8. 13.
Am. 6. 6.

Ezeket, a'vagy ezek kôzzûl némellyeket meg-gondolván: (ha *Samuel* jelen nem léſzen) emeld-fel illendô becsedelemmel *ſzivedet, kezeiddel és ſzemeiddel* edgyûtt, amaz nagy *Teremtôhöz* az

1 Sam. 9. 13
Matt. 14. 19.

minden *Teremtett állatoknak* táplálójához: és az Etel előtt könyörögj ő néki ekképpen.

ASZTAL ALDAS.

Pſ.104.27 Joel.2.26 Pſ.147.9. Job.39.3. 1Tim.4.5

OH kegyelmes Iſtenünk és ſzerelmes ſzent Atyánk, ki eledelt adtz minden élő Teremtett állatoknak, valamellyek Iſteni gondviſeléſedtől függenek: kérünk tégedet ſzenteld-meg ez te áldomáſidat mellyeket elédelünkre rendeltél: ſzolgáltaſs erőt ezeknek, teſtünknek életben s' egéſségben való táplálására: és adgyad kegyelmedet, hogy ezeket veheſsük *józanſággal* és 1Reg.16.9 *hálá-datoſsággal*, mint illy nagy Iſtennek kezeiből, hog' e'képpen ezeknek és több egyéb áldáſidnak tápláló erejek által, járhaſſunk te előtted ſzivbéli ſzentségben; ma és életünknek minden idejében: a' Jéſus Chriſtus mi edgyetlen egy Urunk és Idvezitőnk által, Amen.

Ámen

Avagy így:

NAgy kegyelmű Istenünk, és igen irgalmas Mennyei Atyánk, kérünk tégedet szenteld meg ez te teremtésidet eledelünkre: Tegyed őket egészségessekké táplálttatásunkra; minket penig áldásidért háládatossokká, a' Jésus Christus, mi Urunk és edgyetlen edgy Idvezitőnk által, Amen.

Más Asztal Aldás.

OH örök Isten, *kiben élünk, mozgunk és vagyunk*, kérünk tégedet áld. meg minékünk Szolgáidnak ez te Teremtésidet, hogy ezeknek *tápláltató ereiek* által *élhessünk* szent nevednek dicsiretire és dicsőségére: a' Jésus Christus, mi Urunk és edgyetlen edgy Idvezitőnk által, Amen. Act. 17. 28

Minden ételed után, szorgalmatos vigyázásban légy mind magad, s' mind házad népe felöl, miképpen szent Jób *cap.* 1. 5. hogy vig ételedben és italodban, semmi olly beszéd szájadból ne

ból ne essék, mely vagy Istenedet bántaná-meg; vagy felebarátodnak lenne boszszúságos. Minekokáért viszont illendö magad viselésével és beesedelemmel, adgy hálát Istenednek és könyörögj illendöképpen:

ALdott légyen a' te nagy Neved oh mi édes Atyánk Istenünk, ez te drágalátos jó tétemenyidérr, mellyekkel illy bűségelsen mostan-is meg-elégétéd a' mi testünket. *Legelteſd, Uram Lelkünket*-is áldott *Igédnek*, és Szent *Lelkednek mennyei* eledelével az örök életre. Oltalmazd és tarts-meg Közönséges Keresztyén Anyaszentedgyházadat: Királyunkat, Fejedelmünket, Fejedelem Aszszonyunkat, és minden gondviselöinket. Bocsáss-meg bűneinket és *garlóságinkból* eset sok rendbéli háládatlanságunkat. Emlekeztes-meg minket *utolsó végünkrül* és *szám adásunkrül*, mellyel amaz nagy Napon tartozunk tenéked. Addig peniglen adgy minékünk

kűnk egéſséget, békeſséget, és az igaz hitben mind végiglen megmaradáſt, Szent Fiadnak Idvezitő Jéſus Chriſtuſunknak általa, Am.

Avagy igy:

ALdott légyen, oh mi Urunk a' te ſzentséges neved! ez te jó áldomáſidért, mellyekkel moſtan meg-ujjitál minket. Uram bocsáſd-meg bűneinket és gyarlóságinkat. Tartsad és óltalmazzad egéſz *Anyaſzentegyházadat*, Királyunkat, és a' Királyi *Maradékot*, és adgy nékűnk egéſséget, békeséget s' igaz hitet, a' Jéſus Chriſtus mi edgyetlen edgy Idvezitőnk által, Amen.

Avagy ekképpen:

HAlákat adunk tenéked, mennyei Atyánk, hogy teſtűnket e' teremtéſid által ily kegyelmeſſen táplálod ez idő ſzerint való életre. Kérűnk legelteſd Lelkűn-

ket-is ſzent Igéddel az ôrôk idvesſégre. Oltalmazzad kôzônséges keresztyén Anyaſzentedgyházadat, Királynnkat és Királyi Maradékot, és gyakorollyad mi rajtunk *kegyelmedet és irgalmaſságodat*, a' Jéſus Chriſtus mi edgyetlen edgy Idvezitônk által, Amen.

Egéſz Ház Népnek, Eſtvéli kegyeſség Gyakorlása.

Este midôn immár a' nyugodalomra való készûletnek ideje s' kora el-közelit, hijd ôſzve íſmét Házad népét. Olvaſſ még-is a' ſzent Irásból edgy két Részt azon formán a' mint Reggel. Annak utánna (édes Idvezitônket és az ô Tanitványit kôvetvén) énekely Soltárt. *A' Soltár éneklésben penig mind a' Vacsora után, s' mind penig akár mikor ez néhány* Regulákra *vigyázz.*

Soltár éneklésben meg-tartandó Régulák. I.

MEg-láſſad hogy az *Iſteni Soltárt rend ſzerint való mulatságodért ne* énckel-

énekellyed, miképpen a' tiſztátalan lelkű embetek cselekeſznek, kik a' ſzent Soltároknak éneklését hol mi edgymás hivságos verſekkel egyelitik. Iſten Igéji a' Soltárok, azért ajakidra hivságoſſan ne vegyed azokat.

2. Meg-emlekezzél hogy a' *Dávid Soltárit*, *Dávid Lelkével* kellyen énekelni. Matt. 22. 43.

3. Szokásban vedd e' Szent Pál Reguláját: *Eneklek a' Lelkek által de értelemmel-is eneklek.* 1Cor. 14. 15 1Cor. 11. 4

4. Mikoron énekleſz, mezitelen fővel énekelly, és mindnyájan magatokat illendő becsűlethez tartsátok, mint Iſtennek tekinteti előtt, Iſtennek s' Iſten Igéjéből énekelvén: Azonban penig bizonyos légy arrúl, hogy az Ige ſzebb és méltóságosb notája az éneknek ſzivetekben, hogy nem mint a' kűlső zengedezés fűleitekben; mert a' ſzivbéli kedves éneklés az a' miben az Ur tellyeſségeſſen gyönyörködik, amaz régi Vers ſzerint. Eph. 5. 19. Col. 3, 16.

Non vox, ſed votum; non muſica cordula, ſed cor;
Non clamans, ſed amans pſallit in aure Dei.
Nem ſzó, hanem ſzó fogadás;
Sziv, nem külső hangitsálás;

Buzgóság, nem a' kiáltás
Mennyekben az ének mondás.

5. Ha aránzod az egész Soltárokat rendel, edszer-is mászszor-is ki-énekelheted, mert mindnyájan istenessek, és vigasztalhatók a' Soltárok. Ha penig bizonyos idők szerint választást akarsz közöttök tenni e'képpen cselekedgyél:

Enekellyed,

Reggel, Ps. 3. 5. 16. 22. 144.
Estve, Ps. 4. 127. 141.
Bûn-tétel után Isten irgalmasságáért, Ps. 51. 103.
Betegségben, vagy szomorúságban, Ps. 6. 13. 88. 90. 91. 137. 146.
Meg-térésedkor, Ps. 30. 32.
Vasár-nap, Psal. 19. 92. 95.
Örömnek idején, Ps. 80. 98. 107. 136. 145.
Prédikátio elött, Ps. 1. 12. 147. és a' 119-diknek elsö és ötödik részeit.
Prédikátio után valamellyet ollyat, mely az akkori Prékikátiónak értelme szerint esik.
Ur Vacsorájakor: Ps. 22. 23. 103. 111. 113 51.
Lelki vigasztalásért, Ps. 15. 19. 25. 46. 67. 112. 116.
Méltatlan boszszúság avagy kedvetlenség

ség szenvedésedkor, Pſ. 42. 69. 70. 140. 144.

A' Soltár el-mondása után, azon formán mint oda fellyebb meg-tanittatál, mindnyájan essetek térdetekre, és az Házi-Gazda, avagy az Ház népe közzül egy kiváltképpen való, a mannak honn nem létében könyörögjön ekképpen:

Egész Ház Népnek Estvéli Könyörgése.

OHörök Iſten és igen kegyelmes Atyánk, mi te méltatlan ide gyülekezett Szolgaid, arczra burulunk Kegyelmed székinek lábainál, meg-ismérvén hogy örökül reánk származott *Atyáinknak* veszterségek, romlotságok, és hogy cselekedet szerint-is gondolatinkban, beſzédinkben és magunk viselésében egészlzen mindenParancsolatidat által hágtuk, el-annyira hogy természetünk szerint semmi jó bennünk nem lakozik, mivel szíveink tellyesſek titkos fel-fuvalkodsággal, haraggal,

gal, békételenséggel, tettetéssel, hazugsággal, bujasággal, hijában valósággal, hivsággal, reméntelenséggel, magunk s' e' Világ felettébb való szeretetivel; igen kevessé szeretvén tégedet és Országodat, űressek lévén a' hittűl, szeretettűl, tűréstűl, és minden lelki kegyelemtűl. Ha azért perben szállasz velűnk, s' természeti veszetségűnket visgálándod, és abból termett minden átkozott gyűmölcsinket s' tenyészésinket, számban vejended: a' Sátán igen igazán maga sajátivá foghat minket, mi azonban semmit Felségedtűl egyebet nem várhatunk, hanem boszszú állást, és a' régen érdemlett kárhozatot. De, édes Atyánk, az Ur Jésus Christusért, szerelmes edgyetlen edgy Fiad-
Mat. 3. 17. ért, *kiben meg-engeszteltettél egyedül*, és az ő érettűnk szenvedett keserű halálának s' véres kinnyainak

nak érdeméért, kegyelmezz-meg nékünk, engedd és bocsáſd-meg minden bűneinket, és ſzabaditsmeg ezekkel érdemlett *ſzégyentűl és orcza piruláſtúl*, hogy ſoha *álkalmatoſságot ne adhaſſanak* megſzégyenülésünkre ez életben, ſem penig el-kárhozáſunkra, a' következendőben. És a' miképpen mivel teremtettél minket a' te ſzolgálatodra, miként más teremtéſidet a' miénkre: azonképpen, kérünk tégedet, iheld ſziveinkben Szent Lelkedet, hogy az ő világoſitáſa és hatható munkálkodáſa által, láthaſſuk és érezheſſük belső-képpen bűneinket és terméſzeti veſzetségünket, hogy ſoha azokban a' ſzokotság miatt mint a' *meg-vetettek* meg ne *vakúllyunk*; hanem hogy inkább inkább meg-unhaſſuk azokat, és azokon ſzivünk ſzerint bánkodhaſſunk, s' minden jó eſzközökkel

kel való jó élés által azokon diadalmaskodni és azokból ki-hatolni igyekezhessünk. Oh hadd *érezzük a' Christusnak halandó testünkben* regnáló bűnünk öldöklő halálának *hatalmasságát*, és feltámadásának *Lelkünket* új életre támasztó *hathatóságát*. Téritsed sziveinket, holdoltassad indulatinkat, elméinket szűld újjakká, és természetünket tedd tisztává, és neengedgy el-merülnünk ezidőben való ocsmány vétkeknek és a' testi gyönyörűségnek undok folyamattyában, melly hanyat homlok sok ezer lelkeket ragad az őrök kárhozatban: hanem inkább naponként változtass minket Fiadnak a' *Jésus Christusnak* hasonlatosságára, hogy igazságban és valóságos szentségben, szolgálhassunk és dicsőithessünk tégedet, és hogy félelmedben élvén, és kedvedben meg-halván, el-

Rom. 6. 6
Phi. 3. 10.

ren-

rendelt idejekor az igazaknak örök életre való bóldog Fel-támadására juthassunk. Azonban penig nevellyed, oh *Uram hitünket Evangéliomodnak* édességes igiretiben; *az hólt cselekedetekből* meg-térésünket, *reménségünknek* igiretiben való bizodalmat, szent Nevednek félelmét minden bűnöknek meg-gyülölését, és a' szeretetet, mellyel segedelmünk és vigasztalásunk nélkül szükölködő szegény Fiaidhoz vagyunk. Hogy igy a' Kegyes és igazságos élet által, bizonyosokká tétetessünk Szent Lelkednek bennünk lakása felől, és hogy mi te Fiaid vagyunk kegyelem és fiúvá fogadás által. Adgyad, édes Atyánk, ezekkel edgyütt az edgyeséghez, békeséghez és egyébb minden külső javaidnak rajtunk virágzását-is, annyira a' mennyire ísteni bölcseséged illendőnek és szükséges- Heb. 9. 14

ségel-

ségesnek itéli kinek kinek közzülünk. Immár penig, oh Uram! köteles adósságunk szerint megvallyuk, hogy mindnyájunkhoz felette nagy irgalmasságodat mutattad ez életbéli jókban: de végbetetlenképpen irgalmasslab lőttél minékünk a' jobbik életnek javaiban; Minek-okáért tellyes lélekkel, minden alázatos és szivbéli hálákat adunk néked, mindennemű lelki és testi áldomásidért és jó tetteminyidért: ismérvén tégedet *világosságnak Attyának lenni, kitül vötték mi mind ezeket a' jó és tökélletes ajándékokat*: Jac. 1. 17. mellyekért egyedül csak néked tartozunk tulajdonitani minden dicsőséget, tiszteséget és dicsiretet, most és mind örökké. Deleg kiváltképpen ezért áldgyuk Isteni Felségedet, hogy minket è napon minden veszélytül és veszedelemtül meg-óltalmaztál:

úgy

úgy annyira hogy edgy-is a' bűnteteſek kőzzűl (mellyet bűneinkel méltán érdemlenénk) fejűnkőn nem eſék. Edes Urunk bocsáſd-meg bűneinket, mellyeket e' mái napon cseleked tűnk Iſteni *Felséged és Felebarátink* ellen: és az Ur Chriſtusért engeſzteltetéſél-meg hozzánk azok felől. Ugyan ezen véghetetlen jó voltodat és Atyai irgalmaſságodat mutaſd a' mi és hozzánk tartozóinknak ez Etſzakai védelmeztetésűnkben, óltalmazz gyuladáſnak, tolvajláſnak, őrdőgi ijeztéſeknek avagy akar minémű, bűneinkel igazán érdemlett rezzenéſnek minden veſzélyitűl. Hogy azért bátorságoſſan nyughaſſunk ſzent *Szárnyaidnak árnyéka alatt*, mi itt teſtűnket, lelkűnket és mindenűnket, mindenható védelmezéſed alá ajánlyuk. Oh áldgy és óltalmazz-meg mind magunkat s' PſZ.73.48. Pſa.91.4.

mind a' miénket minden gonosz
ellen. Es a' mig alusznunk, édes
Atyánk, ki soha nem szunnyatsz
nem-is alusszol, vigyázz mi reánk
Fiaidra Leányidra, s' parancsold-
meg Szent *Angyalidnak* hogy *járjanak tábort* Házunk és szállásunk
környül, bé-környékezvén min-
ket minden veszedelmek ellen:
hogy te veled el-aluván, az hol-
napi napon ismét te általad fel-
serkenhessünk, és ekképpen s'
mértékletes aluvással *meg-újjúltak*
lévén, alkalmatossabbac lehes-
sünc szent Nevednec *dicsöitésére*,
és hivatalunkbéli adós tiszteink-
ben való jó lelki ismeretes el-já-
rásra. Ezenképpen légy irgalmas
egész *Anyaszentegyházadhoz.* úi
virágoztasd csendességét ez Or-
szágoknac mellyekben mi élünc,
el-fordítván róllunk a' csapáso-
kat, mellyekért e' Nemzetségnek
kiáltó bűne kiáltoz. Tarts-meg
kegyes

kegyes (*Királyunkat*) *Fejedelmünket* minden veszedelem és *párt-ütés ellen*. Aldgy-meg több minden Keresztyén Istenfélő *Királyokat* Kitályné Aszszonyokat-is. Ald-meg Tiszt-viselőinket, *Tanitóinkat* és mind azokat valakik félnek tégedet és segitségül hiják szent Nevedet. Cselekedgyél irgalmasságot az egész Keresztyénséggel, és nevezet szerint azokkal a' mi felebarátinkal a' kik betegec a' vagy akarmi egyéb nyomorúság alat nyögnek, kiváltképpen penig a' kik akar holott a' szent *Evangéliumnak* bizonysága mellett üldözést szenyvednek, adgy türő szenvedő Lelket nékik a' keresztnek viselésére; és szabadúlást a' mikor és melly úton jobbnak tetszik Isteni *Bölcseségednek*. Minket-is Ur Isten ne hadgy soha el-feletkeznünk utólsó végünkről és *szám. adásunkról*, mellyet

akkoron szükséges légyen tennünk tenéked. A' jó egészségben és szerencséségben tégy meg-emlekezőcké minket a' betegségről és a'
Luc. 21. 35 *gonosz napról* mely utánnunk vagyon, hogy azok tőőrül ne essenek rajtunk, hanem hogy inkább
Matt. 25. illendőképpen az *Esses Szüzekként*
v. 3. &c. Lelkünknek édességes *Vő legényének a' Jésus Christusnak* el-jövetelire készen találtassunk. Itt penigh igen *Szent* és *Igaz Urunk*, meg vallyuk hogy nincs mi bennünk semmi ok, mellyért te (ki a' bűnt feletted igen gyűlőlőd) meghallgatnád a' bűnősöknek *könyörgéseket*, hanem egyedül csak azért a' ki-szenvedett a' bűnért és nem tőrt bűnt. Minek-okáért ez te *örökké való Fiadnak*, mi Urunk és Idvezitő Jésusnak közben járása által alázatossan reménkedünk néked mind ezekért és több minden *kegyelmidért*, mellyeknek *szüksé-*

ge-

ségeseknek aránzasz nékünk, bérekesztvén hibás imátkozásunkat, ama' *Szentséges* Imádkozással, mellyre *Christus Urunk maga* tanitott minket, hogy igy szolitsunk meg téged:

Mi Atyánk ki vagy, &c.

A' Te kegyelmed, oh Ur Jesus Christus! a' te szerelmed, oh mennyei Atyánk! a' te bátoritásod és vigasztalásod, oh áldot Szent Lélek! légyen mi velünk és maradgyon bennünk, ez éjjel és mind örökké, Amen.

Ezek után keresztyéni illendőséggel mint *Kegyelem Edényi* és *Szent Lélek Templumi* edgyitek a' máshoknál jó éjt vegyen mondván: kiki Isteni félelemben mennyen nyugodalmára: az odafel meg-irt Estvéli *Elmélkedéseknek* valamelliyikéről gondolkodván.

Ez az Házi gazdának Háza-népével egyetemben *naponként való köz maga gyakorlása a' kegyességben. Immár következik a'*

zik a' mellyet az egész *Anyaszentedgyházzal kelletik cselekedni* Szombat-nap.

A KEGYESSEGNEK Szombaton való gyakorlásának igaz módgyarúl irott Szent Elmélkedések.

AZ mindenható Isten imádtatni akar nem csak kiváltképpen való módszerint az Ház népbéli edgyes személlyek által: hanem leg fellyebb köz módszerint-is, a' Hivek gyülekezeti által az látható *Anyaszentedgyházban*; hogy ez által az eszköz által meg-ismértesse magát, Istennek és Urnak lenni nem csak edgyenként az emberekre nézve, hanem ez egész világnak minden teremtett állatira nézve-is.

Kérdés. *Kérdés.* De mi okon nem idlünk mi Uj *Testámentombéli Keresztyének Szombatot*, úgy azon hetedik napon mellyen az O *Testámentombéli Hivek* meg-idlik vala azt?

Felelet. Matt. 12. 8 Deutr. 18. 18, 19. Ez okon, mert *Jésus Urunk ki Ura az Szombatnak*, és a' kinek *halgatására* még maga a' Törvény-is kénszerit minket, maga változtatta és hozta arrúl az hetedik

dik naprúl az hétnek elsô napjára (mellyen mi moſt idlyûk) a' *Szombatot*. Mivel az *Evangéliſta* igy jegyzi-fel hogy Urunk mindgyárt a' fel-támadás után kövétkezett két heteknek két elsô napjain méne a' ſzent Gyülekezet köziben, s' akkor áldá az Anyaſzentegyházat-meg, akkor lehelle az Apoſtolokra Szent Lelket, és a' bûn kötözéſnek s' bocsátáſnak ſzolgai kulcsát és hatalmát-is, nékiek akkor adá. Es igen hihetô dolog, hogy a' negyven napokon-is, a' mig *Fel-támadáſa* után *Fel-menetéleig* az Apoſtolokkal lön, az heteknek elsô napjain mint edgy ugyan ſzokott mód ſzerint ezenképpen cselekedett (mert az ötvenedik napon-is melly haſonlatosképpen ez hétnek elsô napja vala, a' Tanitványok mint immár meg-rögzött mód ſzerint edgyben gyültek vala) mely 40. napokalatt, *ada Parancsolatot-is a' Tanitványoknak, és ſzólla nékik az Iſten Orſzagára tartozó dolgokrúl*, az az, tanitotta ôket miképpen kellyen minden Eccléſiákban (mellyeket meg kell vala tériteni) a' *Szombatot* az Ur napjára; az Alatokkal való teſti Aldozatokat, *dicsiretnek*,

Joh. 20. az.

Act. 1. 2. 3 Cyril. ezt jegyzeteli itt meg hogy Szent János nẽ csak módgyát irja meg a' Chriſtus Thamáſnak lött meg-jelenésének a

hanem edgyszer s' mind idejét-is (*post dies octo*) az honnan ezt hozza-ki: *Diem igitur octavum Dominicum esse necesse est.*

Cyr. in Joh. l. 12. c. 5. 8. Heb. 7. 11. 12. Exod. 20. & 21 & 22 & 23. &c.

Eph. 4. 1. 11, 12.

retnek, kőnyőrgésnek és tőredelmes szivnek lelki áldozattyává; a' tőrvénynek Levitai Papságát, az Evangéliumnak Keresztyén Prédikátorságára; a' Sidó *Templomokat és Synagogákat, Edgy-Házakká és Kőnyőrgő Helyekké; a' Kőrnyűl metélkedésnek* és *Husvéti Báránynak O Sacramentumit Keresztséggé* és *Ur Vacsorájára,* &c. *változtatni,* a' mint meg-tetszik hasonló szollásnak formáiból, *Act,* 19. 8. & 28. 23. és szent Pál tanitásának egész Summájából, melly által mind ez változások végben vitetének, valahol annak foganatossága lészen vala. Igy azért, miképpen a' Sinai hegyen negyven napig oktatá Christus Urunk Mosest, mint kellyen tanitani és igazgatni az *Anyaszentedgyházat* a' *Tőrvény* alatt: ezenképpen a' Tanitványokkal-is negyven napokig marada *Sionban,* tanitván őket, mit kelletnék prédikálni és az Ecclesiát igazgatni az Evangélium alatt. Es mivel nyilván vagyon, hogy ez negyven napok alatt a' Christus el rendelte mitsoda *Edgyházi Szolgák* tanitsanak, és mint igazgassák az ő Anyaszentedgyházát Világ végezetiglen; semmi kétség nem

lehet

lehet benne, hogy ezen negyven napok alatt ezt-is el nem rendelte vólna, mely nap kellyen *Szombatot illeni*, és rend szerint az ô szolgálattyoknak tisztit gyakorlani, kiváltképpen hogy az O *Testámentomban* az Isten olly szorgelmatosnak jelentette önnön magát a' maga imádására tartozó mind *dolognak* s' mind annak idejének, Erkölcsbéli és Cæremoniás Tôrvényi által való ki-szabásában. Ez-is ide való hogy az Ur kinek *hatalmában vannak az idők és az alkalmatosságok* a *maga* rendelte a' Hétnek első napját, hogy a' Szent Léleknek az Apostolokra látható formában való le-szállásának tulajdon innepe lenne: b igy az Apostolok-is azon napon kezdék elsôben s' ugy-is gyakorlák az után-is a' Sz. Szolgálatnak kôz munkáját, az *Evangéliumnak* c prédikállásában, *Sacramentumoknak* d ki-szolgáltatásában, és a' meg-térô bûnôsôknek vétkeknek e meg-ôldásában. Ezekre és ez illyen *fundámentomokra* nézve f *Athanasius Doctor* nyilván állattya, hogy a' *Szombat* maga az Ur által változtatott légyenel. Miképpen annakokáért a' mi *Kôzô-*

a Act. 1. 7

b Act. 2. v. 1, &c.

c Act. 2. 1.
d Act. 2. 3. 41 42.
e Act. 2. 37, 38.
f Ath. in Front. Hom. de sent.

sülésünk Ur Vacsorájának neveztetik, mivel az Urtúl szereztetett, az ô halálának emlekezetire; ezenképpen a' Keresztyének *Szombattya is* g *Ur napjának* hivattatik, mert magától az Urtúl rendeltetett az ô *Fel-támadásának* emlekezetire; s' a' mint edgyiket, ugy a' másikat az Urnak h Neve becsületesé tészi. Es miképpen a' Szombatnak Ura, *Királyi* felségével és *Felséges* méltóságával meg-cselekedheti; azonképpen vagyon oka-is a' mellyért a' szent Szombatot az hetedik naprúl az elsöre, mellyen mi idlyük, változtathassa: Mert a' mi azt az hatodik nap után következendô napot illeti, mellyen Isten a' Teremtést el-végezé, annak nem általán véggel való rendeléše vala, vég nélkûl szükséges meg-szenteléšre nézve; hanem olly melly azon méltóság által, nagyobbok és alkalmatosság érkezvén, igazán megváltoztattathatnék és más egyéb hetedik napra rendeltetett hétnek. Mert a' negyedik Parancsolat sem mondgya: Meg-emlekezzél meg-szentelni *azt a hetedik napot, melly a' teremtésben való hatodik nap után következik*, a'vagy ez, vagy

g Apoc. 1. v. 10. Az új Testámentumbéli sent irás semmi dologgal nem közli ez becsülendô nevezetet, hanem csak a' Szombattal es a' sz. Vacsorával.

Mert miképpen a' Húsvéti Bárány helyében az Ur Vacsoráját szerzette: ezenképpen a' Sidó Szombat he-

vagy amaz *hetedik* napot: hanem határozatlan; meg-emlekezzél hogy megſzentellyed az *hetedik napot*. És hogy tulajdonúl ſzóllyunk, a' mint mi az nappal élünk, az időnek meg-kûlömböztetésére; avagy terméſzet után való s' 24. órákból álló; vagy meſterséges ſzámlálás után való s' 12-orákból álló, Napkelettûl fogván, Nap nyugotaig. Ezzel edgyûtt gondollyuk-meg a' Napnak amaz dellyeſti *meg-állását-is Joſue* idejében, melly lón *edgy egéſz napni ideig*: juſſon eſzünkben ezen napnak tiz graduſſal való *viſſátérése-is* (mely ót órát, az az, csak nem meſterség ſzerint való fél napot téſzen) Ezechiás Király idejében: Ezek miatt a' Sidók ónnón magok ſem tarthattyák az ó *Szombatyokat ſzintéden ſzinte*, abban *az időnek meg-határozásában*, melly leg elsóben a' teremtésnek kezdetitûl fogva, hetedik napnak mondatott.

lyett az Urnak napját a' Vaſárnapot rendelte. h'Cor. 11. 20. H. Wolp. Chro. de Temp. l. 2. c. 1. p. 92. *Legis ſubſtantia eſt ſex diebus terrenis negotiis incumbere; ſeptimo divino cultui dare operam.* Joſ. 10. 12 2 Reg. 20 v. 11.

Ide járul ez-is hogy az *Meredíánusnak*, az az: az Napnak dél avagy tizenkét orakori helyének, és ugyan azon Napnak *egyenetlen fel-jótének* és *le-menténck*, ez Földnek edgymáſtúl kûlömbó-

Ita explico meridionalem circulum, ab Anglis omnibus

zô

per se satis intellectu. Christophor. Heluic Syst. cont. Theol. cum Judeis cap. de Sabbatho.

zô Tartományi miatt való sok kûlömb kûlómbségére nézve, némelly helyekben elébb vagy utólb kezdetik a' Nap, néhol *Negyednivel*, néhol *félnivel*, néhol penig egész nappal-is: Ennekokáért a' Sidó *hetedik nap*, nem tarthathatik szintéden szinte *ugyan azon edgy* időben, ez egész világon.

Matt. 12. 8

Immár Jésus Urunknak, mint Urnak méltósága lévén a' *Szombaton*, hasoulóképpen sokkal nagyobb oka és alkalmatosága vagyon, a' szombatnak a' *Sidó* hetedik napról, más hetedik napra való rendelésében, mellyen a' Keresztyének meg-idlik a' Szombatot. *Okai:*

Isa 65. 17. Isa. 66. 22. Psa. 90. 3.

1. Mert az ô halálból való fel támadása által új lelki *Teremtése* lón ez Világnak: melly nélkûl Adámnak minden Fiai ôrökké el-romlottanak vólna, és az elsô Világnak Teremtése semmi vigasztaláft nékûnk nem szolgáltatott vólna.

a 2 Cor. 5. 17. b Gal. 6. 15 c 1 Pe. 2. 10 d Eph. 4. e Col. 3 10 f Mat. 26. g 1 Joh. 2 8

S' erre az új lelki *Teremtésre* nézve mondgya az Irás, hogy *a* az O *dólgok elmúltanak és Ujjakká lőttenek mindenek*: *b* új *Teremtések* *c* új nép, *d* új emberek *e* új értelem, *f* új Testámentum, *g* új parancsolat, *h* új nevezetek, *i* új út, *k* új

k új ének, *l* új öltözet, új bor, új edény *m* új Jerusalem, *n* új Eg, és új Föld. Es így e' ſzerint ſzükségesképpen az *o* O *Szombat* hellyet-is, újnak kell lenni, *Meg-váltónknak* dicsiretire és tiſzteletire, Meg-váltattatáſunknak, munkájáról való elmél[illegible] edésünkre, és az O Teſtámentumnak újjonnan lött változásának ki-jelentésére.

2. Mert ez napon *nyugvék-meg a' Chriſtus* minden *ſzenvedésétül* s' ez napon végezé a' *Meg-váltáſnak* munkáját-is el. Ha azért az első Teremtés munkájának el-végezése (melly által hatalmaſſan ki-nyilatkoztatá Iſten önnön magát a' Teremtetteknek) Szombatot érdemlett, hogy illy nagy munkának emlekezeti nevezetes lenne, a' Munkáſnak tiſzteletire, minekokáért én Sz. *Napomnak*-is nevezi azt, Iſa. 58. v. 13. Sokkal inkább e' Világnak, *új Teremtése a' Jeſus* fel-támadáſa által (*mellyel hatalmaſſon ki-nyilatkoztatta magát Iſten Fiának lenni*) meg-érdemli a' Szombatot, annak örök emlekezetiért, a' *Chriſtusnak* tiſzteletire: minekokáért méltán is hivattatik *Úr napjának*:

Mert

h Apo. 3. v. 17.
i Heb. 10. 20.
k Apo. 5. 9
l Luc. 5. 36
m Ap. 21. 2
n 2 Pet. 3. v. 13.
o Iſ. 66. 22
Heb. 4. 9.

Rom. 1. 4.

Mert a' miképpen a' *Babyloniai* fogságból való ki-szabadúlás, mint nagyob jó tétemény, el-vővé, és mint edgy el-nyelé az *Egyiptombéli* ki-menekedésnek nevét: Ezenképpen az nap, mellyen *Christus* ez világ *váltságának* munkáját el-végezé, *igazábban* meg-érdemli, a' *Szombati* meg-szenteltetést, hogy nem mint az mellyen Világ *teremtésének* munkájától meg-szűnék az Isten. Miképpen tehát a' *Teremtésben* az első nap mellyen véghez méne a' teremtés, az *szenteltetik Szombattá*: igy a' *Váltságnak* idejében annak az első napnak mellyen az el-végezteték, szükséges szent nyugodalomnak napjának szenteltetni: s' azonban a' hetedik nap-is Istennek Erkölcsökrúl irott Törvénye szerint meg-szenteltetik: A' *Sidók* az hétnek *utolsó* napját idlik-meg, Szombattyokat az étszakárúl kezdvén mellyen Isten meg-nyugott. De a' *Christusoſok* az Urat jobban tisztelik, az *hétnek első napján*, *Szombattyokat* azon a' Napon kezdvén mellyen *Idvezitónk fel-költ*. Ők az ő Szombattyokat, a' Világ teremtésének emlékezetire idlik; a' *Christusoſok* a' meg-vál-

Szombat nyugodalmat tészen magyarúl. Gen. 2 2. Lev. 23. 32 Neh. 13. 19 Matt. 29. 1

Act. 20. 7. 11.

tásának emlekezetire ſzentelik: Sőt az Urnak Napja, elsô lévén mind a' *Teremtésben* s' mind a' *Meg-váltásban*, emlekeztet minket edgyſzer s' mind, az O Világnak alkutására, s' az Urnak megváltására. Igy ekképpen immár, látván hogy a' *Váltság* mind *hatalomra* s' mind *irgalmaſságra* nézve felyûl haladgya a' Teremtést: ennekokáért nagyobb oka vagyon hogy a' nagyobb cselekedett viſſellye a' napnak tiſzteletit. Nem-is kiſſebbiti az Ur Napjának tiſzteletes nevezeti a' Szombatnak dicsôſségét, hanem inkább ád a'hoz és ôregbiti annak méltóságát: mint ſzintén az Izraeli név, melly Jácóbnak adaték, ſokkal fényeſségesbé tévé a' *Pátriárchát*. Ez *Iſten nyugodalmának* példájárúl, és e' Világ *Teremtésének munkájáról* vétettetett ok, erejében meg áll mind addig, miglen az Iſten Fia e' Világ *Meg-váltásának munkájátúl* meg nem ſzûnik, az után penig az *elsób* enged és *helyet* ád az *utolsóbnak*. 1 Cor. 15.

3. Mert meg-jôvendôltetett vólt az O Teſtámentomban, hogy az Uj Teſtámentum idét, az hétnek *elsô napján* idlik a' *Szombatot* meg. Elôſzór-is penig

a' 110.

Pſal.110.3 a' 110. *Soltárban*, melly jövendölés a' *Chriſtus* és az ő Orſzága felől; nyilván meg-prophétáltatott, hogy léſſen a' *gyülekezetnek* edgy *nevezetes Napja, mellyen* a' *Chriſtuſnak minden ſerege ſzabad akarattya ſzerint edgyben gyülekezik ſzentséges öltözetekben*. Ugy annyira *hogy ſemmi eſsője* a' békeségnek, *nem léſzen arra*

Zach.14. 17. *a' Ház népre, valamelly fel nem menénd Jeruſalemben* az Anyaſzentedgyházban, *a' Királynak a' Seregek Urának imádására*. No immár, melly nap kelleſsék ez nagy *Idnepet* és *Gyülekezetet* meg-tartani, ſzent Dávid nyilván jelenti a' 118. *Soltárban* melly a' Chriſtus felől való *Jövendő mondás*, mint meg-tetſzik, *Matth.* 21. 43. *Act.* 4. 11. *Eph.* 2. 20. és mind az egéſz *Sidó Doctoroknak* edgyező értelmekből, a' mint *Hieronymus bizonyságot téſzen* felölle, jó eleve ki-jelentvén mint lenne a' gyalázatos halál által megvettetett *Chriſtus, miképpen az Epitőktől, az az, Sidóságnak fő vezéritől meg-vetettetett kő, fő Szegelet kővé*: azt kivánnya az egéſz *Anyaſzentedgyháztúl*, hogy meg-ſzenteltetſsék az a' Nap, mellyen Chriſtus e' csudálatos munkát fogja végben

ben vinni, igy ſzolván: *Ez a' Nap mellyet az Ur rendelt, örvendezzünk és vigadozzunk azon.* Es mivel a' mint Szent Péter ſzól, *Act.* 2. 36. a' Chriſtus felől, ezen a' napon nyilatkozék-ki, *hogy az Iſten ötet Urrá és Chriſtuſsá tötte:* Ennek okáért az egéſz Anyaſzentegyháznak az Uj *Teſtámentumban*, meg kell ſzentelni a' *Chriſtus fel-támadásának napját.* *Rabbi Bachai-is* látta *Adámnak* hatodik napon való eſeti által, hogy ugyan azon nap *kelletik a' Meſſiasnak az Emberi Váltságnak* munkáját végben vinni. Es nézvén a' *Boáz Ruthnak* ſzóllott ez beſzédére: *Aludgyál itt mind Reggelig*; azt hozza-ki, hogy a' *Meſſiáſnak* egéſz a' Szombaton a' Koporſoban kell nyugodni. Es amaz ſzóllásból-is, *Gen.* 1. az első napon, *Légyen világoſság*; azt állattya, hogy a' *Meſſiáſnak az hétnek első napján* kell az halálból életre támadni, és az Evangéliumnak lelki világoſságával e' világot melly a' Halálnak árnyékában fekſzik, meg-világoſitani. E' könyveknek *Sedár, Olám, Rabba* edgy *Sidó Authora* Szerzője, *cap.* 7. ſok emlékezetes dolgokat hoz elő a' mellyek az

Pſ. 118. 24.

Zohar. ſuper Gen. fol. 21.

Ex H. Wolph. Chro. de Tem l. c. 2.

Hétnek első napján mint meg-annyi ábrázatokúl lőttenek, hogy az Isteni főbb szolgálatnak az Uj *Testámentum* alatt e' Napon kellyen gyakoroltatni. Ugy mint; *az Istemi Dicsőségességnek felkője, ez napon szálla az ő népére. Áron és az ő Fiai ez nap követék elsőben-el, az ő Papitiszteket. Az Isten elsőben ekkor áldá-meg nevezeteſſen az ő népét. A' népnek Fejedelmi ekkor mutatának kőzönségeſſen ajándékot az Ur Istennek. Ez az az első nap mellyen tűz szálla-le az Egből: Első napja e' világnak, az Esztendőknek, az Hólnapoknak, az Heteknek*, &c. Mind ezek meg-árnyékozván, hogy ennek a napnak kell első és főbb Szent napnak lenni az Uj *Testámentumban*. Sz. Agoston meg-probállya sok szent Irásbéli bizonyságokkal és okokkal, hogy az *Ó Testámentombéli szent Atyák és Prophéták, eleve meg-látták és tudták, hogy e' mi Ur napunk meg-ábrázoltatott vólt az ő környülmetélkedéseknek nyolczadik napja által: Es hogy a' Szombatnak el kell az hetedik napról változni az étſzakára, avagy az hétnek első napjára. Junius-is Cyprianusból* azt mondgya, *hogy a' környülmetélke-*

Aug. Epist. ad Jan. 119. cap. 13.

Sacramentum hoc fuit diei illius octavi quo Dominus re-

tölkedés annak a' nyolczadik napnak mellyen Chriſtusnak fel-kellétik valá támadni mint egy Sacramentumávúl, rendeltetett a' nyolczadik napra. A' Foró Julienſe Gyűlés azt állattya hogy *Eſaiás prophétált a' Szombatnak az hétnek elsô napján való meg-idléséről.* Ha ez titkokat illy világoſſan meg-látták az O *Teſtámentumnak* árnyéka alatt lévô Szent Atyák, bizonyára *e világnak Iſtene* igen méllyen *meg-vakitotta* azoknak *elméjeket*, a' kik ennek valóságát az Evangéliumnak ragyogó világánál nem láthattyák. Minek okáért a' Szombatnak ez Uj *Teſtámentombéli* változáſa, ſemmi egyéb nem, hanem csak annak bé-tellyeſedéſe, mely az O *Teſtámentumban* meg-ábrázoltatott és Prophétáltatott.

ſurrexit ad juſtificationem noſtram, &c. ut ſcribit ad Fidum Cyprianus, l. 3. Eph. 10 Jun. in Gen. 17. v. 1, 2.

4. Az Apoſtolok, az ô Uroknak elméje és Parancsolattya ſzerint, és a' Sz. Lélek igazgatásából (melly mindenkor jelen vólt ô véllek *Edgyház ſzolgálatbéli* Tiſztekben) minden Kereſztyén ô tôllôk plántált Eccleſiákban el-rendelték, hogy a' Kereſztyének a' ſzent Szombatot azon a' hetedik napon idlenék-meg, melly *elsője a' hétnek*: a *Mi néz a' Szen-*

a 1 Cor. 16. 1, 2.

Szentek segitségekre való alamisnára, a' miképpen rendeltem a' Galatiabeli Gyülekezetben, ti-is azonképpen cselekedgyetek. Az hétnek első napján &c. b *mikor egyben gyültek a' Templomban* (Ur napja lévén) *az Ur Vacsorája Kenyerének vételére*, c az Ur halálának emlegetésére miglen el-jö, &c. Melly Igékben jegyezd-meg:

b A'Syriai fordítás igy vagyon: *Cum congregamini non sicut justum est in die Domini nostri comeditis & bibitis.* Az Arabiai fordításban-is igy vagyon: *Non comeditis & bibitis prout verè diebus Domini nostri decet, & Beza addit quod in veteri quodam exemplari ita legitur:* Τῇ κυριακῇ

Az Urnak napja minden első napnak melléje tétetett. c 1 Cor. 11. v. 20 25, 26.

I. Hogy az *Apostolok rendelték* ez Napnak szentelését: ennekokáért Istenі szerzésből való.

II. Hogy az a' Nap a' *hétnek első napjának* neveztetik: annakokáért, az nem a' Sidók hetedike, sem más egyéb.

III. Az *hétnek első napján* ugy mond melly szüntelenséget jelent.

IV. Hogy a' rendeltetett a' *Galatiabéli Ecclesiákban* szintén mint a' *Corinthusbéliben*, s' edgy formájú szer-tartást rendele a' *Szenteknek* minden d *Ecclesiájeka-*

d 1 Cor. 14. 33.

ájokban : a'nakokáért kőzőnséges lőn az.

V. Hogy ez Napi gyakorlások, a' Szegények számára tartozó e *Alamisna szedések* vóltak, (mint meg-tetszik, Act. 2. 42. és *Justinus Martyr* bizonyságából, *Apol* 2.) mellyeknek őszve gyűjtőgettetések a' szent Gyűlekezetben, *a' Kőnyőrgés*, *Prédikátzio* és *Sacramentum szolgáltatás* után lészen vala: ennekokáért Lelki vala az.

VI. Hogy az *alamisna szedést* (noha igen szűkséges vala) el-hagyatá véllek oda meneteléig, hogy valamint az ő Prédikállásának akadályúl ne lenne: de szentséges edgyben gyűléseket az Urnak Napján nem hagyatta; mivel rendelt idő vala az Urnak kőzőnséges szolgálattyára; melly szűkségességet állat.

Es ugyan ezen Levélben tanúbizonyságot tészen szent Pál, hogy ő nem rendelt ő kőzőttők semmi egyéb Szer-tartásokat, avagy tudományt, hanem a' *mellyeket az Urtúl vőtt*: El-annyira hogy ugyan kemény szóval szólíttya-meg őket, 1 Cor. 14. 37. *Ha valaki kőzzűletek láttatik Prophétának lenni vagy lelki dolgokban tudosnak, vegye eszében hogy a'*

e A'mi képpen à kenyér szegésnek nevezeti, a' valláfnak több minden gyakorlásit magában foglallya Act. 20. 7. azonképpen ez szollás: Collecta, a' Szombatnak töb minden gyakorlásit béfoglallya, Miért is kivánná az Apostol, hogy az alamisna szedés a' hétnek

első napján lenne hanem hogy ez napon vóltak a' Sz. Gyülekezetek az Apostolok idejében. 1 Cor. 11. 23. 15. 11. Gal. 1. 12.

mellyeket néktek irok, azok az Urnak Parancsolati. De ő irta nékik és el-rendelte hogy az hétnek első napján idlyenek Szombatot: Minekokáért azon a' napon idleni *Szombatot* az Urnak maga sajáát *Parancsolattya.* Ki lehetne-is a'vagy igaz *Prophéta*, vagy az Isten Lelkének valamelly kegyelmével biró ember, az ki ily világossan látván az Urnak napját, az Apostolok által szerzetnek és rendeltetnek lenni, meg nem vallaná hogy az Ur napjának meg-szenteléſe Isten Parancsolattya? A' Sidók meg-valliyák az Szombatnak ez *változását* Apostolokúl valónak lenni, *Péter Alphon. in Dial. cont. Jud Tit.* 12. Vakabban tehát az ollyatének és tompábbak a' *Sidóknál-is*, a' kik hivsággal tudgyák azt.

Act. 20. v 4. 5. 6 &c.

Szent Pál-is *Troasban* az *Eccleſiának* amaz hét *Evangéliſtáival*: *Sopaterel. Ariſtarchuſal, Secunduſal, Gaiuſal, Timotheuſal, Tychicuſal, Trophimuſal*, és az egéſz ott lévő *Kereſztyénséggel*, a' Szent Szombatot az hétnek *első napján* idlékmeg, Könyörgésben, *prædicálásban* és az *Ur Vacsorájának* vételében. Es a' mi meg-jegyzendő dolog, Sz. Lukáts nem azt

azt mondgya, hogy a' Tanitványok Sz. Pál Prædikálása halgatni kûldettettenek vala; hanem, *a' tanitványokat edgyben gyûjtvén a' Kenyér ſzegésére, a' hétnek első napján*, az az, a' ſzent Közösûlésben (az Ur Vacsorájában) való részesûléſre, mely időben az Urnak halála az Igének Prædikálása által mutogattatik vala. 1 Cor. 11. 26. *A' Pál prédikál vala nékik, &c.* Es hogy ſenki nem tartotta ez edgyben gyûléſeket egyéb Kereſztyéneknél, kik egyedûl Tanitványoknak neveztetnek vala, *Act.* 11. 26. De *Philippiben* mivel ott még Tanitványok nem valának, ſzent Pál az ô Szombattyokon méne az helyre az hová a' *Sidók*, és a' Sidó hiten való több Nemzetségek, gyûlekezni ſoktak vala az imádkozáſra, és ott prædikálla nékik, *Act.* 16. 12, 13. Ekképpen azért a' dellyeſti világoſsághoz haſonló világos dolog, hogy a' Kereſztyéneknek, ſzokáſos rend-tartáſok vólt, a' *Sidó* hetedik *napnak* a el-mulatáſa, és a' Szombatnak s' az ô Sz. Gyûléſeknek a' Hétnek első napján való tartáſa, s' miért-is nevezné ſzent János ezt *Urnak Napjának* egyébért, hanem hogy

verſ. 7.

a Act. 21. v. 4. &c.

olly nap vólt ez, mellynek az Apostolok által plántált egéß Ecclesiákban való kőzönséges meg-idlélek, az *halálból, ezen a' napon életre* támadott *Jésus Christusnak* tiszteletire való tartozása mindeneknek tudtokra vólt? Ezt szent *János, Ur Napjának* nevezi b hogy a' Keresztyéneket inkább fel-ingerelhesse, az ő, az *Jésus Christus* halálbéli fel-támadása által szerzett *Váltságoknak háládatos* emlekezetire. Es a' nappal egyetemben, a' Szombatnak áldása-is hasonlatosképpen által vitettetett az *Urnak Napjára*, mert mindennémű, ez új *Világra* tartozandó *megszenteltetés* a' Christusban vagyon, és ő tőlle származik a' Keresztyénekre. Es mivel sohonnan nagyobb méltóság, a' *Christusénál* és az ő *Apostoliénál* nem támadhat: ok is hasonló nem találtathatik mint e' Világnak új *Teremtése*; ennekokáért a' Szombat soha *ez napról másra* nem vitethetik valamig ez Világ fenn áll. Ide való az-is a' mit az Irás meg-jegyez, hogy az *újonnan plántált* és gyűtegetett *Anyaszentegyházakban*, valami rendeltetett az *Apostoloknak* kiváltképpen való *szer szabásók* és *igazgatásók*

b Apoc. 1. v. 10.

Mos Christianus, &c. Szokásók a' Keresztyéneknek hogy ezt Ur Napjának nevezék.

Beda in Luc. c. 14. Heb. 2. 11. c. 5. 9.

tások által rendeltetett, 1 *Cor.* 11. 34. 1 *Cor.* 11. 11. 36, 37. *Tit.* 1. 5. *Act.* 15. 6. 14. Az Apostolok penig semmit nem cselekedtenek ollyat a' miben hagyottak nem vólrak a' *Christustúl*, 1 Cor. 11. 23.

Meg-szentelni azért a' *Szombatot hetedik Napon*, nem *el-tôrôltetett Ceremoniás* Tôrvény: hanem erkôlcsôkrûl való és mind végezetiglen tartó *tôkélletességû* Tôrvénye Istennek. Ugy hogy azon *végiglen meg-maradandó* Tôrvény melly a' Sidókat kôtelezi a' Szombat illéfre azon a' hetedik napon, világ Teremtésének emlekezetire: *kôtelezi a' Keresztyéneket* is a' Szombatnak meg-szentelésére, *ezen a' hetedik napon*, e' világ *Meg-váltásának* emlekezetire. Mert a' negyedik Parancsolat erkôlcsôkrûl való Tôrvény lévén, meg-kivánnya a' *hetedik napnak* meg-szentelését mind ôrôkké. Ennek penig a' Tôrvénynek *Erkôlcsôkrûl való tanitását*, a' mint hogy a' többb Parancsolatokénak-is, annyival Istenesben meg-tartyuk mi az Evangélium alatt, a' menyivel (a' Keresztségben) *nevezetesb frigyet* kôttônk az Istennel, szent Parancsolatinak meg-tar-

tása végett, és az Isten-is mi velünk a' tôrvény *átkától* való meg-mentésünkre, és *Szent Lelkének* mellénk adására hogy az ô Tôrvényit meg-tarthassuk. És hogy ez a' *Szombatrúl* való Parancsolat (szintén mint a' tôbb kilenczek) *Erkölcsökrûl való és végiglen meg-maradó*, nyilván meg-tetszik e' következendô okokból:

Tiz nevezetes okok, mellyekbôl meg-bizonyittatik, hogy a' Szombatrúl való Parancsolat *Erkölcsökrûl való és mind végiglen meg-maradandó avagy* mindenhái légyen.

I.

MErt ez Parancsolatnak minden okai erkölcsökrûl valók és mindenhájiak: Az Isten-is sokkal hathatósb okokkal kötelezett minket e' Parancsolathoz való engedelmességre, hogy nem mint a' tôbbihez, akar mellyikhez. *Elsôben* azért, mert az Isten jó eleve el látta, hogy az istentelenek sokkal gondviseletlenebbek lésznek ezekrûl, avagy bátorságosban által mérik ezt a' tôbbinél

nél hágni. *Másodszor*, mert e' Parancsolatnak meg-*tartásában* áll a' többinek-is *meg-tartása*, mely dolog panaszolkodtattya az Istent olly gyakran, hogy *minden* ő *Tiszteletit* el-mulattyák avagy fel-adnak azon az emberek; a'mikor a' *Szombatot* vagy *el-mulattyák* a'-vagy *által hágják*. El-álmélkodtattya embert (azt mondgya *Calvinus*) midőn meg-gondollya, melly sokszor, melly buzgóságos tudomány tétellel, kívánnya Isten mindentul (valaki ő népe akar lenni) a' *hetedik napnak* meg-szentelését: Sőt mely *irgalmatlanúl* kegyetlen halállal tudnia illik, bűnteti az *irgalmasságnak* Istene, ez ő Parancsolattyának megszegését, mint ha ugyan csak e' vólna minden ő Tiszteletinek és szolgálattyának egész *summája*. Bizonyos dolog is az, hogy valakinek lelki ismèreti nincs a' *Szombatnak* meg-szegésében a' több Parancsolatokéban sincs semmi, hogy a' képpen cselekedhetik mind maga becsülletinek ártalma s' mind penig a'külső törvényeknek romlása és onnan következhetendő veszedelem nélkül. Ennekokáért helyheztette Isten e' Parancsola-

Jer. 17. 21. Ezec. 20. 19 20, 21 Ezec. 24. v. 38. Neh. 9. 14

Ex Bodin. de Rep. l. 4. c. 2.

csolatot à két Táblának közepiben, mert ennek meg-tartása, leg jobb segéd a' többine k meg-tartására. *A' Szombatnak lelki ismèretes* meg-szenteléſe. *Annya* az Valláſnak és a' jó fenyétéknek az *Eccleſiában*. Hadd-el a' Szombat idléſt, és kiki ſzolgállya akkor Iſtenét mikor tetſzik, meg-ládd csak hamar mint jár a'
1 Cor. 14. v. 33, 40. Vallás és az a' Békeség s' rend tartás, mellyet Iſten meg-akar maraſztani az *Eccleſiában*! A' *Szombat nap Iſten Sokadalma a'vagy Vásárnapja* mellyen egéſz
Eſd. 5. 1, 2. hetedſzakai való jókat árultat az embereknek, e'kor hij *magához* minket, hogy *vásárlyunk ô tőlle minden ezüſt és pénz*
1 Pet. 2. 2 nélkûl *Angyaloknak* kenyerét, életnek *vizét*, *Sacramentumnak Borát*, és az Igénck *Tejét*, Lelkûnknek táplálására: *Apo. 3. 18. próbáltatott aranyát*, Hitûnknek gazdagitására: *ſzem gyogyitô* drágalátos *Iret*, lelki vakságinknak gyogyitására; és a' Jeſus Chriſtus *Igazságának* fejér *öltözetét*, undok mezitelenségûnknek takargatására. Nincsen az, az igaz Kegyeſségtûl távul, a' ki lelki iſméretben járó dolognak tartya a' *Szombatnak meg idlését*: de a' ki lelki iſméreti ſzerint láſárkodhatik a' *Szombatnak* maga haſznára és mulatsá-

gára tartozó meg-szegésében, annak szive még soha nem érzette, mit akarjon mind az Istennek fęlelme s' mind az igaz vallás. Mert Parancsolatban telikbé a' mit Szent Jakab mond: *A' ki vétkezéndik egy dologban, az, az egész törvény meg-rontásában bűnös:* Látván tehát hogy Isten, ily sok, erkölcsökről való és mindenkor tartó okokkal erősítette ez Parancsolattyát, tudni való dolog hogy maga-is ez Parancsolat ollyan.

II. Mert Adámnak-is Parancsolatot adott vólt erről az Isten az ártatlanságban, melly állapotban (még a' bóldogságban helyben lévén, nem a' *Christus* érdemében való Hit, hanem a' törvényhez való engedelmesség által) nem sükölködik vala a' Chriſtus által váltságot árnyékozó *Ceremonia* nélkül. Annakokáért az *hetedik napi Szombat*, nem csak egyigyű *Ceremoniája*, hanem ugyan természet szerint való része az Isten tiszteletinek, mely akkor parancsoltaték az Embernek, a' mikor minden emberek még csak ugyan azon edgy állapotban valának. És ha szükséges vólt *első szülé-inknek*, hogy *Szombat* napjok légyen,

az I-

az Istennek, *tökélletes állapotyokban* való szolgálására; Sokkal szükségesb a' *Maradékoknak* hogy Szombatot illyenek romlott állapottyokban. Es mivel az *Isten maga-is meg-szentelte ezt* a' napot, hogy lehet Szent az az Ember, a' ki *szánt-szándékkal* által hágja azt?

III. Mert edgyik a' Parancsolatok kőzzűl, mellyeket Isten maga saját Szentséges szájával szóllot és szent Ujjaival
Exo.34.1. kétszer a' kő Táblákra fel-irt, azoknak méltóságoknak és végiglen maradandóságoknak jelentésére. Vala mellyeket Isten maga írt mind azok *erkőlcsőkről*
Deut. 4.2 *való* és *mindenhai* Parancsolatok vóltak, azok penig kőzönségessen szám szerint *Tizek*. Immár ha ez el-tőrőltetett *Ceremonia* vólna, tehát csak *Kilenczek* lennének a' *Parancsolatok*. A' *Ceremonias* törvények, mellyek a' *Christus* által el-tőrőltettek mind *Moses* által irattattanak: De ez a' Szombatrúl való a' többi kilenczekkel edgyűtt, maga az Isten által irat-
1Reg:8.9. tatott, a' frigy Ládában bé-helyheztetett
Heb.9.4. az hová edgy *Ceremoniás* törvény sem tétettetett: mellyekkel edgyenként azt jelentette hogy e' Tiz parancsolatok vé-

gig

gig meg-maradandó *regulái* lennének az Anyaszentedgyháznak, ollyak mind az által, mellyeket senki *tökélletessen* bé nem tölthet hanem csak a' *Christus*.

IV. Mert a' Christus meg-vallya, *hogy ő nem jött az erkölcsökrül való törvénnek el-rontására*, és hogy annak még a' leg-kissebbike-is el nem töröltetik az ő Országában az *Uj Testámentum* alat. El-annyira, *hogy valaki e' tiz Parancsolatoknak csak kissebbikét meg-rontándgya, és a' képpen tanitándgya az embereket, a' Mennyeknek Országában leg kissebbnek hivattatik: az az*, nem lészen hellye az ő Anyaszentedgyházában. Immár penig az erkölcsökrül való törvény, Parancsollya hogy az hét napok közzül, edgyet mindenkoron szent Szombatnak szentellyünk. A' Christus maga-is nyilván emlekezik, az ő Keresztyéni közöt való Szombat szentelésrül, *Jerusalemnek* el-romlása idét, az ő fel-támadása után 42, esztendő tájban. Melly idő alatt, egészszen a' *Moses Ceremoniái* (a' vér, a' meg-fojtott állaton kivül) az Apostoloknak közönséges végezésekből *tellyességgel el-töröltettek* és el-hagyattattak a' Ke-

Rom. 5. 19
Matt. 5. 17
vers. 19.
Act. 15. 20
21, 24. 28.

Keresztyén Ecclesiákban. E'nekokáért inti Christus Urunk az ő Tanitványit *könyörgésre, hogy futások se Télben, sem penig Szombaton ne essék.* Télben ne-
Matt. 24. v. 20. mert az útnak s' időnek kemény vólta miatt, az ő futások tokkal *nehezebb* és *nyomorúságosb* lenne; *Szombaton* se, mert annál-is nehezebb lenne hívóknek, hogy azt a' napot, mellyet az Ur a' *Sz. Gyakorlásokban* parancsolt el-töltteni, lelki vigasztalásokra, hivságos dolgokban kell tölteniek életeknek meg-tartásáért. Ha azért a' Szombat idlés ez napon csak *Ceremonia* vólt vólna, nem lött vólna semmiben a' futás *ez napon* keservesb, mint szintén a' hétnek több *napjain*. De hogy im a' Christus mely igen szánnya, azoknak *Szombat napi futásra* kénszerittetésekben való félelmeket és sziveknek nehézségét; S' ezokáért akarja hogy Istennek könyörögjenek, hogy ez illyetén alkalmatlanságot meg-előzze: nyilván mutattya, hogy a' Szombatnak meg-tartása nem el-töröltetett *Ceremonia*, hanem *Christustúl állattatott* és *meg-erősittetett mindenkori* Parancsolat. Ha penig tudni akarod a' Napot a' melyre a' Christus

stus e' *Szombat* idlést rendelte, Sz. János meg-mondgya hogy az Urnak napja az, Apoc.1.10. Ha továbbá azt-is akarod érteni, mellyik *napján a' hétnek*, Sz. Pál meg-mondgya, hogy a' hétnek mindenik *elsö napján*, 1 Cor.16.1.

A' mint a' *Christus* intette a' *Keresztyéneket*, ugy ök-is könyörögtenek, és könyörgések szerint, az Isten (edgy kevessel a' szállás ellött) *mennyei jelenés* által meg-intett *Jerusalemben* minden *Keresztyéneket*, hogy ki-költözzenek onnan s' *Pellában* mennyenek (mely edgy kis falu vala a' *Jordánon túl.*) és ekképpen kerülnék-el Istennek arra a' Városra és Nemzetségre következendö boszszú állását. Ha azért a' *Keresztyén* Ember életének *meg-tartásáért*, nem futhat az Urnak *Napján szivbéli fájdalom* nélkül; mitsoda örömmel a'vagy vigasztalással mulathattya a' ki igaz Keresztyén, az Isten tiszteletinek szent *Gyakorlásit* az Ur *Napjának* nagyobb részét, hivságos testi haszontalanságokban és rabotás munkában töltvén-el? Es mivel *Jerusalẽnek el-romlása* mind *ábrázattya* s' mind bizonysága lön e' világ el-romlásának.

Euseb. Hist. Eccl l.3.c.5. Hihetö dolog, hogy, ez jelenés vólt e' ßó: *Migremus hinc*, melj éjjel hallaték nag' földindulással edgyütt a' Templomban Mellyrül emlekezik Josef. Jud. l. 7. *cap.* 12.

Matt. 24. v. 34. Kitsoda nem vébi ebében, hog' à Sz. *Szombatnak* világ végezetig meg kell maradni.

V. Mert minden *Ceremoniák csak* a' *Sidóknak* parancsoltattanak vólt, nem a' Pogányoknak edgyszers' mind: de ezt a' Szombattúl való Parancsolatot (mint a' Házasságot) az *ártatlanságban* szabta vólt az Isten, mikor még csak ugyã azon edgy állapotban vóltanak minden emberek: ennekokáért szintén ugy parancsoltatott a' *Pogányoknak*-is mint szintén a' *Sidóknak*: Ugy hogy minden *tiszt-viselőknek és Házi Gazdáknak* meg vólt hagyva, hogy a' *Jövevényeket*-is szintén mint a' magok *Háza népét kénszeritsék* a' *Szombat* szentelésre, a' mint meg-tetszik a' negyedik Parancsolatból és *Nehemiásnak* cselekedetiből. A' *Ceremoniák* mindnyájan *közfalnak válaszi* valának, a' *Sidóknak*, *Pogányoktúl* való meg külömböztetésekre: De mivel a' *Pogányok*-is szintén úgy kötelesek a' Parancsolatnak meg-tartására mint a' Sidók; nyilván vagyon hogy az nem *Sidó Ceremonia*. Es látván, hogy ugyan azon a' *Szombatnak* méltósága mely a' *Házasságé*; ha azért a' *házasság Ceremonia*, tehát a' *Szom-*

Isai. 56. 6.

Neh. 13. 17. 18. &c.

Eph. 2. 14

Szombat-is az. Ezt-is továbbá eſzünkben vegyük, hogy a' hol a' Házaſság csak *egyſzer Iſten* ſzövetségének nevezetik, mivel *kezdetben Iſtentül* ſzereztetett: a' képpen a' *Szombat* mindenüt *Utadnak Iſtenednek Szombattyának* hivattatik, mivel Iſtentül ſzereztetett, az *időnek, állapotnak és mindenhaiságnak*, ugyan azon kezdetiben: Minekokáért a' Szombat nem *Ceremonia.* Prov. 2. 17 Mat. 19. 6.

VI. A' mi terméſzetünknek *veſzetsége*, mellyet meg-tapaſztalhatni, mind a' *Hitetleneknek, nyilvánságos ellenkezéſekből*, s' mind a' *Hiveknek titkos akaratlanságokból*, mellyel vannak a' *Szombatnak fegyhetetlen* meg-ſzenteléséhez, eléggé meg-mutattya, hogy a' *Szombatrúl* való Parancsolat, *lelki és mindenhai.* Nitimur in vetitum. Horat.

VII. Mert hogy az Iſten *órökké való decretomából* alkutá a' Napot, Hóldat, és a' Csillagos Egen lévő több világoſságokat, nem csak azért hogy *külömbséget tegyenek a' Nap és Ej között*, hanem hogy edgyſzer s' mind *jelei lennének bizonyos időknek s' napoknak és eſztendőknek*: E' képpen a' Szombatot rendelte az *Eccleſiákban*, nem csak azért hogy *rendelt ide-* Gen 1. 14. Job. 9. 9. & 38. 31. Amos. 5. 8 A' vetés és aratás; Nyár és Tél között való külömbség tétel-

re, és a' jövendő életnek jelentésére. Mead. fig. A'Sz. Idők rendeltettek az Isteni Sz. szolgálatért, mellyeknek kivál képpen való jedzési ésigéreti vannak. Lev. 25.

je lenne az ő szolgálatyának; hanem azért hogy mindenhai *reguláju és mértéké lenne az időnek*: ugy hogy, a' miképpen a' hét napok tésznek egy heret, négy hetek egy Hólnapot, tizenkét holnapok egy esztendőt; ekképpen hét esztendők egy Szombatos esztendőt (Deut. 15.) hét Szombatos esztendők egy *Jubilæust* kürtőlésnek esztendejét. Immár, akár 80. *Jubilæusok*, akár 4000. esztendők akár penig *Ezechiel* szerint 4000. mértékek, ezek egész ideje az O *Testámentumnak*, addig tudnia illik míg Christus Urunk a' *Keresztség* és a' *praedikálás* által az Uj *Testámentomi* állapotot el-kezdé. Nem-is halgathatom-el álmélkodás nélkül, miképpen álla fenn a' *Környúl metélkedésnek Sacramentuma az Eccleſiában*, 37. *Jubilæusig*, Abrahámtúl fogva (kinek adta vala Isten leg-elsőben a' környúl metélkedést) az Ur ChristusKeresztségéig a' *Jordánban*, mely szintén annyi *Jubilæ* lőn *Bucholcerus* számlálása szerint) a' menyiig e' Világ annak előtte fenn állott vala *Adámtúl* fogván, *Abrahám* születéséig. *Moſes* nyolczvan esztendős korában kezdé el a' Sz.

NB. Egy Szombatos esztendő áll hét esztendőkből.

NB. Egy Jubilæus esztendő áll 49 esztendőkből.

Exod. 23. 10, 11.

a' Sz. ſzolgálatot. A' Chriſtus is világ teremtéſétűl fogva nyolczvanadik *Jubilæumban* nyula ſzent tiſztihez. *Joſeph* 30. eſztendős korában kezde *Ægiptuſon* uralkodni, *Gen.* 11. 46. A' *Lévitak-is* a' Sátorban való Szolgálathoz harmincz eſztendős korokban kezdettenek: Igy hasonló képpen a' Chriſtus, hogy ezábrázatokat meg-tellyeſithetné el-kezdette tiſztit *Moſeſnek* harminczadik *Jubilæuſsában*, és mikor el-kezdé maga akkoron harmincz eſztendős vala, *Luc.* 2. 23. a' *Daniel* utollſo hetinek közepiben, és (negyed-féleſztendeig gyakorolván Sz. tiſztit e' földön) ekképpen vivé végben meg-váltáſunkat és a' Daniel hetinek végezetit, a' kereſzten lőtt *ártatlan halála* által. Leg fellyebb a' nagy változások és hallatlan dolgok mellyek az Eccleſiában eſtenek, vagy *Szombatos* eſztendőben, vagy penig *Jubilæumban* lőttenek. Példának okáért: A' *Daniel*, *Cyrus* Királynak *első eſztendejét*, és e' világnak 3439. tizedikét el-kezdő Hetven hetei, ſzintén annyi eſtendőket téſznek a' mennyi eſztendős heteket a' Világnak ideje téſzen akkorig: és annyi eſtendős hete-

Ind. Chr. ad Ann. Mund. 1998.

c. 4. 2330

Juxta cõput Rob. Pont. de ult. ævo pag. 17.

Egy eſtendős hét edgy Szombatos eſtendőt, az az

hét esztendőt tészen. A' Daniel 70. hetiig Világ kezdetitül fogva multanak el 70 *Jubilæusok*

Jer. 25. 11.

ket, a' menyi *Jubilæusok* addig estek Világ kezdetitül fogva. A' Daniel hetven szer való esztendős hetei foglalnak-bé 490 edgyes esztendőket, s' e' Világnak az előtti négy száz 90. heteit avagy *Szombatos* esztendeit. A' Daniel ideje közi 70 hetek, e' világé 70 *Juailæusok*: Ugy hogy az Anyaszentedgyház vigasztalására az ő hetven esztendei fogságában, mellyet el-kelleték szenvedni a' *Jeremiás* Prophétiája szerint *Babyloniában Gabriel* Angyal jelenti Danielnek, hogy a' hetven heteknek a'vagy Szombatos esztendőknek, az az, 70-szer való hét esztendőknek, avagy 490 esztendőknek végezetiben, fog az ő pokoltúl való derekasb váltságok az Ur Christus halála által végben menni, szintén olly bizonyossan, a' mint mostan a' *Babyloniai* fogságból meg-váltattak. Ez a' Daniel 70. *Szombatokat* a'vagy tiz *Jubilæusokat* bé-foglaló ideje kezdetik az első szabadúláskor mellyet *Cyrustúl* nyerének a' Sidók, *Babyloniai* birodalmának első esztendejében, mellyrúl emlekezet vagyon *Esd.* 1. 1. és szintén akkor méne véghez mikoron Christus Urunk a' keresztenmeg-

meg-hala. Az Ur Chriſtus halálától, a' vagy a' Daniel utolſo hetitûl fogva, a' Chriſtuſnak hetven edgy eſztendejéig, e' Világ, hét pecsétek, avagy Szombatos eſztendők által mérsékeltetik, mely egy teljes *Jubilæuſt* teſzen. Ez hét *pecsétnek* végezetitûl fogva, mérsékeltetik ezen Világ az *a 7. Trombiták* által, mellyeknek edgyike edgyike 245. eſztendőkből áll (a' mint némellyek itilik, ennekutánna 440 eſtendőkkel meg-válik ha úgy vagyoné.) *Enoch* ki *Adámtúl* hetedik, annyi eſztendőket élvén, menyi napok edgy eſztendőben vannak, ugy mint, 365. *Szombatos* eſztendőben ragadtaték-fel Iſtentûl. *Moſes* ki *Abrahámtúl* hetedik, mint edgy második *Enoch*, *Iſtentúl temetteték el*, de ſzûletteték *Szombatos* eſztendejében e' Világnak, ugy mint 2373ban, és a' Viz ôzôn után (*Broughton* ſzámlálása ſzerint) 777ben tartatek-meg mint edgy új *Noë* a' gyékény *Bárkában*, és éle ez *Eccleſia* épitője, annyi ideig, menyiig a' *Barkát Noë* fel-épité, 120. eſztendeig. *Abrahámnak* az igiret *Szombatos* eſztendőben adaték, tudnia illik 2023. eſztendejében e' Világ-

Apoc. 5.

a Apo. 2. & 9. 1.

Apo. 8. 2.

Napi et ſuperA p. propoſit. 6. 8 9 & Reſolut. ejuſdem.

Gen. 5. 23.

Pont. de ult. Ævo, pag. 12. Bucho. 2. Ind. Chr.

Brougtons Conſen. An. Mûd. 1430.

Deut. 3. 4. Pont. ibi. & Scalig. Buch. Pont. p. 11. Buch. Chr. ad An. M. 2500.

lágnak. *Josuénak* hatodik esztendeje, Világ teremtésének 2500. esztendeje lévén, melyben el-biraték a' *Canahán* földe és az Izrael Fiai között el-osztaték, *Szombatos* esztendő lőn, és Világ teremtésétül fogva ötvenedik *Jubilæus*. Ez esztendőn kezdi Moses az ő *Jubilæusát*, mellyel (mint edgy harmincz szemű arany lánczal) a' *Canahán birásának Josue* által Izrael fiainak lőtt el osztását megkőti, a' Meny országnak ki-nyilatkoztatására mindeneknek valakik az *Ur Jésus Christusban* hisznek. Es igy viselte őket, a' Sidó Anyaszentegyházat az *b Jubilæusnak* ötvendetes folyamattya által az *Abrázatrúl a' Valóságra*, *Canahánrúl Menyországra*, *Josuerúl Jesusra*: Mert a' *Christus* a' *Moses* harmincz *Jubilæusinak* végezetiben: és a' maga idejének harminczadik esztendeje kezdetiben, szent Keresztségekor *nyitá meg az Egnek kapuját*, és akkor adá-ki az *áldandó Sz. Háromságnak* leg világossabb látását. Es az *Evangéliumnak ezúst* Trombitái által a' mint *Esaiás* meg-jövendőlte *cap.* 61. örökké való váltságot jelentette és zengedeztette mindeneknek, valakik megtérnek és ő benne hisznek.

b Az Jubilæust némellyek a' Trombitálástúl à vagy Kos sarvától eredetik, mellyel à Jubilæus esztendőben kürtölni sok tak vala: Mások a' Jubál a' foljamottúl, mert a' jubilæusok a' Christus halálá-

Id-

Idvezitő Chriſtuſunk ſületésének eſtendeje-is mely vólt világ teremtésének 3948 eſztendejében, Szombatos eſtendőnek végiben eſett, és e' Világnak * 564. *Septenárjában.* Az embereknek idejeket kőzönségeſſen *Moſes tiſzſzer* való hét eſtendőknek állattya a' 90. Soltárban: s' minden hetedik eſztendő valami nevezetes változáſt vagy eſetet hoz az ember életére; Nem-is csuda mert a' mint Hipocrates állattya, a' Gyermeknek annya méhben a' fogantatás után hetedik napon *minden tagotskái* ki-formáltatnak, és az napságtúl fogva nevekedik oſztán ſzületésének tellyeſségére, melly mindenkor vagy a' kilenczedik, vagy penig a' hetedik holnapban eſik. *Hét eſztendős korában hullanak* a' Gyermeknek fogai, és ujjak nevekednek, s' az után-is, mindenik hetedik eſztendőben újjabbújjab változáséri az embert, nevezet ſzerint a' kilenczſzer való hetehoz viſelnek minket, a' kiſzerző oka örökké való nyugodalmunknak és Jubilumünknak, örömünknek, Bſ. 61 Luc. 4.

* Pont. de ult. Ævo M. p. 12, 13, 21. Egy Septenar. 7. eſtendőkből áll. *Expertum eſt in plerisq; omnibus 7 alii habent 63 annum*

cum periculo & clade aliqua venire aut corporis morbique gravioris, aut vitæ interitus, aut animi ægritudinis. Agelli l. 1. 14. c. 7. Aug. in Eph. ad Cajum Nepotem exultat ſe Κλιμακτῆρα Communem ſeniorum omnium 63. evaſiſſe. Bod. l. 4. c. 2.

dik a' *Climactericus* esztendő, sok tudós Embereknek, a' kiknek e' Világ Világi szerencsétlenségekre esett, a' mint * a' meg-tapasztalás mutattya: és hogy ha azon az esztendőn által mehettek-is, de leg többen *Hetedik* esztendőben hóltanak az után-is meg. *Lamech* életének 777 esztendejében hólt-meg. Az emberek között leg-hosszabb életű *Matusálem* akkor mikor 900 és hetven esztendős kezd vala lenni. *Abrahám* is minek utánna 25-szer való hét esztendőket éle, meg-hala. *Jácób* 21-szer való hét esztendős korában. *Dávid* 10-szer való hét esztendők után. E'képpen *Galenus*, *Petrarcha* ki (a' mint *Bodinus* telejedzette) azon nap hólt-meg a' mellyen szűlettetett vólt. Amaz halhatatlan emlekezettel hires *Ersébet* Király Leány † *Bóldog Asszszony szűletése Idnepekor*, jöve e' Világra: és ugyan azon *Bóldog Asszonynak Annuntiátiojakor* kóltözék-ki e' Világból. *Hippocrates* is 15-dik *Septenárjában* hólt-meg. *Hieronymus* és *Isocrates* 13-dikjokban. *Plinius*, *Bartholus Cæsar* 8-dikjokban. Hasonló dolgot vehetünk több számlálhatatlanokban-is eszünk-

* Arist. Cicer. Bernr. Hor. Era. Luther. Melanch Stur.

† Ö vala s'ö-is(mit mondhat ni nag'ob bat) ez földön-elsö. az Egbe pe nig máso dik Leány.

eſzünkben. S' ugyan-is bizony az ember egéſz életének *Szombat* a' mértéke: Mert ám akár mennyi ſok eſztendőkig éllyen az ember, de ugyan csak ſok hét napokból álló ez az élet: ugy annyira, hogy az hetes ſzámban titkos tellyeſség vagyon, mellyet a' mi értelmünk el nem követhet.

Climax vitæ virorum ferè ſeptenariis, aut novenariis; Fœminarũ verò ſevariis definitur. Bodin. de Rep l. 4. *cap.* 2.

Mind ez csudálatos dolgoknak ily ſok *hetes ſámok* által való *Iſteni rendeléſe* (ne tulajdonits mind az által, valami erőtt, az *Hét*, ſzámnak) az áldott *Hetedik* napi Szombatnak Iſten iſméreti és imádáſa felől való ſzüntelen elmélkedéſre inditnak minket ez életben: Hogy ekképpen Szombatrúl Szombatra, ama' kövétkezendő életbéli nyugodalomnak és bóldogságnak örökké való dicsőſéges Szombattyára által vitettetheſsünk. Mellyeket midőn valamelly *hiſtoria olvaſott* ember jól meg-gondol, könnyen eſzében veheti, hogy e' Világnak egéſz minden folyáſa az Iſten gondviſeléſének (ki minden dolgokat *ſzám ſzerint meg-mérve* és *fontolva* rendel) néminémű *bizonyos arany lánczán* viſeltetik és igazgattatik. Minekokáért minden idő

Sap. 11. 21 H. Wolf. Procœl. Chr. Tempus eſt rerum mundanarum duratio

Szom-

extrinsecus observata. H.V. Ch. c. 1. Tempus cummũdo cœpit & unâ desiturũ est. Gen. 2. 3. Apo. 1. 10.

Szombat által mérsékeltetik, ugy annyira hogy az Idő és a' *Szombat* soha edgymástúl el nem válhatnak. Az Angyal-is meg-eskútt hogy az *időnek* ez *mérséklése*, fenn marad mind addig, *mig többé idő nem lészen*, Apoc. 10. 6. Es a' miképpen a' Szombatnak első rendelése a' szent Irásnak *első kőnyvében* vagyon, azonképpen *meg-erőssitése az utolsóban* találtatik; és a' mint *Apoc.* c. 1. ez Kőnyv *méltóságot ád* ez napnak: ugy ez Nap-is kedvesiti a' Kőnyvet, a' mennyiben az abban lévő szent dolog, szent napon nyilatkoztatott-ki, tudnia illik az Urnak mennyei jelenése, az Urnak szentséges napján. Ha annak okáért a' Szombat tagadók le-rángathattyák a' Napot, Hóldat és a' Csillagokat az Egből; semmissé tehetik és ki-veszthetik a' *Szombatot*-is az időnek *Mérő veszszejét az Ecclesiából*: látván hogy a' *Szombat az Ecclesiában* (szintén mint a' Nap, Hóld az Egben) az időknek meg-kűlőmbőztetésére rendeltetett.

a *Si quid horum tota die per orbem fre-*

VIII. Mert az egész Anyaszentedgyház kőzőnséges *a* edgyező értelemmel az Apostolok idejétűl fogva, a' Szombat felől

felől való parancsolatot Iſtennek erkölcsökről való és mindenbai törvényének; és a' Szombat ſzenteléſt a' hétnek első napján, *Chriſtus* és ő *Apoſtoli* ſzerzésének, tartották. A' *Coloniai Sinát-is* azt állattya, hogy az Urnak *Napja az Apoſtolok* ideje után mindenkor nevezetes vólt az *Eccleſiában*. *Ignatius Antiochiai* Püſpök, ki Sz. János idejekor-is élt, azt mondgya: *Minden valaki a' Chriſtuſt ſereti, az Urnak ónnón Fel-támadáſa által meg-koronázott Napját meg-ſzentellye, melly Királyné Aſzſzonya a' Napoknak, mellyen a' halál meg-birattatott és az élet Chriſtusból árradott.* *Juſtinus Martyr* ki az után csak hamar élt, meg mútattya mint kellyen Keresztyén embernek *ſombatot* idleni az Urnak *Napján*, a'mint mi cselekeſzünk. *Origines* ki élt *Chriſtus* után 180 eſztendő tájban, okát adgya a' mellyért a' Szombat az Urnak *napjára* haladott. *Agoſton* Doctor igy ſzól: *Az Urnak napjá az ür Fel-támadáſa által azon a' Napon jelentették-meg az Eccleſiának.* Et ex illo cœpit habere feſtivitatem ſuam, *ónnón maga a' Chriſtus által-is ſzentelendőnek rendeltetett a' Szombat elsőben:*

quentat Eccleſia. Nam hoc quin ita faciédum ſit diſputate, inſolentiſſima eſt. Aug. Ep. 118. ad Jan. Syn. Col. part. 9. c. 9. Ignat. adMagn.

Apol. 2.

Origines Homil. 7. ſup. Exo. 1.

Eph. ad Jan. 119. cap. 13. &ad Caſſ Eph 86. & de Sep Serm. 25. 8

más

más helyen-is: *Az Apoſtolok hatták, hogy az Urnak Napját minden Iſtenes idnepléſſel meg-idlyük, mert azon a' Napon támada Idvezitönk fel az halálból minek okáért Urnapjának-is neveztetik.* Azért a' mint *Dávid az Iſten Városa* felöl mondta, azon-képpen mondhatom én az Urnak *Napja* felöl: *Dicsöſséges dolgok mondatnak az Urnak napja felöl.* Mert a' lön e' Világ ſzületésének napja, az az, *első Nap*, mellyen minden teremtett állatok életeket venni kezdék. Azon jöve *világoſság a' ſetétségből.* Abban adattaték a' *Sinai Hegyen* a' Törvény. Azon *támada fel* az Ur az halálból életre. Azon jövének a' Szentek ki koporſojokból, jelentvén, hogy azon támadnak a' *Keresztyének*-fel, az életnek *újjálására.* Abban ſzálla-le a' Szent Lélek az Apoſtolokra. Es igen hihető dolog hogy *hetedik napon* (mikor a' hét Trombitákat meg-fuvallyák) romlik e' Világ átkozott *Jerichója*-is le, és a' mi igaz *Joſuénk* meg-adgya a' mennyei *Canaánnak* igért birodalmat nékünk.

Pſal. 87. 3. Aug. de Temp. ſer. 251. & 154. cont. Conſt. Canon. 8. Wolph. Chr. l. 1. c. 110. Muſſ. Bipont. Poſtill. Dom. Paſch. Codomã Annal. Mund. 2515.

Joſ. 6. 12. Apo. 10. 7.

Ha ki a' Régieknek edgyező értelmeket és az elődedi *Eccleſiának* ſzer-tartá-

Aug. ád Caſſul.

sát e' dolog felól érteni akarja, olvassameg *Eusebiust Eccl. hist. l. 4. 23. Tertuliánust l. de Idolat. c. 14. Chrysost. Serm. 8. de Resurr. Constit. Apost. l. 7. cap. 37. Cyrill. in Joan. l. 2. 6. 58.* Ezen értelemben vannak a' mi idönkbéli keresztyén tudós emberek-is többire mind: Láld, *Fox. sup. Apoc. 1. v 10. Bucer. in Matth. 12. 11. Gualt. in Malach. 3. Hom. 23. Fülke super Rhemens. Test. Ang. edit. Apo. 1. 10. Chem Exam Conc. Trid. part. 4 de Diebus Festis. Volph. Chr. l. 2. c. 1. Armin. Thes. in 4. Præcept:* * és több számtalanok. A' tudós *Junius* szóllyon mindenekért *Prælect. in Gen. 13 Quamobrem cum Dies Dominicus &c. Mivel azért az Urnak Napja mind az Ur Christusnak cselekedeti (tudnia illik Fel-támadása és azon a' napon lött sok rendbéli jelenési) és az Apostoloknak példájok és rendelések által, s' mind a' régi Ecclesiáknak szúntelen szertartása, és az Irásnak bizonyság tétele által meg-tartatott és a' Sidó Szombat hellyében adatott*; ineptè faciunt, *gorombáúl cselekesznek* a' kik azt mondgyák *hogy az Urnak Napjának meg-idlése Találmányon és nem Sz. Iráson fundáltatott, hogy*

Ep. 58. & ad Jan. 1195. l. 9. Aug. Se de Temp 251. & 154. Con. 6. Const. c. 8.

* Non *dubitamus, quin variè apud Cristianos Sabbathũ violetur, non abstinendo ab iis quæaliis diebus licita sunt*

igy

így Találmányokat állathassák. Viszontag: *E' változásnak oka, a' Christus Fel-támadása és az Anyaszentegyháznak Christus által való hellyben állattatásának jó tétéménye, mellynek emlekezeti szállot a' Teremtés emlekezetinek hellyében.* Non humana traditione, sed Christi ipsius observatione & instituto: *Nem emberi szerzet, hanem Christus Urunk idlése és szerzése által, ki mind Fel-támadásának napján s' mind penig az után mindenkor Felmeneteig, a' nyolczadik napokon jelenékmeg Tanitványinak és az ő Gyülekezetekben akkor méne.*

IX. Mert az Ur önnön maga magyarázza a' Szombatnak végét, ő *közötte és az ő népe között való örök jelenségnek és tanúságnak lenni*; *hogy* tudnia illik ő a' JEHOVA *ki által meg-szenteltetnek ők:* annakokáért ő-is csak egyedül vólna tiſztelendő ő általok; s' életekre hadgyais hogy ez emlekezetet szegetlen tartsák-meg; De ez vég erkölcsökrül való és mindenhai: Annak-okáért a' *Szombat-is* az. *A' mit az Isten meg-szentelt mind végezetiglen, ſoha ember azt közzé és hivságoſsá tenni ne merje.* Es annak

Exo. 31. 13

Ezech. 20 10, 12.

Exo. 35. 3.

Act. 10.

a' fun-

a' *fundámentuma*; hogy a' parancsolat ez napot Uradnak *Iſtenednek Szombattyának* nevezi. Az Iſten-is, maga *ſz. Napjának* hija azt. Haſonlatosképpen az O *Teſtámentum* ezen *fundámentomból* ſentelte minden Szombatit és ſzent Napjait egyedûl az Iſteni imádáſra és tiſzteletre. Ezokáért ſzentelni a' Szombatot akár melly teremtett állatnak tiſzteſségére, temérdek *bálványozás*. Mert az első Tábla, Iſteni tiſztelet réſzének állattya Szombatot tartani Iſten tiſzteſségére: Igy vagyon *Lev.*23, 3.37, 38, *&c.* és *Ezech.* 20.20. *Nehem.* 9.14. *a' Szombat vétettetik az Iſtennek egéſz Szolgálattyáért. Idvezitônk is* arra tanit *egyedûl csak az Iſtent kell imádnunk*, Matth.4. Annakokáért a' Szombatot-is egyedûl csak az ô tiſzteſségére illendô ſzentelnûnk. A' Sz. Lélek *Jeroboámnak* leg-nagyobb bûnei közzé ſzámlállya; *Hogy innepet ſzerze az ônnön maga ſzivének gondolattyából*, 1 Reg.12.33. Az Iſten-is fenyegetödzik, hogy meg-látogattya Izraelt a' *Baál* tiſzteletinek napjáért, a' mint a' Pápáſok cſelekeſznek a' Szenteknek, *Hoſ.* 2.13. azt mondgya az ollyaténok *el-fe-*

ledték őket. Es bizonyára senki nem gondviseletlenebb az Ur *Szombattyának szentelésében*, mint az emberek Sz. Napjoknak babonás meg-tartói. Minekokáért a' *Romai Ecclesia* temérdek *bálványozást* tészen.

Olvasd H. Wolf. Chr. de Tem. l. 2. cap. 4. p. 118 &c. 7. pag. 140. &c.

Előszőr, hogy magának *Szombat szerzést* tulajdonit, melly egyedül csak a' *Szombat* Urára tartozik. *Másodszor*, hogy azokat a' szent Napokat *Teremtett állatoknak tiszteletekre* szenteli, mely tenyészése szerint nem egyéb, hanem azokat szentelő Istenekké tenni. *Harmadszor*, hogy ez napokhoz. *Isteni imádást, könyörgéseket, bőjtöt és érdemességet*, kőt, *Negyedszer*, hogy ez *Emberi találmányoktúl* szerzett napokon, sokkal *nagyobb és fontossabb* idlést és szentelést kivánnak, hogy nem mint Vasarnap az *Istennek parancsolattyán* fundáltatott Ur *Napján*. Mellynek tenyészése semmi nem egyéb, hanem az *Antichristust*, a' *Christus* felett becsúlni. A' mi *Ecclesiánk* (értsed az Angliait) igazán hagyott-el minden babonás és bálványozó innepeket: a' mely kevesseket penig meg-tart (miképpen mi-is *Karacsont*, *Husvétet*, *Púnkősdőt*, *Alde-*

Áldozót, *Nagy Pénteket*,) egyedûl csak a' nagy Iſtennek tiſzteletiért és a' ſzolgáló rendnek meg-pihenéſeért, *Deut.* 5. 14. tartya; noha a' ſok idei ſzokás, a' régi Pápás neveken kénſzerit hogy még is nevezzûk ôket, csak a' kûlsô kûlömbség tételnek okáért: Mint Sz. *Lukács-is él*, *Caſtornak* és *Polluxnak Pogányi* nevezetekkel, *Act.* 28. 11. A' Kereſztyének *Fortunátuséval* 1 Cor. 16. 17. *Merkuriuséval*, Rom. 16. 14. és a' Sidók a' *Mardochæus* napjával, 2 Mach. 15. 17.

X. *Utolſzor*, az Iſten kemény *Itiletinek* példái a' *Szombat* tôrôkön, eléggé meg-pecsétlik azoknak, a' kiknek ſzivek még nem béllyeges, minémû rettenetes haragjában és kedvetlenségében legyenek a' mindenhatò Iſtennek, az Ur napjának ſzánt-ſzándék ſzerint való megſzegôi.

Az Ur (kiegyébként irgalmaſságnak vólna Iſtene) meg-hadgya Moſeſnek, hogy kövei vernék agyon azt az embert, a' ki (maga vetô elméből) forgáts ſzedni ment vala *Szombaton*. Kicsiny ugyan e' cselekedet; Igaz: de az ô bûne nagyobb lôn, hogy (illy kicsiny alkalma- Num. 15. v. 32.

tossággal) illy nagy Parancsolatot mére által hágni.

Necanor, a' Sidók ellen *Szombat* napra kiáltata ütközetet, és ám el-vesszének nagy sokan, a' mint meg-vagyon irva a *Mach.* 8. 27. Edgy cselédes gazda az *Urnak napján* buzát őrölvén, nagy hirtelen, liszti fel-gyulada, és el-égvén, hamuvá lőn.

Can. Mag del. 12. 6.

Más ember-is buzát hord vala ez napon, és azonban kövétkezendő étszaka az égből tűz szálla-le, és mind csűri s' mind penig minden élete ottége.

Disp. de Tem. ser. l. 17.

Edgy Nemes embernek-is a' szokásban ment *Szombati* vadászásért, tulajdon sajáť Felségétűl edgy eb fejű gyermeke szűletteték, kinek mind fűle s' mind orra ollyan vala mint az ebnek, és szintén ugy-is rivalkodik vala mint az eb.

Thom. Cantipra l. 2. de lap Templi admir. vindict. div. The. hist.

Edgy Fősvény *lennel gyapottal bánó Aszszony Franczia Országnak Kingstat* nevű Városában *Anno* 1559. midőn az Urnak Napján-is mind edgyre dolgozódnék *Leányival* edgyűtt, edgy Vasárnap ugy tetszék nékik mint ha tűz jőtt vólna ki a' *Lenből gyapotból*, de semmi kárt nem tőn; kövétkezendő *Vasárnap-is* mi-

Joan Fin. l. 3. de Miracu. lis.

is midôn dolgozodnának, akkor ugyan valóban a' *Len gyapot* meg-gerjede, de hamar meg-aluvék: és midôn mind ez jelekbôl-is eſzekben nem vennék magokat, *harmadik Vaſarnap* a' *Len gyapot* iſmét meg-gerjede, és a' ház-is fel-gyuladván el-ége, és a' képpen a' *nyavalyás Aſzſzony is* két magzatival meg-sûle, ugy hogy kövétkezendô napon meghalnának: De (Iſtennek csudálatos irgalmaſságából) a' bôlcsôbéli gyermek elevenen és minden égés nélkûl találtaték-ki a' tûzbôl.

Bóldog Aſzſzony havának 13-dik napján *Anno* 1582. Urnak *Napja*, az az, Vaſarnap lévén, a' *Pariſi Kertben* a' játék nézô magas hely hirtelen, a' *Medvék* vivásának nézésére fel-gyûlekezett ſokaság alatt le-ſzakada, és nyolcz kôzzûlök mind ôſzve romla, ezeken kivûl penig ſámtalan ſoknak karja, lába, nyaka, ſzegék-ki. Jeles ſerkengetô példa azoknak, kik inkább *gyönyörkôdnek* a' *Theatrumokban* lévô világi *hivságokmak Vaſarnapokon* való nézésében, hogy nem, mint a' *Templomban* menésben, Iſtennek a' *kegyeſség lelki munkái* által ſolgálván.

Stoves Compẽ. *An.* 1582. *Diſcite jam moniti Dominum non temnere Chriſtum.*

Az Isten; tűz által való *Itiletinek-is* sok rettenetes példáit mutatta csak a' mi időnkben sok *Városokon*, *Falukon*, mellyekben az Ur napjának meg-szegését nyilván tekintélgethették mindenek. *Statfordia* azon edgy napon (Vasárnap lévén) kétszer csak nem mind el-égett; kiváltképpen a' *Szombat* szegésért és az Isten hű *Szolgainak* szájokbéli Igének meg-vetéléért.

Teverton, *Devonia* nevű Vármegyében (mellynek *emlekezeti* ugyan *izzasztya szivemet*) Istenfélő *Prædikátora* által gyakran meg-intetretett, hogy az Isten valamely rettenetes Itiletit hozza a' Városra, mert az Urnak napját főképpen az utánna következendő Vásárral szörnyen meg-fertőztetné. Nem sok idő mulván azért a' Prædikátornak halála után. 3. Apr. Anno. 1598. az Isten fél óránál kevessebb idő alatt az egész Városft a' *Templomon*, *Törvény* házon, és az *Ispotályokon* kivül hirtelen való rettenetes tűzzel el-égéte, a' holott edgy álló helyből, Ember 400. edgyszer s' mind égő házakat láthatott vólna, ennek felette magok kózzúl-is ótvenen meg-égtenek.

Mikoron a' Prédikátor ki-áltotta a' Templőban: hivság; hivság; A' Nyereség nem halgattatha tá vélek: Mikor az

tenek. Mostan ismét e' kőnyvnek első nyomtatása után, 5. Aug. An. 1612 (az elébbi égés után 14. esztendővel) az egész Város meg-gyuladott és némely *szegény Embereknek* 30. *házokon és a' Scholán az Alamisna házakon* kivűl megint mindel-égett. Vakok azok a' kik az Istennek Ujjat ezekben nem láttyák.

ért ők is kiáltanác Tüz Tüz az utzákon, az Isten-is nem hadta öket semmivel segéttetni.

Adgya Isten nékik minekutánna még meg-épűltek, az ő kegyelmét, hogy azt a' Vásárt más napra rendelhessęk, és az Urnak Napjának meg-szegésére néző minden alkalmatosságokat kőzzűlők elhárithassanak. A' tőbb Városok penig meg-emlekezzenek a' *Silóe Tornyárúl*, Luc. 13. 4. és Szomszédságoknak nyavalyáján tanúllyanak; fęllyenek az Istennek fenyegetésitül, Jer. 17. 27. és hidgyenek az ő *Prophétáinak*, ha ßerencsésittetni akarnak, 2 Chr. 20. 20. Az Isten itiletinek, ezeken kivűl más tőbb számtalan példáit-is emlithetnők: de ha ezek sem elegek szivednek, az Ur Napjának ßántszándékos hivságositásárúl való el-rettentésére: igen fęlő hogy Isten magadat ne tegyen kővetkezendő példává, egyebeknek Szombat szentelésre való tanúságokra.

Igy némellyeket ez életben bûntet Isten, hogy meg-jelentse melly rettenetesen meg-bûntet az utolsó napon, minden akarat szerint való Szombat végét.

Igy próbálók-meg hogy a' Szombatról való Parancsolat *mindenhai*, és hogy annak változása, az hetedik naprúl az hétnek elsô napjára való által hozattatása, *Christus* és ô *Apostoli* rendelése. De a' miképpen a' Törvénynek ki adásában külömb külömb fele, Sidókra tartozó *Ceremoniák* ragasztatának a' Törvénynek leg-szorgalmatossab meg-tartására való kötelezésért; mint az elsô Parancsolathoz, a' *Pokolból való ki-menekedéseket* ábrázoló *Ægiptusi szabadúlások*: az ötödikhez, az *örök életet* árnyékozó *hosszú életek a' Canahán földében*: az hatodikhoz, a' mindennémû *Ember* öldökléſnek el-kerûlését jegyzô *vér és fojtot állatnak* ételétûl való *magok meg óvása*: Es az egész Törvényhez *a' Prémekre varrott szinórok, hogy mikor azokat látnak meg-emlekeznének, az Urnak minden parancsolatiról, hogy meg-cselekednék azokat*, Num 15.38. Ezenképpen a' negyedik Paran-

cso-

csolathoz-is *bizonyos Ceremonia* ragasztaték, mey kiváltképpen a' *Sidókra*, nem egyéb népre tartozék: mintelsőben a'maz *Szombat* napra rendeltetett *kettős áldozatok*, mellyekkel az ábrázoltatik vala, hogy Isten a' *Szombat* nap, nagyobb engedelmességgel akar tiszteltetni, hogy nem mint az hétkőz napokon. *Másodszor*, amaz kemény és szoros meg-szűnés, *a' tűz rakástúl* b *etek főzéstúl* c és minden kézi munkáktúl, hogy tudnia illik d emlekeztetnének, mind a' tűzes Kemenczéből, s' mind penig az Ægyptusi rabságból *Moses* Hadnagysága által azon a' e napon lőtt tellyes ki-szabadúlásokra: melly hasonlatos képpen ábrázollya vala *Lelkeknek a' Pokolból, Christus halála által való őrök ki-szabadúlását. Harmadszor*, a' Szombatnak *szintén szinte a' Teremtés rendi szerint kővetkező hetedik napon* való tartása: mellyel az árnyékoztatik vala a' *Sidóknak*, hogy *Christus Urunk* az ő halála, és az ő Szombattyokon a' koporsóban való nyugvása által szerezne nékik *nyugodalmat és meg pihenést a' Ceremoniás* Tőrvényeknek terhétűl és igájátúl, *mellyet sem ők, sem az ő Attyok*

Num. 28. 9, 10.

b Exo. 35. v. 2, 3.

c & 16 23.

d Deu. 5. 15

e Szombat nap vólt a' mellyen Moses és az Izrael fiai éneklének az Istennek, midőn Pharahó és mindé ő Serege à Tengerbe merülének.

Exod. 15. Lásd Trē és Jun. Annot. sup. Deut. 5. 15 & Exod. 12. 15.

el nem viselhetének, Act. 15. 10. Es noha *Paradicsomban* minek előtte az Ember el-esnék, a' Szombatnak, a' *Teremtés* hetedik napján való idlése, nem *Ceremonia*, hanem *tőkélletességnek erős bizonysága* vala: mind az által az *Esett* után *Ceremoniává* lőn, és a' Christus által kővetkezendő, új teremtésre nézve, változandóság alá-is vetteték: mint, az Embernek élete az Eset előtt *halhatatlan* lévén, az után *halandóvá* lőn: a' *mezitelenség*, melly az előtt ékesség vala, *szégyenné*: és az Házasság, a' *Christus* és ő *Anyaßentedgyháza* kőzőtt való *titkos edgyesűlésnek* ábrázattyává, *Eph.* 5. Es hogy a' Szombathoz, *Sidóknak* kedvekért ragasztatott *Ceremoniák*-is bé-telnének, Christus Urunk az ő *halálakor* az egész *Sidó Szombaton* a' Koporsóban nyugvék; melly nyugodalom által bé-tőlté mind azokat a' *szűkséges Ceremoniákat*. Immár a' miképpen hogy az első, őtődik és hatodik Parancsolatokhoz, és az Házassághoz ragasztatott *Ceremoniáknak* meg-szűnése, nem ßűnteti à meg-nevezett Parancsolatokat és a' Házasságot meg; sem penig azt nem teheti hogy az Isten Imádásának és a' mi Igazságunknak mindenhai *Re-*

gulái ne legyenek; ezenképpen nem teheti a' Szombathoz adatott *Ceremoniák*nak el-tőrőltetése, a' Szombatrúl való Parancsolatot ſémiſsé és nem *mindenhaivá*: ugy annyira hogy noha a' *Ceremoniák* s' az árnyékok el-tőrőltettek, a' valóságnak el-érkezése által (mely a' Chriſtus;) de a' dologtúl való meg-nyugovás (melly meg-parancsoltatott és tartatott, még mikor a' Sidóság nép ſem vólna, s'ez *Ceremoniák* is a' Parancsolathoz nem vólnának adatva) meg-marad, mint Iſtennek *mindenhai* tőrvénye, mely által *Adámnak* minden *maradéki* kőteleztetnek, *rendeltetett munkájoktúl* való meg-ſzűnéſre, hogy ekképpen minden heted napot egéſzſzen csak az Iſtennek, ő Teremtőjőknek és Meg-váltójoknak nyilvánságos Imádásában és ſzolgálattyában tőlthetnék; de a' negyedik Parancsolatnak valóságában nem találtatik csak egy ſótska-is *Ceremoniárúl* ſólló. Col. 2. 17.

A' Szombatnak mindenhaiságát tagadtató fő ellenvetések hármak. Object.

1. Im e' Szent Pálé a' *Galatiabéliek*hez: *A' napokat meg tartyátok és a' holnapokat, időket és az eſztendőket*, &c. De Gal. 4. 10.

az

az Apostol itt a' hellyen nem a' *mindenhai* Szombat meg-tartását kárhoztattya
1Cor.16.1 &14.37. (mellyet mi Urunk *Napjának* a' vagy Vasárnapnak nevézünk: és a' mellyet maga-is rendelt a' Chriſtuſnak Parancsolattyából; ugyan azon *Galatiai* és *Corinthuſi Eccleſiákban*, és máſokban maga-is meg-idlet) hanem ſzól a' Sidó Napokrúl, idôkrûl, eſztendôkrûl, és a' Szombatnak Teremtés után való *hetedik napi* meg-tartásáról, mellyeket ô *jövendô dolgoknak árnyékinak* nevez, és immár pénig a' Chriſtus, a' valóság által el-tôröltettek, és a' Tôrvényben Szombatoknak neveztetnek, de kûlömbôznek a' *mindenhai Szombattúl.*
Act. 20.7
Col. 2.17. Lev.23.v. 37,38.

2. Obj. Col.2.16. 2. Ugyan *ſzent Pál Coloſſébéliekhez* kûldött Irásából: *Senki ittetket ne kárhoztaſſon az ételért avagy italért, vagy az idnep Napra vagy Uj holdnak napjára, vagy Szombatoknak napjára nézve.* Ugyan azon erre-is a' felelet.

3.Obj. Rom.14.5 3. Viſzont az Apoſtolnak ez mondásáról: *Némelly edgy Napot máſnál becsûlletesbnek tart; némely minden napot edgy aránt tart, &c.* D. Sz. Pál máſſal vétett ſzámot: Mert nem *Sidó* és *Görög* között

zôt vagyon itt à *tracta*, hanem az erôſſeb
és gyengébb Kereſztyének kôzôtt. Az Rom. 15. 1
erôsb edgyik napot a' máſiknál fellyebb
becsûlli, a' mint ki-tetſzik abból hogy
vôlt mind Parancsolat alat való, s' mind
penig az *Eccleſiában* olly bé-vôtt edgy
Nap, mely mindenûtt iſmértetes és az Ur
Napjának nevével nevezetes. Annak-
okáért mondgya ſzent Pál itt, hogy a' ki
meg-tartya ez Napot, az Urnak tartya azt.
Melynek meg-tartását, némely erôtelen
Kereſztyének a' Sidó hetedik Napnak vál-
tozáſa miatt, (mint moſtan-is) nem itil-
tek olly ſzûkségeſnek lenni: Ugy hogy,
ha ember (mivel a' Sidó nap el-hagyat-
tatott) nem becsûlli és nem-is ſzentéli
meg az Urnak *Napját*, hanem csak, mint
egyéb napot úgy tartya azt; jelensége (azt
mondgya az Apoſtol) az ô erôtelensé-
gének, mellyet el kell ſzenyvedni mind
addig miglen jobban meg-tanúlés oko-
súl. A' tôbb ellenvetéſek ſemmire kel-
lôk, nem méltók feleletre.

Az Ur Napjának meg-ſzentelésének igaz módgya.

Immáron a' Szombat ſzentelés áll *két*

dol-

dolgokban. Elsőben, *Ez természeti életünkre tartozó minden szolgálatos és közönséges rabotaságtúl, dolgozodástúl való meg nyugovásban.* Másodszor, *Ez nyugodalomnak egészszen, az Isten szolgálattyában, és lelki életünkre tartozó szentséges dolgainknak gyakorlásában való el-töltésében.*

AZ ELSŐRŰL.

1. A' *szolgálatos és közönséges dolgozodás, a' mellyektűl meg kell szünnünk,* Exod.31. 13.14. *közönségessen minden külső munka kicsinyttűl fogva nagyig.*

Avagy nevezetesben:

1. Meg-kell szünnünk minden hivatalos munkánkrúl, ám bár *maga az aratás légyen is aratáskor.*

2. Tereh hordozástúl, a'vagy bizonyos okért, vagy ok nélkűl való ide s' tova lovaglástúl. Meg-parancsolta az Isten, hogy még az oktalan állatok-is meg-nyugodgyanak a' *Szombaton,* ezokáért, akár minémű, azokon való járásnak avagy munkálkodásnak alkalmatosságának tilalmasnak kell az Embertűl lenni. Az Isten nyugodalmúl adta né-

Exod. 31. v.15.&c Ex.34.21. Neh.13 19 Jer.17.21 22.27. Deu.5.14.

kik azt a' Napot, és a' ki *ſzükség kivül-is* meg-foſztya óket a' nyugodalomtúl az Urnak Napján: a' ſzegény el-tikkat oktalan állatnak *ſohajtáſi*, *nyögéſi* az Urnak Napján *Itéletül* ellene fel-támadnak. Rom 8.22 Deu. 25.4. 1Cor. 9.9. Hasonló képpen azok-is, kik ez Napnak nagyobbrészét, magok *czifragatásában*, *pipeſgetésében* és *piperezésében* tőltik mint *Jezabel*, az órdögnek munkáját cseleked-vén az Istennek *Napján*.

3. *Vásártúl* a'vagy *Sokadalmazáſtúl*, mely dolgot Isten nagy részént, dög hallással, tűzzel, és ſzokatlan ár-vizzel ſokott bűntetni. Neh. 13. 15,16,17. 4. Akármi tudomány, mesterség, a'vagy bőlcseség tanúláſtúl, az edgy ſzent Iráſon és abbéli ſzent Tudományon kivül. Mert a'mi tanúlásunk *lélekben el-ámúlni kell az Urnak Napján*.

Edgy beſzéddel ſzükség néked hivatalodnak munkáitúl meg-ſünnöd, hogy az Ur az ő hivatallya által dolgát teheſſe te benned. Mert valamit ez Napon való munkád által keresſz avagy ſzerzeſz, ſoha az Ur meg nem áldgya, hanem ugy jár mint az *Áchán* aranya, melly Isten Parancsolattya ellen gyűjtegettetett lévén, az ő átkának tűzét még ſzabados Joſ. 7. v. 24,25.

keres-

kereſményére-is rejá hozá. Es ha Chriſtus Urunk azokat kik adnak és veſznek vala a' *Templumban*, (melly csak *Ceremonia* hamar idön el-hagyandó, vala) mint Latrokat ki-oſtorozá: gondollyae valaki, hogy valaha bûntetetlen hagyná azokat, kik ſzent Parancsolattya ellen a' *Szombat napon* véſznek és adnak, melly néki mindenhai tôrvénye? Szentség tôrô orvoknak hij e'fléket *Chriſtus Urunk*; és ſzintén úgy el-orozhattyák a' *közösülésnek Pohárát* az Ur *Aſztaláról*, a' mint az Iſtentûl el-lopják az Ur *napjának* fôbb réſzét a' magok teſti kivánságinak kedve tételére. Ez illyetének az oráját ſem tudgyák, mellyben Iſtennek ſokkal keſervesb itéletét koſtollyák-meg, hogy nem mint az Emberek alittyák.

5. Mindenfele *mulatságtúl és játéktúl*, melly más idôben ſzabados lehet: Mert hogy ha hivatalos dolgunkat ſem ſzabad ez nap tennünk, ſokkal inkább nem ſzabad az egyéb nap ſzabados játékokban, mulatságokban magunkat foglalnunk, mellyek ſokkal inkább el-lopják indulatinkat a' mennyei dolgoknak viſgálásá felôl hogy nem mint akár minémû külsô

mun-

munka. Nem-is lehet ſenkinek (a'ki az Urban *gyönyörködik*) nagyobb *gyönyörűsége* a'vagy *mulatsága*, mint az Ur *Napjának meg-ſzenteléſe*. Mert ugyan-is lehete a' meg-*ſententiáztatott embernek* nagyobb öröme, mint Fejedelme házához való menete, *bűne bocsánattyának* meg pecsétlésére? avagy valamelly halálos betegnek, mint mikor oly *Orvoshoz* megyen, ki meg-*gyogyíthattya* ötet? a' vagy mint a' diſznók moſlékjára ſzorúlt tékozló Finak, bé-bocsáttatni az élet kenyerének ételére, az ö *Attya* aſztalánál? a'vagy mint az halál izenetitűl a' bűn miatt rettegőnek, örök élete felől való bizonyoſsá tétettetésének Iſtentűl való hallására menni? Ha azért vagy magadnak, vagy ſzolgádnak akarſz mulatságot ſzerzeni, ſzerezd-meg azt a' hat napokon, a' mellyek tiéid: nem az Urnak Napján, mely ſem tiéd ſem nem a' tiéidé. Minekokáért semminémű teſti mulatság nem ſzabados e' napon: hanem csak a' menyiben ſegéllik az elmét, az Urnak mentűl ſerényb *ſzolgálattyában*. Pſa. 37. 4.

Eph. 5. 19. Rő. 12. 11. Deut. 28. 47.

6. Vendégeskedéſtűl, tőltőződéſtűl, és edgyes italtúl, mely miatt vagy *meg-*

részegedik ember, vagy ha nem-is, *alkal-matlanná* lészen az Istennek szivből lé-lekből való szolgálattyára.

7 Minden világi dolgok felől való *tractálástúl*, melly inkább meg-akadá-lyoztattya a' *Szombat* idlést, hogy nem mint a' munkálkodás, mivel az ember *maga is dolgozódhatik*, de nem *beszélget-het* maga, hanem mással egyetemben.

A' kik csak rendelt munkájoktúl való meg-fűnésben idlenek *Szombatot*, azok csak azt mivelik a' mit a' *Barmok*. Mert a' munkátúl való meg-szúnés, e' napon, csak annyiban hagyatott a' Keresztyén embernek, a' mennyiben *segédgye a Szombat szenteléshez*: és a' dolog *tétetik* annyiban tiltatott-meg a' mennyiben *akadállya* az Isten kűlső vagy belső *szol-gálattyának*.

Ha penig a' más napokon szabados mulatságok, *Szombat* napon nem szaba-dosok: sokkal inkább azok, mellyek egy átallyában soha nem szabadosok. Ki ó-hattya keserű siralom nélkűl, midőn lát-tya a' Keresztyén nevűeket hogy az Ur-nak napját inkább a' *Bacchusnak* hogy nem mint az Ur *Christusnak*, e' Világ

Meg-

Meg-váltójának tiſzteletire ſzentelik? Mert minek utánna edgy orátskáig ſolgállyák az Urat, kûlsô mutogatásért, az Urnak Napjának tôbb réſzét egéſzſzen, *étel ital kedvéért való le-ülésben, és játzodozásért való fel kelésben* tôltik: Elsôben haſokat *tôltvén étellel itallal*, meg; és annak utánna gonoſz kévánságokat hizlalván *játzáſſal* és *tánczoláſſal*. Melly meg-ferteztetés ellen az egéſz Irás magyarázó Doctorok, mind a' *régiek* s' mind a' *moſtaniak*, az ô idejekben *igen keſervéſſen* feddôztenek. Ugy annyira hogy *Agoſton* Doctor bátran állattya hogy *jobb vólna Szombat nap ſzántani hogy nem mint tánczolni*. Immár a' *Mindenható* ôrôk *Iſtennek* (ki a' Menynek, Földnek teremtéſe után meg-nyugovék) és az ô ôrôkké való Fiának a' *Jéſus Chriſtusnak* az *Anyaſzentegyház Meg-váltójának* nevében, ki csak igen hamar el-jô az itiletre, hogy kit kit meg-feleltéſſen az ô Parancsolatihoz való engedelmeſség ſzerint; kénſzeritlek tégedet ki ez igéket olvaſod, mint ha ſzintén a' *Chriſtus* és az ô Sz. *Angyalinak* tekintetek elôtt felelnél amaz napon, hogy fontold és gon-

1Cor.10.7 Exod.32. 7,18,19.

Melius enim orare quam ſaltare in Sabbatho. Aug. in ſer. Pſ.91. Act.17.31. Rom.2.5. aTheſſz. v.8. &c.

dold-meg ugyan valóban, hogy ha a *Tánczolás*, *Alakozás*, *Al-orcza jádtzás*, *Kártyázás*, *Koczkázás*, *Ostáblázás*, *Latorkodás*, *Lövöldözés*, *Laptázás*, *Vadak vijtatása*, *Tobzódás*. *Duskazás és több efféle balgatag hivságok*, *Fársángolások*, *Majmoskodások*, *Komondorozások*, olly magad gyakorlásié mellyeket Isten *megáldana* és a' Szombat nap *szabadosokká* tenné. Es mivel semmi dolgot nem jó akkor tenni, hanem csak ollyat melly által vagy az Istent *áldgyuk*, vagy ö Felségétül várunk *áldást* fejünkre; hogy mered te azokat cselekedni azon az áldott napon, mellyen nem mérsz azokra *áldást* az Istentül kérni? Hald-meg ezt, és reszkess-meg, *oh hivságos időnek hivságos issiúsága*! Oh mindenestül meghidegedett és az Isten kegyelmének érzésétül üres sziv! imé tiéd lévén a' hat napoknak *mindenike*, és mindenik napnak mindenik *orája*- s' mindenik orának mindenik *perczentése* hogy e' képpen kostolgathatnád Istenednek édes irgalmas voltát a' Christusban, melly nélkül minden szempillantásban el-vesztél vólna; mind az által fel nem találhadd meg-vesztett

ſett és kegyeſségtelen rejtekidben, hogy Uradnak ſzolgálattyában kellyen tölteni az hétnek *ez edgyetlen edgy napját*, mellyet ő à maga dicsiretire és imádására váláſtott. Láſsák az emberek ám *ellen vetélkedgyenek* hivságos vóltoknak *oltalmazásában*, valamint akarnak, és *felelgeſsék* valamit az ördög ſájokban ád: de én arra emlekeztetem őket, hogy mivel az *Eccleſiának* régi bé-vött értelme ſzerint, az Ur *máſodik el-jövetele hihetö hogy az Urnak napján* léſzen; mely kevés örömök fog nékik lenni, ha az ő teſti, magoknak igen tetſző *hivságokban* és teſti gyönyörüségekben véletlenül tapaſztaltatnak, akkor mikor az ő Uroktúl az ő ſzent ſzolgálattyára néző lelki Gyakorláſokban kellene találtatniok. Még a' leg-hivságosb nyavalyás-is inkább kivánna ám akkor az Edgyházban le-térdeplett állapottyában való imádkozásban, hogy nem mint Bak módon való *ugrálásban* találtatni. Ha penig e' ſem indittya őket, még-is mindazáltal, kérem emlekezzenek-meg a' mi tiſztátalan Tobzodóink, hogy midőn e'képpen ſzőköldöznek az Urnak *Napján* (az Urnak

Lact. l. 7. cap. 2.

Parancsolattya ellen) csak a' *Veremnek szélin* szókdécselnek, és nem tudhattyák mellyik esik kőzzülök először abban. Melyben ha kik edzer meg-téretlen béesnek, semminémű hatalom ki nem szabadithattya őket az hatalmas Istennek bossú álláſa alól, a' kinek parancsolattyát (értelmek és lelkek iſméreti ellen) ily *negédeſen* által hágják. De ha ſem az Urnak Parancsolattya tégedet nem *rettent*, ſem az ő Igéje nem *indét*; én egyebet mit mondani nem tudok, ha nem a' mit ſzent *János* én előttem, *Apoc.* 22. 11. *A' ki* * *fertelmes, légyen fertelmes ezután-is.*

* Ez lön az utolsó és leg nehezebb átok, mellyet ſzent János kivána a' Lelki Babylonra.

A' MASODIKROL.

A' *Szombati nyugodalomnak El-szenteléſe áll három tiſztünknek végben vitelében:* Előſzőr, a' *Templombéli* kőzönséges Gyakorláſoknak *előtte:* Másodszor *kőzötte:* Harmadszor, *utánna,*

A' Templombéli kőzönséges Szent Gyakorláſok előtt cselekedendő tiſzteink ezek:

1. A' Szombat (avagy Vasárnap) *Eſtin* a' munkálkodáſt jó idején *el-hagyni,* hogy teſted mentűl inkáb meg-nyughaſſék

haſſék és ugyan meg-újjúllyon, *elméd is* jobban alkalmatoztaſsék az előtted lévő Szombatnak ſentelésére. Mert midőn ember e'képpen nem *készül*, mind maga s' mind háza népe a' munka miatt meg-fáradnak, és az étßakai fenn létel miatt annyira meg-nehezúlnek, hogy mikor oßtán Istennek kellene ſolgálni, és *halgatni a' mellyeket a' Lélek mond az ő Anyaſzentegyházának* Lelkünk tanúságára; fel nem emelhetik fejeket az álom miatt: mely *Istennek becstelenségére*, az *Eccleſiának botránkozására, és magoknak-is ſzégyenkedeſekre* eſik. Ennekokáért parancsollya az Ur, hogy nem csak *meg-ſzentellyük* a' Szombatot; hanem hogy meg-is *emlekezzünk* annak közel létéről, meg-ßentelvén azt ßiveinknek el-kéßitésével, és minden dolgainknak félben hagyásával, valamellyek akadályúl lehetnének nékünk *annak a' dicsőſſéges napnak meg-ßentelésében*. Azért, holott az Ur más Parancsolatiban, avagy hágy, avagy penig tílt, ez Parancsolattyában penig mind kettőt cseleke- ßi, kiváltképpen való *emlekezetre*. Mint ha valamelly Ur, *tiz igen nagy dolgoknak*

Apoc 2. & 3.

Eſa. 58. 13. &c.

gondviselését ßolgájának parancsolná, a' tiz kőzőtt penig hogy *edgyikrűl* kiváltképpen *meg-emlekeznék*, igen terhes okoktúl viseltetvén: a'vagy a' hű ßolga ki az ő Urát igen *szeretné*, nem viselne-é arra az edgyre *nagyobb szorgalmatossággal* gondot minden egyéb dolgai felett?

Exod. 16. 23, 24, &c

Igy tanittya vala *Moses* a' népet az előtt való nap, a' *Szombatnak* emlekezetire: s' e' vólt régi *eleinknek-is* ßent ßokások, hogy mikoron a' harang ßót az előtt való estvéli kőnyőrgésre meg-hallották, a' *Cselédes Gazda* el-hadta dolgát a' mezőben, és az Aros ember-is bóltyát bé-zárta, és az Estvéli kőnyőrgésre mentenek a' Templomban, ßiveknek el-kéßitésére; hogy elméjek mentűl figyelmetesb lehetne az *Isteni ßolgálatra Szombat napon.*

Exod. 19. v. 24. 1 Cor. 7. 5. Gen. 35. 2. 1 Th. 4. 4. Sam. 21 5 Exo. 19. 16 Ps. 92. 1, 2. Ecc. 4. 13.

2. *Tennen magadat azon Etszaka ßentségben és becsűlletben tartani*, hogy *mentűl tisztábban* mutathassad-bé lelkedet jóvendő reggel, Istenednek tekinteti eleiben.

3. *Szombaton, jó reggel fel-kelni.* Meg-is lássad hogy e' Napon elébb felkelly

kelly hogy nem mint egyéb napokon, a' menyivel az Iſteni *ſzolgálat* fellyebb becsûlendô e' *földi* dolgoknál: Mert nincsen Urat ſolgálni jobb mint az Iſtent; munka-is végtére ugy meg nem jutalmaztatik mint ez a' *ſzolgálat*.

4. Midôn már fenn vagy, viſgáld meg magadban, minémû ruſnya bûnôs ember vagy te; és mely *Szentséges* helyre mentél meg-jelennia' ſentséges Iſten előtt, a' ki láttya ſivedet és gyûlôl minden iſztátalanságot és ſin mutatáſt. Ennekokáért jól meghányad veſſed magadban minekelôtte à *Templomban* bé-mennél, mitsoda *nagy bûnöket* töttél te az elmúlt *héten*; *vald-meg* azokat Iſtenednek, és nagy *áhétatoſság gal* eſedezzél a' *bocsánatért*, s' igy engedteld magadhoz az *Iſtent a' Chriſtusban*. Tégy *fogadáſokat* ſentebb magad viſeléſérûl, és kônyôrögj a' benned lakó kegyelemnek nevekedéſeért, és a' mi még hátra vagyon, annakis meg-tellyeſitéſeért. De leg-fôképpen azon imátkozál hogy az Iſtennek olvaſandó és Prædikálandó *Igéjét* nagy *haſzonnal* halgathaſd, és a' *Szent Sacramentomot*-is (ha oſtogattatik) *meg-erôſſitte-*

tésedre vehessed; hogy az Isten az ő Sz. Lelke által munkálkodgyék a' Tanitóban, ki valamit ollyat sólhasson, melly
Gol.4.3. bűneidet *meg-öldökőllye* és *lelkedet vigasztallya*: Ez dolgot penig illy formán cselekedheted:

Szombati avagy Vasár-napi Reggeli Könyörgés.

OH *Felséges Ur*, Oh őrők Isten! *kinek minden munkái dicsőssé-*
Psal.92.1, 2, 3. *gessék és gondolati igen mélységessek: nincsen jóbb dolog mint dicsérni a' te Nevedet, és Kegyességedet hirdetni, énekkel magasztalni jó Reggel', a te szentséges, és áldott Szombatodon.* Mert te akaratod és Parancsolatod hogy meg-illyük ez napot Sz. szolgálatodban, nevednek magasztalásában, és a' mint e' Világnak *Igédnek* hatalma által való *teremtésének*; azon-képpen az Emberi nemzetnek, *Fiadnak* keserű-
1Chr.29. halála által lőtt *meg váltásának* há-
v.11,12. ládatos emlekezetiben. *Tiéd* (Oh Uram)

Uram) *meg-vallom, tiéd a' nagyság, a' hatalom, a' dicsőſség, örökké valóság és méltoság. Mert minden valami a' menyben és a' földön vagyon tiéd: tiéd Oh Uram, az Országh, te magaſztalod fel magadot hogy légy mindeneknek felette. A' gazdagság és a' dicsőſség mind te tőlled vannak, te uralkodol mindeneken. A' te kezedben vannak mind az erőſség és mind a' birodalom, mindeneknek fel-magaſztaláſa és meg-erőſsétéſe.* Moſtan azért, Oh én Iſtenem, dicsirem dicsőſſéges ſzent nevedet; hogy noha én nyavalyás bűnős ember illy ſok úttal, ellenem való haragra és boſzſzuállásra ingerlettem ſzent Felségedet, te mindazáltal, kedvedből és jóvóltodból (nem nézvén az én hivságos vóltomat és gyarlóságomat) méltóztattad e' *Szombatot* iſmét kevés napimnak ſzámához adni. Méltóztaſsál oh mennyei Atyám, Fiadnak *Jéſus*

Chri-

Christusomnak érdeméért (kinek dicsőséges Fel-támadását egész *Anyaszentedgyházad* e' napon emliti) bűneimet és minden gonosz cselekedetimet-is meg-engedni és bocsátani. Kiváltképpen penig, oh Uram! * tisztits-meg lelkemet amaz én fertelmes bűneimtűl, szentséges, és *macula* nélkűl való Bárányodnak (*ki el-vészi e' Világnak bűnét*) piros vérével. Es *Szent Lelked* által naponként inkább inkább fogyatgassad veszetségemet, hogy szent *képedre meg-újjúlhassak* és néked szolgálhassak *új életben* és *szent magam viselésében*. Es a' miképpen irgalmasságodból ez áldot mái Napra fel-virrasztottál engemet; Ezenképpen, kérlek tégedet, tedd ez napot *engeszteléſnek* napjává, az én *bűnös Lelkem* s' te *Felséged* között. Cselekedgyél olly kegyelmességet én velem, hogy ez, te hoz-

* Itt meg valhadd azt ànag' vétkedet, mely Lelked ismé-retit leg-inkább furdallya Joh. 1, 29.

hozzád való téréſemnek napja lehesſen, és jóvoltod, bocsánat napjának pecsétellye lenni énnékem: és hogy meg-emlekezhesſem, hogy ez Napnak meg-ſzenteléſe, tulajdon ſaját ſzent *ujjaiddal* irott parancsolat; és elmélkedhesſem ez napon *Teremtettetésünknek* és *Váltságunknak* dicsőſséges munkáirúl, és tanúlhaſſam mint kellyen a' többi ſzentséges Törvényidet és Parancsolatidat-is iſmérni és meg-tartani. Holot penig ezentúl Felséges tekinteted eleiben a' Sz. Gyülekezettel egyetemben bé-kell ennen magámat mutatnom a' te Házadban, hogy az *Hálá-adáſunknak és Imádkozáſunknak Reggeli áldozattyát* tenéked fel-vigyük; *és halgaſſuk a' mit Szent Leiked, az Igének prédikáláſa által ſzóllandó a' te ſzegény Szolgáidnak*: Oh ne engedd az én ſzámtalan bűneimet, temérdeki *Fel-*

hójúl

héjúl lenni, és el-fogni az én Könyörgésemet a' te hozzád való *fel-menetelétúl*, avagy meg-tartóztatni a' te Kegyelmedet, szívemben szent Igéd által való *alá-szállásától*. Jól tudom, Uram, és nagy reszketve-is emlitem, hogy amaz *jó magnak három része* roszsz földben esik: Oh ne légyen az én szívem *Út két felé*, melly a' keménység és értetlenség miatt, az *magot* valamiképpen bé nem fogadgya, miglen amaz gonosz el-jö és el-lopja azt: *köves föld* természetű se légyen, melly, ideig nagy örömest halgattya az Igét, de mihelt üldözés támad Sz. *Evangéliomod* miatt, mindgyárást el-szakad: olyan-is ne légyen mint a' *tövises föld*, mely *e' világi szorgalmatosság, és a' gazdagságnak csalárdsága által, meg-fojtya a' hallott Igét, és azt tellyességgel gyümölcstelenné tészi*: hanem mint amaz *jó föld*, hogy szent

Matth. 13. v. 1, &c. Luc. 8. 5. &c.

Igé-

lgédet *becsülletes és jó szivel halgathassam, meg-érthessem, meg-tarthassam, és annak, a' békeséges túrés által sok féle jó gyümölcsit teremhessem*, a' szerént a' mérték szerint, mellyet Isteni bőltseséged illendőnek itil, nevednek dicsőlségére, és magamnak-is őrők vigaſztaláſomra. Nyiſd-meg haſonlóképpen; Kérlek oh Uram tégedet, *ſzent beſzéded hirdetésének ajtaját* a' te hűſſolgádnak, kit hozzánk küldőttél, *hogy meg-nyiſſa a' miſſemeinket, hogy meg-fordúlyunk a' ſetétségből a' világoſságra, és az ördögnek hatalmától az Istenhez, hogy bűnnek bocsánattyát és a' meg-ſzenteltettek kőzött réſzt végyünk a' Chriſtusban való hitnek által.* Adgyad-is nékem a' te kegyelmedet, hogy engedhesſek az ő ſzent Szolgálattyának, ſzintén ugy a' feddőzéskor, midőn tudnia illik kemény lélekteddel rettent engemet, mint a'

Col. 4. 3.

Act. 26. v. 18.

1Tess.5.12 Heb 13.17 Eph.3.10 1Pet.1.12. Vigasztaláskor, mikoron Irgalmasságoddal biztat; és hogy én őtet *kiváltképpen szeretheſſem a' Szent munkáért*; mivel hogy ő vigyáz az én Lelkemért, mint a' kinek számot kelletik az ő Urának adni azért. Cselekedgyed ezt-is én velem, hogy ennen magamat szent Gyülekezetedben illendő becsületben tarthaſſam, mint a' te, és Szent *Angyalidnak tekintetek* előtt. Űzd-el szivemről a' *meg-nehezedést* és az *álmot* szemeimről, űzd-el a' széllyel nyargalódzó gondolatokat és Világi elmélkedéseket-is. Szenteld-meg *elmémet*, hogy meg tanúlhaſſa és reá-is emlekezhessék azokra a' haſznos tanúságokra, melyekre Igédből tanittatunk: és hogy *Sz. Lelkednek velem munkálkodásából*, cselekedetemmel-is el-követheſſem azokat, az én *igazgattatásomért* a' jó szerencsében, és vigasztalásomért a' szerencsét-

lenz

lenségben, életemnek jobbúlására és szent Nevednek magasztalására. Adgyad ennek felette hogy e' napot, mellyet a' *hivságban gyönyörködő istentelenek* tésti kivánságokra költnek, én mint engedelmes szolgád, *minden gyönyörűségemmel szentelhessem dicsőségedre és tiszteségedre, nem az én Utaimban járván, kedvemet nem keresvén, és hivalkodó beszédeket-is nem szolván*; hanem szintén ugy megszűnvén a' *Bűnnek* munkájától, mint a' *kűlső dolgozódástúl*: hogy ekképpen Sz. áldomásodból érezhessem szivemben amaz örök *Szombatnak* kezdetit, mellyet kimondhatatlan örömben és dicsőségben idleni fogok az Idvezűlt *Szentekkel* és az *Angyalokkal*, szentséges Nevednek mennyei Országodban való örök dicsiretire és imádására. Mind ezeket alázatossan ohajtom szent keze-

idből Idvezitő Uramnak Nevében és közben járása fejében; az által a' könyörgő Imádság által, mellyre maga tanitott engemet;

Mi Atyánk, &c.

E'képpen lelkedet *magadban* el-készitvén, Ha házi gazda vagy, hijd ősze *Házad népét*, olvass-el edgy *Caputot* az Irásbol, és a' hóti szokás szerint tégy Könyörgést. De ebedben vegyed hogy e' Szent magad gyakorlásit úgy *intézzed*, hogy mind magad s' mind Házad népe a' könyörgés kezdeti előtt jelen lehessetek a' *Templomban*: Egyébként, a' magatokban való lelki gyakorlástok nem *készületetek*, hanem *akadályitok* fog lenni. Es mikor illendő *becsületességgel* indúltoka' *Templom felé*, edgyé edgyen elmélkedgyetek magatokban illyenképpen:

Templomban menéskori bóldog Elmélkedések.

1. Elmélkedgyél erről, hogy te az Istennek Udvarában indúltál, ennekokáért: hogy beszélgethess ő Felségével *Könyörgésed* által, és te-is az ő szent Igéje által

Pf. 100. 4.

által való veled *beszélgetését* halhassad, s' *lelkedben* el-veheſſed az áldáſt és el-múlt *hat napoki tiſzteſséget munkáid-is* ſerencséſſekké tételſenek.

2. A' menés közben ſzólly ekképpen magadban: *Miképpen kivánkozik a' Szarvas a' folyó vizekre, a'képpen kivánkozik az én Lelkem te hozzád Ur Iſten. Szomjúhozik az én lelkem az élő Iſtenhez, vallyon s' mikor mehetek-el hogy bé-mutaſſam magamat az Ur előtt? Mert iobb énnékem egy nap a' te Tornáczodban, hogy nem máſutt ezer nap. Inkább akarnék az én Iſtenemnek házának küſzöbén ülni, hogy nem mint lakni a' gonoſoknak hajlékokban. Annakokáért én a' te jó voltodnak ſokaságában bizván, bé-megyek a' te házadban és Templomodban könyörgök a te félelmedben* Pſ.42.1.2. Pſa 84.11. Pſal.5.8.

3. Mikor a' Templomban érkezel, ſzólly igy: *Melly rettenetes ez hely; ez hely nem egyéb hanem az Iſtennek háza es a' mennyeknek kapuja. Bizonyára itt vagyon ez helyben az Ur. Az Iſten e' nép között lakozik.* Ennek utánna ſzékedben menvén, ne nézz tátott ſzájjal ide s' tova, hanem arczra borúlván ezt mondgyad: *Uram ſzeretem a' te házadban való* Gen.28. 16,17. 1 Cor.14. v. 25. Pſa.26.8.

lakásomat, és dicsőségednek hajlékának
Pſa 27.4. *helyét. Egy dólgot kértem az Urtúl most is azont kérem, hogy lakhaſſam az Urnak házában életemnek minden idejében, hogy*
v,6.7. *láthaſſam az Urnak ſzépségét és látogathaſſam az ő Templomát:* Annakokáért áldozom az ő Sátorában örömnek áldozattyát, és dicsiretet mondok az Urnak. Halgaſd-meg Úram az én ſzómat midőn hozzád kiáltok: Könyörűly rajtam és halgaſſ-meg engemet. Kétség nélkül azért a' te jó voltod és irgalmaſságod kö-
Pſal 23.6. vetnek engemet, életemnek minden idejében, *és lakozom az Urnak házában hoſſzú ideiglen.*
Eccl. 5. 1. Ez az a' kélzűlet avagy lábainkra való tekintet, mellyet *Salamon* hágy cselekednünk, minek-előtte az Iſtennek házába mennénk.

Második neme a' Kereſztyén Ember maga viſelésének a' ſzent Gyülekezetben.

MIkor a' Tanitó az Iſten ſzékiben fel-menvén, a' Könyörgéshez fogy
1 Cor. 12. 12 Act. 2. 2. 4. 6. & 4. 32. tedd félre magad elmélkedéſit, és ſzivedet a' *Prédikátoréval* és az egéſz Gyülekezetével, Chriſtuſnak edgyik tagja lé-
vén,

vén; csatold ósze. Es mivel az Istenrend tartásnak *Istene*, azt akarja hogy mindenek edgy *szivel és akarattal* legyenek az *Anyaszentegyházban*. Igen rút tudatlan fel-fuvalkodság, azt gondolni, hogy embernek *edgyes* Könyörgése hathatóbb az Anyaszentegyháznak *közönséges* Könyörgésénél. Azért inti *Salamon* az embert, hogy ne *gyorsalkodgyék* szájával valamit szólłani Isten előtt a' *Templomban*. Annakokáért mikor az Anyaszentegyház *imádkozik*, *imádkozzal* te-is, mikor énekel, énekely te-is, és minden cselekedetedben (ha a' magad vallásán való *Eccleſiában* vagy) mint, a' könyörgéskor való *le-térdeplésben, fenn állásban, le ülésben*, és több effele közönséges *Ceremoniákban* (a' botránkozásnak el-távoztatásáért, a' szeretetnek meg-maradásáért, és az engedelmeſségnek bizonyságáért) alkalmatoztaſd annak az *Eccleſiának* szokásához magadat (a' szabados és közz dolgokban) a' mellyben vagy.

Eccl. 5. 2.

Vajha nem, szegyenlenê a' szegény Magyar Nemzet is mint a' több K. Nemzetek a' Têplomba Bibliát hordozni és énekelni!

Mikor a' *Prédikátor* az igéket *magyarázza*, és a' jelen való alkalmatoſságra szabja, rejá nézz, mert igen fel-indit az

Cum Romam venio, jejuno Sabbatho, cum his

sum non jejunio. Sic & tu ad quam fortè Ecclesiam veneris, ejus morē serva si cuiquam non vis esse scādallo, nec quem quā tibi Amb confess. Aug. Ep. ad Jan.

a' dolog tégedet az áhétatos halgatásra, és meg-tartóztat az imide amoda nyargalódzó gondolatoktól. Igy szokták vólt a' *Synagogákban mindenek az ő szemeket a' Christusra függeszteni*, Luc. 4. 20. *midőn prædikállott és mind az egész kőség az ő szájátúl függőt míkor őtet halgatta*, Luc. 19 48. Eszedben vegyed hogy edgyike vagy a' *Christus Tanitványinak ki az idvességnek ismeretét tanúlod, melly vagyon a' bűnőknek bocsánattya által az Istennek nagy irgalmasságáért*, Luc. 1. 77. 78

Ne légy hát a' Christus *Oscholáiában* ollyan mint a' tanúlatlan gyermek, ki a' leczkét ottan ottan hallya, de edgyßer-is meg nem tanúllya, jő s' megyen a' *Scholából*, de semmit nem őregbűl. Gyűlőlőd te azt gyermekedben: a' *Christus* sem ßereti benned. Hogy azért jobb módgyával őregbülheß a' *Prædikátió halgatásból*, vigyázz ez négy dologra:

Miket kel a' Prædikátioba meg-tartani?

1. *A' fel-vőtt Igéknek függésekre és őßve illésekre.*

2. *Az Igéknek summájára a' vagy a' Sz. Léleknek czéllyára a' fel-vőtt igékben.*

3. *Az Igéknek el-osztására avagy a' Részekre.*

4. A'

4. *A' tanúságokra; továbbá minden tanúságban a' bizonyitásokra az okaira, és mindenképpen való haſznaira.*

LEg-könnyebb és haſznosb mód ez, a' kőſségnek tanitására, és ha hozzá ſzokik, e' ſzerint igen könnyen meg-emlekezhetik a' *Prædikátiorúl*. Ennekokáért minden hű Tanitóúl igen meg-kivántatnék, hogy ha Halgatóinak, az Iſten iſméretiben, és az igaz Vallásban való épületeket kivánnya; igyekezzé mindenkoron ekképpen *Prædikátiójit* formálni. Ha penig a' *Prædikátio* rendeletlen, vigyázz ez három dolgokra:

1. *Mit mond a' Prædikátor ollyat a' mit az előtt nem tudtál, és háládáſſal tanúld meg.*

2. *Mitsodás bűnt fedd, mellyben ha lelked iſméreti tégedet-is réſzeſnek vádol, meg-rettenvén térj meg.*

3. *Minémű jó dolgok felől téſzen intéſt, mellyek még te benned vagy ninesenek, vagy igen gyengén vannak; igyekezzél azért annakutánna nagyobb ſzorgalmatoſsággal és buzgósággal azoknak őregbitésekben.*

De az halgatás közben mindent ma-

Esa.2.v.2. gadra végy ſzintén mint ha csak néked
Act 10.33 beßélne, nem annyira az *Ember* mint az
1Chr.17.25 *Iſten*: és ne győnyőrkődgyél annyira a'
Gal.4.14. Tanitónak zengedező ſzavában, mint
1The.2.13 a' *Sz. Léleknek* ſzivedben inditott munkálkodásában. Ez az oka hogy oly gyakor helyen mondatik az Irásban: *A' kinek fúle vagyon, hallya mit mond a' Lélek a' Gyűlekezetnek.* Iſmét: *A' vagy nem gerjedez vala é a' mi ſzivűnk mi bennűnk mikor magyarázná nékűnk az Iráſokat.* A' ki az Igér igy halgattya, bóldogság igértetett annak, *Luc.*11.28. Ez a' mi legkedvesb *áldozat* tételűnk Iſten előt, *Rom.* 15.16. Ez leg-bizonyosb jegye a' *Szenteknek*, Deu.33. 3. Ez leg nyilvább béllyege a' Chriſtus Juhainak, *Joan.*10.27. az Iſten válaſztottinak, *Joan.*8.47. Ez végezetre, ez az igaz vérség, mely minket a' *Chriſtusnak* Lélek ſzerint való rokonivá téſzen, *Luc.*8.21. *Marc.*3 15. *Az én Anyám, ugy mond, és az én Atyámfiai ezek kik az Iſten Igéjét halgattyák és azt cselekeſzik.* Nincs ſoha az halgatóknak ennél jobb meſterséges elméjek,

Apo.2 7.

Luc.24.32

Ha

Ha a' Prædikátio végben megyen.

I.

MEg-láſd, hogy mint ama' *Kilencz Bél poklosok*ol ne menny addig, mig tanittatásodnak és jó egésségednek bérét, Istenhez fordúlván meg nem adod hálákat adván ô Felségének és dicsirvén örét, a' *Prédikátio* után való *Könyörgésben* és *Soltár* éneklésben: és mikoron a' leg végső áldáſt mondgya a' Tanitó, álly-fel hogy réſzt veheſs abban, és ugy-is halgaſſad azt, mint ha ônnôn maga a' Chriſtus (a' kinek *Szolgája* ô) mondaná reád azt. Mert igen igaz itt a' mit Urunk mond: *A' ki titteket halgat, engemet halgat*, és ezért-is mondatik edgyképpen a' Szombat *áldottnak*, mivel Iſten oly Napnak rendelte azt, *mellyen Szolgainak szájok által meg-akarja áldani a' maga népét, melly az ô igéjét halgattya, és ſzent Nevét dicsôiti.* Mert noha a' Szombat nap magában nem áldottabb a' tôbb hat napoknál, mind az által (mivel az Ur azt más napok felett való ſzent dolgokra rendelte) ſzintén ugy felyûl haladgya a' Hétnek egyéb napit, mint ſzintén az Ur *Aſſa-*

Luc. 10. v. 16.

talán lévő meg-szenteltetett Kenyér, a' magunk Asztalán való közönségest.

2. Ha Ur Vacsorája osztásának napja az a' Szombat, fel-járuly az Ur Asztalához, hű és *pœnitentia* tartó szivednek *menyekezői* öltözetiben, hogy ily szentséges *vendégségben* részesülhess. Es ha *Kereszteles* esik akkor, meg-várd, és minden becsülletes figyelmetességgel szemléllyed azt, hogy elsőben, becsüllet tételedet mutathasd ez Isten *rendeléséhez*: *Másodszor*, hogy mentül jobban megvilgálhasd, magad saját *bé-plántáltatását-is a' Christus Anyaszentegyházának* látható szent Testében, és mint tellyesített Istennel való új szövetségednek *fogadáſit*. *Harmadszor*, hogy *adóſságodat* meg-fizethesd; könyörögvén a' megkeresztelteténdő kisdedért (a' miképpen a' több Hivek cselekedtenek hasonló állapotban te éretted) hogy az Ur szent *Vére* és *Lelke* által részesítse őtet a' Keresztségnek belső hathatóságában-is. *Negyedszer*, hogy a' szent Gyülekezettel jelen lehess Istennek, ez új tagnak *Titkos szent Testében való bé-plántálásáért* érdemlett magasztalásában. *Ötödször*, hogy

hogy meg-probálhaſd ha a' *Chriſtus* halálának ereje *meg-óldókólte-é* benned a' bunt; és hogy ha fel-támadtál-é új életre az ô *Fel-támadásának hathatósága* által: Hogy igy ha mi *fogyatkozáſodat* érzed, magad meg-alázhaſd, és a' benned lako *kegyelemért* hálákat adhaſs. *Hatodſzor*, hogy bizonyságot teheſs, hogy te a' *Chriſtusban* való *bé-oltatáſnak* órûlője vagy; mind *voxoddal* s' mind edgyezô értelmeddel akarván máſoknak abban a' ſzent társaságban való bé-állattatásokat.

3. Ha *alamiſna ſzedéskor* vagyon, a' ſzûkölkôdô ſegényeknek táplálálokért; Iſtentûl reád bizott érteked ſzerint ſolgáltaſſad-ki te-is a' te alamiſnádat, *zugolódás* nélkûl. 1 Cor. 16. 1. & 9. 5. 6, 7, &c.

Ezek a' ſzent Gyûlekezetben végben viendô tiſzteink.

Harmadik neme a' Kereſztyén Ember tiſztinek a' ſzent Gyülekezetnek el-oſzláſa után.

Mihelt meg-térſz a' *Prædikátiórúl* házadban, elmélkedgyél edgy kevés ideig a' *Templomban* hallott dolgok felôl. Es minta' tiſzta állatok, mellyek

lyek az étel után *kérôdznek*, Lev. 11. v. 3. te-is azonképpen elmédben kérôdzél azok felôl, mellyeket a' *Templomban* halottál. A'nakutánna essęl térdedre, és kérjed az Ur Istent, hogy a' meg-hallott igéket ßivedben oly hathatókká tegye, hogy
Ps. 119. 11. egész életedet azok által igazgathasd, lelkedet penig vigasztalhasd. Mert mig e'képpen az Igét tulajdonunká nem téßszûk, és ßivûnkben mint edgy jó fôldben el nem rejtyûk, fęlô hogy a' Sátán ki ne lopja elménkbôl, és a'képpen semmi hasznát ne fogjuk annak venni. Es mikor ebédedhez ûlsz, a' szerint az Istenes mód szerint, mellyet oda fellyebb olvasál, meg-emlekezzél hogy érteked szerént edgy a' vagy két éhezô Atyádfiát házadhoz hivaslad, és étel ital adásoddal azoknak éhségeket enyhitsd-meg, követvén ebben *Jób* Pátriárchát, ki illyen vallást tészen maga felôl, hogy *az ô étkének falattyát soha árva nélkûl meg nem ötte*; mellyet a' Christus ugyan meg-parancsolt, *Luc.* 14. 13. A' vagy ha házadhoz nem hivatod a' szûkôlkôdôt, kûld hozzá ebédednek valami részét, valahol lészen vagy tômlôczben, vagy egyéb
Job. 31. v. 17, 18.
nyo-

nyomorúságos helyen. Mert effęle dolog hoz áldást minden munkáidra; annak felette amaz ôrvendetes meg-szollitása-is a' Christusnak rejád kôvetkezik az utolso napon: *Jertek-el*, ugy-mond, *Atyámnak áldotti birjátok az Országot, mert éheztem és ennem adtatok, szomjúhoztam és meg-itattatok, &c. Bizony mondom néktek, a' mit ez én szegény Atyámfiai kôzzûl edgyikkel cselekedtetek, én magammal cselekedtétek.* Mat. 25. 35

Ha az ebéd fel-kél és a' hálá-adást elmondod, hijd ôszve ismét *Házad népét*, tudakoz-meg tôllôk mit tanúltak a' *Prédikátión*: a' mellyik sokat tanúlt, *meg-dicsirjed*; de mindazáltal a' ki *elméjének nehéz vólta* miatt kevesset avagy semmit nem tanúlt-is, meg ne pirongassad, hanem inkáb eszében juttassad, és a' mit eßében nem vôtt-is, eleiben ßámlállyad. Fordúly a' *Bizonyitásokra*, mellyeket a' Tanitó bé-hozott, és ismét e' hasznos jó dolgokat verd fejekben. Ez meg-lévén mondgy edgy két *Soltárt* el véllek. Ha az idô engedi a' *Catechismusnak* bizonyos részeiben-is gyakorolhatod ôket, a' feleleteknek mindenik czikkellyét a'

Ha egyes ember vagy és házad népe nincsē más Keresztyén ház néphez adgyad magadat, és azzal edgyütt vid ezeket véghez. Act 17. 12. Heb. 5. 14 Matt. 25. 30.

Sz.

Sz. Irásban nékik meg-mutogatván. Ez illyetén dolog öregbéti a' mi *értelmünket*, és *elméinket* éleſiti: mert meg-tapaßtaltuk, hogy az illyenképpen maga gyakorló ember minden dologban jobb értelemmel léſzen. De mind ezeket ugy intézzed és rendellyed, hogy illyetén edgyes *Kegyeſség Gyakorláſod* miat a' dellyeſti *Prædikátiórúl* ki ne maradgy, hanem azon légy, hogy miképpen a' reggelin, úgy az eſtvéli tanitáſon-is ha első nem lehetſz, utolſo-is mind az által ne légy. Az holott még a'képpen kell magadot viſelned mint a' reggeli *Prædikátiokor*. Az *Eſtvéli Könyörgés* után, és Vacsorád felett, viſeld iſmét magadat a' ſzerint az Iſtenes és ſzent mód ſzerint, mint az eléb elődben adaték. Es Vacsorádnak vagy előtte vagy utánna, hogy ha az elztendőnek és az időnek alkalmatoſsága ſzolgál:

Pſal. 92 5. & 19. 2 & c & 8. 1. 3. &c. Rom. 1. 19. 20. Preſen.

1. Meny-el ki ſętálni, és elmélkedgyél az Iſtennek *Munkái* felől: Mert minden *Teremtett állatban* mint valami fel-nyitott Könyvben nyilván olvashatod, mindenható Iſtennek *Bölcseségét*, *Hatalmát*, *Gondviſelését* és *Jóságát*. Es hogy ollyan

ollyan sok számtalan dolgokat senki az ő *formájoknak, erejeknek, szépségeknek, életeknek, mozgásoknak és minémüségeknek* annyi külömbségi szerint nem alkuthat, hanem csak a' mi kegyelmes Istenünk. *temq; Deum quæ libet herba refert.* Es. 40. 26

2. Gondold-meg, mely *kegyelmes* a' ki mind azokat teremtette a' mi *szolgálatunkra.* Psal. 8.

3. Végy alkalmatosságot innen, hogy mind magad s' mind egyebek fel-indittattassatok, az ő *Hatalmának, Bölcs vóltának* és *Jóságának csudálására* és *imádására*, és hogy meg-gondolhasd, mely igen háládatlan nyavalyás emberek vagyunk mi, ha nem akarunk minden engedelmességben ő néki szolgálni és becsüllettel lenni.

4. Ha valamely felebarátod, vagy *betegségben* vagy penig akármi egyéb szomorúságban vagyon, menny-el annak *látogatására:* Ha valaki mással meg-háborodott, légy azon hogy ősz've békéltethessed őket. Hogy bé-fejezzem; *Három rendbéli* munkákat szabad Szombat a' vagy Vasarnap cselekednünk. Mat. 25. 35 Jac. 5. 14. &c.

1. *Kegyesség* munkáját, mely a' vagy *igyenessen az Isteni szolgálatra* tartozik, ámbár

ámbár *teſti kûlsô* munkaság által mennyen-is véghez; mint az O Törvényben, a' Papok munkálkodtanak az *Áldozatoknak meg-ôlésében, fôzésében, és égetésében* az Oltáron. A' Kereſztyének-is az *Evangélium* alatt, midôn ſzéllyel járnak, az Iſteni ſolgálatnak edgyik helyéből máſikban csak edgy *Szombat napi járó föld* volt az; mint ama' *Sunem* Városbéli Aſzſzony-is, ki-házából ide s'ova ki-megyen vala, hogy halgathatná a' *Prophétát Szombat napon*, mivel lakó helyéhez kôzel Tanitó nem vala. És a' *Prædikátor-is* ha ſzintén *meg-veritézik* és teſteben *meg-fárad is* a' ſzent munka miatt, mind az által csak a' *Szombatnak dolgát téſzi*: mert a' ſzent vég ſzentéli meg a' *munkát*, mint a' *Templom az aranyat*, és az *Oltár* a' rajta való ajándékot. A' vagy egyébként az ollyatén kûlsô munka-is ſzabados, mely által az Iſtennek népe edgyben gyûl az ô Imádására: mint a' *Trombitáknak* meg-fuvalláſa a' *Törvényben*, avagy a' *Harangozás* az *Evangélium* alatt.

Mat. 12. 5

Act. 1. 12.

2 Reg. 4. 22.

Matt. 23. 17, 18.

Num. 10. v. 2, 3. 21 Reg. 19 Marc 3. 4 Mat. 12. 11

2. Szeretet munkáját, *a* mint, embernek, avagy *b* marhának életét megtar-

tartani c enni adni, meg-itatni és egyéb képpen-is vélle bánni; Magunk ételére, italára *tiſteſségeſſen* gondot viſelni d ételt italt keſziteni, magunkat illendőképpen mulatni, *ſzegényeket* e *ſegiteni*, *betegeket látogatni*, *alamiſnát ſzedni* f *a' ſzükölkődőknek*; és több effféléket.

c Luc. 13. 15.
d Mat. 12. 1
e Heb. 13. 16.
f 1 Cor. 16 v. 1.

3. El-halaſzthatatlan *Szükségnek* munkáit, az az, nem a' mellyeket az emberek a' ſzükségeſségnek *ſzinével palástolnak*, hanem a' mellyek *jelen valók ſintén rajtunk eſendők*, és ollyak mellyeknek ellenek ſem elébb, ſem utólb nem *álhatnánk*, s' nem-is *halaſzthatni* más napra: mint, az *Ellenség* reánk ütésének, a' Tolvajok foſztogatásának, a' Lopók lopásának ellene állani, gyuladott házat óltani, orvoſolni, és akár miképpen a' *kétes* nehéz nyavalyát gyogyitani, a' *Bábáknak* ſzülő Aſzſzonyi állatok körül forgódni; a' *Tengeren járóknak* az hajoi ſzükséges dolgokat tenni; a' *vitézeknek* az ütközet idején harczolni: és g a' *Poſtáknak* közönséges haſzonért lovagolni, s' egyéb illyeneket. Ezekkel s' ezekhez haſonló álkalmatoſságokkal, ſzabadoſſan munkálkodhatik ember; Sőt mi-

g *Nunciis præceps excipiturà Sabbatho.* Jud Cõ. ſup. Nũ. 13. 1.

dôn illyen alkalmatossagoknak idején hivattatnak, még a' *Templomból is* az *Igének* és a' *Sacramentumoknak Szentséges Gyakorlási* fellyûl ki-mehetnek, mindenkoron arra számot tartván, hogy magokat *meg-alázzák*, *meg-szomorodgyanak*, mivel *e' szentséges Napon* esnek effęle *alkalmatlansagok*; és hogy ez napi illyetén munkájokért *fizetést* ne vegyenek, mint, Isteni félelemben és az ô Parancsolattyában jó *lelki ismérettel* járó emberek.

Midôn az el-nyugvásnak ideje el-kôzelget, vond-meg magad valamelly fél felé való helyben; és tudván hogy ez meg-romlott állapotban csak edgy-is az élôk kôzzûl képesség szerint a' Szombatot meg nem szentelheti, hanem sokképpen meg-szegi azt *Gondolatiban*, *Beszédiben* és *Cselekedetiben*: esedezzél alázatossan minden *fogyatkozásidnak* bocsánattyáért, és engeszteld Istenedetezzel a'vagy ehez hasonló *Estvéli áldozatoddal*.

Vasárnapi Estveli edgyes Kônyörgés,

a Esa. 6. 3. OH *Szent*, a *Sz. Sz.* Ura *Istene a' Szombatnak!* engedd-meg énné-

énnékem ki csak b *por és hamu* vagyok, hadd szóllyak dicsősséges Felségeddel. Jól tudom én hogy te c *emésztő tűz vagy*, én d penig mint száraz meg-aszott *pozdoria*. *Az en* e *bűneim te előtted nyilván vannak*, a' Sátán f *jobb kezem felől áll* hogy azockal vádollyon engemet; Nem magam mentegetni állottam élődben, hanem hogy magam tőrvént tegyek magamra és nyavalyás fejemet magam méltónak *itéllyem* g mind azokra a'bűntetésekre, mellyeket *igazságod* nyavalyás teremtésedre bűneimért és tőrvény tőrésemért igazán rejám hozhat. Mely én bűneimnek *Száma* oly nagy, *természeti* oly rettenetes, hogy magam *szemei* előtt *utálatossá* tésznek engemet, s-menyivel inkább *a'* te Sz. *tekinteted előt?* Meg-vallom hog' annyira *méltatlanná*-is tésznek ezek engemet a' *Finságnak* nevezeti

b Gen. 18. v. 27.
v. b. 12. Hezeg.
d Job. 21. v. 18.
e Ps. 51. 3.
f Zach. 3. 1, 2.
g 1 Cor. 11. 31. 32.
2 Sam. 6. 22.
Luc. 15. 21

re, hogy edgy-általlyában még csak leg utólsóbb *szolgádnak nevét* sem érdemlem. Es ha csak érdemem szerint fizetz énnékem, a' föld (illy bűnös tereh alatt megfáradván) fel-nyittya szájár és a'
Pſ.106.17. Pokolnak feneketlen kúttyában nyél-bé engem mint a' *Dáthán követôinek* akár mellyikét. Mert ha a' terméſzet ſzerint való *ágaknak* amaz dicsôſséges felségeſségnek *Angyalinak* nem kedvezél; hanem le-hajigálád ôket *mennyei lakó hel-*
2Pet.2,4. *lyekből* a' Pokol ſetétségének kinnyaira, hogy a' kárhozatra tartaſſanak, noha csak edgyſzer vétkeznének ſzent Felséged ellen: első
Gen.3,23. ſzűléinket-is ki űzéd *Paradicsomból*, noha csak *edgy* Parancsolatodat hágák által; jaj mitsodás nagy boſzſzu álláſt várhatok én fejemre, ki nem csak edgy vétkemmel bántottalak-meg tégedet én Iſte-
Rom.2,5. nemet, minden naponként *rakáſ-*

ra gyűjt-

ra gyûitvén a' bûnt, minden igaz meg-térés nélkûl *úgy iván a' vétket mint a' vizet*, mindenkor csak béſziván ſoha penig ki nem okádván annak fertelmeſségét: nem. is csak *edgyik*, hanem *mindenik* tôrvényedet és Parancsolatodat hágom által? Sôt, csak e' napotis, melly felôl felette igen igen meg parancsoltad énnékem, hog' neved dicsiretire és imádására ſzentellyem; nem idlettem én olly kegyeſſen, Lelkemet ſem kéſzitettem-el oly ſzivbéli ſzentség és tiſztaság ſzerint, a' minémûvel illett vólna, a' Szenteknek Gyûlekezetiben, Sz. Felségeddel ſzemben mennem. Nem figyelmeztem ſ;ent Igédnek prédikállására. ſem penig a' *Sacramentumoknak* ki-ſzolgáltatására illendô alázatoſsággal, becsûllet tétellel és áhitatoſsággal. Mert noha jelen vóltam azokban a' *Szentséges Gya-*

korlátsokban teſtem ſzerint, de oh Uram! felette igen el-nyomattattam az álomban bé-merülés miatt: a' mikorra fel-ſerkentem-is, elmém e' világi gondolatoktúl annyira el-vonattatott és ragadtatott, hogy lelkem meſzſze láttatott lenni a' *Templomtúl*. Nem elmélkedtem magamban kelleteképpen, Házam népével-is nem beſzélgettem azokrúl az idveſséges tanúságokrúl, mellyeket a' Tanitótúl hallottunk és vóttunk a' te Igédből. Melly nagy vétek miat, a' *Sátán* el-lopta azoknak a' jó tanúságoknak nagyobb réſzét az én ſzivemből, és én nyavalyás teremtéſed, úgy el-feledkeztem azokrúl, mint ha ſoha nem-is hallottam vólna. Házam népe ſem épült az értelemben és ſzentségben az én igazgatáſom alatt úgy a' mint kellet vólna. Noha jól tudom hogy ſok ſzegény

fele-

felebarátim nagy szűkségben élnek, némellyekpenig győt rődnek, és vigasztalás nélkül szűkölkődnek: én mindazáltal el-felettem meg-segélleni őket, vagy alamisnával, a'vagy vigasztalással: hanem inkább azt magamra pazarlottam, és magam hitván kivánságát tőttem. A' napnak nagyobb részét *hivalkodó beszédekben és hivságos mulatságokban töltöttem.* De mind ezek felett oh Uram ez s' ez rettenetes vétkemmel, &c. Mind ez bűneim miatt Lelkem ismérети bűnősnek kiált, Tőrvényed *kárhoztat*; és én kezedben vagyok hogy el-vegyem a' *Sententiát* és az átkot, mellyet illy szent Parancsolatnak akarat szerint való meg-szegése érdemel. Mindaz által, ha én a' *tőrvény* által *sententiáztatom*-is: De Uram *Evangéliomod* bátorit hogy irgalmasságod minden munkáidnál fellyeb

Itt megvallyad valaminémü vétket azon a' napon vagy gonosz cselekedeteddel; vagy tisztednek el mulatáfa által cselekedtél, és siv edbē sohás-

kodgyál keservessen, s' mondgyad. Ps. 145. 9. Rom 5. 20

való: hogy kegyelmességed *törvényidet* fellyűl mullya; és jó vóltod ott győnyőrkődik *uralkodni*, az holott a' bűn *meg-sokasúlt*. Minekokáért *Irgalmasságodnak*, és a' *Jésus Christus* én Idvezitőm *érdemének* sokasága szerint, kérlek oh

Eze. 33. 11

Uram! tégedet (ki a' tőredelmes szivnek fohászkodásit nem utálod, és nem kivánod a' meg-térő bűnősnek halálát) engedd és bocsásd-meg énnékem mind azokat az én bűneimet, és ez napi s' tellyes életembéli egész tévelygésemet, és ments-meg Lelkemet azokkal érdemlett átkodtúl és itiletidtűl.

Te, ki meg-igazitád a' tőrődőt szivű *Publikánust* négy vallás tévő szava után, és a' *Tékozló Fiat* (minek utánna rejá ruházott kegyelmednek minden gazdagságát eltékozlotta vólna) kegyelmedben meg-térése után viszszá fogadád:

Luc. 18. 13 14. & 15. 20.

dád: bocsáss-meg azonképpen, oh Uram énnékem-is, és ne hagy törvény által hágásomért el-veszznem. Oh engedgy-meg nékem és végy ismét kedvedben. Ugyanis, oh Uram, el-vetnélé csak engem, ki minden fukarokat, paráznákat és egyéb *Bűnösöket* valakik meg-téréstek által kegyelmedet ohajtyák, magadhoz fogadád? Csak egyedül énnékem kellé irgalmadból ki-rekednem? Távúl légyen tőlled e' gondolat; mert nékem-is azon irgalmas Istenem vagy a' ki nékik, *szánakozásod-is soha meg nem szökönik.* Ezokáért, oh Uram! ne az én érdemem, hanem a' te nagy irgalmasságod szerint bánnyál én velem. Ne kövessed kemény igazságodat rajtam szegény bűnös emberen, hanem inkább hoszszú türésedet gyakorollyad, saját teremtésednek el-szenvedésében. Nincsen

Matt. 22. 31, 32.

Thr. 3. 22.

semmim a'mit elég-tétel gyanánt néked bé-mutathatnék, hanem csak amaz *vérrel csepegő sebek*, s' keserű *halál* és kinszenvedés, mellyet edgy *Idvezitőm* el-szenvedet érettem. Azt mutatom én tenéked-bé, *kiben egyedül néked jó tetszésed vagyon*, minden én bűneimért, mellyek semmiképpen néked nem tetszenek; azt az én Közben járómat, kinek verének esedezése sokkal *jobb dolgokat szól az Abel vérénél*, mellynek irgalmasságod sem mondhat ellene. Világositsd-meg elmémet, és Sz. Lelkeddel szivemet szenteld-meg, hogy eszemben jutassa mind azokat az hasznos tanúságokat, mellyeket mind ma, s' mind más időben tanúltam a' te szent Igédből, és hogy meg-emlekezhessem szent *Parancsolatidnak* meg-tartásáról, *büntetésednek* el-kerüléséről, és édes igéretedre való támaszkodá-

Mat. 3. 17.

Hebr. 12. 24.

somrúl a' nyomorúságnak és háborgattatásnak idején. Immár penig oh Uram! ajánlom magamat szent akaratod alá: Oh végy kedvedben engemet, és vony ugy magadhoz kegyelmed által, hog' szintén ugy sajátod lehessek szeretet és követés által, mint az hivatal és szeretet által. Adgyad ennek felette énnékem szent kegyelmedet a' *Szent Szombatnak* ez életben a' képpen való idlésére, hogy ez élet után az Idvezült Szétekkel és az *Angyalokkal* idlhessem meg az *örömnek* és *dicsiretnek* örök *Szombattyát-is*, dicsőséges Nevednek tiszteletire, a' Menyországban örökkön örökké, Amen.

Mi Atyánk ki vagy, &c.

Ekképpen immár hijd öszve Házad népét; s' rekezd-bé a' Szombatot az oda fel elődben írt Elmélkedésekkel, és Házad népeért való könyörgéssel, s' az Ur Isten azt az étszakát *sokkal édesbé és nyugodak*

godalmasbá téfsi tenéked, *hogy nem mint rend szerint szokott lenni*, s' jobban megszerencséſiti kövétkezö héti minden munkáidat.

E'kédig a' Kegyeſségnek mind *közönséges*, s' mind *edgyes* rend ſzerint való *Gyakorlásárúl* ſzóltunk.

Immár következik ezen *Kegyeſségnek* Iſtent diesöitö rend kivûl való *Gyakorláſa*.

AZ REND KIVÛL VALO *Kegyeſség Gyakorlás* áll vagy a' *Böjtölésben*, a' vagy az *Idneplésben*.

I. A' Böitölesben való Kegyeſség Gyakorláſról.

AZ *Böjtnek* ſok kûlömb kûlömb fele nemei vannak.

1. Jejunium coactum.

1. *Elsö kételen Böjt*, mint mikor embernek avagy nincs mit enni, miképpen a' *Samariai* éhségben, 2 *Reg.* 6. 26. avagy ha vagyon, *keſerûségében* vagy *betegsége* miatt nem ehetik, mint a' kik Szent Pállal edgy hajóban valának, *Act.* 27. 33. Ez inkább *éhség* hogy nem mint *Böjt*.

2. Ter-

2. *Természeti Böjt*, mellyet testünk-béli egésségünknek okáért cselekesznünk.

3. *Külső haszonért való Böjt*, (ha annak kell mondani) mellyet a' Tisztek rendelnek a' *Polgári társaságnak* jobb mód szerint való haßnálattyára, mint az Halnak és Husnak közösleg való étele, hogy mind két féle bűvebb leheſſen.

4. *Csudálatos Böjt*, minémű a' *Mozes* és *Illyés* negyven napi, ábrazoló Böjtyök, és a' *Jésus Christusé* melly a' valóság. Ez inkáb *csudálandó* hogy nem mint *el követendő*.

5. *Mindennapi Böjt*, midőn Ember arra vigyáz, hogy az Isten áldásival oly mértékletességgel éllyen, melyben magának nem meg-nehezedését, hanem inkáb az Isteni szolgálatra, és tiszteletre való serénybé és jobb kedvűvé létét, érezze. Ez Böjt szerint böjtölni kell a' *a Tanítóknak* a' *Bíráknak*, és a' *Kőségnek-is*.

6. *Istenes Böjt*, mellyet ember szabad akarattya szerint vészen magára, testének és lelkének valamely szokatlan nagy szükségéért, Istenhez buzgóságoſlabban nyujtandó könyörgésre való készebbségéért. S' errűl a' Böjtről leszen ez mi mo-

2. *Phisicum. Nihil periculoſius haßitudine corporis extremè bona; detrahēda ergo per jejunium redundantia ne natura ſuo pondere fracta, ſuccumbat.* Baſi. Hom. 1.

3. *Politicũ*

4. *Miraculoſum.*

5. *Quotidianum.*

a Tit. 3 3. Tit. 1. 7. Pr. 4 5 31.

6. *Religioſum.* 2 Cor. 6 5.

moſtani *tractánk*. Ez Iſtenes Böjt-is nem edgy fęle, mert a' vagy edgyes a' vagy közönséges.

I.

AZ EDGYES BÖJTRÚL.

Hogy az *Edgyes Böjtel* igazán böjtölheſsünk, e' négy dolgokra kell figyelmeznünk: *Elöſzör*, Ez *Böjtnek ſzerzö okára*; *Máſodſzor*, idejére és alkalmatoſságára; *Harmadſzor*, módgyára; *Negyedſzer*, végire.

I. A' SZERZÖ OKRÚL.

Jejunium in Paradiſo præſcriptum eſt: revevere igitur jejunii cænitiem. Baſ. Hom. de Jej.

AZ ki elöſzör (a' gyümölcsnek tilalmában) a' Böjtöt rendelé a' *Paraditromban*, az az Iſten önnön maga: ez-is lön az *elsö Törvény* mellyet Iſten kiada, meg-parancsolván *Adámnak*, hogy a' meg-tiltott gyümölcsnek ételétül magát meg-tartóztatná. Az Iſten nem akarta az ö Törvényét ſem *ki-mondani*, ſem le-irni Böjtölés nélkül; és az ö *Törvényében* egéſz minden népének *Böjtöt* parancsol: Ezenképpen tanitotta *Chriſtus* Urunk minden Tanitványit az Uj *Teſtámentomban*. Az Iſtenes böjtölés által közelget az ember leg inkább az *b* An-

Exo. 19 15. Lev. 23. 27. Mat. 6. 17 & 9. 15.

b Qui jejunat, Angelorum

Angyaloknak életéhez és az Isten akarattyát ez által *cselekeszi e' földön, miképpen cselekeszik azt az Egben-is.* Sőt maga a' *Természet-is* meg-tanittya embert ez ő tisztire, a' mennyiben *kicsiny szájat* és *szoros torkot* adott ő néki: mivel a' *Természet* igen *kevessel* meg-elégszik, a' *Kegyelem* annál-is *kevesbel* Nem-is edgyeznek a' *Kegyelem* s' a' *Természet* edgyben jobban meg, mint ez *Istenes Bőjtnek* gyakorlásában; mert ez az *emlekező tehetséget* meg-erőssiti, és az elmét tisztává tészi, az *értelmet* meg-világosittya és az indulatokat *meg zabolázza*; meg-őldőki a' testet és a' *szemérmetes tisztaságot* meg-tartya; eleit vészi a' *betegségnek* és az *egésséget* maradandóvá tészi: megment a' *gonosztúl*, hoz minden fęle *jó állást.*

vitam vivit & cũ paucissimis contentus est; similitudine cum illis associatur. Basil. Hom. de Jejun.

Natura os parvum & guttur arctum hominidedit

E' Bőjtnek meg-szegése által kőrnyékezé-meg a' *Kigyó* az *első Adámot*, s' ám [illegible]-is veszteté véle a' *Paradicsomot*: De *második Adám, meg-tartván e' Bőjtőt*, meg-győzé a' *Kigyót* és viszsza szerze minket az *Egben*. A' *Bőjt* lőn az a' mi *Noét a' Bárkában bátorsagban takará*, kit [illegible]mét a' *Mértékletlenség* fel-fosztoztata és meg-

Quãdiu jejunavit Adam in Paradiso fuit; comedit & ejectus est. Hieron.

és meg-mezitelenite a' *Szólóben. Böjtölés* által óltá *Lót-is* meg a' *Sodoma* lángját; kit a' *részegség* ugyan meg-sûte a' *fertelmeskedésnek* tûzével. Az Istenes *Böjt* és az Istennel való *beszélgetes ragyogtatá* a' Moses orczáját az emberek előtt, a' mikor a' bálványozó *étel ital*, az *Izrael* Fiait Isten előtt utálatosokká tévé. Ez ragadá *Illyést Angyali Szekérben.* Ez hiteré-el Herodesſel hogy *Keresztelő János* halála után élni fogna a' *fel-támadás* által; mikor a' *mértéklétlen* élet után semmit magának örök *halálnál* és *veszedelemnél* egyebet nem igérhete. *Oh Istenes Oknak Istenes rendelése!*

Praeceptu esse jejunium video; quibus autem diebus nos oporteat jejunare? quibus nõ oporteat, praecepto Domini v. Apostolorum non invenio definitum. Augu. ad Cass. Jan. Epist. 86.

II. IDEJÉRŰL.

AZ szent Irás az Új *Testámentomban* nem szab bizonyos időt a' Böjtről előnkben, hanem a' Keresztyéneknek szabados választásokra hadgya ezt. *Rom.* 14. 3. *1 Cor.* 7. 5. hogy tudnia illik, akkor böjtöllyenek, mikoron az *alkalmatosság* kívánnya, *Matt* 9. 15. Mint midőn Ember igen meg-hullámodik, és valamelly meg-cselekedett *nagy bűnének bocsánatjáért* eſedezni akar Istenének

nek; Avagy mikoron a' *Sátán* valamely vétekre kifzteti s' annak *eleit akarta venni*; vagy mikor valamelly kiváltképpen való ßükséges *áldáſt* akar Iſtentûl *nyerni*; vagy valamely nagy *bûntetést*, melynek ma hólnap magán vagy egyebeken való esésétûl fél, kiván *el-fordítani*: a' vagy végezetre, midôn *testét* meg-akarja *Lelkének hódoltatni*, hogy mentûl buzgóbban ôntheſſe-ki Lelkét Iſtene eleiben a' kônyörgés által. Ez aklalmatoſságokkal edgy nap, *a* avagy tovább-is *b* bôjtölhet ember mint az akkori alkalmatoſság kivánnya, és a' menyire mind testének *állapottya*, s' mind penig egyéb ßükséges *dolgai* meg-engedik.

Indifferenter jejunandum ex arbitrio, non ex imperio nova disciplina pro temporibus & causis unius cujusque. Tert. adverſ. Pſy. Mon.

Haereticum primum erat, quis jejuniorum leges praeſcripſit.

Euſ. Eccleſ. hiſt. lib. 5. cap. 18. ex Apol.
a Lev. 29. 32. Jud. 20. v. 26. 2 Sam. 2. v. 22.
b Eſth. 4. v. 16.

III. MODGYÁRÚL.

AZ *Edgyes* Bôjt végben vitelének módgya réſz ßerint *kûlsô* s' réſz ßerint *belsô* magunk viſelésében, cselekedetünkben áll. A' kûlsô cselekedetek nem egyebek, hanem a' magunk tartóztatáſa abban az idôben mellyen bôjtô-

c Luc. 21. 34. Joel. 1. 14. 15.

lűnk: *Elsőben* minden *c* világi dologá túl és munkátúl, bőjtőlő napunkat mint edgy Szombat nappá tévén, *Lev.* 23. 20. mert e' világi *dolgozódás* el-vonná elméinket a' ſzent *áhitatoſságtúl.*

d 2 Sam. 3. 35. Eſd. 10. 6. Dan. 10. 3 Eſt. 4. 16. Act. 9. 9.

Máſodſzor mindennémű eledeltűl, sőt még a' *d* kenyértűl és viztűl-is mennyire az egéſség meg-engedi: 1. Hogy e'képpen *méltatlanságunkat* eſzűnkben veheſsűk, mint ha méltatlanok vólnánk mind az életre, s' mind penig annak tápláló *eßkőzeire.* 2. Hogy a' teſtnek ſanyargatáſa által a' Lélek, ki annak *állapottyát* kőveti, inkáb *meg-alázhaſſa* magát. 3. Hogy e'képpen magunkon kegyeſſen boſzßút teheſsűnk *e* hogy Iſtentűl adatott eledelinken való ſzabadságunkal gonoſzúl éltűnk. 4. Hogy teſtűnknek *meg-koplaltatáſa* által, lelkűnk nagyobb kivánsággal tanúlná éhezni a' *lelki* és *mennyei* eledelt. 5. Hogy eßűnkben vegyűk ezt, hogy ha még ſzabadot *eledelűnktűl-is* meg kell bizonyos alkalmatoſsággal minnen magunkat tartoztatnunk, ſokkal inkább a' *Bűntűl,* melytellyeſséggel *nem ſzabad.*

e 2 Cor. 7. v. 11.

Quid prodeſt vacuare corpus ab eſcis, & animum replere peccatis? Augu. de Temp. Ser. 46.

f Exod. 33. 5, 6.

Harmadſzor, a' *czifrás* őltőzettűl hogy

hogy a' miképpen ezzel való *nem jól elé-sünk fel-fuvalkodtat* minket; ezenképpen ezennek *szabados fel-vételének* elhagyása bizonysága lehessen *alázatosságunknak*. Ez vólt az oka, hogy a' régiek kiváltképpen a' kőz *Böjtnek idején g sákban* és *hamuban* öltöztenek. Ennek egyenlő igazsága mostan-is fenn ál; főképpen a' *kőz böjtben*: mely időben, *czifra piperés öltözetben nagy góggel* menni a' Gyülekezetben, semmi nem egyéb, hanem hogy az az ollyan lélek sem meg nem alázta magát Isten előtt, sem penig annak a' szent cselekedetnek igaz vége mi légyen, nem érti.

g Est. 4. 16 Jon 3. 5. 6. Joel. 1. 13. Matt. 11. 21.

Negyedszer, a' szokot *alvásnak rendelt mértékétül h* hogy ez úttal-is testedet *alázatosságra* tanithasd; és lelkedet mentül inkább *vigyáztathasd s imádkoz-tathasd* el-készittetett lévén az Ur Jesus Christusel jövetelire. Ha nem szánod meg-szakasztani álmodat mind estve reggel, e' *világi nyerekedésért*, hasznonért; menyivel inkább *Istenednek szolgálattyáért*? Es ha *Acháb* (az Isten félőket kővetvén) az ő *böjtének idején* sákban öltözött, ételszakai álmát meg-szakasztván;

h 2 Sam. 12. 16. Joel. 1. 13. Est. 4. 5.

1 Reg. 21. v. 27.

mit itélhetűnk azok felől, kik a' *Bőjt napon* álomnak adgyák még a' *Templomban-is* magokat?

Sî sola gula peccaverit, sola jejunet & sufficit; sin verò peccaverunt & membra cætera eur non jejunent & ipsa. Ber. Ser. Qua.

Ótódszőr és utolszor, minden *külső* érzékeny magunk *gyönyörködtetésétül.* Ugy hogy, a' miképpen hogy nem csak *torkunk* vólt a' *vétkes*; igy ne-is csak *torkunk bűnhődgyék*: Szűkség annak okáért, hogy Szemeinket-is miképpen mindenkoron, ugy kiváltképpen a' *Bőjt napon* bőjtőltessűk, el-tiltván őket az *hivságoknak nézésitül*; *Fűleinket őrőm s'musika tévő szerszám* halgatástúl, inkáb ollyakat halgatván, mellyek *Sirásra* szoktanak inditani minket: *Orrunkat* a' jó szagoknak *illatozásátúl*: Nyelvűnket a' *hazudozástúl*, *szin mutatástúl és rágalmazástúl*: sőt még Feleségűnktűl-is el kell magunkat fognunk az Isteni Felségnek mentűl kegyesb becsedelmére tekintve.

Hogy igy semmi dolog igaz alázatosságunknak akadályúl ne légyen, hanem inkább mindenek *szin mutatás nélkűl való* magunk meg-alázásának legyenek jelei.

Ez

Ez a' Bőjtölésnek *külső* módgya.

Első módgya a' *Bőjtölésnek* ismét két dologban áll. Μετα-μέλεια μετάνοια.

1. A' *Meg-térésben.* 2. A' *Könyörgésben.*

A' *meg-térésnek* két részei vannak.

1. A' meg-cselekedett bűnökrűl való *Pœnitentia* tartás.

2. Az életnek jövendőbéli *meg-jobbitása.*

A' *Pœnitentia tartás* ismét három dolgokból áll: Előszőr, bűneinknek belső *meg-tekintéléséből* és nyavalyásságunknak *érzéséből.* Másodszor, vészett állapotunknak *meg jajgatásából.* Harmadszor, minden féle bűneinkrűl való *alázatos* és *nevezetes vallás tételünkből.*

1. *A' bűnnek belső meg-tekintéléséről és a' nyavalyásságnak érzéséről.*

Ez *érzést* és *meg-tekintélést* szerzi bennünk: Elsőben, *bűneinknek* s' kiváltképpen a' nagyobbaknak környűl álló dolgaival, az az, idejével a' mikor, hellyével az holott, módgyával miképpen, és a' személlyel a' kivel cselekedtük; ezekkel való jól meg-hányása vetése.

Másodszor, az Isteni Felség, a' ki ellen a' vétek esett; annál inkább mivel illy dolgot cselekedtünk ő ellene, minek utánna már *Atyánká* lőtt nékünk, és illy sok *édességes áldomásit* illy bővön közlőtte velünk. Harmadszor, az Isten *átkainak* meg-gondolása, mellyel ő bűneinkért fenyeget: eszünkben jutván, melly igen meg-bűntetett Isten *egyebeket* azon bűnőkért, és hogy semmi, mennyen a' vagy Földön lévő *eszkőz* álta meg nem szabadúlhattunk vólna azokkal érdemlett *őrők kárhozatunktúl*, ha az *Istennek Fia* ily nagy fieretetből meg nem hólt vólna érettünk.

Utólszor, midőn meg-gondollyuk hogy ha Isten *szeret minket*, csak igen ha mar valamely nehéz *sanyarusággal meg sanyargat*, hanem ha hirtelen való, igaz meg-térésünkel *meg-előzzük* őtet. Ezekkel és ez illyetén elmélkedésekkel ugy meg-furdaltasd, s' ugy meg-keseritsed szivedet hogy a' mardosás miatt benne az ugyan *meg-olvadván könyhullatásoknak fejévé válhassék* s' keservessen sirattathasson. Mely siralom kezdeti az *igaz Bójtnek*; Ennekokáért gyakran a' egész

Jer. 9. 1. a Matt. 9. v. 15. Ps. 6 & 22 & 38 & 39 Joel. 2. 12.

egész *Bőjtért* vétetik, az első és főb réß, az egész cselekedetért.

2. *Veszett állapotunknak meg-jaigatásárúl.*

A' *meg-jajgatás a' vagy siratás*, semmi nem egyéb, hanem *sziveinknek belső zokogásának külső sirás és könyhullatás által való ki-öntése.* Ez illyetén kőnyőrgésünk béli fiui *törekedésünkel* és untatásunkal engesztellyük-meg mennyei Atyánkat. Mellyet holott az ő *Lelkének gyümölcse* és a' mi *hitünknek tenyészése*, nem-is vethet-meg. Mert ha meg-hallá *Ismaelnek* és *Hágárnak* utolsó szükségekben való siralmokat; ha az *Holló fiaknak* kiáltásokat, és az *Oroszlánoknak* orditásokat meg-halgattya; mennyivel inkáb füleiben vészi a' *zokogó siralmat*, mellyet az ő *tulajdon fiai* tésznek ő hozzá, az ő *nyavalyájokban.*

Jer. 32. 38. 9, 40.

Gen. 21. 17 Job. 39. 3. Ps. 147. 9. & 104. 21.

3. *Alázatos vallás tételünkről.*

Ez cselekedetünkben, igen nyilván kell Isten előtt magunkat viselnünk, meg kell minden bűneinket nem csak edgy *Summában*, hanem edgyenként-is ismér-

1 Sam. 7. 6 Esdr. 9. Dan. 9. Neh. 1.

nünk. Ez vólt az Istennek minden Fiának szokások a' bőjtölésben: Elsőben, mert a' vallás tétel nélkül nincsen az irgalmasság és bűn bocsánat felől igiretünk. Másodszor, hogy e'képpen Istenünket igaznak, magunkat penig hamis-
Prov. 28. 13 saknak lenni eszünkben vehessük. Har-
Psa. 90. 7. madszor, hogy bűneinknek *meg számlálása* által, szivünk mentül jobban magát
Psal. 51. 4. *meg-alázza* és meg-hullamodgyék. Negyedszer, hogy igaz Pœnitentia tartóknak lenni láttassunk, mert mig Isten kegyelmét nem adta meg-térésünkre minékünk, *inkább szégyenlettük* bűneinkről valláſt tenni, hogy nem mint azokat *meg-cselekedni*. Mentül nyilvábban viselyük mi itt magunkat, az Isten-is an-
1 Joh. 1. 9. nál *kegyelmesben* bánik mi velünk. Mert ha *meg-vallyuk bűneinket, hű az Isten és igaz, s' meg-bocsáttya minden bűneinket, és meg-tiſztit minket minden hamiſságinktúl.*

Ez három Pœnitentiás részeknek el-
követésében való elő segittetésünknek okáért, olvashatunk a' szent Irásból valamelly olly Részeket, avagy azoknak darabit, mellyek leg-főképpen *nézznek a' mi kiváltképpen való bűneinkre*; hogy lát-
ván

ván másokon az Istennek átkát és kemény itéletit az ollyatén vétkekért, mi inkább meg-alázhassuk magunkat.

E' kédig a' meg-téréſnek elsô Réſzérûl, melly a' *Pœnitentia.*

Második Réſze, melly az *életnek jobbitása*, áll elsôben a' buzgó *Könyörgésben*; másodsor az áhitatos *Cselekedetben.*

A buzgó Könyörgés mellyet Bôjtölésünknek *idején téſzünk, a' vagy* a' gonoſznak el-távoztatása, *a' vagy penig valamely ſzükséges* Jónak el-vétele felôl vagyon.

AZ *gonoſznak el-távoztatásáért való Könyörgés* az, a'mikor azon kérjük Istent, hogy az *Ur Christus Közbenjárására tekintvén*, bocsáſſa-meg nékünk meg-vallott bûneinket, és bûneinkel érdemlett kemény *Itéletit* forditsa-el rollunk. Es miképpen *Benhadád*, hogy megértvén hogy az *Izrael Királlya igen irgalmas Király*, arczra borula *kötelet vetvén maga nyakában:* ekképpen mivel mi-is tudgyuk hogy a' *Mennyeknek Királya igen irgalmas Király*, burullyunk-le az ô tekinteti elôtt az alázatoſságnak minden

1 Reg. 20. v. 31.

Pſ. 50. 15. *igaz bizonyságí* ſzerint (kiváltképpen mi-
vel háborúságinknak idején hadgya-
hogy ſegétségûl hijjuk ôtet) és kétség
nélkûl ſokkal *irgalmaſſabbnak* találjuk.
A' *ſzükséges jónak el-vétele felôl való kö-
nyörgés.* Elsôben, buzgó és hûséges *ſup-
plicálás*, mellyet Iſtenünkhöz nyújtunk,
mindennémû bûneink bocsánattyának
bizonyos vóltának ſziveinkben Sz. Lel-
Phil. 4. 6. ke által való pecsétléséért. Máſodſzor,
Sziveinknek ezen Lelke által való meg-
ujjitásáért; hogy a' bûn naponként in-
kább inkább el-*fogyatkozzék*, és az *igaz-
ság* jobban jobban fel-épûllyön ben-
nünk. Végezetre, *Hitünknek, Türésünk-
nek, Tiſztaságunknak*, és több ajándé-
koknak mellyek nélkûl ſzükölködünk
meg-adattatáſokért, a' reánk ruházta-
nak penig óregbittetéſekért.

Illyen a' Böjtölésben való *Könyörgés.*

Az áhitatos eselekedet a' Böjtö-
lésben, Kettô:

Elôſzôr, a' *Gonoſznak el-távoztatása.*
Máſodſzor, a' *Jónák el-követése.*

1. *A' gonoſznak el-távoztatásárúl.*

AZ *gonoſztúl való magunk meg-óvása*
az, a'

az, a' mi kiváltképpen jegyeztetik az *ételtúl meg szúnéssel, &c.* s' ez fó vége a' Bőjtnek, miképpen a' *Ninivebéliek* jól érték. *A' Bőjt napot, ha a' bűntúl megszúnéssel őszve nem kőttetik, útállya az Ur.* Nem a' gyomornak *űressége*, hanem a' szivnek *tisztasága* az, a' mire az Isten tekint. Ha azért azt akarod, hogy Isten az el-ßánt *sanyargatásnak gonoßßát* (nyavalyásságát) el-forditsa rólad, teneked szűkség elsőben a' *bűnnek gonoszszát* el-forditanod előlled. Es bizonyára e' bűntűl való bőjtőlésed nélkűl, bőjtőd sokkal gonoszb szagú Isten előtt, hogy nem mint *bűdős lélegzeted* az emberek előtt. Ez vetteté Istennel annyiszor meg a' *Sidóknak* bőjtyőket. Es a' miképpen igyekezned kell minden bűnőknek el-kerűlésében kőzőnségessen, azonképpen mindenek felett *azt a' bűnődet* erőlkődd el-távoztatni, mellyel Istenedet fel-ingerletted, hogy fel-vont ostorát immár, avagy csak hamar reád bocsássa. Ezt penig az ő Sz. Lelke veled lévén, oly ßándékkal cselekedgyed, hogy soha többé azokat a' vétkeket nem cselekeszed. (:) Mert egyébként mit használ embernek kűl-

Jon. 3. 8. 10.

Pulchrum est corporis jejunium, cum sit animus à vitiis jejunus. Hie. ad Cel. Eph. 14.

Jejuna à malis actibus, abstine à malis sermonibus, contine à cogitationibus pessimis. Cyrill. in Lev. c 10. Is. 58. 2. &c Zac. 7. 9. 10.

Non possum ferre iniquitatem & interdictionem. Esd. 1. 13.

(:) *Quid prodest jejunare cor-*

poris abstinentiâ, si animus intumescit, superbiâ? Vinum nõ bibere & irâ inebriari? Carnibus non vesci, & de ore omni escâ sordidius egredi maledictũ aut mendacium? Max. Ep.

kűlső *koplalása* által *Testét* meg-alázni; ha Lelke kevélységgel dagadoz? A' vagy el-kerűlni a' Bort és a' rút Részegséget, azonban penig *boßßú állással* és *gonoszsággal* meg-részegedetnek lenni? A' vagy húst szájadon bé nem ereszteni; azonban az *hazugságot, szidalmat, rágalmazást* (mellyek minden rút eledelnél ocsmánybak) ugyan ki-szórni? Megszűnni az *eledeltűl* és *hitetlenséget* cselekedni: *őrdőgi Bőjt*, a' ki *gonoszúl* cselekedik és mindenkor *éhezik*.

2. A' Jónak el-kővetésérűl.

Qui cibis abstinent & mala agunt, dæmones imitantur, quibus culpa adest, cibus deest. Vis orationem tuam volare ad cœlum? fac illi duas alas, Jejunium & Eleemosynam, Aug. Isa. 58. 6. &c. Zach. 7. 9, 10.

Az *Jó*, mellyet mint Keresztyén embernek cselekedned kell mindenkor, de leg főképpen *Bőjt napodon, avagy Istenedre néző Kegyesség*, a' vagy felebarátodra tartozó *szeretet*.

Az Istenre néző *Kegyességnek* munkái, az oda fellyeb meg-írt szent magad gyakorlási, a' jó lelki ismeretnek *tisztaságában* ő Felsége tekinteti előtt, *Felebarátinkhoz* való *szeretetünknek* cselekedeti

áll a'

áll a' rajtunk tőtt *bosszúságnak bocsánattyában*; az *adósságnak*, mellyet felebarátink szegénységek miatt meg nem fizethetnek, *el-engedésében*; de kiváltképpen segedelmünk nélkül sükölködő igyefogyattakhoz való alamisnálkodásunkban. Egyébként * mi a' Kegyességnek szine alatt, *nyavalyásságot* mi velünk. Mint szintén a' melly Gazdák, halokat sokáig koplaltattyák, hogy munkás *Szolgájokat* az ő igazokban inkább meg-csalhassák. Minekokáért, miképpen a' Christus edgyűvé kötötte a' *Böjtöt*, a' *Könyörgést*, és az *Alamisnát* a *Parancsolatban*; azonképpen néked-is edgyűvé kell ezeket foglalnod, mint *Cornélius, cselekedetedben*. Adgy annyit tehát legalább a' † Szükölködőknek *Böjt napodon*, a' menyit aránzod hogy *magadra* költenél egyébb közönséges napon. S'meg-is emlekezzél hogy *a' ki bővön vét, bővön-is arat*, 2Cor. 9. 6. mely *vetésnek napja kiváltképpen* ez. Ugy *sanyargassonteged böjtölésed*, * hogy ugyan azon, szegény

* *Qui jejunat ut parcat, nő ad Dei gloriam jejunat sed suastantia sua parcit* Chrys. in Matth. 6.

† Act. 10. 4. *Non Deo sed sibi jejunat, qui quæ ad tempus subtrahit, nő in opibus subtrahit, sed ventri postmodũ efferendæ custodit.* Greg. in Pas. c. 44.

* Jejunium tuum te castigat, sed alterum latificat, Aug. Serm. de Tem. 46. *Accipiat esuriens Christus, quod jejunans minus accepit Christianus.* Aug. de Tem. ser. 15. *Beatus qui jejunat ut alat pauperem, imitatur enim Christum, qui animam suam posuit pro fratribus suis*, Cyrill. in Lev. l. 10.

szegény felebarátodat *meg-enbitse*; ôrvendezz-is azon, hogy *másokban ebédelhettél* és *vacsorálhattál*; avagy inkább hogy *meg-éhült Christusodat, szükölködő tagaiban meg-vendégelted.*

Az *alamisnálkodásban* két dolgot kell meg-tartani: Elôször, a' *Regulákat*; 's az *Jutalmat.*

1. *Alamisnálkodásban és jó cselekedetben meg-tartandó Régulák.*

1. A' jó cselekedetnek kell lenni az *Isten parancsolatihoz való engedelmességnek okáért.* Nem azért hogy mi jónak itéllyük azoknak cselekedetét, hanem hogy *Isten kiván* illyen a'vagy amollyan jó dolgot tôllünk. Mert effele jó cselekedetbéli *engedelmességet* (1Sam. 15. 22.) fellyebb becsûlli Isten az *áldozatoknál*, és a' leg-nagyobb *dolgoknál.*

Heb. 11. 6 Rom. 14. 23. Splendida peccata. Aug.

2. *Hitból* kell azoknak származni, egyébként *nem tetszenek Istennek*: Sôt Hit nélkûl még a' leg szebb cselekedetek-is csak *fényes vétkek*, és *Pharisansi Alamisna.*

3. Nem kell jó Cselekedeted és Alamisnád felôl *Mennyei érdemességgel* álma-

madoznod: mert hijában folytatta vólna ki az *Isten Fia* az ő ſzent *Vérét*, ha az Eget, vagy *pénzel*, vagy *étellel nyerhetnők-meg*. Ennekokáért a' *Menyországnak birását* nem magad cselekedetinek érdemével, hanem a' *Chriſtus Vérének* nyeresége által ſzűkség keresned: Mert az örök élet Isten ajándéka a' *Chriſtus* által, *Rom.* 6. *v.* ult. Mindazáltal minden idveſségét hivő, és örök életét reménlő igaz Keresztyén embernek ſűkséges jót cselekedni (a' mint az Apoſtol mondgya) más ſzűkséges haſznokért, mellyek ſzám ſzerint négyek.

Előſőr hogy, d *az Isten dicsőitteſsék*. Másodſzor, *hogy Váltságodért* e *tennen magadat háládatoſnak mutathaſſad*. Harmadſzor, *hogy hivatalodat és válaſztatásodat magadnak meg-erőſſitheſſed* f. Negyedſzer, *hogy még egyebeket-is megnyerhеſs* g, a' ſzent áhitatoſság által, és Keresztyénséged felől mentűl jobban ítélthеſs. Innen mondatta-unk mi, *Eph.* 2. 10. *Isten alkutványinak kik teremettünk Jéſus Chriſtuban a' jó cselekedetekre, mellyeket készitett az Isten hogy azokban járnánk.*

d 1 Cor. 10. v. 31.
e 2 Cor. 8. 19. Phil. 1. 11. Luk. 1. 74.
f 2 Pe. 1. 10.
g Mat. 5. 16. Eſa. 61. 9.

4. Nem

4. Nem kell adnod alamisnádat ama' *szemtelen Vándorlóknak* kik szabad akarattyok szerint élnek henyélésben és tunyaságban, hanem a' *Keresztyén* és tiltetéségbéli szegényeknek, kik a'vagy betegek a'vagy vének s' nem munkálkodhatnak; avagy ha munkálkodhatnak-is, de abból el nem élhetnek. Keresd-fel ezillyeneket a' *kunnyokban, Ispotályokban* s' ezeket segitsed. Ha penig útadban találsz *Alamisna* kérőre *Jésus* nevében, s' nem veheted eszedben ha méltatlané az alamisnára avagy nem, adgy néki: mert sokkal jobb tiz csalárdnak adakozni, hogy nem mint a' *Chriſtuſt* edgy *szegény szentében segétség nélkül* hagyni. Ne nézzed magát a' *Személyt* az alamisnálkodásban, hanem a' *Chriſtuſt* a' *Személyben.*

2. *Az Alamisnálkodásról és egyéb jóságos cselekedetekről.*

1. Az *Alamisna kiváltképpen való eſ-*
1 Dan. 4. 24. *kőz* Istenünknek fel-inditására, hogy könyörületeségében el-forditsa róllunk i *idő szerint való* kemény *Itéletit*; mikoron tudniaillik *igaz Hitből* (melly illyetén gyümölcsök által jelenti-ki magát) meg-térünk ő hozzá. 3. Az

2. Az Irgalmas *alamisnálkodók* k a' *magasságosnak* Fiai, és ollyanok mint az ő Attyok az Isten, ki l Attya az *Irgalmasságnak*. Ezek az ő *jovainak Sáfári*. m ő *Alamisna* osztó *Kezei*. Ha azért nagy tiszteltség valamely Királynak *Komornyikává* lenni; mentúl nagyobb a' *Mennyeknek* Istenének *Alamisna osztó Sáfárának* neveztetni?

k Luc. 6. 35, 36. l 2Cor.1.3

m Luc. 16. 1.

3. Midőn ez egész világ el-hágy minket, egyedúl csak a' *jó cselekedetek* és a' Szent Angyalok lélznek kisiröink, amazok hogy n *meg-jutalmaztassanak*, ezek penig hogy *tiszteket* o *vigyék véghez*.

n Apoc. 14. 13. o Luc.16. 22.

4. A' bűséges *Alamisnálkodás* p igen bizonyos fundámentumunk nékünk hogy az örök életben bűséges jutalmat vészünk, a' *Chrisnak Irgalmasságáért és Erdeméért*.

Pſa.91.11. Heb.1.14. p 1 Tim. 6.19.

Utólszor, az *Alamisnálkodás* által tápláljuk és segéllyük mi a' Chriſtust az ő Tagjaiban; s' a' Chriſtus-is q az utolsó Napon valláſt tészen a' mi *szeretetünkről*, s' meg-jutalmaztat bennünket az ő *Irgalmasságának* sokságában. Akkoron válik-meg hogy a' mit a' szegényeknek adtunk nem *el-vesztettük* hanem r az

q Mat.25.

r Pr.19.17.

Urnak *adtuk volt költsönében*. Melynél hol kívánhat ember nagyob inditó okot az Alamisnálkodálra való fel-gerjedésre?

Ez a' Bőjtőléſnek *Módgya*? immár *Vége* következik.

3. *A' Bőjtőleſnek Végiről.*

A' Bőjtőléſnek igaz vége, nem az Iſten jó akarattyának a'vagy az őrők életnek meg-érdemléſe (mert azt egyedől csak ingyen kegyelemből veſzſzük-el a Chriſtus által;) nem-is a' valláſnak teſti mértékletesſégben való *helyheztetéſe*, (mert a' bőjtőlés magában, nem Iſteni tiſztelet hanem csak *ſegédgye* annak) Hanem *igaz végei a' Bőjtőléſnek* im ez hármak.

e Eſd.8.21 1Cor.9.27 f 1Tim.5. v. 23. *Jejunium orationem roborat, oratio ſanctificat jejunium.* Ber. Ser. de Jejun.

1. A' Teſtnek a' Lélek birodalma alá való hodoltatáſa e nem ugy mind-az által f mintha teſtűnket ſzintén annyira el kellene erőtelenétenünk, hogy tellyeſséggel alkalmatlanok lennénk hivatalos dolgainknak tételére. Mert ha a' jó ember (azt mondgya *Salamon*) *irgalmas az ő Barmaihoz*, Prov.12.8. tehát ſokkal inkább a' maga Teſtéhez.

2. Hogy annál áhitatosban elmélked-

kedhesſünk az Iſtennek ſzent Akarattyáról g és buzgóbban ôntheſsük-ki ſzivéinket a' könyörgés által ô előtte: mert a' miképpen hogy vagyon oly nemű *órdóg*, azonképpen bún-is találtatik olly nemű, melly meg nem zaboláztathatik egyébképpen, hanem *Könyörgéſſel* ôſſve kőttetett *Bőjtölés* által.

g Joel. 1. 13 Neh. 1. 4. Luc. 2. 37. 1 Cor. 7. 5.

Mat. 17. 21

3. Hogy magunk a *valóságos megalázása és itiléſe* által, az Iſtennek *itiletit el-kerúlhesſük*, 1 Cor. 11. nem *bőjtőléſünknek* érdemeſségeert, melly ſemmi ſem, hanem Iſten *irgalmaſságáért*, ki megigérte hogy kemény Itiletit róllunk elfordittya, midón a' bőjtőlés által ſzinmutatás nélkúl magunkat ô előtte megalázzuk. S' Ugyan-is, az Iſtennek csak edgyetlen edgy Fia-is ſoha *jó lelki iſméret* alatt e' *Szent dologban* magát egyébb végre nem *gyakorlotta*, hanem hogy kérését Iſtentűl meg-nyerhesſe; mind a' ſükséges jónak el-vétele felől, mint megterſzik, b *Annának*, c *Joſaphátnak*, d *Nehemiáſnak*, e *Dávidnak*, f *Eſdráſnak*, g *Heſternek*, &c. példájokból; s' mind penig a' reá vont oſtornak el-fordittáſa felől, mint nyilván vagyon az h

a Joel. 2. 13, 14.

b 1 Sam. 1
c 2 Ch. 20
d Neh. 1.
e Dan. 9.
f Eſd. 8. 23
g Heſt 4.
h 1 Sa. 7. 6.

k 2 Ch. 5. 7. *Izraelitáknak*, i *a' Ninivebélieknek*, k
l 1 Reg. 21 *Roboámnak*, l *Achábnak*, m *Ezechi-*
m 2 Ch. 12. *áſnak*, n *Manaſsénak*, &c. cselekede-
n 2 Ch. 33. tekből. Az a' ki halálra adta ſzerelmes
v. 26. Fiát az Egből, hogy minket maga ellen-
ségit meg-váltana; Semmit e' földön
oly drágalátoſnak nem ítél, mellyet tőlünk el-tagadna, ha meg-alázzuk minnen magunkat, holott már nem ellenségi, hanem békeségében fogadott *barátai* és *fiai* vagyunk.

E' kédik az *edgyes Bőjtről*; immár ſzóllunk.

A' Kőzőnséges Bőjtről.

Jon. 3. 7. 2 Chr. 20. 3 Eſd. 8. 21. A' *Kőzőnséges Bőjt* az, midőn a' felső *Magiſtrátusnak* inditásából a' vagy az egész *Eccleſia* melly annak birtoka alatt vagyon, a' vagy valamely kiváltképpen való edgy *Gyülekezet* edgy akarattal felindúlt hogy a' felyűl meg-irt *maga megalázásának tiſztit* tégye, avagy valamely kőzőnségeſſen meg-izentetett s' ma hólnap rajta eſendő o *nyomorúságnak* elo 1 Sam. 7. 5, 6. Joel. 2 15. 2 Chr. 20. Jon. 3. 7. Eſth. 4. forditásáért; minémű a' *Fegyver*, *Ellenség ki-űtése*, *Dög-halál*, vagy egyéb rettenetes csapás; a' vagy penig valamely *Kőzőnséges* s' az Anyaſzentegyházna[k] jová

jovára nézô *Aldomáſnak* p meg-nyeréſeért; minémü a' Szent Léleknek, haſznos és illendô *Tanitóknak, &c. válaſztásokban és fel-ſzenteléſekben* való jelenléte; a'vagy végezetre valamely akadályos nehéz dologban forgó kétséges igazságnak *ki-jelentéſeért és meg-tetſzéſeért*.

p Exo. 19. Eſd. 8. Act. 1. 13. q Joe. 1. 14. Neh. 8.

Midôn valamely el-ſzánt nagy bûntetésnek el-fordításáért ohajtoznak az emberek; a' *Tanitók* q tartoznak az *Iſten igéjének*, nyilván való bizonyságiból meg-mutogatni a' népnek, a' bûnt, mely *leg-közelebb való oka* a' nyomorúságnak; *pœnitentiára* kell ôket inteni, és az Iſtennek à *Chriſtusban* való kônyörületeſségét hirdetni kell nékik, csak *meg-térjenek*. A' népnek-is az *Iſten követinek* beſzédeket meg-hallani s' az bûnön ſzivek ſzerint bánkodni igen ſzükség; az Iſtennek felette ſzüntelenûl kell untatni a' bocsánatért, és életének meg-jobbitására kell önnön magát kötelezni. Mikoron valami *áldáſt* akarnak meg-nyerni, a' *Tanitóknak* tiſztek hogy a' népnek megmutogaſsák annak az *áldáſnak* ſzükséges voltát, s' az Iſtennek-is *jóságát*, ki oly nagy *kegyelmeſségét* jelenti az emberek-

hez. A' népnek vilzontag *áhitatos supplicátiót* kell Istenhez fel-küldeni annak a' *kegyelmeſségnek* rajta való meg-mutatásáért: és hogy meg-áldgya a' maga sajját *eſzközeit*, maga dicsiretire s' *Anyaſzentegyázának elő menetelire*. Es mikoron a' Sz. *Gyakorlás* végben megyen, meg-láſſa minden Kereſztyén ember, hogy érteke ſzerint a' *ſzegényekről megemlekezzék*. Valaki azért (mikoron igaz oka vagyon) a' *Bőjtölésnek Sz. Gyakorlásában* magát bé nem avattya, igazán gyanakodhatni a' felől, hogy annak ſzive az igaz Kereſztyénségnek hathatóságát ſoha meg nem érzette.

Eſd. 58. 7. 2Cor. 9. 1. Gal. 2. 10.

Ez a' Bőjtről a' *tracta*; Immár következik a' Szent *Idneplés*.

A' SZ. INNEPLESBEN való Kegyeſség Gyakorláſról.

A' *Szent Inneplés* ſemmi nem egyéb hanem a' Sz. Gyülekezetnek nevezetes hálá-adó maga viſeléſe Istenhez, mellyet bizonyos napon valamely nagy *áldásért* avagy *ſzabadúlásért* méltóságos rendelésből ſzokott cselekedni. Illyen vala a' *Sidók* közőtt a' *Husvét*, mellyen emlé-

Exo. 12. 11.

emlekezetnek vala az Istennek dicsöretire az Ægyptusi rabságból való ki-szabadittatásokért: a'vagy a' *Purim*, mellyen hálákat adnak vala Istennek az *Hámán dühössége* ellen való meg-tartattatásokért. Illyen az *Angluſok* közöt, Kis Aßßony havának ötödik napja, mellyen áldani szokták Istent, hogy Kegyelmes Királyokat edgynéhány titkon edgyben *tanakozottaknak* vér szopó szándékoktúl meg-oltalmazta. *Sz. András* havának is ötödik napja ugyan ezenektűl illyen Innepgyanánt tartatik, mellyen báládatos emlekezetet tésznek arúl, hogy Isten mind *Királyokat* s' mind penig az *egész Orßágnak szinét*, a' *Pápiſtáknak* edgykori *puska porbéli álnok Practikájokúl* meg szabadította. Ez illyetén Innepeknek meg-illése, áll a' meg-tapaszalt kiváltképpen való jó téreménnek *Lelki Soltárok*, *szivbéli tapsolások*, *Istenes vendégségek ételnek italnak költsönös osztogatási*, és a' *Szegényeknek segitések* által való háládatos emlekezetiben. De mivel Istenünknek *Váltságunkbéli* jó téteménye a' leg nagyobb, mellynél soha Ember szükségesbet, sem mélrőságosbat nem

Eſt. 9 19

Az Orßág háza alá áſlanak vólt Puſka port hogy midön a' Király és az Urak bégyülekeznének, a' Parlamét házat felvettetnék.

koſtolt; és miért hogy a' *ſzent Vacsorát*, édes *Meg-Váltónk*, Váltságunknak legfőbb emlekezetivûl hagyá nékünk: ennek-okáért ezt kell minden Kereſztyén Embernek, ez világon *leg méltóságosb* s' *örvendetesb Vendégségnek* tartani. Es tudván hogy a' miképpen e'ſzent Vacsora téſzi a' méltó vendégeket leg bizonyosbakká *Idveſségek* felől; azonképpen a' *méltatlan vendégekre* ezen ſzállit *idő-*
1 Cor. 11. 29. *ſzeri büntetést*, s' még penig ha meg nem térnek, az *örök kárhozatot-is* reájok hozza. Láſſuk-meg tehát mint kellyen kinek kinek önnön magát el-kéſziteni, hogy haſznoſon réſzesülheſſen e' Szent *Vendégségben*, és *méltó Vendég* leheſſen illy méltóságos *Vacsora* felett.

AZ UR VACSORAJANAK vételében meg-tartandó Kegyeſség Gyakorláſnak módgyárúl való *Elmélkedéſek*.

NOha edgy élő Ember-is illy *ſzentséges* Lakodalomban, *magától* méltó
2 The. 1. 11 Col. 1. 12. Luc. 20 35 Apo. 3. 4. vendég nem lehet: mindazáltal Iſten az ő *kegyelméből méltó Vendégeknek* tartya mind azokat, valakik e' ſzent titkos dol-

got

got a' ſzerint a' becsûllet tételnek *illendô mértéke* ſzerint igyekezik venni, mellyet ô Felsége Sz. Igéjében elônkben adott.

A' ki penig illendô becsûllet tétellel akarja e' Sz. *Sacramentumot* venni, annak ez három rendbéli tiſztit kell végben vinni jó lelki iſmérettel: Elôſzór, *a' vétel elôtt végben viendô dolgokat.* Máſodſzor, *a' vétel közben cſelekedendôket.* Harmadſzor, *a' vétel után végezendôket.* Az elſô, *Kéſzületnek* neveztetik; a' máſodik *Elmélkedéſnek*; az harmadik, *Cſelekedetnek* a' vagy *Gyakorláſnak.*

I. A' Kéſzületrûl.

HOgy minden Keresztyénnek el-kellyen magát kéſziteni, minek elôtte e' ſzentséges *Közôsûlésben* réſzesûlne, ôt okok nyilvánsággal jelentik.

Elôſzôr, mivel Iſten parancsollya: mert ha ô hatta halálos bûntetés alatt, hogy edgy környûl metéletlen ember-is az Hufvéti Bárányt ne eheſſe: sôt még a' környûl metéltek-is ne eheſsék, hanem ha *négy napok alatt kéſzitették* magokat: minémû nagy kéſzûletet kiván tehát attúl, a' ki ſaját ſzent *Teſtének* es *Vérének Sacramentumának* vételére já-

Exod. 12. 43. &c. 22. 6

rúl? Mely a' miképpen hogy az *Husvéti Báránynak Sacramentuma* hellyében következett, azonképpen sok izben fellyûl-is haladgya azt.

Másodszor, mert a' *Christus példája-ú* erre tanit minket. Mivel ô minek elôtte még maga Tanitványit-is e' *Vég Vacsorára* fel-bocsátaná, edgyenként azoknak lábokat meg-mosogatá. Mellyel azt jelenté, mint kellene néked-is *szivednek minden tißtátalanságát*, és életednek otsmányságát fęlre tenned, s' ellenben *alázatos* és *szeretettel* magadat el-kéßitened, minek elôtte e' Sz. *Vacsorát* kostolnád.

Harmadszor, mert a' Szent Lélek-is ezt tanácsollya, 1 *Cor.* 11. 28. *Minden ember meg-probállya magát és ugy egyék, &c.* Es ha embernek (midôn valamely *földi Fejedelemnek* asztala felett vagyon) *meg kell szorgalmatossan visgálni mi vagyon elôtte, és kést verne torkában inkább, hogy nem valami illetlenséget mivelne:* Menyivel inkább el kell néked lelkedet készitened, hogy minden becsûlletben tarthassad tennen magadat, midôn a' *Fejedelmek Fejedelmének* Asztalánál vendégségben lészesz.

Ne-

Negyedsér, mert eleitúl fogván minden Szenteknek ez vólt szokásos cselekedetek, hogy tudni illik az *Isténi titkoknak* illetéséhez szentúl készúlnének. *Szent Dávid* nem akara addig az *Istenoltárához* közéliteni, miglen *kezeit ártatlanságban meg nem mosá*: Sokkal inkább nem kell néked, illendő készület nélkúl az Ur *Asztalához* járulnod. *Achimelech is* nem adá a' *Sz. Kenyereket* egyébként Dávidnak; Dávid-is szolgaival egyúttnem akará azokat enni, hanem ha az ő edényi tiszták volnának; mentúl nem jobb tenéked enned az Ur *Kenyerét*, avagy inkább a' *Kenyeret mely maga az Ur*, hanem ha szivednek Edénye elsőben meg-tisztittatott az igaz megtérés által? Es ha meg-kivánta az Ur *Josuétúl* (a' mint *Mosestúl-is* az előtt) *Sarujának le-vetését*, az ő szentséges Neve tiszteletinek okáért, ki ugyan azon helyben vala, holott, kezebéli ki-vont Fegyverrel jelenté-ki magát a' maga ellenségineke el-vesztésének bizonyságául: menyivel inkább le kell néked, földi társalkodásodnak minden indulatit vetkezned, mikoron a'hoz az helyhez közelgetsz,

Pſa. 26. 6.

1 Sám. 21. 4.

Joſ. 5. 15. Exod. 3. 5.

gerſz, holott a' Chriſtus meg-mutattyá magát a'te Hitednek *ſzemeinek*, *kezé és oldalabéli ſebeivel*, mellyek Barátinak meg-tartatáſokért rajta eſtenek. S'ez-okáért-is mondatik, *hogy a' Báránynak Felesége el-kéſzitette magát az ő Menyekezőjére.* El-kéſzits tehát magad, ha el-*jegyeztetni* akarſz a' *Chriſtusnak* a' *Sacramentumi Kegyelem* által ez életben; a' vagy ha kivánſz ő vélle házaſság ſzerint edgyesülni, a' Menyorſzágban örök dicsőſség által.

Apo.19.7

Ötödſzör, mert Iſten mindenkoron rettenetes Itéleti ſzerint bánt azokkal, a' kik az ő ſzent rendeléſivel illendő fe-lelem és kéſzület nélkül éltek. *Langalló fegyvert* ada a' *Cherubimoknak* kezében, hogy meg-csapkodnák az eſetnek sárában bé-keveredzett első Szüléinket, ha a' Paradicsomban való viſzſzá menetelt az *élet Fája Sacramentumának* ételének okáért, többé meg-probálnák. Fély azért te-is, hogy az Iſten boſzſzú állásának Fegyverével meg ne csapdoſtaſsál, ha téretlen ſzivel járulſz a' *Templomban*, az *élet* Ura *Sacramentumának* ételének okáért. A' *Bethſemes* városbéliek közzül

Gen.3.24

1Sam.6.19

50000 vere-meg a' Frigy Ládában való
becstelen bé-tekintéléért; *Uzzat* penig, 2 Sam. 6.
azon Ládának csak edgy *illetlen illetése-* 6,7.
ért ólé szörnyű halállal meg; Meg-bün-
teté *Uziás* Királyt-is *Bél-poklossággal*, 2 Chr. 26.
magának a' Papok tisztiben való avatá- 18, &c.
sáért, melly nem ő rejá nézendő vala.
Ez illyetén csapásbéli félelem esedezteté
Istenhez *Ezechiás* Királyt oly buzgovan, 2 Chr. 30.
hogy a' népet meg ne verné, mivel ide- 18, 19, 20
jek nem vala az *Husváti Báránynak* éte-
léhez *Istentúl ki-adott mód szerint való*
készületre, s' azt mondgya az Irás, hogy
az Ur *meg-halgatá Ezechiást, és a' népet*
meg-gyogyitá: jelentvén, hogy ha Isten,
a' Király könyörgésére nem tekintett vól-
na, sokakat a' nép közzül meg-vert vól-
na a' készületlenségért. A' mely ember-
szám *Menyekezői Ruha*, a' vagy maga- Matt. 22.
neg-próbálása nélkül méne a' *Menyeke-* 11, 12, 13.
zői Lakodalomban, meg-visgáltatván-
nás által, *keze lába ősszve kötve vetteték* 1 Cor. 11.
a' *külsö setétségre*, Szent Pál-is azt irja a' v. 28.
Korinthusiaknak, hogy *az Ur Vacsorája*
étele előtt *szükséges magok meg-itélésében*
való *készületlenségekért* bocsátotta Isten
ezt a' nagy csapást közzéjek; mely miatt

né-

némellyek betegek, némellyek erőtelenek, és sokan el-is aluttanak, azaz, *meg-holtanak*: El-annyira hogy az *Apoſtol* bátorságoſſan mondgya, hogy minden *méltatlan*
1Cor. 11. v. 29. Vendég *magának eſzik itiletet: idő ſzerint valót* ha meg-tér; hanem, *örökké valót*, még penig olly rettenetes képpen, mint ha az Urnak ſaját teſte és vére ellen vólna bűnös, melynek e' Sz. *Sacramentum jegye* és *Pecséti*. A' Fejedelmek az ő *Pecséteken* tött erőſzakot meg-ſzokták bűntetni, ſzintén ugy mint ha magok ſzeméllyén eſett vólna az *injuria*, melynek az béllyege-is. Melly nagy légyen penig a' *Chriſtus vére* ellen való bűnöſség, meg-tetſzik a' *Sidóknak* nyavalyáſságokból mind azoltától fogva, hogy ezt
Mat. 27. 25 kivánák: *az ő Vére légyen*, ugy mond, *mi raitunk és a' mi Fiainkon*. De mind ezekre nétalám azt mondod: Jobb hát énnékem az Ur Vacsorája nélkül *tellyeſséggel* el-lenem. Nem jobb; mert az Il-
Num. 9. 13. Hebr. 10. 29. ten mind a' teſtnek, Léleknek *örök kárhozattyával* fenyegetődzik az ő *Sacramentumának ſzánt ſzándékos meg-vetéſe*
Matt. 26. 26. ellen. A' *Chriſtusnak* penig ugyan *Parantsolattya*, hogy *Vegyük, együk*, s' az ő em-

'emlekezetire azt cselekedgyük; ki az ö Parancsolatihoz való engedelmeſséget örök árok alatt hadgya az Embereknek. 1 Cor. 11. 24.

Es mivel ez *Sacramentum* lön a' *Chriſtus* ſzeretetinek *leg nagyobb* bizonysága, mellyet halála elöt hagya az ö barátinak, kiket mind végiglen ſzeret; ennek-okáért e' *Sacramentumnak* meg-vetéſe és utálása, jegyzi az ö *Szeretetinek*, és *Vére ontásának meg-vetését és utállását*, melynél ſoha Iſten ellen *nagyobb* vétek nem eſik. Joh. 13. 1.

Nincs ſemmi akadály, mely miatt te az Ur *Aſztalához* nem járulhatnál; hanem az hogy inkább Iſtened ſzerelme nélkül akarſz el-lenni, hogy nem ocsmány bűneidet el-hagyni. Oh járúly-fel, de járúly kéſzülve az Ur Aſztalához, mivel azok a' *böldogok*, *kik a' Báránynak Vacsorájára hivattattak*. Oh járúly-fel! de járúly kéſzülve; mert e' Sacramentumnak *haſználattyát* a' Vévök, hiteknek *mértéke* ſzerint véſzik. Hebr. 10. 28, 29. Apo. 19. 9.

Efficacia Euchariſtiæ non aqualiter ſe habet quo ad omnes fideles, ſed pro ratione fidei communicantium. Orig.

E' Kéſzület áll három dolgoknak valóságos meg-gondolásában. Elsö, ez *Sacramentumnak méltóságos vólta* melly az Ur teſtének meg külömböztetése. Második a' magad *méltatlansága*, melly a'

má-

magad meg-itéléſe. Harmadik az eſzkőz melly által méltó vendég lehetſz; e' neveztetik, Ur *teſtével valo közösüléſnek.*

I. Az Ur Vacsorájának méltóságos voltárúl.

E' *Sacramentumnak* méltóságos voltát három uton gondolhatni-meg: Elſőr, ennek *Fő Szerzőjének Felségeſségében.* Máſodſzor, a' *Réſzeknek*, *mellyekből* ez Sacramentum áll, *drágalátoſságokban.* Harmadſzor, a' vég okoknak mellyekért ſzereztetett, *Nagyságos* voltokban.

I. Az Ur Vacsorájának Fő Szerzőjérúl.

A' Szerző ok itt nem valamely Szent Ember de még nem-is Angyal; hanem önnön maga a' *Jéſus Chriſtus* az Iſtennek őrökké való Fia: Mert ő rejá-is tartozik *egyedúl az Uj Teſtámentomban a' Sacramentum* ſzerzés, mert csak ő egyedúl *igérheti* s' *tellyeſitheti-is* meg a' *kegyelmet* mellyet az jegyez: s' meg-is vagyon hagyva nékünk hogy *ſenki ſzavát ne hallgaſſuk az Eccleſiában* hanem csak az övét. Mely ſentséges *Rendeléſnek* kel tehát azt tartanunk, mely illyen Iſteni nagy *Szerző* ektúl ſzármazik! *2. Az*

2. Az Ur Vacsorájának Részeiről.

Ez áldott *Sacramentumnak* Részei hármak, Előszőr, *a' külső éltető állatok* a' vagy Jegyek: Másodszor, a' szentelő Ige: Harmadszor, a' *Mennyei kegyelem.*

Elősző́r; a' Külső Jegyek, a' *Kenyér* és a' *Bor*, 1 Cor. 11. 23. &c. Prov. 9. v. 5. ezek számok szerint *kettők*, de végekre nézve csak *egy*.

Másodszor, az *Ige*, Christus Urunk *szerzésének* Igéje, mellyet *Könyörgéssel* és *Áldással* mond-el az *hivatalos* Tanító, Heb 5. 4. *Num.* 16. 40. 1 *Cor.* 10. 16. A' Kenyér és a' *Bor* az *Ige* nélkül, semmi nem egyéb hanem csak a' mi az előtt vólt; de hogy osztán az *Ige* ez *éltető állatokra* reájok mondatik, *Sacramentummá* lészenek. Az Isten-is a' maga rendelésével jelen vagyon, és kész *meg-tellyesíteni* valamit meg-igért. Az Isteni meg-áldó *Igék* a' *Kenyérnek* és *Bornak valóságát* el nem *változtattyák* s' nem-is *tészik semmivé* (mert ha ezeknek valóságok meg nem maradna, nem lehetne e' *Sacramentum*) hanem csak végekben és nevezetekben változtattyák-el őket. Mivel a'

Eucharistia Sacramentum, non de aliorum manu, quam praesidentium sumimus. Terl. de Cor. cap. 3.

Qui est à terra Panis percipiens vocationem Domini, non jam communis Panis est, sed Eucharistia ex duabus rebus constans

mi az előtt csak testi tápláltatásunkra való közönséges Kenyér és Bor vala, az áldás után más szentséges végre rendeltetik, tudni illik a' Keresztyéneknek Lelkeknek *táplálására*. Es holott az előtt csak *Kenyérnek* és *Bornak* neveztettenek; most immár azoknak a' *szent dolgoknak* neveken neveztetnek a' mellyeket jegyeznek, úgy mint *Christus Testének* és *Vérének*, hogy elméink mentül jobban el-igazittattathassanak azokrúl a' külső éltető állatokrúl a' *Mennyei* Kegyelemre, mellyet azok testi tekintetünk által jelen valóvá tésznek a' mi *Hitünk Szemeinek*. Nem-is a' Kenyérnek és Bornak mondgya Idvezitőnk ezt: *Ez* (ugy mond) *az én Testem*; *Ez az én Vérem*, hanem a' Tanitványoknak, a' mint ez felső betűkből *Vegyétek*, *Egyétek*, meg-tetszik. A' Kenyér sem teste néki, hanem azon értelem szerint, mellyel a' Pohár *Uj Testámentumnak* mondatik, tudni illik, *Sacramentalis Metonymia* szerint: az az, mennyiben annak jegye, és hitünknek, kiszolgáltató eszköze. *Szent Márk* penig ugyan nyilvánsággal jegyzette - meg hogy ez igéket, *Ez az én Vérem. &c.* ki nem

terrenâ & cœlesti, Irē l. 4. c. 30. *Per Sacramentum Corporis & Sangvinis Domini divinæ efficimur consortes naturæ, & tamen esse non desinit substātia vel natura Panis & Vini.* Gel. cōt. Eutich. *Christus visibilia Symbola corporis & sangvinis appellatione honoravit, non naturam mutans, sed naturæ gratiam adjiciens.* The. Dialog. 1.

nem mondotta Idvezitönk, *hanem minek utánna ofztána' Tanitványok mindnyájan ittanak vélna a Pohárból*, Marc. 14. 23, 24. Annak utánna-is ugyan a' bort az ö természett valóságára nézvén, *Szölö veſſö gyümölcsének* nevezi, mellyet az elött vizsontag lelki jegyzésére tekintvén, *maga Vérének* monda, *verſ* 25. minden *Sacramentumoknak* nevezetinek módgya szerint. Továbbá a' *Chriſtus* nem azt parancsolta hogy *csinállyuk ötet*, hanem *hogy ezt cselekedgyük az ö emlékezetire*; és ennünk hadgya, *nem magában az ö testét*; hanem menyiben az, csak hamar az után *meg-töredezett, és vére ki-öntetett vala*; mellyet *Szent Pál* magyarázat szerént *Chriſtus Teſtével és Vérével való közösüléſnek* hij, az az, a' *Chriſtusban* és Sz. *Teſtének Vérének minden érdemeſségében való részesüléſünknek* erös és foganatos *Zálogának*. Es e' Sz. Vacsorával gyakor élésünk által ezen Sz. *Pál hirdetteti akarja velünk az Urnak halálát miglen el jö* az Egből, és miglen mi-is mint a' *Keſelyük*, a' *levegö égben fel-ragadtatunk, hogy eleiben mennyünk ö néki*, ki a' mi lelkünknek áldott Test és élet.

1 Cor. 10, 16.

1 Cor. 11, 26. Act. 3. 21. & 1. 11. Matt. 24. 27, 28.

Harmadszor, a' *Lelki Kegyelem-is* kettős; ugy mint a' *Christusnak Teste* a' mennyiben az Istennek mi tőllünk érdemlett, *rettenetes haragját kostolván*, *megfeszittetett*: *és szent Vére*, mennyiben ez-is (hasonló állapotban) *bűneinknek bocsánattyára ki-öntetett*. Ezek-is *szám szerint* kettők, de haszuokra nézve csak edgy, tudnia illik az egész *Christus*, minden jó téteményivel egyetemben, kivel mindenek kináltatnak, és a' Hiveknek valóságossan *ki-ü szolgáltatik*. Ezek ez *áldot Sacramentumnak* három szükséges részei, a' *Jeg*, az *Ige*, és a' *Kegyelem*. A' *Jegy* az *Ige* nélkül, és az *Ige-is* a' *Jegy* nélkül tehetetlenek: és ha edgyütt vannak-is a' jegyzendő *Kegyelem* nélkül ugyan halzontalanok: hanem midőn mind e' hármak edgyütt vannak, akkoron ezek foganatos *Sacramentum* a' *méltó* Vendégeknek. Némellyek vészik a' külső Jegyet a' lelki Kegyelem nélkül, mint *Judás* ki (miképpen *Agoston Doctor* szól) *az Úr Kenyerét el-vővé* ugyan, de a' *kenyeret mely maga az Úr, nem*. Némellyek a' *Lelki* kegyelmet a' külső *Jegy* nélkül vészik, mint a' *Szent Tolvaj a' Kereszt-fán*: és

Panem Domini, non Panē Dominū. Aug.

tőbb számlálhatatlan Keresztyének kik *meg-halván kívánnyák* a' *Sacramentumot*, de valami kűlső akadály miatt nem vehetik; a' méltó Vendégek penig megerőssittetésekre mind kettőt vészik az Ur *Vacsorájában*.

Christus Urunk *kűlső* Jegyeknek, a' *kenyeret* és *bort* választotta, egyéb kűlső Eltető állatok felett: Elsőben, mert ezekre tehetni leg kőnnyebben szert: Másodszor, hogy tanitana minket arra, hogy miképpen az Embernek *idő szerint való élete a' Kenyérrel* tápláltatik és a' *Borral* éleszgettetik fő-képpen; ugy Lelkűnk-is szent *Testével* és *Vérével* tartatik és éleszgettetik az *őrők életre*. Bort rendelt a' Kenyér mellé kűlső Jegyűl e' *Sacramentumban*; mellyel arra tanit minket: Előszőr, hogy a' miképpen az ember Testének tőkélletes tápláltatása az *Etelben* és *Itálban* áll; ezen-képpen a' Christus, Lelkeinknek nem rész szerint való, hanem tőkélletes *idvessége* és *táplálása*. Másodszor, hogy a' *Sacramentumi Bort*, a' Kenyértűl kűlőn nézvén, eszűnkben jusson miként *omlott-ki* az *ő drágalátos Vére szentséges Testéből*, *bű-*

Dávid a' Kenyeret Ember szivének erősségének nevezi. Ps. 104 15 Ezec. Kenyérnek bottyának. c. 4. 16. Homerus μυελων ἀνδρῶν.

neinknek bocsánattyára. A' *külső* Jegyeket a' *Tanitó* osztya a' *Templomban*, és e' testi Szájaddal észed azokat: a' Lelki kegyelmet penig a' *Christus* nyujtya-le az Egből, mellyet *hitednek szájával* kell enned.

3. *Az Ur Vacsorájának Végokairúl mellyekért e' Sacramentum rendeltetett.*

A' Felséges *Végek*, avagy *Gyümölcsök* mellyekért e' *Sacramentum* rendeltetett, hetek.

Az Ur Vacsorájának első Vége.

1. Hogy a' Keresztyének szűnetelnül *reá emlekezzenek* a amaz *engesztelő áldozatra*, mellyet *Christus* Kereszt-fán való Szent Halála által, egyszer mindenekért bé-mutata, hogy minket Istenünkel meg-békéltetne. *Ezt cselekedgyétek* (azt mondgya *Idvezitőnk*) *az én emlékezetemre.* Ismét, *valamennyiszer észitek ez Kenyeret* (azt mondgya az *Apostol*) *és észszátok ez Pohárt, az Urnak halálát hirdetitek míglen el-jő*,) b ő mondgya azt-is, hogy e' *Sacramentumnak* s' az Igének ki-szolgáltatása által, a' c *Jésus Christus*

a Mat. 26. v. 26.
1 Cor. 11. 26.
b 1 Cor. 11 v. 26.
c Gal. 3 1. Heb. 9. 26 & 10. 12. & 13.

ſtus a' Galatiabélieknek ſzemek előtt olly világoſſan ki-irattatott vólt, mint ha ugyan ő közöttök feſzittetett vólna-meg: mert itt az egéſz cselekedet mint edgy ugyan ſzemünk eleiben hozza a' Chriſtus halálát, az áldott *Kenyérnek* meg-ſegéſe, áldott *Teſtének* meg-feſzittetését, és a' meg-ſzentelt *Bornak* ki-öntéſe, Sz. *Vérének ki-omlását.* A' Chriſtus magában csak edgyſzer áldoztatott valósággal meg: de valamenyiſzer e' *Sacramentum* ki-ſzolgáltatik, *lelki képpen* mind annyiſzor áldoztatik az Híveknek. Innen nevezteték az UrVacsorája engeſztelő Áldozatnak, nem *tulajdonúl* vagy *valóságaſzerint*, hanem *figurativè* a' jegyzendő dolognak nevével nevezteteſe ſzerint, mert ez emlekezeti annak a' valóságos engeſztelő áldozatnak, mellyel Urunk áldozék a' *kereſzten.* És hogy ezek meg-kűlömböztetnek a' valóságos Áldozattúl, a' régi Doctorok d *Vér nélkül való áldozatnak* nevezték ezt. Nevezterik *Euchariſtiának*, az az, Hálaadó Áldozatnak-is, mert az Anyaſzentegyház ez cselekedet által, áldozik Iſtennek *dicsíretnek és hálá-adáſnak áldozatyát* a'

Quotidianob. Chriſtus crucifigitur. Aug. in Pſa. 95.

μεσονυμικῶς.

d Incruentum ſacrificiũ

Ha azért vér nélkül való, mivelebben vér-

Meg-váltásért, mellyet egyedûl csak, a' Christus kereszt-fán lőtt tisztitó valóságos Aldozattya szerzé nékünk meg. Hogy ha a' *Moáb* Királynak látása, midőn saját Fiát egészen meg-égetendő áldozattal a' Város kö falán áldozná, isteninek az ő életének meg-tartására való fel-inditásoknak okáért, 2 *Reg*. 3. 27. az ő ellene hadakozó Királyokat oly nagy kőnyőrûletességre inditá, hogy a' Városnak ostromlásátúl meg-szûnnének és a' tábort onnat el-vinnék: mennyivel inkább néked az *Atya Istennek* a' Kereszt fán, lelked meg-tartására nézendő, *egy szûlőtt Fia* által való áldozásának nézésével fel kell indúlnod, meg-váltó Istenednek szeretetire, és bûneidnek el-hagyására, mellyek az igazságra nézve soha más egyéb váltságért el nem tisztogattathattak vólna?

nincsen, tehát nẽ terméßet ßetint való Teste ez à Christusnak, és ha azért véretlẽ, mivel vér ontás nélkül áldoztatik fel, tehát nem érdemelhet bün bocsánatot. Heb. 9 22.

Christo cũ patre & S. Sancto Sacrificium Panis & Vini, in fide & charitate sancta Ecclesia Catholica offerre non cessat, Aug. de fid. ad Pet. Diac. c. 19.

Második vége az Ur Vacsorájának.

2. Hogy *Hitünkben meg-erőssődgyünk* mert Isten e' *Sacramentum* által azt jedzi és

Cum frangitur hostia, cum

zi és pecsétli az Egből nékünk, hogy igireti és a' Chriſtusban ujjonnan ſzerzett ſzent ſzövetsége ſzerint, valóságoſſan *kegyelmében* és *irgalmában* véſzen minden *meg-térő hiveket* valakik e' *Sacramentumot* képelség ſzerint véſzik; és hogy a' *Chriſtus halálának* és *Kin-ſzenvedésének érdeméért*, oly *bizonyoſſan* megbocsáttya nékik minden bűnöket, a' mint e' *Sacramentumban részesültek*. Erre nézve hivattatik a' ſzent *Sacramentum*, az Uj *Szövetségnek és bűn bocsánatnak pecsétinek*. Leg-nagyobb kétségünkben is, ennek-okáért e' Sz. *Sacramentummal* élvén, kétség nélkül mondhattyuk a' *Sámſon* Annyával: *Ha meg-akart vólna az Ur ólni minket, el nem fogta vólna a' mi kezünkből az Egő áldozatot, és az liſtből csinált áldozatot, és meg ſem mutatta vólna nékünk mind ezeket, ſem penig illyen dolgokat nem ſóllot vólna moſtá minékünk.*

ſanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud, quàm Dominici corporis in cruce immolatio, ejuſq; ſanguinis de latere effuſio ſignificatur, Cā. Diſt. 2. de conſec. Cum frágitur &c. 37.

Rom. 4. 11
Matt. 26. 28.
2 Cor. 11. 26
Jud. 13. 23

Harmadik vége az Ur Vacsorájának.

3. Hogy a' Keresztyéneknek *Chriſtuſſal* való el-bomolhatatlan erős közösülésünknek *jegye* és *pecséti* lenne. *Az*

1 Cor. 10. 16.

hálá-adásnak Pohára mellyet meg-szentelünk, avagy nem Christus Vérével való kőzősülésünké? A' kenyér mellyet meg szegünk, a' vagy nem Christus Testével való kőzősülésünké? az az, igen-is hatható jegye és pecséti, *Christussal* való kőzősülésünknek. Ez edgyesülés neveztetik a *bennünk lakásnak*, b *Urhoz ragaszkodásnak*, c *szivünkben maradásnak*: és az *Irásban* külömb külömb *hasonlitások* által adatik elönkben, minémüvek a' *Szőlő tü* és *Szőlő veßßők*, a' *Fő* és a' *test*, a' *Fundamentum* és a' rajta való *éppités azon edgy Kenyér*, mely sok buza ßembőláll, a' Férj és Feleség kőzőttvaló *Házasságbéli edgyesség*, és többek effęlék. Az első *természet szerint való*, a' mi *emberi természetünk*, és a' *Christusnak Isteni természeti* kőzőtt az *Igének* személyében. A' második *titkos*, Urunkal jelen nem lévő személlyünk, és az *Isten ember Jésus Christus* személye kőzőtt, edgy *titkos testben*. A' harmadik *Mennyei*, Urunkal jelen léendő Személlyünk, és a' Christus Személlye kőzőtt a' *dicsőült Testben*; ez három kőzősülések edgymástúl függenek. Mert ha a' mi Természetünk elsőben,

a Joh. 14. 10. 23.
b 1 Cor. 6. 17. κολλησις.
c Eph. 3. 17 κατ-οικησις.
Joh. 15. 5.
Eph. 5. 23.
Eph. 2. 4.
Col. 1. 18.
Rom. 12. 4 5.
Eph. 1. 23.
1 Cor. 10. 17.
Eph. 5. 32.
Apo. 21. 2

az II.

az Isténi természettel a' második személyben, nem edgyesûlt vólna, soha mi a' *Christus titkos* testével nem közösûlhetnénk. Es ha *ez életben* (noha még az Urtúl távúl vagyunk) a' *Christushoz* a' *titkos* edgyesûlés által nem ragadándunk, soha ô vélle a' Dicsôſségben *Mennyei tekinteti elôtt* nem részesûlûnk. A' *Titkos közösûlést*, (mellyre itt kiváltképpen nézûnk) mi közöttünk és a' Chriſtuſnak, minket ô hozzá, s' ôtet viſzontag Hitûnk által (mellyet azon Lélek nemz bennûnk) *mi hozzánk kapcsoló* Lelkeſzerzi. Mely mind két dolgot ſzent Pál, Phil. 3. 12.
igen élôven adgya elônkben ezigékben: *Igyekezem rajta hogy ha el-érhetném azt mellyért én-is meg-fogattattam a' Chriſtuſtúl.* Miképpen veſzhetne-el az, a' ki illy erôſſen tartozik, és tartóztatik? Ez edgyesûléſt, az érti leg-jobban elméjében, a' ki leg inkább érzi ezt *ſzivében.* De minden idôk felett ez edgyesûléſt akkor érezhetni leg-jobban, s' akkor erôſſittetik-is meg, mikoron kelletéképpen élünk az Ur Vacsorájával. Mert ekkor érezzûk mi tapaſztalhatóképpen, Szíveinknek *Christushoz* kôttetését, és Lelkiki-

ki kivánságinknak *Hit* és *Sz. Lélek* által, Szentségéhez a' *szeretetnek idegen* közlebb közlebb vonattatásokat.

E' *Chriſtuſſal való Közösülésből*, kimondhatatlan ſok jók következnek az Hivekre.

2 Cor. 5. 21 Rõ. 4. 25. 1 Pet. 2. 24 Phil. 3. 9. Úgy mint elsőször, a' Chriſtus, minden ő bűnöket és bűnösségeket *tulajdonitás ſzerint* magára vötte, hogy az *Iſten igazságának* azokért eleget tenne, és ő ugyan tulajdonitás ſzerint, ingyen nékünk adgya minden ő igazságát ez életben, egész *juſsát* az örök életre, minek-utánna ez végben mégyen: és minden reánk következett *jót* vagy *gonoſzt* úgy tart mint ha a' *maga ſzemélyének* eſett vólna.

Mat. 25. 35 Act. 9. 4. Másodszor, *élő Lélek és Kegyelemnek lélegzeti* foly a' *Chriſtus természetiből* bé, ő vélle edgyesült *természetünkben*, mely

Zach. 2. 8 Eph. 4. 23. Rõ. 8. 25. 2 Cor. 3. 18 meg-ujjét minket lelki életre, és ugy meg-ſzenteli *elméinket*, *akaratunkat* és *indulatinkat*, hogy naponként a' *Chriſtus* képéhez való haſonlatoſságban inkább inkább nevekedhesſünk.

Harmadszor, minden idvességes s' az örök életnek el-vételére szükséges ajándékokkal őket fel-ruházza; minémüek az *I-*

az *Isteni szeretetnek érzése, el-választattatásoknak hivése, Ujjonnan születtetések, Meg-igazúlások, és a' jó cselekedetekre segitő mennyei Kegyelem* mind addig, miglen az őrök életben megyűnk lakozni. Ennek tanúság gyanánt kell lenni minden Keresztyéneknek, hogy magokat úgy tartsák mint *Christus* szent Testének *mocsok nélkül való tagai*, és magokat minden *tisztátalanságtúl* és *fertelmességtül* meg-ójják, tudván hogy immár a' Christusban élnek, a'vagy hogy a' *Christus él ő bennek*. Ez *Christussal* való edgyesülésből (mely nékünk az Ur Vacsorája által meg-pecsételtetik) hozza-ki Sz. Pál azokat a' bizonyitó erősségeket, mellyekkel a' *Corinthusiakat* el-vonni akarja, mind a' *Bálványozás*, 1 Cor. 10. 16. s' mind penig a' Paráználkodás, 1 Cor. 6. 15, 16. által való meg-ferteztetéstül.

Joh. 15. 5. & 1. 16.

1 Cor. 7. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 19.

Utolszor, ezen, Christus és mi közöttünk való közösülésből, más közösülés-is származik, melly *magunk között vagyon*. Ez-is élően adatik az Ur Vacsorájának *Sacramentuma* által, előnkben; menyiben az egész Anyaszentedgyház sok emberekből álván, mind az által

mind-

mindnyájan edgy Kenyérben közösülnek abban a' Sz. cselekedetben; Mi, ugy mond, *sokan edgy Kenyér és edgy Test vagyunk mert mindnyájan abból az edgy kenyérből részesülünk*; Hogy miképpen a' Kenyér mellyet a' *Sacramentumban* vészünk, csak edgy, noha sok buzaszemből áll: ezenképpen minden Hivek, noha sokan vannak, mind az által csak edgy *titkos Testet* részesznek ama' fő alatt, mely a' *Jésus Christus*. Edes Idvezitönk *ótsó* imádkozék ama' könyörgésben, mellyet a' Vég Vacsora után szerze, hogy az ő Tanitványi *edgyek* legyenek: akarván jelenteni, mely igen tetszenék néki ez az *Edgyeség*. Ez hivek között lévő *Edgyesülés* oly *messze terjedő*, hogy semminémű messeség szakadást abban nem ejthet; olly erős, hogy még az halál-is el nem szakaszthattya; olly tartó, hogy semmi hoszszú idő el nem nyőheti; oly hatható, hogy még azok között-is a' kik soha edgymást nem látták, buzgó szeretetet indithat. S' ez a' *Lelkeknek* edgyesülése nevezetik *Szenteknek edgyességének*, mellyet Christus, hat nevezetes módok által viszen végben. Elsőször,

1 Cor. 10. 17.

Joh. 17. 11. 21, 22, 23, 26.

mind-

mindnyájoknak ugyan a *azon egy Lélek* által való igazgatása által. Másodsor, mindnyájoknak azon b *Hittel* való felruháztatartatások által. Harmadszor, *maga szeretetinek* mindnyájoknak szivekben ki-öntése által. c Negyedsor, mindnyájoknak *azon egy Keresztség* által való újjá születtetések által. d Ötödször, mindnyájoknak *azon egy* e Lelki *eledellel* való táplálatások által. Hatodszor, magának amaz ő egy Testének, Anyaszentegyházának, (mellyet Sz. *Testében* meg-békéltetett Istennél) egy élet adó Fejévé léte által. f Innen volt az hogy az elődedi Anyaszentegyházban az *Hívőknek minden sokaságának szivek, lelkek*; az igazságban, indulatban és egymás szeretetiben, *egy vala*. Mais penig a' Keresztyéneknek tanúságokra kell e' dolognak lenni hogy egymást *szeressék*, mivel minnyájan ugyan azon egy szent és titkos Testnek *Tagai*, melynek a' *Christus* Feje: Minekokáért mindnyájokban benn kell lakni az *egymásson* való istenes *könyörületességnek*, egyiknek a' másik örömén a'vagy bánattyán egyetemben való *örvendezésnek*, a'vagy

bán-

a Eph. 4. 4, 5.
b 2 Cor. 4. 13.
c Rő. 5. 5.
d Tit. 3. 5 Eph. 5 26.
e 1 Cor. 10 3. & 11, 33.
f Col. 1. 18
Act. 4. 32.

bánkodásnak, edgy más erőtelenségének edgyűtt szenvedésének, és edgyik a' másik szűkségének kőzősleg való *meg-tellyesitésének*.

Negyedik Vége az Ur Vacsorájának.

4. *Hogy az Hiveknek Lelkek az őrők élet felől való bizonyos reménségben tápláltassanak.* Mert ez a' *Sacramentum* mind azoknak valakik ezzel, a' Christus rendelése szerint élnek, jegye és pecséti annak, hogy a' Christus maga igéreti szerint meg-feszittetett szent Testének és Vérének ereje által, szintén oly valósággal táplállya Lelkűnket az *őrők életre*; a' miképpen testűnk a' Kenyér és Bor által legeltetik ez *idő szeri életre*, s' e' végre nézve a' *Christus* e' *Sacramentumnak* oftogatásában (:) *valóságosson adgya* saját tulajdon testét és vérét minden hivő Vendégeknek. Ennekokáért e' *Sacramentum Ur Testével és Vérével való kőzősűlésnek neveztetik*: s' a' kőzősűlés a

(:) *Audio quid verba sonent: neque non mortis tãtum ac resurrectionis suæ beneficium nobis offert Christus, sed Corpus ipsum in quo passus est ac resurrexit.*

Concludo realiter, h. e. *verè nobis in Cæna dari Christi corpus ut sit animis nostris incibum salutarem*, Calv. in Com. 1 Cor. 11. 25. 1 Cor. 10. 16. a *Quod se nobis communicat, id fit arcana Spiritus S. virtute, quæ res locorum distantiâ sejunctis, ac procul dißitas non modo aggregare, sed coadunare in unum potest*, Calv. in 1 Cor. 11. 25.

nem

nem szokott edgymással *jelen nem lévő*, hanem a' *jelen* lévő dolgok kőzőt lenni; nem-is vólna ez Ur *Vacsorája*, ha ez Urnak *Teste és Vére* ebben *jelen* nem vólna. A' Christus valósággal jelen vagyon e' *Sacramentumban két féle edgyesűlés* szerént: mellyeknek az elsője *lelki* a' *Christus* és a' méltó Vacsorállók kőzőtt; a' másikja *Sacramentumi*, a' *Christus Teste Vére*, és a' *külső Jegyek* kőzőtt. Az első, eszkőzők által vagyon, hogy *azon Szent Lélek*, a' *Christusban* és a' *Hivekben* lakozván, *b* bé-óltya az Hiveket, mint tagokat az ő Fejekben a' *Christusban*, és a' képpen edgyé tészi őket a' *Christussal*, s' *minden ő Kegyelmében*, *Szentségében és örök Dicsőségében* mely ő benne vagyon, oly bizonyosson s' valósággal részesiti, a' mely bizonnyal és valósággal az Igebéli igéreteket hallyák, és a' Sz. *Sacramentumnak* kűlső Jegyeiben kőzősűlnek. Innen vagyon hogy a' *Christus* akarattya, az igaz Keresztyén Ember *akarattya*: és a' Keresztyéneknek *életek a' Christus, ki ő bennek lakozik*, Gal. 2. 20. Ha azért az edgyesűlt dolgokat nézed, ez *Edgyesűlés állatbéli*; ha penig igaz véltát, *való-*

b *Hac (scilicet corpus & sangvis Domini) accepta atq; hausta id efficiunt ut nos in Christo & Christus in nobis sit.* Hila. l. 8. de Trin.

Jam corpus Christi meo corpori sociatū est, & sāgvis ejus meas ornavit ge-

ságot, ha a' módot, mely szerént végben mégyen, *lelki*. Nem a' mi bitünk, a' mi a' Christus Testét és Vérét jelen valóvá tészi, hanem a' *Christus Lelke*, ki ő benne és mi bennünk lakozik. A' mi *Hitünk* csak el-vészi és Lelkünkre fejezi, azokat a' mennyei jókat mellyekkel e' *Sacramentumban* onszoltatunk.

ntus. B. Agnetis dict. apud Ambr.

A' második, *Sacramentumbéli edgyesülés* lévén, nem *Természeti* a'vagy *Helybéli*, hanem *Lelki* edgyeségek a' külső Jegyeknek, mely a' Kenyér és a' Bor, a' mennyei Kegyelemmel melly az el-vételnek munkájában *Christus Teste és Vére* mint ha *ugyan azon edgy dolgot* tennének az edgymásra való *közös nézések* által. Innen vagyon, hogy a' mely szem-pillantásban (:) a' méltó Vendégek, élzik az Urnak *Kenyerét* és *Borát* ilszszák testi szájokkal, ugyan azonban velzik *Hitteknek* szájával, a' *Christus* valóságos *Testét* és *Vérét is*. Nem hogy *a* a' Christus levonattatnék az Egből a' *Sacramentumban*, hanem hogy a' *Szent Lélek* a' *Sacramentum* által fel-emeli nékik elméjeket a' Christushoz; nem valami *helybéli változás*, hanem *ábrázatos indulat* által: ugy

(:) Corpus non adest cum Pane, ὁμοῦ i. e. simul loco sed ἅμα i. e. simul tempore.

à Cum cœna cœlestis sit actio, minimè absurdum est, Christum in cœlo manentem â

annyi-

annyira hogy a' *Hitnek szent Elmélkedésében* b *jelen vannak ők a' Christussal és a' Christus-is ő véllek.* Es e'képpen hivén, és elmélkedvén arrúl miképpen feszittetett vólt meg a' Christus teste, ki-omlott drágalatos szent Vére az ő bűnöknek boesánattyáért, és Lelkeknek Istennel való meg-békéltettetésekért: e' szerint az ő *Lelkek sokkal foganatosban* táplálttatnak az *örök élet* felől való bizonyosságban, hogy nem mint a' *Kenyér és Bor* táplálhatná Testeket ez *idő szeri életre.* Szükséges annakokáért a' *Sacramentumban* mind a' kűlső Jeleknek testi szemek által, s' mind penig a' Christus Testének és Vérének lelki mód szerint a' *Hitnek szemei* által *láthatóképpen láttatniok.* De mi formán tégye a' Sz. Lélek, a' *Christusnak* tőlünk oly *távoly lévő testét,* velünk ezedgyesűlés által *jelen valóvá,* Sz. *Pál nagy Titoknak* nevezi, mellyet tudni illik a' mi értelmünk elég-képpen meg nem foghat. A' *Sacramentumbéli* Ke-

nobis restituti. Cal. in 1 Cor. 11. 25.

b *Fidem mitte in cœlum & eum in terris tanquã præsentem tenuisti.* Aug. Ep. 3. ad Vol. *Fidem quam dico non intelligo quamlibet opinionem, sed fiduciam, quâ cum audis Panĕ tessseram esse corporis Christi, non dubitas impleri à Domino quod verba sonant corpus quod nequaquam cernis spirituale esse tibi alimentum, atque ex Christi carne vivificum vinum per Spiritum diffundi.* Calv. ibid.

nyér és Bor annakokáért, nem csak *puszta jegyek*, hanem edgyszer s' mind olly eszkózók, mellyekkel *Christus* Urunk valóban *ki szolgáltattya* és *adgya* mindenik *méltó vendégnek*, (:) nem csak *Isteni erejét* és *hathatóságát*, hanem tulajdon szent *Testét* és *Vérét-is* olly bizonnyal s' valóban, mint a' *Sz. Lelket* a' *Tanitványoknak Sz Lehellésének* jegye által; a' vagy a' *Meg-gyogyúlást* a' Betegeknek vagy *szájának beszéde*, vagy *kezének*, vagy penig *ruhájának illettetése* által. Erősebb-is sokkal a' *Hit* által való *meg-fogás*, a' kéznek, avagy okosságnak leg-erősb

(:) *Ego tunc nos demum Christi bonis participare agnosco, post quam Christum ipsum obtinemus. Obtinemus non tum cum pro nobis factũ fuisse victimã credimus: sed dum in nobis habitat, dum ejus sumus membra, ex carne ejus dum in unam denique & vitam & substantiam* (ut ita loquar) *cum ipso coalescimus*, Calv. ibid.

meg fogásánál-is. Hogy azért e' dolgot bé-fejezzük: E' szent *Sacramentum* amaz *áldott Kenyér*, mellyer az *Emausban* menő Tanitványok meg-évén a meg-nyitá szemeket hogy a' *Christust* meg-ismérnék: Ez az az *Uri Pohár*, melynek itala által b *minnyájan egy Lélekké lőttünk*: Ez ama' *Mézet folytató Kő szikla* c mely meg-éleszti el-alélt Lelkét minden igaz

a Luc. 24. 30, 31.

b 1 Cor. 12, 13.

c 1 Sam. 14. 27.

Jona-

Jonathának, valaki *Hitinek szájával* ezt meg-kostollya: Ez amaz *árpa Kenyér* d melly *onnan felyül bocsátkozván alá*, le-rontya a' pokolbéli setétségnek *Midiánitának* minden Sátorokat. Az Illyés e *Pogátsája* és *Vize*, negyven napiérőt ada néki *Horebben*: és ama' *Manna* f, (az Angyalok eledele) negyven esztendeig táplálta az *Izrael fiait* a' *Puſztában*; de ez, életnek ama' *Kenyere* és a' *Mennyei Manna* g mellyet ha illendőképpen éſzünk, örökkön örökké el-tartya lelkünket, h az *örök életre*. Mely igen kell tehát Lelkünknek amaz esedezéſſel, Urunk előtt lelki kivánságból esedezünk, mellyet a' *Capernaumiak*, csak testi indulatból tőnek: i Uram *adgyad minékünk mindenkoron ezt a' Kenyeret!*

d Jud. 7. v. 13.
e 1 Reg. 19. 6. 7.
f Pſal. 78. 24. 25. Num. 11. v. 7. 8.
g Joh. 6. 32. 35.
h Joh. 6. 51. 58.
i Joh. 6. 34.

Előtődik Vége az Ur Vacsorájának.

5. *Hogy lenne nékünk bizonyos Zálogunk a' mi Fel támadáſunk felől.* A' keresztyén Embernek Fel-támadása kétféle: az első, *Lelki* a fel-támadása a' *Lélleknek* a' bűnnek halálából, melly *első Fel-támadáſnak* neveztetik: mert a' *Chriſtus*

a Joh. 5. 25. Rom. 6. 4. 5. 13.

ſtus Sz. *Evangéliomának* trombitáló *prædikáláſa* által támadtunk-fel a' *bűnnek halálából* a' *Kegyelemnek életére*: b *Bóldog és ſzent* (azt mondgya *Szent János*) *a' kinek az elsö Fel-támadásban része vagyon: mert azon a' máſodik halalnak hatalma nincsen.* Az Ur *Vacsorája* mind *eſzközе* s' mind penig *zálaga* c' lelki és elsö Fel-támadáſunknak. d *A' ki enger met éſzen*, él én *általam*, s' akkoron vagyunk mi *illendö vendégek hogy üljünk a' Chriſtus Aſztalánál* a' *Chriſtuſſal*; mikoron e *Lázárként*, bűneinknek *halálából* fel-támadunk, *új életre*. Ez elsö fel-támadáſnak valósága ki-jelenti magát, néminémű Iſtenes belsö indulatok által: mert ha, midön belöl indittatol a' kereſztyénségnek és a' kegyeſség gyakorlásnak tiſzteire, s' ſived *Samuellel* igy felel: *Szóly Uram mert jól hallya a' te ſzolgád*: Es Sz. Dáviddal; *Oh Uram kész az én ſzivem*: Szent Pállal-is; *Uram mit akarſz hogy cselekedgyem*? bizonyoſſan meg-tudhadd hogy fel-támadt Lelked a' bűnnek halálából és immár az *elsö fel-támadásban* réſzed vagyon: de ha tudatlanságban maradtz az igaz valláſnak *fundámentomi* felöl,

b Ap. 20. v. 6.

Hinc apud Priſcos Sacramentū Baptiſmi appellabatur, Salus; Sacramē-tum verò Dominici corporis Vita, Aug. l. de pec. mer. c. 14

d Joh. 6. 57.

e Joh. 11.

1 Sam. 3. 10

Pſ. 108. 1.

Act. 9. 6.

felől, abban való magad gyakorlására néminémű titkos unadalmat érzesz magadban, és mint edgy akaratod ellen kell a' Kegyesség Gyakorlásra kénszerittetned, &c. illyenkor bizonyossan el-hihedd, hogy csak az *neve hogy élsz de meg-hóltál*, mint maga mondgya Urunk a' *Sardisbéli Gyülekezetnek Angyalának*, és Lelked csak meg-bűzhödéstűl óltalmazója testednek. Apoc. 3 1.

Második fel-támadás testi, mellyel testünk az utólso napon fel támad, ez nevezetik *második fel-támadásnak*, mely a' második haláltúl kabadit-meg minket. *A' ki az én testemet észi és víremet issza, örök élete vagyon, és én fel-támasztom ótet az utolsó napon*, Joh. 6. 54. Mert ez *Sacramentum* bizonyossan jegyzi és mint egy meg-pecsétli nékünk, hogy a' *Christus meg-hólt és fel-támadott* érettünk, és hogy b szent teste *meg-elevenit* és *táplál*

b *Hinc panis & vinum à veteribus nominantur Symbola Resurrectionis.* Con. Nic Joh. 6. 51 *Caro Christi non in esse sed in Verbo ipsi hypostaticè unito vivificat est.* Cyrill. in Joh. 10.

Et quia est propria caro Verbi cuncta vivificantis. Syn. Eph. de Recta Fid. ad Regin. *Vivificat* 1. *Ratione meriti obedientia quia Christi caro pro credentibus oblata fuit in sacrificium*: 2. *Ratione copulationis nostra cum Christo, quia non possumus ad Deum vitæ sonitem pertingere, nisi carne illâ Christi mediante, & quatenus carni illi quasi membra sumus insiti.*

minket az ôrôk életre, és ezokáért a' mi testeink-is bizonnyal fel-támasztatnak az ôrôk életre az utolsó napon. Mert mivel a' mi *Fejúnk* fel-támadt, a' testnek minden tagainak-is hasonló-képpen fel kell támadniók bizonnyal. Mert hogy hogy lehetne egyéb benne, hanem hogy azok a' testek, mellyek (*Igazságnak fegyverei*, Rom. 6. 13. *Sz. Lélek Templomi*, 1 Cor. 6. 19. és *Christus Tagai* lévén) az *élet Urának Testével* és *Vérével legeltettenek* c *és tápláltattanak*, ismét fel-támasztattassanak az utólso napon. Es ez az oka hogy a' Szenteknek hólt testek illy nagy tisztességgel temettetnek és az Urban alunni eresztetnek, s az ô *Temetô hellyek Szenteknek aluvó ágyának* neveztetik, Esa. 26. 19, 20. A' megvettettek-is fel-támadnak az utólso napon, mindenható hatalma által a' *Christusnak*, mint *Birónak*, ki elô hozza ôket mint Gonosz tévôket a' Tômlôczbôl, hogy a' *Sententiát* és annak érdemes kiszolgáltatását el-vegyék. De a' Válaszrottak, a' *Christus fel-támadásának*, és ô vélle mint *Fejekkel* való közôsûléseknek ereje által támadnak-fel. Es az ô fel-támadá-

Caro non prodest, Joh. 6. 63 i. e. *carnalis opinio non conveniẽs eum mysterio mãducationis carnis Christi.*

c *Quomodo negant carnem capacem esse resurrectionis, quæ sangvine & corpore Christi nutritur.* Iren. l. 4. c. 34.

madása *d*, oka és *bizonysága* a' *miénk-nek*. *A' Chriſtus fel-támadása*, kiváltképpen való Hitek a' Kereſztyéneknek, és az hóltaknak *Fel-támadása leánya az Iſtenben* való leg-főbb *bizodalomnak*. Ez okáért ſzokták vala az elődedi Anyaſzentegyházbéli Kereſztyének egymáſt igy köſzönteni Reggel: *Fel támadott az Úr*: mellyet igy fogattak-el: *Igaz az Úr fel-támadott bizonnyal.*

d Chriſti reſurrectio in qua noſtra initiatur, communis reſurrectionis fidei auſſor eſt. Theod. *Mortuum eſſe Chriſtum etiã Pagani credunt, reſurrexiſſe verò propria fides eſt Chriſtianorum.* Aug. l. 1. Cont. Fauſt. c. 19. *Chriſtianorum eſt reſurrectio mortuorum.* de Reſurr. car. *Tota Fiducia* Tert. l. 5.

Hatodik Vége az Úr Vacsorájának.

6. *Hogy nékünk örök életünk felől való bizonyos véltünkat meg-pecsétellye.* Oh mit kívánhatni a'vagy ſzerezhetni inkább mint az *Életet*? a' vagy mitúl félhetnek és iſzonyodhatnak terméſzetek ſzerint inkább az Emberek mint az *Haláltúl*? De ez *elsô halál csak ſemmi a' másodikhoz* képeſt: ez élet-is ſemmit nem ér a' jövendővel edgyben vettetett lévén. Ha azért bizonyos akarſz örök életed felől lenni, készítsed magadat e' *Sacra-*

Omnium terribilium terribiliſſimum mors. Ariſtot.

mentumnak méltó vételére. Mert maga Idvezitónk biztat minket. *Hogy valaki*
Joh. 6.51. *észi a' Kenyeret, őrökké él az: és a' melly Kenyeret én adok, az én testem* (ugy mond) *mellyet e' világnak életéért adok.* A' ki azért illendőképpen él e' Sacramentummal, igazán mondhattya, nem csak ezt: *Credo vitam æternam,* Hiszem az őrök életet: hanem ezt-is, *Edo vitam æternam,* Eszem az őrök életet. Es bizonnyal ez
Apo. 2.7. az *igaz életnek fája*, mellyet Isten az ő *Anyaszentedgyháza Paradicsomának* közepette plántált: és a' melly felől megigérte hogy *annak adgya a' ki győzedelmes lészen.* Fellyűl-is haladgya ez életnek fája fok ezer gráditsal azt az *életnek fáját*, melly az *Edénbéli Paradicsomban* nevekedett vala, mivel annak gyökerei a' Földbűl valának; ennek penig az Egbűl; az, testnek adhat vala életet; ez, a' Léleknek; az, csak az élőknek tarthattya vala meg életeket; ez, az *hóltaknak*-is életet adhat. Ez Fának *levelei gyo-*
Apo. 22.2 *gyittyák-meg* az Hiveknek *Nemzetségit, és minden hólnapban újjabb újjabb gyümölcsöt terem*, mellyel tápláltatnak ők az őrök életre. Oh melly bóldogok, a' kik

kik gyakorta észik e' *Sacramentumot*, a' kik leg alább *edgyszer edgyszer* minden *hólnapban* kostollyák újjonnan e' megújjító gyümölcsót, mellyet Christus készitett nékünk az ő Asztalánál, erőtelenségünknek gyogyitására, és őrők életünk hivésének erőssitésére.

Hetedik Vége az Ur Vacsorájának.

7. *Hogy a' Kereßtyének mint egy ugyan őszve eskűttettessenek, az edgy igaz Istenhez való hivségre és engedelmeßségre*, és hogy ne vallyanak más *engesztelő áldozatot a' bűnért*, hanem csak azt az edgy valóságost, mellyet Urunk edgyszer *végben vűn*, és a' melly által a' *Tőrvénybéli áldozatoknak* véget vete s' őrők *Váltságot és Igazságot* szerze, minden Hivőknek. Es ekképpen hogy a' Keresztyéneknek minden szakadásoktúl és hamis Vallásoktúl nyilvánsággal meg-kűlőmböztető *Vallás tételbéli jegyűl* maradhatna mind végiglen. Es látván hogy a' *Miében idegen Christusst* imádnak, nem azt, ki *Szűz Máriátúl szűlettetett*, hanem edgy *Ostya listből* sűltet: és e' *Kenyér Istennek*

Milites Sacramẽto erãt jurati & obstricti ad præstandum soli Imperatori fidelitatem per obedientiã. Heb. 9. 12

nek meg-áldozása az Ecclesiának bizodalma, mind *Eleveneknek és hóltaknak engesztelő áldozattya:* ennek-okáért minden Keresztyén embernek szánt szándék szerint való hitetlenség alatt, az Urnak a' Menynek Földnek Fő igazságának előtte, el kell iszonyodni a' Misés áldozattúl mint búsulásnak Bálványátúl, melly felette nagy becstelenségére vagyon, amaz mindenre elégséges, Világ Idvezitő, *Jésus Christus szenvedésének és halála* érdemének. Mert az Ur *Vacsorájának Sacramentumának* vétele által mindnyájan meg-eskűszűnk, hogy minden *valóságos áldozatok*, Urunk halála által meg-szűntenek: és hogy az ő egyszer meg feszittetett Teste, és ki-omlott *Vére végig meg-maradandó* eledele és táplálása Lelkűnknek.

II. *Miképpen kell kinek kinek eszében venni maga méltatlan vóltát.*

Az ember az ő méltatlan vóltát soha inkább eszében nem veheti mintha a' mindenható Istennek *Tiz parancsolatyán* probállya-meg magát. Kezd-el azért az

elsö Parancsolaton, és jól viſgáld-meg mitsoda tiſztedben nem jártál-el és minémű vétkeket *cselekedtél* a' *Parancsolatok*ellen: meg-emlekezvén edgyſzer s' mind arról-is, melly rettenetes átkok, úgy mint ezéletben mindenfęle nyomorúság és ſzégyen vallás, a' következendőben örök kárhozat, kövesſék a' Tőrvénynek csak edgy pontyának által hágását-is; ha az *Iſten irgalma* és a' *meg-térés* meg nem előzik a' bűntetéſt; E'képpen meg-viſgálván mind bűneidet s' mind penig nyavalyáſsagodat, burúlyte, és mint edgy *meg-ſententiázott gonoſ* ...vő, amaz Nagy Birónak eſsél lába eleiben, és tőredezett ſzivel, s' keſerű könyullatáſokkal vald-meg minden bűneidet, és nagy alázatoſsággal kérjed és komjuhozzad az ő nagy kőnyőrűleteſ...gét, és minden bűneidnek bocsánat...át, ezekkel a' vagy ezekhez haſonló ...ékkel.

Deut. 27. v. 26. Gal. 3. 10.

Alázatos Vallás-tétel a' Bűnőkrűl az Iſtennek, a' Vég-Vacsorának vétele előtt.

O Hőrök Iſten, én mennyei ſzerel-

szerelmes Szent Atyám! mikor meg-gondolom a' tejó vóltodat, mellyet eleitűl fogvá mutattál
Luc.11.21 hozzám, és edgyszer s' mind álnokságimat-is, mellyekkel, *az ég ellen és te ellened vétkeztem*; el-szégyenlem magamban ennen magamat, és a' szégyentűl láttatik az én orczám el-fedeztetni. Mert mellyik az a' Parancsolatod mellyet által nem hágtam? Oh édes Uram, véckes állapottal állok itt te előtted, minden te Sz.
Első Parancsolat Parancsolatidnak meg-szegésében vagyok én bűnös. Mindeneknek előtte az én szivemnek szeretéti,
Deut. 6.5. Matt. 22. 37, 38. Lev. 19. 14 nem ragaszkodott ollyigen
Ps. 22 5 6. szent Felségedhez, mint ez *földi*
Psal. 38. 8. *hivságos* dolgokhoz: Nem ijettem úgy meg *Itiletidtűl*, hogy el-rettentem vólna a' bűn tételtűl: *Igéretiduek* sem *hittem* annyit, hogy meg-tartóztattathattam vólna, az én, vagy időszeri, vagy penig örök állapotom felől való sok

ndbéli kételkedésimtűl. Isteni Második
szteletedre ennen magam szab- Parancsolat.
m *regulát* magamnak, *nem a' te* Deut. 12.
édnek hanem az én elmémnek ki- 32.
ánsága szerint: meg-tapasztal-
n elmém felől, hogy sokkal haj-
ndóbb az áldott Idvezitőmnek,
emberi főtűl talált Képek által va-
ó emlitésére, hogy nem mint az
Felsége rendelése szerint, szent
géjéből és a' Sz. *Sacramentumokból*, Gal. 3. 1.
eg-feszittetett állapottyában
emlélésére. Holott soha nem Harmadik Parancsolat
llet vólna nagy nevedet, (mely- Phil. 2. 10.
k hallására minden térdek meg
lanak) hijában való dolgok-
n emlitenem, és szent tisztele-
hez illendő *készűlet* és *buzgó-* Eccl. 5. 1.
nélkűl kezdenem nem illet 1 Reg. 19.
na: én mindázáltal *Szent Ne-* v. 10.
let meg-káromlottam, *szokásos* Jere. 5. 2.
telen eskűvésemmel; sőt egy-
ányszor undok bűneimnek
edezése kedvéért-is *Szent Ne-*

vedre

Itt tégy hamis és hertelen eskűvésedrül gyónást.

vedre meg-eskűttem. Szent szolgálatodban gyakortábbā vóltam a'kűlső *Ceremoniáknak* kedvekért, hogy nem mint lelkem ismérettinek okáért jelen: inkább akarván embernek, hogy nem mint te néked kegyelmes Istenemnek tetszéni. Midőn *Szombatot* kellet vólna szentelnem, Anyaszentedgyházadban jelén létemmel, Igéd és Munkáid felől való elmélkedésimmel, betegeknek látogatásával, és szűkőlkődő Atyámfiainak alamisnálkodásommal: Jaj jaj mind ez szentséges dolgokat én tereh gyanánt tartottam, mivel *hivságos gyónyörűségimben* engemet meg-tartóztattanak vólna. Sok jó Vasárnapot és Vasárnapi Prédikátiókat mulattam-el romlandó testemnek *kedve keresésében*. Holot én mind test s'mind penig Lélek szerint való Szűléimnek, *Tanitóimnak*, és *Gondviselőimnek*,

Negyedik Parācsolat. Acto. 20. v. 10. 1 Cor. 16. 2

Itt vallást tégy Vasárnapi szállyel járásodrúl és vēdēgeskedésedrül.

Ötödik Parācsolat. 1 The. 5. 13 Czl. 4. 15.

ek, minden becsüllet és tiszteſ-
égtétellel tartoztam vólna: Oh
em becsültem Szüléimet, úgy a'
hint rollam való szorgalmatos
ondviseléſek érdemlette vólna.
zolgaidat-is nem szerettem úgy
. én környülöttem való dajka-
gokért, a' mint kellett vólna,
nem meg-*rágalmaztam* öket *á-*
tátoſságokért, és hogy érdemem
rint meg-feddettek, gyülöl-
n: *Magiſtr átuſim* és *Biráim* meg-
és meg-vetett állapotban vól-
én előttem, noha jól tudtam
yök a' te*rendeléſedből* vannak,
okáért engedelemmel tar-
m vólna nékiek. Holott ké-
meſnek kellet vólna lennem
szszú állásra, a' meg-bocsá-
penig készsnek: *Az napnak le-*
i az én haragomon nem kellett
, hanem inkább a' gonoszért-is
kellet vólna fizetnem, még el-
imet-is szeretvén éretted: Oh

Itt meg-vallyad, Szüléid, Tanitóid Barátid, Meſterid, Urad és Gondviſelöid ellen való engedetlenségedet.

Pro. 19.11. Epheſ. 4. 26,31,32.

Itt gyónáſt tégy hirtelen haragodrúl, dühösködéſedrül, és ha valaki

nek ártatlan halálában lé-ledzettél.

edgy meg-ſzomoritó beſzédért, rettenetes képpen fel-indúltam, és az harag ugyã dűhőſséggé vált bennem; a' *gonoſz indulatoknak és hamis gondolatoknak* akartam inkább ſzivemben ſ;álláſt adni, hog' nem mint a' ſzent Vacsorához járulni. Holott minden *tiſztátalan kivánságoktúl elmémet*, teſtemet penig *minden undok cselekedetektúl* meg-kellet vólna őriznem: Oh édes Uram mind kettőt mely rútúl meg-ferteztettem: Szivem az ocsmany gondolatoknak *barlangiává* lőtt, elmém tiſztátalan lelkeknek *alomiává*. Es a' melly Orvoſságot rendeltél-is a' *bujaság* ellen, nem tartóztathatott-meg engemet a' Szűzelségnek határában: Mert az el-mulandó *tettetes ſzépség* által (mely noha csak *por*) a' Sátán meg-csalta az én teſtemet hogy idegen teſt után vágyódgyon. Holott egyeneſségben kellett

Hetedik Parancsolat.

Minden titkos undokságidat valamellyeket a' Sátán veled cselekedtetett, itt meg. vallyad.

Nyolczádik Parãcsolat.

ett vólna énnékem élnem kinek
inek az ővét meg-adván, ma-
am állapottyával meg-eléged-
én, és rendszeri *hivatalomban iste-*
essen járván: és értekem szerint
észnek kellet vólna mindenkor
nnem a' *költsön adásra* a' fogyat-
ztaknak: Oh mely igen meg-
omoritottam, Istenem, meg-
altam mind ezek ellen, meg-
ptam fosztottam Keresztyén
yámfiát, Zaklatással, Zálago-
sal, tétovázó beszéddel és egyéb
etlen cselekedettel, tisztemnek
hivatalomnak szine alatt! Sőt
Ur *Jésus Christust* önnön magát-
szegény tagaiban, sokszor *éhen,*
omjúvan, fázva, állattam ajtóm
ött és ugy eresztettem; akár
nt intett engem az ő nyomo-
ága és keserves rám kiáltása a'
yörületességre, de én csak meg
indültam szivemben. Holott
em ismereti szerint *igazat kel-*

Eph. 2. 28 Itt megvallyad ha valaha titkon a' vagy nyilván fosztottál avagy valamely árvát meg-nyomoritottál.

Kilencze dik Parãcsolat. Zac. 8. 16.

Matt. 10. v. 16. 1Cor. 13,7 Mat. 1. 18. Pſ. 50. 20.

let vólna ſzóllanom edgyigyúſégben minden csalárdság nélkül, *eſzeſén* tévén az igaſság felől azitéletet, és *ſzeretetből*, mindent jó végre magyarázván; Holott Felebarátomnak-is jó *hirét nevét* tartoztam vólna óltalmazni; Oh én nyavalyás ember, mely igen meg ſértettem Felebarátomat, *megſzólván* és *rágalmazván* őtet; és mikor valami roſz emlekezetet halottam-is, nyelvemet őrdög eſzközévé tőttem, ides'tova hordozván azt, és minek előtte bizonyoſſan még végére ſem mentem vólna, ſzárnyára repitvén. Sokſzor ſok trágár tréfa beſzédeket ſzóllottam, ſokaknak veſzedelmekre hazuttam * *Cretainak* akarván inkább hogy nem Chriſtusénak magamat jelenteni.

Meg-vallyad itt minden hazug beſzédidet, mellyeket Felebarátod ellen ſollottál.

* Tit. 1. 12

Tizedik Parácsolat. Heb. 13. 5

Es végezetre, oh Uram Iſtenem, holott meg-kellett vólna nékem azzal a' réſzſzel elégednem

em, mellyet Felséged elégeden- 1Tim.6.6
lőnek ítélt e' bujdosásban való Phi.4.11,
zűkségimre, és egyszersmind 12.
más sok javainak mint a' maga-
nénak, úgy kellet vólna örven-
eznem: En penig ellenben, *egéss*
etemben csak a' máséra vágy-
m; felebarátomnak minden-
or csak *házára, földére* és egyéb
ságára áfitottam; Sőt titkon
lálát-is kívántam az ollyan
ibernek, kinek életét és tisztit
ajtottam: Inkább kívánván
ókat a' jókat, mellyeket *máso-*
adtál, hogy nem mint hálá-
adván azokért, mellyekkel
gemet meg-ajándékoztál.

Ekképpen oh Uram Istenem! ki csak *bún vagyok, a' bűnnek adattatott lévén*, által hágtam nden szentséges hagyományi-, az elsőtűl fogván mind az ilsóig, a' nagyobbiktúl fogván, g-kisebbikig. Mind ezekért

állottam most im̃ár elődbẽ, megérdemelvén mindenféle átkodat, és mind azokat à nyomorúságokat, valamellyeket a'te *Igasságod*, illyẽ *átkozot* teremtésedre ki önthet. Melly nyavalyákból való kiszabadúlásért, oh hová fogjam fejemet? Az Angyalok szégyenlik ez én rút párt-ütésemet, nem segithetnek engemet. Az emberek magok-is ezen rút vétek alatt fekűsznek, magokkal-is jó tehetetlenek. Hát mit mivellyek? Kétségben essem-é *Cainnal*? a'vagy *Judással* magamat fel-akasz;s;amé? Távol légyen az, mert akképpen e' világi nyavalyáimat el-végezvén, csak a' következendő kárhozatnak rettenetes kiñyait kezdeném-el. Annak okáért inkább a' *kegyelemnek ßékire appellálok*, holot *könyörületesség uralkodik*, az engedelem *fellyül haladgya* a' bűnőket; és nyavalyáimnak mélységébűl

az ir-

az *irgalmaſságnak mélységéért* kiál-
tok, fel Dáviddal: *Ha ſzintén meg-* Pſ. 130. 1.
ölſz-is Uram engemet a' nyavalyák- Job. 13. 15
kal, még-is (mint ſzent *Jób*) bi-
zodalmamat te benned vetem.
Ha à tengerben buritaſz-is engem
ónáſſal haragodban; és ha mind
Koporſoig le-vetſz-is, mindazál-
kőnyörületeſségedhez támaſz-
kodom, és onnan-is hozzád kiál-
tok; *Oh menynek földnek Iſtene A-*
Ur Iſten; *Oh e' világnak meg-*
ſto Ua Jéſus Chriſtus; *Oh én meg-*
ntelő Vigaſztalóm, Sz. Lélek Iſten!
om Személy egy örök Iſten, kö-
rűly én rajtam nyavalyás bűnö-
. Es mivel, természet ſzerint
ó jó vóltod inditott elsőben
edet, hogy *egyetlen egy ſzű-*
Fiadat bűneimért halálra ad-
d, és az ő halála által, *Felséged-*
meg-békélhetnem: Oh ne
ſd el tőlled, hozzád térő lelke-
et, ki maga még utálta magát,

az ő rút bűneiért. Kivánkozik hozzád térni, néked szolgálni, és tenéked tetszeni életemnek újjúlása szerint. Nyújts-le Uram az Egekből segitő karodat, és tartsmeg engemet szegény Szolgádat, ki (mint szent *Péter*) szintén elmerülendő vagyok bűneimnek és nyavalyáimnak tengerében. Mosd-el bűneimnek sokságát annak a' *Vérnek érdemével*, mellyet el-hiszem hogy oly bővön a' megtérő bűnösökért ontottál-ki. És mivel e'mái Napon, Szent *Testednek és Vérednek áldott Sacramentumát vészem*. Oh Uram kérlek pecsételd-el lelkemet *Lelkeddel* ez *Sacramentum* által, hogy halálodnak és szenvedésednek érdemével, minden bűneim ugy megbocsáttassanak, hogy az érdemlett átok és büntetések, soha engemet ez életben meg ne szégyenithessenek, a' következendőben penig

az ő

az örök kárhozatra ne *sententiázhassanak*. Mert az én álhatatos Hitem ez, hogy te az *én büneimért meg-hóltál, igazúlásomért penig feltámadtál; Ezt hiszem én*, oh Uram! *gyámolitsad gyenge hitemet*. Szerezz ezen-képpen fegyhetetlen megtéréſt én bennem, hogy ſzivem ſzerint jajgathaſſam elébbi bűneimet, meg-útálhaſſam azokat, és enek utánna ſzolgálhaſſak néked új életben és nagyobb áhitatoſságban. Adgyad hogy az én lelkem ſoha el ne feletkezheſsék ilyen édes *Idvezitőmnek* ſzeretetiről, ki életét ily alávaló bűnösért le-tőtte: és cselekedgyed hogy minek utánna, ez én te veled való edgyesüléſemnek pecsétit és zálogit el-véſzem, ennek-utánna Szent Lelked által úgy bennem lakhaſsál, hogy én-is hit által lakhaſſam te benned, és a'képpen tellyes életemnek minden napjai-

ban járhassák te előtted szentségben és kegyességben, felebarátomhoz lehessek szeretettel és buzgósággal; és ekképpen a' te félelmedben élvén, halhassak meg kedvedben, halálom után pedig részesülhessek az örök életben, te általad én egyetlen egy Idvezitő Jésus Christusom által, Amen. *Mi Atyánk, &c.*

AZ MODOKROL, MELLYEK *szerént méltó Vendég lehetsz.*

EZ Módok két rendbéli tiszteinkből állanak. Az első nézi az Istent; az utólsó, Felebarátinkra tartozik. Istenre nézendő tiszteink hármak: 1. a' *Józan értelem*. 2. az *igaz Hit*. 3. a' *fegyhetetlen* meg-térés. Felebarátinkra tartozandó tisztünk áll az egy tökélletes tiszta szeretetben.

I. *A' Józan értelemrúl, melly a' méltó Vételhez meg-kivántatik.*

A' *józan értelem* semmi nem egyéb, ha-

hanem *az igaz Vallásnak elsö fundámentominak értése. Mint* Elöször, *Az* Isteni *személyeknek Háromsága*, az *Istenségnek* edgyességében. Másodszor, *az Embernek teremtettetése és el-esése.* Harmadßor a' bün miatt való *átok és nyavalyásság.* Negyedszer, a' *Christus két Természeti és Tisztei s' a' Váltság az ö halálában való hit által, és nevezet szerint a' Sacramentumnak tudománya által, melly azon dolgot pecsétli-meg nékünk.* Mert miképpen, hogy házat nem épithetni, mig a' *fundámentum* fel nem vettetik, szintén a' képpen a' vallás itt sem álhat-meg, hanem ha elsöben az Isten igéjének bizonyos értésén lészen fundáltatván. Másodßor. Ha az Isten akarattyát nem értyük tehát nem-is *hihettyük*, s' annál inkább nem tehettyük azt. Mert a' miként e' világi munkát csak az tehetia' ki tudgya módgyát, ezenképpen az Istenes lelki dolgokban, azoknak értése nélkül sokkal tudatlanabbak az emberek. Még-is az *idö szeri dolgokban* a' *természetnek fáklyájánál* sokat eszében vehet ember: De az Isteni titkokban mentül inkább támaßkodunk a' testi okossághoz, annál tovább

Heb.6.1.2
Job.17.3.
1Tim.2.4
1Cor 13.29
2Cor.13.9

esünk

1Cor.2.14 esünk a' lelkieknek valóságának értésé-
Rom.8.7 tül. Mely dolog elönkben adgya azoknak rettenetes állapottyokat, a' kik értelem nélkül véfzik e' *Sacramentumot*, és az ollyatén Tanitokét ennél-is rettenetesſebbnek lenni, a' kik bizonyos *Catecheſis* tanitás nélkül ſzolgáltattyák ezt-ki.

2. *Az Igaz Hitről melly meg-kívántatik a' méltó vendégséghez.*

Az igaz hit nem csak puſzta értéſe a' ſzent Irásnak, nem-is csak a' Valláſnak elsö fundámentuminak tudáſa (mert ezekben a' meg-vettettek sót még az ördögök-is igen fövek, hiſzik ezeket és
Jac 2.19. reſzketnek) hanem *bizodalmas el-hivése*
Heb.4.2. *mind azoknak valamellyeket az Ur az ö Igéjében ki-jelentett: és az Iſtennek Chriſtusban minden Hivö bünösöknek tött irgalmas igiretinek, a' lélekre ſzemélly ſzerént való fejezéſe és ſzabáſa: Es következendöképpen hogy Chriſtus minden irgalmaſságával egyetemben ö reja ſzintén mint egyebekre úgy tartozik.* Mert Elöſzör, ha *Hitnek*
Rom.4.11 igaſsága nélkül ſzükölködünk, a' *Sacramentum* ſemmit nem pecsétel nékünk; mivel *ki ki az Ur Vacsorájában annyit vé-*

ſzen

ſzen a' mennyit hiſzen. Másodſzor, mert ha hit nélkûl communicálunk (közösûlünk az Ur kenyerében és borában) e' Földön, nem foghattyuk-meg a' Chriſtuſt az Egben: Mert miképpen hogy, Eph.3.17. Hit által lakozik ô bennünk, ezenképpen nékûnk-is Hit által kell ôtet ennünk. Harmadſzor, mert hit nélkûl el nem hitethettyük magunkal hogy Sacramentum Heb.11.6. Rom.14. v.23. vételûnk kedves vólna Iſtenûnknél.

3. *A' fegyhetetlen Meg-téréſrôl, mely az igaz Communicáló (Sacramentum vévô) embertûl meg-kivántatik.*

Az igaz meg-térés ſemminem egyéb, hanem az Elménck ſzentséges el-változása, Iſa. 55.7. Bze.33.11 Act.26.18 & 3.19. Luc.1.v. 74,75. midôn az Ember az Iſten irgalmaſságának és a' maga nyavalyáſságának érzésétûl inditattván, minden tudomáſa ſzerint való titkos és nyilvánságos bûneitôl ki-tér, hogy Iſtenének ſzolgállyon hátra maradott életének minden napjaiban. Mert miképpen az étellel meg-tôlt ember elégtelen több Kenyérnek ételére: igy a' bûnnel megrakodott ſziv a' Chriſtus vételére. És a' ſzándékos bünnel meg-ferteztetett Lelki iſ-

Tit. 1.15. *ki ismeret*, minden *szent dologgal való élésünket undokká* tészi nékünk. A' mi meg-áldoztatott maculátlan Husvéti Bárányunkat nem ehetni edgyütt a' gonoszságnak és hitetlenségnek poshatt kovászával, azt mondgya Szent *Pál*, 1 Cor. 5. 8. Sem a' meg-veszett és tisztátalan lelki ismeretnek ô tömlője nem tarthattya-meg a' Christus drágalátos vérének új borát, mint maga Idvezitónk mondgya, *Marc.* 2. 22. Igazán meg kell azért térnünk, ha méltó Vendégek akarunk lenni.

Felebarátinkra nézendô és végben vivendô tisztünk, a' Szeretet.

Matth. 5. 23, 24. A' *Szeretet semmi nem egyéb, hanem szivbéli meg-engedés azoknak, kik minket meg-bántottanak, és a' meg-békéllés után szíveinknek belsô indulatinak külsô fegyhetetlen bizonyság-tétele, magunk viselése, szavunk és cselekedetünk által, mind annyiszor valamenyiszer szemben találkozunk, és egyéb alkalmatosság adatik nékünk.* Mert elôlszôr, felebarátinkhoz való szeretetünk nélkûl, *minden áldozatunk kelletlen* Istenünknek. Másodszor, mert edgyik

edgyik fô vége a' *Sacramentumnak* ez, hogy edgymáshoz való Keresztyéni szeretetünket meg-erôsîtse. Harmadsor, senki nem hitetheti-el magával, hogy bûnei meg bocsáttattak Istentûl, ha szíve igazán meg nem engedhet azoknak kik ôtet meg-bántották. Joh. 13. 14. 34. 35. Matth. 6. v. 12. 14. & 18. 35.

Ez ideig szóllánk az Ur Asztalához menetelünk elôtt végezendô tisztünkrôl, mellyet készûletnek nevezénk.

II. A' második rendbéli Tisztrûl, mellyet itt a' Sacramentum vevô embernek az Ur Vacsorájának vételekor kell végben vinni, és a' mellyet Elmélkedéseknek nevezénk.

Ez lelki *Elmélkedésekbéli* Gyakorlás áll külömb külömb ág-bugakban.

I. A' *Prædicátio* után mihelt az Ur Vacsorájának dolgához fognak, mindgyárt kezdgy a' szent Elmélkedésekhez, és juttson eszedben minémû nagy szeretettel hivattatol te a' Christustúl az ô Sz. Asztalához, Esaiásnak 55. részében, *v 1. Mindnyájan kik szomjúhoztok jójjetek a' vizekre, &c. ti-is kiknek nincsen pénzetek, jójjetek el vegyétek minden pénznélkûl, és mind*

minden jutalom nélkül: egyétek azt a' mi
és gyönyörködteſsétek a' ti lelketeket a'
vérséggel, Matth. 26. 26, &c. *Vegyétek*
1 Cor. 11. v. 24. *egyétek, ez az én teſtem, melly ti érettetek*
meg-tőrettetik; Igyatok ebből mindny
jan; ez az én vérem, melly ſokaknak bűnök
bocsánattyáért ki öntettetik Mitsoda na
gyobb tiſzteſségre méltóztathatna téged
az Ur, mint hogy moſt az ő Aſztalához
juttat? Mi lehet jobb mint az Urnak ma
ga ſaját Teſtével és Vérével legeltetter
ni? Ha Dávid leg nagyobb becsületnek
2 Sam. 19. v. 33. vélte azt, hogy *Barzillait* az ő ſok jó te
teményiért, mellyekkel űldöztetésének
idején vólt ő hozzá, egéſz életének min
den napjaiban maga tulajdon Aſztalánál
étesſe Jeruſalemben: menyivel nagyob
ra becsüllendő jó akarat ez, *Midőn a'*
Chriſtus az önnön maga Aſztalánál legel
tet minket, még penig maga drágalátos Sz.
Teſtével és Vérével.

II. Emlekezzél-meg arrúl miképpen
Gen. 22. ſ. hatta-el a' vőlgyben *Abrahám* az ő ízol
gait, mikor az hegyre fel-akarna menni,
hogy az ő edgyetlen edgy Fiát az *Iſákot*
meg-áldozná; Hadd-el és tedd félre te
és minden világi gondolatidat és elmél
kedé

kedéſedet, mikor az *Ur Vacsorájának* Lelki áldozattyára fel-menendő vagy, hogy a' Chriſtuſt józanon ſzemlélhesd, és lelkedet néki meg-áldozhasd, ki mind Teſtét Lelkét meg-áldozta te éretted.

III. Elmélkedgyél magadban affelől is, minémű becsülletes és drágalátos az Iſten *Fianak Teſte és Vére.* Ki az Egnek Földnek igazgatója: az Ur kinek edgy intésére, az Angyalok meg-reſzketnek, és a' ki által mind bóltak elevenek megítéltetnek, s' te-is azok között, az utólſo napon: a' ki az előtt bűneidért meg-felyzittetett lévén, moſtan a' te lelkednek igiri magát az el-vételre. Más felől gondold-meg azt-is, minémű bűnös teremtett állat vagy te, edgy atallyában méltatlan vagy illyen ſzent és nagy vendégségre, és ſemmiképpen nem érdemlenéd-meg hogy e' ſzentséges eledelt meg kóſtolnád; holott ocsmányságban fogantattál, és egész életedben az álnokságnak ferrőjében keveredtél, neved keresztyén lévén, cselekedetiddel az ördögöt követvén; edgy felől a' Chriſtuſnak ſzájaddal *Ave Rexet* énekelvén, más felől penig ſzemeid ſzemben meg-

tagadván, és ujjonnan meg-feszitvén ötet kedvetlen cselekedetiddel.

IV. Visgáld-meg, mitsoda orczával merj meg-ferteztetett kezeiddel illy Sz. és méltó ágos testhez nyúlni, avagy illy drágalátos vért ily álnok és hazug szájval innya; és továbbá illy áldott vendéget ollyan tisztátalan szállásra fogadni? Mert ha a' *Bethsemes* városbéliek csak az edgy illetlen bé-tekintésért, az O Testámentomnak Frigy Ládájában, kegyetlenül meg ölettetének; mitsoda rettenetes itéletet várhatsz te, ki illy tisztátalan szemekkel és szivel járúlsz, hogy az Uj *Testámentomnak Ládájában* (*mellyben lakozik az Istenségnek minden tellyessége állattya szerint*) bé tekints és azt elfogd. Hogy ha *Uzza*, a' *Frigy Ládának* edgy meg-illetéséért (noha nem szeretet nélkül lön) *szörnyü halállal* meg-hala; minémü szörnyü bűntetése szálhat Istennek te reád, hogy illy becstelenül, illyen tisztátalan kézzel mered az örökké való *Testámentumnak Ládáját*, a' *mellyben vannak el-rejtetve minden Kincsei a' Bölcseségnek és Ertelemnek*, meg-illetni?

1 Sá. 6. 19

Col. 2. 9.

2 Sam. 6 7

Ha

Ha *Keresztelő János* (ki minden Aszszonyi állattúl szûllettetteknél szentebb vólt) méltatlannak ismérte magát csak faruja kötelének meg-óldására-is; Oh mely méltatlan ez illyen *bivságos nyavalyás Ember* mint te vagy, az ő *szent Testének* ételére és drágalátos Vérének italára.

Matth. 3. v. 11.

Ha ama' bóldog Apostol a' szent Péter, csak sengéjét látván a' *Christus mindenható ereinek*, méltatlannak itélé magát hogy vélle *edgy hajóban maradna*: mentûl méltatlanb vagy te, hogy Urunkal ûly edgy asztal felett, a' holott Kegyelmének és Irgalmasságának véghetetlenségét szemlélheted.

Ha a' *Százados* méltatlannak találá *hátának* padlását, hogy az alá illy ístenes vendég jõne; bát a' te gyarló Temetid között mitsoda hely találtathatik, a' *Christus szentségének* benn lakására?

Matth. 8. v. 8.

Ha ama' *Vér-folyásban* fekûvő csak *ruhájának prémit-is* nehezen meri vala illetni; mint kell néked retsketned, hogy az ő szent *Testét és minden* gyogyitható vérét iszod? Mindazáltal ha Hitben, meg-térésben, és szeretetben járulándaz

elő, meg-utálvan minden bűneidet, és el-fánván magadban, hogy ennek után na Izent és fegyhetetlen életben élíz; Semmit ne rettegj ez ideiglen való sok bűneidtűl, mert soha néked azok semedre nem térnek: mellynek e' *Sacramentum* bizonyos pecsétí; hogy tudni illik minden bűneid, és azokkal érdemlett bűntetésid, tellyességgel *meg bocsáttattanak*, és az Ur *Jésus Christus* drágalátos Vére által el-mosattattanak. Mert ez a' *Sacramentum* nem a' tökélletes igazakért szerezteteti; hanem a' meg-térő bűnösökért. A' *Christus* nem azért jött, *hogy az igazakat hijja, hanem hogy a' bűnösöket inditsa pœnitentiára*, ő mondotta *hogy az egéſségeſſek nem szükölködnek Orvos nélkül, hanem a' betegek*. Ezeket *hijta a' Christus*, és mikor el-jő, ezeket-is *segiti meg* örökké. Förözd-meg hát *beteg Lelkedet a' Jésus Christus Vérének kút fejében*, és az ő igéreti szerint, *Zach.* 13. 1. minden kétség nélkül meg-gyogyúlnak *bűneid és tiſztátalanságid*. Nem a' bűnösök tehát, hanem a' kik bűnökből meg-térni nem akarnak, azok fosztatnak-meg e' *Sacramentumtúl*.

Matth. 9. v. 12. 13. & 11. 28.

V. Gon-

V. Gondold meg hogy Christus U-
nk e' Sacramentumot hadta nékünk
ereretinek fő jegyévül és zálagávúl:
m akkor mikor ötet Királlyá akarnák
nni, *Joh.* 6. 15. (melly mint edgy ju-
ma lehetet vólna jó akarattyoknak)
nem mikoron *Judás*, és a' Papi Feje-
nek halálára tanakodtanak vala: mi-
okáért tisztán ingyen való kedvéből
kedte.

Mikor *Náthán Prophéta* tudtára akar-
Dávidnak adni, mely buzgovan ſe-
vala ama' *ſzegény Sellyér az ő Juhots-*
; mellyet a' *gazdag Gazda* meg-
atott vala a' Vendégnek: *Falattya* 2Sam.12.
ü (azt mondgya) *annak adgya vala* v. 3.
aga Pohárából itattya vala azt. Nem
kségesképpen ki-beſzélhetetlennek
é a' Chriſtuſnak Anyaſzentedgyhá-
oz való ſzeretetinek lenni, holot *ma-*
ját teſtével élteti és tulajdon vérével
a ötet, lelki és örök *tápláltattatá-*
.

Ha azért vagyon valami ſzeretet ſzi-
ben, az *idveſſégnek Pohárát* vedd ke- Pſal.116.
ben, és a' *Szeretetért* köſzöny viſſont v. 13.
etetet viſzſza.

VI. Mikor a' Tanitó a' kenyérnek és Bornak meg-áldásához kezd, tedd félre minden imádkozásidat, olvasgatásidat és egyéb gondolatidat: egyedûl csak azoktúl a' szent cselekedetekrûl és módrúl elmélkedgyél, mellyek akkor a' Christus szerzése szerént a' *Sacramentum* felett lésznek. Mert az Istennek (meg-gondolván erôtelenségûnket) tetszet, hogy illy szokás és eszközök által bánnyék velünk, hogy lelkûnket inkáb fel-emelhetnôk az ô *mennyei Kegyelmének* valóságos szemlélésére.

Mikor azért látod hogy a' *Prædikátor* az Ur *Asztalán* a' *Kenyeret* és *Bort* kûlôn teszi, a' Christustúl szereztetett mód szerint az Igét rejá mondgya, hogy az ô *Testének* és *Vérének* áldott *Sacramentumá* legyenek; akkor arrúl elmélkedgyél miképpen *tötte kûlön és választotta-el az Atya Isten* hozzánk való szerelmébôl, az ô edgyetlen *edgy szûlôt Fiát*, hogy *elegendô eszköz, és edgyetlen edgy közben járó* lenne, bûneinkbôl való *váltságunkban*, az ô *kegyelmének meg-szerzésében*, és a' *dicsôségre vitettetésünkben*.

Mikoron látod hogy a' Tanitó a' meg-szen-

szentelt Kenyeret el-tördeli; azon elmélkedgyél, hogy a' *Jésus Christus* az Istennek örökké való Fia, halálra adattatott, és az ô áldott *Lelke* és *Teste* (az Istennek rettenetes haragja miatt) két felé szakadott bûneidért, szintén olly valósággal, mint látod most an a' *Sacramentumbéli* kenyérnek el-tördelését szemeid előtt: Es edgyszer s' mind eszedben jussón bûneidnek rettenetes vólta és Istennek azok ellen való szörnyû haragja, a' ván hogy az ô Igasága illyen áldozat nélkûl meg nem engeszteltethetet.

Mikor a' Tanitó kéßiti magát a' megszentelt *Kenyérnek* és *Bornak* osztogatásához, eszedben jussón hogy *amaz nagy Király* (a' szent Vendégségnek Gazdája) az *Asztal felett áll az ô Vendéginek szemléléseknek okáért*; és hogy tegedet-is nézz ha vagyon-é vagy nincs *menyekezői ruhád*. Jussón eszedben az-is hogy a' Sz. Angyalok-is jelen vannak a' Templomban, és a' választottakra vigyáznak, és *kivánván illy szent titkos dolognakki bolgáltatását nézni*, magad viselését szorgalmatosan szemlélik. Mikor azért immár szintén az Ur Asztalához járulandó

Mat. 22. 11 Bz menyekezői ruha az igasság és az igaz szentség.

1 Pet. 1. 12

Ap. 19. 8 Ep. 4. 24. 1 Cor. 11. v. 10.

vagy, vidd-fel Lelkedben e' rövid *Soliloquiumát* a' Chriſtuſnak.

Rövid Soliloquiuma a' Léleknek, mellyet a' Kenyérnek és a' bornak áldása és oſztogatása között kell elmondani.

1Reg.8.27 *IGazé ugyan hogy lakozzék Iſten e' Földön? Imé az Egés az Egeknek Egei bé nem foghatnak tégedet; menyivel elégtelenb illy bünös és nyavalyás Teremtéſednek minémü én vagyok, lelke, néked bé-fogadáſodra?*

Apo.3.20 Joh 14.23 De látván hogy ez néked tetzéſed, hogy igy jöj hozzám *Vacsorálni* és bennem lakozni: Nem tudok örömemben mit tenni, hanem

Pſal. 8. 5. hogy fel-kiáltsak: *Uram, mitsoda az Ember, hogy meg-emlékezel róllá, a' vagy az Embernek Fia, hogy meglátogatod ötet?* Ki vagyok én terméſzetemben? Edgy meg.rom-

Rom. 7. 14. 24. lott nyavalyás ember, *el-adattatam a' bün alá, környül vétettettem az halálnak Teſtével*; Mindazáltal

látván

látván hogy te hijſz engemet, elő járulok: Látván hogy a' bűnősőket ſzolittatod; én-is a' tőb megtérő bűnősők kőzzé merem magamat adni: és mivel a' nagy bűnőkkel meg-terheltetett bűnősőket onſzoltatod; mi okon maradnék én csak egyedűl kin? Oh Uram, melly beteg vagyok én! hová mennyek egyébűvé ha csak te hozzád Lelkemnek edgyetlen edgy *Orvosához*? Sokakat gyogyitottál ugyan meg, de ſoha ily nyavalyás beteged nem vólt. Mert én ſokkal Bél-pokloſſabb vagyok *Geházinál*, ſokkal tiſztátalanb vagyok *Magdalénánál*, lelkemben ſokkal vakabb vagyok én hogy nem mint *Bartimeus* vólt Teſtében; mert mind ez óráig ſem láttam még én a' te Igédnek igaz világát: Lelkem a' bűnnek ſokkal nagyob folyásában fekſzik, hogy nem mint amaz *Vérfolyásban* nya-

Matt. 9. 13

Mat. 11. 28

valygó Aszszonyi állatnak *teste*. *Mephiboset* soha e' földön oly sántán nem járt, mint az én Lelkem a' te szeretetedben. Istenem, az én edgyes gyogyitásomban szintén oly nagy gond munka kivántatik, mint *mind ezekében*. De noha én bennem mind ezeknek *bünök* és *nyavalyájok* fel-találtatnak-is, mindazáltal Uram tudom hogy oly bú a' te kegyelmed, Mesterséged olly nagy, hogy csak akarjad edgy szavaddal minden bűneimet meg-bácsáthatod. Nincsen-is Uram semmi kétségem szent akaratod felől, mert im látom mely kegyelmessen akarod
2 Sam. 7. v. 18. nékem váltságomnak bizonyságát ki-osztogatni. *Ki vagyok Uram én*, mitsoda az én érdemem, hogy olly *drágalátos Vérrel* váltottál meg engem, és ily drágalátos váltságnak zálogát osztogatod énnékem? Gen. 32. v. 10. *Nem vagyok Uram, én leg-*

kis-

kiſſebbik jó téteményedre is méltó;
ſokkal inkább hozzánk való illy
ki-beſzélhetetlen nagy ſzerelmed.
nek illy nagyságos *Zálagára.* Mit
tegyek Uram, ha méltatlanságo-
mat meg-gondolom? Fel-kelle-
ik e' *ſzentséges Sácramentum* előtt
iáltanom, mint a' *Philiſtæuſok,*
időn látnák az Iſtennek Frigy-
ádáját menni az Izraël Táborá-
n: *Jaj nékem búnőſnek!* De a' te
gyalod bátorit engemet, mint 1Sam.4.8
Aſzſzonyi állatot: *Ne félly ſem.* Matt.28.5
it mert jól tudom, hogy a' Jéſuſt ke-
ſed, ki meg-feſzittetett vala: igaz
zonyára, mert ugyan-is téged
eres az én lelkem. Te penig ma-
ad jűſz előmben a' Sz. *Sacramen-*
umban. Ha azért *Ersébet Aſzſzony*
agy becsűlletnek tartotta hozzá
eneteledet, még mikor az áldot
zűznek méhében vólnál, úgy Luc.1.43.
nnyira hogy *az ô méhében a' Gyer-* 44.
nek meg-repeſet légyen; mint re-
peſſen

pessen az én Lelkem az örömmiatt, hogy most an a' szent *Sácramentumban* jösz hozzám, hogy szivemben lakjál örökké? Oh melly nagy becsülletez, hogy Uramnak nem Annya hanem az Úr ő maga jö hozzám látogatásomra! Meg-vallom ugyan a' nagy hitű *Századossal: Nem vagyok nem,* Matt. 8. 8. *méltó hogy házambajöj*, mert ha *csak edgy szóval parancsolsz-is meggyogyúl az én lelkem*; de mivel *erőtelenségemnek* jobb módgyával való meg-erősítéséért úgy tetszik gazdag kegyelmednek, hogy hozzám való irgalmad kűlső *láthatójegy* által és a' *belső láthatatlan Ige* által pecsételtetsék-meg énnékem; háládatos *alázatossággal* szollit-meg lelkem tégedet a'bóldog Szűzzel: *Imhol vagyon az Úr-* Luc. 1. 38. *nak szolgáló Leánya: légyen énnékem a' te beszéded szerint. Zörgess* Apo. 3. 20 Uram áldott Igéd és Szent *Sácra-*

men-

mentumod által az én Szivemnek Luc.18.13
ajtaján, én-is a' *Publikánuſſal* ve-
rem az én mellyemet hogy bé-jö-
heſs. Ha meg nem akar éléggé az
ajtó nyilni, tördbé azt Uram,
mindenható erőddel és meny-
bé, hogy *Zachæuſſal* meg-iſmér- Luc.19.9.
leſſem hogy *ma lett idveſſége az*
házamnak. Minden te ellened
ló dolgokat hány-ki az én szi-
mből; mert én az én ſzivemnek
nden birodalmát Sz. Felséged-
bizom, kérvén tégedet, hogy
magamnak engedgy ezután élnem
nem te élly én bennem, te *ſőlly*
bennem, te járj én bennem,
e'képpen te igazgaſs engemet
Lelked által, hogy ſemmi én
előttem ez után kedves ne lehe-
en, hanem csak a' mit te ſzeretz:
ogy ez életnek futását a' te Ke-
yelmedből el-végezvén, annak-
tánna Országodban élheſſek a'
ecsőſségben. Add-meg ezeket

Uram

Uram Jesus, halálodnak és drágalátos vérednek ki-ontásának érdeméért, Amen.

Mi Atyánk ki vagy, &c.

EZt el-mondván mindgyárást járúly elő, és elmédet függeszszed az akkori cselekedetnek lelki vizsgálására. Ugy mint:

Mikoron a' Prædikátor a' *meg-áldott és szegdelt Kenyeret* nyujtya tenéked ezt mondván: *Vegyétek egyétek &c.* arrúl elmélkedgyél, hogy a' *Chrstus önnön maga* állott te elődben, és a' te hitednek mind ajánlya s' mind penig valóban *adgya az ő valóságos testét és vérét, halálának és kinszenvedésének minden érdemével együtt*, hogy lelkedet legelteſſe az örök életre, szintén oly bizonnyal, a' mint a' Tanitó nyújtya és adgya a' kűlső jegyeket, mellyekkel tested tápláltatik *ez idő szerint való életre*. Az Urnak *Kenyerét* a' *Tanitó* adgya, de az a' *Kenyér melly önnön maga az* Ur, *a' Chriſtustúl* adatik. Mikor a' Kényeret a' Tanitó kezéből elvészed hogy azt meg-egyed; emeld-fel szivedet hogy a' Chriſtuſt hit által megfog-

Sacramẽtum requirit sacrã mentem.

fogjad; és hogy nyavalyálságodat meggyógyitsa, minden ő érdemét magadra szabjad.

Mikor a' Kenyeret rágod, úgy tettesd mint ha a' *Christust a' Kereszt fán néznéd*, és az ő ki mondhatatlan kinnyai által, akkor tenne az Isten igazságának eleget minden bűneidért. Es igyekezzél azon, hogy szintén úgy részesülhess a' lelki kegyelemben, mint szintén a' külső jegyekben. Mert nincs a' *Valóság* távul a' *jegyektül*; a' *Christus* sem jádtzottatt mikor ezt mondgya: *Ez én Testem*; hanem ugyan valóságosképpen *adgya önnön magát* minden *léleknek*, valamelly hit által *Lélek szerint* vészi őtet. Mert miképpen hogy *ugyan azon Vacsora* ez a' miénk azzal mellyet a' Christus maga szolgáltatott-ki: a'képpen ugyan azon Christus is vagyon jelen e' mi *Vacsoránkban* nem valami *Pápistás által állatozás* szerint, * hanem *Sacramentumi részesülés*-ként:

* Christus Urűk ő Testének nem annak jegyének nevezi a' Kenyeret és Bort, mert e' Sacramẽtum, a' jegyzendő lelki kegyelẽnek nem csak jedzésére hanẽ közlésére is rẽdeltetett; és hogy a' jegyek által elméink a' jegyzendő dologra függesztessenek. Ita Euthymius Matt. 19 *Non dixit Dominus; hæc sunt signa corporis mei, sed Hoc est corpus meum. Oportet ergo non ad naturam eorum, quæ proposita sunt, aspicere, sed ad ipsorum virtutem & gratiam. Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, & bibituri illum sangvinem*

gvinem quem fusuri sunt qui me crucifigunt. Sacramentum aliquid vobis commendans; spiritualiter intellectum vivificabit vos. Aug. in Psal. 98. Christus Urunk képében szólván. A' Tanitványok nem ötték a' Christust Test és állat szerint az elsö Szerzésnek idején. Mi is hát kik csak újjiton újjittyuk azt, nem test vagy állat szerint eszszük ötet.

nem az Egbôl való *alá szállás* által, hanem szivednek ô hozzá való fel-*emelése* által, ama' Régiek mondása szerint: *Sursum corda*, sziveiteket fel-emellyétek, mert *az ból a' Test vagyon oda gyûlekeznek a' Saskeselyük*, Matt. 24. 28.

Mikor látod hogy a' Bor a' Kenyértûl kûlón adatik néked, emlekezzél meg hogy a' *Christus Vére* szintén ugy el-vált a' Kereszt-fán az ô Testétûl, a' bûnôknek meg-bocsátásáért: Es hogy ez az Uj *Frigynek pecséti*, mellyet Isten e' végre tött, hogy a' meg-térô *bûnôsôknek, valakik az ô Vére ki-ontásának érdemében hisznek, minden bûnôket meg-bocsássa, mert a*
Matt. 26. v. 28. *Bor a' Christusnak nem ériben való vérének Sacramentuma*, hanem annak mellyet ki-öntött a' *Kereszt-fán*, sokaknak bûnôknek meg-bocsáttatásáért.

Mikor a' Bort iszod elmélkedgyél és el-is

el-is hidgyed, hogy a' Christus Kereszt-fán ki-öntött Vérének érdeme által, minden te bűneid szintén oly *valóságossan meg-bocsáttattak*, mely valóságossan te most a' *Sacramentumbéli* Bort iszod. Ugyan azon ital közben, függeszszed elmélkedésedet a' Christusra abbéli állapottyában mikor a' Kereszt-fán függőt, mint ha *Mária* és *szent János* hellyet, te láttad vólna őtet által lyiggalva: a' te szemeid nézték vólna, az ő Vérének Sz. oldalán való alá folyását amaz halálos sebbűl, mellyet a' Dárda tőn az ő ártatlan Szivén: kivánván azt minek előtte a' földre folyna, testi szájaddal innya, és mindazáltal el-hivén hogy annak semmi haszna (:) nem vólna e' nélkűl a' *Sacramentumi*, *hit* és *lélek* által való itala nélkűl. Mert edgy az hohérok közzűl, oda futamodhatot vólna, és a' *Christus* Vérét a' földrűl fel-ihatta vólna, mindaz által a' hitetlenségben meg-maradott vólna: de a' ki lelki képpen hit által issza azt, az *Sacramentumban*; bizonyossan az vészi bünének bocsánattyát, és az őrők életet.

Minek utánna a' Bort meg-iván, érzed

(:) Hogy ha a' bün bocsánat és az *őrők* élet hozzá köttetet vólna a' Cristus valóságos Vérének testi szájjal való italához; kétség nélkül szent János és Mária módot kerestek vólna annak ivásában, de Sz. János a' fogana tot egésszen az hitnek tulajdonittya, cap. 6.

zed hogy gyomrod melegedik, igyeke
zél azõ hogy érezhessed a' *Sz. Lélek indu*
lattyát-is ßivedben, éltetvén és ôrvẽdez
tetvén Lelkedet, sok bûneidnek, *Ur Jésu*
Christus Vére érdeméért való meg-bo
csátásának bizonyos voltával. E' végr
az Isten, a' *Sacramentumi Vêrrel a' Szen*
Lelket-is italúl adgya minden hû Lélek
nek. *Mindnyájan edgy ital által lôttü*
edgy Lélekké. E' mellet emeld-fel e
médet, a' *Jesus Christus Kereszt-fán* va
állapottya felôl, az Egben, és szemlél
meg lélekben, miképpen *ûl ô most az A*
tya Istennek jobján, esedezvén te érette
miattad ßenvedett halálának *fontban v*
hetetlen érdemének. Sz. Attya elôtt m
togatása által, hogy az ô Igasságát, n
ponként ellene cselekedett bûneidér
csendesithesse.

1 Cor. 12. 13
Rõ. 8. 34.
Heb. 7. 25.
& 9. 24.

A' *Kenyérnek* étele és a' *Bornak* itala
után, légy azon hogy miképpen azok
kûlsô jegyek az emésztô melegség ál
te testeddé lésznek: azonképpen, a' *Hi*
nek és a' *Szent Léleknek* munkálkodás
nak általa, a' Christussal-is edgyé lehe
és a' *Christus*-is te veled; érezhessed *Chri*
stussal kôzôsûlésednek erôsitésének napr
nap-

napra való óregbülését; hogy a' mely lehetetlen, a' *Kenyeret* és a' *Bort* (mellyek már Testeddé váltanak) egymástúl elválasztani, annál-is lehetetlenb leheſſen *Lelkednek a' Chriſtuſtúl*, a'vagy a' *Chriſtusnak* lelkedtûl való el-válása.

Utolſzor emlekezzél-meg arrúl-is hogy miképpen a' *Sacramentumnak* Kenyere, noha ſok búza ſzembûl áll, mind az által ugyan csak *egy Kenyér*, ezenképpen noha ſokan vannak az Hivek, mindazáltal, ugyan csak egy titkos *Test* tésnek melynek *Feje a' Chriſtus*. Annakokáért ſzûkség néked éretned, minden Kereſztyén Felebarátodat mint tennen magadat, és tennen ſaját testednek tagját.

1 Cor. 10. v. 17. *Unus eſt Panis communi notione Sacramenti, non autem neceſſariè unus numero.*

E'kédik a' Szent *Sacramentumoknak* vétele felett való Tiſzteinkrôl, mellyek neveztetének *Elmélkedéſeknek*.

3. *Azokrúl a' Tiſzteinkrûl, mellyeket akkor kelletik végben vinnünk, minekutánna a' Szent Sacramentummal élünk.*

A' melly tiſztûnket az Ur Vacsorájával való élésûnk után kell tennûnk, ne-

veztetik *Cselekedetnek* a'vagy *Magunk gyakorlásának*, mely nélkûl az eleb megírt dolgok semmi vigasztaláſt nékûnk nem ſzerezhetnek.

Ez *cselekedet* két rendbéli tiſzteinkbôl áll: az elsôt a' *Templomban* kell végben vinni; a' máſikat othon, hogy oſztán haza megyûnk. A' mely Tiſztûnk a' *Templumra* néz, az a'vagy magában tartozik *Lelkûnkre*, avagy az egéſz Gyûlekezettel edgyben.

Edgyes Tiſzteid, mellyeket magad Lelkétûl kell cselekedned, hármak: Elôſzôr, arra vigyázz ſzorgalmatoſſan hogy (mivel a' Chriſtus immár benned lakozik, ennekokáért) meg-vendégellyed te-is ôtet ſzivedben, *tiſzta indulatiddal*: Mert a' *Szentséges Szentel ſzent*; Mivel ha amaz *Arimatheabéli* Joſeph midôn *Pilátuſtúl* a' *Chriſtus* teſtét, *el-temetéſnek* okáért meg-kéré, meg-kené azt *drága kenettel*, *tiſzta Gyólcsban* takará, *és új Koporſoban* helyhezteté: mennyivel ſzûkségesb néked *Chriſtuſodat* új *Szivednek* ſzállására fogadnod, és az ô ágyas-házát *Kônyörgéſnek* és *Tiſzta indulatoknak* jó illatú *Temjénével* meg-fûſtôlnôd? Ha Iſten

Sancta non niſi ſanctè & Sanctis

Pſal. 18. 26

Isten Mosestûl meg-kivánà hogy *tiszta Aranyból* csinált *Vederben* tartaná a' *Mannát*, mely a' *Pusztában* harmat gyanánt esik vala a' földre: minémû tiszta szivre kell néked szert tenned ez Menyországból szállott Isteni Mannának tartására? Es miképpen szomorodott szivel jöttél vala-bé mint *Mária és Joseph* hogy a' *Christust* keresnéd a' *Templomban*: igy immár fel-találván ötet, Igéjének és *Sz. Sácramentumának* közepette, meg-láffad hogy Aldozat tétellel és nagy lelki örömmel vigyed ötet házadhoz. Luc. 2. 46

Ha amaz Juhos ember el-veszett Juhát fel-találván, annyira örûlt; menyire örûlhetsz te meg-találván nem el-veszett Juhodat hanem *Idvezitödet*?

Másodszor, *személlyed szerint való Háládatosságodnak Aldozattyával-is*, kell ö néki becsûlhetetlen kegyelmessége, és irgalmasságáért áldoznod; mert miképpen e' Szent cselekedet közönséges Tiszti az Anyaszentegyháznak: azonképpen edgyenként-is minden Keresztyén ember az Anyaszentegyházban ezt meg-cselekedheti; sôt ugyan tartozik-is vélle minden Lélek, hogy ez Luc. 15. 6

kiváltképpen való irgalmaſságáért, nagy örömmel áldozzék Iſtennek *Háláadatoſſágnak áldozattyával.* Mert hogy hamaz három *Bölcsek* annyira örültenek, látván az ő *Csillagát* melly őket ő hozzá vezérlé; és oly áhitatoſſan imádák őtet még mikor csak kiſded állapottal fekünnék-is az Jáſzolban, *Aranyat, Tömjént* és *Mirrhát* ajándékozván néki: menyivel inkáb örülhet a' te Lelked moſtan, hogy látád és el-is vőéd e' *Sacramentumot*, melly Lelkedet ő hozzá vezérli oda az holott ő ül ſzent Attyának jobján a' dicsőſségben? Oda emeld-fel ő hozzá ſzívedet, ott imádgyad őtet, és a' tiſzta Hitnek *Aranyát*, a' meg-öldöklött *ſzívnek Mirrháját*, az *Imádſágnak* és *Háláadáſnak*, ez avagy ehez haſonló *jó illatú Tömjént* vidd-fel és mutaſd-bé ő néki.

Ur Vacsorájának vétele utánvaló Hálá-adás.

Mit adgyak már néked (oh áldott Idvezitőm) mind ez áldomáſidért, mellyekkel lelkemet illy Kegyelmeſſen meg-látogattad? Hogy adhaſſak én tenéked

ked elég hálát azokért, holott csak ki sem tudom mondani azokat. Te engemet szabadosson *oktalan állattá* teremthettél volna, mindazáltal emberré, a' te képedre teremtettél: Holott a' bún által el-vesztettem képedet és én magamat; te mindazáltal helyre állattad én bennem a' te *hasonlatosságodat* Sz. Lelked által, megváltottad az én lelkemet sz;ent véred által, és ki-is osztogatád most an váltságomnak pecsétét és zálogát, tennen magadat adván oh én Idvezitőm, énnékem. Oh mely nagy becsülhetetlen kincsre, és búvón ki-folyó Kegyelemnek kút fejére talál az a' ki meg-nyerhet téged! Soha senki hit által téged addig nem illethet, valamig meg nem gyogyitod őtet. Mert te vagy az Idvességnek szerző oka, minden féle nyavalyáknak orvosága, a' Betegnek Orvossa, az elevenek-

nek és a' fel-támadáſnak az halálból, élete. Kicsiny dologgnak tetſzik-é tenéked, hogy Angyalokat állatſz én környülöttem, hogy ily alá való teremtet állatodra, (mint én vagyok) vigyázzanak; annál inkább hogy az én lelkemben akartál magadnak ſzálláſt ſzerezni, én reám ott vigyázni, ott táplálni, nevelni és az örök életre legeltetni; Hogy ha a' *Prophétának*
1 Reg. 13. 21 *hólt* Teſte, az *hólt embert* edgy illetéſſel meg-elevenitheti, a' *minden Prophétáknak Urának élő teſte az hiveket*, kiknek ſzivekben lakozik? Ha teſtemet fel-akarod a' földnek porából az utólsó napon támaſztani: menyivel inkább meg-elevenited moſtan lelkemet kit lelkeddel meg-ſzenteltél és véreddel meg-moſogatrál? Oh édes Uram! mit kivánhatok immár *többet*, s' te-is mit adhatſz egyebet, mint hogy a' te *Teſtedet eledelül*

Vétes

Véredet italúl adod énnékem; hogy életedet le-tetted én érettem. Oh Uram teviſelted-el a' napnak terhét, és én vészem-fel a' fizetéſt; te ſzenvedtél bűntetéſt, és én nyerem-meg a' kedvezéſt. Te a' te Szűletéſed által Atyámfiává lőttél énnékem; *Halálod* által *Idveſségem*; *Irgalmaſságod* által *iutalmom*; és ſzent *Sácramentumod* által *táplálásom*; Oh Iſtenes eledel, mely által az *Emberek fiai Iſten fiaivá léſznek*. Csudálkoztak ugyan azon minden teremtett állatok, hogy a' teremtő kilencz hólnapig méltóztatott a Szűznek méhében rekeſzkedni, melly mind azonáltal ſzent Lélekkel tellyes lévén, ſokkal fényeſſebb vólt a' Csillagos égnél: De hogy ennyire én hozzám alkalmaztatod magadat, az én ſzivemben akarván lakni, mind őrökké, mellyet te a' *ganaios iſtállónál* tiſztátalanb állapot-

ban találtál; minden Földi és Mennyei teremtett állatidat álmélkodásra indithattya. Mind-az által mivel egyedül csak a' te jó tetszésed és szabados kegyelmes akaratod az, hogy igy bé-szály és benn lakjál az én szivemben: vajha oly tisztán találnád azt, a' mint én kivánnám, néked meg-vendégeléſedre? De kitsoda a' Chriſtus meg-vendégelésére alkalmatos? a' vagy ki nem akar inkább, ha hivatalos-is Máriával lábaidhoz térdepelni, hogy nem mint Aſztalodhoz melléd ülni? Noha nincsen tiſzta szivem benn lakásodra; mind az által a' könyhullató szemek soha meg nem szűnnek, hogy áldott lábaidat moſſam, és az én undok vétkeimet siratsam. És noha én annyi könyvet soha nem hullathatok, hogy elegedendő leheſſen a' te lábaidnak mosására, mindazáltal, elegedendő Vér

dő Vér az Uram, mellyet ki-on-tottál bűnős lelkemnek meg-tisztitására, mellynek bizonyos Czimerének és Zálagának el-vételére engemet-is imé a' tőbb választottid kőzőtt kegyelmessen méltoztattál, bizonyossá tévén engemet a' te szerelmedről, és minden én bűneimnek bocsánattyárúl. Oh Uram, erőssits-meg kedvedet a' te szolgádbá és a' mit Isák monda Jákób felől, mondgyad te-is én felőllem: *Meg-áldottam őtet, annakokáért ő lészen áldott.* Hogy én-is mondhassam tenéked *Dávid-dal*; *Te Uram meg-áldottad az én lelkemet, és te házaddá tötted azt*; Légyen azért áldott mind őrökké. Meg-áldád az *Obed Edom házát és minden háza népét, míg az Urnak Ládája az ő házában marada*: el-hittem kétség nélkűl, hogy engemet-is mind *testestűl lelkestűl* és mindenestűl meg-áldasz, ho-

Gē. 27. 33.
1 Chr. 17. v. 27.
2 Sam. 6. v. 11, 12.

lott

lett immár méltóztartál az én Padlásom alá jöni és az én alázatos hajlékomban lakni örökké. Aldgy-meg-is Uram engemet, hogy minden én bűneim szent Véred által tellyességesſen el-tőrölteſſenek; lelkem iſméreti, Sz. Lelked által meg-szenteltetſsék; elmém Igazságoddal meg-világoſittatſsék; ſzivem törvényed által igazgattatſsék; és akaratom mindenekben áldott ſzent akaratodban és tetſzéſedben nyughatſsék. Aldgy-meg engem minden ajándékiddal, a' mellyek nélkül ſzükölködöm; a' mellyekkel felruháztál, naponként azokat öregbitsed én bennem. Es mivel nem kezeimmel tartoztatlak én tégedet mint Jácób külső képpen küzködvén te veled, hanem belsőképpen én bennem lakván *Hit*

Gen. 32. v. 26. *által; Uram el nem ereſztlek tégedet míg meg nem áldaſz engemet;* és

mig nem adsz énnékem *új nevet*, *új sivet*, *új lelket*, és olly erőt, hogy az Istennek hatalma által *ellene állhassak a' bűnnek és a' Sátánnak*. Kérlek-is Uram tégedet, ne kiványén tűllem mint Jácóbtúl el-menni, mint ha már hajnallanék, és a' te kegyelmed fel-kezdene tetszeni, és virradni; Hanem kérlek szivem szerint az *Emausba* menő Tanitványokkal, Oh édes Jesusom! inkább *maradgy én velem, mert immár bé-estveledik*. Mert a' *kisirteteknek és a' nyomorúságoknak* sőt *az én halálomnak* majd ama' *boszszú étszakáia-is* el-érkezik: Oh áldott Idvezitőm! maradgy én velem azért, ma és mind örökké. Járj én velem, ély én velem, és ne engedgy engem sem az életnek, sem penig az halálnak tetőlled el-szakasztani. Legyek bár beteges magamban, csak lehessek egésséges te benned én Meg-váltásom-

Luc. 24. v. 29.

ban;

ban: és a' te erőd az én erőtelenségemben teſsék-meg. Bár ugyan meg-halni láttaſſam, csak te láttaſsál élni én bennem: hogy igy minden tagaim csak a'te munkáidnak és indulatidnak leheſſenek eſzközei. *Tégy engemet mint egy pecsétet ſzivedre*, és buzgó ſzeretted maradgyon én rajtam, hogy ſenkit te kivülled ne ſzeretheſſek. Es adgyad, Uram, hogy a'miképpen moſtan engemet, ez jó akaratodra méltóztattál, hogy a' te Aſztalodhoz úlnék és részesülnék a' Sz. Sacramentumban kegyelmeſségednek Házában; ezenképpen irgalmaſságodból ennek utánna *dicsőſségednek Országában-is Aſztalodrúl eheſſem és ihaſſam.* Kegyelmeſségedért penig en itt a'maz négy Lelkes állatokkal, és amaz huſzon négy vénekkel *tőnyörületeſségednek ſzéki előtt* arczra le-eſſem, meg-iſmérvén hogy *te*

Cánt. 8. 6

Luc. 22. v. 30.

vagy

vagy a' ki engemet meg-váltottál a' te véreddel, és hogy egyedül csak te tőlled vagyon az ídvesség. Annakokáért oh én Uram és Istenem, néked tulaidonitok én minden dicsiretet, dicsőséget, bölcseséget, hálá-adást, tiszteséget, erőt, hatalmat, és felséget, mind örökkön örökké, Amen. Apoc. 7. 10,11,12.

Mi Atyánk kivagy &c.

Harmadszor mivel a' Christus megáldozta magát éretted: (és valamit tenéki adhatsz többire mind csak semmi) annakokáért egészszen magadat kell élő szent, és Istennek *kellemetes áldozatul* ő néki bé-mutatnod, szolgálván őtet *igazságban* és *szentségben* életednek minden napjaiban. Igy bizonyit *Tertullianus Doctor*, hogy tudni illik az ő idejében a' Keresztyén embert egyéb emberektől, egyedül csak életének *szentsége* és *egyessége* által tudták meg-külömböztetni. Apoc. 5. v. 8,9. Rom. 12. v. 1. Luc. 1. 75

Azokrúl a' Tiszteinkrúl, mellyeket az Ur Vacsorájának vétele után a' Sz. Gyülekezettel egyetemben kell végben vinnünk.

A' Sz.

Mely hihető hogy a' 113. Soltár lehetett.

A' szent *Gyülekezettel egyetemben végezendő tiszteink hármak*: Első a' *közönséges Hálá-adás, az Imádkozás*, és *Soltár* mondás. Így cselekedet a' Christus és az ő Tanitványi. Második az alamisna osztás kinek kinek érteke szerint a' szegényeknek táplálásokra. Ez vala az elődedin való Anyaszentegyháznak szokása, hogy az Ur *Vacsorája után alamisna szedést és szeretetbéli* * *vendégséget* szereznének, a' szegény Keresztyéneknek segitségeknek okáért. Harmadik, az hálá adásnak és dicsiretnek végében menetele után szokott lenni, a' mikor nagy becsedelemmel kinek kinek fel kell állani, és az *Isteni áldást* a' Tanitó szájából szükség el-venni, s' ugy venni, mint ha az Isten önnön maga mondaná azt az Egből rejád. Mert az *ő áldásokkal, áldgya Isten a' népet meg.* Num. 6. v. 23. 27.

1 Cor. 16. 1 Rom. 15. v. 25.

* *Quo copiosores sunt & volunt, pro arbitrio quisq; suo quod visu est contribuit; & quod ita colligitur apud Praepositu deponitur: atq; inde ille opitulatur pupillis & viduis, & qui propter morbum aut aliam aliquam causam egent, &c.* Just. Mar.

E' kédik Templomban végezendő Tiszteinkrül.

A' melly tiszteidet haza menetelednek után kell tenned, azok-is hármak; Elő ször, azt kell szorgalmatossan elzedben ven-

venned, ha a' Chriſtuſt ugyan valóban vöttedé a' *Sacramentumban*. Melynek e'képpen végére mehetz könnyen: mert holott az ő *Teſte valóságos étel*, *Vére valóságos ital*; és hogy olly *tellyes ő kegyelemmel*, hogy valaki ötet *Hit által csak meg-illette-is*, hasznos erőt vött tőle; lehetetlen hogy te-is ha az ő Teſtét, és Vérét vötted, erőt és hatalmat nem vöttél vólna, bűneidnek és minden ocsmánságodnak el-tisztogatására. Mert ha amaz *Vér-folyáſos Aſzszonynak* olly régi *Vérfolyását*, a' Chriſtus öltözetinek csak egy illetéſe-is meg-állathatá: mennyivel inkáb el-áll a' te *bűneidnek vérfolyáſa*, ha igazán ötted és ittad a' *Chriſtuſnak* teſtét és vérét? De ha a' folyás semmiben rajtad nem szűnik, méltán gyanakodhatol hogy a' Chriſtuſt még ſoha vóltaképpen nem illetted.

Lucrum eſt pietatis nomine facere ſuum ptum. Tert. Ap. adv. Cen. cap. 39.

Mar. 5. 29.

Másodszor, mivel immár *meg-békéltél az Iſtennel*, véle való szövetségedet *megujítottad*, és életednek jobbúlására és új életre kötelezted magadat; Ennekokáért kivált-képpen való gondodnak kell arra lenni, hogy a' melly bűnökben e'kődik éltél, ſoha ennek utánna azokat ne

Matth 12. 44, 45.

cselekedgyed: Tudván azt hogy ha a' *tisztátalan* lélek, Lelkedben viszont visszá mehet, minekutánna azt edgyszer *ki sepretted* és *fel-ékesitetted*; sokkal hatharób birodalmat foglal abban, *más hét magánál gonoszszabb ördögökkel* egyetemben: Ugy annyira hogy az ollyan embernek *vége sokkal nyavalyássabb lészen kezdetinél.* Ne légy tehát ollyan mint
2Pet.2.22 az *Eb, ki meg-tér az okádásra*, a'vagy mint a' *mosott Diszné, mely még a' fertőben keveredzik.* Es ne térj viszszá a' gonoszságra mint a' *Vipera*, mely midőn *iszik, mérgét* ki-fújja, és az után meg felszija. Hanem midőn az ördög, a'vagy saját tested, kisirt tégedet, és ugyan kénszerit elébbi bűneidnek cselekedetire; felely a'képpen mint a' *Meny-aszszony az Enekekben: Le-vetettem* (elébbi vesztségemnek) *öltőzetit, hogy venném ismét fel? Meg mostam lábaimat, mi módon keverném viszont-bé?*

Cant.5.3.

Utólszor, ha valaha örömet a' vagy vigasztalást érzettél szivedben a' Sz. *Sacramentumnak* vételéből, tessék-meg kérlek, ismét azon *Sacramentum* vételének *áhitatos kivánságából.* Mert a' *Christus*

Scio Romæ hanc esse consvetudinem, ut fideles semper Christi

ſtus Teſte mivel *vigaſságnak olajával meg kenettetett társai felett*, Pſal. 45.7. Heb. 1.9. azért ſokkal édeſſeb ſzaggal illatozik hogy ne.n mint minden féle drága kenete ez világnak. Melynek *erős ható illattya* minden Lelket el-édeſit, valamely annak édeſségét edgyſzer koſtolta, úgy hogy annak utánna mindenkor csak annak koſtolására vágyódgyék. *A' te drága kenetid jók illatozaſra, annak okáért ſzeretnek téged a' Leánzók*, Can.13. Oh *koſtollyátok-meg* hát, és ottan ottan *nézéllyétek, melly igen jó légyen az Ur*, azt mondgya *Dávid*. Pſa.34.v.9. Maga-is Urunk ezenképpen *parancsol: Ezt cselekedgyétek az én emlekezetemre*; és ezt cselekedvén, mentűl háládatosbnak kell magadat ő hozzá, éretted való haláláért mutatnod: *Mert valamenyiſzer éſzitek ez kenyeret és iſzſzátok e' Pohárt, az Urnak halálát hirdetik miglen el-jö*. És ez-is légyen leg-fő vége mind vételednek s' mind életednek: hogy lehеſs igaz és jó *Keresztyén, jó cselekedetekben buzgó, bűntől meg-tiſztúlt*; *és józanon, igazán s' kegyeſſen élhеſs ez jelen való világon*; hogy kedves lehеſs *Istenednek*; *felebarátodnak*

corpus accipiant. Hie. Apo. ad Jovin.

Quotidie communionem Eucharistiæ non laudo nec reprehendo. Omnibus *Dominicis diebus communicandum ſuadeo & hortor. ſi mens ſine affectu peccandi ſit.* Aug. (vel potius Genadius) l. de Ecc. dog. c. 53.

Tit. 2. 12. 14.

hasznos, és a' magad Lelkének vigasztalhatós.

Ez az Isten dicsöitésének módgya, Eletedben.

Immár következik az a' Kegyesség Gyakorlás;

Mellyben akkor kell kinek kinek magát foglalni, mikor a' betegségnek ideje el-következik, és az Urban való ki-mulásra szolittatik.

MIhelt vészed eszedben hogy valami betegséggel akar Isten tégedet látogatni, elmélkedgyél ottan magadban illyenképpen:

I. *Hogy a' nyomorúság nem a' Porlúl indúl, és az háborúság nem a' földbúl nevekedik, a' mint Elipház* mondgya, *Jób* 4. *v.6.* Edgy betegség sem jú emberre vek
1Sam.6.5. szerencséből (a' mint a' *Philistæusok* vélik vala az ö al-felekben való sülyökrül és az egerekrül) hanem az embereknek
Tren. 3. gonoszságokért. *Az ember a' maga bűnejért szenved*, azt mondgya *Jeremias*
v.39. Minekokáért, miképpen a' Földi Fejedelmek elött kell magát embernek, *Salamon* intése szerint viselni; Ha, ugy-
Ecc. 10.1. mond

mond, *a' Fejedelemnek haragja fel-gerjed ellened, hellyedet el ne hadgyad, mert a ſzeretetség ſok bûnöket le-csendeſit.* Viſeld igy te-is az én tanácsom ſzerint a' minden Fejedelmeknek Fejedelme előtt magadat. Hogy ha az ő, Menynek Földnek igazgató Lelke fel-támad ellened, ne eſsék kétségben a' te ſzived, mert a' megtérés nagy bûnöket le-csendeſit. *Es valaki az ő nyomorúságában, az Iſraelnek Urához Iſténéhez meg-tér, és ötet kereſi, meg-találja.* 2 Chron. 15. v. 4.

2. Záról-bé ajtódat, *és viſgáld-meg Szívedet Agyadban, és minden útaidat probáld-meg.* Viſgállyad ſzorgalmatoſſan mint egy főben járó nagy Vétket, miképpen *Joſue* cselekedék *Acánnal*, mind addig mig fel nem találod. Mert noha Iſten, midőn Fiait ſanyargatni kezdi, néz minden ő bûnökre: mindazonáltal minekutánna haragja fel-gerjed, leg főképpen a' nagyobbik bûnről (melyben *pœnitentia* tartatlanúl éltenek) vészen alkalmatoſságot magának, azoknak ſanyargatáſokra és véllek a' *perben ſzállásra.* Matt. 6. 6. Pſal. 4. 4. Sam. 3. 40. Joſ. 7. 16. &c.

3. Midőn e'képpen minden bûneidet

det meg-viſgálod, burúly-le arczal az Iſtennek Itélő ſzéki előtt mint valami gonoſz tévő, és ſzivednek nagy keſerűségével, vald-meg Iſtenednek minden
Pro.28.13. fel-tudott bűneidet, nevezet ſzerint a' nagyobbakat, mellyekkel őtet leg-inkáb meg-bántottad. Számláld elő azokat minden kőrnyűl álló dolgaival, ugy mint: *Idejével, Hellyével* és *Módgyával* egyetemben, mellyek a' bűnt könnyiteni és nehezitani ſzokták, hogy mentűl tőredelmeſſebb ſzivel jelenheſs-meg ő előtte. Emeld-fel kezedet és iſmérd-meg magadat a' Menynek Földnek *Itélő Birája* előtt, méltónak lenned őrők halálra és kárhozatra, rettenetes bűneidért és tőrvény ſzegéſedért. Es e' képpen bévádolván és meg-itélvén magadat, eſſel az ő kegyelmének Sámolya eleiben; arzal biztatván magadat, hogy valamit so-
Pſa. 99.5. dáſok az *Izrael Királyi*, de az *Izrael Iſte-*
Heb.4.16 *ne* irgalmas Iſten. Kiálts-fel ő hozzá
1Reg.20. *pœnitentia* tartó s' hivő Szivedből az ir-
v.31. galmaſságért és bocsánatért, ſzintén oly ſzived ſzakadva, mint a' meg-*ſententiázett* halálra való Gonoſz tévő ſzokott kiáltozni a' Birákra az irgalmaſságért és enge-

engedelemért; fogadást tévén Teremtő Istenednek, hogy életedet meg-jobbitod, és az ő Lelkének kegyelme veled lévén, soha többé hasonló bűneiddel őtet megnem bántod.

Mind ezeket penig illy formán cselekedheted.

Betegség elődedin mondandó Imádkozás.

OH Igasságos Itélő *Biró*, a' Christusban mindazáltal nékem kegyelmes Atyám, én nyavalyás bűnős Ember, ki most te hozzád (meg-vallom) fájdalmim és betegségem miatt folyamodtam, mint a' *Tékozló Fi* a' szűkség és nagy éhség miatt; Jól ismérem hogy e' betegség és nyavalya, nem valami vak szerencséből hanem a' te Isteni gondviselésedből és rendelésedből esett én rajtam. A' te sulyos kezednek csapása, a' mellyet igazán az én bűneim érdemlettek, *és a' mitúl tartok vala az* Job. 3. 25.

Hab. 3. 2. *esék én raitam.* De jól tudom, *hogy haragodban-is meg-emlekezel irgalmasságodrúl,* mikor meg-gondolom melly sokak és rettenetesek az én bűneim, és mely kevessek és kőnnyek a' te feddésid. Meg-cselekedhetted vólna, hogy valamely szőrnyű hirtelen halállal őltel vólna meg engem, ugy hogy csak *edgy szem-pillantás* sem adattatott vólna énnékem, kegyelmednek és irgalmasságodnak segétségűl való hivására, és a' képpen el-kelletett vólna bűneimbé vesznem, és kárhoznom őrökké; De te Uram, csak olly Atyai dorgálással látogattál engemet, a' minéművel szerelmes fiaidat, kiket leg-inkáb szeretsz, szoktad latogatni, mind intvén engemet ez által, s' mind penig időt engedvén a' meg-térésre, és a' bűn bocsátásnak kegyelméért való *supplikálásra.* Minek okáért, nem

tar-

tartom Uram ez te látogatásodat ugy mint haragnak és gyűlőlségnek jelét, hanem mint bizonyos zálagát és czimerét Atyai kedvednek, szeretetednek és kegyelmességednek. Melly által engemet *magam meg-itélésére* vonszasz, hogy gonosz életemet meg-jobbitsam, és e' rosz meg nem térő Világgal el ne veszszek. A' te Sz. Igéd *téssen* arrúl bizonyságot, *hogy a' kit te szeretsz meg-dorgálod, és meg-ostorozod valakit Fiaddá fogadz. Ha a' dorgálást én el-szenvedem, te mint Fiadnak nékem ajánlod magadat, mert kitsoda olly Fiú mellyet az ő Attya meg nem dorgál? Hogy ha valamely Fiú dorgálás nélkül való (melyben minden Fiak részesek) bizonyára fattyú az, és nem fi; és hogy te az én hasznomért dorgálsz engemet, hogy a' te szentségednek részesse lehessek.* Oh édes Uram! melly jó vagy te természeted szerént,

1Cor, 11. 31

Hebr. 12 v. 6, 7, 8, 10.

hogy olly kegyesſen bánol én velem, az én jó egéſségemnek és jó ſzerencsémnek idején; és most már fel-ingerelvén tégedet ſok féle bűneimmel és hálá-adatlanságommal, illy Atyai és haſznos végre hoztad reám ez betegséget és dorgáláſodat. Meg-vallom Uram, hogy méltán látogattad az
Ezec. 16. v. 49. én Teſtemet, e'nyavalyával: mert már az előtt régen beteg vólt lelkem, és a' ſok jó ſzerencsével, könnyű élettel, békeſséggel és bőségel meg-részegedett; Es most immár csak ſirarom és jajgatom, Uram, az én bűneimet. Oh melly nyavalyás bűnös Ember vagyok én, természetem ſzerint, minden jótúl üres vagyok, és ellenben a' roſz ſzokás miat minden undoksággal tellyes! Oh melly rút vétkeket cselekedtem te ellened! mig vártad az én téréſemet, és a' te áldáſid életemnek jobbitáſára in-

intettének engemet? Mindazáltal oh én kegyelmes Istenem, mivel tulajdonságod az néked, hogy inkább nézz természet szerint való jóságodra, hogy nem mint a' bűnösök érdemére; Kérlek tégedet Fiadért az Úr Jésus Christusért, és az ő idvességes Haláláért, mellyet szenvedett mind azokért valakik ő benne hisznek; *Könyörüly én rajtam, a' te könyörületességednek sokasága szerint: Fordits-el a' te orczádat az én bűneimről, és minden én álnokságimat töröld-el énnékem: Ne vess-el engemet a' te szined elől, és ne fizes énnékem az én érdemem szerint.* Mert ha el-vetsz engem, ki-fogad magához engem? a' vagy ki-lesz az én segitségem, ha te meg-tagadsz engem? Te Uram, az erőteleneknek az Aryáknak kegyelmes Istenének mondatol, és noha az én *bűneim* igē nagyok; mindazáltal a' te irgalmasságod sok-

Pſa. 51. 1. & 11.

Pſal. 25. 7.

Hoſ. 14. 4

sokkal nagyobb: nincs olly sok és nagy bűn mellyet a' te kegyelmességed el nem engedhet, és meg nem bocsáthat. Mosd-el annakokáért az Ur Jésus Christus drágalátos Vérével minden én bűneimet, nevezet szerint mellyekről vallást tők tenéked. De leg-főképpen, oh kegyelmes Ur Isten! Az Ur Jésus Christus érdeméért engedd-meg nékem amaz én rút, undok fertelmességemet, &c. * Mivel édes Jésusom végheteten szerelmedből le-tetted életedet az én váltságomért, midőn én néked ellenséged vólnék: Oh tarts-meg immár vérednek érdemét. Engeszteld-meg mégedgyszer, édes *Közben járó Christusom* Sz. Atyádat: mert noha semmi nincs én bennem, a' mi ő néki tetszenék; mind az által te benned és te éretted meg-békéllik mind azokkal, valakiket te kedvelő

* Itt azt a' bünödet à mel' leg inkáb háborgattya lelked ismé-retit meg nevez; zed.

velszés magadhoz vészesz. Ha azért az a' te áldott akaratod, vedel róllam e' betegséget, és addmeg elébbeni jó egésségemet; Hogy még tovább élvén dicsőithessem a' te nevedet, és ennen magamat a' jövendő őrök bóldogságra inkáb inkáb el-készithessem. Meg-látod Uram melly Keresztyénül és eszesen *meg-vészem ez után áron-is az alkalmatosságot*, mellyet ekédig csak hejában és haszontalanúl mulattamel. Hogy penig leg-könnyebben és *hamaráb* meg-menekedhessem e' nyavalyának fájdálmi alól; vezérly Uram engem Isteni gondviselésedből olly Orvoshoz, rendely olly jó Orvosságot, mely által a' te áldomásodból elébbi egésségemet és jó állapatomat meg-nyerhessem. Es édes Atyám a' miképpen ez betegséget Atyai tetzésedből rám attad, azonképpen

Eph. 5. 16.

pen méltóztaſſad *Szent Lelkedet is ſzivemben* el-bocsátani, ki által ez betegség ſzenteltetsék-meg énrajtam: hogy ez énnékem *Schola* gyanánt lehesſen, melyben nyavalyáſságomnak nagy voltát, és a' te könyörületeſségednek gazdagságát tanúlhaſſam; hogy minden én magamban s' más akar mi teremtett állatban való bizakodáſomnak váléc mondhaſſak; bizhaſſam csak egyedúl te benned, és idveſségemnek minden bizodalmát csak a' te elégséges érdemedben vethesſem. Es mivel Uram, a' mint te jól tudod, igen erőtlen edény vagyok én, teli vagyok gyarlósággal és romlandósággal; természetem ſzerint békételen, baragos akar mi kereſzt és nyavalya alatt: annakokáért, oh Uram! ki minden jó *ajándékoknak adója vagy*, adgy énnékem békével türő ſzenvedő lélek,

Jac. 1. 17.
Job. 3. 17.

ket,

ket, ſzent akaratodnak és jó tet-
zéſednek el-viſelésére; és irgal-
maſságodból ne mérj többet re-
ám, hanem csak a' menyit el-vi-
ſelhetek és ſzenvedhetek. Adgyad
énnékem kegyelmedet, hogy bé- 1Cor. 10.13
kével ſzenvedhesſem, ſzeretettel
és ſzelidséggel vehesſem mind
azokat valakik én látogatnom-
jónek, hálá-adáſſal és jó akarat-
tal fogadhaſſam az ô tanáts adá-
ſokat és vigaſztaláſokat ô tőllök;
és ők-is láthaſsák én bennem a' *bé-*
kesſéges türésnek jó példáját, hal-
haſſanak én tőllem olly bátoritó
tanúságot, melly Kereſztyéni hi-
temnek és valláſomnak erősſé-
gére lehesſen, azok-is a' kiket jó
tetſzéſedből valamikor nyava-
lyákkal és nyomorúságokkal lá-
togatſz, vehesſenek vigaſztaláſt.
Jól tudom én azt Uram, hogy
meg-érdemleném az halált, nem-
is kivánok penig több ideig élni,

ha-

hanem csak addig mig gonoſz é-letemet meg-jobbithatom, és a-zon közben a'te dicsőſségedet kil-lyebb terjeſzthetem. Ha azért ſzerelmes Atyám áldot akaratod, gyogyits-meg iſmét engemet, és adgy énnékem hoſzſzabb életet. Mind az által ha örökké való *De-cretumodban* el-vagyon rendelve, hogy ez betegség által ſzolits ma-gadhoz engemet e'mulandó élet-ből; én a'te ſzent kezeid és áldott tetſzéſed alá ajánlom ennen ma-gamat, *légyen a'te ſzent akaratod*, akar az élet s' akar az halál által.

Pſal.31.5. Egyedül csak arra kérlek tégedet, hogy könyörületeſséged ſzerint bocsáſd-meg minden én bűnei-met, és kéſits-el ſzegény lelkemet hogy az igaz *Hit és fegyhetetlen meg-térés* által kéſzen leheſſen arra az időre, melyben ki-ſzolitod őtet

Pſal.65.2. beteg teſtemből. Oh mennyei

1Reg.8.39 Atyám! *ki a' könyörgéſeknek meg-hall-*

halgatósa vagy, hald-meg ez én kö-nyörgésemet is az egekben, és ez én leg-utolsó szűkségemben hald-meg ez én esedezésemet, nem az én méltóságomért: hanem csak a' te edgy szűlött Fiadnak az Ur Jésus Christusnak én edgyetlen egy közben járómnak érdeméért: a' kinek kedvéért, meg-igérted hog' meg-halgatz minket, és *meg-adod valamellyeket az ő Nevében kérünk tőlled*; Az ő nevében azért, és az ő maga szavaival *bé-summálom* kö-nyörgésemet, ezt mondván:

Mi Atyánk ki vagy &c.

Igy meg-békélvén az Istennel a' Christus által.

LEgelső gondod-is mindgyárt az légyen, hogy *házadat jó rend-ben hadgyad*, a' mint *Esaiás* inti *Ezechiast*; Isa. 38. 1. (ha az előtt nem tőttél) *Testamentumot* tévén. Ha penig az előtt tőttél visgáld-meg azt és erőssitsed-meg az Zenebonának veszekedéseknek el-távoztatásáért bizonyos keresztyén Bi-

zonyságok előtt; hogy ha az Ur Isten el-küld lelkedért, a' te *Teſtámentomod* erős, és változhatatlen lehesſen, és a'képpen pecsételd-meg s' bizd valamely Keresztyén jó akaródra, a' bizonyságok előtt.

II. A' *Teſtámentum* tételben jovaidnak el-osztása felől, kövesſed az *Irás magyarázó Doctoroknak* intéseket, és némely tudós *Törvény tudóknak* tanácsokat. Erre penig addig viſely gondot miglen igen meg nem nehezedel, s' elméd-is meg nem bontakozik, hogy valamiképpen balgatagság, és nem annyira te akaratod mint egyébnek agyokban kobold dolog légyen *Teſtámentumod.*

Sok illetlenségeknek meg-előzésének okáért, csak két dolgot juttatok eſzedben.

1. Ha Isten téged nagy jószággal áldott-meg, jó egéſségednek idején irasd meg *akaratodat:* mely dolog ſem el nem idegeniti tőlled javaidat, ſem penig halálodat hamarább el nem hozza, hanem inkább igen nagy könnyebségére léſzen elmédnek, mivel nagy *elme fáraſztaſtól* ment meg téged, akkor mikoron leg nagyob csendeſséget kivánna ſived. Mert mi-

midőn Házad jó rendben vagyon, sokkal jobb módgyával állathatod *lelkedet-is* jó karban, és útára inkább el-készítheted.

2. Ha Fiaid Leányid vannak, add-ki még életedben részeket, ne lesék halálodat, de az adásban ne te, hanem ők függjenek te tőlled. Mert ha mig élsz mindenedet magadnál tartod, tehát ők majd nem el-annyira néked kőszönik részeket mint az *Halálnak*. Ha penig gyermekid nincsenek, s' azonban az Ur nagy részt bizot rejád e' világi jókban, ha szándékod az hogy javaidat valamelly istenes haszonra hadgyad; ne bizd akar kire ez jó cselekedetnek ki-szolgáltatását, hogy magad sem edgyszer láttad hogy gyakran még a' jó akaród kőzött-is effele jó dologban a' ki-szolgáltató, magának koporitó. Ha azért még életében embernek illy csalárdok sok jó akarói, mentűl inkáb nem bizhatol halálod után hűségekhez. Meg-siratandó proba bizonyittya, menyi sok *hólt embernek Testámentumát*, vagy tellyességesen el-rejtik, vagy el-mocskollyák, avagy penig a' sok per-patvarral semmisé tészik, és el-is fordittyák. Noha az Istennek *Tör-*

Gal. 3. 15. Heb. 9. 17. 2 Cor. 5. 18

Eccl.11.14 Rom2.16 1Cor.4.5. Act.17.31

vénye ſzerint a' Hóltaknak *Teſtámentumokat* nem ſzabad vólna fel-bontani, hanem inkább minden ő ſzándékokat *jó lelki iſméret ßerint*, végben vinni és megtellyeſiteni kellene, mint Iſtennek tekinteti előtt, ki a' fel-támadáſnak napján igaz Bitájok léſzen mind *Hóltaknak Eleveneknek*: Es ha valami kétes a' vagy akadályos ſzók eſnek-is a' *Teſtámentumban*, azt a magyarázni úgy kellene, hogy mind az *Iſten tiſzteſségéhez* s' mind a' *Teſtámentum tevőnek Iſtenes igyekezetihez* mentűl kőzelebb eſnék. De a' boßſzú állás mellyet ez illyetén iſtentelen cselekedet érdemel, ne az *Orßágon*, melyben effęle roſz dolog eſik, hanem a' ſzemélyeken eſsék a' kik ezt cselekeſzik. Es más *Gazdag ember-is* rettenyen-meg, e' *nyavalyás példákat* halván, hogy *ſzivét* pénzéhez * ne *házaſitsa*; mint azok a' kik mind addig ſem akarnak *javokkal jól tenni*, mig a' halál őket edgy máſtúl el nem válaſztya. Meg-gondolván azért mind életednek rővid vóltát, s' mind penig az *egyebeknek* halálod után, *Teſtámentumoddal* való *igaz bánáſoknak*, ez *igaztalan időkben*, *bizontalanságát*; én a' ta-

a Voluntas Teſtatoris magis inſpicienda eſt quã verba. Cũ vir. ſect. ſani. C. de Gid. cum ff. ad Leg. Fal. l. ſi ff ad Treb. l. ubi. ſect. te rogo.

* *Matrimonium inter aurũ & arcam divortium inter animã.* Aug. *Felix quẽ faciunt a-*

ã' tanács hogy (valakit Iſten Gazdagsággal és jó igyekezettel látogatott) maga, éltében légyen maga *Teſtámentumának ki-ſzolgáltatója*; légyen magad ſaját *kezével Teſtámentumodban Sáfárod*, és *gondviſelőd* tulajdon magad feme; hadd előtted, ne hátad meget tündöklőllyék *Lámpáſod*. Tulajdonits dicsőſséget *Iſtenednek*, el-vészed te-is *alkalmatos időben* a' jutalmat, mellyet kegyelemből és irgalmaſság ſzerint igért *jó cſelekedetidnek*.

III. Ekképpen jó rendben állatván *Házadat* és *Lelkedet* (ha napidnak ſzámok még bé nem tóltenek) az Iſten a' vagy meg-könyörűl rajtad és azt mondgya: *Kedvezznéki* (*oh te öldöklő nyavalya*) *hogy meg ne hallyon, találtam engeſztelést néki*: *avagy Atyai gondviſeléséből, oly orvoſságot* parancsol, mely által, az ő Felsége áldomáſa lévén az eſzközön, előbbi jó egéſségedet meg-nyerheted. De meg-láſſad hogy ſe te *magad* ne meny ſem penig máſt ſenkit a' *Nézőkhöz*, *Bűvös Bájoſokhoz*, *Babonáſokhoz*, orvoſságért el ne küldgy; mert az lenne ám az *Izraél Iſtenét* el-hadni, és a' *Belzebubhoz* az *Ekronbéli Iſtenhez* folyamodni, a' ſegit-

liena periculacautum. Gal. 6. 9. Matt. 10. v. 42. Marc. 9. v. 41. Matt. 25. v. 40. Luc. 14 14 & 18. 22. 1Cor. 5. 19 Apoc 14. v. 13.

Job 33. 24

2Reg. 20. 7. & 5. 7. 8, 10. Job. 9. 7.

1Reg.1.2. ségért, a' mint amaz gonosz *Ochoziás*
Lev.20.6 Király cselekedék; azt a' *fogadásodat-is*
Deu.18.10 mellyet a' *Keresztségben* tőttél a' Sz. Há-
2Thes.2. v.10. romságnak, meg-szegnéd. Annak felet-
te, el-hidgyed bizonyossan hogy soha az
ollyan eszközöket az Isten meg nem-
áldgya a' mellyeket meg-átkozot, ha-
nem ha meg-engedi-is hogy a' *Sátán* meg
gyogyitsa *testedet*, de félő hogy el ne
Deu.13.3. kárhoztassa lelkedet. Kisirtetel illyen-
kor, magad meg-ójjad.

IV. Mikor *Orvos Doctorért* el-kül-
desz, meg-lássad hogy a' *Doctorban* re-
ménségeder, Istennél fellyeb ne vesséd,
a' mint a' Király cselekvék, ki felől meg-
vagyon irva, hogy *az ő betegségében nem*
2Chr.16. v.12. *az Urat, hanem az Orvosokat kereste-meg*;
mely dolog neme a' bálványozásnak, és
fel-gerjeszti az Istennek haragját s' az
Orvosságot foganatlanná tészi. Az or-
vossággal tehát mint Isten eszközével
ugy élly. És mivel nem szabad még a'
Isa.1.5,6. rend szerint való ételhez-is könyörgés
Jer.8 22. nélkül fogni, 1*Tim.*4.4,5. menyivel in-
kabb a' rend kivül való Orvossághoz
(melynek minden haszna csak az egy
Isten áldomásából vagyon.) Minek e-
lőtte

lötte azért az orvoſságot hozzád vennéd, Könyörögj ſzíved ſzerint az Ur Iſtennek, hogy adgya foganattyát az orvoſságnak, és mondgyad:

Orvoſság vétel elődedin mondandó ſzép Imádkozás.

OHIrgalmas Atyám! ki a' *Egéſſégnek* és *Betegségnek*, az *Életnek* és az *Halálnak* Ura vagy! *ki meg ölſz és meg-elevenitesz. Ki a' Koporſóra le-vetſz és iſmét fel-hoſſ:* tehozzád járultam mint edgyetlen egy *Orvoshoz*, ki meg-gyógyithatod lelkemet a' bűntűl, teſtemet a' betegségtűl. Nem kivánom ſem az életet, ſem az halált, hanem egyedűl csak ſzent akaratodra bizom magamat. *Mert noha meg kell halnunk és meg-halván ollyanok vagyűnk mint a' viz, mely a' földre ki-öntetik és fel nem ſzedethetik*; mindazáltal kegyelmes gond-viſeléſed (mig ez élet tart) *bizonyos eſzközöket* rendelt, mellyekkel akarod, hogy

1Sam. 2. 6.

2Sam. 14. v. 14.

azokkal illyenek a' te Fiaid, és azoknak szabados vétele után várják áldomásodat az eszközökön, betegségeknek meg-gyogyitásában, és egészségeknek helyére állatásában. En-is mostan Uram, ez én nagy szükségemben el-küldtem, (rendelésed szerint) a' te Szolgádért, (*az Orvosért*) kitül az orvosságot, mint tőlled mutatott *eszközt*, szent Nevedben elvészem. Kérlek annakokáért tégedet, hogy miképpen a' te áldomásod *edgy csomó füge által*, meggyogyitá, az *Ezechiás Király halálos betegségét*: a' Jordán vizében *hétszer való mosódás* által a' *Siriabéli Námán* bél-poklosságát; Edgy kis nyállal egyelétett sárral való kenés által, amaz vakon született embernek vakságát: edgy *kézilletéssel a' Sz. Péter Napának hidegelelését*; és amaz *vér-folyásban fekővő Aszszonyi állatnak*, vér folyását

Es. 38. 21.
2 Reg 5.
Joh. 9 6,7
Matt 8 15.
Matth 9. v. 20.

ruhád prémének illetése által: Ezen-képpen énnékem-is véghetetlen jó voltodból és irgalmasságodból szenteld-meg ez Orvosságot, mutasd olly áldomásodat rajta, hogy (ha a' te szent akaratod és jó tetzésed az) ez nyavalyámat és fájdalmimat el-vehesse, és elébbi jó egésségemet és erőmet helyre állathassa. De ha azoknak az én napimnak száma mellyeket te szent Felséged e' siralom völgyében életemre rendelt, már ki-tölt; és ha e' betegséget kövétségül bocsátottad hozzám, hogy ez halandó életből ki-szolits: *Légyen a' te szent akaratod.* Egyedül csak erre kérlek, hogy öregbitsed az hitet, és a' békességes tűrést én bennem, és ne hadgy soha a' te kegyelmed és irgalmasságod nélkül engemet meg-szűkölködni, hanem az én leg-utolso szükségemben-is légy jelen énnékem Szent Lelkeddel;

hogy őrőmmel és alázatossággal ajánlhassam lelkemet, (saját vérednek árrát) kegyelmes kezeid és óltalmazásod alá. Add-meg ezeket énnékem, édes Atyám, az Ur Jésus Christusért; kinek te veled és a' Sz. Lélekkel adassék minden tisztesség és dicsőség, most és mind őrőkkőn őrőkké, Amen.

Beteg Embernek való Elmélkedések.

MIg a' betegségben vagy, vigasztalásodért e' kevés Elmélkedéseket forgassad elmédben, hogy tudhasd mi végre bocsáttya Isten a' Nyavalyákat az ő Fiaira, tudni illik:

1. Hogy a' sanyargatás által nem csak dorgállya cselekedett bűneinket, * hanem edgyszer s' mind természeti vesetségűnket-is meg-akarja untatni velűnk; és e' képpen jó eleve meg-tartóztatni igyekezik minket több sok bűnben eséstűl, mellyekre egyébként hanyat homlok mennénk. Mint az eszes Atya, ki kisded csecsemőjének gyertyában kapását

* *Deus suos percutit ut emendet.* Hier. Com. in Es. l. 6. *Deus calamitates infligit: nõ exting-*

sát el-ſzenvedi, hogy tanúlná magát a' tűzben eséſtűl óltalmazni. Úgy annyira, hogy az Iſten Fiai Dáviddal mélrán kiálthattyák, Pſal. 119. 71. *Jó nékem úram kogy meg-ſanyargattattam, hogy Parancsolatidhoz ſzabnám magam: mert minek előtte meg-aláztatnám, tévelygek vala, moſtan penig őrizem ſzent Parancsolatidat,* verſ. 67. És, bizonyára (azt mondgya ſzent Pál) *azért látogattatunk Iſtentűl ſanyarusággal, hogy el ne kárhozzunk ez világgal.* Edgy Kertſztben Iſten kettőt keres: a' cselekedett bűnért ſujtoláſt; a' cselekedendő ellen penig meg-előzéſt. Mert noha a' bűnnek őrők bűntetéſe (menyiben azt, az Iſten igazsága kívánnya vala) tőkélleteſſen el-engedtetett a' *Chriſtus áldozattyában*: mindazáltal azzal (magunk valóságos meg-itéléſe nélkűl) a' bűnért való idő ſzeri *ſanyargattatáſok alól* ki nem vétettetűnk; mivel ezek egyedűl csak az Iſtennek ſzerelméből, javunkra ſzármaznak. Ezt vivé *Náthán Prophéta* Iſtentűl *Dávidnak* meg, hogy tudni illik *bűnei meg-bocsáttattak*, mindazáltal a' (ſanyargató) *Fegyver el nem távoznék az ő Házától, és gyermeke-is bizo-*

vere ſed caſtigare nos cupiēs. Baſil. Ser. 3. in Divites.

1Cor. 11. 32

2Sam. 12. v. 10, 13.

bizonyoſſan meg-halna. Mert az Iſten, mint az értelmes Doctor, látván hogy a' Lélek a' bûnben ſzakadás miatt meg-mérgehedett; és tudván hogy a' Teſtnek uralkodáſa, romláſa a' Léleknek ſanyarúságnak keſerû italátadgya bé az övéinek, melly által a' bûnnek ſeprûléje tiſztûl, és a' Lélek meg-vigaſztik meg-tûljobban; a' teſt meg-öldökölletik, s' a' Lélek meg-ſzenteltetik. Oh gyûlöltünk bûn, ki illy ſanyarúan tartatod Iſtennel az ô Fiait, kiket egyébként ô igen ſzeret ! !

Hebr. 12. v. 6, 7, 8.

2. Az Iſten a' ſanyarúsággal, *Fiúvá fogadáſunkat* akarja nékünk meg-pecsételni: *Mert valamely Fiát ô ſzereti megveſzſzôzi.* Es bizonyára *Fattyú az a' ki nem ſanyargattatik.* Sót penig csalhatatlan jegye hogy a' hól Iſten a' bûnt látgya s' nem ſujtollya, ott ô irtózik és lakni nem ſzeret. Ennek okáért mondgya az Irás hogy az Iſten el-ſzenvedte o *Papnak* iſtentelen fiainak *bûnben való jobbulatlan buborékoláſokat, mivel meg-akarja vala ôlni ôket.* Más felôl o iſmét, nincsen az Iſten atyai ſzerelmének és vigyázásának bizonyoſſabb béllyege, mint mi-

o *Ad mala ſervantur non moritura mali.* 1 Sam. 2. 25

o *Nemſi favor nimius, non eſt favor;*

midón az hivek valamelly kereſztviſeléſſel mind annyiſzor ſerkengettetnek, valamenyiſzer vétkeznek. Azért a' ſanyarúság Fiúvá fogadáſunknak nem *Meg-vetetségünknek* bizonyſága. Mivel mentûl tiſztább a' Buza annál tôbb roſtálás eſett rajta; és az Arany-is mennél finumb, annál tôbb probákat látott; a' leg-édesb ſzôlô ſzorongattatik inkáb a' Sajtóban; igy az igazabb kereſztyén ſanyargattatik keſervesben a' Kereſzt hordozásban.

ira ſed ingens. Ad favor in magno ſape dolore latet. Bill. Anthol. Sac.

3. Azért bocsáttya Iſten a' nyomorúságot reánk hogy el-ſzakaſzſza ſivünket e' világnak s' e' világi hivságoknak feléttéb való ſzeretetitôl: és ellenben, mentûl áhitatosban kivántaſſa s'vártaſſa az ôrôk életet velünk. Mert miképpen az Izrael Fiai, ha ſanyarúan nem tartatnak vala *Ægyiptuban*, ſoha a' *Canaán* fôlde felé ki, olly ôrômeſt nem indúltanak vólna: ezenképpen ha ez élet illy ſanyarú és kereſztes nem vólna, ſoha az Iſten Fiai ily ſzivek ſzerint nem áhitoznának az Egre, és nem kivánkoznának illyen igen Menyorſzágban. Mert látunk ſok *Epicurus Diſznait* kiknek ſoha az Eg

Crebris tribulationibus Eccleſiã ſuã Dominus exercet: ne ſi cuncta tẽporalia ſortè proſperè currant, incolatu præſentis exilii delectata minus cœleſtem patriam ſuſpiret. Bed. in Cã

Mundanus affectus præſentia amat, tẽporalia

cumulat, spiritualia negligit; & cum totus se spargit inimis, nihil potest amare de summis. Justi. Patriarch. de Disc. Monast. c. 4. 4. a 2 Cor. 12. v. 2. Phil. 3. 8.

az Eg eßekben sem jutna, csak testi gyönyörűségekben maradhatnának mind végig, és (mivel soha jobb örömben még nem részesültek) melly nehezen mennek-ki ezéletből? Noha a az *Apostol* (ki az mennyei dicsőséget látta) előnkben adgya eléggé, hogy nincsen nagyobb halonlatosság az örök életnek öröme, és e' világnak gyönyörűségi kőzött, mint az leg undokságosb ganéj, és a' leg kivánatosb ßép étek kőzött, avagy mint a' bűdős rakás ganéj, és leg ékesb Agyas-ház kőzött. Minekokáért, miképpen a' jó szoptatós Dajka, keserű ürömmel a' vagy mustárral keni emlőjétmeg, hogy a' Gyermekkel a' esecset inkáb el-hagyathassa: Ezenképpen a' jó Isten, e' világnak gyönyörüségi és szerencséssági kőzzé sanyarúságot egyelit, hogy valamiképpen az övéi (mint ez Nemzetségnek Fiai) el ne felejtsék ötet, és e' mostani rosz világgal felettébb szerelemben ne essenek: s' hogy e' képpen Gazdagságok által kevélyekké; nagy hirek nevekkel fel-fuvaltokottakká; ßabados vóltokkal bujjákká ne legyenek, *s' az Ur szemében meg-kövéredvén port ne rug-*

Ne sancti viri in hac relatione aliquid superbiant quibusdã tentationibus reprimuntur. Euche. in h. Reg.

rugjanak, Deut.32.15. Mert ha az Istennek Fiai edgyaránt szeretnék akkor-is e' Világot, midőn *kegyetlen Mustoha Anya* módgyára bánik véllek; mint szeretnék az ő *buja fajtalanságit*, ha hizelkednék nékik és őket édesgetné mint a' maga kőzősivel cselekeszik? Igy tészi tudniillik keservessé Isten (mint eszes és szerető Atya) ez életnek nyájasságit a' Keresztek által, Fiainak; hogy e' földi állapotban semmi igaz és maradandó vigasságot nem találván magoknak, sohajthassák az őrők életet, mellyben egyedűl álhatatos és őrőkős őrőm találtatik.

4. A' nyavalyák és a' nyomorúságok által Isten az ő Fiait s' a' bennek való ajándékokat mellyekkel őket meg-látogatta, gyakorollya. Tisztogattya és fęnyesgeti hiteket, mint az őtvős cselekeszik Aranyának a' kemenczében *g* hogy azt mentűl szebbé és ragyagóbbá tehesse ősztőnőz ő minket a' serényb buzgóbb Imádkozásra, és azt probállya mennyire való békeséges tűrést szenvedést tanúlunk az idő alatt ez h *Oscholában*. Hasonló tapasztalást kiván *Reménségünk*, *Szeretetünk* és több egyéb Keresztyéni jószá-

1 Petr.1.7.

g *Ut igne purgati & ab admixtione vitiorum carnaliũ defœcati splẽdeant, examinata innocentiæ claritate* Hilar. in Psal. 56.

h *Schola crucis Scola lucis:*

Gubernator in tempestate cognoscitur, in aciemiles probatur; delicata jactatione, cum periculum non est: constictatio in adversis probatio est veritatis. Cyp. ser. 4. de Im.

gos cselekedetünk felöl-is: mellyek ez próbán lévő gyakorlás nélkül, mint az heverő vas, meg-rosdásodnak; a' vagy penig, mint az álló vizek, meg-dögleznek, mellyeknek nincsen folyamattya, avagy egyébként-is *edgy edénből másban nem öntettetnek, kiknek ízi ő bennek meg-marad és szagok el nem változott*, Jer. 48. v. 11. Mentül inkább holott az ember meg-tartya természeti veszetségének rutságát maga kárhozattyára; ki vólna a' ki kerelzt viselések és nyavalyák által-is nem kivánna edgyik állapottyából másikban változni *idvességére*? Mert miképpen a' *le-tapodtatot szeg-fű* nevekedik jobban, és kedvesben-is illatozik; s' az halak-is mentül sossabb vizben laknak, annál édessebbek: ezenképpen azok a' *Lelkek Christusnál leg drágábbak*, a' kik *Keresztekkel* leg inkább sanyargattatnak.

Job. 1. 9, 10.

5. Meg-akarja Isten a' sanyargatásból mutatni e' Világnak, hogy az ő Fiai igazán szeretik és szolgállyák őtet. A' kép-mutatók örömest szolgállyák Istenneket mig őket áldgya s' szerencséssiti, miképpen az ördög mondgya vala Jób felöl

felől hamiſſan; de a' *ſzerencsétlenségben*, midőn Iſten *haragunni* és őket nem kedvelleni láttatik, ki-ſzolgállya (az ő ſzerelmes Fiain kivűl) őtet? annál inkább ki ragaſzkodik el-válhatatlanúl ő hozzá, mikoron (az ő leg *nagyobb buſulásában* és *kedvetlenségében*) láttatik az embert meg-vetni és jó akarattyából ki-rekeſzteni? söt penig mikoron ellenség módgyára az embert *meg-ſebhetni* és *meg-ölni* láttatik; ki kiáltya akkor Jóbbal bizodalmaſſan: *Ha meg-ölſz-is*, Uram, *mindazáltal benned bizom*? Az Iſtennek ſzeretéti és ſzolgálattya, s' az ő irgalmaſságában való bizakodás a' ſanyargatáſnak és nyavalygáſnak idején, *leg-igazabb jegyek az Iſten* fegyhetetlen *Fiainak és Szolgainak*. Job. 13. 15.

6. A' meg-ſzenteltetett nyavalya, kiváltképpen való ſegédgye *igaz meg-térésünknek*, és igaz *térésünk* által, haza, mennyei Atyánkhoz való vonattatáſunknak. *Az ő nyomorúságokban kereſſék engemet ſzorgalmatoſſan*, azt mondgya az Ur *Hoſeáſnál*. *Ægyptus terhe kiáltatá Iſraelt* Iſtenre. Dávidot a' nyomorúság könyörögteté oly buzgován. *Ezechiás* Hoſ. 5. 15. Exod. 3. 7. Pſal. 86. 7. Eſ. 38. 2, 3. Luc. 15. 16 &c.

Királyt zokogtatá-meg; és a' *Tékozló Fiát* a' nyavalyás szükség hozá eszére hogy még edgyszer farban rugott édes Attyának kegyelméhez és irgalmához folyamodnék. Sôt penig az *Evangéliumban* is olvassuk hogy sokakat a' betegség és nyavalya kénszeritett Urunkhoz, kik (ha egésségben és szerencsés állapotban élhettenek vólna mint egyebek) neta-lám szintén viszont mint egyebek megvetették és úrálták vólna Idvezitôjôket, és soha az idvesség es egésségért és kegyelemért fel nem keresték vólna ôtet. Mert miként a' *Noê Bárkája* meńél fellyeb hányattatik vala a' vizôzôntûl, annál kôzelb csik vala az *Eghez*: úgy a' *meg-szentelletett Lélek*, mentûl inkáb gyakoroltatik a' *szenyarúságokkal*, annál kôzelb emelkedik Istenhez. Oh áldott *Kereszt* a' melly a' Bûnôst (szivének térdein) *h* vonsa a' *Krisztushoz* maga nyavalyásságának meg-bévallására, és az ôvéghetetlen Irgalmasságáért való esedezésre. Oh légyen áldott ôrôkké áldott légyen az a' *Christus*, ki soha à hozzá menô Bûnôst meg nem veti, noha mint edgy késkételen mégyen a' *szenyarúság* és *nyavalya* által ô hozzá.

h Deus nõ delectatur pœnis nostris, sed confessione quærit errorin. Alb. in Psa. 4. pœn.

7. A'

7. A' nyomoruság ſzerez bennünk, haſonló nyavalyában és ſzükségben forgó *Felebarátinkon* való *ſzánakozáſt*: melly által az ő nyomorúságokban *edgyütt ſzenvedő társokká* tanúlunk lenni, annyira *ſzánakozván* tudni illik állapotyokon, *mint ha magunk-is edgyütt ſzenvednénk vellek*: Ezokáért akara Urunkis ſzenvedni és *minden dolgokban* mint mi, az edgy bűn kivűl *meg-kiſirtetni*, *hogy könyörületes Fő Papunk lehetne*, és *nyomorúságinknak érzésén meg-indúlhatna*. Mert ſenkinek ſzive máſoknak nyavalyáján úgy meg nem eshetik, mint a' ki már az előtt haſonló nyomorúságban forgott. Innen a' bűnös ember, nyomoruságban bizváſt kiálthattya a' *Chriſtusnak*: Heb. 13, 3. Heb. 4. 15. & 2. 18. & 5. 8. 9.

Non ignare mali, miſeris ſuccurrito Chriſte.

Chriſte ki, ez nyavalyát koſtoltad, jöj ſegedmül.

8. Az Iſten a' mi betegségünket és nyomoruságunkat, eſzközűl és példáúl tartya az Anyaſzentegyházban mind hitűnknek s' tőlle reánk ruházott ajándékinak ki-jelentésére, s' mind penig példánkal a' *gyengébb hitűveknek* meg-

Sinit Deus juſtum incidere in calamitates, ut virtutem quæ in illo latebat, aliis apertam

manifestamque aciat. Damasc. l. 2. de Onh. c. 19

erőssitésekre. Mert a' gyenge Keresztyénnek nagyobb bátoritása nem lehet mint mikor más nagy hitű Keresztyén felebaráttyát kinos betegségben láttya igen békés, és vigasztalásos Lélekkel lenni. Es ez illyetén embernek bátoritó s' áldott ki-mulása, mint edgy fel-fegyverkezteti őtet az halál ellen, és erős bizodalomban tartya a' felől *hogy az Istenes embernek reménsége sokkal drágább dolog hogy nem mint azt a' test és vér eszében vehetné a' vagy ez el-hunyandó szemek megláthatnák e' siralomnak völgyében.* Es ha tudtunkra nem vólna, hogy sokak azok közzűl kiket bizonyossan Isten kedves Fiainak ismérűnk lenni, mi előttűnk már hasonló nyomorúságokban forgottak légyen; a' rajtunk lévő nyavalyának és keresztnek nehézsége, gyakorta kétesekké tehetne minket, ha vagyunké Isten Fiai vagy nem? Ezért mondgya *szent Jakab* hogy *az Isten, Jóbot és a' Prophétákat tőtte légyen nyavalya szenvedésnek és békés tűrésnek példájivá.*

Jac. 5. Rõ. 8. 29. 1 Pet. 4. 14 Heb. 2. 10 Mat. 27. 34 Luc. 24. 42

9. A' Kereszt-viselés által Isten hasonlókká tészen minket az ő Fiának a' *Christusnak ábrázattyához, ki fő meg-szer-*

zője

zője s' mint edgy *Kapitánnya lévén idvességünknek, a' ßenvedések által lön tökélletessé.* Ennekokáért-is szenvede ő elsőben *szégyent*, s'annakutánna *koronáztaték-meg dicsőséggel*: *mérget* kostola előszőr s' az után evék *mézet*: *meg-nevettették* elsőben a' *Sidóknak Királlya* a' Vitézektűl a' *Fő Papnak Udvarában* s' az után kőßőntettették *Dicsőség Királlyának* nevével az Angyaloktúl *Sz. Attyának Országában.* A' mi *mennyei Atyánk természet szerint való Sz. Fiának* valamentűl elővebb képét tapasztallya bennűnk, annál inkább szeret minket, és midőn mi edgy kevés idő alatt az ő *szenvedésének hasonlatosságát* el-visellyűk, *harczolunk*, s' *győzedelmet vészűnk*, meg-koronáztatunk osztán a' *Christus* által, és ő vélle űlűnk az ő Királyi székiben, s' tőlle *drága kővet és Hajnal csillagot* vészűnk, melly minket ragyagtat mint a' *Christust* az ő dicsőségében őrökké.

Favos post mella gustavit. Tert. l. de Crõ. mil. c. 24.

Psal. 24. 7. 2 Tim. 4. v. 7. 8.

Apo. 3. 21 & 2. 17. 28 Phil 3. 21.

10. Utólszor, hogy az istenes kegyes ember a' maga nyavalyásságának látásából, magát meg-ismérje és alázza: az Isten penig dicsőittessék a' meg-szabaditásért mellyel akkor látogat minket mi-

Ideo tentantur Sãcti ut ipsi se agnoscant. Primas. *Esse se magnarũ pie-*

koron ôtet segitségûl hijuk. Mert noha oly tiszta ember soha nem találtatik, kiben Isten, *ha az álnokságot valóban megvisgálándgya*, elegedendô okot nem talál a' bûnért való bûntetésre: mindazáltal az ô nagy irgalmasságából (*) nem mindenkor néz a' bûnre fiainak sanyargattatásokban; hanem néhánykor nevének dicsôsségéér-is bocsáttya reájok a' nyavalyát és a' keresztet. Igy mondá Urunk, Tanitványinak, hogy tudni illik *amaz ember sem nem a' maga sem penig nem Szûléinek vétkemiatt születtetett vakon*; hanem hogy *az Istennek cselekedetti nyilván való lenne abban*, Joh. 9. 3. Igy tudtokra adgya az ôveinek, hogy az ô betegségek mint a' *Lázáré, nem halálos, hanem Isten dicsôsségére* szolgáló *Joh.* 11. v. 4. Oh Istennek ki-mondhatatlan jóvólta ki a' nyavalyákat (mellyek egyébként *szégyen vallásúl* és *lakolásúl* vólnának a' bûnért) rajtunk, maga tiszteletire és dicsôitésére tudgya és akarja fordítani!

Ezek azok az áldott és hasznos *Végek*, mellyekre nézve az Ur Isten betegséget és sanyarúságot bocsát az ô Fiaira: az hon-

rium homo crederet, si nullû unquã earundem virium defectû sentiret. Gr. l. MOr Job. 3. Pſ. 103. 3.

(*) *in his quæ patimur, nullũ contra Deum murmur cordi noſtro ſubrepat, quia ad quid hoc creator noſter operetur, ignoreum eſt.* Greg. ep. 32.

Malum pati, malum non eſt: malũ facere, malum eſt Chryſ. de prod. Jud

honnan nyilván meg-tetſzik; hogy a' nyomorúságok nem Iſten gyűlölésének és nem-is a' meg vettetésnek jelei, hanem inkáb Atyai ſzerelmének bizonyos zálagi az ô Fiain, s' azért ſujtollya ôket ez életben, holott a' *pœnitentia tartóknak* reménségek vagyon a' *bún bocsánat* felôl; hogy nem mint a' jövendô élétre halaſztaná inkább a' bûntetéſt, az hol ſemmi reménség az engedelem felôl nem találtathatik: s' a' bûntetéſnek-is vége ſoha nem léſzen.

Ez vólt oka hogy az *elôdedi Anyaſzentegyházban* * a' Kereſztyének olly áhitatos hálát adtanak az Iſtennek ez életbéli meg-ſujtoltatáſokért. Ezenképpen az Apoſtolok-is igen vigadtanak, *hogy méltóztattanak a' Chriſtuſért való ſzenvedéſre*, Act. 5. 41. *Kereſztyén Sidókis örömmel ſzenvedték jószágoktúl való meg-foſztattatáſokat, tudván hogy az Egben mind jobb s' mind penig maradandóbb kéntsek* vólna nékik, Heb. 10. 34. Erre a' ſzent végre nézve mondgya *az Apoſtolis, hogy noha ſemminémû dorgálás moſtan örvendeteſnek nem látſzik, hanem minden nyavalya ſzomorúságos, mindazáltal vé-*

* *Cum vexamur ac premimur tum maximus gratias agamus indulgentiſſimo Patri, quod corruptelam noſtram non patitur longius procedere, ſed plagis ac verberibus emendat.* Lact. l. 6. c. 23. Heb. 12. v. 11.

gezetre az igazságnak csendes gyümölcsét adgya azokuak, a' kik abban gyakorolták magokat. Könyörögj tehát szived szerint Istennek, hogy miként maga bocsátta reád e' betegséget, azonképpen magais méltóztassék hozzád jóni betegségeddel edgyütt: e' *szentséges haszuos végeknek* meg-tanitása és szivedben való bé-öntése által, mellyeknek okáért tégedet meg-is látogatot moſtan ez betegséggel.

A' betegségből könnyebülés utánna való Sz. Elmélkedések.

(Hogy ha a' nagy Isten az ö végheteilen irgalmasságából meg-halgatta könyörgésedet, és előbbi jó egésségedet viszontag meg-adta, jussanak ezek eszedben:)

I.

HOgy életedet, mint edgy ujjonnan vötted moſtan Istenedtül: Idődet annakokáért az Isteni tiſteletben töltsed ez után, új életet élvén. Hallyanak-meg bűneid betegségeddel de te magad a' kegyelem által élly szent életben.

II. Vakmerőbb abból ennek utánna ne légy hogy egésségedet moſt megnyerted, ne-is játzadozzál magadban azzal hogy moſtan el-kerülhetted a' halál: ha-

hanem inkább azt gondollyad, hogy az Isten (mivel még készületlen vóltál) az ő nagy irgalmasságából meg-halgatván könyörgésedet, még ez edgyszer kedvezett néked, és életedet valamivel hoszszabbá tötte: hogy mint életedet megjobbithassad, mind penig jobban el-készithesled magadat arra az orára, melyben minden haladék nélkül ki-szolitandó tégedet e' világból. Mert ha ez edgy betegséget meg-lábolhattad-is, de a' következendőt, ki tudgya ha lábolhatodé-meg vagy nem.

III. Gondold-meg minémű nagy Számadásra kellet vólna a' *Christus Itélő Széki* eleiben menned, ha e' mostani betegségedben meg-hóltál vólna. Ugy igyekezzél azért immár ez után élni, hogy ha mikor ő Felsége lelkedért hozzád küld, jó lelki ismérettel el-készülhess a' szám-adásra.

IV. Ne vesséd igen messze életednek határát, mert nem tudod ne talám igen közel vagyon. Ily szép intésekkel azért légy eszesb. Mert ha többé már készületlen találnak, kisseb magad mentségelészen, itéleted penig nagyobb,

V. Meg-emlekezzél arrúl, hogy Istenednek fel-fogadtad, hogy ennek-
Eccl. 5. 4. utánna életedet meg jobbitod, és új életben járſz ő előtte. *Fogadáſt tőttél Iſtennek, ne halogaſſad annak meg-adását, mert nem győnyőrkődik a' bolondokban; a' mit azért fogadtz meg-tellyeſitsed.* A' tiſztátalan Lélek ki-űzettetett: oh ne engedd ő-
Mat. 12. 45 tet *más hét magánál ártalmasbakkal* viſſzá térni. Tuddé menyit ohajtozál tőredelmeſségednek fohászkodáſival: ſo-
Joh. 5. 3. 4 kat ſiránkozál a' meg-téréſnek kőnyhullatáſival: meg-moſodtál amaz őt *véres ſebekből* nem valami kőzőnséges *Angyaltúl*, hanem amaz Iſten előtt ſzűntelen *eſedezőtűl, az Iſten orczájának Angyalá-*
Eſ. 63. 9. *túl* ki-folyó *Betheſda* Tavában, mely a'
Joh. 3. v. 1. 2, 3. ſeq. bűnőkért való érdemes boſzſzú álláſſal
2 Pet. 2. 22. háborittatot vala-fel; *Viſſzá ne térj azért az Ebbel okádáſodra*, ſem penig mint a' *mosódot Diſznó* a' sárnak, elébbi bűneidnek és fogyatkozáſidnak *fertőjére*; hog' valamiképpen iſmét *bé-keveredzvén és meg-győzettetvén a' bűnőknek undokságátúl, utólſo állapatod gonoſzb ne légyen az elsőnél.* Azért hadgya Idvezitőnk kétſzer-is, előſzőr amaz 38. eſztendeig be-

tegeſ-

tegeskedő embernek *Joan. 5. 14. Imé ugy mond meg-gyogyúltál, többé ne vétkezzél hogy gonoſzſzabbúl ne légyen dolgod:* Akarván minket tanitani, minémű vefzedelmes dolog légyen, viſzont *ugyan azon búnben* léledzeni. Rejá vigyázz azért utaidra, és az Iſten kegyelméért kőnyörögj, *hogy tudhaſſad a' te napidnak ſzámát és bölcseséggel járhaſs*, miglen a' te napidnak kicsiny ſzáma bé-tellyeſedik. Pſa. 90. 11.

Es az Iſten jelen való kegyelmeſségéért, követvén amaz háládatos Bél-poklost térj viſzſzá az Iſtenhez ezzel avagy ehez haſonló hálá-adáſſal.

Betegségből Gyogyúlás után való Hálá-adás.

OH kegyelmes és irgalmas Atya Iſten! ki Ura vagy a' betegségnek és az egéſségnek; az életnek és a' halálnak; *ki meg-ólſs és meg-eleveniteſz, a' koporſora vetz,* 1Sam. 2. 6

te iſmét fel-költeſz, ki edgyetlen egy meg-tartója vagy a' beſied bitóknak; En te ſzegény méltatlan ſzolgád, meg-tapaſztalván moſtan,

ſtan, ez én beteségemnek fáydalmi által, bűneim miat való nyavalyáſságomnak nehéz vóltát, és kőnőrűleteſségednek bűn-botsátásában jelentetet nagyságát: érvén minémű Atyai ſzánakozáſſal halgatád kőnyőrgéſemet és megis adáde *lébbi erőmet* egéſségemet (térdre eſvén) ama' háládatos Bélpokloſſal, hogy meg-vallyam, hogy egyedűl csak te vagy az én egéſségemnek és gyogyúláſomnak Iſtene, és hogy dicsiretet, és dicsőſséget tulajdonitsak néked, e' nehéz betegségemből való gyógyuláſomért, mivel ily Atyaiképpen ſiralmimat őrőmre, betegségemet egéſségre, halálomat életre fordítád. Az én bűneim megérdemlették ugy vagyon a' bűntetéſt, és te meg-is feddettél engemet. *En azt mondom vala: A' koporſonak kapujára kell mennem, az én eſztendeimnek több részeitől meg-foſz-*

Ezechiás Király hálá-adáſa mikor a' betegség-

foſztatom. *Ezt is mondom vala*, *nem látom az Urat az élőknek földében, és nem látom többé az embert e' világnak lakói között. Az én életem tőllem el-vétetik, és el-távozik én tőllem mint a' Pásztoroknak hailékok. Gondolom vala reggel, hogy mint az Oroſzlan a' képpen meg-rontya Iſten minden tetemimet, reggeltől fogván étſzakáig hogy te meg ölſz engemet. Mint a' Darues Fecske a'képpen rikácsolok vala, nyegek vala mint a' Galamb. Az én ſzemeim fel-emelkednek vala a' magaſságban; de te, hozzám való ſzerelmedből, meg-ſzabaditád az én életemet a' koporſóból: mert hátad megé vetéd minden bűneimet.* Meg-vallom Uram hogy ſoha elégedendő hálát ez jó téteményedért nem adhatok néked. És mivel ſoha ezt nem ſelekedhetem. Oh akar csak bő könny-hullatáſommal, tehetnék *Mária Magdalénával*, ſzivemnek

ből meggyogyula. Bſ. 38. 9, &c.

ſzere-

szeretetirúl és háládatosságárúl bizonyságot! Mit adgyak mit, ez jó téteményedért néked? Bizonyára, a' miképpen betegségemben, a' mikor semmim nem vólna; a' képpen most-is az Ur *Jesus Christust* és az ő érdemét, úgy mint bűneimnek váltságát mutatom bé néked. Imé, Uram, magamat is élő áldozatul viszem-fel előtted, kérvén tégedet hogy Sz. Lelkeddel légy jelen én velem, hogy életemnek hátra maradott részét szentúl élhessem, nagy nevednek dicsiretire és dicsőségére. Oh Uram, bocsáss-meg minden elébbi bolondságomat és háládatlanságomat, hogy jóságod szerint nem szeretetek, akaratod szerint nem szolgáltalak, parancsolatod szerint engedelmes hozzád nem vóltam; és jó téteményid szerint néked hálát nem adtam. Es mivel tudod Uram, hogy *mágamtúl elég*

nem vagyok az jónak még csak meg-gondolására-is, annál inkább cselekedetire, adgyad *Sz. Lelkedet*, hog' a' mely áhitatoſſan ſzolgáltalak betegségemben, jó egéſségemben is a' képpen cselekedhеſſem. Ne hagy engemet ſe ez nagy *irgalmaſſágod*rúl ſoha el-feletkezni, mellyet e' nagy nyavalyából való meg-gyogyittáſomban mutattál; ſem penig a' mely fogadáſokról mellyeket betegségemben tőttem néked. Ezen új Egéſségemmel edgyütt, újjits-meg Urã az igaz Lelket-is bennem, mely engemet a' bűnnek rabságából meg-ſzabaditson, és erőſitse ſziremet, a' *kegyelem*nek ſzolgálatyában. Uráltaſd-meg velem enek-utánna inkább inkább a' ánt, (mely a' te haragodnak és az betegségemnek oka) és hiteet, az én Idveſségemnek Szerző ában az Ur Jeſus Chriſtusbã ne-

vel-

Tit.2.12. vellyed. *Vezérellyen engemet Sz. Lelked oly útban, a' mellyen járiak te elöttéd, és tanitsõ meg-tagadni a' hitetlenséget, és e' világi kivánságokat, hogy mértékletessen, igazán és ßentül éllyek e' jelen-valo világon.* Es mivel életemnek hátra maradott idejecsak igen rövid; *Tanits-meg engem, hogy tudhassam az én napimnak számát, és szabhassam szivemet ahoz a' bölességhez mely az idvességre igazgat. Psal. 90.12.* E' végre tégy buzgóbbá engemet a' *Vallás*ban, hogy nem mint e' kédig vóltam, a' *könyörgés*ben áhitatosbá, *lélek*ben álhatatosbá. Lehessek az után *Evangéliom*odnak szorgalmatosb halgatója és tanulója, *útaim*nak vigyázób meg-tartója; *hivatalom*nak hivebb el-követője, és mindenképpen a' jószágos cselekedetekben inkább inkább bűvölkedgyem. Engedgyed hogy a' *jó szerencsének* örvendetes idején, félhessek

heſſek a' nyomorúságnak ſzomorúságos napjátúl; a' jó egéſségnek idején elmélkedheſſem a' betegségről; a' betegségnek idején elkéſzitheſſem magamat az halálra: és midőn az halál el-közelget, leheſſek kéſzen az itéletre. Légyen egéſz életem kegyelmedért és irgalmaſságodért, hálá-adásban foglalatos. Ezokáért oh Uram, moſt-is ſzivemnek belső réſzéből, ama' ſzáz ezerſzer való ezer, és tiz ſzáz ezer Angyalokkal, a' négy Lelkes állatokkal, ama' huſzon négy vénekkel, és minden mennyei és földi teremtett állatiddal, meg-iſmérem hogy tégedet illet, ki a' Királyi ſzékben ülſz, a' Bárányt a' te Fiadat (Apoc. 5.12.) ki jobb kezed felől ül, és a' Szent Lelket, ki mind kettőtőktúl ſzármazik, tellyes Szent Háromság edgy bizony örök Iſtent, *minden dicsiret, tiſztеſség, dicsőſség és hatalom*, má-

túl fogva mind örökkön örökké
Amen.

Mi Atyánk ki vagy, &c.

Meg haló Beteg Ember Elmélkedési.

(Hogy ha betegséged semmit nem tágit rajtad
hanem mind inkább inkább öregbül;
halálhoz közel vagy, ez három dolog
elmélkedgyél.)

1. Mely igen kegyelmessen bánik Isten
veled. 2. Minémű sok gonoszu
ment-meg tégedet az halál által.
Menyi sok jót hoz fejedre az halál.

1.

A' mi Istenednek veled való irgal
mas bánását illeti; Elöszór, el
mélkedgyél arrúl, hogy Isten e' szomo
rúságot testedre, orvoság gyanánt bo
csátotta, Lelkednek gyogyulásáért, kén
szeritvén tégedet (ki a' bünben igen be
teg vagy) hogy *pœnitentia* tartásod által
Mat. 9. 12. a' *Christushoz*, edgyetlen edgy Orvosod
hoz folyamodgyál, és lelkednek gyo
gyuláft nyerhess.

2. Hogy még a' leg szomorúab nya
valya és kinosb betegség is mellyet
szen

szenvedhetz, csak semmi azokhoz a' kinokhoz és fájdalmakhoz képest mellyeket Idvezitő Jésusod szenvedett éretted; midön *vérrel csepegő veritezésekor*, az Istennek bűneiddel érdemlett *boßßújának a' Pokol kinnyának és az átkozott halálnak* győtrelmit meg-vallotta. Ugy annyira hogy méltán s' igazán veheti ő magára *Jeremiásnak* im ez beszédit: *Tekintsétek-meg és lássátok ha vagyoné ollyan kín mint az enyim melly én rajtam esett, holott keserűséggel illetett az Ur engemet az ő haragjának napján.* Holott tehát az *Istennek Fia* illy sokat szenvedett a' te *váltságodért*, nem szenvedherzé te bűnős ember edgy kis betegséget az ő kedvéért s' kiváltképpen penig magad sok haßnáért.

Luc 22. 44. Psal 88. 7. Is. 53. 4. Psa. 18. 5. Heb. 5. 7. Gal. 3. 13. Thr. 1. 12. *Dum legimus vel audimus quot & quanta ille sine culpa sustinuit, intelligimus nos peccatores omnia debere libenter sustinere.* Theo. ad 5. cap. in Rom.

3. Hogy még leg nehezebb sinlésed-is kissebb és kőnnyebb, hogy nem mint bűneid érdemlenék. Magad itéld-meg lelked isméreti szerint, ha nem nagyobbat és tőbbet érdemlenélé annál a' mit és menyit szenvedtél. Ne zugolódgyál azért, hanem inkább *sok féle gonosz* bűneidet meg-gondolván, azon adgy Istenednek hálát, hogy ennél-is nagyobb ostorát nem bocsátotta rejád. Gondold-

meg csak a' kárhoztakat, melly ôrômest még a' leg-nagyobb gyôtrelmeket-is elszenvednék ha szintén ezer esztendôkig kellene-is, csak reménségek lehetne idvességek és annyi sok esztendôk után kôvetkezendô, ôrôk gyôtrelmekbôl való szabadúlhatások felôl: Es látván melly nagy irgalmasság, hogy inkáb meg nem
Trē.3.22. emésztett, mikor sanyargatott: hogy ne kellene békével ez ô csak ideig tartó dorgálását szenvedned, tudván hogy ennek vége, ôrôk kárhozatodból való ki-szá-
1Cor. 11. v. 32. badúlás.

4. Hogy rajtad ez állapotodban semmi hallatlan dolog nem esik, hanem csak
1 Pet. 5. 9. a' mellyeket immár más felebarátid meg szenvedtenek: kik (mig éltenek Isten *szerelmesi* és *kételkedés nélkúl Szolgai* lévén) mostan már áldott és dicsôsséges Szentek a' *Christussal* az égben; mint *Jób, Dávid, Ezechiás,* &c. Ezek-is ideig mint te mostan hasonló tereh alatt nyegtenek és sohajtottanak, de már minden nyavalyájoktúl és háborgattatásoktúl meg-szabadúltanak. Te-is bizonyára nem sokára (ha békével várod az Ur megkönnyebbitését) meg-menekedel minden

den betegségedtûl és kin-vallâſidrúl: vagy elébbi egéſségednek viſzontagságos vétele által *jóbbal*; a' vagy penig (a' melly ſokkal jobb) a' mennyei nyugodalomra meneteleddel, *Lázárral.*

5. Utolſzor, hogy nem kegyetlen *ellenségednek* kezében adott téged rabságra, hanem (ſzeretelmes Atyád lévén) maga ſajât irgalmas kezeivel dorgáltat tégedet. Mikoron *Dávidnak* válaſztani kellene a' *ſanyarúságok ban*, inkább akara Iſtenének keze által hogy nem egyéb akarmi módon ſanyargattatni: *Haddeſsünk* (ugy mond) *inkább az Urnak kezében*, 2Sam.24 v.14. *mert az ô irgalmaſsági nagyok, és ne eſſem ember kezében.* Ki nem magyarázna akarmi ſanyargatáſt-is jó végre, holott Iſten kezeibôl származik a' nyomorúság, kitûl, jól tudgyuk hogy (*noha edgy nyomorúság ſem láttatik moſtan örvendetesnek*) ſemmi jónál egyéb ſoha nem ſzármazik? Ez dolognak meg-gondoláſa ſzenvedteté-el *Dáviddal* a' *Semei* undok 2Sam.16. v. 9.10. ſzidalmit oly nagy békével: és hogy magát mint edgy ugyan meg-dorgálta más idôbéli békételenségéért: *Meg-kellet* Pſ.39.10. *vélna némúlnom és ſámat fel nem nyitom,*

tudván hogy te cselekedted azt : Jóbbal-is ez feddeté feleségének *goromba szavát :*
Job. 2. 10 *Ugy szollasz*, ugy mond, *mint edgy bolond aszszonyi állat. Mitsodát? el-veszszük a jót az Isten kezéből s' a' nyomorúságot nem?* Es noha az Istennek, bűneinkel érdemlett *haragjának pohára*, olly szörnyű va-
Matt. 26. v. 36. la Idvezitőnknek emberi természetin, hogy buzgó kőnyörgést-is tőn annak ivásának el-mulásáért; mind az által (meg-gondolván hogy Mennyei Attyának kezéből és akarattyából kőszöntetett az ő reája,) szabadossan ráadá magát hogy mind seprejével egyetemben meg-
vers. 42. innája azt. Semmi ugy fel nem fegyverkeztet tégedet békes tűréssel betegségedben, mint hogy tudod s' meg-gondolod mennyei Atyádnak kegyelmes kezeiből származni a' nyomorúságot, ki soha egyébkor nyavalyát reád nem bocsát, hanem csak a' mikor szűkségesnek és használatosnak aránza azt néked.

Második Rendbéli Elmélkedések mellyekben azon tudakozhatol, minémű sok gonosztúl ment-meg tégedet az halál.

1. Az

1. AZ Halál tégedet rothadandó testedtûl ment-meg, mely fogantatott a' testnek bolondságában, a' buja kivánságoknak hivségében, a' bûnnek rutságaban, és az ocsmányságnak vérében szûlettetett: Lelkednek eleven tömlöcze, élö eszköze a' bûnnek, a' bûdös ganéjnak valóságos sákja; mellynek orrából, fileiböl, rajta való apró likaiból és egyéb edgyben és ki-szolgáló menedékiböl származni szokott rutsági, (ha valóban meg-gondolod) sokkal undokabbaknak és utálatossabbaknak tetßenek, hogy nem mint akarmi kûlsö rút seppedék. Ugy annyira hogy holott a' fák és fûvek meg-leveleznek, virágoznak, gyûmölcsöznek és illatoznak; az embernek teste azonban természeti szerint semmit egyebet *serkénél, férgeknél, rothadásnál* és *undok bûdösségnél* nem terem. Az ö *indulati tellyességgel meg-veßtek; és szivének képzési csak gonoßok ßûntelenûl.* Innen vagyon az hogy meg nem elégedhetik az *istentelen* ember semmi hivsággal a' kényes semmi gyönyörûséggel, a' tisztesség kivánó semmi felmagasztaltatással, az illetlenûl visgalko- Psal. 14. 1. Gen. 6. 5.

dó semmi új dologgal, a' buja semmi fertelemmel, a' vér-szopó semmi boßßú állással, a' fősvény semmi nyereséggel, a' részeges semmi itallal, Ujjab újjab ßokások és lakolások találkoznak naponként, naprúl napra új félelmek és nyavalyák támadnak. edgyütt a' *boszszúállás* leseskedik az útban, másutt a' *hivságos dicsőség* zaklatodik; itt a' *kevélység* emel szarvat, amott a' *kedvetlenség* nyomorgat, és ki ki csak azt várja mellyik támad a' másiknak romlására. Edgykor embert a' rágalmazóknak fulákjok mérges *Kigyók* módgyára *mardossák*; máskor ismét, *Daniel Oroszlányihoz* hasonló *ellenséginek nyilvánságos el-nyelésektül* reßket. Ugy annyira hogy még a' Kegyes ember-is soha oly hellyen nem lakhatik, a' holott *Lót* módgyára a' *Sodomabélieknek* undokságokkal nem busittatnék.

2. Az halál mind bűneidben s' mind
Rom 6.7 penig azokkal érdemlett mindennémű nyavalyáidban idvességes véget vétt ugy annyira hogy az halál után *nem lészen tőbbé szomorúság sem kiáltás: bánat-is*
Apo. 21.4 *semmi nem lészen, mert az Isten minden könyhullatásokat ßemeinkrül el-tőről.* Sőt az ha-

az halál által menekedûnk-meg az iſtenteleneknek-is társaságoktúl, és az *Iſten el-véſzi a' veſzedelem előtt az irgalmas és igaz embert.* Igy cselekedet *Joſiás Királlyal*: *Imé én takaritlak tégedet a' te Atyáidhoz és a'te koporſódban békeséggel viſznek tégedet, és meg nem láttyák a' te ſzemeid azt a' nagy veſzedelmet mellyet én ez helyre hozok.* *El-rejti az Iſten edgy keveſé őket a' Koporſóban miglen az ô haragja el-múlik.* Ugy annyira hogy miképpen a' Paradicsom mint edgy *Réhellye* a' *Lélek őrőminek*: azonképpen a' *Koporſo* a' *Teſt nyugodalmának Ki kótő partyának* nevezthetik. Iſ. 57. 1. 2 Reg. 22. v. 20. Iſ. 26. 20.

3. Holott e' bûnös teſt, hitetlen világban él, el-annyira hogy a' nyavalyás Lélek ki nem tekinthet a' ſzemeken ugy hogy meg nem veſzne, ſem penig a' fülök által nem halgatozhatik el-vonattatás nélkûl; nem ſzagolhat az *Orral megſzédületlen*, a' *nyelvel-is* ſemmit *el-ámúlatlan* nem koſtolhat, és a' *kezek* által nem illethet ſemmit *bé-fertezetlen*; és minden érzékenységek, akar mi kiſirtéskor kéſzek *el-árúlni* a' Lelket. Az halál által ſzabadúl a' Lélek ez *árultatáſtúl* Job. 3. 19.

meg, s' ez *rothadandó test-ü* az által *öltözik rothadatlanságot fel és az halandó halhatatlanságot*, 1 Cor. 15. 53. Oh áldott, sokszor áldott légyen az a' halál az Urban, melly minket ily gonosz Világtúl, és ily nagy rabságnak s' veszetségnek testétúl szabadit-meg!

Harmadik rendbéli Elmélkedések azok felől a' kik felől mellyeket a' Halál hoz néked.

I.

AZ Halál a' Kegyes Embernek *Lelkét* a' *Szent Háromsággal közben vetés nélkúl léendő közösülésben* részelteti, az örök bóldogságban és dicsőségben.

2. Altal kőltözteti a' *Lelket* e' *világi nyavalyáságokból*, a' bűnnek *ragadványából* és a' bűnösöknek *társaságokból* az *élő Istennek városában*, a' *mennyei Jerusalemben*, és a' *sok ezer Angyaloknak társaságokban*. *Az első szúlötteknek Gyülekezetekben, kik bé-irattattanak menyben; a' mindeneknek Birájához az Istenhez, és a' tökélletesé lött igazaknak lelkeknek Birájához, és az Uj Testámentumnak Közbenjárójához a' Jésushoz.* Hebr. 12. 22, 23, 24

3. Az

3. Az halál juttattya a' Lelket amaz *örökségnek* és *bóldogságnak* valóságos és tellyes birására, mellyet a' Chriſtus avagy meg-igért néked az ô igéjében, a' vagy meg-ſzerzett éretted ſzent vére által.

Ezek azok a' jók, mellyekre az áldott Halál igazit téged ez élet után. Mitsoda Keresztyén lehetne tehát az, ki iffiú lévén, mentûl hamaréb meg-vénhedni nem kivánna, hogy ez mennyei Paradicsomban való bé-menetelre rendeltetett ideje hová hamaréb el-érkeznék, a' holott *rézen aranyat, hivságodon bóldogságot, el-vetetségeden tiſzteletet, kár-valáſodon örökséget, és halandó* vóltodon *halhatatlan* életet cserélhetnél. A' ki e' bóldogságot naprúl napra mindenek felett nem kivánnya, mindeneknél méltatlanb az ennek el-vételére.

Ha * *Uticai Cato* és *Cleombrotus* (kik mind ketten Pogányok vóltak) olvaſván *Platonak* a' Lélek halhatatlanságárúl irott könyvét, ſzánt ſzándékkal egyik nyakát tôré-meg, máſik maga fegyverében ugrék, hogy mentûl hamarébb azokban az örvendeteſségekben itéletek ſzerint réſzesûlhetnének: Minémû nagy ſzé-

* Plut. in vit. Cat. Cic. Tuſ. q. l. 1. *Vel de præcipitii veniens in Tartara Saxo, Ut qui Socraticum de nece legit opus.* Matt. 25. v. 21.

ſzégyen Kereſztyén embernek (ſokkal nagyságosb úton értvén e' dolgokat az *Iſten könyvéből*) nem akarni víg kedvel ez mennyei örömben menni; Kiváltképpen hogy maga az örömnek Ura hij tégedet oda? Ha azért az Iſtennek valami ſ ereteti, avagy penig magad bóldogságának és idveſségének valami kivánáſa vagyon benned: mikoron, az el-költözéſnek ideje el-közelit azt az idejét és módgyát mondom az halálnak, mellyet Iſten az ö meg-máſolhatatlan *decretumában* el-rendelt még minek elötte ſzülettetnél: add és ajánld *örömeſt s' vigan* Lelkedet Idvezitő *Jéſus Chriſtusodnak* irgalmas kezeiben. Es e' végre ha oſztán a' bóldog ora el-érkezik, mint az *Angyal*, *Manoah* és a' *Feleſége* láttokra az *Oltárrúl az Egbén az áldozatnak Langjában fel-méne*: E'képpen igyekezzél teis; hogy Lelked, környüled álló jó akaróidnak láttokra meheſſen-fel *a' tőredelmes ſzivnek* Oltárárúl Menyorſzágban, ez a' vagy ehez haſonló imádkozásbéli Lelki áldozatnak jó illatú fűſti között.

Jud. 13. v. 19, 20.

A'kor-

Akkorra való Könyörgése a' Beteg embernek, mikoron immár Világhoz fordúlása felől semmi reménség nincsen; midőn tudni illik csak az Istenhez való menetelhez kell a' Betegnek magát kéſziteni.

EN Mennyei ſzent Atyám, *ki minden Teſt Lelkének Iſtene vagy* Num. 16. 22 &27.16
és teremtetted nékünk ez lelkeket, és Jer 38.16.
időt rendeltél miként világra jö- Acto. 17.
vetelünkre, aképpen pállya futá- 25, 26.
ſunkat el-végezvén, ki-menetelünkre-is. Az én napimnak ſzáma 2 Tim. 4.
mellyeket meg-határoztál, im- v. 7.
már ſzintén végben kezd menni: Pſ. 90.12.
és ſzintén arra a' leg utolſó kötéſre jutottam, mellyet te végeztél, *a' én-is által nem hághatok.* Jól tudom Uram, hogy *ha perben ſzállaſz velem, egy teſt-is meg nem igazúlhat előtted.* En penig, mindenek felett, rútabnak és tiſztátalanbnak tetſzem te előtted; mert *nem viaskodtam meg amaʼ jó vitézséget* Job.14.5. & 16. 12. & 21. 21. Pſal.123.8

2Tim. 4, v. 7,

séget vallásom mellet, olly buzgósággal és álhatatossággal, minémůvel kellet vólna: hanem e' világtúl való féltemben és hizelkedésemben, minden bűnre és tévelygésre alkalmatosságot attam: és hogy testemnek kedvét tölthetném, meg-rontottam minden parancsolatidat, *gondolatimban, beszédimben* és *cselekedetimben*, úgy hogy *bűneim annyira el-hatalmaztanak raitam, hogy immár csak fel-nézésre való erőm sincsen, mellyeknek száma felyűl haladta hajam szálainak számát. Ha az én bűnemet meg-tartándod, Uram, hogy maradhassak-meg előtted.* Mert űres vagyok, Uram, minden igaztúl, melly irgalmasságodat érdemelhetné, meg-terheltettem minden álnoksággal, mellyel igazán minden haragodat meg-érdemlem. De oh, édes Uram Istenem! annak a' te Fiadnak kiben hozzám

Psa. 40. 12

Psa. 130. 3.

Dan. 5. 27

békél-

békéltél, érdeméért, szány-meg engem és könyörüly rajtam, kimáſoknál *nagyobb bünös vagyok.* Tőröld-ki emlekezetedből minden bűneimet, és szined elől minden fogyatkozásimat mosd-el a' maz nagy *árrú vérrel,* mellyet *macula* nélkül való Bárányod tiſztuláſomért ki-öntött. Ebben az Hitben élrem, ebben halok-is meg: el-hivén hogy a' Jésus *Chriſtus meg-hólt bűneimért, és igazulásomért fel-támadott.* És mivel elszenvedte ő az halált, és bűneimnek érdemes *büntetésének terhét* elviſelte; Oh szerelmes Atyám! moſt immár, midőn szintén Itélő széked eleiben indúltam, ments-meg az ő kinszenvedéſeért és halálaért, mind azoktúl a' rettenetes büntetéſektúl, valamellyeket bűneim méltán érdemlenének; tellyeſits-meg nékem azt a' te kegyelmes és vigaſztaláſſal tellyes

1 Tim. 1. 15
Ezec. 18. 22

Pſal. 51. 9.

1 Pet. 1. 19.
Joh. 1. 29.

Rom. 4. 25.

1 Cor. 15. v. 3. 4.
1 Pet. 2. 24

igé-

igéretidet, mellyet *Evangéliomod-*
ban tőttél: *Valaki* (ugy mond) *bi-*
Joh.5.24. *szen te benned, örök élete vagyon, és*
a' kárhozatra nem mégyen, hanem
által ment az halálból az életre. E-
Luc.17.5. rősíts-meg oh Uram *Jésus Chri-*
stus, hitemet, hogy idvességemnek
tellyes bizodalmát vethessem e-
gyedűl csak a' te engedelmesé-
gednek és szent Vérednek érde-
mében. Nevellyed, oh áldott Sz.
Lélek, békes türésemet: *ne hadgy*
1Cor.10.13 *fellyebb kisírtetni annál, a' mint el-*
szenvedhetem; és a' mit jó tetsze-
sedből reám mérsz, annak el-vi-
selésére tégy alkalmatossá. Oh
áldott Sz. Háromság, edgy örök
Isten, én Teremtőm, Meg-váltóm
és Meg-szentelőm, adgyad, hogy
a' mint a' kűlső ember én bennem
el-fogyatkozik, azon-képpen a'
belső inkább inkább neveked-
Mat. 25.4 gyék, a' kegyelem és vigasztalás
& 22.11. által. Készítsd-el, édes Idvezitőm,
Apo. 19. lel-

lelkemet, hogy mint az *eszes Szüzek*, igazságodnak és szentségednek *menyekezöi ruhája* rajtam lévén, készen mehessen-ki elődben, *olaj lévén lámpásában.* Jegyezd el ötet magadnak, hogy igy lehessen veled örökkön örökké való szeretetben és társaságban. Feddmeg Uram, a' Sátánt, és üzd meszsze tülem. *Ments-meg lelkemet az Ebeknek hatalmoktúl, tarts-meg engemet az éh Oroszlánnak torkátúl.* Hálákat adok Uram, tenéked minden áldomásidért testiekért és lelkiekért, nevezet szerint penig váltságomért, Fiadnak az Ur Jésus Christusnak halála által: Hálákat adok azért-is, hogy Szent Angyaliddal gyermekségemtül fogván, mind ez jelen való oráig öriztettél engemet: kérlek szerelmes Atyám, parancsoly ö nékik, hogy ezután is reám vigyázzanak, valamig lelkemet ki szolitod; akkor

Apo.19.7
Joh.17.22
Zach.3.2.
Ps.22.20. 21, 22.
Heb.1.14.
Luc.16.22
Matt.8.11.
Luc.13.28

Eph.1.10 Act.15.11. penig vigyék, (mint a' *Lázár* lelkét) az örök dicsőſségben. Engedgyed hogy a' miképpen az én

Pſa.31.6. ki-költözéſemnek ideje közelebb közelebb jű hozzám, azonképpen lelkem-is te hozzád inkább inkább el-közelitheſſen: Es hogy nagy örömmel *ajánlhaſſam ötet ſzent kezeidben*, mint édes Atyámnak, és irgalmas meg-váltómnak

Act.7.59. kezeiben. Abban a' ſzempilantásban penig *vedd te-is kegyelmeſſen hozzád az én lelkemet.* Mellyeket hogy egéſzſzen el-követheſſek, kérlek légy jelen Sz. Lelked által, és a' te kegyelmed maradgyon *mind végig én bennem*, a' te Fiadért a' Jéſus Chriſtusért, énnékem edgyetlen edgy Idvezitőmért. A' kinek nevébe néked tulajdonitom dicsőſségedet, és kedvedből kérem mind ezeket, abban a' kő-nyörgésben melyre ő maga tanitott engemet. *Mi Atyánk &c.* Az

Az Isten Kegyelme Felől való kétségben esés a' vagy kételkedés ellen szolgáló Sz. Elmélkedések.

NYilván vagyon a' sok tapasztalt probákból, hogy az halál előt (mikor az Istennek Fiai leg-erőtlenbek) a' Sátán ugyan meg-kettőzteti az ő erejét; és akkor leg-nehezebb kisirteteket szerez a' Keresztyén ember ellen; Mert jól tudgya hogy ha akkor erőt nem vehet, soha nem vehet; mivel ha most az egyszer, a' Keresztyén embernek lelke az Egben mehet, soha többé nem háborgathattya azt: annakokáért valamentűl inkább lehet ugy néki készűl és az embernek minden bűneit, valamellyeket tellyes életében cselekedet, eleiben igyekezi rakogatni, az Isten itiletinek azokkal a' bűnökkel érdemlett bűntetésivel edgyűt: hogy akképpen kétségben ejtheſſe őtet, melly sokkal nehezebb bűn lenne hogy nem a'mellyeket tellyes életében cselekedett, avagy a' mivel ő vádolhatná. Observatio.

Ha azért a' Sátán lelked ismeretit halálod orájan inkább háborgattya hogy nem mint életedben; Első ostroma a' Sátánnak

I. Vald-meg bűneidet Istenednek; nem csak közönségesképpen, hanem ugyan nevezet szerint-is.

II. Békéllyél-meg azokkal az emberekkel kiket valaha boszszúsággal illettél, ha annyira erőd lehet. Ha valamit valakitűl törvénytelen el-vőttél, visgáld-meg és *Zachæussal* add viszsza, mert addig soha valóságos-képpen Istenhez meg nem térhetz. Az igaz meg-térés nélkül penig soha senki nem idvezűlhet.

Non remittitur peccatum, donec non restituitur ablatum.

Luc. 19.8. Mich. 6. 10, 11.

III. Kérjed az Atya Istentűl az Ur *Jésus Christusért*, a' *kedvezést* és a' *bocsánatot*; Es osztán ez te elmédnek háborusági nem kétségben ejtők, hanem bátoritók; nem bűntetők, hanem gyakorlók lésznek. Azok tésznek néked bizonyságot, hogy te az igaz útban vagy: mert *az az út, melly me[illegible]yországban viszen a' pokol ajtaja mellet*, (mely a' testnek *fájdalmi*, és az elmének kétségi) *mégyen-es* hogy ez te életednek állapottya minden képpen keserű lévén, a' jövendő örök életnek örömi jobbaknak és édesbeknek láttassanak tenéked.

Luc. 13. 3. Act 2. 38. & 8. 22.

Második ostroma a' Sátánnak.

Ha a' Sátán azt veti szemedre hogy nincsen hited, mert nem *érzed azt*; jusson eszedben.

I. Hogy

I. Hogy még az *erősebb hitnek-is* igen *kicsiny érzése vagyon* némelykor, kétségi ellenben nagyok. Te penig a' menyiben utálod affèle kételkedéseket, nem tulajdonittatnak azok vétkûl néked; mert nem egyébûnnen hanem a' testûl vannak, mellyetûl te majd meg-válol: és mikor a' test el-romol, erôtelen belsô embered ki azokat gyûlôli, és az Ur *Jésus Christust* szereti, meg-tartatik. A' Keresztyén embernek lelki harcza. Matt. 14. 31.

II. Hogy a' leg kissebb hit-is (bár ne légyen egy *Mustár magotskánál* nagyob) elég annak a' léleknek idvezitésére, mely a' *Christust* szereti és hiszen ô benne. Mat. 17. 20

III. Hogy az Istennek Fiai, kik az ô Felsége kegyelmessségének érzését kivánnyák, ei-vészik, kivánságokat, mikor az Isten láttya, hogy az nékik javokra szolgállyon. Mert meg igérte hogy valakik szomjúhoznak, *életnek vizét* ád azoknak. Igen illendô példa erre, f. *Glover*, a' *Christusnak* szent Mattyra kinek soha nem lön addig semmi bátorító érzése, valamig a' bûntetô helyre jutván, a' *Nyársat* meg nem látá; Akkor ostán hirtelen fel-kiáltván órômében kezét összve csapá baráti elôtt, és igy szólla: Matt. 10. v. 24. Apo. 2. 6. Bs. 58. 1. Joh. 7. 37. f Fox Act Monum. Fol. 1555. az utolsó nyomtatás.

Pſ.27.14. *Oh el-jöt* (ugy mond) *el-jöt*: értvén az *Hitnek* és a' Sz. Léleknek örvendetes érzését. *Várjad azért az Urat, és légy erös, és meg-erösíti a' te ſzivedet.*

Harmadikoſztoma a' Sátánnak. *Ha a' Sátán erőſſen hánnya, veti bűneidnek nagyságát, ſokságát és rettenetes voltát*; elmélkedgyél ezekről.

Lelki harcz. I. Hogy csak az igaz meg-térés meglégyen, ſzintén olly könyü Iſtennek a'
1 Tim. 1. v. 15. leg nagyobb bűnöket-is meg-bocsátani, mint ſzintén a' leg-kiſſebbiket; és hogy ugy meg-is bocsáttya a' ſokakat mint az edgyet. Az ő irgalmaſsága-is inkább kitetſzik, a' nagy bűnöknek, hogy nem a
Rom. 5. 20. kicsinyeknek meg-engedéſében: a' mint ezt a' *Manaſſe, Magdaléna, Péter, Pál, &c.* példájok nyilván murattyák: *és a' hol meg-nevekedik a' bűn, a' kegyelem ott ſokkal inkább bővölködik.*

Mat.11.18 II. Hogy az Iſten ſoha ſenkit addig magától el nem vetett miglen az embör ötet elsőben tellyeſségeſſen el nem hagyta, a' mint ezt a' *Cain, Saul, Achitophel, Ahazia, Judás, &c.* példái bizonyittyák.

III. Hogy az Iſten hij *mindeneket*, még azokat-is a' kik *felette igen meg-vannak*

naka' bünnel terheltetve, és soha meg nem vonta az ô irgalmasságát egy bünös embertül-is a' ki valaha *pœnitentia* tartó ßivel lélekkel könyörgöt ô Felségének. Bizonyság erre, az egész *Evangélium Historiája*: El-jövének a' *Christushoz* minden féle betegek, *vakok, sánták, bénnák, bél-poklosok, gutta ütöttek, víz korságosok, vér-folyásosok, ördöngössek, &c.* de csak egy-is azok közzül, valamellyik az ô irgalmasságát és segedelmét kiváná, hijában nem járt; Ha könyörületességet kértek, könyörületelséget nyertek; akar minémü nagy bünök és nehéz nyavalyájok vólt. Sőt még a' ki nem kérte-is, annak-is nyujtotta ô az ô könyörületességét (csak magátúl indúlván könyörületességre mint amaz *Samariabéli* Aßszonyi-állatnak; amaz *Náimi* Özvegynek; és amaz *Bethesda* tava mellet sok esztendöktül fogva, feküvö Beteg embernek. Hogy ha illy örömest nyujtotta ô az ô irgalmasságát még a' kik nem kérték-is; és *meg-találtatott azoktúl*, (a' mint a' Prophéta szól) *a' kik nem keresték ötet*: meg-tagadná-é az ô könyörületességét te tölled ki illyen szorgalmatos-

Joh. 4.
Luc. 7. 13.
Joh. 5. 4. 5
Es. 65. 1.
Rom 10. v. 20.

ſan ſok kônyhullatáſſal kônyörögſz azért; és mint ama' ſzegény *Publicánus* illy *ſzíved ſzerint zörgetſz*, *pœnitentiás kezeddel*, *romladozott tőredezett ſzíveden*! Nevezet ſzerint, holott a' te *Atyádnak* Joh. 14. 14 az Ur *Jeſus Chriſtusnak* nevében és kőrben járúla által imádkozol, a' kiért megígérte, *hogy valamit* kérűnk meg-adgya. Noha a' *Ninivébélieknek* nagy bűnök annyira fel-ingerlették vala az Urat; hogy immár *ſententiát is* mondot vala ő ellenek; de mihelt *pœnitentiát* tartának, mindgyárt el-változtatá az el-ſzánt gonoſzt, és meg-engede nékiek: Mennyivel inkább hogy ha te-is meg-térſz, tenéked-is meg-enged, annál inkább hogy még ki nem mondotta a' *ſententiát* ellened? *Caint* (ki őttsét meg-ölé) békeſséggel onſzolá: *Ha jól cselekeſzel*, (úgy mond) *avagy nem léſzeſzé kedves*? Mint ha mondaná, hogy ha irigységedet és gonoſzságodat el-hagyod, és a' tőredelmes ſzívnek óltárárúl téſzeſz áldozatot énnékem, mind áldozatod s' mind penig magad kedves léſzeſz. Haſonlatos képpen *Judáſt-is* (a' ki rútúl el-árúla őtet) ez ſzeretetnek édes nevezetivel nevezvén:

Novit Dominus me tare ſententiam, ſi tu noveris, & emendare vitam. Aug. in Pſal. 50.

Gen. 4. 6.

Matt. 26. v. 50.

vén: *Barátom*, (úgy mond:) mely igét ha csak ugy vőtt vólna-is *Judás* a' *Christusnak* szájából, a' mint *Benhadad* Király az Atyafinak vevezetit *Acháb* szájából, kétség nélkül kónyörületesbnek találta volna *Judás* az *Izraelnek* Istenét, hogy nem mint *Benhadad az Izraelnek Királyát*. De *Cain* sokkal nagyobb kedvetlenségre inditotta az Istent azzal hogy az ő irgalmasága felől kétségben esett, hogy nem mint hogy őttsét mególte; *Judás-is* hogy magát *fel akasztá*, hogy nem mint hogy *Mesterét el-árúlá*. Mert azzal ők sokkal nagyobbaknak itélték *az halandó embernek bűneit*, *az halhatatlan Istennek irgalmásságánál*. Hol ort a' *Christus vérének* csak a' leg kisebbik csöpje-is sokkal érdemesb az Istē kegyelmének idvességedre való meg-nyerésére, hogy nem mint minden bűneid (valamellyeket tellyes életedben cselekedtél) az Isten haragjának *kárhozatodra* való fel-ingerlésére.

1 Reg. 20. v. 31.

Judam non tam scelus quā desperatio fecit pœnitus interire Aug. de uti pœ *Scleratior omnibo ô Juda extitisti quē non pœnitentia duxit ad Dominum, sed desperatio traxit ad laqueum Leo*

Hogy ha a' Sátán azt hárittya előbben, hogy ezek az Isten kegyelme felől mind igazak, csak hogy az nem tartozik te reád,

Negyedik ostroma a' Sátánnak.

mert a' te bûneid sokkal nagyobbak hogy nem mint egyéb embereké, mint a' melyeket sz.ánt-szándékból, sokesztendôktûl fogva cselekedtél Isten és lelked ismêreti ellen, és a' minémûveket mások soha nem cselekedtek. Annakokáért ha az Isten másoknak meg-kegyelmezett-is de te néked soha meg nem kegyelmez; jussön eszedben.

Lelki harcz. I. Hogy sokak (a' kik már mostan az égben meg-dicsôittetet Szentei az Istennek) hasonlóképpen vétkeztenek mikor e' földön éltek, szintén mint te oly nagy, avagy nagyob bûnöket cselekedtenek, és edgyszer s' mind szintén olly sokáig mint te, avagy még annál-is tób ideig (a' meg-térés elôtt) éltenek a' bûnökben: Annak-okáért a' miképpen hogy minden ô bûnök, és azokban élések nem tartoztathatták-meg az Istennek kegyelmét, hogy ô Felsége ô nékik minden bûnöket meg-bocsátaná és kegyelmében venné, mihelt meg-tértenek: Szintén ugy a' te bûneid és azokban éléled-is nem álhatnak az Isten ellen, hogy kegyelmes ne lenne hozzád *mihelt meg-térsz*, sôt azoknak mindeniknek példája, mint edgy zálag bizonyság be-

lyés

lyén vagyon tenéked, hogy téréſedet látván, ugyan azont cselekeſzi te veled-is, a' mint azokkal. Mert miképpen hogy a' leg kiſſebb bûn az Iſten igazsága előtt, meg-térés nélkûl kárhozatos; azonképpen a' leg nagyobb bûn az ô könyörûleteſségére nézvén meg-bocsáthatandó. A' te leg nagyobb, és megrögzötteb vétkeid, ugyan csak emberi vétkek; de az ô irgalmaſságának csak kiſſebbik réſze-is Iſten irgalmaſsága. A' te ſok bûneidet mivel magad tudod, azért kételkedel ha bocsáttatnaké-meg a' vagy nem; jól reá vigyázz, e' kétséges vételkedéſre az iſten maga felel-meg. Sokak az *Eſaias* idejében azt itélték (mint te-is moſt) mivel olly ſokáig éltenek a' bûnökben, hogy az Iſten kegyelméhez és könyörûleteſségéhez való meg-téréſeknek kéréſe immár késô-is vólna. De az Iſten meg-felel nékik *Eſaiáſnak* 55. réſzében a' hatodik versben; *kereſſétek* (ugy mond) *az Urat mig meg találtathatik, hijátok ötet ſegitségûl mert közel vagyon.* Mint ha mondaná, *mig életek fen vagyon*, és mig az én *Igém hirdettetik*, közel vagyok mind azokhoz valakik

1 Tim. 1. 16

Eſa. 55. 6.

lakik keresnek engem, és meg-találtatom ő tőllök; Az Nép viszont igy szól: De Uram, mi igen nehéz bűnöket cselekedtünk, annakokáért nem merjük Nevedet segitségül hini, és szentségedhez közel járúlni. Erre-is az Ur megfelel, az hetedik versben. *Hadgya-el*, (ugy mond) *a' gonosz ember az ő útát, és az álnok férfiú az ő gondolatit; és térjen az Urhoz, és könyörűlők rajta, mert hajlandó vagyok a' meg-bocsátásra.* De mi azt gondollyuk (e'képpen szól viszontag a' nép) hogy ha a' mi bűneink csak rend szerint való bünök volnának, és a' könyörületességnek igireti mi reánk-is reánk tartoznék; de mivel a' mi bűneink ily nagyok, ily régiek, igen félünk hogy midőn az Isten tekinteti eleiben mennénk ki-üzettetnénk. Erre-is meg-felel az Isten, a' nyolczadik és kilenczedik versben: *Az én gondolatim*, ugy mond, *nem ollyanok mint a' ti gondolatitok; sem az én útaim nem ollyanok mint a' ti útaitok. Mert mely igen távoly az Eg a' Földtől, oly igen távúl vannak az én utaim a' ti utaitoktúl, és az én gondolatim a' ti gondolatitoktúl.* Ha annakokáért te olly nagy

bűnös

bűnös ember vólnál-is a' minémüvek az egéß világon lévő bűnös emberek, mind az által cselekedd azt a' mit az Isten parancsol, *Térj-meg és hidgy*, az Ur *Jésus* Act.20.21 Christusnak vére, mely az Isten vére, *meg-tiſztit tégedet minden bűneidből.*

II. Hogy miképpen az Isten őrők időknek előtte meg-látta mind azokat a' bűnöket, valamellyeket ez világ cselekedendő vala, mindazonáltal meg nem tartóztathaták az Istent e' *világnak ſzeretetitől, ugy hogy edgyetlen edgy ſzülőtt fiát* Joh.3.16. *adná, hogy minden valaki hinne ő benne, el ne veſzne, hanem örők életet venne*; sokkal inkább a' te bűneid (holot csak legkiſſebbik réſze e' világ bűnének) nem álhatnak az Isten ellen hogy a' te lelkedet ne ſeretné, és meg ne bocsátaná bűneidet, ha meg-térſz és hiſzeſz. 1Joh.1.7.

III. Hogy ha ő Felsége annyira ſzeretett tégedet, (midőn ő néki ellensége Rom.5.10 vólnál) hogy oly drága árt, ugy mint az ő ſzivének drágalátos vérét fizette érretted; hogy ne lenne most immár kegyelmes tenéked, minek utánna megváltott tégedet, és edgy kegyes tekintetivel meg-gyogyithat; ne nézz azért

bűne-

bûneidnek *nagyságára*, hanem az ô irgalmasságának véghetetlen voltára, mely oly nagy, hogy ha minden bûneidet *ôssze* hordanád, és azokhoz a' *Cain* és *Judás* bûneit hozzá adnád-is, sôt a' meg-vetetteknek minden bûnöket ahoz számlálnád-is, (mellyek kétség nélkûl megszámlálhatatlanok lennének) mindazonáltal ha az Isten véghetetlen könyörûletességével edgyben vetnéd ôket, csak olyanoknak tetszenének, mint egy kis Halom edgy *nagy* hegy mellet. A' leg nehe-
Gen.19.13 zebb bûnnek-is kiáltását nem olvassuk hogy fellyebb érne az égnél, mint a'
Psal.102.5 *Sodoma bûneinek* kiáltása; de az *Isten irgalmassága* (azt mondgya Dávid) *az Egeknek felette fel-magasztaltatott*; és ekképpen minden mi bûneinket *fellyûl haladgya*. Minekokáért csak *térj meg*: ne kételkedgyél semmit a' *meg-bocsátásról*.

Ötödik Ostroma a' Sátánnak.

Ha a' Sátán azt veti elôdben, hogy te sokszor kötelezted magadat a' meg-térésre, és ideig jelét-is mutattad annak; de ismég ugyan azon bûnökben léledzettél, és ottan ottan azt cselekedvén, szin mutató pœnitentia tartásoddal csak meg-játszottad

tattad az Istent. Annak okáért az Isten is meg-vonta most an tőled az ő kegyelmét és szerelmét meg-változtatta.

I. Hogy noha igaz az (mely bizonyára igen rettenetes dolog) mindazon által nem elég kétségben esésedre; mivel ez, *közönséges fogyatkozás az Isten fiaiban ez életben*, kik gyakorta fogadást tésznek némelly bűnök ellen, de mihelt eszekken vészik, hogy erőtelenek a' bétöltésre, ismét tel-fogadgyák, hogy többször ollyan dolgot nem fogadnak. Kiknek fogadások meg-mutattyák a' lelki embereknek jó kivánságit; meg-szegések penig bűnös testeknek erőtlenségét. Az Úr Jésus Christus jó eleve meg-látván erre a' bűnre való hajlandóságunkat, annakokáért tanitott minket naponként e'képpen könyörögni: *Mi Atyánk, &c. Enged-meg a' mi adósságinkat.* Annak felette miért parancsolta vólna azt-is néked (ki csak bűnös ember vagy) *hogy a' te Atyád fiának, ha egy nap hétszer vétkezik-ü ellened, és mind a' hétszer te hozzád térend ezt mondván: meg-bántam cselekedetimet, meg-bocsáss néki*: hanem hogy bizonyossá tégyen tégedet, hogy ő (kö-

A' harcz.

Emlekezem én rejá (azt módgya Luth.) hog' Staupitius gyakorta szokta vólt énnekem módani, ego plusquã millies Deo vovi &c. én ezerszernél többször fogattam-fel az Istennek hog' meg-jobbitom életemet, de soha bé nẽ tö-

ő (kőnyőrületeſségnek és irgalmaſság-nak Iſtene lévén) meg-akarja néked *hetven hétſzer* naponként való *hét-féle* fogyatkozáſidat, mellyekkel őtet meg-bántottad, bocsátani, csak igazán meg-térj ő hozzá: *Az Izrael népe az ércz Kigyóra* való edgy tekintés által (noha már ſzemekben-is meg fogyatkoztanak vala) meg-gyogyúlnak vala, valamenyi-ſzer őket a' *tűzes Kigyók* a' puſztában meg-mardoſsák vala; elődben akarván néked adni, hogy te-is a' meg-téréſnek kőnyhullatásában, a' Chriſtusban való hit által meg-gyogyúlſz, valamenyiſzer bűneidnek mérges *Kigyói* halálra mar-doſnak tégedet;

II. Hogy a' te idveſséged nem enge-delmeſségednek *álhatatos vóltán*, hanem az Iſten Frigy kőtésének *bomolhatatlan-ságán fundáltatott*; Noha te a' te réſzed-ről által hágtad, és meg-ſzegted a' Frigy kőtéſt, mindazonáltal az Iſten réſzéről éppen vagyon; minek-okáért csak a' meg-térés kivántatik: mert nincs az I-ſtennél *el-változás*, *és az álhatatlanság-nak ſemmi ſzine* ő nála nem találtatik. *Fel-nyitotta* néked az idveſségnek ajtaját és vál-

tölthettē: Ennek u-tánna ſo-ha affęle fogadáſt nem fo-gadok. mert jól tudom, hog' meg nem tart-hatom. Ha a'nak-okáért az Iſten az Ur Jéſus Chriſtuſ-ért rajtā nem kö-nyörül, és nem en-gedénné-kē è nya-valyás é-letből bó dog ki-muláſt, minden én foga-dáſim és jó cſele-kedetim, csak ſem-

és *változhatatlan végezésében* meg-erősítette azt: a' kúltsot a' bé-menésre, mely a' meg-térés és az Hit te kezedben adta, ha azért ez nállad vagyon, bizonyossan el-hiheted hogy idveſséged bizonyos és meg-változhatatlan. Mert *a' kit az Isten szeret mind végig szereti, és hogy az ő szeretetit a' térőkre és hivőkre araſztya, soha meg nem bánnya.*

mire kellők léſznek. Illyen az Istennek még a' leg-kiſſebb fiainak-is állapattjok ez életbe Lege Luther. ſub Epiſt. Gal. c. 5. Matt. 18, 21, 22. Num. 21. 9.

Poſt lachrymas gemitusve graves clementia Chriſti, Confeſtim eſt oculos ante lotando tuos. Jac. 1. 17. Rom. 8. 28. & 11. 29. B' kulcsal nyitotta-meg Sz. Péter az eget mind magának's mind a' több Apoſtoloknak, a' több Keresztyénekkel egyetemben, Luc. 24.

Utolſzor, *Ha a' Sátán azt akarja veled el-hiteini, hogy mivel régtúl fogva mind csak kétes elmével vagy; annakokáért jobb ha kétségben eſel, holott bűneid-is mind nevekednek és a' büntetés közelebb közelebb jő hozzád*, igy elmélkedgyél: Hogy csak edgy bűnnek-is (ám akár melly nagy légyen) nem kell a' Keresztyén embernek okúl lenni a' kétségben eſére, holott az *Isten irgalmaſsága* ennyi ſok ezerni grádicsal nagyobb, és hogy minden hivő és *pœnitentia* tartó ember-

Hatodik Oſtroma a Sátánnak.

Joh. 13. 1. Rom. 11. v. 20. Rom. 8. v. 35.

nek készen vagyon a' bocsánat, melly dolog az Istennek mind Igéjével s' mind penig Eskűvésével, meg-erőssittetett; *Hogy ez két változhatatlan dolog által mellyekben lehetetlen hogy az Isten hazudgyon erős vigasztalásunk lenne nékűnk.* Az ige ez: *Valamely orában* akar mellyik *bűnős ember, az ő* akar minémű *bűneiből meg-térend,* (mert mind az idő mind a' bűn és a' bűnős határozatlanúl nevezetnek) az ő *szive szerint, semmi gonosságárúl mellyeket cselekedet, az Isten meg nem emlekezik.* Ha penig az Ige nem elég, (melly felől Isten a' kételkedést meg-tiltotta) ihon az *Eskűvés-is: Elek én,* azt mondgya az Ur Isten, *nem akarom az hitetlennek halálát, hanem hogy ki-térjen az ő útárúl és éllyen.* Mint ha mondaná: nem hisztek az én Igémnek? Eskűszőm életemre, hogy én nem győnyőrkődőm a' bűnősnek bűnéjért való kárhozattyában, hanem inkább idvességében, csak *pœnitentiát* tartson és megtérjen; Melynek visgálása kénszeritette *Tertuliant* ekképpen fel-kiáltani: *Oh mi böldog emberek midőn meg-eskűszik nékűnk az Isten hogy nem akarja a' mi kárhoza-*

Heb.6.18.

Ezec. 18. 21,22.&c

Ezec.33.11

O felices nos quorũ causajurat Deus O miserrimos nos

kozatunkat. De oh mely ßánakozásra mél- ti nyavalyások vagyunk, ha nem hiszünk az Istennek, midőn igazságára eskűszik mi- nékünk? Mit félsz és mit reszketz hát el- aléltt Lélek, hogy nem veszesz mind e- zekből vigasztaláft és bátorságot? Mert ha ez egész föld kerekségén találtatnak valakik kikért a' Christus az ő drágalátos vérét, a' keresztfán ki-öntötte, te vagy minden kétség nélkűl, az edgyik; Végy bátorságot azért, annak a' *macula* nélkűl való *Báránynak* mindenekért elégeden- dő véréből, mely *sokkal jobb dolgokat szól, hogy nem mint az Ábelé*; és könyörögj azokért-is kik még eddig soha a' bűnnek meg-utálásának illyen érzésének ke- gyelmét, meg nem tapasztalták: Te bi- zonyára edgyik vagy, a' kiért a' Christus meg-hólt, és a' kiért a' meg-keseredett Lélek ezeket a' jaj szókat kénszerittetett ki-bocsátani: *Én Istenem, én Istenem, miért hagyál-el engemet*; Semmit ne ké- telkedgyél, mert ezennel, a' mint hogy most vélle szenvedsz, vélé-is uralkodol örökké; *Igaz beszéd ez.* Nincs semmi a' mi az embert meg-fosthassa az idvesség- től, hanem csak az hitetlenség és a' meg

si non Deo quidē in- ranti cre- demus. Tertul.

Heb. 12. 24.

Matt. 27. v. 46.

2 Tim. 2. 13
2 Cor. 1. 20
Apo. 3. 14
Heb. 6. 6.

nem térés; Semmi nem tészi a' bűnt a' Szent Lélek ellen bocsáthatatlanná, hanem a' téretlenség. A' te meg-térni igyekező fegyhetetlen kivánságod szintén olly kedves Isten előtt, mint szintén a' tőkélletes meg-térés, melynek bé-tellyesedését leg inkáb kivánhatnád. Elmélkedgyél csak mind ezek felől az *Evangéliumi bátoritások* felől, s' meg-látod hogy *halálod oráján* az Isten az ő Sz. Lelkével meg-jelenik néked, hogy midőn az Sátán leg nagyobb győzedelmet reménlene rajtad, szintén akkor vall nagyob szégyent: sőt, midőn szemed győkerei szakadoznak, ugy hogy már semmit nem látnál, az Ur Jésus Christus meg-jelenik néked, hogy vigasztallya lelkedet, és tégedet szent Angyali által az őrők bóldogságban vitessen. Akkor
Luc. 16. 22. kőrnyűled álló Atyád fiai néznek tégedet, mint edgy *Monoah* Angyalát, csudát
Jud. 13. cselekedni, midőn nézik az erőtlen embert (egyedűl csak az Istē lelkének jelen vólta által) hatalmat venni a' bűnnek erején, az halálnak keserűségén és a' Sátánnak minden hatalmán, és az igaz hitnek *tűzében s' a' kőnyőrgésnek jó illatú fűstiben,*

ſtiben, az örök bóldogságban, a' Sz. Angyalokkal győzedelmeſſen fel-menni.

Intés azokhoz az kik a' Beteg látogatni mennek.

A'beteget látogatóknak tiſztek.

AZ kik a' beteghez mennek látogatni, kiváltképpen való gondgyok légyen arra, hogy néma módon a' beteg felett ne üllyenek a'vagy állyanak; hijában való dolgokrúl-is ő tőlle ne kérdezkedgyenek, ne bufitsák, a' mint kőzönségeſſen cselekedni ſzoktanak. Hanem láttyák hogy a' beteg halálra vált, el ne titkollyák, sőt eſzeſſen és ſzeretettel meg-intsék őtet, és az ő erőtelenségére emlekeztesék, hogy kéſzitse magát az örök életre; Edgy jól el-mulatott óra, mikor az ember meg-akar halni, meg-nyerheti az ő örök életének bizonyos voltát. Ne édeſgeſſék őtet ez életnek haſzontalan reménségével, hogy valamiképpen lelkét az örök halálban ne ejtsék. Adgyák eleiben edgy átallyában az ő állapottyát, és kérdgyék őtet, ez edgy néhány rővid kérdéſekre.

Edgynéhány rővid kérdéſek, mellyeket a' meg haló beteg embertúl kell kérdeni.

I. HIszedé hogy a' Mindenható Isten, ki személyében három, állattyában egy, az Eget és a' Földet minden benne lévő állatokkal egyetemben hatalmával teremtette: és hogy az ő Isteni Gondviseléſe által igazgattya azokat: úgy hogy semmi vak szerencséből, se e' világon se penig te rajtad nem esik, hanem a' mit az ő Isteni hatalma és tanácsa rendelt?

II. Meg-vallodé, hogy a' mindenható Istennek Parancsolatit által hágtad, és meg-rontottad *gondolatidban beszédidben és cselekedetidben*: melyért meg-érdemlenéd az Isten átkát, mely bé-foglallya *ez életnek minden nyavalyáit* és a' pokol tűzének ez élet után való *végheteten gyötrelmit*, hogy ha az Isten a' te *érdemed* szerint akarna veled bánni?

III. Meg-keserettélé szivedben, hogy e'képpen, minden ő törvényit meg-rontottad, és el-mulattad szent szolgálattyát, s' imádását; ellenben penig e' világot, és a' te hijában való gyönyörűségedet követted?

Rom. 8. v. 24. Heb. 9. 24

IV. Kivánſzé tellyes szivedből az Istennel meg-békélleni, az Ur Jésus Christus

ſtus által, ki ő neki edgyetlen edgy Fia, néked penig *kozben járód*, *ki az egekben ment*; hogy meg-jelennyék moſt *Iſtennek előtte* és *eſedezzék* a' te lelkedért?

V. Nem vetedé bizodalmadat más egyéb *Közben járókban* a' vagy *Eſedezőkben*, *Szentekben* avagy *Angyalokban*; elhivén hogy a' *Jéſus Chriſtus az Uj Teſtámentumnak edgyetlen edgy közben járója*, *tőkélleteſſen meg-tarthattya azokat*, *kik ő általa az Iſtenhez járulnak*, *mivel mindenkoron él hogy eſedezzék érettek*: és akarſzé *Dáviddal* e' képpen ſzóllani, a' *Chriſtusnak*; *kitsoda vólna nékem Mennyégben te náladnál több*, *és te náladnál egyébben nem gyönyörködöm ez földön*? Heb. 9. 11. 1 Tim. 2. 5 Heb. 7. 25. Pſa. 73. 25

VI. El-hitzedé azt bizodalmaſſan, hogy ama' rettenetes halálnak és kinſenvedéſnek, mellyet Idvezitő *Jeſus Chriſtusod* el-viſelt éretted, *edgyetlen edgy érdeme* által fogſz idvezűlni, nem vetvén idvoſségednek reménségét, vagy *magad érdemében*, vagy *más* egyéb *eſzközben*: el-hitetvén bizonyoſſan magaddal; hogy *nincsen ſenkiben másban idveſség*: *és nem adattatott az ég alatt más név mely által meg-tartathatnál*? Act. 4. 12. & 10. 43.

VII. Meg-bocsátottálé tellyes szívedből minden bolszúságról, a' vagy vétekről, mellyet mások akar mi ellenünk tőttenek ellened; és akaratod szerint, kértélé te-is azoktúl bocsánatot, kiket szóddal vagy cselekedeteddel megbántottál: ki-vetettélé szivedből minden mások ellen való gyűlölséget; hogy megjelenhessa'*Christus* orczája előtt, (*a' kibékeségnek fejedelme*) *tökélletes szeretetben*?

Ifa.9.6. Heb.12.23

VIII. Vádolé lelkedismereti, hogy valakitül valamit torkon verve el-vőttél, avagy valamely szegény *özvegynek* és *Árvának* a' vagy akar kinek jószágát erővel meg-tartottad? El-hidgyed hogy ha *Zacheusként*, effele el-tulajdonitott jószágot *viszszá nem adsz* (hatalmadlévén rejá,) igazán meg nem térhetsz, s az igaz *meg-térés nélkül* nem-is *idvezülhetsz*, és e'képpen a' Christust szemtül szemben nem láthatod, mikor az ő itélő széki eleiben mégy?

Hogy ha a' beteg ember mind ezekre a' kérdésekre edgyenként kereszty énül meg-felel, tehát a' kik jelen vannak minnyájan állyanak edgyben, és térdre elvén a' Betegért könyörógjenek eképpen:

Meg-

Meg haló Beteg Emberért való Könyörgés azok által kik annak látogatására mennek.

OH könyörülő Atya Isten, ki Ura és meg-adója vagy az életnek, és a' kitül *függ az Halálnak ki-menetele*: mi te ſzegény Fiaid kik ide edgybe gyültünk, ilmérjük, hogy (ſok féle bűneink miat) nem vagyunk méltók arra, hogy nem hogy máſoknak, de még mi magunknak-is valami áldáſt kérjünk a' te kezedből; de mivel meg-parancsoltad, hogy edgyikünk a' máſikunkért könyörögjön, nevezet ſzerint penig a' betegekért; és meg-igérted, *hogy az igazaknak könyörgéſek ſokat haſználnak te előtted*; minek-okáért, *parancsolatidhoz* való *engedelmeſségünkben*, és a' te kegyelmes *igéretedben bizván*, nagy bátorságoſſan járultunk moſtan Felséged ſzine eleiben. Jac. 5. 14.

hogy ez szerelmes Atyánk fiáért, kit te Atyai dorgálásoddal meglátogattál, tenéked esedezünk, ő-rőmest kivánnók ugyan *meg-gyógyulását*, és életének hoszszabbúlását, a' keresztyén *társaságban*: de mivel a' mint mi eszünkben vehettyük, el-végezted, hogy ez te Atyai látogatásod által, ki-izolitsad őtet ez halandó életből; a' *mi akaratunkat* a' te *szent akaratod alá adgyuk*, és alázatossan kérünk az Ur Jésus Chriſtusért, s'az ő keserű halálának és vére hullásának (mellyet ezért szenvedett) érdeméért, engedd és bocsásd-meg ő néki minden bűneit, mind azeredendőket, mellyekben fogantatott és születtetett, mind penig mellyeket tellyes életében ez napig és oráig *gondolattyában, beszédében*, és *cselekedetiben* te Sz. Felséged ellen cselekedett. Vesd hátad megé mind azokat, és *előled olly*

mes-

meszsze haitsad, a' mely távól Napkelet Nap-nyugattól; tőröld-ki emlékezetedből azokat; ne hánd ſzemére; moſd-el a' Chriſtus vérével; hogy ſoha azok többé ne láttaſſanak, és ſzabadits-meg őtet minden bűntetéſektűl valamellyeket bűneiért érdemel, hogy azok ſoha az ő lelkét ſe ne háborgathaſsák, ſem penig az ellen az ítéletkor fel ne támadhaſſanak. *Ruházd fel őtet* az Ur Jéſus *Chriſtus igazságával*, mely által igaz lehéſſen te előtted; és ebben az ő utolſo ſzükségében, kérünk tégedet, tekints-le az Egből ő reá azokkal a' kegyelemnek és ſzánakozáſnak ſzemeivel, mellyekkel fiaidra tekinteni ſzoktál utolſo nyavalyájokban. Könyörűly ez te megſebhedett *Szolgáden*, mint a jó *Samaritánus*; mert ez olly [illegible] teg Lélek, hogy illyen Mennyei Orvoſon kivűl ſenki vélle jól nem tehet,

tehet, azért segitséged nélkül szükölködik. Oh Uram *nevellyed az ő hitit*, hadd hihesse, hogy a' *Christus meg-hólt* ő érette, és hogy az ő vérével meg-mosogatta mindé bűneibűl: és a'vagy könyebbits meg fájdalmit, avagy nevellyed békeséges türését, hogy áldott akaratodat és tetszésedet el-viselhesse. Ne mérj, Uram, többet ő rejá, hanem csak a' mit el-szenvedhet; Emeld-fel őtet magadhoz, azokkal az ohajtó szókkal és fohászkodásokkal, mellyek elégé ki nem jelentethetnek.

Adgyad hogy érezhesse *Hivatallyának* reménségét; és *könyörületességednek* ki-mondhatatlã *nagyságát*, s'a' te hatalmadat azokhoz, kik benned hisznek. Mutasd-meg Uram, nagy erőtlenségében nagy erődet, óltalmazd őtet a' *Sátánnak inczelkedése és kisirteti* ellen: ki (a' mint tellyes életében) most is erő-

is erőtlenségének idején, kiváltképpen oſtromollya, hogy bé-nyelhesſe őtet. *Oh tartsd-meg az ő lelkét, és fedd-meg ez Sátánt*; s' parancsold-meg *ſzent Angyalidnak*, hogy legyenek ő környülőtte, ſegitsék őtet, és minden gonoſz s' álnok lelkeket űzzenek meſzſze ő tőlle. Untaſd-meg vélle inkább ez világot, hogy *kivánkozhaſſék el-oſzlani és a' Chriſtuſſal lenni.* És mikor az a' jó óra (melyben kiſzolitandó vagy őtet) el-érkezik, adgyad néki kegyelmedet; hogy nagy békeségben és őrőmben boesáthaſſa-ki lelkét irgalmas kezeidben. Vedd kegyelmedben te-is őtet, és áldott Angyaliddal viteſd-fel Orſzágodban.

Tegyed utolſo oráját leg jobb orává, utolsó beſzédit leg jobb beſzédekké, és az ő utolsób gondolatit leg jobb gondolatokká. És mikor ſzeme világa el-vész, ſa-va-ú

va-is el-áll, úgy hogy nem teheti annak uranna többé tiſztit, adgyad (oh Uram) hogy örökké (Sz. Iſtvánnal) nézheſſe a' Jéſus Chriſtuſt az Egekben, hogy magához vejendő őtet; és hogy Sz. Lelked ő benne *ſzerezzen mondhatatlan fohászkodáſokat érette.*

Rom. 8. 26.

Tanits-meg minket-is ő benne, hogy láthaſſuk utólſo *végünket és háládatoſságunkat*; hogy nagyobb ſzorgalmatoſsággal készitsük magunkat arra az órára, melyben minket-is haſonlatosképpen ki-ſzolitaſz. Ekképpen, Uram, e' mi ſzerelmes Atyánk-fiát, néked beteg Szolgádat (Szolgálódat,) örökké való kegyelmed és irgalmaſságod alá ajánlyuk, az által a' könyörgés által, melyre minket Idvezitő Chriſtuſunk tanitott mondván:

Mi Atyánk ki &c.

A'te

AZ te kegyelmed, oh Ur Jésus Christus; a' te szerelmed, Oh mennyei Atyánk; a' te vigasztalásod és bátoritásod, Oh Sz. Lélek; légyen mi velünk mindnyájunkal, és nevezet szerint ez beteg Szolgáddal (Szolgálóddal) mind az vég óráig és az vég órában. Amen.

Olvassanak A' Beteg Elött, ottan ottan némely kiváltképpen való Részeket a' Szent Irásból, mint:

A' *Jób* könyvének első Részét. Ugyan azon *Jób* könyvének 14. és 19. Részeit.

A' *Moises* ötödik könyvének 34. Részét.

A' *Josue* könyvének két utolsó Részeit.

Az első *Királyi* könyvnek 17. Részét.

A' második *Királyi* könyvnek 2. 4. és 12. Részeit.

Az *Esaiás* Prophétiájának 38.40.65. Részeit. Ezeket a' Soltárokat: 6, 13. 16, 25. 27. 32. 42. 51. 116, &c.

A'

A' *Christus* kin-szenvedésének *Histori-*
áját.

A' *Romában* irt Levelének 8. Részét.

A' *Corinthusban* irt első Levélnek 15. R

A' *Thessalonicabéliekhez* irt első Levél-
nek 4. Részét.

A' *Corinthusbéliekhez* irt második Levél-
nek 5. Részét.

A' *Szent Jakab* Levélének első és utolsó
Részeit.

A' *Sidókhoz* irt Levélnek 11. és 12. Rész

A' *Szent Péter* első Levelét.

A' *Mennyei jelenésnek* három első, és há-
rom utolsó Részeit, a'vagy edgyen-
ként ezeket.

Es igy intvén a' beteget hogy várja az
Istent, *Hit és békeséges türés* által, míg
el-küld ő érette; és kőnyőrőgvén az Ur-
nak, hogy őtet a' *Mennyeknek* országában
az utolso bóldog fel-támadáskor meg-
láthassák az ő őrvendetes eleikben való
jöveteliben, s' ők-is e' világból kedvek
szerint az Istenben való békeségben
költőzhessenek.

Vigasztalások a' békételenségellen a' Betegségben.

Hogy

HOgy ha a' te nyavalyád a' nagy fájdalmak miatt békételenkedtet tégedet, elmélkedgyél ezekről:

1. Hogy bűneid a' pokolnak fájdalmait-is meg-érdemlették vólna: annakokáért e' fájdalmakat annál nagyobb békességgel szenvedgyed; hogy azok csak *atyai feddések* és *jobbitások* rajtad.

2. Hogy ezek mennyei *Atyádnak sujtolási*, kinek a' veszsző kezében vagyon. Ha Fi lévén, *földi szűléidnek* dorgálásokat becsűlettel szenveded; menyivel inkább mostan, Isten Fia lévén, magadat békével kell mennyei édes Atyád veszszejének alája bocsátanod, látván hogy az őrök bóldogságodra szolgál néked. Heb. 12. 9.

3. Hogy Christus Urunk, Testében és Lelkében sokkal nagyobb gyötrelmeket szenvedet éretted; annakokáért tehetsz annál örömesben és csendesben szenvedgyed az ő áldott tetőbét magad hasznáért. Azért szenvedett, azt mondgya *Szent Péter, a' Christus ti érettetek, nektek példát hagyván, hogy az ő nyomdokát követnétek. Szent Pál-is* azért mondgya: Vir dolorum. Es. 53. 3. 1 Pet. 2. 21

Heb. 12. 1. 2. *Nagy álhatatossággal* (ugy mond) *az előnkben adattatott ezélt ki-fussuk, nézvén a' hitnek Urára és végezőjére a' Jesusra, ki az előtte való őrőmért szenvedet keresztet*, &c.

4. Hogy ez nyomorúságokat mellyeket te mostan szenvedtsz, *régen meg-szenvedték már ez előtt más Felebarátid ez világon*, mint *Sz. Péter* bizonyittya. Sőt a' *Sz. Jób* nyavalyái sokkal nehezebbek vóltak. Nincsen edgyetlen edgy-is azok kőzzűl a' Szentek kőzzűl, kik most már a' Mennyei őrőmben *nyugosznak*, a' ki hasonló fájdalmakat, nyomorúságokat nem szenvedet vólna, minekelőtte oda menne: Sőt sokak, ő kőzzűllők, ugyan őrőmmel szenvedték a' győtrelmeket, mellyeket a' vér szopók ő rajtok el-kővetnek vala, csak mentűl hamarább mehetnének arra az őrőmre melyre te most hivattatol. Néked pénig ugyan igéreted-is vagyon az Istentűl *Sz. Péter* által: *A' minden kegyelemnek Istene* (ugy mond) *ki hivott minket az ő dicsőségére, tégedet ki edgy kevessé meg-nyomorodtál, tőkélletessé tészen, meg erőssit és meg-állat.* Ismét: *Az Isten igaz, nem*

1Pet. 5. 9.

S. Romitus. Cum quotannis gravi morbo tentaretur à Deo doluit quod uno anno liber esset ac si à Deo tunc desertus fuisset, Vit. P. c. 2. 8.

1Pet. 5. 10.

1Cor. 10. 13.

nem hágy tégedet fellyebb kísírtetni annál a' mint el-szenvedheted, sőt mind a' kísírtettel egyetemben a' szabadúlásra útat nyit hogy el-szenvedhessed.

5. Hogy az Isten bizonyos időt rendelt nyomorúságidnak végezetire, éppen-mint kezdetire. *Harmincz nyólcz egész esztendőket rendelt volt ama' Bethesda* tava mellet fekűvő embernek betegeskedésére: *Tizenkettőt ama' vér folyásos Aszszonyi állatira: Tiz napokat a' Smyrnai* Anyaszentegyháznak *Angyaláéra: Harmad napot a' Dávid idejében való dög halálra.* Sőt a' Kegyes embereknek csak *könyhullatásokat is az Isten feljedzette, azoknak számát jól tudgya.* A' mi nyomorúságinknak ideje (azt mondgya a' *Christus*) *csak egy kevés:* az Isten haragja csak *egy szempillantásig* tart, azt mondgya *Dávid: egy kicsiny idő*, azt mondgya az Ur. Annakokáért minden idejét nyomorúságinknak, csak egy óráig való szomorúságnak nevezi. *Dávid Prophéta* a' nyomorúságokat, hitetlen el-mulásokért, a' sebes folyamothoz hasonlittya; *Athanásius* penig *egy kis Fellegetskéhez.* Veld ólzve ez életnek

Joh.1.5.

Mat.9.20 Apo.2.10

2Sam.24. v. 13. Pſa.56.9.

Modicum & videbo vos. Joh.16.16

Apo.6.11. Joh.16. Pſa.116.7.

Nubecula eſt, cito tranſit.

leg-hoszszabb nyavalyásságát, a' következendőnek *örökké való örömével*, s' meglátod hogy csak semminek tetszik. Es
Joh.16.21 miként e' világra épp kézzel lábbal születtetett Finak látása, az Anyával minden kinnyait el-felejteti: E' képpen a' *Christusnak*, ki te éretted születtetett, az egekbe való látása, te veled-is úgy el-felejteti az halálnak minden keserűségit, mint ha soha nem-is vóltak vólna, mint szintén Sz. Istvánnal-is, ki mihelyt a'
Act.7.59. Christust látá, minden ő sebeit, a' Koporsonak rettegésit, és a' köveknek rettenetességit el-felejté, és Lelkét nagy örömmel *Idvezitője* kezében ajánlá. Gondolkodgyál te-is a' *Christus sebeirül*, és minden fájdalmidnak nehézségét,
Apo.2.10 mindgyárást el-felejted. *Légy hiv mind haláliglan s' néked adgya az életnek koronáját.*

6. Hogy te mostan a' *Christus Scholájában* az *Repetitióra* hivattattál; hogy meg-tessék menyi *Hitet*, *Békés túrést* és *Kegyességet* tanúltál mind ez ideiglen:
Job.2.10. és hogy ha *Szent Jób* módgyára ollyan *jó neven vehetedé* Istentül ez *kis nyomorúságot*, mint az el-vött sok jókat? A' mi-

miképpen azért mindenkor imádkoztál. *Légyen meg* (úgy mond) *a' te akaratod*, úgy most-is ne *botránkozzál-meg*; ha az Isten edgy kevés ideig, szent akaratjya szerint bánik veled.

7. Hogy azoknak *a' kik az Istent szeretik, mindenek javokra szolgálnak, el-annyira hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem hatalmasságok*, &c. *el nem szakaszthatnak minket az Istennek szeretétűl mely vagyon a' mi Urunk Jésus Christusban*: Légy jó reménségben azért, mert minden nyomorúság a' Pokol kinyainak meg-előzése; minden effélé késedelem a' Menyországnak valóságos nyugodalma. A' miképpen életed sokaknak vigasztalásokra szolgált; ezenképpen halálodal is légy jó *Példa adó* Keresztyén felebarátidnak: jádzottasd-meg a' Sátánt mint *Jób Pátriárcha*. Csak a' Christusnak előben el-bocsátott Keresztyéni nyomorúság rajtad, hogy a' világnak szeretéti meg-feszittetsék benned; Hogy igy minden akadály nélkül el-mehess. és a' *Christussal, ki éretted meg-feszittetett*, órőkkön órőkké élhess. Minek okáért ha igaz Keresztyén ember

Rom. 8. 28 38, 39.

Morbus non malis annumerandus, quia, multis utilitèr accedit. Basil. in Hexam.

Morbus est utilis quædam institutio, qua docet cæduca aspernere & cœlestia sperare. Nazian. ad Philar.

vagy, vedd-fel mind két válladra (mint amaz *Cyrenebéli Simon*) a' *Christusnak Keresztét* és visellyed azt ő utánna: Fajdalmid ezentûl el-múlnak, az őrőm penig, mely kővetkezik, soha el nem múlik.

Az halálnak félelme ellen való vigasztalások.

HOgy ha *betegségedben az haláltúl meg ijetsz*; elmélkedgyél ezekről:

I. Hogy az Haláltúl való félelem jegye a' tétovázó elmének: mert a' *Christus Anyaszentedgy házában* nincsen halál.
Es. 25. 8. Es. 25. Es, *a' ki a' Christusban él és bi-szen ő benne, soha meg nem hal*, Joan. 11. 26. Azok fęllyenek az Haláltúl, kik a' *Christus* kivûl vannak. A' keresztyének nem
Gen. 5. 24 halnak-meg; hanem mikor Istennek tetszik, mint *Enoch* az Istenhez vitettetnek. Az ő nyavalyásságok csak az *Illyés*
2 Reg. 2. 11, 12. *tűzes szekere*, mellyben az Egben vitetnek: avagy mint a' Lázár szomorúsága,
Luc. 16. 22 mely az *Abrahám kebelében* kûldi őket. Edgy szóval, ha edgyik lészesz azok
Joh. 14. 4 kőzzûl, kik mint *Lázár*, *szeretik a' Jésust*; *a' te betegséged nem halálos lészen, hanem az Istennek dicsősségére szolgál*: ki az ő

az ő ſzerelméből, elő halálodat vég nélkül való örömre változtattya. Hogy ha ſokak még a' Pogányok közzül-is, mint *Socrates*, *Curtius*, *Seneka*, &c. akarattyok ſzerint meg-hóltanak (holott még tovább élhetnének) a' Lélek *halhatatlanságának* reménsége fejében; csak te vonogatnádé magadat ily ſokáig tanúlván a' Chriſtus Scholájában, holott moſtan amaz áldott Báránynak, örökkön örökké való menyegzőjében hivattatol, *Apoc.* 19. 7. Távoly legyen.

II. Emlékezzél-meg hogy ez a' te élteted, csak máſodik grádicsa valóságos életednek: mert minek utánna *elsőben kilencz hólnapig ſzorongottál vólna Anyád méhében*, ſzükségesképpen kénſzerittetel onnan ez életednek máſodik grádicsára lépni. Es midőn ez élet hólnapinak-is, Iſtentől el-rendeltetett ſáma bétellyeſedik; ezt-is kénſzerittetel el-hagyni, és a' következendő világban, melynek ſoha vége nem léſzen, az harmadik grádicsra menni. Mely dicsőſséges utolsó grádicsára az életnek, ez ajtó által kelletet még ő magának-is a' *Chriſtusnak*, és minden ő *Szentinek te előtted* által

menni: igy kelletik ő utánnok a' tőbbinek és te néked-is. Mit fęlnél hát csak te attúl, melly az Istennek minden választottival kőz? Hogy lenne csak néked a' szerencsétlen, melly olly jól folgált tőbb minden Keresztyéneknek? Ne fély az haláltúl, mert a' miként az halál a' rosz életnek ki-menetele, akképpen a' jóbnak kezdete: az ideig valónak vége, de az őrőkké valónak eleje.

Mors præsentis vitæ exitus & introitus melioris. Bern. in Epist. ad Rom.

III. Gondold-meg hogy csak három dolgok tehetik az *Halált* ily rettenetessé néked. Első, az a' *Kár*, mellyet ő általa vallasz; Második, a' *Fájdalmak*; Harmadik, a' kővetkezendő rettenetes *Búntetések*. De mind ezek csak tettetés és ok nélkűl való *rettegések*. A' mi az elsőt nézi, ha itt hagyod-is *bizontalan jószágodat*, mellyet a' *Lopók el-lophatnak*, mind azonáltal a' helyében, az égben oly kincset találsz, mely soha el nem vétettethetik tőlled: Csak reád bizták vóltám azokat mint a' *Szám-adó Sáfárra*; Ezt penig őrőkké való jutalom hellyet adgyák néked. Ha el-hagyod *kedves Feleségedet*, a' *Christust* a' kivel *kőzősülsz*, és a' ki *kedvessebb* meg-találod. Ha el-ha-

Matt. 19. v. 29.

hagyod édes *Gyermekidet* és *Rokonságidat*, találſz ott elôtted el-bocsáttatott Iſtenfélô hiveket és ki-múlt édes magzatokat; sôt magát a' Chriſtuſt minden ô áldott *Angyalival* és *Szentivel* meg-találod s' azokat a' te Gyermekidet-is, és Iſtennek többminden *Finait* és *Leányit*, kik tégedet követnek meg-látod. Elhagyod ugyan e' *földi örökségedet* és *sárból csinált házadat*, de azok helyében vészesz *mennyei örökséget* és örök *dicsôſſégnek takárát*, mely néked kereſtetett, készittetett és tartatott. Mit veſzteſz tehát az halálban? és ellenben nem *nyereségé* néked az halál? *Meny-háza, Meny-háza*, mi-is nem fokára követünk tégedet. Másodszor, a' mi az halálnak *fájdalmit* nézi: az baláléul való félelem sokkal nagyobb gyötrelem némellyeknek, hogy nem mint az *halálnak fájdalmi*: mert sok Keresztyének az *Halálnak* minden *fájdalmi* nélkûl hóltának-meg: A' te *reménségednek Vas macskáját* veſſed az *Iſten Igéjének erôs fundámentomában*, ki meg-igérte hogy *erôtlenséged által visza végben az ô erejét*; és hogy *nem hágy tégedet felyebb kisirteni annal a' mint el-*

Timet mortis ipſa morte pejor.

Heb. 6. 19

2 Cor. 12. 9. 1 Cor. 10. 13.

szenvedheted. Majd a' Chriſtus minden ideig való *nyomorúságidat örökkön örökké való örömre* fordittya.

Utólſzor, a' mi az Halált követő *rettenetes* bűntetéſeket illeti, azok nem te reád tartoznak, ki *Chriſtus Tagja* vagy; mert a' Chriſtus a' Hivek réſzérűl az halálnak fulákját el-vötte, ugy annyira hogy *ſemmi kárhoztatáſok nincs immár azoknak, kik a' Chriſtusban vannak.* A' *Chriſtus* maga-is meg-vallotta, hogy *a' ki ő benne hiſzen örök élete vagyon, és nem mégyen az a' kárhozatra, hanem által ment az halálból az életre.* Erről mondgya a' Szent Lélek az Egből: *Bóldogok az halottak kik az Urban halnak-meg.* Annakokáért az *Halál az Hivekre nézve elnyeletett a' diadalomban*, és az ő *fulákja mely a' bún* s' a' bűnnek *bűntetéſe* a' *Chriſtus* által el-vétetett. Innen az Halál teſtünkre tekintve, csak *álomnak* és *nyugodalomnak* hivattatik; *lelkünkre* nézve penig, *mennyei Atyánkhoz való menetelünknek*; *békeséges el költözéſnek*; *ez teſtül való meg-váláſnak, hogy az Urhoz mehetſsünk*; *el-oſzláſnak, hogy a' Chriſtuſſal lehetſsünk.* Mit mondgyak mind ezekre?

Rom. 8. 1.
Joh. 5. 24.
1 Cor. 15. 54. 55 &c.
1 The. 4. 13
Bſ. 26. 20
Apo. 14. v. 13.
Luc. 2. 29
2 Cor. 5. 1.
Phil. 1. 23.

re? *Drágalatos* Uram *te előtted a' te Szentidnek halálok*! Ki vólna hát, a' ki még a' Pokol által-is Paradicsomban menni nem akarna? annál inkább az egy ſzempillantáſig való Halál által? nincs ſemmi az Halál után, a' mitûl félned kellenne; nem a' bûn, mert a' *Chriſtus* meg-fizette a' te váltságodat, nem az Itélet, mert ô néked ſzerelmes Atyádfia; nem a' Koporſo, mert az, az Urnak ágya; Nem a' Pokol, mert a' te Idvezitôdnél vagyon a' kúlts; nem az ördög, mert az Iſtennek *Angyali járnak tábort környúlötted*, és nem hadgynak tégedet mind addig, valamig az Egben fel nem viſznek. Soha nem vóltál illy közel az *örök élethez*; dicsôitsd meg azért a' *Chriſtust meg-áldott halálod által.* Mondgyad álhatatos lélekkel: Jövel Uram Jéſus mert a' te Szolgád mégyen te hozzád. Jó kedvel mégyek, Uram *ſegéld meg az én erőtelenségemet.*

Het Szentseges Gondolati és ſiralmas fohászkodáſi ez árnyék világból ki-költözni indúlt Beteg Embernek.

Mivel az Iſten az ô véghetetlen irgalmaſ-

masságából úgy mértékli a' mi fájdalminkat a' betegségben, hogy nem mindenkor vagyunk az spitzen: hanem leg nagyobb kinaink kőzőtt-is valami pihenést ugyan ád kőnnyebségűnkre és enyhűlésűnkre; ennekokáért légyen kiváltképpen való gondod rejá (meg-gondolván mely rővid időd vagyon bóldogságodnak mind őrők el-vesztésére, s' mind penig végheterlen el-nyerésére) hogy minden szempillantásit hátra maradott rővid idődnek haszonnal kőlthessed, és a' kicsiny idő alatt, mint edgy ugyan erőt gyűjtőgethess nagyobb kinaiddal való meg-űtkőzésedre. Azért kőnnyebségednek idején, ély ez rővid *Gondolatokkal* és *Fohászkodásokkal*.

ELSŐ GONDOLAT.

LAtván hogy minden ember *siralommal* jő-bé e' világra, *veriték és fáradsággal* él, és *búval bánattal* kőltőzik ő kis innét: oh mi találtathatik hát e' világban, mellyért az ember több ideig kivánhatna élni ő benne! Oh mely nagy balgatagság az, hogy midőn az Hajós minden erejével azon igyekezik, hogy a' kivánt

kivánt partra ki evezhessen, az Uton já-
ró-is soha addig nem nyugszik miglen
útának végére nem érkezik; csak mi ir-
tózunk ki-kötő helyünktől, minekokáért
töredezett Bárkánkat örömest-is *hátrább viselnők* még hogy ez szűnetlen *fél-*
veszekben több ideig hányodnánk! *Zo-*
kogunk mi hogy *szarándokságunknak vé-*
gére látunk, ezokáért útunknak meg-
holszszabbittatását jó szivel kivánnok,
hogy még-is tovább bolyonganánk ki-
tudgya minémű *tekergő kereszt* útakon.

Ezen való Lelki fohászkodás.

OH nagy Isten, ez élet csak há- Gen.47.9
borúságos bujdosás: napi-
ban *kevés*, gonosz vóltában penig
tellyes; én meg-untam az én sok
bűneimre nézve őket. Hadd un-
tassam tehát Felségedet *beteg A-*
gyamban mint *Illyés a' Fenyűfa* alat 1 Reg. 19.
az ő nagy nyomorúságában: *Elég* v. 4. 5.
immar oh Uram, a' mennyit ez si-
ralomnak völgyében *éltem*, *vedd*
irgalmas kezeidben lelkemet, mert én
nem vagyok jobb az én Atyáimnál.

MA-

MASODIK GONDOLAT.

GOndold-meg minémű *búnös testel* vagy te meg-terhelve, menyi fok *benn való hadakozások* vannak ez marokni *világban*: *a' Test tusakodik a' Lélek ellen*, *a' testi indulatok a' jó ellen*: a' Föld az Eg ellen: és a' világ te benned hadakozásra sereglik e' világgal kivûllöttred; csak edgyetlen edgy dologhátra mely ez ûtkôzetnek véget vethet, az Halál; ki (az Iſtentûl rendelt idô el-érkezvén) el-válaſztya *Lelkedet Teſtedtûl*, Lelkednek *tiſzta* és *újjonnan ſzûlettetett* részét, attûl a' részttûl mely még *tiſztátalan* és *újjonnan ſzületetlen*.

Rõ.7.24. Jac.4.1. Gal.5.17.

Ezen való Lelki foháſzkodás.

OH *én nyavalyás ember*, *kitsoda ſzabadit meg engemet ez halálnak teſtéből!* Oh édes Idvezitõ Jéſus Chriſtuſom, *te ſzabaditottál meg engemet drágálatos véreddel*: Es *mivel te mentetted-meg az én lelkemet a' bûntûl*, *ſzemeimet a' könyhullatáſoktûl*, *és lábaimat az el-eſéſtûl*;

Rom.7.23

1Pet.2. Apo.5.9.

túl; én itt ſ;ivemnek mélységéből idveſségemnek minden *dicsiretit* és *dicsőſségit* tulajdonitom egyedűl *kegyelmednek* és *irgalmadnak*, ezt kiáltván az *Apoſtollal: Dicsőſség Iſtennek ki győzedelmet adott énnékem a' Jéſus Chriſtus által.* Pſa. 116. 6 1 Cor. 15. 57. Pſa. 144.

HARMADIK GONDOLAT.

GOndold-meg mely igen nagy nyereséged, mivel bizonyos vagy arról hogy Lelked a' Chriſtusé: mert az Halál elegedendő jelentéget vőtt teſted felől a' menyiben minden érzékenységid immár el-halni kezdenek, és csak a' kinoknak érzése marad-meg: De holott létednek-is kezdeti fájdalommal kezdetett, nem csuda ha ki-meneteled-is kín vallálokkal végeződik-el. Es ha ez időſzeri fájdalmok (mellyek csak teſtiek) ily nehezek: Oh Uram, *ki ſzenvedheti el az emésztő tűzet? ki lakhatik az örökké való láng között?* Iſa. 33. 14

Ezen való Lelki fohászkodás.

OH Uram Jéſus Chriſtus, élő Iſtennek Fia, én egyetlen

egy

edgy Orvosom, ki mind testemet e' kinokbúl meg-könnyebbited, s' mind penig Lelkemet az örök életre bé-iktathatod; állasd kérlek szentséges *Szenvedésedet, Meg feszittetésedet és Halálodat Lelkem* és igasságos *Itiletid* közzé, s' minden *Engedelmességednek* érdeme Szent Atyád *Igazságának* az én *Engedetlenségem* köziben állyon, és e' testi kinaim közzül, vedd bé Lelkemet az örök békességben; mert te hozzád kiáltok *Szent Istvánnal*: Uram *Jésus vedd*
Act. 7. 59. *hozzád az én lelkemet.*

NEGYEDIK GONDOLAT.

GOndold-meg hogy a' leg nagyobb kár-is mellyet az halál rajtad ejthet csak az, hogy Lelkedet Idvezitö *Christusához* és mennyei örömèhez hamarèb jutattya hogy nem mint tested akarná. Eszedben vegyed tehát hogy az a' leg nagyobb kár, leg jobb reménséged néked. Minekokáért az Halál kár tételeinkább

inkább segedelem-a' Keresztyén embernek, hogy nem mint kár-vallás.

Ezen való Lelki fohászkodás.

OH Uram Jésus Christus, minden benned bizóknak egyetlen egy idvezitője; neutállyad kérlek a'kik nyavalyájokban segedelemért és *irgalmasságért kegyelmességedhez* fogják fejeket; oh hadd zengjen amaz *édességes szózat* Lelkemnek fülében, mellyet te a' *meg-térő Latornak* szóllál a' kereszt-fán: *Ma én velem lészesz a' Paradicsomban.* Mert én, oh Uram, az Apostollal ábitatos Lélekkel mondom néked: *Kivánok meg-óldoztatni, el-oszolni; és az én Christusommal lenni.* Luc. 23. 43. Phil. 1.

HATODIK GONDOLAT.

GOndold-meg (ha félsz az haláltúl) hogy *a' Sion hegyén nincsen halál, mert a' ki Christusban hiszen soha meg nem hal.* Es ha élni szeretsz, kétség nélkül az örök élet (melyre út ez az élet) felyül Esa. 25. 7. 8. Joh. 11. 25.

halad minden életet. Ott élnek s' örülnek minden ki-múlt Hivek, nyavalyáſságokat el-végezvén, a' Chriſtuſſal vigaſságban: s' oda gyüjtetnek a' több élö Szentek-is minden háborgattatáſokból, hogy ö vélle az örök nyugodalomban részesüllyenek.

Ezen való Lelki fohászkodás.

OH Uram te látod a' Sátánnak gonoſzságát, ki (meg nem elégedvén Lelkünknek, tellyes életünkben *éjjel és nappal Sivó rivó* 1 Pet. 5. 8. *Oroſzlán módgyára* veſzedelemre való keresésével) akkor inczselkedik leg ſzorgalmatosban ſzegény Fiaid környül, mikor *leg erötlenebbek* és végekhez *közelebb* eſtek. Fedd-meg Uram *ötet* és tarts-meg az én Lelkemet, Oh az Halállal akar engem rettenteni, mellyet *büneimmel érdemlettem*; de te *Szent Lelked* által bátoritsad Lelkemet, ſzentséges Véreddel keresett örök életemnek bizonyos vóltával, egy-

enyhitsed kinaimat, nevellyed tűréſemet, és ha ſzent akaratod, végezd-el ſanyargattatáſomat, mert Lelkem buzgovan eſedezik hozzád a' bóldog *vén Simeonnal:* Uram *boesáſd-el moſtan ſzolgádat békeségben a' te beſzéded ſzerint.* Luc. 2. 29.

HATODIK GONDOLAT.

GOndold-meg magadban minémű nagy áldomását áraſztotta Iſten rejád, e' világnak ſok *tiz ezeri felett*, kik avagy Pogányok s' nem igaz Iſtent tiſztelnek; avagy Bálványozók s' az igaz Iſtent nem igazán tiſztelik: Te penig az igaz Kereſztyén Anyaſzentegyházban élsél, s' oly kegyelmeſséget cselekedett Iſten veled hogy *igaz Kereſztyéni Hitben-is* halnál-meg, és az ő *Felsége Szolgainak temetőjökben* temettetnél; kik mindnyájan az *Izraelt reménségéért*, várják teſteknek fel-támadását az *Igazaknak fel támadásában.* Act. 26. 6. 7. Luc. 14. 14.

Ezen való Lelki fohászkodás.

OH Uram Jéſus Chriſtus, *ki Fel-támadás és élet vagy, kiben va-* Joh. 11. 26.

Zerſ. 24. laki hiſzen, él, ha meg-hólt-is; el-hi-
ſzem én, hogy a' ki él s' te benned hi-
Job. 19. ſzen ſoha meg nem hal: Jól tudom
v. 25,26. hogy az utolſo napon iſmét fel-támadok: mert bizonyos vagyok felöle, hogy te én Idvezitöm élſz: Es noha ki-költözéſem után a' férgek e' teſtet megészik, de meg-foglak tégedet én Uramat, s' teſtemet látni e' teſtben. Adgyad tehát édes Jéſuſom keſerü halálodért és kinvalláſodért, hogy azon a' napon edgyike leheſſek azoknak, kiknek ez örvendetes ſententiát akkoron ki-mondod:
Mat. 25. 4 Jertek-el Atyámnak áldotti, birjátok az Országot mely világ fel-fundálá-ſának elötte néktek kéſzittetett.

HETEDIK GONDOLAT.

GOndold-meg magadban mint gyenvedte-meg Chriſtus Urunk éretted
Gal. 3. 13. az átkozott halált, és az Iſtennek boſſú állását, mellyet bünеid miatt te érdemleſ vala; és az Apoſtolok s' a Mártyrok-is
Tren. 1. 12 melly rettenetes gyötrelmeket és kinokat

kat vallottanak *Christusban* való igaz Hitek mellet, holott egyébként világ szerint kedvesen élhettenek vólna csak két szinűlkódtenek vólna, avagy a' *Christust* tagadták vólna-meg. Mennyivel nagyobb örömmel kell néked a' *Christus Hitiben* ki-költöznöd, holott mind kissebb gyötrelmid vannak, s' mind penig sokkal több vigasztaló eszközök bátoritnak?

Ezen való Lelki fohászkodás.

OH Uram, az én bűneim igazán meg-érdemlették vólna a' *Pokolnak és az örök kárhozatnak kinnyait:* annál inkább ez *Atyai* dorgálásidat mellyekkel mostan látogatsz. De *oh Istennek áldott Báránya ki el-vészed e' világnak bűneit* Joh. 1. 29.
irgalmaz énnékem; és drága véreddel mosd-el minden undok bűneimet, s' fogadgyad-bé mennyei Országodban Luc. 23. 46.
Lelkemet: mert Sz. kezeidben ajánlom, én édes Atyám, Lelkemet, mivel Psal. 31. 6.
meg-váltottál engemet, oh Uram, igazságnak Istene.

MIND EZEK UTAN A' BÉteg hivaſſon valamely Iſtenfélö Jámbor Tanitót magához.

ARra-is gondodnak kell lenni hogy (mód lévén a' dologban) jó idején edgy Iſtenes kereſztyén Tanitót ſzólittathaſs magadhoz, nem csak azért hogy halálod orájan éretted *könyörögjön* (mivel Iſten effęle állapotban meg-igérte *hogy meg-halgattya az igazságos Prophétának a imádkozását, és az Eccleſia véneinek kiáltáſokat füleiben véſzi* b) hanem hogy edgyüt s' mind, *vallás tételed és fegyhetetlen pœnitentia tartáſod* után, bűneidből tégedet *meg-öldozzon*. Mert miképpen hogy bijta Chriſtus Urunk ötet hogy *meg-kereſztellyen* c téged a' *meg-térésnek kereſztségével a' bűnnek bocsánattyára*: ezenképpen arra-is d *hatalmat és* e *méltóságot* adott az ö Szolgájának, hogy valamidön meg-térſz, *meg-öldozhaſſon tégedet bűneidből*. *Néked adom* ugy mond, f *a' Menyországnak Kulcsát, és valamit e' földön meg-kötſz, az Egben is meg-kőttetik: a' mit penig megoldaſz e' földön, az Egben is meg-öldoztatik.*

a Gen. 20 v. 7. Jer. 18. 20. b Jac. 5. 14, 15, 16.

c Mar. 1. 4 Act. 19 4. d 1 Cor. 5. 4 e 2 Cor. 10 v. 1.

f Matt. 16. v. 19.

Ismét,

Ismét: *Bizony mondom néktek, hogy valamit meg-kötöztök e' Földön, az Egben-is meg lészen kőttetvén; a' mit penig meg-óldoztok e' Földön, meg-lészen óldattatván az Egben:* Viszontag, *Vegyetek*, ugymond, *Szent Lelket, valakiknek bűnöket ti meg-bocsáttyátok, meg-bocsáttatik nékiek, és valakiknek bűnöket meg-tartyátok, meg-tartatnak.* Ez tudomány avagy tanúság igen régi az Isten Anyaszentegyházában, ugy annyira hogy még *Jób* idét-is nyilván állatta ezt *Elihu: Mikoron*, ugy mond, *Isten az Embert fájdalommal az ő Agyas-házában meg-feddi, úgy hogy az ő élete közel légyen a' sírhoz, és az halálos keserves fájdalmához; Ha akkor ő hozzája jövend követ, az Isten akarattyának ezer magyarázoinak egyike, ki meg-jelentse az Embernek az Isten igasságát, és Istent az ő kegyelme felől meg-szólitván, azt mondgya: Szabadits-meg őtet hogy meg ne hallyon*, &c. *jó kedvel hozzá fogadgya.* Ehez hasonlót mond *Sz. Jakab-is: Betegé valaki ti közöttetek, hivasse az Edgyházi Szolgákat és imádkozzanak érette*, &c. *és az hitből származott imadság meg tartya a' beteget*, &c. *hogy*

Mat.18.18

Joh.20. 22,23.

Job.33.19 22,23,24.

verſ.26.

Jac.5.14, 15.

ha bűnt cselekedett, meg-bocáttatik néki (tudni illik ha igaz *pœnentiát* tart és az vének kőnyőrőgnek érette.) *Ezeknek vagyon hatalmok arra hogy bé-zárják az Eget, és hogy a' Sátánnak adgyák* a' térhetetlen botránkoztató bűnősőket. *Mert ezeknek vitézkedéseknek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje által erőssek nagy erősségeknek le-rontására, és kéßen tartyák a' bűntetést mely által boszszút álnak minden vakmerőségen.* Nállok vagyon ő nállok az *áldozásnak Kúltsa*, annakokáért hatalmok vagyon a' bocsánatra-is.

Apo.11.6.
1 Cor.5.5.
2Cor.10.4.&c.
Marc.16.

Ministri peccata remittunt non αὐτεξουσιῶς, *sed* ὀργανικῶς.

A' *Püspőkők* penig és a' *Tanitók* az *Ecclesiában*, nem valami *felső hatalom* ßerint ugy mint magoktúl bocsáttyák-meg a' bűnt (mert illyenképpen egyedűl csak a' Christus az ő Urok bocsát bűnt) hanem csak *szolgaiképpen* mint *Christus ßolgai* és *Sáfári*, kiknek hivségekre bizta az Ur az ő kultsát; s' ez az, mikoron avagy kőzőnségessen, avagy penig edgyesképpen, ki mondgyák és hirdetik az Istennek Igéje által az ő irgalmasságát a' meg-térő bűnősnek: avagy a' térhetetlen vakmeróknek a' bűntetést: és igy rájok-is fejezik a' kőz igéreteket a' térőkre, s' ekkép-

1Cor.5.4
1 Cor. 4. v. 1. 2.
Act.13.38.
E' végre mondg'a Balás D.
Ascet.c.13
Christus omnibus

ekképpen a' fenyegetéseket-is a' téretlenekre. Mert a' Christus az Egből ő általok mint e' földön hagyott Szolgai által hirdeti-ki, *a' kinek bűnét avagy meg-bocsáttya, avagy penig meg-kötti, és a' kinek a' Menyországnak Kapuját meg-nyittya*, s' ez a' ki ellen bé-is zárollya. Ennekokáért nem-is ekképpen mondatik: a' kinek bűneit jelentitek meg-bocsáttatandóknak; hanem, *a' kinek bűneit meg-bocsáttyátok*. Meg-bocsáttyák hát ők a' bűnt, *mert a' Christus az ő szolgáltatások által bocsáttya-meg a' bűnt*, miképpen hogy *Lázárt-is Tanitványi által óldozá-meg*. Es a' mint a' *Námán* pokolságát semmi viz a' *Jordán* vizén kivül el nem moshatta volna, (noha más vizek-is voltanak oly tiszták és szépek,) mivel az igéretek nem egyéb vizek mellé hanem a' *Jordán* vize mellé adattattak: Igy ekképpen, noha egyéb ember-is el-mondhatná ugyan azon igéket, de nem lenne azon hathatósága avagy munkálkodó ereje a' Lelki ismeretben, mint mikor a' *Christus* Szolgai a' Tanitók mondgyák azokat az emberre, mivel a az Igéret az ő szájokban, köteles az Isten *Igéjéhez*

Pastoribus & Doctoribus ἴσην παρέχει ἐξουσίαν aqualem tribuit potestatem, cujus signũ est quòd omnes ex æquo ligãt & solvunt in Petrus. A' Páp. sok nem merik ezt tagadni.

Quilibet Sacerdos (quantumcunq; est ex virtute claviũ) habet potestatem indifferenter in omnes. Ita sup Thõ 46. Joh. 11 44 a Joa. 20. v. 23.

b Act. 1. 24 mert őket b *választotta*, c *szakasztotta-ki*, és d *állatta külön ez munkára*, s' ő reájok bizza e *a' meg-békéllésnek szolgáltatását és igéjét*; *szentséges* f *szólittatások*, *és* g *fel-szenteltettetések* által *vőttek* h *Sz. Lelket és szolgai hatalmat* a' kötésre és óldozásra. *Ezek bocsáttatnak a' Sz. Lélektúl ki* e' munkára, melyre hijta-is őket.

c Act. 13. 2
d Rom. 1. 1
e 2 Cor. 5. v. 18, 19.
f Act. 13. 4.
1 Cor. 1. 1.
Heb. 5. 4.
g Tit. 1. 5.
h Joh 20. v. 23.

Act. 13. 24 ἐντίνων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας Joh. 20. 21. καὶ ἄφες ἡμιν τάς ἁμαρτίας ἡμῶν

A' Christus-is azon igékkel ád hatalmat az ő Szolgainak a' meg-térőknek bűnők bocsátására, mellyekkel a' *Mi Atyánkban* tanit hogy bűneinknek bocsánattyát kivánnyuk; akarván a' meg-térő bűnősőket biztatni és bizonyositani, hogy az Isten az ő Szolgainak menedék adása által, tellyességgel minden bűnőket a' Christus vérének érdeméért meg-bocsáttya. Ugy annyira hogy a' mit Urunk az Egben végez *in foro Judicii* (a' szék szinen) azont nyilatkoztattya-ki e' földón *békéltető Szolgai által*, *in foro pœnitentiæ* (a' *pœnitentia* tartó kővőn,) ugy hogy a' miképpen Isten meg-békéltette *magával e' világot a' Jésus Kristus által*: *azonképpen adta* (azt mondgya az Apostol) *nékünk az engeszteléſnek szol-*

Luc. 11. 4.
2 Cor. 5. 18, 19.

szolgáltatását. A' ki őket *keresztelni* elkűldötte, mondván: *Menyetek-el tanittsatok minden nemzetségeket, meg-keresztelvén őket, &c.* azon kűldötte bűn bocsátani-is, mondván: *Miképpen az én Atyám engemet el-küldött, azonképpen én-is el-küldlek titeket; valakiknek bűneit meg bocsáttyátok, meg-bocsáttatnak, &c.* Miképpen azért hogy senki nem *kereszteltethet* (noha azon *vizzel* és *igékkel* meglehetne) hanem csak az *hivatalos Tanító*, kit Christus *el-kűjt és méltóztatott ez szentséges és Istenes szolgálatra*; ezenképpen noha egyebek-is *jó beszéddel vigasztalhatnának*, mindazáltal senki bűnből senkit meg nem óldozhat, hanem csak azok, a' kikre Urunk a' szent *Szolgáltatást és a' meg-békélésnek beszédét* bizta: S' czeknek *fel-szabaditások* felől mondgya-is Idvezitőnk; *a' ki titeket halgat, engemet halgat. Kétséges igyedben bajodban jó tanácsoló Emberhez* folyamodol, nyomorúságos *betegségedben tudos Orvosnak* tanácsával élsz; s' csak a' kárhozatos állapotban nem vólnaé a' *bűnösnek a' maga Bírósága* veszedelmes?

Amaz nagy értelmű *Calvinus* igen nyil-

Matt. 28. 19.

Joh. 20. 21,22,23.

2Cor. 2. 7.

Heb. 5. 4.

2 Cor. 5. 18, 19.

Luc. 10. 16

Instit. l. 3. c. 4. sect. 12.

nyilván tanit e' felôl: *Etsi omnes mutuò nos debeamus consolari* &c. *Noha mindnyájunknak kellyen edgy mást vigasztalnunk, és az Isten irgalmasságához való bizodalomban erőssitenünk: Láttyuk mind azáltal hogy a' Tanitók tétettenek ez dologban bizonyságokká és mint edgy kezesekké, hogy a' Lelki ismereteket, a' bűnőknek bocsánattya felôl bizonyosokká tegyék. Ugy hogy ők mondattassanak-is a' bűnőket megbocsátani és a' Lelkeket fel-szabaditani. Midőn hallod hogy ez ô nékik tulajdonittatik, meg-gondold azt, hogy az tenéked hasznodra vagyon. Annakokáért minden hivő keresztyén eszében vegye, hogy midőn kiváltképpen való bűneinek érzési által belsőképpen ugy győtrettetik és sanyargattatik hogy magátúl másnak segedelme nélkül meg nem menekedhetik, ollyankor tiszti az hogy meg ne vesse az Orvosságot, mellyet néki az Ur ajánl, tudni illik hogy (lelki ismeretinek kőnnyebbitésének okáért) Prædicátora előtt bűnei felôl egyenessen vallást tegyen, és vigasztalására annak kiváltképpen való ßolgálattyát kivánnya. Mert ennek tiszti hogy az Isten népét kőzőnséggel és magában-is az Evangéliomi vigasztalásokkal biztassa és bátoritsa.*

Bi-

Beza-is nagy méllyen * *commendálja* e' tudományt, *Luther* penig azt mondgya, *Hogy ő ezer világot hagyna inkább oda, hogy nem mint az edgyes Gyónás tételt hagyná-ki az Anyaszentegyházból.* A' mi *Eccleſiáink* mindenkoron igen józanúl ſzámot tartottanak e' tudománynak igaz voltára; de igen igazán-is attak eléb a' *Pápiſtás Fűles-Gyónáſnak* ama' *regnáló Antichriſtuſi* találmányán, mellyet ők a' *kereſztyén Lelkeknek* nyakában, bűneért való engeſztelő Aldozat *és érdemes elég tétel* gyanánt akarnak kőtni: csalgázván máſoknak Lelkek iſméretit a' gyontatáſſal, midőn amazok ſemmi tőredelmeſſégeket nem érzik-is, és minden ő bűnőket elő ſzámláltatni akarják, mely lehetetlen dolog: hogy e'képpen minden embereknek ſzivek titkát fel-vadáſzhaſsák, melly nem edgyſzer hozot galibát nem csak az *edgyes Személyekre*, hanem még a' *köz állapatra-is*. De az Iſten Igéjének igaz vólta ez, hogy edgy-is a' *Romai Eccleſiában* ſzenteltek s' abban maradtak kőzzűl, igazán a' bűnőſt fel nem ſzabadithattya: mivel a' fel-ſzabaditáſnak kultsa kettő; edgyik felső méltóságot illet,

In azis Papatus & Chriſt. v. 1. fol. 66. Luth. 1. 6. fol. 109 & ſeq.

Bizonság erre a mi Agendánk D. Hol. meg nedéket mőd vala D. Rajnoldnak halálakor ki mid ön nem olhatna, a' kezét mellyel fel ſzabaditta'ék, azt csókolá meg

a Apo.3.9 Marc.2.7 Luc.5.21 b Mat.16. v. 19. c 1Cor.4.1 d 2Cor.5. v. 20. *Ministerii clavis duplex est, una scientia discernendi.* 1Cor12.10 1Joh.4.1. *Altera est potestas ligandi & absolvendi.* Matt.16. 19. Heb.7.27 28. Heb.8 4. &7.25.

illet, s' ez csak a *Christusé a*, a' másik *ki-szolgáltató* kúlts, s'ezt b *szolgainak* adta, kik ez okon-is neveztetnek *Christus Szolgainak*; Isten c *Titkai Sáfárinak*: *Engeszteléſinek Kôvetinek* d *Püſpökôknek*, *Pásztoroknak*, *Véneknek*. De a' Christus sohúlt az *Uj Testámentomban* senkit *áldozó Papi rendé* nem tött, nem-is adattatott e' Név ἱερεύς mely tulajdonúl *áldozó Papot* tészen, edgy Szolgájának-is a' *Christusnak* az Uj *Testámentomban*: Nem-is olvasunk senkit az Uj *Testámentomban*, a' ki magát illyen Papnak merte vólna vallani, az edgy *Judáson* kivûl. Nincsen-is bizonyára csak edgy valóságos Pap-is az Uj *Testámentomban*, hanem csak a' *Christus*. Nem-is maradott a' Christus Papságának semmi része hátra, mellyet e' Földön kellene még végben vinni, hanem csak mellyet az Egben végez érettünk való esedezése által. Holot azért a' Christus itt ez aránt sohúlt semmi *áldozó Papságnak* rendit nem rendelt: és a' *Pápista Papok* meg-vetik az *Evangélium Szolgaságának* nevezetit, mellyre egyedûl a' Christus a' *Kúltsot* bizta: Szûkségessen ki-jô az, hogy csak edgy

edgy *Pápista Pap-is*, csak edgy bűnőst-is igazán sem ki nem rekeszthet, sem penig fel nem szabadithat, avagy a' *Christus Kúltsához* semmi igaz igyét nem álthattya. Azonban ez Istenes rendeléfnek illyetén *Antichristusi meg-vesztegettetése*, *el-is* nem hagyathattya ennek *szabados gyakorlását* a' Keresztyének és igaz Pásztorok kőzőtt, ha mikor valamely *háborgó Lelki ismeretnek* állapottya kivánnya, mert ezokért rendeltetett kiváltképpen, ez dolog.

Bizonyára nincsen-is semmi job mód a' *fel-fuvalkodott szivnek meg-alázására*, edgyszer s' mind az *alázatos Léleknek* fel gyámolitására-is, mint ez lelki kőzlés beszéd a' Tanitó és az ő reá bizatott nyáj kőzőtt. Ha azért valamely nagy bűnőd háborgattya Lelked ismeretit, vald-meg az Isten *Szolgájának*, kérdgy *tanácsot* tőlle, és ha igazán *pœnitentiát* tartasz, vegyed *fel-szabaditását*-is: Es ekképpen semmi kétséged ne légyen *in foro Conscientiæ* lelked ismeretiben, hogy minden bűneid szintén olly valóságossan meg nem botsáttattanak vólna e' főldőn, mint ha szintén a' *Christustúl* magátúl hallottad

tad vólna *in foro judicii* a' szék szinén, azoknak meg-bocsátásának ki-mondását.

Luc. 10. 16. *Qui vos audit, me audit*; A' ki titeket halgat, engemet halgat. Probáld-meg ezt, s' reá felelek hogy sok kal nagyobb csendesülését tapaštalod Lelked ilmére tinek, hogy nem mint ki-mondhatnád azt Gondollyák-é az hivságos emberek ez Istenes hivatalnak *Méltóságos voltát*? bizonyára ha gondolnák, inkább tisztelnék ez *Hivatalt*, és az *Hivatalos Személlyeket* nagyobb becsülletben tartanák.

A' beteg ember (ekképpen lelki ismeretiben meg-csendesülvén és a' Tanitótúl menedéket vévén) igen jól cselekeszi illendö számos Kereštyéneket hivatván magához, ha az Ur *Vacsorájának Sz. Sacramentumát*-is magához vészi. *Hitünek* bátoritására, és az *ördög Ostromlásinak* farban rontására. E' végre nevezi ezt a' *Niceai Concilium Viaticumnak, Lélekünek úti költségének*. Es noha az Ur Vacsorájára Edgyházbéli cselekedet, mindazáltal, mivel Urunk (az első szerzetkor) edgyes d házban szerzette azt meg, Sz. *Pál* penig à *Kereštyéneknek Házokat* e *Christus Templomának* nevezi, s' a'

Concil. Nic. Can. 12.

d Matt. 26 v. 18. Luc 22. 12

e Rõ. 16. 5 Phil. v. 2.

s' a' Christus maga igérte ſ, hogy ó az *Híveknek közepette jelen vagyon, az holott csak ketten avagy hárman gyülekeznek-is öszve az ő Nevében*: En ſemmi okát nem látom, miért kellene a' meg-éhült s' ſzomjúhozó lelki beteg Kereſztyénektől (ha nyomorúságok miatt *Edgyházhoz* nem mehetnek) az Ur Vacsoráját el-fogni; Több edgyigyűséget jelent az maga felől, hogy nem mint értelmet, a' ki azt véli hogy ez dolog az *edgyes Miſével* edgy porázon futna: mert a' Miſe nem azért neveztetik *edgyeſnek* hogy az edgyes házakban-is el-berbitélik a' *Miſét* a' Papok, hanem hogy a' Pap (mint *Jevvel* Pűſpők a *Aquinas* b Tamásból tanittya) a' *Sacramentumot* csak maga véſzi s' egyebekkel nem közli; ennekokáért ugyan csak edgyes az, ha ſintén az egéſz Gyülekezet jelen vagyon és rejá néz-is arra. Szintén annyit kűlömbőz azért ez illyetén edgyes *communicáltatáſok* a' betegeknek, az edgyes *Miſének Antichriſtuſi* bálványától, mint az Eg a' Földtől. Mert az edgyház nép között való Ur Vacsora oſztáskor illy rend kivűl eſett alkalmatoſságnak *idején*,

f Mat. 18. v. 20.

a Jevell. cőt. Hard Art. 1. de privat. Miſ. fol. 4

b *In Miſſis privatis ſufficit ſi unus ſit præſens, ſcilicet Miniſter, qui totius populi perſonam gerit.* Aq p. 3 q 38. Art. 3.

a' *Christus szerzése* ugyan meg-tartatik. Sok hû Atyafiak gyûlekeznek edgyben és *edgyik a' másikat várja*, a' *Christus* halála-is hirdettetik és jelengettetik, és a' Tanitó a' több Hivekkel s' a' Beteggel egyetemben élnek az Ur Vacsorájával. B. e. CALVINUS azt mondgya, *hogy ô igen ôrômest* meg-engedi *az Ur Vacsorájának betegekkel való közlését, ha mikor az állapot és az alkalmatosság ugy kivánnya.* Másut-is, *hogy az Ur Vacsarájának osztogatását, a' betegektûl senki meg ne tagadhassa, sok és nehéz okokkal állattya.* Mindazáltal én minden Keresztyén embertûl azt kivánnám, hogy egésségekben élnének gyakorlatossággal az Ur Vacsorájával, nevezet szerint minden hólnapban edgyszer edgyßer a' Sz Gyûlekezettel edgyûtt; mert e'képpen nem kellene annyira illyetén álkalmatossággal felebaráttyokat ôszve gyûjteniek, és magokat-is a' Sz. *Sacramentumtúl* való meg-fosztattatások miatt, tôrniek, faggatniok. Mert miként *Perkinsius* igen igazán állattya: A' *Sacramentumnak gyûmôltse, és hathatósága; nem csak vételének idejéig tart, hanem az után-is embernek*

De Cœna administratione ita sentio, libēter admittendū esse hunc morem, ut apud ægrotos celebretur communio, cum res ita & oportunitas feret. Epist. 51. *Cur cœnā ægrotis negandam esse nō arbitror, multa & graves causæ me impellunt.* Epi. 631. Perkins. *de arte bene moriendi.*

nek *egész életére ki-terjed*: Melynek batható vóltát ha az emberek tellyességgel értenék, nem szûkölködnének annyi sok intések nélkûl az Ur Vacsorájának vételre felöl. *Pastores omnes hîc exoratos vellem, ut hujus controversiæ statum penitus introspicerent, nec fideles ex hac vita migrantes, & panem vitæ petentes viatico suo fraudari sinerent, ne lugubris illa in iis adimpleatur lamentatio:* Parvuli panem petunt & non sit qui frangat eis. Admonitio ad Pastores. Thr. 4. 4.

Miképpen azért, midön a' Hitetlen meg-hal azt mondhattya az halálnak, a' mit *Acháb Illyésnek: Hogy találál reám, oh te én ellenségem?* Ezenképpen midön más felöl a' meg-térö bûnösnek hirt tésznek hogy az halál az ajtón zörget, és szemben akar lenni vélle; azzal szolithattya-meg az halált, a' mivel *Dávid Achimázt: Haddjójjön, mert jó követ ö és hirt-ü jót hoz*: Christus követe az Halál, s' örvendetes újságot mond majd énnékem az örök élet felöl. És miként a' *Veres Tenger* mélységes örvény lön az *Egyiptombélieknek* el-merittetésekre: de az Izrael népének *által menetel* mellyen a' *Canahán* földének birására menének; 1 Reg. 21. v. 20. 2 Sam. 18. 27. Ut moriare pius, vivere dissce pie.

Ezenképpen az Halál, örök Pokolban és kárhozatban merülés az istentelenek-nek; de a' Keresztyéneknek Kapu az örök életre és idvességre. *Edgy Napja* az áldott Halálnak, változást szerez a' *keserü életnek minden szomorúságiban.*

Summũ hominis bonum, bonus ex hac vita exitus.

Midõn azért vészed eszedben, hogy lelked testedbõl immár szintén ki-menendõ, imádkozzál ha nyelveddel lehet, nyelveddel, ha penig nem, csak elmédben ezekkel az Igékkel, lelkednek szemeivel az Úr Jésus Christusra te Idvezitõdre nézvén álhatatossan, és mondgyad

LELEK KI-BOCSATASAKOR A való Imádság.

Joh. 1.29 *O Istennek Báránnya*, ki a' te véred által el-vötted e' világnak büneit: Irgalmazz nékem bünösnek. Act. 7.59. Uram Jésus vedd hozzád az én Lelkemet, Amen.

Midõn a' Beteg szintén ki-költözendõ e' világból, a' jelen lévõ hivek minnyájan essenek térdekre, és az õ Lelkét ajánlyák Istennek, ezekkel avagy ezekhez hasonló Igékkel.

O H

OH kegyelmes Istenünk és irgalmas Atyánk, *ki mi nékünk segétségünk és erősségünk vagy jelenvaló háboruságinkban; emeld-fel kegyelmes orczádnak világát* e' szempillantásban, ez te Szolgádra (*szolgálódra*) ki te hozzád indúlt hogy meg-jelennyék előtted. Mosd-el minden ő bűneit az Ur Jesus *Christusnak* érdemes *vérével.* Nevellyed *hitit*, és *Lelkét* őrizd-meg, az őrdőgnek és annak álnok Angyalinak intselkedési ellen. Vigasztallyad őtet Sz. Lelkeddel, és ha valaha, mostan éresztessed véle hogy te ő néki *szerelmes Attya* vagy, és ő-is tenéked, *kegyelemből fogadott Fiad.* Tarts-meg oh Ur *Jésus Christus* ez te saját vérednek árrát, kit olly drágán váltottál magadhoz. Vedd hozzád Lelkét mint amaz meg-térő *Tolvajét* a' mennyei *Paraditsomban.* Vitessed magadhoz azt Szent Angyalid által 1 Joh. 1. 7

mint a' *Lazárét*; és engedgy ôrvendetes fel-támadáſt néki az utolſo napon. Oh édes Atyánk, halgaſs-meg minket ô érette; *halgaſd*- meg a' tennen magad ſaját
Rom. 8. 34. *Fiát*, a' mi *edgyetlen edgy Közbenjárónkat ki-jobb kezed felôl ûl*, és ô érette minket is: A' kiben való bizodalmunkban, ez te Szolgádnak (Szolgálódnak) Lelkét, moſtan Atyai kezedben ajánlyuk: azzal a' Könyörgéſſel, melyre Idvezitônk tanitott, hogy mindenkoron minden ſzükségünkben bizodalmaſſan mondgyuk tenéked:

Mi Atyánk ki vagy, &c.

Ekkédig, az Urban való ki-múlásban meg-tartandó Kegyeſség Gyakorláſról.

Immar Következik az Urért való ki-mulaſra nézendô Kegyeſség Gyakorlás.

AZ Urért való meg-halálra nézendô *Kegyeſség Gyakorlás* nevezzetik *Martyromságnak*.

A' Má-

A' *Mártyromság semmi nem egyéb hanem oly bizonyság tétetek a' Kereſztyéneknek, mellyel az Evangéliumnak igaz tudományát* meg-pecsétlik, akar mely halál nemet el-ſzenvedvén, *hogy ſokakat az Evangéliumi igaz tudománynak vételére intahitsanak, mindnyájokat penig a' kik azt vötték abban meg-eróſſitsék.* Ez meghalás nemének igérte Urunk a' *Coronát: Légy hiv, úgymond, mind haláliglan s' néked adom az életnek Coronáját.* Melly igéretet az Eccleſia oly álhatarosſan hiſzen, hogy magát-is a' *Mártyromságot Coronának* nevezi: Es hogy a' Chriſtus mentűl inkább néki biztathaſſa az Hiveket ez felséges juralomnak, azt cselekedte, mint edgy jövendőt mondván, hogy *Szent Iſtván*, ki elsőlön a' Kereſztyén *Mártyrok* között, a' *Coronárúl* venne magának nevezetet.

1Cor 12. 13 *Sangvis Martyrũ ſemen Eccleſiæ.*

Martyres acceperũt non dederunt coronam. Leo Martyrio coronatus. Apo. 2. 10 Bern. Ser. in Feſt. Innoc.

Stephanes coronát tészen a' Görög nyelven.

A' *Mártyromság* háromképpen léſzen:

1. *Sola voluntate*, csak az edgy akaratban; mint a' Szent János *Evangéliſtá é*, kinek az olaj ſerpenyőben való fővése, nem annyira meg-fővésére mint meg-kenettetésére ſzolgála, mert annak utánna-is eléget éle, és vén korában hale-meg *Ephéſusban.*

Fri. Nau. in vit Jo. Flores Hiſt. ad An. 59.

2. *Solo opere*, csak szintén valóság szerint: mint a' *Bethlehembéli ártatlanok Magzatotskák-é.* Matt. 2.

3. *Voluntate & opere*, mind az akaratban s' mind penig a' valóságban edszers' mind: mint az elődedi Anyaszentegyházban, a' *Sz. Istváné, Polycarpusé, Ignatiusé, Szent Lőrinczé, Románusé, Antiochiánusé*, és több sok ezereké. A' mi időnkben penig *Crameré, Latimeré, Hooperé, Riddleyé, Fararé, Bradfordé, Sanderé, Philpoté, Gloveré, Tayloré*, és más számtalanoké: kiket a' szabados Istenhez és az Igazsághoz való *buzgóság* a' *Martyromságnak Lángja* közében vitt-bé, a' Christustúl való Hitnek meg-pecsétléséért. Nem a' kegyetlen halál azért, hanem azoknak ártatlan és szent vólta tészi a' Martyrt. A' tévelygő lelki ismeret sem elegedendő őszton a' *Martyromság* szenvedésre, mert az Isten Igéjebéli *Scientiának* ismeretnek kell az ember szivbéli *Conscientiát* Lelki ismeretet, igazgatni. Mivel a' kik az Apostolokat meg-ölték, azt vélték hogy valami nagy *Isteni szolgálatot cselekesznek*: *Sz. Pál-is buzgóságból* dühösködik vala az Isten-

1 Pét. 2. 19 Causa nő pessio facit Martyrem. Aug. Ep. 61. Non mortas, sed mores. D. Boj. Th. Aqu. 1 2. quæst. 19. art. 6. Joh. 16. 2 Act. 9. 1. Phil. 3. 6.

Iſtennek ſzent Emberin. Noſza már, Sz. *Pálnak*, a' Régi Kereſztyén *Romaiakhoz*, (de moſt már az *Antichriſtus után eredett új Romaiak* ellen) irott levele, tégyen itéletet, ha a' mi *Seminarius* konkoly hintő Pápázó *Papinknak* és *Jéſuitáinknak* igyek bajok oly *ſzent, igaz és ártatlané*, hogy az ő lelkek iſméretiben elegedendő őſztőn lehetett vólna halál ſzenvedéſekre, és Lelkek idvoſségének kotzkára hányáſokra. Innen bizonyára nyilván meg-tetſzik, hogy a' mely idvoſséges *Tudomanyra Szent Pál* a' régi *Romabélieket* tanitotta, *igyeneſſen* ellene vagyon, 26. *fundámentomokban*, azoknak mellyeket a' moſtani új *Roma* tanit és állat. Mert *Szent Pál* az előbbi régi *Romaiakat* arra tanitotta.

Epiſtola ad Romanos, nunc eſt Epiſtola in Romanos.

1. Hogy Válaſztattatáſunk Iſtennek *ingyen való kegyelméből* vagyon, nem az *eleve el látott* jó cselekedetekből, *Rom.* 9. 16. & 11. 5, 6.

2. Hogy *meg-igazúlunk* Iſten előtt egyedűl a' Hit által, *jó cselekedetek* nélkűl, *Rom.* 3. 20. 28. & 4. 2. &c. & 1. 17.

3. Hogy az *Ujjá ſzülettetteknek* jó cselekedetek az önnön *condignitáſokból* mél-

tóságokból *érdemetlenek*, nem érdemlik az ôrôkéletet, *Rom.* 8. 18. & 11. 6.

4. Hogy *csak azok a' könyvek*, *Isten Oraculumi és igaz Szent Irás*, mellyeket a' *Sidók ôrizetek* alá bizott vólt az Isten, *Rom.* 3. 2. & 1. 2. & 16. 26. a' minémûvek soha az *Apocriphák* nem vóltak.

5. Hogy a' *szent Irásnak* méltósága a' hitele, Isteni. *Rom.* 3. 2. 4. Ennekokáért fellyeb való az *Ecclesia* méltóságánál.

6. Hogy mindeneknek, *Edgyházi és köz* embereknek, ha idvezûlni akarnak, szûkséges a' *szent Irást* magok nyelvén *olvasniok* és *tudniok*. Rom. 15. 4. & 10. 1. 2. & 16. 26.

7. Hogy az Istennek mindennémû ki-képelése, valoságos *Bálvány*, Rom. 1. 23. edgyben vetvén, *Rom.* 2. 22.

8. Hogy a' *Képek* elôtt való *Vallás szeri térd hajtás* avagy akar minémû teremtett állatnak *imádása*, merô *bálványozás*, Rom. 11. 4. és *hazug szolgálat*, Rom. 1. 25.

9. Hogy a' Keresztyén ember senkinek egyébnek nem könyôrôghet, hanem csak Istennek a' kiben hiszen. *Rom.* 10. 13, 14. & 8. 15. 27. azért nem a' *Szenteknek* sem az *Angyaloknak*.

10.

10. Hogy egyedül csak a' *Christus* a' mi *Szószollónk* az Egben, *Rom.* 8.34. & 5.2.

11. Hogy a' Keresztyén embernek edgyetlen edgy Áldozása, semmi nem egyéb, hanem maga *Lelkének és Testének lelki áldozattya* avagy állatása az Istени szolgálatra, *Szentségben* és *Igazságban*, Rom. 12. 1. & 15. 16. annakokáért nem a' Christus valóságos fel-áldoztatása a' Misében.

12. Hogy a' *Vallás szeri* Imádás, akar *duliának* s' akar penig *latriának* nevezetsék az, edgyedül csak Istent illet, *Rom.* 1.9. & 12.11. edgyben vetvén, *Rom.* 6.18.

13. Hogy minden Keresztyén embernek *maga nyelvén* (melyben született) kell könyörgeni *Istenének*, Rom. 14.11.

14. Hogy nincsen nékünk magunktúl, mig a' kegyelemben nem állunk, a' *jóra szabad akaratunk*, Rom. 7. 18. &c. & 9. v. 16.

15. Hogy a' vágyódás a' *Concupiscentia* vétek az *Ujjá születettekben*, Rõ. 7. 8.10.

16. Hogy a' *Sácramentumok* nem oszthatnak *grátiát* kegyelmet *ex opere operato* magok tulajdon erejéből; hanem jegyzik és megpecsétlik azt a' mi ugyan

akkor

akkor szolgáltatik-ki nékünk, *Rom.* 4. 11. 12. & 2. 28, 29.

17. Hogy minden igaz hivő keresztyén Ember, *bizonyos lehet idvessége felől* éltében, *Rom* 8. 9. 16. 35. &c.

18. Hogy senki ez életben, Adám esetitül fogva, tökélleteſſen az Istennek Törvényit bé nem tőltheti, *Rom.* 7. 10. &c. & 3. 19. & 11. 32.

19. Hogy a' Vallásnak, *Etel és Nap* válogatásban való helyheztetése meró babona, *Rom.* 14. 3, 5, 6. 17. 23.

20. Hogy csak a' *Jésus Christus tulajdonitott Igazsága*, az a' mi minket Isten előtt igazakká tészen, *Rom.* 4. 9. 17. 23.

21. Hogy a' Christus teste *Dávid magvából* való a' *Testesülés* által, és nem az oltyás liszt tajtékból lészen, a' *Transubstantiatio* által-állatozás által, *Rom.* 1. 3.

22. Hogy minden igaz kereszttyén valóságossan szent és nem csak azok a' kiket a' Pápa *canonizál* szentek közzében ír, *Rom* 1. 7. & 8. 27. & 2. 15. 31. & 16. 2. 15. & 15. 25.

23. Hogy *Ipse*, a' *Christus a' békeségnek Istene*, és nem *Ipsa* az *Aszszonyi állat* tóri-meg a' *Kígyónak fejét*, Rom. 16. 20. 24.

24. Hogy minden léleknek *lelki ismereti ſerint* alája kell a' *felső Hatalmaſságnak*, az az, a' *Magiſtrátumnak fegyver* viſelő Tiſztviſelőnek vettetni, és adót-is kell annak fizetni, *Rom.* 13.1.2 &c. Annakokáért a' *Pápának* ü önnön magának és minden Pap Uraknak, a' *Cziſzároknak Királyoknak*, és *Felső Tiſzteknek* birtokok alá kell halgatni, hanem ha ſzántſzándékkal kárhozatot akarnak vonni fejekre, mint *Párt-ütők* kik az Iſten *rendelésének* ellene állanak, *Rom.* 13. 2.

25. Hogy a' *Sz. Pál* (nem *Sz. Péter*) rendeltetett Iſten kegyelméből a' Pogányoknak, és következkezésképpen *Románnak* ü a' *Pogány népeknek* leg főbb Városának *fő Apoſtolávál*, Rom. 15.15, 16. * 19.20, &c. & 11.14. & 16. 4.

26. Hogy a' *Romai Eccleſia*, ſzintén mint a' *Jeruſalemi* avagy akar melly *kiváltképpen való*, *meg-vétkezhetik*, sőt ugyan él-is ſzakadhat a' Hittűl, *Rom.* 11. v. 20, 21, 22.

Mivel azért a' minapiban *támadt Romai Egyház* mind ezek ellen tanit, és többekben-is ſzámlálhatatlan ſokakban nyilvánsággal ellenkezik azokkal, a' mikre

* Úgy tetſzik a' 15. Réſznek 15, 19, 20. verſeiből, s' egéſzen az utolſo réſzből, hogy a' Romabéli Kereſztyének Sz. Pálnak Rómában menetteli előtt, azoka' Tanitók ál-

mikre az *Apostol* a' *régi Romaiakat* oktatta vólt; itéllye-meg Isten és e' *Levél* mellyikünk vagyon *a' régi igaz vallásón*, melyre az Apostol tanitotta vólt a' *Romabélieket*? Es hogy ha mi nem jól cselekedtük é hogy ő tőllők annyiban *külön kenyérre lóttünk*, menyiben ők is az *Apostoli* igaz *Tudománytúl* el-pártoltanak? és ha nem vólté jobb hogy a' *Szent Pál* igaz Vallására térnénk vissa, hogy nem mint a' mái Romának tévelygésében fekűttünk vólna? és ha jobb; tehát az *Jesuiták* és a' *Seminár Papok* meg-lássák, s' féllyenek-is rajta, hogy vala miképpen dolgok nem Hit hanem támadás; nem igazság, hanem pártolkodás; nem *religio*, hanem *Tybernél* kezdett és *Tyburnál* végezett *rebellio* légyen; a' mint hogy ez-is haláloknak fő oka. Ezek inkább a' *hittúl szakatt Tengerrúl*, hogy nem a' békeség szerető Apostoli Gyűlekezettúl lévén el-bocsáttattak, mivel szenvedhetetlen dolog vólt hogy az alsó Rendel, *Eskűvések* és *Királyokra* nezendő *Hivségek* alól való fel-szabadúlást hitessenek-el: továbbá hogy pártűtést támaszszanak, támadást inditsanak, *Királynékat* mé-

tal térittettenek-meg. kiket maga elött oda küldött vólt: mert azokat nevezi segitö társainak v. 3 Rokonságinak v. 7. 13. fogoly társainak v. 7. Achajabéli Prędikálásának sengéinek v. 5. fejenként maga és Tertius barátinak ki e' Levelet irta v. 22. Ezokáért is menének-el ol' nagy ö-römmel

méreggel veszessenek, *Királyokat* titkon meg-öllyenek, az egész Ország szinét. Puska porral fel-vettessék, kétségben esett állapottal hánnyák testeket a' fel-akasztásra és el-négyelésre. Igy tisztel-tesse Isten azokat-is mindnyájokat (lelkeket mindazáltal, ha választottak, idvezitvén) valakik ki-bocsátották vólt ezeket. En igen félek ugyan rajta, hogy ezek csepűvel sem tőrölhetik-le magokrúl ez emlekezetet, hogy tudni illik inkább vóltak ők magok *Hohéri* hogy nem mint *Christus Martyri*.

Sz. Pál eleiben mind az Appius piatzáig, meg-értvén hogy ő Romában érkezendő vólna. Act 28.15. As.149.9. *Ut Alexãndri causa iis qui illã scire cupiunt patefiat: judicatus est Ephesios Æmilio Frontio Proconsule, non propter professionis nomen, sed propter perpetrata latrocinia cum jam esset prævaricator & proditor.* Eus. Hist. Eccl. l. 5. cap. 18.

Mitsoda lelki ismérettel tarthattyák hát a' Pápisták *Garnét* Uramat *Martyrnak*, holott tulajdon maga lelki ismére-tinek kisztetéséből *meg-vallotta hogy támadás inditásáért*, nem *Religiójáért* ßenvedett ő halált? De ha ez illyetén *Puska por Evangéliumú* Papok-is *Martyrok*; én csudálom ki lészen Hohér? Ha ezek a' *Szentek* kitsodák *Schithák*? s' kitsodák *Hanibáltok*, ha ezek-is *Catholicusok*?

Puska-porral akarták ezek az orßág házát Gyülésnek idején felvettetni.

De

De ezt ebben hagyván, ha ők fertelmesek akarnak lenni, maradgyanak
2 Tim. 6. v. 20. fertelmességekben: Mi (kiknek hivségünkre bizta Isten az *igaz Hitet* mint valami drágalátos le-tőtt jószágot) könyörögjünk ő Felségének hogy szent életet engedgyen élnünk, tudni illik *Hitünkhöz* illendőt, *Kegyesség*ben *Christusunkhoz s' Királyunkhoz* engedelmességben: Es ha mikor édes Idvezitőnk *illy becsülletre méltóztat minket*, hogy az ő *Evangéliumáért Mártyromságot szenvedgyünk*: akar Oszlopok mellet való égetés által légyen az, mint *Mária Királyné* idejében; akar alattomban való *hohérkodások* által, mint az *Inquisitio házban* avagy dühős *fel-mészárlás* által, mint ama' *Parisi* siralmas Lakodalomban; akar *Puska porral* való fel-vettetés által, a' mint az *Ország Házával* akarnak vala nem régen cselekedni, irgalmas kegyelmének velünk munkálkodása által könyörögh esünk, Szent Lelkének velünk jelen léteért, ki úgy meg-erősítsen *erőtelenségünkben*; és *igaz Igyünkben* úgy meg-óltalmazzon, hogy halálunkal-is örömest meg-pecsételhessük, az *Evangélio-*

Prov. 4. 21 1 Pet. 2. 17.

Act. 5. 41.

Luc. 11. 28 Apoc. 14. 13

géliumi igaz tudománt, mellyet *életünkben* hittünk s' valottunk: Hogy mig élünk, áldattassunk szent Igéjében, mikor meg-halunk magában az Urban, és az *Itilet napján* Szent Attyától legyünk áldottak. *Ezt cselekedgyed velünk Ur Jésus Christus*, Amen.

Matt. 25. 34. Apoc 22. v. 20.

A' LELEK ÉS ANNAK IDVEzitője között indittatott Istenes közlés beszélgetés, a' Christus keservés kin-szenvedésének hathatóságos érdemessége felöl.

LELEK.

URam, *miért mosád-meg Tanitványidnak labokat*?

CHRISTUS. Hogy tégedet tanitanálak, mint kellyen magadat az én végvacsorámra készitened.

LELEK. *Uram, miért hogy magad mosád-meg*? Joh. 13. 14

CHRIST. Hogy tégedet alázatosságra tanitanálak, ha én Tanitványom akarsz lenni.

L. *Uram, miért hogy halálod előtt szerzéd meg a' Vég-vacsorát*? Luc. 22. v. 19.

CHRIST. Hogy te mentül inkább

meg-emlekezhessél az én halálomrúl: és bizonyos lehess affelől hogy annak minden *érdemessége* tijéd.

Joh.18.2. LELEK. *Uram, miért menél oly helyre, a' holott Judás fel-tuda találni téged?*

CHRIST. Hogy meg-tudhassad azt, hogy én szintén oly szabadossan mentem bűneidért a' szenvedésre, mint te néha napján valamely helyben a' bűn tételre.

Joh.18.1. L. *Uram, miért hogy a' Kertben kezdéd el kin szenvedésedet?*

Gen.3.3. C. Mert a' te bűnőd a' Kertben vót eredetet.

Matt. 26. v.40. L. *Uram, miért hogy akkoron merültenek a' te választott Tanitványid oly mély álomban, mikoron te a' szórnyü lelki kinoknak rettenetes őrvényiben kezdél bé-merülni?*

C. Hogy meg-mutathassad azt hogy én csak magam, nem mással edgyűtt munkálkodtam idvességedet.

Isa.63.5.

Mat.26.4 L. *Uram, miért hántak vólt oly sok lest és tőrt elődben?*

Psa.91.3. CH. Hogy te amaz lelki Vadásznak minden les-vetésit és tőreit el-kerülhessed.

Matt. 26. 49. L. *Uram, miért hagyád-meg magadat az áruló Judásnak csokolni?*

CHR.

Chr. Hogy kép-mutató ajakoknak beſzédit ſzenvedvén, ugyan azon kezdethetnék a' bűnnek el-tiſztitása, a' mi által azt a' Sátán elsőben bé-hozta vólt e' világra.

L. *Uram, miért adatál* 30. *ezüſt pénzen el?* Mat.27.3.

C. Hogy tégedet őrők fogságodból meg-válthaſſalak. Ma.26.39

L. *Uram, miért imádkozál oly nagy erős kiáltáſokkal és könyhullatáſokkal?* Hebr.5.7.

C. Hogy azzal meg-ólthaſſam az Iſten igazságának buſulását, melly olly ſzörnyen fel-gerjett vala ellened.

L. *Uram, miért ijettél vólt meg olly igen, és miért valálrettenetes kinokban?* Luc. 22. 44.

C. Hogy én az Iſtennek, bűneiddel érdemlett boſzſzú állását ſzenvedvén, te mentűl bátrabb lehesſ az Halálban, és ſok vigaſztaláſt találhaſs Kereſzt-viſeléſedben.

L. *Uram, miért könyörgél oly gyakran, oly áhitatoſſan, hogy a' Pohár el-múlnék tőlled?* Matt. 26. 39, 42, 44

Ch. Hogy eſzedben veheſſed, hogy én akkor bűneid érdemes átkainak ſörnyűségét ittam és ſzenvedtem-meg. Gal.3.13.

LEL. *Uram, miért hagyád kónyörgésed után, szent akaratodat szent Atyádnak akaratiyára?*

CH. Hogy tégedet meg-tanitsalak, mint kellyen magadat minden nyomorúságidban viselned, és melly őrömest kell békes tűrés által azt a' keresztet szenvedned, mely felől bizonyossan tudod hogy nem egyébünnen, hanem mennyei Atyádnak igazságos kezeiből származik reád.

Luc. 22. 44. L. *Uram, miért veritezél oly sűrű viz és vér cseppekkel?*

C. Hogy tégedet meg-tisztithassalak, véres sebhedésidből és ocsmány mocskolságodból.

Luc. 22. 54. L. *Uram, miért hagyád magadat megfogni, holott el-mehetsz vala ellenségidnek kezekelől?*

CH. Hogy a' te lelki ellenséged meg
Mar. 5. 25. ne fogjon tégedet, és a' kűlső setétségnek tömlőczében ne vessen.

Matt. 26. 56. L. *Uram, miért hagyattatál el Tanitványidtúl?*

CH. Hogy az Istennel tégedet megbékéltetnélek, kitűl te-is bűneidnek miatta el-hagyattattál vala.

L. U-

L. *Uram, miért állál elő, hogy csak magad fogattatnál meg?* Joh. 18. 8.

C. Hogy néked tudtodra esnék, hogy én bennem a' te idvességednek szereteti nagyobb vólt, hogy nem mint egész Tanitványimé.

L. *Uram, miért ragadtaték meg amaz lepedős Iffiú a' vitézektül lepedőjéből bontakozván, ki Agyából ugrott vala fel, halván a' nagy zajt meg-fogattatásod és fő Paphoz vitettetésedkor?* Marc. 14. v. 51, 52.

C. Hogy ki-jelenődnék az ő dühősségek az én meg-fogattatásomban, s' az én hatalmam-is Tanitványimnak meg-tartásokbã azoknak dühős kezekellen, kikkel sokkal gonoszbúl bántak vólna, hogy nem mint azzal az el-szaladott Iffiúval. Mat. 27. 2.

L. *Uram, miért kőtöztetél meg?*

Chr. Hogy hitetlenségednek idegit meg-óldoznám.

L. *Uram, miért tagadtatál meg Szent Pétertül?* Luc. 22. 57.

C. Hogy te felőlled mennyei Atyám előtt vallást tehetnék, te penig tanúlhatnád-meg hogy nincsen bizodalom *Emberben* és *idvességed* egyedül az én irgalmasságomtúl függ.

Luc. 22. 60. L. *Uram, miért hogy Kakas szó által inditád Pétert pœnitentiára?*

C. Hogy senki az eszközöket mellyeket Isten a' meg-térésre rendelt, meg ne utállya, ha szintén semmire kellőknek látszanak-is.

Luc. 22. v. 61. L. *Uram, miért hogy Kakas ßókor fordúlál s' tekintél Péterre?*

Chr. Hogy elődben adhatnám azt, hogy az én kegyelmemnek segitsége nélkûl, semminémû eszköz a' bûnőst Istenhez minek-utánna edgyszer ő tőlle el-szakadott, meg nem téretheti.

Joh. 19. 5. L. *Uram, miért adának veres bársony kóntőst reád?*

Is. 1. 18. Ch. Hogy meg-tudhassad azt, hogy én vagyok a' ki a' te *Scárlát szinû* undok bûneidet el-vőttem.

Mat. 27. 29 L. *Uram, miért koronásztatál tőviss Coronával?*

Ch. Hogy az átoknak első gyûmölcsét a' tővisset viselvén, meg-tetszenék hogy én vagyok, ki a' világnak bûneit és rajta lévő átkait el-vészem, és tégedet

1 Pet. 5. 4. Apo. 2. 10 *életnek* és *dicsőségnek* Coronájával koronázlak.

Mat. 27. 20 L. *Uram, miért adának nádat kezedben?*

Chri-

CH. Hogy meg jelenteſsék hogy én nem jöttem a' *töredezett nád ſzálnak el-törésére.* Matt. 12. v. 20.

L. *Uram, miért csúfoltatál-meg a' Sidóktúl?* Matt. 27. v. 29.

CH. Hogy te az ördögöt boſzſzonthaſſad, ki egyébként meg-csúfolt vólna tégedet, mint a' *Philiſtæuſok Sámſont.* Jud. 16. 25

L. *Uram, miért mocskoltatád-meg ſzentséges orczádat pökdöséſſel?* Matt. 27. 30.

C. Hogy a' te orczádat meg-éjjam. ſzégyen valláſtúl.

L. *Uram, miért kötök bé ſzemedet a' Sidók?* Matt. 14. 65.

C. Hogy a' te lelki ſzemednek homályát el-vévén ſzemtúl ſzemben nézhesſed Atyámat az Egben.

L. *Uram, miért öklöztetél s' veretél-meg pálczákkal?* Marc. 14. 65.

C. Hogy meg-ſzabaditsalak téged a' pokolbéli kinzó lelkeknek csapdoſáſitúl és verekedéſitûl. Mat. 26. 55 Mat. 26. 67

L. *Uram, miért ſzidogattatál-meg?* Mat. 27. 39

C. Hogy az Iſten néked békeſséget ſzolbaſſon ſzent Igéje és Lelke által.

L. *Uram, miért undokittattad Sz. orczádat csapdoſáſokkal és vérrel?* Joh. 19. 3. Iſa. 53. 2.

Matt. 22. 30. CH. Hogy a' te orczádat mint az Angyalokét, ugy tündökölteſſem az Egbe.

Joh. 19. 1. L. *Uram, miért oſtoroztatál-meg oly kegyetlenképpen?*

C. Hogy te, lelked iſméretinek furdalásitúl meg-menekedheſsél, és az örök gyötrelemnek oſtorozáſit el-kerülheſd.

Matt. 27. 11. L. *Uram, miért idéztetél Pilátus eleibe?*

C. Hogy te az én Itélő ſzékem előtt ment ember leheſs az utolsó napon.

Luc. 23. 2. L. *Uram, miért vádoltatál oly hamiſſan?*

C. Hogy te az igazság ſzerint el ne kárhoznál.

Mat. 27. 2 L. *Uram, miért hogy idegen Biró által ſententiáztatál-meg?*

C. Hogy te a' Pokolbéli kegyetlenségnek rabsága alól meg-ſzabaditatván, Iſtenednek kinek tulajdona valál, viſſza juthatnál.

Joh. 19. 11 L. *Miért vallád-meg oh Uram, hogy Pilátusnak rajtad lévő hatalma onnan felyül való volna?*

Rő. 13. 14. 1 Pet. 2. 13, 14. CH. Hogy az Antichriſtus az én képembéliségének ſzine alatt, önnön magát minden *Fejedelemségek és Hatalmaſságok felett ne magaſztallya.*

Luc. 23. 1 Joh. 19, 1 L. *Uram, miért ſzenvedtél, Pontius Pilá-*

Pilátus Romai Császár *Præsidense* alatt? Jegyezd meg jól. Apo. 11.8. & 17.5.9. 24.

Ch. Hogy meg-jelenteném hogy az *Cæsariánusok*, és a' *Romai Pápás* ravaszság fogná az után-is *Ecclesiámat* öldözni és engemet tagaimban *meg-feszíteni*. Joh. 19.19 Luc. 23. 24.

L. *De miért sententiáztatál-meg* Uram?

C. Hogy a' Törvény *meg-sententiáztatott* lévén én bennem, te a' Törvény által soha meg ne *sententiáztassál*. Rom. 8.3

L. *De ugyan miért* sententiáztatál-meg holott *semmit ellened nem bizonyíthatának*? Matt. 27. 24. Joh. 19.6.

C. Hogy eszedben vehesd, hogy nem a' magam bűneért, hanem a' tiédért bűnhődtem.

L. *Uram, miért vitettetél-ki a' városból a' szenvedésre*? Matt. 27. Heb. 13.13 Luc. 23. 26.

C. Hogy tégedet nyugodalomra az Egben vihesselek.

L. *Uram, miért kénszeríték a' Sidók a' Cyrenebéli Simont, hogy vinné a' te keresztedet*? Matt. 27. 32 mezőbül jövő.

Ch. Hogy értenéd, mely igen megerőtelenitett vólt engemet a' te bűnöd: és mi vólna minden Keresztyénnek ál-

lapottya, ki e' világnak mezejéről a' Mennyei *Jerusalem* felé indúlt.

Joh. 19. 23 L. *Uram, miért vetkeztetének-ki Ruhádból?*

C. Hogy láthasd mint hadtam én el mindenemet a' te meg-váltásodért.

Luc. 23. 33 L. *Uram, miért emeltetél kereszire?*

C. Hogy tégedet magammal edgyütt Menyországban emelhesselek.

Luc. 23. 33 L. *Uram, miért függél átkozott fán?*

Gen. 2. 17 C. Hogy eleget tehetnék, a' tiltott fának meg-ett gyömölcsében esett bűnödért.

Luc. 23. 33 L. *Uram, miért függél két Latrok között?*

C. Hogy te én drágalátos lelkem, a' mennyei Angyalok között helyet-lelhetnél.

Psal. 22. 16 Joh: 20. 20. L. *Uram, miért szegezék kezeidet és lábaidat a' Keresztfára?*

C. Hogy te-is kezeidet ki-terjesszed, az Igazság munkájának cselekedetire; és szabadságban állassalak, hogy a' békességnek útaiban járnál.

Matt. 27. 33. L. *Uram, miért hogy* Golgothában *a' halottaknak agy koponyájoknak helyén feszítettél-meg?*

C. Hogy bizonyos lehess a' felől hogy az én halálom élet a' hóltaknak.

L.

L. *Uram, miért nem oszták-meg a' Vitézek a' te varrás nélkül való köntösödet?* Joh:19.24

C. Hogy jelentetnék Ecclesiámnak hasonlás és szakadás nélkül való *egysége*.

L. *Uram, miért kostolál méreggel egyelitet etzetet?* Mat.27.34

C. Hogy te az *Angyaloknak kenyerét* ehetnéd és iharnád az *életnek vizét*.

L. *Uram, miért mondád a' kereszt-fán:* El-végeztetett? Joh:19.30

C. Hogy tudhassad azt, hogy az én halálom által a' Törvény bé-tölt, és az a' te váltságod-is végben ment. Rõ:10.4. 2Cor:3.13

L. Uram, *miért kiáltál-fel e' képpen a' Kereszt-fán*; En Istenem En Istenem miért hagyál-el engemet? Mar:15.34

C. Hogy te az Istentûl el ne hagyattassál, s' a' Pokolnak kinnyai kõzött õrõk jajt ott ne kiálts.

L. Uram, *miért lón az a' kõzönséges setétség, szenvedésed és fel-kiáltásodkor?* Matt: 27. 45.

C. Hogy gondolhasd és ábrázolhasd azokat a' pokolbéli rettenetes kinokat, mellyeket én akkor szenvedtem, tenéked, a' Pokolnak véghetetlen gyõtrelmiből, és a' setétségnek õrõk lánczai közzûl való szabadúlásodért. 2Pet:2.6. Jud:v.4.

L. *Mi-*

Joh: 19. 23. L. *Miért szegeztetéd két felé szent karjaidat?*

C. Hogy tégedet, édes lelkemet nagy ßerelemmel magamhoz kapcsolhassalak.

Luc. 23. 3. L. Uram, *hogy nyerheté-meg a' Lator, ki soha az előtt jót nem cselekedet vala, oly rövid meg-térés által, az örök életet?*

C. Hogy eszedben veheld Halálomnak nagy hatalmát, a' térőknek bűnöknek bocsánattyában, hogy edgy bűnösnek-is kétségben elni ne kellyen.

Luc. 23. 39. L. Uram, *miért hogy a' másik Lator is, hasonlóképpen nem idvezúle, holott az is szintén oly közel függ vala hozzád?*

Rom. 9. 19. 22. C. Mert el-hagyhatom a' kiket akarok, hogy meg-keményedvén gonoßságokban el-veszszenek; és ekképpen féllyenek mindenek, fel ne fuvalkodgyanak.

Matt. 27. 50. L. Uram, *miért kiáltál oly fennyen s' oly keményen, mikoron Szent Lelkedet kibocsátád?*

C. Hogy meg-jelennyék, hogy senki az én életemet tőllem el nem vőtte, hanem magam tőttem azt le szabadossá.

Luc. 23. 46. L. Uram, *miért ajánlád lelkedet Sz. Atyádnak kezében?*

CHR.

C. Hogy tanitsalak tégedet, mit kellyen néked is cselekedned, midőn te is ki-múlol. Joh. 13. 15.

L. Uram, *miért hasada két felé a' Templomnak kárpittya?* Mat. 27. 51.

Ch. Hogy meg-mutassam, hogy a' Levitai Törvény többé már a' Sidók és a' Pogányok között köz-falúl nem lészen; és hogy az Egnek úta akkor nyilatkozot-ki minden Hiveknek. Eph. 2. 14. Heb. 10. 19, 20.

L. Uram, *miért indula meg a' föld s' hasadozának a' kő sziklak meg, halálod napján?* Mat. 27. 51.

C. Uroknak halálán és a' bűnös szíveknek kegyetlen keménységén iszonyodtanak.

L. Uram, *miért nem tőrék-meg néked is száraidat, miként a' két felől melletted fel-feszittetett Latroknak?*

C. Hogy tudhassad hogy semmit egyebet ők én rajtam nem cselekedhettenek, hanem csak azokat mellyek én felőllem meg jövendöltettenek vólt hogy ők meg-mivellyék, s' én el-szenvedgyem. Exo. 12. 46. Zach. 12. 10.

L. Uram, *miért lyiggalák-meg Szent oldalodat a' láncsával?* Joh. 20. 34.

C. Hogy néked útadlenne szivemhez való közelebb jöveteledre.

Joh. 19. 34

L. Uram, *miért folya Szent óldaladból viz és vér ki?*

C. Hogy bizonyossan tudhassad hogy én meg-ólettettem vólt, holott szivemnek vére-is ki-omlott és a' sziv kőrnyűl való viz-is ki-folyt; mely midőn meglesz soha ember tőbbé nem élhet.

Vagyon a' sziv körül edgy hártya mellyet Pericardiumnak nevez-nek, ebbē viz áll, a' végre hogy a' Sziv hivösödgyék és nedvesüll'ön, hog' valamint a' sünetlen mozgás miat meg ne fuladgyō

L. Uram, *miért hogy előszszőr vér, s' annak utánna viz folya-ki szent oldalodból?* Joan. 19. 34.

C. Hogy tégedet két dologra tanitanálak: 1. Hogy véremnek omlása által ment végben Igazúlásod és Szenteltetésed, idvességedre: 2. Hogy az én Lelkem a' Keresztség vizének, és a' Vég-Vacsorának jó lelki ismeretes vétele által, munkálkodik te benned igazságot és szentséget, mely által dicsőitened kell engemet.

L. Uram, *miért nyilatkozának Koporsok-meg Szent halálodkor?*

Ez hártya miheltmeglyikad, soha az ember tőbbé nē

C. Hogy jelenteném, hogy a' halál, az én halálom által akkor sebhedet halálosképpen, s' győzettetet-meg.

L. Uram, *miért temettetél-el?*

C. Hogy a' te bűneid soha te ellened itiletre fel ne támadhassanak.

L. U-

L. Uram, *miért akarál oly két becsületes Tanácsos emberek*, Nicodemus *és* Arimatheabéli Joseph *által, el-temettetni*? élhet. Col Anatom: l. 7. hist. de nat: hum. l. 1. cap. 37. §.

C. Hogy halálomnak valósága (mely a' te életednek szerzője oka) mentûl nyilvábban ki-birhednék mindeneknek. Mar. 27. Matt. 27. 60.

L. Uram, *miért temetkezél új koporsóban, melyben az előtt senki még nem feküdt vala*? Joan. 19. 38, 39, 49

C. Hogy meg-tudódgyék, hogy nem más, hanem én támadtam-fel: s' nem is másoknak hatalma hanem magam sajat ereje által. Joh. 14. Mat. 27. 60.

L. Uram, *miért támada-fel a' te tested*? Mat. 28. 6 Rő. 4. 35

Ch. Hogy bizonyos lehess a' felől, hogy bûneid el-töröltettenek és magad meg-igazúltál.

L. Uram, *miért támadának annyi sok el-alut Szenteknek Testek-fel, Fel-támadásodkor*? Act. 17. 31

C. Hogy mint edgy bizonysága lenne ezannak, hogy minden Szentek az én Fel-támadásomnak ereje által fel-támadnak, az utolsó napon. Ps. 116. 15

L. *Mit adgyak, Uram, én mind ezekért néked*? Gal. 6. 15 2 Cor. 5. 17.

C. Teremtődet szeressed, és változzál új teremtett állattá.

U R-

URUNK SZENYVEDESENEK szemlélése felett el-ámult Léleknek (Soliloquiuma) *magában való beszélgetése.*

MIt cselekedél, Oh édes Idvezitőm, és őrőkké áldando meg-váltóm, hogy e' képpen *Judástúl* el-árultatál, el-adattatál a' *Sidoktúl*, mint valami gonosz tévő meg-fogattatál, és kőtőzve vitettetél mint a' Bárány a' megőlettetésére? Mitsoda gonoszságot miveltél, hogy ily nyilván békelle *idéztetned*, hamissan *vádoltatnod*, és nagy méltatlan megszententiáztatnod? *Annás* és *Cajaphás* akkori *Sido* FőPapok előt, még penig Romai Tisztviselőnek ugy mint *Pilátusnak* Székin? Mi lehetet a' te vétked? kin tőttél valaha *boszszuságot?* hogy ily keserves *ostorozások* esnek raytad, *coronával* tővissessel *coronáztatol*, tsufságok-

ságokkal *mocskoltatol*, *rutoltatol* a' szóval, ökölle *öklöztetel*, és Pálczákkal *ütögettetel*? Oh Uram micsoda érdemed miat Pökdöstetteték-meg ily rút *nyállal* áldott orczád, és szégyennel mint egy ugyan *bé-fedezteték*? ruhádat sorsal *el-oszták*, kezeidet és lábaidat a' kereszt-fán *ki-szegezék*, *fel-emelének* a' meg-átkozott fán, Latrok köziben *feszitének* és etzetet méreggel egyelitettet itatának veled? halálos rettenetes nagy szorúltságodban, az Isten boszizú állásának oly Tengerét uszád-meg, hogy nagy keserveſſen kiáltoznod kellett, mint ha ugyan tellyeſséggel el-hagyattál volna az Istentúl a' te Sz. Atyádtúl? Sőt, hogy ártatlan Szivedet-is, éles lántsával *furdalták*, úgy hogy edes *Atyádnak* szeme láttára drágalátos véred omla-ki abból? Edes megváltóm, mely szörnyű győtre-

lemben vóltál, mikoron ezeket ſzenyvednéd, melynek csak gondoláſa-is engemet, imé csak nem el-ájultat! Váltig értekezem vétkeden, de ſemmit benned nem találhatok; csak annyit ſem hogy valaha *tsalárdság találtatot vólna ſzájadban. Ellenségid* eléggé vóltak rajta, de csak edgy-is közzűlőka' *bűnrűl tégedet meg nem fedhete. Vádolo Tanúid* (kiket csak elő fogtak) nem járának edgy nyomon a' Tanú vallásban; a' *Biro*, ki tégedet nyilván meg-ſententiáza, *Artatlanságodat* nem tagadgya: mellyért Felesége-is hozzá kűlde, tudtára adván néki hogy ő meg-tanittatott légyen éjjeli álmában tenéked igaz ember vóltod felől, annakokáért meg-látná hogy ſemmi igaztalanságot rajtad neejtene. A' *Százados* ki *ſententiád* ſzerint meg-lakoltata, igazán meg-vallá, hogy *te igaz ember, s' való:*

valóságossan Isten Fia vólnál. A'veled edgyűt fűggő *Tolvaj-is* igazita, *hogy* tudni-illik, *semmi gonoszt nem cselekedtél.* Mi hát még-is Oh Uram, oka ez kegyetlen Gyalázatodnak, kin vallásodnak és Halálodnak? En Uram, én vagyok, oka ez te keserűségidnek: az én bűneim ejteték rajtad a'szégyent, *álnokságim* adtanak méltatlan *boszszúság szenyvedésedre alkalmatosságot.* En tőttem a' bűnt s'te *Plágáltatálmeg* érette: én valék a' *bűnös*, s'te *idéztetél be*; én gonoszkodám, s'te rajtad esék halál; én vétettem s' te fűggél kereszten. Oh Isten szerelmének mélysége! Oh mennyei *kegyelemnek* csudálatos rendelése! Oh Isteni *irgalmasságnak* mérsékelhetetlen mértéke! Az *Hitetlen* vetkezik, s-az *Igaz* bűnhőszik; a' bűnös elébb áll, s'az *ártatlan* bé-idéztetik; a' *Gonosztévé* ment ember, s'a' ki *kárt*

nem tött, sententia a' fején. A' mit a' *gonosz ember* érdemel, azért szenved a' *jó ember*; a' szolga tötte a' *botránkozást*, s' az Ur szenved *Keresztfát*. Mit mondhatok egyebet? Az *ember* tészi a' vétket, s' az Isten hal-meg! Oh Istennek Fia! ki jelentheti eléggé-ki a' te *szerelmedet*? ki magasztalhattya *rajtunk esdekő szivedet*? *dicsiretedet* ki-mondhattya-ki? *En fuvalkodtam* vala fel, s' te *aláztatál-meg*: én lők *engedetlen*, s' te *hodolál meg*: én ómmeg a' *tiltot fának gyümölcsét*, s' te függél az *átok alatt lévő fánn*: en *torkoskodám*, s' te vallád-meg a' *koplaláft*: a' *gonosz kivánsag* vin engemet a' *tettetes Almának* ételére, tégedet penig a' *tökélletes szeretett* s' *keserű Pohárnak* ivására: én a' *gyümöltsnek édességét* kostolám, te penig a' *méregnek keserűjét*. Oh édes Istenem, itt veszem eszembe *jóvóltodat*, és az én *roszszaságomat*; a' te

a' te *igaſságodat*, és az én *hamiſságomat*: az én teſtemnek *hitetlenségét*, és a' te természetednek *kegyeſségét*. Es mivel áldott *idvezitőm* mind ezeket ſzenvedte érettem; *mit fizeſſek már mind ezekért* ſzegény bűnös Lélekre ruházott *jótéteményidért néked?* Bizonyára, Uram, meg-vallom, hogy Teremtetéſemért többel tartozom hogy nem mint a' menyit fizethetnék; mert erre nézve köteles vagyok arra, hogy tellyes minden erőmből és indulatimból tégedet ſzereſſelek és imádgyalak. Ha azért egéſzſzen *magammal* tartozom tenéked hogy *magammal* engem ajándékoztál-meg a' teremtésben, mivel tartozhatom hát hogy e'képpen *tennen magadat* adtad érettem illy kegyetlen halálra, *idveſségem* meg-ſzerzésének okáért? nagy jó-tétemény lőn hogy engemet *ſemmiből* teremtél;

de micsoda nyelv jelentheti elé
gedendőképpen ki, ez irgalmas
ságnak nagy vóltát, hogy te en
gemet ki még a' *semminél-is semmi*
kellőbb valék, illy drágalátos áro
váltál-meg? Nyilva, Uram, ha az
hálá-adáſt, mellyel néked tarto
zom, meg nem fizethetem; (s' ki
is fizethetne-meg néked, ki má
ſokkal *érdem* és *mérték* nélkül kő
lőd irgalmadat?) kegyelmes ál
domáſoknak áratsága az, hogy
engemet illyetén *kőszőſeddé* te
ſzeſz; ki nem hogy ſzerelmednek
derekas kőlcsőnét fizethetném
meg, de még csak *intereſsét* fel
pénzét ſem adhatom annak meg

De, oh édes *Jéſusom*, te tudod
hogy rejám ruházott képednek
el-veſztéſe ulta; (ſzerentsétlen
első Szűléimnek eſetek miat,)
tellyes tehetségemből és elmém
ből, a' mint kellene tégedet nem
ſzerethetlek: annakokáért, mi
kép

képpen elsőben mikoron még *haragvnak fia* és az el-veſzetts' kárhozott világnak ſeprűlékje vólnék, ſzerelmedet velem közléd; azon képpen moſtan-is, kérlek öncsed Szent lelked által, *tehetségim* és *indulatim* környűl, Sz. ſzerelmedet, hogy noha én ſoha te néked érdemed ſzerint meg-nem fizethetek; igyekezheſſem, mindazáltal csak annyiban-is néked adoſságomat meg-adni, a' menyiben *irgalmas* vóltodra tekintvén te azt bé-veheted, hogy tiſzta ſzivel ſzeretheſſem felebarátomat *te éretted*, tégedet penig *magadért*, mindenek felett. Ne eſsék ſemmi dolog *kedvemént* nékem, hanem csak a' miben te *gyönyörködöl*. Ne engedd már édes meg-váltóm, ſzegény ſzolgádat ſoha többé el-veſzni, kit te ily drágán, drágalátos véreden váltottál-meg. Oh ne hadgy ſoha e'

véghetetlen szerelmedrül, és *Váltságomnak* e' ki-mondhatatlan jó téteményérül el feletkeznem: egyébként bár soha ne-is lőttem vólna inkább.

Es holott Szent Lelkednek hozzám jövetelire immár méltoztattál; engedgy edgy-néhány szókat, mennyei édes Atyám Lelkeknek Attya, Fiad felől való elmélkedésemben Uramnak Sz. Fűleibē hangoztatnom, Ha te oh szerelmes Atyám engemet hitetlenségemért, érdemem szerint meg-akarnál utálni, kérlek irgalmazz nékem Fiad érdeméért, ki illy sokat szenvedett érettem- Ha én bennem, haragot és fel-ingerlést inditó nyavalyásságnál semmit egyebet nem találsz-is, mindazáltal tekints *Fiad érdemére* s'láthatsz ott okot, irgalmasságra és szánakozásra inditót, elegedendőt. Tekintsed Testesülésének

titkos

titkos voltát, s' bocsáſd-meg bűneimnek nyavalyáſságát: Es valamenyiſzer ſzent Fiadnak Sebei ſzemed eleiben fordúlnak; Oh hadd rejtezzenek-el bűneimnek jajjai előlled. Valamikor ſzentséges vérének piros vólta tűndöklik előtted: Oh tőrölteſsék-ki könyvedből kárhozatos vólta. Teſtemnek bujaságával nem edſzer ingerlettelek haragra: oh az ő teſtének tiſztasága, vigyen irgalmaſságra: hogy a' miképpen az én teſtem a' bűn tételre engem elketsegetet, azonképpen az ő *ſzentséges* teſte vigyen megint kedvedben. Engedetlenségem nagy boſzſzú álláſt érdemle; de az ő engedelmeſsége ſokkal fontoſſabb irgalmaſságra méltó. Mert mellyik ember érdemelhet akar mit-is hogy meg-ſzenvedgyen, mellyért az emberré lőtt Iſten bocsánatot nem érdemelhetne? Midőn ſzen-

vedésednek nagyságát meg-gondolom, akkor veszem eszemben im ez mondásnak *igaz voltát*: *A Jésus Christus, jöt e' világra hogy a' nagy bűnöket meg-tartaná.* Meredé te, oh Cain, állatni, *hogy a' te bűneid nagyobbak hogy nem mint meg bocsáttathatnának?* Hamissat módaszmint Gyilkos, mert az edgy Christusnak irgalmassága elegendő volna a' *meg-bocsátásra, ha mind ez világ Cain volna-is, csak hinne* tartana *pœnitentiát.* Hol mennyi bűnösök vadnak-is e' világon, bűnök *nem vég-nélkül valók*; de az Isten irgalmassága *véghetetlen*: Annakokáért, oh édes Atyám! azért a' keserves Halálért és véres kin-vallásért, mellyet szent Fiad a' Jésus Christus érettem szenvedet, s' én-is mostan eszedben jútatok, engedd és boesáss-meg nékem minden bűneimet, szabadits-meg azokkal méltán érdemlett

lett árkaidtúl és boſzſzú-álláſodtúl: és az ő érdemeſsége által, hadd réſzesüllyek oh Uram, irgalmaſságodban. Ez-is te irgalmaſságod hogy ennyire untatlak érette. Nem-is ſzünik bizonyára az én untatáſom mega'zörgetéſtül és kiáltáſtúl, valamiglen fel nem ſerkenſz, s' Kegyelmednek ajtaját nékem meg nem nyitod. Es ha egéſzſzen nem kőzlőd-is velem, de Uram, meg ne vonnyad irgalmaſságodnak morſalékit tőlem, s' meg-elégſzik ſzolgáló Leányod vélle.

Es holott minden jó-tételeményedért egyebet nem kivánſz, hanem hogy Szivemnek belső indulattyából ſzereſſelek tégedet (melynek az *Uj Teremtett állattá való változás* leg igazabb külső bizonysága;) és egyſzers' mind, ſzintén oly könyű engemet néked új Teremtéſsé tenned mint meg-

pa-

parancsolnod: *Teremts kérlek, oh Christusom, új Szivet, és úi Lelket én bennem*, s' meg-látod (az O Adámot és annak veszett kivánságit meg-öldökölvén) mint fogok néked mint új teremtésed szolgálni, új életben, új úton módon, új nyelvel, új beszéddel és új cselekedettel; Nevednek dicsőségére, és sok bűnös Lelkeknek áhitatos példám által, meg-nyerettetésekre.

Oltalmaz oh én Idvezitőm engem örökké a' *Pokolnak gyötrelmitől* és az *ördögnek kegyetlenségitől*. Es mikoron ezárnyék világból kiköltözni akarok, küld-el szent Angyalidat érettem, hogy miként a' Lázár Lelkét, engemet-is vigyenek a' te Országodban. Fogadgybé te-is akkor engem az örvendetes *Paradicsomban*, mellyet ám igérél a' meg-térő *Tolvajnak*, ki lelke ki-múlása táján a' kereszten, oly

oly áhétatoſſan untata irgalmaſ-
ságodért, és Orſzágodban való
bé-bocsáttatásáért. Add-meg
ezeket, oh Ur Jéſus Chriſtus, a'
te Nevedért, kinek én tulajdoni-
tok a' mint hogy illik-is, minden
dicsőſséget, tiſzteſséget, dicsi-
reter, és uralkodáſt, moſt és
mindörökké, Amen.

Bé-fummáló LAISTROMA e' Könyvnek.

I. Az Iſtennek, Allattyában, Személlyében, és Tulajdonságiban való nyilvánságos kiirása, a' menyire minden Keresztyén Embernek ötet illendöképpen meg-tanúlni és ismérni szükséges: Ehez való válogatott tanúságokkal edgyütt. pag. 4

II. Iſtenével, Chriſtus által meg nem békéllet embernek, életében és halálában való Nyavalyáſságiról szólló szent Elmélkedések. 54

III. Az Iſtennel Chriſtusban meg-békéllet embernek, életében és halálában váló bóldog állapottyáról irott fok szép Elmélkedések: mellyekben nem kevés dolgokat találhatni, olvasásra méltókat és igen hasznoſokat 94

IV. Kegyeſség Gyakorláſrúl Bünös embert tartóztató Hét nagy Akadályokrúl inditott Elmélkedések; mellyek mindeneknek, de kiváltképpen a' teſti bátorságban élö All-orczáſoknak igen szükségeſſek. 156

V. Miut kellyen a' Reggelt Kegyes Elmélkedéſeken és Imádkozáſokon kezdeni. 213

VI. Miképpen olvashatni a' Bibliát minden eſtendönként nagy haſzonnal által. 221

VII. Reggeli Imádság. 228. Más tövid Reggeli Imádság. 246. Más annál is rövidebb. 254

VIII. Mint kellyen minden naponként Iſtenünkei járunnk. 256. Nevezet szerint, mi formán kelleſsék birnunk Gondolatinkat. ibid. Beſzédinket. 274 Cselekedetinket. 287

IX. Eſtvéli Elmélkedések. 306

X. Eſtvéli Imádság. 291. Más rövid Eſtvéli Im: XI.

XI. Le-vetkezéskori Elmélkedések. 312
XII. Házi Gazdának Kegyességéről. 314
XIII. Ház népnek Reggeli Könyörgése. 319
XIV. Ebéd s' Vacsora előtt, s' az utánra való Elmélkedések és Hálá-adások. 330
XV. Solnár Éneklésben meg-tartandó Regulák. 340
XVI. Ház népnek Estvéli Könyörgése. 343
XVII. Istenes szent Tracta a' Szombatrúl, mellyben az állattatik-meg, hogy a' Szombat az hetedik naprúl, a' hetnek első napjára változott, nem emberi találmányból, hanem Christus Urunknak és az ő Apostolinak rendeléséből: és hogy a' negyedik Parancsolat erkölcsökrül való s' mindenhai, az Uj Testámentumban-is. Végezetre az-is itt vagyon, mint kalljon igazán Isten parancsolattya szerént Szombatot ilni. 354
XVIII. Vasárnapon mondandó Reggeli Köny: 422
XIX. Vasárnapi estvéli Könyörgés. 446
XX. Bőjtöléſnek és Alamisnálkodásnak, igaz és Isten Igéje szerint való módgyárúl inditott Elmélk: 456
XXI. Igaz módgya az Innepléſnek. 482
XXII. Az Ur Vacsorájának méltó és becsedelmes vételére nézendő Elmélkedések. 484
XXIII. Az Ur vacsorájával élés előtt való Vallás tét. 581
XXIV. Bdefséges magában való beſélgetése a' Léleknek, mellyet a' Kenyérnek áldása és osztogatása között kell el-mondani. 548
XXV. Ur Vacsorájának vétele után való Hálaadás. 562
XXVI. Meg-betegedésednek idején való magad viselésérül irattatott szent Elmélkedések. 576
XXVII. Betegségben esésed elődedire tartozó Im: 579
XXVIII. Mint tégy betegségedben testámentumot. 589
XXIX. Orvosság vétel előtt való Imádság. 595
XXX. Betegségből könnyebbedett Ember Elmélkedési. Es Hala-adása. 598.

XXXI.

LAISTROMA.

XXXI. Betegségrül való Elmélkések, mellyek az Isten sanyargatásának végeiböl hozattatnak-ki. 611
XXXII. Meg-haló betegnek Elmélkedési. 62[illegible]
Es Könyörgése. 63[illegible]
XXXIII. Kétségben esés éllen való vigasztalások. 63[illegible]
XXXIV. Beteg látogatni indúltaknak oktattatások. 65[illegible]
XXXV. Betegért való Könyörgés. 66[illegible]
Es válogatott Irások, mellyeket elötte olvasni kell. 66[illegible]
XXXVI. Békételenség ellen való vigasztalások. 669
XXXVII. Halálnak félelme ellen való vigaszt: 674
XXXVIII Hét szentséges gondolati és azokon való lelki fohászkodási a' meg-haló Betegnek. 679
XXXIX. Pœnitentia tartó Betegnek ki-költözése tájban közlendö fel-óldozásának, és (ha illendö) Ur vacsorájával való élésének vigasztalásos haßnairúl. 690
XL. Utólso szava az Isteneski muló Embernek. 704
XLI. Martyromság felöl való szent Elmélkedések, mellyekben meg bizonyittatik, hogy valakik a' Papistaságért halált szenvednek, nem Christus Martyri. 706
XLII. A' Lélek és annak Idvezitöje között indittatott Istenes közles beszélgetés, a' Christus keserves kin szenvedésének hathatóságos érdemessége felöl. 717
XLIII. Lélek Soliloquiuma, a' Christussal ö Idvezitöjével való beszélgetése. 732

Templombéli Reggeli s' Estvéli

IMADSAGOK.

ÓRök mindenható Isten Menynek és Földnek Ura Teremtője, mi Urunk Jésus Christusnak dicsőséges szent Attya, Abrahámnak, Isáknak, Jákóbnak s' minékünk-is kegyelmes Istenünk, te szent Felségednek alázatos szivel lélekkel hálákat aduok minden időbéli el-vőtt kegyelmes ajándékidért, lelkiekért és testiekért, kiváltképpen hogy minket őröktűl fogva kegyelmedbűl Christus Jésusban az életre választottál, képedre és hasonlatosságodra teremtettél, szent Fiad által meg-váltottál, örökös fiaiddá s' leányiddá tőttél. Szent Lelked által a' fogadott fiuságra el-pecsételtél, igaz és idvezitő isméretedre hoztál, idvességünk és örök életünk felől bizonyokká tőttél, ez ideiglen minden lelki és testi dekas veszedelemtűl kegyelmességedbűl meg-óltalmaztál, Anyaszentegyházadnak társaságában meg-tartottál, ez el-múlt étszakának setétségébűl ez mái napnak világosságára, életben, s' egésségben által hoztál, és szent szolgálatodra mélztóztattál. Légyen ezekért, és minden velünk közlött kegyelmelségidért, Felségednek Fiaddal

és Szent Lelkeddel őrőkké való hálá. Viszontag Felségednek alázatos szivel lélekkel kőnyőrgűnk, Szent Fiadnak az Ur Jésus Christusnak nevében, mindennémű kegyelmes igiretidnek, lelkieknek és testieknek rajtunk el-tellyesitéséért, és kérűnk tégedet, hogy a' mi iffiúságunknak bűneit, és egész életűnkbéli álnokságinkat, tévelygésinket, hitetlenséginket, és minden egyéb gonosz cselekedetinket *sok rendbéli fogyatkozásinkal és nemzetséges vétkeinkel egyetemben*, Szent Fiadért bocsásd-meg. Szent Lelkednek általa a' te meg-ismért igasságodban, idvességűnk és őrők életűnk felől való hitűnkben és reménségünkben mind végiglen tarts-meg. Reánk fel-virrasztott szent igédnek igaz világosságát a' mi szivűnkben naponként, igaz hitnek általa, nevellyed és őregbitsed. Arazd reánk Uram Isten minden lelki testi áldásidat, és Szent Lelkednek általa naponkent térits hozzád bennűnket, hogy bűneinkből ki-feselvén, tégedet jobban jobban ismérhessűnk, félhessűnk, szerethessűnk, tisztelhessűnk, és mindenekben a' mi fiui és leányi engedelmességűnket, te szent Felségednek kedves áldozatúl bé-mutathassuk. Keresd-fel Uram Isten a' tévelygésben forgó választottidat, és a' te Anyaszentedgyházadnak társaságában hozd-bé; A' Sátán kisirtetiben forgókat gyámolitsad, az meg-szomorodott sziveket vigasztald, az őzvegyeknek, árváknak, jővevé-

nyeknek, méltatlan rabságot szenvedőknek, és minden inségben forgóknak óhajtásokat halgasd és alkalmatos időben kívánságoknak felely-meg. Oltalmazz-meg Uram Isten, somfédságinkban lévő Keresztyén feleinkel egyetemben, minden lelki és testi veszedelmektűl, kiváltképpen az ördögtűl, annak álnokságától, csalárdságától, hamis tudotudományától, veszedelmes kisirtetitűl, ártalmas tagjaitúl, veszedelmes hadaktúl, háborúságtúl, raboltatástúl, tűztűl, éhségtűl, drágaságtúl, veszedelmes betegségektűl, hirtelen haláltúl; nemzetünket fogyató s' pusztító mirigyektűl, és minden féle kártévő veszedelmes égi háborúktúl, *szélveszektűl, ragyáktúl, ártalmas kártévő hidegektűl, meny-űtő kövektűl, veszedelmes árvizektűl, &c.* bűnben való eséstűl, gonosz hirtűl névtűl, gyalázattúl, gonosz lelki ismérettűl, kétségben való eséstűl és kárhozattúl. Oltalmazz-meg Uram Isten mind most mind ennek utánna való időkben egymás között való meg-hasonlástúl, párt-ütéstűl, idegen népeknek meszsze földrűl reánk jövetelektűl, közel valóknak bé-ütéletűl, kár tételektűl és fegyverektűl. Szánd-meg Uram Isten a' te híveidnek annyi sok keserves nyomorúságát, gyalázattyát, romlását és vére hullását, mellyet mind most, mind ennek előtte való időkben, nem csak az idegenek; hanem az min-

nen feleink-is rajtunk kémélletlenûl cselekedtenek hogy a' kegyetlenek rajtunk vött győzedelmekért a' te nagy neved ne ſzidalmaztaſsék, ő vendezteſs-meg Uram Iſten bennünket ennyi ſok ſiralmas és nyomorúságos eſztendeink után, hatalmas gondviſeléſeddel, óltalmazáſoddal, ſzabaditáſoddal, gyenge békeségünknek erősgetésével, és egyéb lelki teſti jótéteményidnek rajtunk napiként való meg-újjitásával. Tarts-meg Uram Iſten minden hellyeken a' te ſzerelmes Fiadnak vérével keresett őrökségedet és Anyaſzentedgyházadat, abban lévő Fejedelmekkel, Urakkal, Vitézlőkkel, Goudviſelőkkel, Tanitókkal, és a' ſzegény kőſséggel egyetemben, s' mi közöttünk-is Nemzetünkből álló Keresztyén Fejedelmünkel, Fejedelem Aſzſzonyunkal, Tanácsos Urainkal, Fő fő Rendeinkel, Gondviſelőinkel, Várainkal, Városinkal, Faluinkal, és azokban lévő Hiveiddel, és Szolgaiddal egyetemben, v' te nagy nevednek dicsőſségéért, mint régenten hatalmaſſon megtartottad Ægyiptomban, a' Puſztában, és egyéb hellyeken-is, minden reánk fenekedő és romlásunkra gonoſz tanácsot forraló s' practikáló kegyetlenek ellen. Uram Iſten gyomlály-ki közzülünk minden gyülölséget, irigyseget, viſzſzavonáſt, harag-tartáſt, boſzſzú álló lelket, és ajándékozz-meg bennünket, igaz értelemnek, böl-

csel-

cseſségnek, haſznos tanácsnak, erőſségnek, edgyeſségnek, igaz Atyafiui ſzeretetnek és Iſteni félelemnek lelkével, hogy mind a' te nagy nevednek tiſzteſségére és dicsőſségére tartozó dólgokban, mind a' mi nyomorúlt hazánknak és abban lévő Anyaſzentegyházadnak óltalmazására, és meg-maradására ſzolgáló igyúnkben, edgyet értheſsünk, edgyet akarhaſſunk, és edgy ſivel lélekkel nagy haſznoſſan ſzolgálhaſſunk. Maradgy meg kegyelmes Iſtenünk ez mái napon-is mi velünk, és ezt minékünk tegyed egéſségeſsé, békeſségeſsé, hogy kereſztyéni hivatalunkban illendő ſzorgalmatoſsággal és haſznos elő-menetellel el-járhaſſunk. Igy tégy mi velünk mi kegyelmes Iſtenünk; Fiadnak az Ur Jéſus Chriſtuſnak általa, hogy mi-is te ſzent Felségednek kegyelmes gondviſelését és óltalmazását látván, a' te nagy nevedet buzgóságoſſabban dicsőitheſsük és Nemzetségről Nemzetségre Felségedet, Fiaddal és Szent Lelkeddel, mind örökkön örökké magaſztalhaſſunk, Amen.

Delyeſti Imádság,

Ó Rök mindenható Iſten, minden irgalmaſságnak Attya, ki az étſzakát rendelted az embereknek nyugodalmokra, a' napot penig teremtetted tiſztek és hivatallyok ſerint való mun-

kálkodásokra, kitûl származnak minden jó adományok és tökélletes ajándékok onnan fellyûl az egekbôl mi reánk szegény bûnös fiaidra leányidra, és ki által vagyon mindennapi életünk és mozgásunk. Hálákat adunk teneked mint Atyánknak Istenünknek a' mi Urunk Jésus Christusnak szent nevében, hogy te minket fogontatásunktúl fogva, életünknek minden idejében, s' ez mái napon-is minden lelki s' testi derekas veszedelmektûl meg-ôriztél, óltalmaztál: sôt szenvedhetô egésséget, békeséget, hivatalunk szerint való munkáinkban bóldog elô menetelt szolgáltattál, és ez mái napnak dellyesti órájára-is illyen tûrhetô állapotban juttattál. Légyen mind ôrökké áldott és szent a' te Neved érette. Alázatosan de bizodalmason kônyörgünk Felségednek, mint Atyánknak Istenünknek, Szent Fiadnak az Ur Jésus Christusnak áldott nevében, hogy ezen kegyelmességedet tartsd fenn ennek utánna-is megbánás nélkûl mind végiglen mi rajtunk; bocsáss meg minékünk véghetetlen irgalmasságodból Szent Fiadnak érdeméért, egész életünkbél, s' ez mái napi sok gonosz cselekedetinket-is, és azokrúl igaz igéreted szerint soha többé meg ne emlékezzél; hanem a' miképpen a' napnak el-enyészése után, minden ez földön lévô állatokat az étszakai setétséggel el-boritasz; igy a' mi bûneinket-is ôrök-

örökké való feledékenységednek homállyával; és irgalmasságodnak palástyával fedezd-el. Noha penig az nap az ó el-nyugovása után minket setétségben hágy, de te Ur Isten a' te Szent Lelkeddel szivünket lelkünket világosítsad, hogy ha testi szemeink el-hunnak-is; lelki szemeink mind az által te reád vigyázzanak, hogy még éjjeli gondolkodásink, és álmunk béli látásunk-is, tiszták, idvességesek, és Felséged előtt kedvesek legyenek. És miképpen hogy testünk a' nappali munkáktúl meg-nyugszik és a' fáratság miatt el-oszlott erőnk meg-gyűl, igy a' mi gondok miatt meg fáratt elménk-is nyugodgyék-meg, és bűneinkel meg-terheltetett bús lelkünk is méreti-is te benned könnyebbedgyék s' csendesedgyék-meg. Mivél továbbá el-aluván mint edgy meg hóltak ollyanok lészünk, és magunk óltalmára alkalmatlanok vagyunk, kérünk tégedet édes Istenünk, hogy te vigyázz mi érettünk, és a' te szent Angyaliddal jártass tábort mi környülöttünk, hogy semmi gonosz minékünk ne átthasson, sem házunkhoz semminémű veszedelem ne járulhasson, mert hogy ha te minket nem őrizz, hejába vigyáznak a' mi őrizőink. Tenéked ajánlyuk kegyelemnek Istene lelkünket, testünket, minden nálunk lévő lelki testi javainkal Országunkal, Fejedelmünkel, Gondviselőinkel, Ecclesiánkal, Ta-

nitóinkal, Várainkal, Városinkal, és házunk népével egyetemben, ez reánk következendö étßaka, és életünknek minden idejében fedez-bé kérünk bennünket, a' te jobb kezednek paissával, és örizz-meg minden gonosztúl, ördögi kisirtetektül, betegségtül, kár-vallástúl, gonosz embereknek ártalmoktúl és minden véletlen veßélyektúl hogy az hólnapi napra-is a' te gondviselesed által békével fel-virradván, ismét te szent Felségednek alázatos hálá-adással meg-kőszönhessük, és keresztyéni hivatalunk szerint való munkáinkhoz, *mindeneknek elötte az mennyeknek országát és annak igasságát keresvén*, nagy bóldogúl kezdhessünk. Igy tégy mi velünk mi kegyelmes Atyánk Istenünk Szent Fiadért a' mi Urunk Jésus Christusért, ki minékünk azt igérte, hogy valamiket az ö nevében te tölled kérünk, mindeneket meg-adsz minékünk, és azt parancsolta, hogy te néked ekképpen könyörögjünk; *Mi At: &c.*

Reggeli Imádság.

MEnynek, földnek, tengernek, és minden azokban élö s' lévö állatoknak bölcs teremtöje; hatalmas kegyelmes gondviselö Istene! Te vóltál eleitül fogva hajlékunk, óltalmunk, bizodalmunk, reménségünk, az éjjeli irtózatok s' rette-

rettegések ellen te szárnyaiddal bé-árnyékoztál; és a' setétben kegyetlenkedő dög ellen az mi fejeinket mint edgy paissal bé-fedezted igasságoddal. A' veszedelmeknek idején a' te rejtek hellyeidben életünket el-rejtetted, és szárnyaidnak árnyékában szépen bé-takaritottál. Jóllehet sok ezeren jobb és bal kéz felól éhség miatt, dög halál miatt, fegyver miatt el-hullottanak, a' bűn által sokan bé-estenek a' veszedelemben, bé-merültenek a' kárhozatnak mélységében, minket mind azáltal ez világnak illy közönséges fel-háborodási között-is, ismeretedben, szerelmedben, szövetségedben, csendes életben mind ez ideig megtartottál. Midőn minden folyó vizek fel-zavarodtanak; midőn zúg a' Tenger, és annak felemelkedett habjai bánkódnak, harsognak; midőn a' mélység fejünk felett mélységet kiált, és ár-vizeidnek sebessége felettünk edgyben ütközik, magas kő-sziklára, bátorságos helyre állitod lábainkat. Ha meg-tántorodtunk valaha ösvényiden, te lábainkat meg-gyámolitodtad: ha elestünk szent kezeiddel fel-emeltél: ha el-tévelyedtünk, mint jó Pásztor juhait, fel-kerestél: lelki sebeinkben bort és olajt töltöttél: fájdalminkat bé-kötözted: szerelminket meg-gyogyitottad: félelmünkben bátoritottál: bánatunkban keserűségünkben vigasztaltál: Ez el-múlt

étſzakának-is rettegtető ſetétségében lelki és belső világoſságot támaſztál ſziveinkben: csendeſséget, nyugodalmot engedél nyugovó hellyeinkben. Midőn mi el-aluttunk, te ſzent Angyalid által környűllőttűnk tábort jártattál; és mikor a' csendes álom által, ollyak vóltunk mint hóltak, te Uram fegyverben őltőztél, és minden lelki s' teſti ellenségeinket meg-ſzégyenitetted, hátra téritetted. E' mái napra meg újjúlt erővel felvirraſztál, őrömmel ſziveinket bé-tőlted, ſzemeinket napodnak fényével meg-világoſitád. Annakokáért mennyen, földön, és a' tenger mélységében, a' Királyi ſzékben űlőnek, és a' Báránynak légyen áldás, tiſzteſség, dicsőſség, és hatalom nemzetségről nemzetségre. Könyőrűly mi rajtunk! meg-vallyuk, még a' mi Anyainknak méhében-is bűnben fogantattunk, bűnben jöttünk a' világra, és napjainknak ſzem-pillantáſinknak ſzámok ſzerint meg-ſokaſitottuk éktelen vétkeinket, Minek utánna kegyelmedben vévél; népeddé örökségeddé fogadál; a' bálványi ſetétségből orczádnak világoſságára juttatál, a' ſzövetség vérével meg-moſogatál; magadnak jegyeſeddé válaſztál; annak utánna-is kegyeſségeddel viſgálsz életünk; a' bűnnek boſzſzúságodra ſzolgáltunk; a' ſetétség munkáit kedvellettük; a' váltság vérét meg-tapodtuk, tagainkat az hamiſságnak fegyverül

verûl állattuk; a' bûnre, mint fertôre, meg-szokott vétkeinkre viszsza térünk, és ellened igidnek neved szidalmára okot szolgáltattunk. Ezért omlottanak, mint árvizek, átkaid Országunkra, nemzetünkre, ezért, mint tûz a' fenyû tövisben, éget, ront, pusztit, haragod s' bosszúállásod örökségedben, és buzulásodnak gyuladozó tûze már régtûl fogván fûstölög, s' gerjedez kapuinkban, melly miatt Uram, jaj! majd meg-emésztetünk. Igaz vagy te Uram, s' igazak teneked minden itieid: de mint az Atya fiaihoz, nagy türhetô, jó, hû, engedelmes, az haragra késedelmes Isten vagy te, kegyelmezz-meg annakokáért népednek, és mint nap kelet az nap nyugottúl, vesd oly messze orczád elôl rutságinkat; melly magosa' szép ég a' föld felett, éppitsd-fel szerelmedet hozzánk jó kedvedet fejeink felett. Térits-meg minket, és meg-térünk te hozzád. Fordits-el róllunk haragos orczádat, mutasd jó kedvedet, és mi éppen meg-maradunk. Ez mái napon áld-meg ki-menetelünket, bé-jövetelünket: Szent Angyalid által hordoztass bennünket, hogy lábainkat ne üssük-meg a' kôben, és vakmerô képpen ne vétkezzünk ellened. Gyújts szövétneket lábainknak, s' örizd-meg lábainkat, hogy sem jóbra, sem balra el ne hajollyunk te tôlled. Övezd-fel lelki erôvel ágyékinkat, hogy Oroszlánon és Sárkányon

nyon minden kár nélkûl járhaſſunk, és Aſpis kigyón, Oroſzlán kölykön lábainkal tapodhaſſunk. Fogd-meg veséinket hogy ne indúllyanak ſemmi fertelmeſségre: Fogd-meg ſziveinket, ne forrallyanak ſemmi utálatoſságot: Fogd-meg kezeinket, ne nyujtsuk-ki az álnokságnak cselekedetire. Fordits-el ſzemeinket, ne nézzenek az hijában valóságra. Metéld környûl fileinket, ne gyönyörködgyenek az rothatt beſzédeknek hallásában. Tölts-bé ſziveinket értelemmel, bölcseſséggel, tudománnyal, Iſteni félelemmel; hogy a' mi ſájunk nyelvünk mind ez világ előtt hirdeſsék a' te csudálatos bölcseſségedet: és mint világoſságnak fiai ez világnak fûrû ſetétségében jó cselekedetink által ugy tündökölheſsünk; hogy mind dicsőittsék a' te nevedet mi általunk; mind penig a' Pogányoknak tellyeſsége bé jöjjön a' Jéſus Chriſtus Orſzágában. Szállits ez mái napon-is bőséges áldáſt minden munkáinkra, valamellyekre hivatalunk ſerint ki-nyujtyuk a'mi kezeinket. Vigyázz kegyelmeſſen Orſzágunkra, Nemzetünkre, Fejedelmünkre. Fő fő rendeinkre, Gondviſelőinkre. Tekints jó kedvedbûl a' kórokra, betegekre, özvegyekre árvákra, jövevényekre, a' kik halálos inségben nagy vaſakat viſelnek, a' te éretted halálra itiltettenek, ſzabadits-ki az halálnak kötelibûl, ments-meg az hitetlenek markábúl:

bûl: a' kik hitekben a' Sátántúl kiſirtetnek, ôltözteſd-fel a' lelki fegyverben, hogy az nappal repülô tûzes nyilak, és a' dél ſinben puſztító dögeleteſség nékik ſemmit ne árthaſſon. Kely-fel Uram! Serkeny-fel már mély álmodbúl, vond-ki jobb kezedet kebeledbûl; tapodd-meg haragodban gyûlölôinket. Moſd-meg lábaidat vérekben ellenségidnek: ſzabadits-meg ôrökségedet, mert ſzerettyûk a' te nevedet: emeld-fel fejeinket ellenségink között, mert iſmérünk tégedet: mutaſd-meg a' Sionban ſzabaditáſodat, dicsôits-meg mi bennünk tennen magadat, mert téged hivunk ſegitségûl, s' te róllad neveztetünk, hogy mind örökké dícsirteſél mi tôllünk. Szent Fiad által, a' Szent Léleknek edgyeſségében, Amen.

Mi Atyánk ki vagy &c.

Eſtvéli Imádság.

ERôs mindenható Iſten, ki egyedûl bölcsen, ſzabadoſſan uralkodol mennyen, földön, és a' tengeren a' mélységekben: meg-áll Uram a' te tanácsod, véghez mégyen a' te akaratod, és a' te jobb kezed erejének ſenki ellene nem álhat. Minek-elôtte az hegyek fel-emelkednének az mélységekbûl, vóltál te, és a' te napjaidnak, eſztendeidnek vége ſoha nem léſzen. Még Uram a' földnek fundámentomit fel nem vetetted vala,

és az egeknek erősségit ki nem terjesztetted vala, mikor a' te bölcs tanácsod, és szabad akaratod szerint fel-irtad vólt a' mi nevünket a' te élő könyvedben; el-jedzettél, el-választottál vólt minket, kikben szerelmedet, jóvoltodat, bölcseségedet meg-mutatnád. Oh Uram! mitsoda az ember? és mitsoda az embernek fia, hogy meg-emlekezel ő rólla? mikor még nem vólnánk, immár megáldál az átokban, meg-elevenitél az halálban, és a' Pogányi setétségben-is világosságot támasztál! Ez világnak száraz viz nélkül való puszta helyein út nélkül, Pásztor nélkül, Isten nélkül, reménség nélkül bujdosunk vala: ezüstből, aranyból, fából, kőből formált istenéket, bálványokat, sőt a' Sátánt tisztellyük s' imádgyuk vala: nem vala ki rajtunk könyörüllyön, le-hajlatád egeidet, leszállál onnan fellyül; el-rontád a' pokol kapunak zárjait; el-szaggatád a' bűnnek köteleit; és az halálnak árnyékából által hozála' te országodnak csudálatos világosságára. Le-telepitél az Abrahámmal, Isakkal, a' Jákóbbal a' te hajlékidban; és a' te házadnak javaival naponként megelegitesz: ellenségeinknek szemek láttára asztalt teritesz; amaz lelki kő-sziklából bőséges vizet árrasztasz, melly által meg-enyhited lelki szomjúságunkat, és táplálod lelkeinket az örök életre. Annakokáért tied a' Sionban a' dicséret, a' dicsőség,

ség, a' tiſztesſég, a' méltóság, a' bálá-adás, az erő, az orſzáglás, a' birodalom nemzetségről nemzetségre. Kőnyőrűly Uram mi rajtunk; meg-vallyuk orczáinknak pirulására, és a' te nevednek dicsőſségére; mennél inkább meg-ſokaſitottad lelkűnkben, teſtűnkben Atyai ſzerelmedet, jó kedvedet, irgalmaſságodat; annál inkább megſzámóſitottuk rút bűneinket; többek hajaink ſzálainál, ſzámosbak e' földnek poránál, mennyiſzer fel-ingerlettűnk tégedet az haragra, és a' boſzſzú álláſra: fellyűl múllyák értelműnket, fel-hatottak ſzintén az egekig báládatlanságink. Mellyekért minden csapáſidra, haragodra, ítéletidre érdemeſek vagyunk; méltók vagyunk hogy az élőknek földérűl ki-vágjad életűnket, és az életnek kőnyvébűl ki-törőllyed nevűnket. De a' kegyelem és bűn bocsánat bőséges te nállad; annak okáért kegyelmeſségednek, irgalmaſságodnak ſoksága ſzerint, az áldott Ur Jéſus Chriſtuſnak véres áldozattyára tekintvén, a' miképpen az étſzaka mindeneket el fedez ſetétségével, fedezd-el, felejts-el, temeſd-el minden mezitelenségűnket, utálatoſságinkat. A' báránnak vérével hints-meg lelkeinket, hogy fejérbek s' tiſztábbak legyűnk a' hónál, és jó illatú kedves légyen eſtvéli áldozatunk. Ez jövendő étſzakának-is ſetétségében nyújts világoſságot; minden félelem és

rette-

rettegések ellen légy erös kö-várunk, légy magos köszálunk. Te vagy Uram a' mi Fejedelmünk; te vagy a' mi győzhetetlen Hadnagyunk; kelyfel annakokáért Izraelnek alunni nem tudó pásztora, öltözzél fegyverben; verd arczúl minden ellenséginket, kik életünkre törnek; törd-meg fogokat azoknak, kik életünket s' vérünket fenyjúhozzák. Bocsásd-ki Uram örizö Angyalidat, és járatsás tábort mi környülöttünk: vigyáztass a' mi vég helyeinkben, kapuinkon és bástyáinkon; hogy a' vér-ontó ellenségnek fegyvere ne ártson minékünk. Zabolázd-meg a' Sátánt, ronts-meg hatalmát, szabadits-meg a' kik az ö kisirtetit szenvedik, és valakik segedelmedet várják inségekben, szabadits-meg jó kedvedben. Uram légy kegyelmes! Uram légy figyelmetes! Uram ne késedelmezzél: mert te benned biztunk, te benned reménledtünk, ne gyaláztassunk-meg soha, AMEN. *Mi Atyánk ki vagy &c.*

(NB. *Az helyre, időre, s' alkalmatosságra nézve ezimely részeiben meg kell változtatni.*)

Reggeli Könyörgés.

ÖRök mindenható, igaz Felséges és végbétetlen kegyelmü szent Isten! mi Urunk Jésus Christusnak, és ö benne, minden kereszty-

neknek: úgy mint fogadott fiaknak, dicsőséges és kegyelmes Attya, Tégedet dicsérünk, tégedet áldunk, és teneked tellyes szíveinkből nagy hálákat adunk, minden időbéli el-vött kegyelmes jótéteményidért, mellyeket lelkeinkel és testeinkel bűvön közlöttél: kiváltképpen hogy minket az örök életre ingyen kegyelmedből választottál, Anyaszentegyházadnak társaságában meg-tartottál, életünknek minden idejében s' ez el-múlt éjszakának tetétségében-is meg őriztél, oltalmaztál, a' mi nyugovó helyeink környül jelen vóltál. A' mi reánk ellenségesſen törekedő pokolbéli ördögöt, távúl jártattad, gonosz akaróinkat meg-zaboláztad, és minden veszedelmektűl lelkünket s' testünket meg-mentetted: hogy minket mély álomban bé-merülteket, Sz. Angyalidnak tábort járt seregével, mint valami erős s' meg-romolhatatlan kő fallal bé-keritettél, és e' mái napnak világosságára fel-virrasztottál. Légyen annakokáért a' te neved áldott és szent mind örökké.

Tőredelmes lélekből könyörgünk te néked, oh mi szent Atyánk! hogy ez mái napon-is végy minket Atyai gondviseléſednek szárnyai alá. Vigyázz mi reánk a' te irgalmasságodnak szemeivel: igazgass minket a' te *paranesolatidnak ősvenyire*, és a' Szent Léleknek csudálatos ajándékival ruházz

fel bennünket. Melynek általa e' mái napot-is a' te Szent *nevednek dicsőſségére, felebarátinknak* haſznokra s' *magunknak* lelkünk idveſségére mulatva haſſuk-el, mindenütt és mindenekben ugy forgolódván, hogy a' mi kereſztyéni tiſztünkben, hátra ne állyunk; sőt inkább a' mi *hivatalunknak* melly reánk bizattatott, mindenekben eleget tévén, igaſságos itiletedből származható büntetésedet el-kerülhesſük. E' végre engedgyed oh mi Sz. Atyánk! a' te lelkednek amaz meg-erősítő *kegyelmét*, hogy azokat a' dolgokat, mellyeket Felséged útál, el-távoztathaſſuk, a' minémüek: a' *kevély szemek*, a' *hazug nyelvek*, az *ártatlan vért ontó kezek*, az *álnok gondolatokat forraló szívek*, a' *gonoszra sietséggel futó lábak*, a' *hazugság szavú hamis bizonyságok*, *irigységek*, s' *harag tartások*, és a' ki az atyafiak között *háborúságot szerez*. Ezektől és ezekhez haſonló gonoszságoknak cselekedetitől óltalmazz meg minket.

Mivel penig oh Uram! haſzontalan te szent Felségednek ſegitsége és áldáſa nélkül, minden dolgainkra, a' mi reggeli fel-kelésünk is; annakokáért áld-meg édes Atyánk minden munkáinkat, ki-menetelünket, és bé-jövetelünket, és minden egyéb cselekedetinket bóldogelő menedékkel tedd haſznoſsá. Kérjük ezen-is továbbá te szent Felségedet, hogy e' béles földnek minden szege-

ſzegeletiben, tarts-meg ſzent Igédnek prédikáltatását, Sácramentomidnak ki-ſzolgáltatását, és támaſz annak külső óltalmazására, minden kereſztyén orſzágokban ez mi meg-romlott Hazánkban-is, Iſtenfęlő hatalmas és győzedelmes (Királyokat) *Fejedelmeket*, *Méltóságos Urakat*, *Nemeſſeket*, irgalmas lelki *Daikákat*, a' kiket peniglen Iſtenierődbűl támaſztottál, azokat kegyelmeſségedbűl ſzent nevedért tarts-meg. Ronts-meg ezek által naponként, a' te erődnek nagyságában, a' mi kegyetlen ellenséginket, és engedgy minékűnk csendeſséget a' mi időnkben e' földön és édes hazánkban békeſséges meg-maradáſt. Ugyan ezen Anyaſzentedgyházadnak belső óltalmazására ajándékozz Ur Iſten, igaz tudományú és ſzent életű bőlcs Tanitókat, hogy a' te ſzent Igédet hirdetheſsék az hiveknek nagy haſzonnal, és ronthaſsák mindenűtt az őrdőgnek orſzágát nagy bátorsággal.

Szánd-meg Uram Iſten! és elégeld-meg immár, ha tetſzik Felségednek ennyi időktül fogván való nyomorúságinkat, rettegéſinket, kár valláſinkat, raboltatáſinkat, puſztittatáſinkat, és végyel róllunk minden inséget, fęlelmet, s' kegyetlen puſztitó ellenséget. Vétkeztűnk meg-vallyuk, de ugyan a' te kezeidnek munkáinak ſárjai vagyunk: ha meg-akarſz ölni-is, de csak te benned

bizunk; Ha azt mondod is hogy nem kellünk, de csak te benned reménlünk: mert te Uram nem mind örökké haragszol, hanem el-töröd végre fanyargató veszszödet s' a' tüzben veted. Engesztelödgyél azért hozzánk, kegyelemre kész Ur Isten, és engedd-meg undok gonosz vétkeinket a' Christusnak érdeméért. Légyen elégséges érdem Isten te elötted az ö keserves kinszenvedése, mellynek haszmát, bö mértékben szállitsad mi reánk, és tölts-bé minket bünön bánkodó kegyes szivel, hogy ez után a' te akaratodat cselekedhessük, és követhessük azt az útat, melly minket vezérel az örök életre. Szenteld-meg Uram a' te szent Igédnek folyamattyát mi nálunk, és annak gyümölcsözését véghetetlen idökre terjeszszed. Az hol még nem prédikáltatik, épits-fel, szent neved dicsöségére s' hiveidnek lelkek idvességére.

Mennyen-bé oh Uram! te elödben, a' szegény özvegyeknek, árváknak, köroknak s' betegeknek, örök probájában esteknek, bujdosóknak, éhezöknek s' szomjúhozóknak, és minden keserüségben lévöknek, az igaz foglyoknak-is fohászkodások, kellyenek mind azokért, kik méltatlan fogságban tartatnak meg-szabaditván azokat, add-meg édes hazájoknak. Ne hadgy mi Urunk Istenünk, minket a' mi sok és számtalan büneinkért, ébséggel reánk jöhetö újjabb *haddal, ellenség fegyverével,*

vagy dög halállal, sem továbbá semmi egyéb nyomorúságokkal felettébb meg-kesergettetni; hanem inkább cselekedgyél a' te véghetetlen kegyelmeſséged, és Iſteni jó voltod ſzerint, minden irgalmaſságot mi velünk.

Uram halgaſs-meg! Uram légy kegyelmes! légy figyelmetes Uram! és ne késedelmezzél mi Iſtenünk: mert te benned bizik a' mi lelkünk, Amen. *Mi Atyánk &c.*

Estveli Imádság.

JEhova Szent és dicsőſséges Ur! mi reménségünknek egyedül való ſzent Iſtene! A' kitől ſzármaznak minden jó adományok és tökélletes ajándékok, onnan fellyül az egekből, mi reánk ſnaidra s' leányidra, és ki által vagyon minden napiéletünk és mozgáſunk. Hálákat adunk Felségednek, mint Atyánknak Iſtenünknek, a' mi Urunk Jéſus Chriſtuſnak ſent nevében, hogy minket fogantatáſunktúl fogván, életünknek minden idejében, lelki és teſti ajándékiddal meg-ajándékoztál s' ez mái napon-is minden lelki és teſti derekas veſzedelmektől, meg-őriztél óltalmaztál; sőt ſzenvedhető egéſséget békeſséget, s' hivatalunk ſzerint való munkáinkban, bóldog elő menetelt ſzolgáltattál. Ez mái napnak eſtvéli órájiſa-is illyen tűrhető állapottal jutattál. (*Házad-*

ban bé-hittál) légyen mind örökké szent és áldott a' te nagy neved érette.

Alázatossan de bizodalmasson könyörgünk szent Felségednek, mint édes Atyánknak Istenünknek, szent Fiadnak a' mi Urunk Jésus Christusnak bent nevében: hogy ezen Atyai kegyelmességedet tarts fenn mi rajtunk, ennekutánna-is, meg-bánás nélkül mind végiglen. Bocsáld-meg minékünk véghetetlen irgalmasságodból, szent Fiadnak érdemeért, egész életünkbéli, s' ez mái napi sok gonoszságunkat-is, és azokrúl igaz igéreted szerint, soha többé meg ne emlekezzél; hanem a' miképpen a' napnak el-enyészése után minden e' föld szinén lévő állatokot az étszakai setétséggel el-boritasz, úgy a' mi bűneinket-is örökké való feledékenységednek és irgalmasságodnak palástyával fedezd-el, s' tedd bizonyossá lelkünk ismeretit azoknak bocsánattya felől és adgy minden kegyelmedben nevekedést.

Noha penig az nap az ő el-nyugovása után minket setétségben hágy, de te Úr Isten, a' te Szent Lelkeddel szivünket s' lelkünket világosits-meg, hogy ha szintén testi szemeink el-hunnak-is, lelki szemeink mindazáltal te reád vigyázzanak, hogy még éjleli gondolkodásink és álmunkbéli látásink-is, tiszták, idvességes és felségedelőtt kedvesek legyenek. Es miképpen hogy testünk a' nap-

a' nappali munkák-túl meg-fzûnik, és a' fáradság miatt el ofzlott erônk meg-gyúl, úgy a' mi gondok-miatt meg-fáradt elméink is nyugodgyékmeg; sôt bûneinkel meg-terheltetett bús lelkûnk ismereti-is, te benned könnyebbedgyék és csendeldgyék-meg.

Ennek felette el-aluván mint egy meg-hóltak olyankká léfzûnk, és magunknak óltalmára alkalmatlanok vagyunk: kérûnk tégedet édes Istenûnk, hogy te vigyázz mi érettûnk, és a' te Szent Angyaliddal jártasd tábort mi kôrnyúlôttûnk, hogy semmi gonosz minékûnk ne árthaffon, sem házunkhoz semminémû veszedelem ne járulhasson: mert ha te minket nem ôrisz, oh Israelnek fzunnyadhatatlan pásztora! hijában vigyáznak a' mi szemeink és ôrizôink.

Te néked ajánlyuk kegyelemnek Istene lelkûnket, testûnket, minden állunk lévô lelki testi javaiddal, országunkal, városunkal, Ecclesiáinkal, *kegyelmes Fejedelmünkel, Méltóságos urainkal, Nemességünkel, Gondviselôinkel, Tanitóinkal*, és házunk népével egyetemben: ez étszaka és életûnknek minden idejében, fedezz-bé kérûnk a' te jobb kezednek paizsával, és ôrizz-meg minden gonosztúl: *ördögi kisirtetektûl, betegségtûl, hirtelen halálúl, kárvallásúl, tûztûl, mennyi útô kövektûl, gonosz emberteknek ártalmoktúl, az ellenségnek* reánk jövete-

telétûl, kár tételétûl, és minden véletlen veszélyektûl. Hogy az hólnapi napra is a' te gondviseléſed által fel-virradván, iſmét te ſzent Felségednek alázatos hálá-adáſſal meg-kőſzönheſsûk, és kereſztyéni hivatalunk ſzerint való munkáinkhoz nagy bóldogúl kezdheſsûnk.

Mivel penig Uram, már nyavalyás életûnknek rendelt órája kőzelebb edgy nappal a' ſzám adáshoz, adgy minékûnk bûneink felől való igaz tőredelmeſséget: *s' ne veſd-el tőled hozzád térő lelkûnket*, kik ugyan meg-únták magokat az ő rút bûnőkért, magunk ſzemeink előtt utálatoſſakká téſznek minket e' mái napon s' életûnknek idejében cselekedett bûneink s' hát mennyivel inkáb a' te ſzent tekinteted előtt. De veſd olly meſſe azokat az Ur *Jéſus drága piros véréért*, melly távul vagyon nap kelet nap nyugottúl, s' temeſd-el azokat az ő alázatos koporſojában. Oh ſzerelmes Atyánk! ha még Felséged tőbb napokat ád életûnkhez, adgy meg-téréſt s' meg-jobbúláſt-is napjainkhoz, ha penig el-jőſz ez étſzaka lelkûnk meg-kérésére, adgyad hogy amaz őt eſzes ſûzekkel, el-kéſzitheſsûk ſziveinket, mint azok az ő lámpáſokat az hitnek olajjával, és a' jó cselekedeteknek világával: hogy a' mi *lelki vő legényûnknek az Ur Jéſus Chriſtusnak eleiben ki-meheſsûnk a' mikor hirtelen el jővend.*

Te-

Tekints édes Atyánk Atyai könyörületesség-
gednek szemeivel, a' szegény korokra, betegek-
re, hogy azokat meg-gyógyitsad: a' Sátán kisir-
tetit szenvedőkre, hogy azokat meg-erősitsed s'
hiteket nevellyed: a' meg-rettent lelki ismére-
tűekre, s' bánkodó szivekre, hogy azokat lelked
által meg-vigasztallyad: az el-estekre, hogy azo-
kat fel-emellyed: a' meg-térő szegény bűnösök-
re, hogy azokat meg-téritsed: az igaz úton vizen
járókra, hogy azokat békességgel hordozzad: a'
szegény foglyokra s' rabokra, hogy azokat meg-
szabaditsad, minden nyomorúságban s'ükségben
lévőkre, valakik Felségedhez folyamodnak, hogy
azokat kegyelmessen meg-halgassad.

Oh mi szerelmes szent Atyánk! ne vess felhőt
e' mi reménkedésünknek eleiben: nézz nem
úgy minket, mint mi magunkban vagyunk; ha-
nem a' Jésus érdemére tekints a' ki nevében előd-
ben állottunk, a' kinek Felségeddel és Szent
Lelkeddel, adassék örökké való ország-
lás és birodalom, Amen.

XXVIII. SOLTAR.

Dávidnak könyörgése a' meg-szabaditásért.

AZ Ur Isten az én világosságom, Es idvelségem, hát kitül félnék? :: Ö életemnek ereje jól tudom, Ki vólna hát a' kitül rettegnék? Midön a' kegyetlen gonosztévök, Mint ellenségim én reám törnek, Hogy engemet ugyan meg-egyenek, Hirtelen mind hátra rohannak ök.

2. Hogy ha táborral környül vennének-is, De még sem félne semmit én szivem :: Ha fintén az ellenség közt vólnék is, Még-is benned vetném reménségem. Edgy dólgot kivántam én az Urtúl, Kit még mostan-is kérek nagy bizván, Hogy lakhassam az Urnak házában, Mig e' földön élek jó-voltodbúl.

3. Mellyet azért kérek hogy én láthassam, Az Urnak felséges dicsösségét :: Es ö szent templomát látogathassam, Melly tisztelségére épittetett. Mert engem hajlékában takarit, En háborúságimnak idején, Es el rejt engem tejtek hellyein, Magas kö-sziklára fel emelit.

4. Es az én fejemet ö fel-emeli, Ellenségimen, kik környül vöttek :: Azért az ö hajlékában ö néki, Fel szóval áldozom és éneklek. Uram, mikor hozzád fel-kiáltok, Figyelmetessen halgass-meg engem, Kegyelmezz meg, légy gyámolom nékem, Midön te hozzád szibül kiáltok.

5. Te felöled mondgya ezt az én szivem, Keressétek az én szent szinemet :: Azért nékem is ez igyekezetem, Hogy nézhessem Uram szent szinedet. Ne fordits-el hát orczádat tölem, Szolgádat ne vesd-el haragodban, Te vagy vigasztalóm nyavalyámban, Segits meg Uram, ne hadgy-el engem.

6. Mert

6. Mert mind Atyám és Anyám el-hágy engem, De az Ur kegyessen hozzá vészen :: Mutásd-meg Uram te útadat nékem, Ellenség ellen tarts ösvenyeden. Kívánságokra ellenségimnek, Ne adgy engemet, mert sokan vannak, Kik ellenem hamisságot szólnak, Hazudnak, és erőszakot tésznek.

7. Ha nem hittem vólna hogy még éltemben, Jó voltát az Urnak meg-látándom :: Az élőknek földén, hát immár régen, Oda lött vólna minden én dolgom. Várjad azért bizonnyal az Urat, Légy vig és bátoságos szivedben, Mert téged meg-tart az nagy Ur Isten, Csak ő tőle várjad óltalmadat.

XXXII. SOLTAR.

OH melly bóldog az oly ember éltében, A' kit az Isten bé-vött kegyelmében, Es meg-bocsátta az ö vétkeit, Es bé fedezte minden büneit, Bóldog a' kinek ö nagy hamissága, Istentül nincs néki tulajdonitva, Es kinek csalárdság nincs szivében, Tettetés nélkül jár életében.

2. Hogy bünömet el-akarnám halgatni, Es néked meg nem akarnám vallani, Ottan csontaim el-száradának Sokság miatt én siralmimnak. Mert éjjel nappal kezed nehéz vólta, Nagy büneimért rajtam fekszik vala, Bennem el fogya minden erősség, Mint nyári hivségben a' nedvesség.

3. De hogy bünömet elötted meg-vallám, Es nagy vétkeimet el nem halgatám, De hiven elö beszéllém néked, Ottan bocsánatot nyerék tőled. Azért az Ur Istennek minden hivek, Könyörögjenek mig vagyon idejek, Mert ha nagy ár vizek jönének is, De nem árthatna ezeknek még is.

4. Te vagy óltalmam, őriz meg engemet, Minden gonosz ellen tarts meg lelkemet, Vigasztaly meg, hogy örven

vendezhessek, Es vigan néked énekelhessek. Tanitlak téged ugy mond az Ur Isten, Es vezéreilek az igaz ösvényen, Szememmel mindenkor rád vigyázok, Igazgatlak, reád gondot tartok.

5. Ne legyetek ollyak mint az öszvérek, Es a' lovak, kiknek nincsen értelmek, Kiknek zabolát vetnek szájokra, Hogy ne nyargalhassanak szájokra. A' gonoszoknak szintén ez nyavalyája, A' melly ötet szájára nem bocsátya, De környül vészi az Ur kegyelme, A' kinek ö minden hiedelme.

6. Örüllyetek azért az Ur Istenben, Igaz hivek legyetek nagy örömben, Vigadgyatok és énekellyetek, A' kiknek vagyon tiszta szivetek.

BIBLIOTECA ASTRA